

B/1134

HÚNYADMEGYE

SZTRIGYMELLÉKI RÉSZÉNEK

ÉS

NEMES CSALÁDAINAK

TÖRTÉNETE,

TEKINTETTEL A BIRTOKVISZONYOKRA.

ÍRTA 1882—90-BEN OKMÁNYOK ALAPJÁN:

BÓJT HE ÖDÖN

REFORM. PAP.

BUDAPEST.

NYOMATOTT MÜLLER KÁROLYNÁL, ezelőtt MÜNSTER KÁROLY (II. ker. Főherczeg Albrecht-út 3—5 szám)

1 8 9 1.

A HÚNYADMEGYEI
TÖRTÉNELMI-RÉGÉSZETI TÁRSULATNAK

ÉS E TÁRSULAT EGYIK BUZGÓ PÁRTOLÓJÁNAK

O-BERETTYEI ÉS NAGY-KLOPOTIVAI

POGÁNY GYÖRGY

FŐ-ISPÁN ÚR Ö MÉLTÓSÁGÁNAK,

A LIPÓT-REND LOVAGKERESZTESSÉNEK

AJÁNLJA SZERZŐ.

Midőn — a tudományos kutatásokat magas támogatásával pártoló hűnyadmegyei mélyen tisztelt Történelmi-Régészeti-Társulatnak és e Társulat buzgó pártolójának, kiváló áldozatkész hazafinak méltóságos Pogány György főispán úrnak — ajánlja csekélységem e művet: nem szokásból teszem.

Magyar Hazánk ezredéves múltjából, a korokat megvilágító történetet felderíteni a Történelmi-Régészeti-Társulat és minden közreműködő igaz hazafi szent kötelessége, mert létjogért küzdő honfiakat és honleányokat mutató történet lehet csupán az a lépcső, holott az egyéni nagyságokkal, maga a Haza jólléte emelkedik nagygyá.

A méltóságos úr igaz honfiui és honleányi szívet viselő nemes elődeinek magyar jellege a honszerelem hatalmas lüktetése volt. A béke „vészesebb“ napjaiban való őrt-állás tiszte a méltóságod hivatása.

Midőn kívánom, hogy Isten Ő Szezsége szeretett Hazánk s megyéje szolgálatában soká tartsa meg, kérem méltóztassék megengedni, hogy annak honfi neve diszjlse e művet, kit az egész megye tisztel s kinek, — mint ős Hűnyadról Hűnyadvármegyének nevezett hazarész érdemes főispánjának, — hajdani s jelen dicsőség nagyságával ékes szép megye bel- s kül jólléte munkájában sok áldozatot hozó hazafinak és a Történelmi-Régészeti-Társulat egyik alapító tagjának, —

mély tisztelettel marad hazafi szolgája:

marosjárai Bőjthe Ödön, pap.

Előszó.

Az olvasókkal, az író — előszóban — beszél. Egyebüttl a történeti tények beszélnek, mit már nem az író alkotott, hanem az egyének, idő, körülmények szöttek, néha egészszé, legtöbbször bevégzetlenné, általán történelemmé. Mindkét esetben, maga a tény elbeszélése, új eszmékhez új gondolatsugárt, színező érzelmeket teremthet az olvasóban, miért is, a történelem e neme, a családok története, csupán akkor bir érdekllel, ha az olvasót, a személyek által átélt érzelmek és körülmények tükörébe képes állítani. Tudom ezokon, hogy az a jó író, ki magát az olvasó helyébe legjobban bele tudja képzelni. De ez elv a történelemnek csak azon részére illik, mely a személyek énjét, egyedi lényegét akarja az olvasó elé, mintegy jelmezben földeznli. A valóság, mit az író nem írhat másként, mint csupán a hogy megtörtént: változhatatlan, — hiszen nem az író, hanem az okok kapcsolatai szövék az eseményeket. Meg az is megtörténik, hogy némelykor, az események kérlelhetetlensége, nem is függ össze a cselekvőkkel, mert példa tanusítja, hogy más képzelt személy is bizonyos esetekben, szintugy kell vala alakuljon az esélyek hinárszerű borujában, vagy kedvező derüjében, mit a hogy tényleg történt a megnevezett szereplőkkel. — Történetben tehát az olvasó, valamely személyhez kötött reményét, bizalmát, érdekeltségét, meggyőződését, kénytelen feláldozni azon tényállásnak, mely már megtörtént és úgy s nem másként történt. Ez okon esik meg, hogy a múlt változata néha sebet ejt, de gyógyít is, nyomaszt, de föl is emel, tanít és reményt is ad, s ha fáj is az események sőrja, ez csak azt bizonyítja, hogy vannak fájó természetü igazságok is. A leélt idők emlékezetében keresni fel a nemzeti élet jeleneteit, s az egyének korából maradt emlékeken keresni föl koruknak bélyegét,

ez lehet csupán hű önmagához, s ez felelhet meg egyedül a valóságnak is. A családok történetei jellemzőleg tüntetnek fel egyeseket, kik fényt árasztottak valamely korban a családra, s így minden család részesül fényben, hagyván követésre méltót az utódoknak. — Sok egyed társadalmának, más hazájának, s néha a nagy nemzeti légkűzdelmeknek lesz elhatározó tényezője.

Ezért, ki hazáját szeretni tanulta, méltányolnia kell mindazon egyes egyéneket, kik a hon javán működtek, érdekeit élémozdították. — Nem tulajdoníthatni azt egynek, a mi többé. A hazát őseink karddal és vérrel szerzik meg s egyikünknek sem hiányzanak ősei ama Titának soraiból. S ha a mai korban látjuk, halljuk, tapasztaljuk, hogy kezdi túl élni magát az ősökre való hivatkozás; orvosolni kell e társadalmi bajt, mert ennek is megvan gyógymódja. Ha e hőrczes honban áldozni tudó ősök örökén születünk, s hazánk szeretetét tápláljuk szívünkben s e haza földjén törekszünk a miéink boldogságáért; a melyen nekünk is jutott egy felhantolt sirdombocska: kétszeresen vagyunk tusára hívva fel e jelnél, hól szeretett miéink hamvai, hazánk megszentelt porával vegyülnek egybe. — Ezredéves a mi itt állásunk, legyen hát fajunk életrealósága is épen ezredéves. Ezredévesek alkotásaink, melyek forró lelkesedés hevéenél forrasztottak ide minket, illő, hogy a világtörténelem is jelezze szilárdságunkat, s ha nem ismerte eddig, ismerje meg ezután azt a nymbuszt, ősi eredetet arczunkon, nemes vonást jellemünkön, melyben bizni lehet, mert bizalmat érdemel ma is »annyi vizsály után.« — A ki ezekre keveset ad, ki az ősökre való hivatkozást kevésre becsüli: hizelelghet ugyan a divatosságot kedvelő, de a lelket üresen hagyó múltó javak után futkosók csoportjának: — de magasb javakat az ilyen nem fog soha megvalósítani, mert égi tűz kell ahoz, hogy prometheuszi mintaképek legyenek varázsolvá a haza épületének oszlopszatához. 5—6. század év előtt kimutatnunk az egyes családok elődeit, igaz, hogy tisztán nem lehet, de hogy honfoglalásunk derengő hajna-

lától fogva a létesítésekben az elborult eget nem mások, mint őseink deríték újra hajnallá: kétséget kizáró tényközlés. A történelmet nem alkothatja csupa emberi ítélet, de a mit alkotnunk kell a történet parancsából, abban éri el legkivált tetőpontját, hogy ha bár régebbi koru írott emlékeink hiányosak, vagy elvesztek, vagy nem is voltak: családfáinkat ismeretlen nevű elődök egészítik ki azon hősekkel; kiknek szívében a közös haza sorsa vőlt az a kapcsolat, melynél szentebb sem az egyes egyén, sem annak mellékes célja nem lehetett.

Midőn csekély művemmel a kutatás fáklyáját kezembe vettem, éreztem erőm csekélységét is, mely a fáklyatartó szemeit én bennem elhomályosítá. Az okmányokból, írott emlékekből a családok eredetének kútfejéhez akartam volna leszállani s mint kincskereső bányászt a tudomány szomszédjába epesztett mind mélyebbre behatni az idő régi tárnájába. Ugy vonzott engem valami, mint gyermeket a szívárvány s futottam, hogy a tények folyamának hidját elérhessem. Repesett bennem az öröm s futásom csak akkor vettem észre, midőn egy-egy nem hiteles okmány délibábos tündérvilágba csalt be . . . alig tudtam kibontakozni onnan, szememnek sem hittem . . . de át kelle látnom sok helyütt a célzatosságok előlme ütköző „csalá, tünde szép alak“-ját . . . maradtam a tiszta valóságnál, mi már nem színjáték s lett ez a történelmi mű az eredmény, melynek fáradozásai- val egy felől üres időmet akarám betölteni, más felől országunk e kis részecskéjében a Sztrigymelléken, a haza szent és ősi dicsőségének földelésére szolgálni.

Hogy mit menthettem meg az elröppenő, de annyi féle- képpen romboló korokon át fenmaradt iratok és okmányok részecskéiből a szép Sztrigymellékének lakosaira, birtokosaira, nemes családaira ugyszintén birtokviszonyaira vonatkozólag, s mily adatokat gyűjthettem össze azon pár év alatt, melyet Húnyadmegyének tizenegy sztrigymenti falujában voltam szerencsés tölthetni, mint azon falvak kálvinista papja: erről tegyen bizonysgot e családok történelmének töredékes

gyűjteménye. Ha egyebet nem is tudtam elérni, mint az egyes családokra vonatkozó történetek csoportosítását, — hézagos helyeit megfogja oldani azon sok akadály, mely a családi okmányok dolgában még mindig uralkodik, a féltékenységnak s a családi eredetnek sokaktól számba nem vett kicsinylése, melyek scylla-charibdisi nehézségeket gördítnek mindig a teljes mű elérési vágyainak útvívője elé. Mert nem egy keserűen eső visszaútasítás, nem egy kicsinylő nyilatkozat, nem egy üres, de leverő hang az, melylyel itt megkelle küzdenem. Emberi temperámentumot felülhaladó, kivált azon érzés elviselése, mit a mű iránti lelkesülés hevében, kivált oly helyekről kelle észlelnem, mint a róm. kath. papság, egyes okmánytárral bíró urak, s legkivált a marosvásárhelyi királyi tábla elnöksége, mely okok miatt sok szép adat marad homályban, ki tudja mily ideig? — Minden kornak jellemvonása van. Most a népek egyesítésének sajátos művei, az anyagi és szellemi javaknak gyors kicserélésével haladnak párhuzamban. A mi eddig egy fajnak volt sajátja, az a nagy egész emberiség közkincsévé akar válni. Meggondolandó, hogy a sok változatban, még több enyészetben előforduló veszteségek, gyászok: fásultta telhetik az embert s félő, hogy nemzeti önérzetünk, — mely a polgári, hadi, egyházi téreknek századokon átvonuló korszakaiban védő paizsként fenntartott bennünket — oda lankad le, honnan nincsen többé visszatérés, a feledékenységgel zavaros setétébe s a múltunkra keveset-adás laza lelki állapotjával együtt járó divatos üresség mélyébe. Az emlékezet oltára szenthely, hova mint fészket hordó madárnak mindenkinek gyűjtenie kell a nemzeti nagyság szálait, hogy legyen eszményképünk, kit kövessünk, sőt néha, mint a gólyamadárnak fiait, égőüszkőknek emésztő tűzből kell itt-ott megmenteni még a családi fészekben a fiakat, leányokat a kor eme harapodzó lángözönéből nehogy Árpád-vérei elfajúljanak s honszerelmünket csak őseink tényei hirdessék . . . nélkülünk. Múltunkban gyökerezik életrevalóságunk, hazánk, hol „élünk, halnunk kell“ legyen

minden előtt az „melyhez minden szent nevet egy ezredév csatol“ „Rendületlenül“ légyünk hívei mind, a tudós tehetségével, a gazdag kincsével, a szegény szőrgalmával, a földész ekéjével, a harczfi kardjával, a hivatalnok odaadásával, honleányi e honnak a családi erények ébresztésével; sőt még a betegek, öregek se üljenek tétlen itt: inádkozzanak e hon boldogságáért. — Családi tűzhelyek, az emberiség melegágyai, az eszméket érvényesítő egyedek fészkei, „csak sast nemzenek a sasok:“ — a költő lelkesült képzeletének kifejezése ez, melyből mindig következni lehet ezen derékségre, mely ősoket koszoruzott.

Eugem ily mű dolgozásra n. b. e. Szilvász László jó pátrónusom ösztönze, kinek ugylátszik vágya volt ily mű alkotása. Csak jegyzetei maradtak fenn, melyek felvannak dolgozva pár helyen. Bevégzetlen pálya, félbeszakadt kötelesség fájó érzései azok, melyek közt az ember égi honába hivatik el. — Id. n. b. e. Székely Sándor is jegyezett fel eseményeket e század eleje óta jó memóriával, — de írata, gyermekei valamelyikénél maradván sohasem tudtam azt egészen átnézni. Váltak azonban eredeti okmányok az obrettyei, hátszegi, örböldogfalvi, húnnyadi, hosdái, bácsii, kitidi, sztrigyszentgyörgyi, zejkfalvi egyházi okmánytárakban, s feliratokon is, melyek mellé kútatásra átadták szíves készséggel családi okleveleiket.

1. Kenderesi Sebestyén Zsigmond nyug. kataszteri hivatalnok hátszegi lakos.

2. Buda Elek alvinczi birtokos.

3. Buda Miklós, Sándor és id. Géza vályai birtokosok.

4. Buda Imre russi birtokos, dévai lakos megyei hivatalnok.

5. Szilvási Aladár obrettyei birtokos.

6. Buda Károly obrettyei birtokos és szolgabíró.

7. Pogány Albertné obrettyei birtokos úrnő.

8. Eperjesi Domokos nyug. törv. sz. bíró Déván.

9. Buda Ádám reai birtokos (Gargócs és Bálint cs. lev.)

10. Kenderesi Farkas nyug. m. pénztárnok Déván.

11. Zúdór Dénes birtokos Bácsiban.
12. Buda Zsombór körjegyző és birtokos Russon.
13. Székely Sándor városi tanácsos Szászvároson.
14. Bácsi Károly birt. Bácsiban, és Mircse János zejkfalvi tisz.

A műnek átvizsgálásában és helyesbítésében segédkeztek: Buda Elek alvinczi, Buda Miklós vályai, Buda Imre dévai lakósok és birtokosok; kir. tanácsos és tanfelügyelő Réthi Lajos, ki a történelmi részt revidiálta.

Kiegészítési tudósításokban felvilágosítást adtak: Nalácz Farkas Debreczen, Németh László nyug. árv. közgyám, Hegyessi Ottilia, Szilvász Gizella, Brády Lipót, Gillyén Árpád, Buda Károlyné, Barcsai Ádám, Dr. Lengyel József, Bórdán István, Székely Sándorné, Mihályi Béla, Szilvász Aladárné, Buda Ádám, Cseh József és Gönczi András urak és úrnők, úgyszintén Gál Sámuel hűnyadi, János Albert hátszegi, Szöcs Sándor dévai, Balog Sándor bódogfalvi, Csiszér Pál klopotivai, Lukács Antal borbátviz-püji, Sármási Áron hosdái és Botha Sándor bácsi reform. papok, kik mindnyájan úgy az okmányoknak az ügy érdekében való átengedéséért, mint a helyesbitésért és készséges utasításokért fogadják e helyen mély köszönetemet, hazafi hálaomat!!!

Mellék kútforásokul használtam a fenti feldolgozatlan okleveleken kívül a következő műveket:

1. Erdélyország története, tek. mivel. Szilágyi Sándor 1866. I., II. k.
2. Magyarország oknyomozó története, Ribáry Ferencz I. k.
3. Erdély a rómaiak alatt, Vass József I. k. 1863.
4. Magyarország pölg. hist. v. Lexicon a 16-ik század végeig kész. tt. Budai Ferencz pap, kiadta Budai Esaiás prof. N.-Várad 1804. I—III. k.
5. Magyar Történelmi emlékek, alt. b. Apór Péter munk. k. Kazinczi G. 1863.

6. Mikl. nagyajt. Cserei Mihály hist. 1661—1711. sz. Kazinczi G. 1852.

7. Szalárdi János siralmas magyar krónikája sz. b. Kemény Zs. 1853.

8. Rajzolatok a magyar nemzet legrégibb történeteiből K. Horváth István könyvtárőr 1825. I. k.

9. Az erdélyi pölg. magános törvények hist. s. Vajda László I. k. 1824.

10. Pr. lin. M. pr. Trane Hist. aut, med et rec aevi etc. a Martino Felmer 1780. I. p.

11. Ó és Új Dacia Huszti András, K. Dienes Sámuel 1791. I. k.

12. Ar. rak. Székely Sándor Erdély historiája. I. k.

13. Teleki Húnyadiak kora. I—X. k.

14. Magyar Helicon I—VI.

15. M. Testőrség tört. Ballagi Al. I., II. k.

16. Erdély nev. Családai Kővári L. I. k. 1854.

17. Nagy Iván Magyarország családai I—XIV. k.

Ezen kívül századunk, Vasárnapi Ujság, hazánk tört. közl. halotti bucsuztatók, szomorú jelentők, régi folyóiratok, köiratok, naptárak stb. is fellettek használva.

Sors az ismeretlen kéz, mely az ember útlevelét kiállítja s 1890-ben távoznom kellett a Sztrigymellékéről, mi okon eddigi kutatásaim útközepén kelle megállnom. E mű hézagai e miatt származván, az olvasóktól e hiányokért az elnézést kéri a

Szerző.

A Sztrigymellékének története.

Sztrigymellékének tulajdonképen Húnyadmegye azon földdarabját nevezik, mely a magyar és oláh Sily folyóknak vizválasztó hegygerinczétől, tehát a Sztrigy-folyó hosszabb ágának eredetétől, a Regyezát hegy nyugati kanyarulatánál eredő s úgyszólván a Sztrigynek másik ágát képező Sebes-folyó (Lapusnyik) mindkét partjain terül el teméntelen erdeivel, óriás szikláival, dús növényzetű völgyeivel — téres határaival s falvaival együtt. — A Sebes-folyó mellékét még „Hátszeg-vidékének“ is nevezik; mely nevezethez a régi Haczogvár-történetei vannak fűződve: — míg evel szemben a tulajdonképeni Sztrigy-folyó mellékén elterülő szűkebb völgyű vidéket „Torok“-nak hívják sajátos elnevezéssel. E két folyócskának a Sztrigynek és Sebes folyónak; kövek morájától zúgó futása kétfelől szép lapályokat szel át egész az egyesülésig, hol a két elszélesült térség hirtelen szűk völgy szorossá vegyül össze s eleibe hatalmas kőfejjel ütközik a harmadik erdős hegyláncnak az a kiszökellő része, mely e folyókat a sziklai eredetre még egyszer mintegy emlékeztetvén: hatalmas ellentállásával lassubbá- zajtalanabbá teszi; — mely után egyesülten haladnak tovább az elkeskenyült lapályon jókora folyóvá elegyülve. — Ezután a völgy is szélessé terül el, jobbról a lunkányi, balról az erdős szilvási és hosdátí hegyekig, melyek jobbról lankásodva szagगतottan folytatódnak a magurai-lozsádi erdős hegyek lábainál, balról pedig a batizi-bújturi letörpülő erdőségeknél. Ezek között a Sztrigy vize mind szebb szélességűvé terjedő lapályon haladván; folyásában is tetemesen lassul s a Marosba szakadásnál az aranyi hegytömb átellenében már egész csendesen vegyül be a Székely-Tarkóból eredt folyó széles medrébe.

Ezen leírt és történelmi tekintetben bő kútatási emlékeket magában foglaló s gyönyörrel teltő, termékeny vidéknek, e szép folyók mellékének történetére fényt- árnyat vető adataiból, vagyis ottani családok okmányaiból fürkésztem e műnek anyagát s hordtam össze csak részecskéket, melyeket egészszé alkotni más lesz hivatva. Jútalmam elég, — a gyűjtésben is lehet örömtől vezéreltetni az embernek. Tárgyam e részében, a községeknek eredetére és a hely neveknak meghatározására is kiterjesztém figyelmemet.

ott a hól erre meghatározást nyerhettem. Sok helyütt, a hely neveket nem lehet meghatározni.

Csupán annyi látszik előre igaznak, hogy e földet, nem anyyira székeltek, mint inkább magyarok lakták. Már 1416-ból vannak okmányok, melyekből láthatólag a Syly-mellékét (magyar-syly) magyarság lakta: úgyszintén Haczok vidékét is a Sztrigy-folyó völgyeivel együtt: — mi sok hely nevéből ki fog tűnni.

A Sztrigy, vagy rómaiás néven *Strehl* folyó a csekélyebb emelkedésű Magureny hegy és a 2060 méter magas suriányi hegyek közti 1781 méter Batrina hegyből ered. Eleinte délnyugatra foly, Petrósszal átellenben, Krivádián és Kis-Baáron alól s Nagy-Baáron felül alkotja azon könyöghajlást, mely után észak-nyugatra veszi futását, falvak mellette ezek:

B a n i e z a.

A Sztrigy egyik bal ága mellett fennebb fekszik, melynek határában római építmények nyomai találhatók. A Boli-hegyen állott a csaták jelzésére a szép Bolivár faragott köveivel, melynek 1867-ben a vasút-építéshez le zúdítt köveiből, a bokrokban akadtak fenn csupán példányai. A Boli-hegy átellenében csekélyebb meredekségű hegyszikla alatt, az elszűkült vasút sánczánál van a Boli barlang, vagy Csetátye Boli alag víz-áteresz, melynek szép alkotású nyílása s csörgedező tiszta havasi patakja megérdemli a megtekintést.

M e r i s o r.

Eredetét nem tudhatom.

K r i v á d i a.

Határán szintén egy hegyi őrtorony volt, mely jelzésül használtatott: — nevéből semmi adat.

Kis-Baár, Petrósz, Nagy-Baár.

Mind a balparton fekszenek s magyar birtokok voltak. Ezt bizonyítja 1508-ból Ulászló király alatt kelt metalis levél, mely Petrósz, Merisor, Krivádia, Nagy- és Kis-Baár községekről készült, s mely határok megjelzésére biztosokul a következő biztosoknak kirendelve:

Malomvizi Kendefi László, Miklós, János a Mihályé.

Kenderes Péter a Jánosé.

Nagy-baári Negovan és Laczkó, (Negovan et Laczko de Nagy-Baar.)

Nagy-bajesdi Thewrek János, (Joannis Thewrek de Nagy-Bajesd.)

Pujj András. — Bajesdi László.

Felső-zallaspataki Zerechen János, (Joannis Zerechen de felső-zallaspataka.)

Feyérvizy István, (Stephanus de Feyérviz.)

Vádi János, (Joannis de Vád.)

Vanchokfalvi Kende, (Kende de Vanchokfalva.)

Rekettyei Marsina György. (Marsina Gyorg de Rekettye.)

Magyar János, Károly, Jankafy és Warady. (Datum in civitate Kolosvar sabbato proximo post festum conversionis Beati Pauli apostol. Anno Domini Milesimo quingentesimo octavo.

Káptalani kiadvány, 1840-ből latin nyelven, 1. Buda Mikl. okl. 493.

U r i k.

Szintén a balparton van és a sebes-patak (Riu-barbat), jobb szélén. Ewrek-possessio sokszor van említve az okmányokon. A későbbi oláh telepítés magyarázza meg, hogy Ewrek, vagy Örök-helység miként változott Urikká.

Farkaspataka.

A kis Syly-pataka mellett, melynek sárga fővenyű medrében Kr. előtti időkben a görögök aranymosást üztek.

1. Hunyad-lap 1890. aug.

H o b i c z a.

Csekély község a sebes-patak bal partján.

B o r b á t v í z.

A mellette levő s erről sajátosan nevezett sebes-patak bal partján fekszik szép téres helyen. Oláh neve Riu-barbat. Sok nemessége volt mindég s ma is számos birtokossa van, kiknek rendezett reformált egyházukban a húnnyadi kronikás pap szerint 1727-ben Farkas József s 1750-ben Jancsó Mózes voltak prédikátorok. 1411-ben intézkedés történik Zsigmond király alatt Leelkenéz fiainak borbátvízi birtokaiban, a Hátszegen székelő Kenézi-szék által, — mely rendeletben „vizközi“-birtok is említettik.

Hegyalja-Livádia.

A Sztrigy jobb partján s szemben a balon.

M e z ő - L i v á d i a.

Feküsznek kevés magyar birtokossal. Eredeti neve e községeknek Strighy-Lewad az okmányokon, melyből látható, hogy Hegyalja-Livádia volt az eredeti s a mező csak azután épült. Ezen Strighy-Lewad eredete is egészen gyökeres magyar szó. Lewad, Lebed- Árpád apánk vezérei közt fordul elő. Itt is magyar lakosok az elsők bátran állíthatni.

P o n ó r.

Lejebb a jobbparton fekszik, határában római várromokkal, melyekről a pásztorok tündérmeseiből semmit nem lehet kimagyarázni: csupán csak azt, hogy a domb-vidéki alakulatok hasonlítanak valamely épület alapjához. E község, vagy tán vár-erőd 1400 táján Haczok-varának tartozéka volt. Zsigmond királynak egy beiktató parancsa 1404-ből keltezve s Nagy-Szombatból kiadva: Ponór-possessio felerészébe, valamint Ponór és Strigly-Lewad (Livadia) birtokokban levő kenéziatus harmad részibe Leel-fiait Barbul kenézt s általa fiútestvéreit Demetert, Istvánt, Danchot és Gyurket Ponóron beiktattatja, beiktató erdélyi vajdák Henrici János és Laszk Jakab által.

1. ered. Tört.
rég. évk.
1884. 18. 22.

Ponór Ohába.

Szintén jobbparton a hasonló nevű patak mellett Ponóron felül Fegyver felé fekszik. Itt egy szép vizesés látható, mely egy jókora nagy barlang tórkolatából zuhog le, tetemes vízával szaporítva a Sztrigyet. Lakói oláhok, hegyi pásztorkodó népek.

1. Hon és Külf.
1840. 87.

F e g y e r.

Ponór Ohába mellett egészen hegyes dombvidéken oláh lakókkal.

F ü z e s d.

A kis Füzececs-pataka mellett az un: lunkányi hegyvidék déli lábfeijén fekszik. 1505-ben Fizeg, 1563-ban Füzececz, és Füzececs, 1587-ben Fizithi-neveken fordul elő az okmányokon. Nevét tán füzes berkeitől vette.

1. Buda Mikl.
okl. 5. és.
1. Buda Imre
kapit. lajst.
179.

P ú j

vagy Púji a Sebes patak tórkolata előtt a Sztrigy balpartján fekszik. Nevének eredete nem tudható. 1495-ben egy határjárati rendeletben Púji és Ponór határai közt a füzececpataka, dióspataka, számaospataka, fejérköhegy, oroszlánhegy említettnek, mely nevekből ma csupán az első tartotta meg eredeti elnevezését.

1. Tör. rég.
évk. 1884. 58.

G a l a c z.

A Galaczi, Vitéz és Buda családok ősfészke. Pújon alól balparton fekszik, melyen a 15-ik században Füzececzel együtt túlnyomó magyarság lakott: s határához tartozott a szilfa határ (Culmae) Balogviz és Ponoricis is, mely utóbbi a lunkányi fennsíkon ma is e néven fordul elő. A reformáció terjedése itt a tömeges magyar birtokosság létele mellett szól, hol kápolnáról s később a 17-ik század közepén templomról sok helyen említés van. Bethlen Gábor idejében Buda János, feleségével Márgai Máriával építették a ga-

1. Tör. rég.
évk. 1884. 58.

laczi templomot, melyben magyar prédikátorok mindég voltak: így 1674-ben Válya István, 1727-ben Brassai Simon. A templom 1760-ban utczai játszó gyermekek vigyázatlansága miatt leégett, melyet az erről fennmaradt vallató levél igazól. Felépülve 1788-ik évig állott fenn, mikor is „a Törököknek fátális beütések, égetéseik és pusztításaiak alkalmával tétetett semmmivé, mikor a pogány nép tüzétől nem menekedhetett meg Hátszeg vidékén az Torokban semmi, vallásos őseik által építettett ref. templom a hiveknek is más helyre széttelepült és megapadt száma által, még be sem fedetethetett.“ Ugyanakkor az ecclesia leveles ládája Russorról (mint-hogy Russor, Serél és Púj filiái voltak Galacznak) b. e. Kenderesi Gáspár akkori kuratortól Dévára vitettek s a Tractus archi-vumába tétettek. Kérelem levél ezeknek kiadása iránt a Pártialis nt. székhöz 1830-ból Szabó Lajos és Magyarai Ferencz által, kik már Galacznak nem régi lakóiból valók. 1759-ben a galaczi eklésia tagjai: Bálint András, Gáspár, Éva és Kenderesi János. 1830-ban Buda Ferencz, id. János, József, Váradi Borbára özv. Puj Zsigmondné, Bobik Sára özv. Puj Dánielné, Bálint Sámuel és Puj Elek kúrátór.

l. Budai Imre
okl. 65.

l. kitidi króni-
kásnál.

l. Budai Imre
okl. 531.

l. fentti.

R u s s o r.

Régi okmányokon Riuser, tán Riu-usór vagy könnyüviz, a russori patak mellett a Sztrigy balpartján, melyen felül a patak mellett van

S e r é l

mint az előbbi Russor, úgy ez is a Kenderesi család ősfészke, melyekben kenézek voltak a család e két előnevű tagjai, s kenézekből nemesedtek meg a 16-ik században.

F e j é r v i z.

A Sztrigy balpartján, Russoron belől fekszik. Nevét a Retye-zát-hegység északkeleti magas völgyéből eredő patak fehér iszapu-medrétől vette, mely alatta foly le. Határa fennsíkos, de kevésbé termékeny. Régi neve az iratokon Fejirviz, és Fejrviz, hasonnevű kihalt család őshelye.

l. századunk
1840. 74. sz.

V a j d é j.

A fejrípataka mellett Fejérvizen felül fekszik, oláh lakósaival.

K o r o j e s d

szintén fennebb ugyancsak a fejrípatak mellett, melynek régi neve Kerülesd vagy Körülesd, talán valamivel körülvelt — vagy zárt helyet jelenthetett: mely aztán eloláhosítva lett Korojesd a mint ma nevezik.

B a j e s d.

Lentebb a balparton szép helyen fekszik s a régi okmányokon Nagy-Bajesdnek van írva. A kitidi kronikás pap szerint „itt a múlt század elején templom volt s papja Farkas József az egész Hátszeg vidékén papi szolgálatot tett, míg sok ecclesiáknak papjuk nem volt, i. kitidi anyk. kinek idejében feles hátszegvidéki nemesek reformálódtnak.“ Tekintettel arra, hogy 1690-ig sok helyen volt pap, e fentti állítást csak a szerencsétlen Rákóczi-féle kuruczháború magyarázza meg, mikor bizonyosan tömegesen lettek áldozatai annak a papság közül is.

M a c z e s d.

A Bajesd mellett folyó paros-pestere patak mentén szép fekvésű helyen fekszik, nevének eredetét nem tudhatni. A Maczesdi család ősfészke: több családok előneve.

Páros és Pestere.

két kis község magyar birtokokkal. A Párosi kihalt család ősfészke.

Kő allja Ohába.

Bajesden alól fekszik, melylyel szemben túl a sztrigy jobbpartján a lunkányi hegység meredek oldalai legközelebb nyomulnak a sztrigyhez.

C s ó p e a.

Még alább a balparton szép téres határával, kis oláh község.

Óralja Bóldogfalva.

Nevét a vele szemben fekvő Órlya-hegy-főtől vette mely a Sztrigy bal- és a Sebes folyó (Lapusnyik) jobbpartján elterülő termékeny fennsíkos szegletben fekszik, mely most kicsiny község hajdani nagyságához mérve. Szép kő-bóltíves temploma, erős kőtornyával még a refórmatio.előtti időkben épült: erre mutat bizanciztilje is, de nem római eredetű épület. E templom a refórmatiókor hihetőleg híveivel együtt lett protestánszá. Templomi régiségei a toronybeli kis harang felirata: „Gloria in exelsis Deo“ — „Fusit Anno 1650. 10. skadt. M. E.“ Egy fedeles ezüst kanná, belül: „Paulus Schuszter Herman An. 1672. die 25. dec.“ kívül:

„All meine veg auch frischen muth

Dar — all meine Sachen.

Befehl ich dir Gott vatter gutt

Du wirst noch alls voll ma-(chen).“ A nagy harang fel-

irata: Kendeffy Gábor 1729. Anno. Kastélya is van e községnek a Kendeffy család birtokában, — melynek azonban melléképületei romban hevernek. Iskolája is volt melyet gr. Bethlen Kata, II.

Apaffi Mihály özvegye építtetett volt azon czélból, hogy ab-
ban a vidék nemességének gyermekei tanulhassanak, mely
1848-ig fenn is állott. 1882-ben Rudolf trónörökös és Stefánia
Felségeik a bódogfalvi kastélyt választák pár heti e vidéken
mulatásuk helyéül, melynek alsó előszobájában fogadta a vidék
hodolati tisztelgéseit, érezhetve a nép ragaszkodását Felséges Háza
iránt: mit mi Hazánk szent neve mellett védünk: bizalmunk teljével.
A kihalt Bodoghfalvi és bódogfalvi Nagy családok őshelye, melynek
ősi neve Bodoghfalva.

l. Buda zsemb.
okl. 271.

l. Buda Imre
okl. kapt.
lajstr. 179.

Balomir.

Ör boldogfalvával szemben a Sztrigy jobbpartján, a lunkányi
hegyeknek hirtelen lejtő fűrtalakulása lábafején, ma csekély kis
község oláh lakókkal, melynek határát jobbra erdőségek teszik.
Nevét e község Balamér-birtokossától vette, ki úgy látszik Sylva-
testvérével a Haczokvár-mellékén elterülő birtokaikat 1587-ben
két felé oszták el s bírták ez osztály szerint, mint örökségöket.
(Balomir és Szilvás eredete.)

* * *

A Sebes vagy Lapusnyik folyó mellékén vannak a következő
községek:

Gureny.

Gureny neve Malomviztorok, hol a 15-ik században magyar
lakósok voltak birtokosok, a név elrontása az oláhok műveként
tűnik fel.

Szuszeny.

Szuszeny neve Sebestorok, mely a Sebes-folyó jobb-felén
beömlő Zenoga pataka mellett fekszik a 15-ik században szintén
magyar lakói voltak s magyar birtok volt, melynek hátarában a
Retyezát hegyre felmenő út mentén áll ama híres váromladék-
Koleczvára, mely irott emlékek szerint a Kendeffyeké volt mindég
s kivált a vajdák és fejedelmek alatt történt Török beütések alkal-
mával valódi s családok ékszereit mentő rejtkehely volt, és a vidék
nemességének is menhelyül szolgált nagyon sok alkalommal. Régi
dicsősége e várnak nagy lehetett s úgy látszik nem csak mulató,
hanem állandó lakásul is szolgált sok ideig. — Múltjának nagy-
ságát jellemzi, hogy e várhoz 600. jobbágy tartozott azon idők-
ből, midőn az udvart ők látták el minden terménnyel, fogyasztási
kellékekkel azon jószágokért s beruházásokért, mely ar úr tulaj-
dona volt.

l. Tört. rég.
évk. 1884. 76.

l. Erd. nev.
cs. Kővárínál.
Kendeffy cs.

Malomviz.

Lejebb a Zenoga-pataka mellett terül el épen a Retyezát hegy 2500 méter magasságu hegy-csúcsának hosszas gerinczben lekeskenyülő lábújjánál sajátos svájci climájával, hol a levegőt a felette emelkedő erdős hegyek mérséklék s annyira enyhítették, hogy határának, havast-érintő részében a lombos fák között, Erdélynek csupán ez egyetlen határában szelíd gesztenye vadon és szépen díszlik s jó termést eredményez. A község a Kendeffyek ősfészke. Temploma már a 17-ik században virágzó volt, s az 1727-ik évben Ikafalvi Márton mint Kendeffy Mihály udvari papja említették. Magyar nemes ifjak nevelésére állított és két tanerővel fenntartott iskolájának, úgyszintén előbb említett templomának is nyomai sem látszanak már; minek eredménye most az, hogy a hól, még elszórtan élő magyar birtokosnak, sem nemzeti érzetet fejlesztő papja, sem gyermekeinek nevelője nincs, ott a városi iskolát nem győző csekélyebb vagyonu magyarból a szükség teremt oláhot, s két nemzedék múltával még tiszta hangzásu nevét sem lehet fölismerni többé.

l. hunyadi
• krónikás.

Osztrovel.

A Zenoga-patakának a Sebes folyóval való egyesülésénél, kis oláh község.

Nagy és kis Osztró.

A Sebes folyó balpartján elterülő térségen fekszik, mely szintén magyar birtok volt. Régi neve Oztrow — a régi kihalt Osztrowy-család ősfészke.

Valea-Dilsí.

Igénytelen kis község a Sebes jobbpartján oláh lakókkal. Régi neve Havas-pataka, — vagy Pathak, mely 1440-ben I. Ulászló király adománya folytán Pathak-possessió néven a Kendeffy családnak iratott volt át.

Uncsukfalva.

Szintén a jobb parton fekszik, szép téres fennsíkon, sok magyar birtokkal. Régi neve Vonchocfalva — mely a régi kihalt Vonchocfalvy család birtoka volt.

Kernyesd.

Uncsukfalvával szemben, szép téres síkon, de kavicsos altalaju lapályon. A római korban mesterséggel ásott Kyrletya-patakcsatorna határán van a völgy közepére vezetve mezőgazdasági előnyből. Mindig magyar birtok volt, melyben a Kendeffy családnak van szép kastélya, melyben híres butorzat pusztult oda az

idéni tűzesettel. 1514-ben Nicolaus de Kernesd-birtoka volt, Paklisa, Füzeecz, Galacz és Pojen possessiókkal. 1547-ben Johan et Stephan de Kernyesd birtokosai, kik közül egyiknek neje Ankó de Móré, l. Buda Imre okl. kapt. lajstr. 179. magyar nő volt.

P a k l i s a.

A Kyrletya-vizvezeték mentén van sok magyar birtokkal.

T ó t e s d.

Határát szintén a Kyrletya öntözi, sok magyar birtokkal, termékeny határral: de altalaja ennek is átszűrő kavics.

R e a.

Egész határát a Sebes-folyó és Kyrletya patak vágja át. Régi neve Reye — melyet Zentpéter — possessióval I. Ulászló király malomvízi Kende Jánosnak s fiainak Lászlónak, Kendrysnak Miklósnak és ifj. Kendének adományozott, mivel Húnyadi Jánost csatáiban segítették. Altalaja kavicsos; mely miatt esőtlen években növényzete csekély. Magyar birtok szépen van benne. l. Tört. rég. évk. 1884. 33.

N a l á c z - v á d.

Két kis község egyesüléséből áll, melyek közül ma már Nalác külön áll Vád-tól, a Sebes-folyó balpartján fekszik termékeny határával. E két községen legszembeötlőbben látszik, hogy egészen magyar birtok volt s mai lakói a felszabadult urasági jobbágyok utódaiból állanak. A régi kihalt Vádi- és Kopasz családok ősfészke volt Vád-falu, Nalác pedig a Naláczi család tulajdona félezred év óta. — Nalác kastélya a Naláczi ns. és a báró Naláczi családé volt, mely e század elején leányágon Gróf Bethlen Olivérre szállott, kinek szomorú romlása után, ma is magyar főurak: gróf Theleki György és Kendeffy Ilona birtokában van, kik grófi gyerekekkel együtt sok jótékony társadalmi haladásnak s közművelődési törekvésnek alapjait tévék le: és a többnyelvű Hátszeg városában a közeletnek ékesen szóló, sphaérák-zenéjéhez hasonló modoruk tényeivel; a nép-eredetek kórlátain felül emelkedve művelik, hogy csak egy legyen szent cél „minden előtt“, csupán csak egyetlen szó, a „H a z a“! . . .

* * *

A Retyezátnak észak-keleti völgyalakulatából még jókora két patak neveli a Sebes-vízét: melyek mellékén falvak ezek:

M a l a j e s d.

A kisebb patak forrása felé, szép vidéken fekszik. Nevezetes most romban heverő ősi vára, mely a közép nemességnek hirdeti hajdani vitézségét, azon időkből, midőn szabadnak érezték a rabló- l. Zerechen család.

kalandok vért-pazarló folytatását egymás birtokaira. A Keresztessy, Szacsali és Mara család birtoka, mely utóbbi család egyik hőséről e várat Mara várnak is nevezik.

S z á l l á s p a t a k.

1. Zerechen
család.

Szálláspatak két községet képez, felső és alsó neveken, mindkettő a Malajesdi patak jobbpartján szép sík helyen fekszik jó határával. Hogy a szállás-nevezet honnan ered, nem tudom; — de a magyar honfoglalásnak e helyen hogy ez lehetett első szállása, magyar nevére itélem. Sok magyar birtoka volt és van ma is. — A régi kihalt Zerechen család őshelye, a malajesdi várral együtt.

B a r e s d.

E völgyön még lejjebb, Böldogfalvától felfelé terjedő sikon terül el kevés oláh lakóival, melyben magyar birtok kevés van.

Nuksora, Ohába, Sibisel.

A Sebes-víz egy másik jobbról eredő pataka mellett fekszenek, csekély, kis községek; melyekben csekély magyar birtok van.

Szentpéterfalva.

A Sebes-víz jobbpartján sok magyar birtokkal. Régi neve Szentpéter, és Zentpéter.

Jelenben Nopcsa birtokos benne.

S z a c s a l i.

A Sebes jobbpartján emelkedett fennsík fekszik termékeny határral. E község a 16-ik század előtt Klopotivának volt tartozéka s az okmányokon Zachal-Klopotiua néven többször fordul elő. Régi neve Zatzel, és Zachel, mely a kihalt Zacheli t. i. Szacsali család birtoka volt. A mult század óta Nopcsa birtok, melyben most mintagazdaság van.

* * *

A Sebes víznek balról van még egy ága az u. n. Farkadini patak vagy Mármora patak, mely utóbbi a rómaiak által mivelt márványhegy oldalából ered. Ennek melléken helységek.

Z a j k á n y.

A vízválasztó vaskapui hegyszorosnak várhely felé húzódó déli szegletén fekszik egy völgy torkolatban. Sok erdőségével s nem sok mivelt földjével. E község egészen magyar birtok volt s félezred év óta a Zejk családé volt, mint régi neveze, — Zejkony, azaz Zejk-féle, — is bizonyít.

Lakói magyarok voltak, de mind eloláhosodtak, félre, pásztor-oláhok közt lakva s tán el is hanyagólva. Magyar eredetüket

magyar neveik mutatják, s egész utczák Hunyadi, Bálos, Fiát, Szakáts és Várhegyi családokból állanak.

P a u c s i n y e s d.

Zajkányon alól kis oláh község, kevés magyar birtokkal.

Hobieza-Várhely.

Várhelynek volt tartozéka, mely a régi okmányokon Wizkwz néven jön elő, s 1453-ban egy okmányon V. László király ezt a 1. Tört. rég. évk. 1884. 75. Kendefieknek adományozta.

K l o p o t i v a.

A Sebes-folyó völgyében fekszik, mely római néven Patavicensis-vicusnak van írva. Régi dicsősége híres volt e helynek s a fejedelmek korában sok magyar birtokosa volt: kik Nagy- és Kis-Klopotiván laktak, mely ma csak egy faluból áll. A tömeges magyar nemesség a reformatiót hamar átérté, úgy hogy már a húnnyadi krónikás pap 1727-ben régi templomról s szép gyülekezetéről beszél; melynek érdemes prédikátora Borosnyai L. István volt. 1. kitidi anyak. 1750-ben a kitidi krónikás pap szerint. A Pogány család e helyet ősfészkének tartja, habár most nagyobb birtok nincs is a családnak birtokában: mert kik itt laknak száz éves hanyagságnak bélyegét hordják nemes vállukon. A múlt század végén ugyanis az a templom, melyet a kegyes Pogány Ráchel építtetett, a Hóralázadás áldozata lett; s hihető, épen mint Galacson, az azutáni Török dúlás is 1788-ban birtokos osztályát úgy megapasztották, hogy erőt, a templom helyreállítására nem fordíthattak. Épen száz évi romjaiból kelle újból építeni azt 1886-ban 1150 forint költséggel mely aztán özv. Pogány Ádámné, Lukács Ida, főispán Pogány György és képviselő Pogány Károly segélyeik által nyert berendezést és fölszentelést Bartha Lajos érdemes esperes által, Csiszér Pál papságában.

V á r h e l y.

A Mármora patak jobbpartján szép sikos helyen fekszik, melynek hajdani dicsőségéhez legtöbb történeti emlékek fűződnek. Legrégibb neve Sarmizegethuza, római elnevezéssel Ulpia-Trajana. Róma uralma alatt dicső osztályrésze volt e helynek, kormányzó hatalom, gyarmatok főhelye, műkincsek tárháza és híres amphitheatruma kolossalis épületével. Régiséggyűjtő muzeumaink, s az azokat kedvelő birtokosaink gyűjteményei telve vannak az innen nyert, ásott és vásárolt kőfaragványok darabjaival, épület-téglákkal, bélyeges cserepekkal, edény-cserepekkal, ezüst, rézpénzdarabokkal, bronz-, réz- és vas szerszámokkal. A mostani dévai Történelmi

és Régészeti Társulat éventei ásatásokat eszközöl, kipotolandó e téren a századok mulasztásait, mit a múlt idők fiai a csatazajok sokszor megújuló lármája miatt nem tehettek meg kellő eredmény-nyel; s mi még ki tudja mily ideig fog a régészeti tudománynak kincseket rejtő tudomány bányája lenni. Daczára, hogy honfoglalásunk ezer éves, e helységnek elnevezéséből azt lehet következtetni, hogy a vár a magyarok bejövetele előtt, a hontkereső népek csórdái által rég le lettek rombólva: mivel ezek elődeik alkotásait gyönyörnek tarták romba dönteni. Vár-hely, azaz a vár-helyének elnevezése azt jelenté kétséget kizárólag, hogy ezer év előtti romok alap-maradványai azok, melyeken ma már szántóföldek, parasztházak és legelők vannak.

B r á z o v a.

Várhelyen alól a vashegyek erdő nyúlványainak déli lábánál fekszik, a Marmora patak balpartján: sok magyar birtokkal. Századok óta a Brazovai család birtoka; mely a múlt század végén a báró Naláczi családra szállott volt leányágon, de vásár útján ismét a családé lett.

Nagy- Kis-Pestény.

Lejebb a Márványpataka mellett fekszik, tömeges magyar birtokos lakóival, kiknek református templomuk a múlt században is fennállott, melyben 1750-ben Teleki János s később Pünkösti Mihály voltak prédikátorok. Régi neve Pesthely, és Pestéj is: a régi kihalt Pestényi és a jelen élő Pap családok ősfészke, kiknek

1. kitidi okl. mai nap is vannak birtokaik.

D e m s u s.

Hasonnevű patakcsa mellett a Marmora patak balpartján szép széles völgytorokban fekszik sok Magyar birtokokkal. Régi neve Dömsös és Demses, néhol Dempes is. Római kő-anyagból épült temploma, most gör. kath. templom, még a reformáció előtti időkből való. Most a Mara és Goró családok birtokai, különben a fiágon kihalt Lukács család őshelye.

H a c z a s e l.

A Marmora patak jobbpartján fekszik, népes oláhlakóival, mely a múlt századokban magyar birtok volt.

Pojén, Vaspatak, Rekettyefalva.

Balra fekvő hegyi falvak, szegény oláh lakóssal. E köz-
1. Tört. rég. évk. 1884. 60. ségek 1360-ban új telepek voltak, melyek azelőtt nem is létezhettek.

Nagy, Kis-Csula és Tustya.

Egymáshoz közel fekvő kis falvak, magyar birtokosokkal. Tustyának református temploma a múlt században virágzott, 1750-ben Jáni Sámuel, s a múlt század végén Ajtai Geese Sámuel volt prédikátora. Hogy temploma s hívei mikor szűntek meg nem tudhatom.

Felső- Alsó-Farkadin.

A Mármora-patakból-, farkadini-patak néven tovább szaladó, jókora víz mellett feküsznek elég termékeny határaikkal, kastélya, mely a gróf Lónyai családé, szépen van építve római kő-darabokkal, márvány faragványokkal. A kihalt Gargócs családnak Farkadin volt utolsó birtokhelye Húnyad megyében. Most is sok magyar birtokos van benne, kiknek előideik Tustyával alkottak egy társadalmat s tartottak fenn templomot is.

Valiora, Boicza, Gaurics, Kraguis

Tustya és Farkadinok felett teljesen hegyvidéken fekszenek, oláh lakósaikkal, — mely falvak szintén későbbi oláh telepítvények.

H á t s z e g.

A Márvány vagy a mint lennebb nevezik farkadini pataknak keletre való hajlása szegletében fekszik 1857 lakóssal szép határral sok erdőséggel s kitünő vásárokkal bíró Kies város. Nevét azon régi függési viszonyától vehette: melyben Várhelylyel állhatott azon időben mikor őseink nevezték el még a helységeket: s így lett Hátulsó-szegelet vagy látszeg a neve. Régi nevei Haczkok, Hatzok, és Hatzokvár és Hatzokvár is. Tény az, hogy e várral bíró helység királybirtok volt, valamint az is bebizonyít, hogy Húnyad megye 7 várainak egyike volt, melyben 1360-ban Péter erdélyi alvajda Haczkoki-várnagynak írja magát. A várnak tartozékai bizonyos fizettséget is teljesítettek; s valószínű, hogy ezekből a várnagy tovább a királyi háztartáshoz is szolgáltatott be egyet-mást, barmokat, pénzt vagy egyéb portékát. Ezt mutatja egy 1394-ben kelt levél, melyben Frank erdélyi vajda és szolnoki főispány Haczkokon Kende fiainak Jánosnak és Kendének kérésekre: megerősíti elődeinek Bebek Lászlónak és Imrének mint előtte lévő vajdáknak levelét Nuksóra falura nézve, kiköti azonban, hogy e falu birtoklásának jeléül évente egy ökröt adjanak a Hatzokoki-várnagynak.

l. Századunk
1840. 70.

l. Buda Imre
okl. kapt.
lastr. 179. cs.
Tört. rég. évk.
1882. 60.

l. Tör. rég.
évk. 1882. 21.

1418-ban kelt okmány szerint Hatzokon a kenézi székek bíráskodó üléseire külön királyi palota volt építve, hol a rendes felesküdt kenézi szék előtt: örök vallomásokat, birtokszerződéseket

- tettek s okleveleket is állítottak ki. Azonban a szláv-féle ural-
kodási rendszerből fennmaradt ezen kormányzati kinövés hamar
1. Tört. rég. elenyészett, mert a magyar kormányzatok magassabb követelései
évk. 1884. 20. nem tűrhették el ezt sokáig. 1494-ben II. Ulászló 600 ezüstöt és
200 juhot kapott a haczokvidéki kenézségektől, a mikor is, a már
1. fenti 19. nemessé vált lakósságnak a 200 juhot elengedi. Hátszeg a feje-
delmek alatt, fejedelmi birtok volt, 1641-ben iktári gr. Bethlen
1. Buda Ádám Péter várossa. 1727-ben kelt okmány szerint „méltóságos herczeg-
okl. 188. asszony Bethlen Kata, apanagyfalvi II. Apafi Mihály Relictájának
1. Buda is volt itt birtoka, udvarháza, melyben épen az okmány írva volt.“
Zsomb. okl. 271. A reformáció itt hamar termő talajra talált, habár a katolikus
elemet a sok ajándékozás nagyon emelte s kül jóllétben segítette.
1. hunyadi és A hunyadi kronikás pap, a hátszegi gyülekezetről, már mint virág-
kitűdi egyh. zóról beszél 1727-ben s papja 1750-ben Ponori János volt: mely
okl. és anyak. adat eléggé bizonyítja a Ponori család protestáns voltát is. A
kihalt Hatzoky család ősfészke; — mely család egyikének lehettek
Balamér és Sylva — utódai . . . . Erre fényt kellene deríteni!!

* * *

Azon két nagyobb folyónak a Sztrigy felső részének s a
Sebesfolyónak mellékei és térségei Balomir, Bóldogfalva és Hát-
szeggel végződnek. Ezután a Sztrigy egy egésszé foly össze és az
örlya-lunkányi hegyek-közelynyomuló szűk völgyén áttörve a mellette
fekvő helységek következők:

V á r a l l j a.

Az egyesült két folyó balparti szegletén fekszik, kis oláh
község, ma már kevés magyar birtokkal. Helyesebben nevezhetnők
e községet a mellette; vagy szinte mondhatni felette hirteleni
emelkedéssel fejalakulag fekvő Örlya-hegytől: Örlyavár-alljának a
hegy csucsán maig fennálló római építményű jelzésre használt kő-
torony vagy várról. Csendes félre eső, hegyekkel korlátolt falú,
melyet a Hátszeg felé és felől utazó közönség s a Piski-Petrozsényt
összeköttő vasut élénkített meg némileg 1866-óta. Felsőes Trónörö-
kösiünket itt várta 1882-ben szerető népe, hogy szállására kísérje:
bányászok sorfalai közt egészen Bóldogfalvaig . . .

K o v r á g y.

Váraljától jobbra túl a vizen fekszik, módos oláh község sok
magyar birtokkal. 1458-ban Kovrach, 1506-ban Korag sőt 1643-iki
okmányon Kobracz neveken fordul elé, melyek eredete, jelentősége
nem tudható. 1458-ban Kovrach néven Brecchei Gerge birtoka volt,
1. Buda Imre okl. kapt. lajstr. 179. cs. más jószágok pótlásául adva.

Sztrigy Plop

vagy Ztryghfalú a váraljai hegyszoroson áttörve sikhelyre érő s egyszerre szeszélyesen több medret alkotó Sztrigy balpartján fekszik 320 oláh lakóssal, mely mellett a Hátszegvidékét Piski felé összekötő országút az erdőt kanyargással átlejtve a völgybe jut le. Régi neve Ztrygh-falú és Iztryghfalú is. Azután 1520-ban Plopen néven fordul elé, mely a Johan Lónaj birtoka. Ma már sok magyar birtok van benne, habár ott lakó birtokossa nincsen.

Felső- Alsó-Szilvás.

Sztrigy Ploptól balra az erdőség között, a falú mellett Sztrigybe ömlő Szilvás-pataka; vagy Szlivucz völgyében, nevének megfelelő, valóságos erdőt képező gyümölcsös kertjeivel. Régi neve Zylvas és Zilvas is. Sajátságos körülmény az, hogy daczára minden századon át tömeges magyar nemességének, mégis a reformáció ez egy helyen nem volt képes annyi híveket hódítani, hogy tömörülve gyülekezetet alkossanak. Sajátos továbbá az a körülmény is, mi elszigetelt helyzetöknek tudható fel, hogy itt is a magyarság vész és enyészik s neveiket 2—3 nemzedéken át úgy elferdítették, oláhositják, hogy ki sem lehet találni, hogy az magyar név volt. Előnevét sok család írja e helyről, nemessége tömeges.

G a n c z á g a.

A Sztrigy jobbpartján, Korvágyon belől fekszik egy völgy torkolatában, két erdő-gerincz közé benyúlva: gyönyörű másfélezer hőlndnyi cserés-bükkös erdejével, melynek nagy része brettyei birtokosoké. 1506-ban Georg de Marga feljegyzéseiben Konczaga és Gonczaga neveken fordul elé, mely hihetőleg aga vagy vezér lakása lehetett, kinek Konecz, vagy Goncz volt neve. Lakószai hegyi lakók oláhok, kik között, mint a sokkal zórdonabb természetű hegyi lakók között a nép egy harmad része gólyvás, mi azon rokonsági vérfertezésekből eredhet, melyben a házasságoknál papjaik törvényt nem tartottak, szinte újabb időkig.

l. Buda Imre
okl. kapt.
lajst. 179. sz.

Ó- és Magyar-Brettje.

Alól a Sztrigy jobb és balpartján, termékeny talaju szép fekvésű határaival. A 2. község között 300 méternyi tér fekszik a folyóig, melynek hídja erős tölgyfából szokott készíttetni ugyan, de melyet 9 év alatt négyszer rombolt járhatlanná az áradat. 1888-ban egészen újból, a régin alól 30 méterrel készült, mely a mily előnye kedvező fekvéssel s a réginél magasabb láboszlopaival a 14 falu közlekedésének, ép annyira ártalmára van (Ó-Brettje határanak. Az okmányokból láthatólag a jobb parti a régiebb, ezért

Ó- vagy régi Brettye: a balparti csak későre épült be mig mező volt: s így a kettőből névrontási következetességgel csináltak Ó helyett Oláh- és Mező helyett Magyar-Brettyét. Az elnevezés eredete a római 172 éves (Kr. u. 97—270.) uralomra vihető vissza, s így egyike a legrégebb elnevezett községeknak. Ugyanis a névből is, a hely harcászatiilag alkalmas fekvéséből is ítélve: a Cohors-Breucorum, vagy Breucus ezred táborhelyétől eredhetett. E község nevei ugyanis a régi okleveleken Breuche, Breche, Brethe, Brechtke, Brettthe változatokkal jön elé, melyekből a név idegen alkotása jól kivihető, s még az is megerősíti ez állítást, hogy ezen Cöhors-Breucorum-csapat táborhelye: Ulpia-Trájánától csak fél napi járőföld távolságra van meghatározva a régi historikusoknál. 1458-ban Brechei Gerke (Gerke de Breche) bevezetést kap ellenmondás nélkül: Breche, Kovrach, Jó-Patak, Gonosz-Patak és Baszallar possessiókba, miből a Brettyei család léte is bizonyos. 1463-ban Johan Pogan de Breche iratik, mely azt látszik megerősíteni, hogy ezen helynek a magyarok bejövetele óta, a századok sörjain át mindég erős birtokos családai voltak, mire természetesen csupa kedvező helyü fekvése is nagy befolyással lehetett. Ó-Brettyének reformált egyháza a hűnyadi krónikás pap szerint az 1727-ik év táján alakult s papjai Kovács Jakab és Vásárhelyi Nagy Sámuel voltak, kik közül ez utóbbi notárius is. Anyakönyve a Hóra és 1788-iki Török dúlások alkalmával mind elpusztult, kevés okmánya maradván meg. A kis harang felirata: „In nomine Dei, anno 1749. Sara Tsulai fieri voluit pro Ecclesia Ó-Berettye reformata. Johann Josef Perenger Cossin Vienna 1749.“ A templomot Szilvász és Kendeffy családok áldozatkész elődei építették, a torony építést pedig a harangemelő tölgy gerendázaton levő nagy betűs feliratból tudjuk: — „Isten segedelméből építette, (tuloldalon) Bobik Sára 1790-ben“ (Ki galaczi Hernya Máté özvegye s később Púj Dánielné volt.) A nagy harang felirata: „Az Oláh-Brettyei reformata ecclesia számára öntettette árva Kendeffy Judit, néhai Szilvási Bálintné 1813. Judit Ephraim Andraseczky Claudiopoli anno 1813.“ virágzó egyházának iskolája is volt, melyet az 1848-iki revolúció után a megfogyott magyarság többé nem állíthata fel.

Jó és Pokol Valesel.

Ó-Brettye határánál, a Sztrigytől jobbra kitérve, a lunkányi hegyek nyugati lejtőinél két völgyben fekszenek oláh lakosokkal de sok magyar birtokkal. Pokol-Valselt Rosz-Valselnek is nevezik. Régi nevei: Jó-Patak, Gonosz-Patak, melyeknek birtokába

1. Buda Imre
okl. kapt.
lajst. 170. cs.

Brechei Gerke bevezetést nyert 1458-ban. 1505-ben az okmányokon Jó-Valcsa, Pokol-Valcsa neveken jön elé, mely nevezeteken az oláh nyelv hatása látszik; mivel Valea-Cselbune és Valea-Csel-rele épen jó és gonosz völgyet, vagy patakot fejez ki; magyarból átfordítva. Határainak nagy részét letarolt erdőségek, nyájakkal pusztított gyökshajtású bokros oldalak teszik, közel 1000 hold területen: mi miatt a völgy lakók sok vízkárt szenvednek, az erdőségi hivatalok késnek meg látni a kárt, mit falvak szenvednek. Sajátos az a körülmény, hogy e községekben magyar birtokos sohasem lakott, az oklevelekben legalább ennek semmi nyoma nincsen.

l. Buda Imre
okl. 510. 305.
sth.

L u n k á n y.

A Sztrigy jobb oldalán elterülő sima lapályvidéknek falvai Ponortól és Fegyertől le egészen Valcselekig mind a lunkányi hegyekbe nyulnak be határaikkal szabálytalan alakban. — Régi neve Lonka és Longa, mely a dák nemzet szótárából maradhatott fenn, kik Deczebál veresége után mint első menhelyükön sokáig tartózkodtak itt, s egyebet nem jelenthetett, mint hosszú hegyvidéket, vagy hosszú falut, azon szép kiterjedésű s hosszú hegy gerincekből s néhol szép fennlapályokat képező hegyvidékekből alakulva, melyek labirintszerű szabálytalan alakulataikban Fegyver, Füzesd-Ponortól kezdődőleg hirtelen emelkedve, észak-nyugotnak húzódnak, míg lassanként Bosorod és Kis-Oklosnál lankásodnak le. Különös, lakásuk egy-egy oázst képez, — 2 sőt 7 kilométerre laknak szomszédaiktól azon 10 ezer holdnyi területen, melyen elszórtan van egész jószágunk a nagybirtokosok területeibe beékelve. Ezen izolált lakás hátrányai közigazgatási, népnevelési s társadalmi minden haladásuknak útját állja, úgyhogy e 2000 lélekből álló községnek maig sincs még iskolája.

Ha van pásztorkodó nomádnép a mivelt megye földjén, úgy Lunkány az egyetlen e részben, hol az ifjak apjuk pásztorbotján s a leányok a fonás és szövésen túl nem emelkedhetnek. Társasági életet semmit, felebaráti szeretetet annyit sem ismernek. 1888. nyarán a sok áldozatot elsepert difteritiszben egy gazda elhalván, felesége bezárva hagyta őt, míg lóháton Hátszegről gyerityát s egyebeket vásárolt; szemtanutól hallottam, ki tudja milyen ott a temetés?

M á c s ó.

A két Brettyétől nyugati irányban jól beállított szállóhelyek és gyümölcsösök között fekszik, nagyrészt magyar birtokaival. Határától le Russ felé római u. n.: Tráján utak maradványai láthatók.

Régi neve Machó, melynek azonban állandó birtokos lakossága kevés volt.

R u s s.

A Sztrigy balpartján Mácsótól s M.-Brettyétől 4 kilométernyire fekszik. Határában Római-utak nyomai s építmények alapkövei találhatók. Az Árpádházi királyok alatt kenézséget képezett, s mivel királybirtok volt, hihető hogy valamely csatában elenyészett népe helyett orosz-népet telepítének le ide e helyre; kik aztán kenézeik alatt a 17-ik századig laktak kenéziátusi minőségben. Historikusaink közül Benkő említi azt, hogy Russ falu Rusus-tól, vagy Oroszfalutól eredhetett. — E mellett bizonyított 1470-ből egy okmány, melyen említetik az is, hogy „Russ-falut: Oroszfalunak hitták“ — s 1520-ban Machicasz Gáspáré volt.

I. Transylv.
II. 297. és
Buda Imre
okl. 178.

1555-ben ennyingi Török Ferencz Húnyadmegye örökös ispánja (comesse) s Pápa várának kapitánya Rust: Fanchi Jánosnak s nejének Pempflinger Annának, úgyszintén Fanchi Katának s férjének Zalasdy Jánosnak s maradékaiknak adja, mely adományt Török Bálint is firmál, mint kegyes szülőjének Török János comesnek és testvérének Török Ferencznek adományát. (Datum Alba Julia 1562 s a megerősítési záradék de Batizfalva.) Fanchi János Húnyadvárának prefektussa volt Zalasdy János előtt. (Provisór) 1575-ben Báthori István erdélyi vajda Ruos községet új adományképpen Zalasdy Jánosnak s nejének Fanchi Katalinnak ajándékozza.

I. Buda Imre
okl. kapt.
kiadv. 179. cs.

I. Buda Ádám
okl. 576. és
Buda Imre
377.

1559-ben Ruos, curia-nobilitariának van nevezve, mely „in opidó Vajda-Hunyad“ fekszik, mely, Török-Bálintról még egyszer visszaszáll Török Jánosnének birtokába, miről többféle iratokon vannak vonatkozások: — Majd Zalasdi János eladóvá teszi,

I. Zalasdi cs. kitől:

1589-ben Geszti Ferencz vásárolja meg, mely vásárba Ifjú János is belevegyül s ebből per támad, — mely hosszas ideig folyván a tanúvallomásokból a tény így van megállapítva, a mint következik: sok világot vetve háromszáz éves történetére Russnak.

„Attestationes sequuntur hoc modo:“

Primus et secundus testis Egregi. Stephanus Barchai de Nagibarcha „et Nicolaus Zalasdi de eadem Zalasd, iurati et examinati fassi sunt uno ore hoc modo“ — „Hogi mikor Rust az eő faluiokat, meli Huniad-varmegieiben wagian ez mostaný Novembernek hatodik napian ez ielen walo eztenduoben 1589. az Nagos Geszti Ferencznek attak wolna wgian az nap wele meg arulwan kezet fogtanak wolna egi massal az el wegezet arw

feluol, es ugian azon nap azon Russy udvarhazban ebedet ewen, aldomastis ittak wona awegre hogi Isten az egimas kezeot walo arw zerent nekik az falw arahoz, Geszti uramnak peniglen az faluhoz ijo zerenchiet adgion, es eok ebed után az Russi iobbagiakat egibe hiwon meg ielentettek wolna nekik, hogi eoket Geszti uramnak attak wolna, es ugian eleyben hivan eo Nagának a iobbagiokat megmutattak wolna a Kenezt is, azt mondwan, hogi ezideig az wolt wolna eonekik Kenezek a faluban, azert immar latna eo Nga Geszti uram kit hadna benne tyztartónak, eo zawokra Geszti uram eo Nga eo altalok azt tolmacholtatta wolna a iobbagiaknak, hogi ezutanis ugian azon Kenezt hadna eo is a faluban meg oda menne masodszor es minden dolghat iabban elrendelne keozteok, meg azt is tolmacholtatta wolna eo Nga ugian eo altalok ketten, hogi eztendeig chak az zegenseg epwlion, bator eo Nganak semmit egiebet ne zolgalianak, chak az melli zeleo (szöllő) ott wagian azt miweliok meg. Az zegenseg is wiszontag ugian eo altalok azt tolmacholtattak wolna Geszti uramnak eo Nganuk hogi wiselie gondgiokat, ne vegienek wamot raytok H a c z o k o n, ha ijmmár Isten eo Nganak bizta eoket mert eok ez ideig ott wammal nem tartoztanak, eo annak felette valamy eokeor (ökör) barom nelkulis eo Nga ne hadna eoket, hogi epwlhetnenek, kire Geszti uranis eo Nga arra feelt wolna nekik, hogi eoreomest wezen a menny zwksege lezen es keozekbe oztia, seot az zegenseg kezwl eggik azon is kiri wolt Geszti uramot, miwel Feyrwizy Menyhart fogsaggal feniegetne, oltalmazna meg ellene eo Nga, kire ra feelt is eo Nga Geszti uram, hogi megoltalmazza. Towabba azt is walyuk hogi tutta Teoreok Janosne azt eleob, hogi eok Rust arulyak, hogi sem mint Geszti uram wette wolna meg eo teollek eo nem ellenzette, seot annak eleotte, hogi Geszti uram eo teollek meg wette wolna Rust, ugian ereokedeot is Teoreok Jánosné Zalasdi Miklosnal Feyrwizy Menyhart mellet, hogi neki adna Rust, mert eo teobbet adna erette. - Aztis waliak, hogi Russnak Geszti uram eo Nga atta wolna meg az arrat eleobb, hogi sem mint Iffi w Janos uram kinalta wolna megh Geszti uramat a penzel Rusert meli Rus neweo falubol eok mynden iussokat kiwewen beleole minden okleweleiwel egietembe per manus Geszti uramnak eo Nganak keziben ereztettek, es ugi mint saijatjat birta, miwelhogi az arrat Geszti uram meg atta wolt, kireol levelet is attak wolt Geszti uramnak, de Iffi w Janos uramnak eo Nganak eok azon Rus neweo falwiokat nem attak az eleott, hanem mikor urasagaban wolt wolna Geszti uram Rusnak, Iffi w Janos uram zemilie zerint azutan hatalmaswl el foglalta, eo most is ugi birja. Az foglalas utan penig

harmad nappal kinalta meg Geszti uramot Iffiw Janos uram a penzel Russert.

3. Testis. Generosa Domina Catharina Fanchi, relicta Egregi quondam Ioannis Zalasdi de eadem Zalasd nostri in prae (1. szó papír-törésen) citata iurata et examinata fassa est. Hogi Geszti uram eo Nga immár meg kulte wolt Russert a penzt, az Huniadi hazuknal wolt mikor Iffiw Janos uram foglalny ment Rusra, meli Rust Iffiw Janosnak Sinki nem adott. Teoreok Janosne is tutta minek eleotte Geszti uram wette wolna meg Rust, hogi eok el akariak adny Rust, es nem ellenzette. Azt is walya, hogi Geszti uram atta wolna meg eleobb az arrat Rusnak, hogi semmi ut Iffiw Janos uram kinalta wolna meg Geszti uramot a penzel Russert. Towaba azt is walia hogi mikor Iffiw Janos uram foglalni ment Rusra, minden igassagat Rusnak a mellett eok birtak. Geszti uramnak a faluwl egietembe attak wolt annak eleotte egi nehány nappal.“

Harum itaque testium fassiones per nos receptas eidem cels ora fide mostra mediante rescripsimus. Dandemque die salvam et incolumen valere exoptamus. Datum in Deva die suprascripto ac Anno domini 1589.

Czím: Illustrissino Principi et dom. domino
Sigismundo Bathori wajwodae Regni
Transylvanie et Siculorum comi ti etc.
Domino nobis Semper Clementist...
fideles et perpetui Sern

Matthias Zlatari notarius major cancellar ex curia cels.
l. Buda Imre Nra. emissus etc.
okl. 327.

A per tovább folytatásáról bizonyítanak még a következő okmányok.

„Praefatus Michael Boldogfalvi iuratus et examinatus fassus est in hunc modum. Azt tudom, mikor Iffiw János uram engem Rusra hiwatott wala zent Marton nap utan masodik napian wolt az eleot walo eztendeoben 1589 eo onnan Rusrol küldett engem Geszti Ferencz uramhoz es az birot is Pestesi Balintot, hogi megwineok eo Ngának az penzt Rus neveő faluert, kit Zalasdi uramtól wett wolt Geszti uram; meli ezen Hunyadwarmegieiben vagion, minthogi az eleott is Rus Huniadhöz való wolt wolna es most is zomzedos az Huniadi iozagal, es hogi eo Nga Iffiw Janos uram tutora wolna Teoreok Janos arvainak, akarwan eo kegielmewel Gezti urammal keozteok walo haborusagot eltawoztatny, es Barchai Istvant kerdettem hon a penz, kit Gezti uramnak kel winny, azt monda nekem, hogi meg Vinczeol el nem erkezek a penzel, hanem

hogi menneonk hozzaia nagibarchara, en azert a birowal egyiwt zent Marton nap utan walo elseo sieterteken menek Barchai Istvan hazahoz, es onnen azon nap indultunk Gezti uramhoz Barchai Istvannal es Pestesi Balintal egyiwt, meg is kinalok Gezti uramot a penzel Iffiw Janos uram zavaval, de Gezti uram eo maga azt monda, en el nem vèzem, mert en nekem Iffiw Janos urammal semy keozeom ninchien, az iozaghoz is en vagiok keozeolb-walo zomzed, hogi sem mint Iffiw Janos uram, mert en Devan lakom, eo keglme penig Vinczen lakik, soet akarom hogi az Isten kegiel-meteket idehozta, protestalok is keglmetek eleot, hogi hatalmawal elfoglalta az en igaz penzen woot yszachomat, kit en mint kgtek tuttara es mind egiebeknek tuttara, nem titkon, hanem nylyan weottem eo nem iàrt az orzag teorvenie zerint, hanem elfoglaltwan nemez zolgaimat ioszagombol kytette, marhamba sakmant teott, meli marha nem rusi wolt hanem Dewarol kültem oda a penzel penig azutan kinaal mykor immar regen elfoglaltak teolem a ioszagot. Towabba azt tudom, hogy mikor engemet ez elmolt zent Marton nap utan walo elseo sierterteken ez ielen walo eztenteoben 1589. Iffiw Janos uram Geszti uramhoz küldot wala Boldogfalui Mihalal egietembe es kert wala hogi megkinaliuk Geszti uramot eo Ngat penzel Rusert, miert menek Geszti uramhoz es kenalok Geszti uramat, de mi hozzank Iffiw Janos uram egi penzt sem adot, kij eoneki saiatja leot wolna, Feiedelem kenalo parancholatia sem wolt mynalunk, kywel orzag zokasa zerint kenaltuk wolna Geszti uramat a penzel Rusert Iffiw Janos uram képebe. Azt is tudom hogi eo ymmar elfoglalta wala Rust Iffiw Janos uram, akkor mykor miuket Geszti uramhoz küldet wala ugi mint harmadnappal, es mikor my elmentionk wolna Geszti uramhoz meg akarwan kinalny eo Ngat a penzel, mynekeonk illien valaszt teon eo Nga, Im hallom, de en Iffiw Janos uramnak semmy keölchiön walo penzt nem attam, hanem a kinek en penzt attam annak en iozagra attam, azert tudománt tezek kgtek eleot es ugian akarom, hogi Isten kegtekete ide hozta, mert walamit Rusra kültem zolgaimtol mindenben sakmant tetetett Iffiw Janos uram az en penzen wet iozagombol nemez zolgaimat kiuzette eo klme egi fel lactarom ma is oda wagion (?) en nem tudom megfogtak-e awagi howa töttek, en welem eo klme nem ugi chelekedett mint az orzag törvenie es szokas tartia, hanem ugi mint hatalmas zemeli zerint azon iozagomra (= 2 szó hiány) teolem: es ymar akor kenaltot eo kglme a penzel, mikor regen elfoglalta teolem a iozagot, penig nem wolt en nalam ky saiatia leot wolna Iffiw Janos uramnak.“ Czim Illustrissim. principi et dom. domus. Sigismundo Bathori waiwoda Transylwaniae et syculorum

- comiti etc. domino nobis semper... A Fehérvári kaptalan kiadványa.
1. Buda Imre
okl. 152.

1598-ban Zsigmond király, (ki magat „Isten kegyelméből, Erdely, Moldowa Olahország, Alpokon tuli és zentbirodalmi, magyarország reszi urának aranygyapjas witéznek es a székellyek ispaniának írja.“) Ruos-községet a Zalasdi János fiának Zalasdi Miklósnak adományozza, még pedig „cum curia nobilitaria in oppido Wajda

- Húnyad,“ — mely egy felől Boronkai Gáspár nemes háza, másfelől a zalasdi pataka mellett fekszik, — mely adománylevélben hivatkozás van téve az 1575-iki Báthori István féle donációról, Zalasdi Jánosról és Fanchi Kathalinnról.
1. Buda Ádám
okl. Gargoes-
féleiratok 576.
kapt. kiadv.
M. Vásárhely.
M. Teresia ko-
rából.

1620-ban Bethlen Gábor fejedelem, öcsének iktári ifj. Bethlen Istvánnak ajándékozza Húnyadot, cum apertinentis — azaz minden tartozékával, a melyhez Russ is tartozott volt. Ezen ifj. Bethlen István apja id. István a fejedelem édesörcse volt.

1. Buda Imre
okl. 354.

1633. évig a történelem nagyot változott. Bethlen Gábor elhalt, Brandenburgi Katalinnal, özvegyével lemondatnak s Bethlen Istvánt választják meg, ki tiz év óta volt érdemes kormányzó bátyja mellett: de ki Rakoczy trónkövetelésével szemben az ország nyugalmáért lemondott, s magyarhoni Ecsedi birtokába költözött: s fia ifju Bethlen István Húnyadmegye főispánja is meghalt, úgy hogy már özvegyének Szécsi Máriának kezéből alpestesi Balog Ferencz s neje Tenesi Sára kezére kerül Russ falú is vásár útján: a mint következőleg igazolva van.

„Mí Harai Janos harai Hunyadvarmegyenek egyik főszolgabíraja, és Beregszászi Istvan Déván lakó Hunyadvarmegyenek nótariussa, adjuk tuttára mindenek. a kikk. illik, hogi az ielen valo 1633. esztendőben Deczembernek 29-ik napán hivata minket Dévára az néhai tekintetes és nagyságos ifj. Gróf Bethlen István úr megmaradott özvegye, az tekintetes és nagyságos Széchy Maria asszoniom és mi előttünk eo Nga teon ilyen emlekezetet, hogy ez mostani elmúlt nyárban ugymint aratáskor Hunyadvarmegyeben levő Russ nevű falu felől, Alpestesen Hunyadvarmegyeben lakó vitézleo Balog Dániel urammal és az eo Kglme feleségével Fenesi Sára asszonial volt végezések, hogy eo Nga eo Kglmének adott 1000 magiari forintot, úgy hogy azután a megnevezett Russ nevű falu végett semmi pert ne indítsanak. Ezen Russ nevű falut, Hosdaton, Hunyadvarmegyeben lakó vitézleo Ferencz Deák urammal Hunyadi udvarbírájának és maradékinak, fiu és leányi ágnak engedte és adta volt örökbe meghilhatatlanul eo Naga ilyen conditiok alatt, hogy Ferencz Deák uram a megnevezett Russ nevű faluért adott 1000 magiari forintot bizonios ideoben eo Ngának, refundálja

annak felette, valamig eo Naga Ferencz Deák uramnak veszi szolgáltatját az Hunyadi udvarbírósnak tisztében, mindaddig eo Nagát szolgálja, melyre Ferencz Deák uram hittel kötelezte és maga kezeirása s pecsétí alatt költ levelet is adott eo Nagának és 1000 frtot is. Ferencz Deák uram az pénzt meghozta volt eo Nagának, de eo Naga fel nem akarta vétetni az pénzt különben, hanem mi töllünk izeni Ferencz Deák uramnak és kívánja azt, hogy ujabban az előbbi obligatiója szerint, ha keotelezi magát ieovendöbéli szolgáltatatra, ugy eo Naga felvéteti alioquin, az meglírt Russ nevü falut birni Ferencz Deák uramnak nem engedi, mivel iövendöbéli szolgáltatára nézve adta volt eo Naga az falut eo Kglmének. Mielöttünk azért itt Déván az eo Naga házába Ferencz Deák uram személye szerint éleo nyelvével leon szabad akaratjával ilyen vallást tön: hogy valamint ennek előtte hittel és keze írása pecsétí alatt költ levelében kötelezte eo Nagyságának magát az Hunyadi udvarbírósnak tisztinek gongia viselésére, most is az szerint kötelezi és igíri magát a szolgáltatatra, ha urunk eo Naga kötelességéből el nem viteti az tisztből, mindaddig szolgálja eo Nagát, valamig eo Naga birja Hunyadot, sőt még arra is igíri magát, ha Hunyadvára eo Nagyságától el kelne is, akár micsoda helyen levő ioszágába kívánná eo Nga szolgáltatját esztendeig egy pénz fizetése nélkül kész lészen szolgálni. Ezt eo Nga mi általunk megértvén az 1000 frtból 300 frtot engede meg (t. i.: elengede) Ferencz Deák uramnak, az 700 frtot felvéteti és az feljül megnevezett Russ nevü falut öröbke Ferencz Deák uramnak engedi és adá ily conditio alatt, hogyha igéreti szerint Ferencz Deák uram nem akarná eo Nagyságát szolgálni, tehát eo Nga az 700 frtot Ferencz Deák uramnak megadván az megírt Russ nevü falut eo Nga elfoglalhassa, Ferencz Deák uram arra is igíri magát, hogyha urunk az itt való szolgáltatját parancsolná félbehagyni, maga is keonyeorgési által megtalálja eo Naga előtt minden igyekezetével kész lészen menteni, (t. i.: Ferencz Deákot I. Rákoczi György fejedelem előtt.)

Mely dolognak nagibb bizonyására és erősségére attuk ez mi leveleoneket pecsétünk alatt a mi hitünk szerint. Datum Loco die et Anno supranotatis. Joannes Harai. Stephanus Beregszászi.

l. Buda Imre
okl. 145.

Ugyancsak 1633-ban történt az a vásár is, melyben Szécsi Mária Balog Dánieltől megveszi Russ nevü falut; melyből azonnal látható az, hogy már két birtokból állott e falu; — mivel egyikét ifj. Bethlen István öröksége után kapja, a másikat pedig mint özvegy szerzi meg és igéri el 700 frtért Ferencz Deák húnyadi udvarbírójának; mely hivatal akkor szép állás volt.

Ez a Ferencz Deák Hosdati Ferencz volt, a mint alább meg-
látszik. De lássuk Russ egy részének megvásárlását ezen követ-
kezőkben :

„My Ispan István Popmezeon Biharvármegyében lakó, Racz
Georg Bolgárfalván Szarándmegyében, Antalí Tamás hosdathi,
Hunyadvárjának porkolábja, Szilvasy Péter Poklisán Hunyadvár-
megyében lakó nemes személyek. Adgiuk értésére mindeneknek, az
kiknek illik, mind mostaniaknak és iövendöbelieknek tenore pre-
sentium, hogy az néhaj tekintetes és Ngos ifju Bethlen Istvánné
asszonyunk Széchi Mária asszony veon my előttünk és általuk eor-
rök áron 1000 magyar forintban Fenesy Sára asszontul, az vitézleo
Balogh Dániel Hunyadvármegyének vicze ispániának feleségétől
ugian az úra, az vitézleo Balog Dániel által egy Russ nevű falut,
mely vagon Hunyadvármegyében az Sztrigy mellett, Magyar-
Brette, és Zaittfalva keozött, minden ahoz tartozandó erdeivel, me-
zeivel, szénaréteivel, szántóföldeivel, berkeivel, halastó vizeivel,
szőlőhegyeivel és minden ahoz tartozandó iovayval. Adá penig az
megnevezett Fenesy Sára asszony ezt az Russ nevű falut örökben
min-maga és giermeki részéről meghihatalnúl, minden igaz-
ságát kivén belöle, söt arról való leveleit is, mind eo Nagának
adván az megl. nevezett Széchi Mária Asszonymnak eo Nagának és
utanna való maradékinak. Mely dologhnak bizonyására attuk az
my pechiétes levelünket az my hitünk szerint eo Nagyságának.
Datum in arce Vaida-Huniad Anno domini Millesimo Sexcentesimo
trigesimo tertio. Vigesima Septima mensis May!“ (A káptalani
kiadvány 1636-ban kelt.) Aláírás „Jidem qui supra“ eredeti és
másolatban.

Hogy az I. Rakoczi György uralma ismét változást idézett
elő Russ falu történetében látszik a következőből:

Georgius Rakoczi Dei Gratia Princeps Traune etc.

„Henseget keldnek levén inscriptioban Huniadvarmegieiben
Russ nevű falucska — mely falut fiscusunk számára vinci há-
zunkhez akarván applicálni, annak elfoglalására keöleööttük ez
leveleönk presentáló Peynkeösti Georgi ur Samsondi Mihály neveü
heöteöcs cancellariustánkat, azokáért parancsolljuk kegelmesen Kel-
ségednek ez leveleönkeot eöveöni az megnevezett falut bocsassa
mingyarást cancellariustank kezéhez, mert megparancsoltuk nekiék,
hogy aliquominus elfoglalljuk, arról való inscriptionalis levelet pe-
dig presentálunk eleiben producalvan, Kelséged az summáról con-
tentalljuk kegelmességedet kereöl parancsolunk es prefectusunknak
secus non factur. Datum in castris Nostris ad Comttu Szász-Sebes
positis, die 23. Augusti Anno die 1634.

I. Buda Imre
okl. 326 és
147.

G. Rakoczy. Külczim: Egregio Francisco Erato de Hosdat bonor. arcus Huniadiens provisorii et Fideli nobis de elet. (Hosdati Ferencz neje: Antalfi Helena volt.) Megjegyzendő még, hogy ugyanez vagy ennek hasonmest fia 1676-ban Teőkeőli Imrének v.-hunyadi udvarbirája volt; tehát vagy hosszasan volt e hivatalban, vagy fiának is biztosította ez állást, mi nem is volt könnyű dolog Erdély legzavarosabb viszonyai közt.

1. Buda Imre
okl. 88. és 96.

1. Buda Imre
okl. 133.

A Russi birtok felosztása után főleg II. Rákóczi György idejében és Barcsai Ákos fejedelemségében 1645—61-ig Buda Péternek inscribáltatott, ki mint hátszegvidéki tekintélyes viceispány e fejedelmeket segítgette pénzerővel, később zálogba volt, s fia János, nejének Borbátvizi Máriának pénzével váltotta ki; s azóta a Buda család utódai tették mai napig Russnak nagyobb birtokosságát, melynek azonban apadására nagyban befolyt a sok háború, s a jobbágyságnak kárpotlással való megváltása: mely mozgó tőkét többé fekvő vagyonba tenni nem lehetett az idők mostohaságai és a nemességnek reménytelen állapotai miatt.

Az újabb időkben, még a 80-as években is, özv. Buda Venczelné, Makrai Klára, Buda Elek és Imre voltak birtokossai. Ma már a Buda Venczel-féle rész egészen 360 hold, galaczi ifj. Buda Géza birtokában van, míg Buda Imre összes javait leányának, piskii vasuti mérnök Pecher Henrichnének Buda Cleopatrának adta osztályrészül, és a 3-ik rész Buda Zsombor közjegyző tulajdona, ki 1. Buda család. azt apjától Buda Elektől örökölte, mint ősi Buda birtokot.

N a g y - O k l o s .

Russon belől a Sztrigyvölgyének egy benyulásában fekszik, szőlőhegyeiről és barackjairól híres, miért sok nagybirtokos családának vannak benne javai. Régi neve Aklos, azaz akol-hely, akollal ellátott hely, mely a régi baromtenyésztő korokra vihető viszsza, hol a csördák kedvezően legelhettek. Lakosai ma mind oláhok, birtokossa ott lakó egy sincsen, úgy látszik a múltban sem volt.

B a c z a l á r .

Russal átellenben a Sztrigy jobbpartján szép téres határával, melyben római korbéli építmények alap-anyagja, mivelésen alól sülyedve csak ásatási módon felszínre hozható: de mely téglákon feliratok nem találtattak. Sztrigy Szentgyörgytől felfelé az 1 kilométernyire fekvő Vadas Lajos tagosított birtokában van azon rom: mi ma már nem látható. Sok okíraton Boczalár, vagy Boczellárnak és Baczellarjnak is van írva; mi borjupásztort teszen, s legelőhelye lehete valamely magyar előtti nép csördáinak. Sajátságosnak látszik e községben az a jelenség, hogy birtokos családai, félszázadot

1. Tört. Rég.
évk. 1886. 66.

1. Századunk.
1810. 73. sz

e helyen nem élnek túl: vagy kiköltöznek, vagy kihalnak: példák erre az itt lakott családok, e könyv tartalmában is: mely alól csak a Vadas család képez kivételt.

K i t i d.

A Sztrigy jobbfelé nyúló fennlapályának, a hegyes erdőséggel való szegletében fekszik, melyen a lunkányi patak malmokat is hajt, ámbár medrét szeszélyesen változtatja. E pataknak neve egy okmányon „Vant“ vízének van nevezve, s daczára azon körülírásnak, hogy ez Kitid mellett foly el, nem találhatni elnevezése eredetére. Kitid is egyike azon helyeknek, melyen a rómaiak építkezéseinek nyomaira akadunk. A Plésa-hegyhát: vagy Cohorsnak, vagy Colonianak helye. A Zsidoviny, vagy Zsidovány, vajjon nem épen a római hatalom által a Decebál sergéből kivont és ide telepített Zsidótelep helye lehet-e? Épületei, római korunkra nem maradtak fenn, de megmagyarázza okát a mult századokban feltűnő sok birtokossa, kiknek módjukban állhatott felépíteni ennek megmaradt darabjait. Ref. egyháza még a 17-ik században alakult s legelőször a Sztrigy Szentgyörgyi családi kápolna udvari papja tett szolgálatot, míg 1720 körül a kitidi templom épült: mit bizonyítanak azon sok jól őrzött állapotú úrasztali drágaságok, melyek a mult századok áldozni tudó családait halhatlanítják. Ez egyházat két romlás fenyegette, a Hóra-féle, mely neves érdemes papjának felső törjai Solyom Jánosnak köszönheté drágaságainak elrejtés által megmentését és az 1848-9-iki belháború, mikor ezen sokat érő kincsek id. Székely Sándor gondnok és szolgabíró által, Cserbiceán Todoszi öreg oláh papnak adattak által, oly formán, hogy a lezajlandó harc után is maradjanak a községben. E becsületes pap ezeket az oláh templom szentélyébe rejtette el s 1849. végével hiány nélkül adta vissza jogos magyar birtokossainak. Különben Kitiden a főrradalom alatt nem volt semmi súrlódás a nemzetiségek között, még csak gyűjtás vagy vérengzés sem történt, mely legfőként Baló Mihály — most cüriai nyug. bírónak és akkori szolgabíró Székely Sándor politikáiknak tudható fel, kik magok mentek a magyar tábor elé kérelemmel, hogy Kitid ne tétessék ki az ingerültségnek.

B o s o r ó d.

Kitiden felül a lunkányi patak mellett fekszik 1000 lakosával, kik szorgalmas hegyi lakók, szénhórdással, fával s a Sztrigy lapályain munkát keresve üzérkednek. Határában a lunkányi patak mentén római vízvezető csöveket lehet találni, s egy helyen út-

1. Buda Imre
okl. 345. 1709.
„vagian jo-
szág az vant
vize mellett
Kitiden“.

nyomok is észlelhetők. Magyar birtokossai jobbára megszűntek, s most a regáléknak állami megváltásával korcsmárlási jogaik is megszűntek. Nevének eredete nem tudható ép úgy mint Kitidé sem.

K i s - O k l o s.

Kitid és Bosoródtól beljebb fekszik kis völgyben, jó munkás oláh népével. Ez is mint csördák kedvező legelő helye, az okmányokon Aklos néven jöven elő, akóllal ellátott helyet jelentett. E vidéket Szászváros felé innen megyei út köti össze.

G r i d.

Kitidi hegyek hátán, fennsíkjaival erdőséggel bevont és szegélyezett területen fekszik oláh lakósaival, hegyi szegénysórsú népével csekély termésű földjeivel: cseresznye Erdeivel. Régi neve az okmányokon Gered, mely a régen kihalt Geredi, vagy azután a 18-ik századig szereplő Gridi családnak volt ősfészke. 1490-ben Datum in Gered és 1553-ban Ladislaus de Grid jön elé az okmányokon, mely Gridi család azután a 17-ik század óta, tán új adomány útján Berettyéről írja magát, tényleg is ott lakván.

l. Buda Miklós
okl. 5. és
Buda Imre
okl. 179. cs.

V á l y a.

Válya, vagy újabb módosításban Szentgyörgy Válya Kitiden túl a másik völgyben fekszik a Magura oldalában: melynek falú felé tekintő verő-fényes örmozatán tengeri kagylók maradványai, s több mint 10 féle alakú csigahéjak porladznak: melyek ősidejű föld alakulást, vagy tán özönvízi jelenséget tételeznek fel. Régi nevei: Cherhágó-Válya, Valie és Válye; mely fejedelmi birtok is volt, és Rákoczi Bábolnáért cserélte volt el Buda Péterrel; ez azonban Vályának csak egy részét tette, mert a másik rész Barcsai Ákos fejedelem birtoka volt, s az ő végrendelete szerint lett e birtok megnagyítva a Buda fiak számára, azon pénzekben, melyeket jószágért adott apjuk a Fejedelemnek. Mint bizalmasabb lábon álló sógorok erről ugyan semmi írást vagy szerződést nem csináltak, de tanúknak és saját végrendeletének is bizonyító ereje szerint e birtokban mai napig békét élveznek. Ezen iratok közül álljon itt egy pár, mely még más egyebet is bizonyít.

l. Buda Ádám
okl. 436.

„Én alpestesi Balogh Máté adom tutára mindenek az kikk illik ez testimonialis levelemben, hogy ez elmúlt 1661. esztendőben Torda varmegieiben Görgini varaban rabsagban livin az-elheöti Meltosagos Feiedelem Barchay Akos uram eö Nga kére engemet Huniad varmegieiben Galacson lakó ifiabbik Buda Péter uram több attiafiak képiben is, hogy mennek fel azon meghirt Meltó-

ságos úrhoz, s említsem meg, hogy sok ízben bizonyos számú summa pénzeket kért az ő klmek apiától és aniától, de ő klme szükségékor magam is jelen voltam. A meghirt rab ur Barchay Akos uramhoz ő Ngához felmenvin, meghirt Buda Péter uram és teőb atyafiai üzeneteket megmondám, es szóval is törekedvin, melyre néhai Barchay Akos uram így resolvála. Tudom iol, sokszori szükségimben kértem és adós vagiok, nóha már kevés jóságomat feleségemnek kötöttem, de mégis kárban nem hagyom, hanem . . . contentálom Szentgyörgyi Valját foglaliala kigelmével, az aniokál egi testvir vagiak, az én igaságomál birják eőrekesen, mongianak jot utánam s mindjárt kezekbe is bocsátam azon Vallja nevű falut: melyet jó lelkemismereti szerint irok, . . . hogy meghirt Buda uraméknak hagja vala eőreökösen minden maga igasságít. Mely dologról néhai Buda Péter uram fiai kívánák ez recognotionalis es test mőnialis levelemet melet irtam fide mea mediante Geörgin szent Imbrei nemes Torda vármegieiben levő házomnál Annó 1665.“

6. Marczy Balogh Mate (ph.)

1. Buda Imre
okl. 374.

1662-ből. „Én Naláci István ugyan Naláci az Méltóságos Erdélyi fejedelemnek ő Ngának Hophmestere Hunyadvárban lakó nemes személy, adom tutára mindeneknek kikk illik ez levelem által, hogy in hoc Anno psi. 1662, die 28. Mens April megirt vármben Bábólnai házamnál létemben, Galáci ez vmei. Buda János urtól ő klmétől requiráltatván, emlékeztete arra, hogy az mely 800 frtot Ségesvárat Barchai Akos fejedelemségében én általam kiküldött keziben micsoda féle pénz volt az in futur. sig. cautelam adjam ki napfényre. En arra bizonyosan emlékezem, hogy az 800 frttal akkor Barchai Akos fejedelem az feleséghe Szalanczi Erzsébet asszony adossaghát fizette meg ő klme, mely summa pénzt a szegény asszony jobb részit akkor vette, mikor az ura szegény Barchai Akos az portán volt: mely adosságért kötette volt Tormás nevű faluját Hunyadvármb megemlitett néhai Buda Péternek s maradékk az asszony Szalanczi Erzsébet, mely adosságról való levelet, hogy kivívén azon 800 frtot Buda János uramnak is keziben adám, ugyan én általam viteti meg Barchai Akos Segesvárt az maga házában, azt mondta, ő e felől az adosság felől semmit sem tuttam. E mellett az ezer forint adosságról is, kit Bánságban kért volt a feljebb megemlitett Buda Pétertől, kiért jószágot ígért volt ő klmének s maradékinak, akkor én általam így resolvála magát az szegény. Fejedelem Barchai Akos: Buda Uraméknak: gondom lesz reá, kárban nem hagyom, mentől hamarébb contentában. Mely dologról attam ezen testimonálisomat futuro pro testimonio fide mea

mediante. Actum Anno, die et Loco ut suprnttis. Idem qui supra Stephanus Naláczy (p.h.)

1. Buda Imre
okl. 358.

1664-ben néh. Barchai Sigmond árva özvegye Gyulaffi Borbára levelet ír Buda Jánosnak és Sándornak, hogy ötet ne vádolják avval, hogy ő a fejedelemtől Vályát kérte volna, mert ő Fogaras földén azt a jóságot kéri, melyet Görög Andrástól kell kiváltani, különben is öreg és beteges és nem is akarja háborgatni őket. Tanu Bethlen Farkas. (Levél.)

1. Buda Imre
okl. 361.

1665-ben „En karansebesi Simon László nemes személy, néhai Tks és Ngos Rhédei László úr meghagyatott özvegyének az Ngos Banfi Agnes asszonynak szolgálja recognosco per presentes, hogy in Anno 1661 circa festum Pentecostes midőn volnék Georgenyi szent Imbren Torda varmegyében nehaj Méltóságos Barczai Akos fejedelem udvarában, Galaczi Hunyadvármegyei úr Buda Péter úr jövén fel eő Ngához, felyebb írt Ngos asszony, Rab Úr Barczai Akosnak akkor házastársa mondá eő klmének. Kegyelmeteknek Buda Péter úr, az én uram vallyai jóságot Hunyadvármegyében adta eöreökösen birnia, annak előtte is hirdetik vala, hogy Buda uraméknak jóságot akart vala adni az maga jóságiból, mely dologról attam en is ez testimonialisomat futuro pro testimonio eő klmeknek fide mea mediante. Költ Felseő szálláspatatokon Anno 1665. 26. Juli. Idem qui supra Simon László (p. h.)

1. Buda Imre
okl. 355.

Mely adatok kettőt bizonyíthatnak, Válya vagy fejedelmi birtok volt, vagy pedig a Barcsai családé, és hogy a Buda familia ezt pénzért nyerte Galaczi ősi birtokai mellé: veszítvén az illyeit, melyről azonban okmány kevés van.

Sztrigy Ohába.

Kitiden alól a Sztrigy jobbpartjának Baczaláron alóli part-szerü emelt síkján fekszik, kis oláh falu, kevés magyar birtokkal. Régi neve Szentgyörgy-Ohába: mely a Fabian, Keörmendi és nádasdi Pap család birtoka volt a 16–17-ik században.

Sztrigy Szentgyörgy.

Szintén a Sztrigy jobbpartján, szép fekvésű hely, melynek közepén át folyó lunkányi patak, végénél szakad a Sztrigybe. A vidéknek átjáró hidja az itt levő Barcsai birtok tartozékát képezi. Reformált egyháza a húnnyadi krónikás pap szerint 1712-ben virágzó volt, papja Kendi Györggyel. 1790-ben levelei és clenodiumai Sala Mihály dévai papnál deponáltattak, ki azt 1809-ben átadta kitidi pap Serestély Lászlónak birtoklás végett. Birtokosai Zejk István nejével Barcsai Klárával, dévai Csáki Gábor feleségével Veres

Ágnessel és Szombati Mihály neje Csáki Juliával 1750. előtt. Közelebbi pár évtizedben Barcsai Géza s most jelenben alispán Barcsai Kálmáné a nagyobb birtok, kisebb birtokuk Mircse, Deák, Csűrös székely nemesek, a helyben lakó Buda László családján kívül.

1. kitidi oklt.
15.

Sztrigy-Szaesal.

Szentgyörgyön belől fekszik, a Magurai völgy nyúlványában. E falu neve 1403-ban Zatzhel és Zachel, mikor is az okmányokon úgy említettik, mint néhai Hungur alias Ongor János birtoka Szentgyörgy Vályával és Oláhával együtt. Határában római építmények maradványai találhatók, s egy ős állatnak a Mahmutnak csontjai az özőn víz nyomaira emlékeztetnek, mely csontmaradványok kövéssült állapotban Buda, Ádám, Rheai birtokos régiség gyűjteményének teszik remekét.

Zejkfalva.

A Sztrigy balpartján Russon alól pár kilométerre fekszik kanaáni termékenységgű határával, hol a völgy nagyot szélesedik dél felé. E falu történeti emlékezet óta a Zejk családé volt s koronként ott is laktak birtokossai. Neve Zaitfalua, Zayakfalua sőt Zayek falu neveken fordul elő: hol 1593-ban Zayek Mihál lakik. Ref. egyháza a húnnyadi krónikás szerint 1712-ben virágzó volt. Temploma még reformáció előtti időben épült, mit a Hóra a világ után foglaltak el a falu oláh lakosai 1784-ben. Papjai az udvarok segélyével tartattak fenn, kik között Abrudi István 1712-ben Ormos István 1737-ben Szentgyörgyi Ferencz 1739-ben Győri Pál 1750-ben Árapataki Sámuel 1762-ben Kis Ferencz 1775-ben szolgáltak.

1. Buda Imre
okl. kapt.
lajstr. 179. cs.

1. kitidi oklt.
23. 24.

Magyar birtokosa kevés volt mindig, ennek tulajdonítható szegénysége és megszűnése is. Szegénységét igazolja az 1776-ból fennmaradt egy kérelem levél, m. Kendefi Miklós inspektor kura-
torhoz, a végett hogy a sztrigy szentgyörgyi perselypénz osztassék kétfelé a zejkfalvi és kitidi egyházak közt, mi 51 firt volt. Jelenben Zejk József, és id. Zejk Daniné birtoka jól berendezett felszereléssel.

1. kitidi oklt.
20.

Felső-Alsó Nádasd.

Zejkfalván belől az emelkedések közötti dombvidéken fekszenek: a hajdani Nádasdi család ősfészke volt (Ladislaus de Nádasd vice vajwoda Ttrans. 1465.) ma már birtokosai nagyon lepadtak.

1. Benkő Transylv I. 178.

K a l á n.

Zejkfalván alól fekszenek Kalán község, vagy Pusztá Kalán (melyet oláhuul Krisenynek hívnak) csekély számú oláh lakósaival:

avval párhuzamban a Sztrigy folyásával Kalán-fürdő melyet a róma korban is ismertek és „Ad Aquas“ neven hívtak, ettől nyugatra Kis-Kalán csekély népességű oláh falu: melyek mind régóta fennálló helyek. Ma azonban, az 1866-ik év óta, mindjárt Zejkkalva határszéle mellett a Szentkirály felé emelkedő erdős tetőzetű hegy-öldalnak aljában áll az ujonnan épített és részvényekre alapított vas-gyár mű: Kalán-telep vagyis Gyár-Kalán, szabályos kettős kereszt alakú útjai mellett jó szerkezetű s 1000 munkást befogadó hajlékaival, melynek gőzgyára Telekről, Gyalárról és Govásdiáról nyeri a vasbányák érczeit feldolgozásra: mit részint, — előbb lövonatu, most gözerőre szerkesztett kis géppel, vas-síneken, és szekeresekkel Hátszeg felé kerülve szállítanak munkához. Vasöntődéje, kályhákat, üstöket, gazdasági és házi eszközöket, úgyszintén mindenmű vasművet egyaránt készít. Kovácsolt és rúdvasa is megállja a próbát külfölddel szemben. Ennek munkájához a kösznet Petrozsény, a fa- szénanyagot Lunkány a porondot pedig Kitid szolgáltatja. Tőzeget (tűrfa) németországi kocsik szállítanak. A gyártelep — mivel részvényesei németek és szászok, egészben német szellemű, hivatalnokaival s jobbára munkásaival is, kik raktáraikba a fogyasztási cikket idegen helyről szállítják s ezért a vidéknek nem sok hasznot adnak.

Fürdő-Kalánnak gyógyvizét a rómaiak is ismerték, mely 22. R. fok melegségű s egy teljesen közetes helytől távol álló síkon 18 lábnyira emelkedő szikladombon áll leghatásosabb forrása, a többi sik réten buzgó forrás mellett, mintha egy kődarabból mestersegesen lenne kifaragva mész-szivag képletbe 14 méter hosszú és 10 méter széles medenczéje; melynek függélyes falai 5 méterre mélyednek le: az egy méternyi gyógyvizben. Ebből egy méter széles, hosszúdad csatorna vezeti a síkhelyre a kis (folyóvíz) patakcsát. E fürdő századok óta a Bórnemiszák és Zejkék birtoka volt, mely az alább fekvő kőbóldogfalvi Bórnemissza birtoknak s a fenntebb fekvő kis kaláni Zejk tagdarabnak képezi e pontban érintkező területrészeit: úgy hogy maga a kömedencze bizonyos arányban kétféle határu birtokossáikhoz tartozott. Hatása e gyógyviznek a hűlésnél, köszvénynél, s legkivált izommerevedésnél kitünő. Hogy azonban mégis nincsen e fürdő kellőleg felkarólva, oka, tisztán abban keresendő, hogy régebbi birtokosai állandólag nem lakván birtokaikban, megelégedtek-e kömedenczének valódi romlására megengedett kender-áztatási vámjövedelemmel, mostani egyik rész birtokossa Bauhólczer v. hunyadi kincstári erdősz pedig túltakarékoskodó, s a vidék rendes vasárnap vendégei kényelmére, de még e fürdőnek híre érdekében sem tett sokat ez ideig.

1. Erdély a rómaiak alatt Vass J. 155. l.

E fürdő eredetének, akár a név eredetének hisztóriáját nagy merészség volna történetileg elfogadni. „Hajdan“ . . . így szól a rege, Húnyadmegyének régészeti termékekben és emlékdarabokban dúsdasdag földjét, mint valami paradicsomi szép kertet Tündérek lakták; 3 Tündérleány.

Összegyűltek, határoztak, hogy 3 várat építenek. A nagyobb testvér a Piskivel szemben, Maros túl oldalán emelkedő, szép Aranyi hegyet választá, a középső a Húnyadi vár alapját tevő le, míg a legkisebb a közelben szép és tündéries fogalmának megfelelőbb helyet nem találván: a gyümölcse miatt sárga uszályu, erdei miatt zöld ruházatu s e kellemeket beborító hófejú Rettyezát kellős tetejére ása le a vár alapot, hogy a tán szépségének megfelelő munkadiadal is övé lehessen. Nemes vetélkedés a tiszta forrás, patakja a tovább folyásban zavarossá lehet . . . Hajnali napsugárt, mely tisztán foszlik szét: később felhő takarhat . . . Nap még aludt, ők dolgoztak már . . . Csillagok hívák az álom pihentető karjaiba őket, — későig volt még ébren, fáklya fényt gyújtva, hogy valamely tündérkirályfi figyelmét felébrezzék. — Azt képzelné az ember: bődlog kor . . . mely ideált akar megvalósítani . . . s ime a nemes vetélkedésből féltékenység, harag, bosszú sarjznak fel. S midőn a legkisebb, legszebb háladást tett művében: az aranyi vár építője titkos cselet forralt ki ellene, hogy ne is gondolja kis nővére a a dobás eredetét, alaprakó „meszes kalányát“ emelte fel, hogy lesújtassa vele a rettyezáti várt. . . . Csillag és holdfény . . . csalog az éjben . . . tervet, vagy távolt helyesen számítani fényöknél nem lehet. Ezért e mész-kalán ide esett le s célzt tévesztett esetében elrepedve gyógyforrást szűr át magán, hogy meggyógyítsa az idegbeteget. A kalánt dobó Tündér nem aludt . . . izgatott volt s mint mikor repeső örömmel, szorongással, kételylyel vegyűlten reméli az gyarló ember is céljának kimenetelét; úgy epedt a vágytól, láthatni majd reggel a célzott romlást . . . Hosszak voltak a perczek, ér-ütések . . . szívdobbarások . . . s a csillagok, gönczöl, bolygók . . . egy sem teljesíté kötelességét óhaja szerint. Végre . . . mégis annyi zsibbasztó tépelődés után elindúlnak a hajnali csillag postái. Éjjeli baggyadtságtól, hajnali hivistől s a nézés merevségétől a könnybe lábadt szemek: a nap aranysugarainak a hegyen épített várra leszáltakor; dicső szivárvány színben, rendsenél nagyobb alakban, s hajnali bíbor háttérrel tünteték fel előtte e várat. A nem tiszta szándék ha csalogódássá válik: öl és romból. E látvány is, annyira fölláborítá Tündérünket, hogy a második, nagyobb mész-kalánt: most már nappali világosságnál, jól kiszámítva, úgy dobta oda a hegy

csúcsához: hogy alapostól leseperte a várat s innen neve ma „Retyezát“ csúcs, — vagyis levágott, lecsapott — tetejű hegy.

A középső Tündér, várát a Zalasd vizénél bevégezté. Őt senki se látta, senki se bántotta. Most a Zalasd völgyén nyíló szelid ibolyák s ártatlan gyöngyvirágok mellett pihen. Kis nővére a felülvágy áldozata lett valahol a Retyezát túloldalán, hól havasi gyopár lett párnája. Az irigységgel s féltékenységgel teljes bosszúnak, a Maros titkosan suttogó hullámai adtak nyughelyet, mivel saját sorsa rázkódásait nem bírta elviselni. . . . Innen Kalán-fürdő eredete, mely ugyancsak nem hasonlít különben a Kalánhoz.

Tény az, hogy e külön álló kő tömeg, a földszinén nem áll kapcsolatban semmivel, s úgy látszik, mintha odadobták volna: a mélyben azonban állhat összeköttetésben azon domb-nyulvánnyal, mely e kömedenczétől 300 méternyire fekszik s melynek neve:

Zsigmondhegy:

s mely a fürdő-Kalán és gyár-Kalán közötti hegy nyulványnak 100 méter átmérőjű s fejhez hasonló kerek alkatával, az országút és vasút mellett balról emelkedik.

Ezen hegynek eredeti elnevezéséhez — mythos — historiai adatok vannak fűzve, melyben Zsigmond király s a Húnyadi ház szerepelnek. Húnyadi Jánosról ugyanis történet íróink eltérő véleményben vannak. Heltai és Zrínyi krónikusok azt mondják, hogy Ő, Zsigmond királynak Marsinai Erzsébettől, e hegyen fogamszott szerelem gyermeke, kinek anyja, Mórsinai nevű, bojár leánya volt, kit is Zs. király a Zalasd patakán, mosva pillantott meg. Az ismertető gyűrű-jel, mit Erzsébet keblén viselt Budavára felé ezéltott útjában: a királynak bemutatandó Kis Jankul kezében volt, mikor azt a holló elragadta volt, az anyának, képzelhető kétségbeesésére. Meg- vagy nem-került e jegy, mégis a király magáénak ismerte a gyermeket s Húnyadvárával és névvel ajándékozta meg (mert szerintök latinul Corvinus, hollóst teszen). -- Bonfyn oláh születést tulajdonít Húnyadi Jánosnak, kinek atyja Bud, vagy Buti, előkelő oláh, anyja pedig görög császári házból származott volna; s így a Húnyadi ház eredetét felviszi a Római Corvinusokra. I. Lajos király és lengyel Erzsébet fiának is; és így lengyel eredetűnek is állítják a Corvin nemzetségből. -- Aranka, Kazinczy, Kriebel és P. Teöreök József székely eredetűnek mondják Húnyadit: — melyekből azonban magát a tényt megállapítani nem lehet. -- Tény az, hogy Morsina, vagy Mórsinai Erzsébet Haczkovidéki nemes leány volt, s férjhez ment először Húnyadi-Hóllós Jánoshoz, a ki lehetett székely, vagy magyar

l. Horváth M.
tört. Teleki-
Hunyadiak ko-
ra. Szilágyi
Erdély hist.
Erd. történe-
tei. ar. Székely
Sándor. 111.
112.

eredetű, mintán azon vidéken eféle gyarmatok léteztek. Ettől született 1390-ben János nevű fia. Morsinai Erzsébet e férje halála után férjhez ment 2-or Bud vagy Buti vőjkhöz, — kitől lettek fiai László és Szandrín. 3-or is férjhez ment Csólnakosi Jarizlóhoz, kitől 4 fiai Dán, Vojk, Péter, János maradtak. Bárhogy volt legyen a Hunyadiak eredete, mint más családokéről is, tiszta adatok híjával tényt állapítanunk meg nem lehet. De egy tényt szentesített magyar Hazánknak hősiségük: mely a magyar Haza szent-ügyeinek kor- és időn túlemelkedő áldozatjaikban tündöklő fényt ad Hazánknak, nemzetünknek. Hunyadmegye öröklé nevöket, Höllos czimerüket, mely szent örökségek a derék és szép múltu megyének mai fiaiban szüljenek hősöket, dicsőket, óriásokat a Haza szolgálatára, virágzására, bódogságára Amen!!!

Szent király

l. Buda Károly
okl. 33.
l. Buda Imre
okl. 66.

Kis-Kalántól pár kilométerre balra fekszik a kis falu Szent király, mely határos Hosdátal és Hunyaddal. Régenten e falu is király birtok lehet. Erre útál egy tanúvallatás, melyben 1650. körül a tanúk között néh. Zolyómi Dávid feleségének, Bethlen Katalinnak Szentkirályi Residenciájához tartozó jobbágyok is szerepelnek. Erre útál maga a név is, mely tán még Szent Istvántól, az első szent királytól vehette nevezetét.

Kő-Boldogfalva

l. Hunyadi lap.
1890. ung.

Kis-Kalánnal szben a Sztrigy jobhpartján, hirtelen emelkedő 30 — 50 méter meredek emelkedéssel egyszerre lejtős oldallá alakuló s kő tömbek által sokszor tarkázott határával: szép verőfényes oldalon fekszik, mely ezen kötömönbektől, vagy elszórt szikla darab-jaitól vette nevezetét. Határán sok helyütt bélyeges cserepek találhatók, római korokból. E községben szép birtoka volt a báró Bórnemissza családnak, s kastélyában e század közepén báró Bórnemissza János sokszor nyaralt s itt fényes berendezést tartott. Neje Makrai leány volt, nagy úri dáma, megyeszerte híres, pazar háztartásával. Állandólag nem laktak itt ugyan, de mégis családi sírboltjuk itt van, s mindketten ide vannak eltemetve. E szép birtokot 1882-ben minden hozzátartozóival, vásárvámjával, vámos hidjával, úgyszintén okmányaival, s pecsétes viasznyomatú pergamen irataival együtt Kő-Boldogfalva oláh községe vette meg a családtól, mikor is a szerződés bemutatása az ó-berettyei szolgabírói hivatalban Buda Károly szolgabíró által történt. Így ez már megszűnt magyar birtok lenni, melynek tartozéka a kaláni fürdő rész is; német birtokos használatába ment át.

B a t i z.

Kalán fürdőtől pár kilométerre fekszik, termékeny földjével, gyönyörű tölgyes erdejével és malmán alól fekvő pórczellángyár romjaival. A község régi neve Batyz és Batyzfalva, hol 1593-ban Batiz Miklós innen írja magát: 1553-ban Georgius Bathiz, de¹ Buda Miklós okl. 5. Bathizfalva jön elé az okmányokon. Most az országút két oldalán Buda Zsomb. okl. 233. fekszik, közepén kereszt alakú 2 mellék utcával, melyek a jobb- és balfelől fekvő határba vezetnek ki. Régentén, tán a Rákóczi forradalom előtt templomának azon kori építéséről is ítélve a község a mai templom körüli lépcsőszerűleg emelkedett fennsíkron fekiüdt, melyet tűz vagy háború rombolt el és taszított a völgybe le. Birtokossa e század elején Báró Naláczi József főkormányászeki tanácsos nejével gr. Bethlen Katával, kiknek leánya b. Naláczi Józsefa, piskii gazdag úr gróf Csáki Györgyhöz ment nőül: s kiknek Batizon kívül Nalácson voltak gyönyörű birtokaik. Házasságuk e mindkét részülrő nagy birtokú párnak nem volt boldog. Gyermekők sem volt s nem is élhetve egymással, el kellett, hogy válljanak a 40-es években. Ezután az elvált özvegy, a forradalomban kapitány — utóbb őrnagy gróf Bethlen Olivérhez ment nőül (ki a piskii csatában is részt vett) s mint állandó batizi lakósok a vidék úri köreivel utólrérhetlen magas színvonalon álló társadalmi életet s háztartást vittek. Azonban a szép gazdagsághoz mégis aránytalanul mért kiadások, gazdaság elhanyagolása, pazar vendégeskedés és költsékezés, néhány év alatt oda vitték a dolgot, hogy a gyönyörű naláczi birtok gróf Theleki Györgynek; a szép jövedelmű Batiz pedig, piskii-petrozsényi vasutépítési vállalkozó és tőzsér báró Klein Ferencz és Alfréd kezibe került, ki aztán e vagyon értékét semmire sem becsülván csekély 40 ezer forintért a 80-as években 16 évi birtoklás után elvesztegette idegen nemzetiségű szászvárosi egyéneknek, mely birtok ismét nem magyar többé.

Történeti nevezetességű Batizon azon fekete-pórczellán-gyár is, melyet az 1837-ik évben a francia származású D'Andre András előbb jószágbérlő építtetett volt, ugyancsak a br. Naláczi-féle jószágón. E pórczellán-gyár mühez jóllehet az anyagot, vasút nem lévén még: külföldről szekereken hozatta: mégis edényei a kereskedelemben világhírré vergödtek; mely készítmények egyes darabjai a vidék birtokossainál még ma is találhatók. Nagy veszteség azonban, hogy egyetlen fia Ferencz, kit külföldre küldött volt apja a pórczellán-gyártás új vívmányainak tanulására, nem járván tanulása után s itthon is könnyelmű lévén kölcsönökben elszegényedett, s 1867-ben felhagyta a 30 éves szépművű üzletet s elenyészett gyára, végleg romlásnak indult s téгла falai mindennap földdé vegyülni

húllanak szét. Batiz közepén az út jobbpártján az a 6 darab ősi rezgő nyárfa, mely terebélyes ágaival az utat mintegy keresztül akarja árnyékolni, sem árnyával, sem ágainak suttogó zúgásaival nem tudja elfeledtetni azt a kipótólhatlan veszteséget, mit a hazai ipar s Batiz népe szenvedett e gyár bukásával.

P e t r é n y.

Batizon alól a Sztrigy jobbpártján, emelkedett lankás oldalon fekszik, mely hegyélben s erdőségben végződik. Csekély 50—60 családú falú oláh lakókkal: kik határuk hegyében malomkővet és épület anyagot vágnak, s lihető, hogy e község nevét is kőanyagtól vette, mely nevezett oláhlul köves helyet teszen.

B á c s i.

Bácsi falú, Batizon alól másfél kilométerre fekszik a Sztrigy balpártján termékeny jó talajú határával, kies szép fekvésével. Határán néhol máig is látszanak a Trajan-út nyomai, mely lefelé a marosvölgyi római úttal volt összeköttetésben. Régi nevét Batzi és Baczy, úgy szintén Baczi is az okmányokon, melynek mindég nagy volt nemes birtokossága, úgy szintén szép volt társadalmi élete is. Erre van szükség, ez lenne fő kellék, hogy a magyar érzelem saját maga társadalmában vessen erős alapot, mit önmaga teremthet magának. Az oly helyen, sem az eleséstől, sem az eloláhosodástól félni nem lehet, hol az egyes ember mindig felújítva érzi azt, hogy ő magyar, s hogy az a nyelv is, melyet beszél legzengetesebb a dicső Árpád nyelve, s a közbeeső időnek története mai napig csak biztosított arra, hogy „még jönni fog, még jönni kell egy jobb kor,” s e jobb kornak alapja az együtt — egyesült erővel — egy szellemen küzdő társadalmi élet lesz, hogy visszavonás s ádáz irigység ne emésze többé szép hazánk magyar téreit.

T o m p a.

Bácsin alól szintén a balparton Tompa falú fekszik, kis de jó határával szép téres helyen. Neve azt árulja el, hogy ez is mint a Déva melletti Szent-andrás és Szántóhalma, magyar vagy székely telep lehetett. Magyar birtokosa jelenben nincs, lakosai oláhok 40—50 családból állanak.

Nagy- és Kis-Tóti.

Mindkettő Tompával átellenben a Sztrigy folyóhoz közel nyomuló magurai hegyvidék alsó lejtőin fekszik, csekély oláh lakóssaival, kevés határral, melynek téres helye kevés van. Birtokossai a régebbi korban voltak ugyan, mint az Apáthi család, de ma már nincsen. Lakóssai a piskii gyártelephez közel fekvő Tompa lakóssaival a

vasúti munkáknál nyerne alkalmazást, s terményeiknek is piacot, ámbár kevésbé szorgalmatosak s e miatt szegények is.

Piski falu és Piski telep.

Piski falu a Sztrigy jobbpartján, a Déva és Szászvárost összekötő orszáгут és vasút mellett fekszik, a Sztrigy-vizének torkolatáig, azaz a Marosba szakadásaig terjedő termékeny sima határával. Birtokos lakóssai régen a gróf Csákiak, híres gazdagságú úrak voltak, valamint a Barcsai család is, mely család egyikének Barcsai Gábornak ma is szép és berendezett gazdasága van, tisztek által kezelve; a falutól külön álló kúriával és gazdasági épületekkel.

A Gróf Csáki féle birtok még, a forradalom előtt, Csáki Eulália grófnéra szállott, ki ns. Komáromi Györgyhöz menvén nőül lett Piski is Komáromi birtok. Az 1848-iki idő után Komáromi György Pesten párbajban elhalván fiai egyikére, Andorra szállott e szép jószág, ki aztán elzálogosította azt jövedelmes vámos hidjával szép erdeivel s gazdag termésű földjeivel és malmával egy Luka nevű piskii embernek; — ki azt a 80-as évekig birta. — Ez időtájt azonban végleg eladták eldarabolva szászvárosi szászoknak, piskii és környékbeli olákoknak; mely birtok szintén nem magyar többé. Történeti nevezetességű s erős tölgy oszlopokon nyugvó vámos hidját a megye vette át s vashidat építtetett helyette a régin alól 20 méternyire. mely 72 ezer forint költségbe került s mely 2 óráll kö-oszlopon és két erős kőkamrán nyugszik áradás által el nem érhető magasban. Az ettől alig 200 méternyire fekvő vasuti-vashid ezen alól van építve, melyek alatt átzuhogó Sztrigy folyó egész sík térre érve lassu komolysággal szakad a pár kilométerre folyó Marosba, hogy fölfrisítse annak enyhe völgyekben elbágyadt vizét.

Balról a Sztrigy torkolata előtt fekszik ma, a 25—26 éves Piskii-telep is.

Az erdélyi vasút a hatvanas években épült fel Aradtól egészen Gyulafelhérvárig. — Piski eleinte csekély állomás volt, melyben az állomás épületen kívül, anyagszertár, műhely és fűtőház s pár száz munkás hajléka épülfélben volt csupán. Az első erdélyi vasút igazgatója Kanovics Aladár akkor kezdé figyelmét kiterjeszteni e pontra, mikor 1867—68-ban a Piski—Petrózsényi vasut épülni kezdett, mely a Sztrigy szép völgyét fölfelé átszelve a fekete-gyémántoknak eddigelé miveletlen tűz-anyag rétegeit — van hivatva széjjel hordani. Zsifkovics József vasúti felügyelő folytatta a telep ügyét, lelken viselve fejlődése érdekeit: úgy szintén Makray József akkori fogalmi főnök, most üzletvezető rendre szervezék azt

mai álláspontjára, mely telep most már közel másfél ezer lakóssal jól rendezett elemi iskolával, órvossal, gyógyszerházzal — egy pár kis kereskedéssel megfelel a kisebb mezővárosok igényeinek.

A róm. kath. egyház ügyét Lönhardt Ferencz, a protestánsokét Szász Domokos püspökök karolák fel, kiknek nemes célú igyekezetök rövid öt év alatt 1885. óta két templomot s rendes papi állomásokat létesített e helyre, hogy az annyiféle nép-elemből alkotott helynek, legyen meg az a közös-kapcsa, hol az Isten és felebaráti szeretet legmagasabb Jézusi-elvei ülhessenek diadalt s egyenlíthessenek ki nép és hit eltéréseket.

A telep fölvirágzása ma már sokak műve. Munkafelosztás szerint befolyásolják érdemeiket itt az emberek. — Egyek a jel-szóban, hogy „t o v á b b“ s többen a zászlósok hogy „u t á n n a m.“ Főispán Pogány György, nagybirtokos Fáy Béla, alispán Barcsai Kálmán, tanfelügyelő Réthy Lajos, állomás főnök Paule Iván, körjegyző Fúrka Ferencz, orvos Nagy Gusztáv a kultúrvezérek itt. Ne lankadjon sergők a célban, vezessék soká népeik üdvét! . . . . hogy a közös hazáért közösen munkáljon minden kéz s együtt örüljön velünk a nem magyar is, ha földünkön boldogságot érezhet.

A nagy történet, Erdély létkérdése Piski falu, és a mai Piski-Telep között dölt el: mely a költő szerint habár „Hösvértől piro-sult“ is volt, de nem „gyásztér“ hanem, nemzeti kegyeletünknek felszentelt helye s Erdély magyarságának örömtere lett 1849. febr. 9-én Bem József győzelme által. — Előzményeket kell ismernünk, ha e közcsodálatu piskii-csatát e magyar Thermopylaet megérteni akarjuk. A szerencsétlen mohácsi vész után (1526.) Magyar hazánk állami önállását az osztrák ház politikája századokon át megsemmisített igyekezett. — Fejlésünk, előmenetelünk el volt hanyagolva s ki volt vetve a csel minden alkalommal arra, hogy minket az osztrák: hübéressévé tegyen. Elmondható, hogy háromszáz esztendőnek mindég fegyverben töltő nyugtalan állapotát s az ehhez tartozó békétlenséget, tanácskozásokat vérbetűkkel felírott szabadságharcokat; mind a kormány politikája idézte elé. Tetőzését ezen elnyomni akaró eljárás a mult században érte el; mikor is hőseink. nemzeti érzületünket, nyelvünket, saját magunkra való nagyobb gondosságunkat, szóval a haza rég elveszett nagyságának visszaszerzését tüzték ki a hazafiak céljául. Ekkor történt az a nagy lépése nemzeti haladásunknak, mely rövid félszázad alatt egyszerre akarva kipótolni múltunk veszteségeit, óriási lépéseket tett előre, minek eredményei az 1847—48. évi országgyűlések határozataiban foglaltatnak. Önállás, ausztriai idegen tarto-

mányokétól független kormányzat, magyar nyelv hivatalos és iskolai használata, népképviselői országgyűlés, szabadsajtó, egyenlőség nép és vallásban, jobbágy rendszer megszüntetése voltak azon rugók, melyek, mint áradat sodórták népünk nagyját, kicsinyjét a lelkesedés büvkörébe, annyira, hogy ezen eszmékkel szemben az egyéni élet sem jött többé számításba s csak az volt a jelszó, hogy a magyar vagy élni fog a szabad eszmék eme megérdemlett légkörében, vagy pedig ezek védelmi harczában képes ellobogtatni drága küzdelmekben megtartott életét utolsó csepp véréig; — de szolgálólánczokat nemes büszkesége nem fog tűrni soha.

Ha ember feletti erők tusáját, vagy óriások harcát olvassuk, azok valóságos élő képekké változnak a magyar önvédelmi harcfaiban: mert ember feletti óriásokká tévé őket a Vörösmarty ajkán ellebbent s vérrel szerzett örökségünkről szóló ideál „Légy hive rendületlenül, Hazádnak óh Magyar!“ „ez éltetőd“..... s „a Nagy világon e kívül, Nincsen számodra hely“ — Reánk is zúdult ekkor minden színlelt barátunk, az idegenek is, egyszerre, Bujtogatás, téves felfogások..... s még sok minden adott fegyvert Hazánk fiainak, hogy önvédelméről legyen kénytelen gondoskodni, hogyne, mikor síkra szállt a lappangó s keblünk melegén ápt ellenség is.

Petőfi Sándor, költője azon idő szellemének „a Nemzethez“. cz. versében írja:

5. „Ébredj Hazám! mert ha most nem ébredsz,
Soha többé nem lesz ébredésed,
S ha ébredsz is, annyi időd lesz csak,
Mig nevedet sirkövedre vésed!“

6. „Föl hazám, föl! százados mulasztást,
Visszapótol egy hatalmas óra;
„Mindent nyerni — vagy mindent veszíteni
Ezt irjuk föl ezer lobogóra.“

9. „Haljunk meg, ha nem szabad már élnünk,
Haljunk meg oly szépen, oly vitézül,
Hogy azok is megsirassanak, kik
Eltörölnek e földnek színérül!“

10. Legyen olyan minden ember mintha
Zrínyi Miklós unokája volna.
Harczöljön úgy minden ember mintha,
Egyedül rá támaszkodnék hónja!“

Első csata Vizaknánál volt 1849. febr. 4-én, hol Bem József lengyel születésű, de érzelmében hazánkért harczoló magyar vezér-

tábornok, osztrák erőtl veretett le. Azon felül az oláh, rác, szerb, hórvát, tót mind elleneink voltak. Vizaknáról Bem seregeivel Szerdahelyen, Szász-Sebesen, Szász-Városan át sok viszontagságok közt Piskire, vagy is jobban mondva Piski falu s a mai telep közötti akkor sűrű fűzberkes térre és dombra vonult vissza. Bemnek csapataban voltak:

Csetz altábornok.

báró Kémény Farkas ezredes, saját szabad csapatjának a 75-dik zászlóaljnak vezére.

gróf Bethlen Gergely alezredes, ki a csatákról naplót vezetett.

Juhász József őrnagy, a Bethlen Farkas II-dik zászlóaljának vezére.

Makrai László őrnagy, a Mátyás-huszárok vezére.

Bauer és Hrabovszki, magyarországi segélyhadak vezérei.

gróf Bethlen Olivér előbb százados, utóbb őrnagy, saját toborzott honvédeknek vezére.

Hórváth Miklós huszár százados, e csatának martyrja.

báró Josika Géza főhadnagy, később százados.

Jékei és Mayer századosok, Dercsényi Kálmán hadnagy és Szigeti orvos.

A megyei birtokosságból ott voltak:

Buda Elek russi birtokos, most Alvinczi birt.

Buda Sándor, ker. almási birt., ki ott nyert sebeit miatt elh. 1850.

Brázovai Lajos pestényi birtokos.

Kendeffy Albert, Ferencz és László testvérek.

Ajtai Lajos kitídi birtokos, most m.-igeni lakos.

Farkas Ignác városvízi birtokos.

Mirese János sztrigy-szent-györgyi birtokos.

A lovasságnál voltak: Baresai Miklós, Berivoi György, Türi József és többen is.

Buda Elek alvinczi birtokos — és jelen volt bizonyítása folytán irtam le e névsort — de sokan nincsenek benne, kivált az elestek sorából.

Bem serege, Szászvárosan b. Puchnerrel folytatott harc által letereltetett a harczászatilag előnyös fekvésű Piskire, hól a Déva, Szászvárost összekötő útát a Hátszegről jövő út vágja át, mely helyen egyedül volt remélhetővé seregeinkre nézve, a harcok eddig elé nem sikerült jóvátétele.

Ezen 4 napi valóságos Xepophoni visszavonulást esetelte azon harcokban Bem oldala mellett harczoló Petőfi Sándor költőnk:

1. „Négy nap dörgött az ágyú
Vizakna s Déva közt,
Ott minden talpalatnyi
Földet vér öntözött!

2. Fehér volt a világ, szép
Fehér hó este be,
Úgy omlott a piros vér
A fehér hóra le.

3. Négy hosszú nap csatáztunk
Rettentő vad csatát,
Minőt a messzelátó
Nap csak nagy néha lát.

4. Mindent megtettünk, a mit
Kivánt a becsület:
Tíz annyi volt az ellen,
Győznünk nem lehetett.

5. Szerencse és az Isten
Tőlünk elpártola!
Egy pártfogó maradt csak
Velünk: ez Bem vala.“

Petőffi költ.
népsz. kiadás
381. l.

A Piskire való visszavonuláskor a magyar sereg összesen 7 ezer lehetett, csak 28 ágyuval ellátva: míg az ellenség tábora a több ezernyi támogatásra felkelt seregeken kívül 12 ezer s 40 ágyu lehetett.

Czetz és Kemény Farkas csekély seregeiket febr. 8-án a Sztrigy folyón levő régi fahíd jobb oldala feletti kis erdős dombra állíták fel, hól az osztrák sereg e napon egyebet az előőrsi-nyugtalanításnál tenni nem tudott. Másnap febr. 9-én hideg volt. A Sztrigy jobbpartján harcra keltett sereget a császáriak hamar a hidon a balpartra szoríták át s a helygőldal előnyös fekvését elfoglalták ágyuikkal, úgyszintén a Pad felőli őrságút s a Sztrigy jobb oldalán egész a Marosig terjedő térség elég tágas helyet biztosítottak a császári csapatok tömeges elhelyezkedésének. Czetz és Kemény a mindennél többet tettek meg: s a szuronytámadást a hidon már kétszer torólták vissza a császáriak hallottjain keresztül, úgy hogy, már 10 órakor a hídfő jobb oldalán álló Csáki-féle vámláz és csárda a magyar seregé lett s a 2-ik zászlóalj a folyó jégén áttörve 2 ágyut foglalt el az ellenségtől. Itt azonban az állás, mint tudni lehetett a hely fekvése okán is csakhamar tarthatatlan lett s az 55-ik zászlóalji nemzetőrség sem volt képes a II-ik zászlóaljat ott megerősíteni, miért ismét visszavonultak a bal s kedvezőbb oldalra; de hól a megmaradás csupán Hórváth Miklós húsárszázadosnak s egész századának életek által tartathatott fenn; kit Kemény küldött a biztos halálba. Kemény Farkas lovát is lelőtték, Czetzet is körülfgták az ellen sorai, de azért a hidon átnyomúlva, az ellen derék hadát az 55-ik zászlóaljjal s a Sztrigy vizén jég-táblákon át úsztató honvéd-huszárság segélyével zavarba hozák. A Dáváról e pillanatban érkezett Bem, a vezényletet átvette nyugodt székelymagyar seregével újra elfoglalta az előbb bírt magaslatoat a sereg zömével szemben; s seregének bal szárnyát a bihari húsárok s a Máriassy gyalogság századai a jobb szárnyat pedig a 11-ik zászlóalj erős tüzelései keményen visszaverték. Azonban a paadi határon élvezett óriási öröm, a lőszer hiánya miatt csüggetegséggé változott át. A hidon való harmadszori visszavonulás-

hoz kevés idő kellett. Egy órákor lehetett délután az átvonulás s már 2 órákor ismét helyt állott a senki által többé harciba vihetésre nem remélt sereg: hiszen még Bem sem akart átvonulni a hidon, s csak a nyumuló sereg kényszere miatt tevő azt. Azonban a hidtől 1 kilométerre; a piskii-dédácsi-halmon Czetz által a futókat feltartóztatta, halálbüntetéssel tiltva a tovább menekülést. Erdély jövője e hidtől függött, ezt Bem jól tudta, átérezte. Többször is mondta az ütközet folyama alatt rossz magyarsággal „Ha elére mátyár ván házsá: ha hátra mátyár — nincs házsá“ és hogy „vagy visszaveszem e hidat, vagy meghalok“ mely szavaiból önként folyt az, hogy senkit sem kellett kényszeríteni az ottmaradásra többé. Az út jobb oldalán emelkedő domb alkalmas helyül kinálkozott a győzelem kivívására: s a Bem által várt segély s kivált lőszer-anyag e pillanatban való megérkezése s azok gyórs kiosztása még nők által is: oly lelkesedést szült ismét egyszerre: mit csak az érezhet egész telljében, ki a hadnak mámorától van fölhúllámoztatva. Bem ágyuit hamar állítá fel: melyek 2 órákor már hegyeket megrázkodtatóan szekundáltak a fegyverropogás, kardcsattogás és szuronyzörej díszhármóniájával össze-seperve az ellennek hidon át szágüldöző sok alakú sorait: — honnan sikóltó láрма és halállhörgés viszhangozott vissza, tüzelni a magyar sereget. Isszonyúbb lett a tűz, rémitőbb az erő-megfeszítés: mit Bem és Hrabóvszki óvatos vezényszavaik szakítának mérsékeltebbé. 4 óra vólt: ellenség-ellenségen kezdett hátrálni egyszerre. Bem serege, ágyui, lovasainak vasai, pirosra festettek tért, hidat és vizet egyszerre: hól patakká lett a vér; e bőrzadályt keltő rémes harci látvány: melynek nevelésére a Csáki-féle golyókkal sűrűn bélyegzett falzatu vámházban a báró Bianchi-ezred húsárjai utólsóig ölettek le.

A hidon vizen túl már Bémé s magyar seregié vólt a diadal egészen: mert szakaszonként, csoportonként győzte le serege az ellent: s kik setét felhőként állottak addig a jobbparti oldalon: az oláh felkelők is eloszlottak most, falvakba se térve be, a mezőkön hajlékaikba.

Az épen nyugvó nap is rásütöst a magyar táborra megosztani a hazánkat ért örömet, s megedzeni a tábort, hogy üldözhesse még e helyről is azt a sereget: mely hazánkat s fiai életét ezen akarta kioltani. Padon át üzve az ellent, hegyet, utat, tért egyformán elfoglalva töllük már estvére alkonyodott le a nap. Az üldözés is véget ért e napra s Padon túl nem mentek katonáink.

Piski térsége, hídjá, folyója halottakkal, sebesültekkel, tört ágyukkal s lovakkal terítve maradtak s egészen Padig osztrákok

voltak csupán a legyőzöttek, mert futásközben már nem tüzelhettek többé a magyar seregre vissza. A veszteség mindkét részről nagy volt, --- nagyobb az ők népesebb táborukból s az írott emlékek szerint 2000 osztrák sebesült és halott fekiúdt a csatatéren: kiken felül a magyar tábor foglyokat is szedett össze. Itt esett el Lozsenu osztrák lovas tiszt is, kinek Fehérvártt emelt emlékkövén „mörderischer-Krieg“-nek van nevezve a piskii csata. Sajnos, — de a magyar sereg sem kerülheté ki a nagy veszteséget. 6—700 lett, az áldozat Erdély javáért s a magyar létjog biztosításáért: mely nélkül ma ki tudja hól állanánk?...
* * *

Most már 1889. óta a piskii csatának s az ott elhúlott dicső honvédeknek emlékét 9 méter magas, 25 □méter alapon nyugvó szürke Trachit kőoszlop díszesíti, mely épen azon a dombon van elhelyezve, honnan a hidon átvonuló s Déva felé üldözni akaró seregre intézte Bem apó győző csatáját. Ez emléket a húnymegyei honvéd-egyesület néh. báró Josika Géza elnöklete alatt kezdeményezte volt s Pogány György főispán s Kenderesi Mihály nyug. törv.-sz. bíró elnöksége alatt a piski-telepi honvédemlékbizottság végezte be olyképen, hogy nemcsak megyénkben, hanem az egész hazában adakoztak reá. A helyet Barsai Gábor és Schulleri Frigyes birtokosok és Barsai József császári testőr-kapitány aján-dékozá, a művet Beresi Tódor dévai kőfaragó 2000 fírtért készíti el, melyen a tombak táblák, írás és koszorúk külön 700 fírtba kerültek. A feliratot Dr. Nagy Gusztáv telepi orvos szerkesztette, mely a híd felöli oldalon ez:

„Az 1849-ik évi február 9-iki győzelmes csata és ott elhú-lott dicső honvédeink emlékére a nemzet kegyeletes közadakozásá-ból, a húnymegyei honvéd-egyesület támogatása mellett, emelte Piskitelepi lakossága.

MDCCCLXXXIX.

A telep felől: „E domról dönté el Bem apó a csatát azon emlékezetes kijelentése után:

„Ist die Brücke verloren, ist Siebenbürgen verloren!“

A harmadik déli oldal irata Bajza Apotheozisából ez:

„Vérzettek és elhaltak ők,
De győzedelmesen;
Tettök sugára átragyog
Időn s enyészten.“
* * *

E hadi törté-net a szabad-ságharczról írott emlékiratból van rö-vidbe vonva.

Hogy a Kr. születése előtti időben, a Sztrigymellékének tör-ténete mi lehete, azt adatok hiányában tisztán nem tudhatjuk.

Azon körülmény azonban, a mi más népek történetében előfordúl, t. i. a mikor mintha földek maradtak volna lakatlanul (ti: a) bibliában is hosszasan leirt özönvízre való útalások a Sztrigymellékén sem hiányoznak. Ugyanis Váralljától jobbra Kovrágy, Ganczága, Brettye, Baczalár, Sztr. - Szacsal határain végig vonuló partszerű földemelkedés, úgyszintén a balparton Ploptól lefelé mindenik falu határán a Piski határáig párhuzamos magasságu part maradványok: vizözöni alakulatnál egyebek nem lehetnek. Hogy ekkor, vagy azelőtt Hátszeg-völgye is tó-meder, vagy tengerszemként állhatott víz alatt; kavicsos altalajának mélységéből következtethetni. A P. valcseli patak és Sz.-Gy. vályai Magarahegy kövült kagylói, úgyszintén reai birtokos Buda Ádám által Sztrigy Szacsal határában ásott ős Mahmuth - csontmaradványok, kövült állapotból lisztte pórladva ismét nem egyebet, mint azt bizonyítják, hogy e helyeken a Régészeti tudományoknak még sok oly forrásai, s az ismerendőknek oly szép térei vannak, melyeket az előttiük álló nemzedékek azért nem tehettek kutatásaik tárgyává okozatos tudományos kapcsolatban, mert „Inter Bella silent Musae“ ők pedig mondhatni szinte a legközelebbi időkig karddal és kantárszárral lévén elfoglalva, írásra idejük nem maradt.

Geologiai feltevések ködborulatos levegője választja el a tudás határát, verőfényét, vágyással teljes törekvésünk előtt, s azon idő Jézus születéséig tart, a meddig tényeket a Sztrigyvölgy történetéről megállapítani nem lehet.

A ker. időszámítással, tudásunk számjegyei is szaporodni kezdenek. Erdély ezen részét Sarmatak és Géták lakták.

Városuk Szarmizegethúza volt, mely a későbbi római uralom alatt Ulpia Tranaja nevet viselt. Hogy e város a rómaiak előtt szerepelt Dacia királyától Sarmyztól eredett volna, az okmányok nem döntenek el. A római uralom után vár- hely, azaz Várhely lett ezen városból 7—8 száz évvel, t. i. a Hunnmagyarok elnevezése szerint, — mi aztán a még későbbi oláh telepdedések korában Gredistye néven hivatott, mi szintén várat jelent.

Tény az, hogy a „Nemzetek gyára“ Ázsia volt. Tény az, hogy a sok nevű és fajú országok között, már a Géta-Sarmata rokonaik felett uralomra emelkedett „Tákok“ vagy „Dákok“ népét is Ázsia szolgáltatta, úgy hogy a mely nép csoport egyebütti, előbbi lakása helyén más nevet viselt: itt a mai Erdély déli földjén Dácia népe lett s lakása Dáktartomány. Ezen települések idejében ezen tartomány kincses volt. Nyílt térei a harcra, hegyvonalai, erdei a menekülésre egyaránt alkalmas. Sarmizegethusa a Dák nép 40 városai közül a fő, vagy vezérváros volt. Az u. n. Patavicensis

vicus — tán Klopotiva és Patriussa a vulkányi szoros felé tán Petroszenynek felelt meg, melyek a Dák nép hatalmát eléggé bizonyítják. Hatalom hatalmat győz le. A híres Daciát, győzelmei buktatták meg. Eröss királyuk Decebál a még hatalmasabb római királynak Trajannak hódolt meg, ki beláthatlan tervekkel s Archimedes eröműtanának gyakorlati érvényesítésével utakat, hidakat, erődöket, sánczokat, építkezéseket eszközölt, melyek között legnevezetesebb azon 20 oszlopon nyugvó 594 öles dunai híd volt, melylyel a vaskapui hegyeket teszi járhatóvá, hogy a nagy magyar folyó ne álljon útjában. Decebál békét kér, sajnos neki a megszkott nagyság elvesztésének gondolata: s míg Traján ismét visszatérhet Kr. u. 100---101-től 105-ig pihenésre vonúltából, addig szervezkedik, pártot szerez, megingatott tronját visszavívni honszerelmében mint ellenség lépik fel, a Kr. u. 72-ben kiűzött Palestina lakóiból is nevelvén táborát. Hasztalan küzd, az erő nagyobb s kiszámítottabb hatalmával. Szarmizegethusa hamar romba dől. A Sztrigy és Sebes folyók találkozásánál --- Várallja --- Böldogfalva és Hátszeg régi területein összepróbált fegyver erő; azon hosszú időn át tervvel összehalmozott tőrászokkal együtt a Traján sergének csekély fáradtságába került. A lunkányi és vulkányi hegyek adva menhelyet a Dákoknak, királyuk az előkelő osztálylyal az öngyilkosság ezernyi nemével végzik ki magukat, a római szolgaságot ki kerürendők, a megalázás elől menekürendők. Némely történészek szerint a medréből félre vezetett Sztigy vize alatt készült kő bört fedí Decebálnak akkor elrejtett drága kincseit, ki; (hogy az ellen a helyet meg ne tudhassa, a hova azok be ástak) az építőmestereket egyig leölette vőlt. Hogy a Dák nép mily ideig nézte a hegyekről a nyüzsgő római nép hangyaszórgalmát, nem tudhatni, de az tudható, hogy az építés, szépítés, földmívelés 170—172 évi itt létük alatt virágzó vőlt. Traján útjai a vaskapui hegyszorostól Hátszeg és Vulkán felé, valamint a Sztrigyméntén le Piski felé és fel Fehérvár felé, eléggé jelzik Húnyad földjén az óriási munkát. Római eredetre vallanak: Meleja előtt és Banicza határan található régi építmények, edények, cserepek, Pujon, Krivádián a baniczaihoz hasonló őrtorony, vagy jelzőtorony maradványok, szintén Csópea mellett és Várallján a köralakú őr és jelző torony, melyeket a Régészek említenek. A Sztrigy balpartján sok helyütt ma is láthatók Trajan útjai, Plop, Russ, Kalán és Batiznál, Várhelytől Hátszeg felé is. Ezen kívül Russ és Bosoródnál várak románjai Kis Kalánnál, (Ad Aquas) Szentgyörgyön és Petrénynél téglá építmények. A lunkányi hegyháton a Valia-Stuperi patak (Vant vize) mentén, Gredistye bérczei között a Piatra Rosie mellett szintén

erődromok, faltöredékek, edények, cserepek, égetett földlagcsővek vízvezetékek találhatók ma is; melyek azonban rómaiak előtti, tehát Dák népek alkotásaiúl tűnnek fel. A hadászaton, cohorsok (katonai sergek) ténykedésein felül Róma népe földmíveléssel, baromtenyésztéssel, szőlőtermeléssel is foglalkozott. Trajan érmein Ceres istennő alakja, a rajzokon, faragványokon szőlőfürt és gyermekkép (pásztorokadás jele) fordul elő. Megkövesült búzaszemeket Várhely rómjain kívül a lunkányi Gredistye rómjaiban lehet találni, melyek éppen az építések korára látszanak vallani, minthogy azok a romok, mész és kövek között is fordulnak elő. A vizek gyógy és egyéb használati erejét is ismerték. Kis Kalánt, vagy a mai Kalán fürdőt gyógyhatásának használták. A Bosorod-Lunkányi határon ma is kaphatók égetett földből készült vízvezető alagcsővek, mely tiszta vizet volt hivatva a völgybe vezetni le. Továbbá Kornyed, Paklisa, Tótesd, Rea, Nalác és Hátszeg határain keresztül csergedező Sebes folyóból kivezetett Kirtetyea pataka, bizonyára az agriculturának volt gyógyvize, a tisztán kavicsos porondból álló s az esőt hamar leszűrő ezen vidék altalajának, melyet hollandiai szokás szerint, az egyes földeknek mélyebbre vágott barázdáin bocsátának szét estéknént felüldítendő a növényzetet vagy kilapátoló öntözés által, vagy tán épen gépfecskendezés által.

Óly sok anyagi erőnek az előmenetelre való felhasználása által sokra menhet vala e nép; ha szellemi erősbulése is evel tarthatott volna arányt. Hős katonák, erős munkások, képzett művészek, szakértő kezek: alkotmányaikról felismerhetők. Azonban Berzsenyiként „Minden Órszág támasza, talpköve a tiszta erkölcs“, — s ez a nevelési rendszerben gyökerező hiba, s karöltve járó elpuhulás, másfelől a kincsvágy, kalmárkodás szeretet irtá ki szívből a hazaszeretetet is. A természetben űr nincs, ilyen az erkölcsi természet, hól a jónak helyét bűnök, árulás, istenek megvetése, polgárháboru foglalák el, hól a babonának szándékos terjesztése a szinészetnek egy neme is fokozta a népnek tudatlanságban való maradását, melynek előadó főhelye a szobrok és faragványokban pazarúl berendezett Várhely volt.

A nyers erő sivár, a lelket üresen hagyja. Leigázott nép, mely csak gépezetnek volt használva, jellegükből kivetköztetett emberek, kiknek semmi aspirátiojuk; hontalan bújdosók, kik a Caesar és Imperator földjén laktak s még politcái okok is művelék azt, hogy 170. éves mű alkotásaik egyikén sem marad egyetlen pont sem, melynél a mai ember fölmelegedhetnék.

A római után következett Dák nép maradvány sem volt képes soká szerepelni. A 4-ik század elején. Nagy Konstantin a kereszt-

tyény vallás terjesztése miatt valóságos forradalomra gyűjtotta őket; miért az erősebb Góthok elemeibe olvadtak fel. — Góthiát a 374-ben előnyomuló Húnok ily zavart állapotjukban verék le, Balambér vezérök alatt, kinek utóda Atilla: Hünniának veté meg alapját. Atilla fiaí után Gépidák és Góthok kerültek uralomra Kunimund vezérök alatt. A Húnok az Avarokkal egyesültek most, hogy a nyugati Népek ellen bástyát képezhessenek s Khánjaik alatt erős országot szerveztek, melyet Hün-Avariának nevezhettünk, de melyet 796-ban Nagy Károly császár feloszlatoott. Ezen országnak erdélyi rész népmaradványát, tehát Hün-Avária töredékét, a Hün elődeikkel rokon fajnak Árpád népének könnyű volt elfoglalni; kit bizonyára Hün ősapáinak szent hagyományaihoz való ragaszkodás is melegített harezvágyán felül. E lovagias hódító Scitha, a munkácsi, pusztaszeri, esküllői tényeivel minden eddigi honfoglaló népek fölébe emelkedett, minden kincsnel többre becsülvén a népek hazaszeretetét: ki a leigázottakat jogban és szabadságban a magáéhoz hasonranguvá emelte s kormányzatának erejét is a nemzet akaratából óhajtotta meríteni.

Az eddig egymás után következő népsereg pusztító karjai idők folytán leromboltak mindent, hól az örömittasan szágúldó hadak, hőstetteik közé sorolták, ha elődjeiknek építményeit, mint a hazához való ragaszkodásnak egy-egy fokozó kapcsolatát lerombólhatták. E mellett mű faragványok, oszlopok váltak hamuvá a mészégetők kemenczeiben. E dűlés nem rég szűnt meg: mi azt jelzi, hogy az idő hiába halad czélja felé, ha a Korok fiaí nem tartanak egy czélt abban. Hogy Öseink kormányzata patriarchalis volt, látszik a 7. törzs szervezetében, melyek élén a Boeobodus vagy szláv eredetű Wojwod hadi kormányzó állott. A történelem kódéből (a Völgán túl fekvő ős honukat Scythiát elhagyva.) Almos törzsfő lépik ki csaknem egy millió néppel. Népes, szabad nemzet, kényelen felett arra törekvő, hogy elleneivel szemben lovagiasan viselje magát. Bajt, fáradságot nemesen tűrő, fegyvere kard, vért lándzsa stb. . . . természet imádók, de egy Istent hittek Hadúr név alatt. A keresztény vallást Taksony vezér alatt ismerték, mit az is bizonyít, hogy a vezérek fiaikat éltükben felkentek utódúl. A nőket nagy tiszteletben tartották, egynejük voltak. A leány eladó volt nálok, jegyese a vevő, (ebből vő) a férjhez ment leányból feleség lett, azaz feles jogu férjével, kit megtisztelt aval, hogy urának nevezte. Ha osztályról szólhatunk; vezérek vagy előkelők, nemesek és nép lehettek, azonban oly sajátos módon, hogy a törvényhozásnál egyenlők voltak, mi a meghódóltakra is kiterjedett.

Ebből lett az uralkodói rendszer.

1. Uj magyar Muz. f. Szabó K. 1851. 5 füz.

1. Magy. Tört. Ribáry 56. l.

Az Árpádházi királyok alatt az ország Szt. István által lett megyékre osztva, melyek élére a várgrófok Comes Castrii tétettek. Ezeknek oldala mellett állottak a Comes curialis vagy várispánok. A Szt. László alatti büntető törvények a kor szomorú képei. IV. Béla alatt 1238-ban a Tatárhadak pusztitnak. V. István herczeg, Erdély úra felhívja hűnyadmegyei hadait a Kemény Lőrincz elleni védelemre, hogy vasas kocsikra hadi szereket tegyenek. A csata Déva és Sztrigy alsó völgyén döl, hól László vajda Csáki Péterrel Istvánt megverik előbb le, de a szerencse megfordulván a szászok segélyével győzött; minek emlékére sok dónatiót osztogat ki.

1. Erd. hist.
Szilágyi S.
I. 56.

Ez időben a magyar első joga a vagyon vagy Dominium volt. Innen birtokosait Domini vagy uraknak, jószágait pedig Dominia vagy uradalmaknak nevezték. A várszerkezet katonai intézményéből lett a megye. Az alispánt még Mátyás király korában a király nevezi ki. A szölgabirákat az 1298. évi 45. §. szerint a nemességből kelle választani, mely tiszt a Szt. László és Kálmán könyveiben „megyei birák“ név alatt szerepel, vagy Judices Nobilium. A király rendeleteit megyegyeesüléseken a vajdák vagy megyei ispánok helyettesei a vice comesek adták ki. A miveltség emelkedése a kardzörej miatt sokat késett, s vólt idő, mikor azt tarták legmiveltebbnek, ki kardját legjobban tudta forgatni; minek következése az a sok apró vár, honnan a dúlásokat egyik a más ellen folytatta, úgy hogy sok idő telt el, míg a sátorból faház, ebből köház lett, s míg a másodszori honfoglalásnak nevezhető letelepedés megvalósult. A kenézségek is ezen időszakban lettek rendezve, kik közül legtöbb vólt Hűnyadmegyében és pedig nemcsak oláhokból, hanem székely és szász kenézek is vóltak,

1. Russ tört. mindannyian kiváltságokkal ellátva.

A vegyes házból származott királyok alatt Róbert Károly korában a törvénykezésben a hevített vas és víz próbák helyett, a tanuk által való bizonyítás jött be. A banderialis rendszer is ekkor lépett életbe, zászlós urak, vitézi rendek, nemesi czimerek korából erednek. Zsigmond királynak 1432-ben a vallásos színezetű kenéz háborúval s az oláh vajdákkal sok dolga vólt, mi miatt a Sztrigmelléke is sok harczt állott ki. Uralma idejében sok nemesi donatiók és armalisak keletkeznek. I. Ulászló alatt 1443-ban Hűnyadi vaskaput teszi nevezetessé, hol Szaheddin basát leveri, 5 ezer török fogoly és 200 zászló lesz a harczt jutalma. Itt és a következő évbéli várnai csatában sok sztrigmelléki nemes esett el. I. Mátyás uralma alatt az 1467-ik évben a házadónak 20 ezüst-pénzre emelése szülte azt a forradalmat, mely miatt a nemességet

1. Hunyadiak
kora Teleki
I. 433. 437.
és várnai csa-
ta Vaszari K.
6. l.

azon büntetés érte, hogy a megölt nemes vérdíját 200 frtról 66 frtra szállíttatá le. Az akkori harcsmódot illusztrálja egy levele a szászvárosiakhoz, melyben a katholica hitért folytatott háborújában szekerekre s emberekre lévén szüksége, jelen levele vételével egy szekeret 4 jó lóval s rajta 5 emberrel küldjenek, kik közül 2 kapával, 2 más árkász szerszámokkal egy pedig fejszével legyen ellátva. Katonaság a Húnyadiakig kevés van. Zsigmond alatt csak 120 ezer áll ki. A nemesek 33 jobbágy után egy jól felszerelt lovaszt állítottak ki, ez volt az u. n. telekkatonaság. A királyi tisztviselők banderiumaiknak kiállítására zsoldot húztak, mely aztán só mennyiségben adatott ki és Salarium nevet viselt. Földmivelők az országnak kilenczedet, a papságnak tizedet s ezen felül a földesúri szolgálatot teljesítették.

1. Hunyadiak
kor. Teleki
II. 401.

A mohácsi vész után (1526.) vagy is Erdély külön kormányzata alatt sokat szenvedett a nemesség mindenütt. Legnagyobb csapás az u. n. Kurucz-Labancz háború, azon a sok Török beütésen kívül, mely minden évben fogyasztá a nemességet. Báthori István alatt a vaskapui szorosan s így a Sztrigyvölgyén vonúl át pusztítva az a 40 ezer Török, kiket Kinizsi temesi bánnal Kenyérmezőn legyőz. E csata helyét Alkenyér vasútállomás udvarán 1888-ban emelt piramus alaku kő oszlop jelzi. A Török Fensőség, uralkodó fejedelmek változása, az egyes nemes családok állapotában rendkívül hullámozást idéz elő, hisz ma kegyelt, holnap kegyvesztett s javaitól megfosztott lehete. II. Rákóczi, lengyelföldi háborújában szörnyű veszteséget szenvedett, tán nem volt család Erdélyben, mely egy-egy elesett kedves halottját ne siratta volna. Barcsai Akos itthon kirendelt helytartó szívében a mély honfájdalmat égő szúrása ekkor vált egyik okává annak, hogy Erdélyt megmenteni most ő van hivatva, mit a Rende is hasonlólag gondoltak. A vaskapui zajkányi diadala Barcsainak fényt szerzett Rákóczival szemben. — Ezután beborúl a történet ege fölé, de e borúból származik a nemzet önérzetének derüje, átláták, hogy a Törökben bizni nem lehet, s néhány év alatt levetik a jármot, hogy újra eljen a nemzet hazájának. Sok idő telt el, Erdély önállásának visszavívásáért is. Ifjú Rákóczi kuruczháborúja miatt is sok nemes család hanyatlott alá vagyoniilag is egyénileg is. Így következett el a 18-ik század, melynek elején Dráguly oláh vajda pusztított, melyre következett 1703-ban a nagy pestis, melyre rendeli a gubernium a 3 napi böjtöt. II. József császár uralma alatt ütött ki a Hóra-Klóska féle lázadás, mely Zarándban vette kezdetét s mely a Sztrigymelékére is átsapott. Ezt a kitídi kronikás így írja le: „Minthogy pedig Anno 1784 5. ta 9. bis az oláhok Zarándvármegyében Hóra

1. Erd. tört.
Szilágyi I. 266.
II 283.

1. Cserei M.
hist. 429.

és Kloska fő indítók által el kezdték a tumúltust és ottan sok nemeseket dühös indulattal megöltek s azok között egy kitidi ns. ifjat is Naláczi Farkast, a ki ottan szolgabírói havatalt visel vala és ott az holott megöletett minden tisztességi temetésnek solemnitásán kívül temettetett el, kedves szüleiknek tks id. N. András és édes anyja Balika Anna asszony holtig tartott szomorúságokra. Mások is sokan ölettettenek meg, kiknek neveket mind megírni nem tudom. Brádon megöletett Brádi Miklós fő bíró úr és tiszteletes Baktsi István, a brádi akkori ifju academicus pap, még pedig mindketten a templomban, a hova recipiálták vala magukat hirtelenséggel nagy félelmek között. Ribiczen is ölettetek meg, nevezetesen egy scribája Ribiczei József úrnak, a ki jeles és jól készült ifju lévén Szalai József, itt a keserves és szomorúságos dolgok között az is méltó megjegyzésre, hogy a férjektől a megöletés által elmaradott özvegyek és ns. leányók, erőszakosan öléssel fenyegetőzések között kényszerítettének az oláhokhoz férjhez menni. Oh hallatlan vagy kegyetlenség!

Onnét átal jött a Maros melljékire is ezen dühösség és ottan is az holott nemések találhattak, a kik el nem rejtezhettek, megölettek. Udvar-házak rész szerint el rontattak, tüzzel megégettettek, boros hordójuk kivagdaltattak, búzájuk felpredáltattak és minden házi pórtékájuk. De a mi legkeservesebb, a nagy udvarokban a dónátiok, contractusok és egyéb privilegiális levelek el égettetenek, egy szóval minden, a mit találtak az udvarházakban elrontattak, a mely romlás Illyétől fogva egészen Toroczkoig felhatott a Hegyallj allján sok és kimondhatatlan károkat tettenek. 7 ma 9 bris a Strigymelljékire is hirtelen és véletlenül átal jöve és a Strigymellékét és Hátszeg vidékét elborítá ez a nagy romlás, az holott is, ha a házakat mindenütt el nem égethették is, nem azért cselekedték, hogy kedveztek volna, valamelyik nemes embernek, hanem nem férhettek hozzá, mivel sokaknak házok az oláhoknak házokkal szomszédságokban lévén, féltek attól, hogy azok is el égnék: de ugyancsak kimutatták gonosz indulattyokat, mikor azokat elrontották, benne levő pórtékaikat elpredálták, a mit el nem vihettek, egyben vagdaltak, fűtőket, kemenczéket lerontottak, azokból a vas nemüt kiszedték, az ajtófélfákat, s az ajtókat a vasért elvagdalták, üvegablakokat egybe rontattak, ezen nagy romlás Kitiden kezdődék el 7 ma 9 bris reggeli 8 órákor, mikor az isteni szolgálatra akaránk vala menni, s legelsőbbben is a Gridi oláhok, kiknek előljárájuk volt Csukor és György Hátzegán, s a parochiát predálták fel, az holott minden írásaimat többire elégették, gázolták, sárban hányták, könyveimnek egy részével

1. Brádi család. tört.

együtt thékámát felvagdalták, arany gyűrűt kettőt, ezüstöt kettőt egy nyakraaló ezüst lánczot, készpénzt 50 frtot, a mely nagy romlásban elveszett az a különös jegyzőkönyvem, melyben distincte fel volt írva, kiket kereszteltem stb. Azt is megírom minemű kimenetele lett ezen rebelliónak. Tudtára adattatva az uralkodó Felsőnek ezen dolog, azért katonák rendeltettek ki, kik általcsendesítessék ez a nagy tumultus, de itt Húnyadvármegyében lévén akkor Hatzegen egy Karp nevezetű majór, a ki eredetire nézve medgyesi szász lévén, (a magyar nemeseknek nem igen szeretője), a keze alá vett limitánens oláh katonákkal nem igen csendesítette (mert kétség kívül nem is akarta) mivel a mint hallottam, a puskájokban nem engedte, hogy golyók is, vagy serét tétessék, de kétségkívül azok is a magok nemzeteket rontani nem akarták, hanem kevés losádi ns. katonák tettek valamicskét s azok rettentették az oláhokat, mert jóllehet nekik sem volt teljes szabadságok, de a mit tehettek, el nem mulatták. A Zarándvármegyei zenebonának csendesítésére székelv gyalog limitánensok hozattak; ezek nem igen kívántak volna kedvezni az oláhoknak, de ők is úgy vitték a mint lehetett. Ezekhez adattanak Tuskániánus magyar katonák közül is felesen. Sokakat öltenek meg ezek Zarándvármegyében és fogtak el, a kik törvényesen megítéltettek s megölettetek, mint gonosztevők és rebellisek, kiknek megöletett testéből egy nagy halom rakatott Déván a város végén, a magyarok temető helyén kívül, némelyek elvitettenek a Bánátban a Duna mellé, s ott telepítették meg a lakásra és a condigna satisfactio az udvartól meg nem adattatott. A törvényekben expressált nyilvánságok ellen, holott ezek mint rebellisek, udvarházakat felverők s elprédálók s nemes embereket megölők, nem számkivetést, hanem a halálnak legkeserveesebb nemét érdemlették volna, a ns. Hazának törvényének ereje szerint. De oh! fájdalom! nem hogy e megesett volna, de még a sem engedtetett meg, hogy a megcsendesedés után maga romlását, sok kárvallását törvényesen kereshesse a ns. ember, ha szintén tudta is, hól légyen a gonosztévő, hanem mindenkéül való elfeledkezést parancsolának. Oh szép és hasznos törvények hogy főjtanának meg. A világos igazság, hogy nyomaték el. (ezt ítélje meg az Isten) Továbbá ezen nagy romlásban estek közül, némelyek segítettek az udvartól esett parancsolat szerint valami kevés pénzzel, a melyet neveztek Charitativumnak. De ezen Charitativum is nem igazán szolgáltatott ki a vármegye tisztjeitől, mert némelyeknek igen sok adatott az időhöz képest, másoknak pedig semmi sem (mint nekem is, csak egy pénzt is nem adtak) holott boromat közel 400 vedret ontottak ki, hordóknak feneküket bé vagdalták, 30. kosár méhemet

elgázolták. A köntösöm közül egy Tógám, köpenyem, két övem stb: — s a házban volt mindent elprédáltak.

1. Zúdor cs. Itt Kitiden lappangottunk harmadfélnap s inset Lozsádiba igyekeztünk menni, mint bátorságosabb helyre. De oh fájdalom és szerencsétlen óra! Mikor a nagy félelmek között (mert addig is üldöztettünk) a magurai hegy tetőre kimentünk volna; két dühös indulatú vályai oláh utánnunk jöven megtöltött fegyverekkel, ott be érének, mikor szintén Magurába beérkeztünk volna, ott levetkeztetének, minden rajtunk lévő köntöseinkből, azokat megkeresék szörgalmatosan, ha pénz nincsen-é köntösünkben elrejtve, de nem kaphatának prédát nállunk, hanem nekem és vöm uramnak Herczeg Pál uramnak lábunkbeli csizmáinkat el vevék és nadrágunkból a szíjakat ki húzák és órtórló keszkenőinket elszedék s meztláb hagyának és meztláb menénk bé Magurába azon esős havas téli időben, az holott is Herczeg Pál vöm úramnak jobbágyai lévén, azok adának lábunkba oláh papucsokat és úgy menénk el Lozsádban az holott voltunk egy rendben a 9-na 9-bris usque ad 17-ma 9-bris, akkor vissza jöttünk és szállottunk Sándor Gyergy nevű oláhnak házában (a magunk házaink el levén romólva) és ott voltunk usque ad 21-ma 9-bris de 21-ikén ismét Lozsádiba indultunk, lévén itt Kitiden félelmes is a műlatozás, ellenben semmi helyünk sem volt az holott magunkat meg vonjuk és ott voltunk Herczeg István uram házában usque ad 16-ma X. bris, maga pedig H. Pál vöm uram ő klme itten Kitiden a házakat bé fedette szalmával, a mely azelőtt prostillával volt bé fedve és a hátulsó kissebb házat meg tatározván, elromlott kályhákból és romladozott téglákból egy lútván kemenczét készített s visszajövének. De nemcsak mi, hanem a kitidi nemesek minyájan részesek voltak ezen bűjdosásban a Strigy-melljékiekkel együtt s némelyek a házokon kívül bűjdosokban meg is holtának, mint ama nagy gazdaságú Tks. Mara Miklós úr Hátszegen holt meg s ott is temetett el. Itt a Strigymelljékén tudomra többen a dühös oláhoktól nem ölettettek meg, hanem Ó.-Brettyén Mákra nevezetű szilvási ember, Kőböldogfalván Tompos András tiszttartó, ki eredetére Csiki Székely volt.“

1. kitidi anyak
13—23-ig.

A Sztrigymelljékén ez után 1788-ban hamar a másik dúlás után, következett a Törökbéítés, mely Hazánkban az utolsó Törökjárást volt. Ezt szintén a Kitidi Krónikás pap írja le így: „Ezen keserves és nyomorúságos romlást alig felejthetők el valamenynyire, 1788-ban szeptemberben (háború lévén a Törökkel) Hátszeg vidékére bé ütének a törökök, azon vidéket elégették, úgy hogy

1. Buda család

némely falukban egy ház sem maradt. Sokan mind a nemesek közül, mint a parasztok közül, keserves és nyomorúságos rabságra

vitettek, helljeből ki bújdostanak a nagy félelem miatt, a Sztrigy melljékiek is majd mindnyájan elfutottanak, falujokat s házakat elhagyták. Mi is elmentünk Dévára 22. 7-bris, onnét Haróba a Maroson túl és ott voltunk tiz napokon Rácz Elekné asszonyom házánál, onnét Dévára visszajöttünk és ott mulattunk 19-mo 8-bris és akkor a hírek csendesedvén valamicskét s a bé ütött pogányság is magát visszavonván Oláh Órszágba, visszajövének Kitidre ilyen fohászkodások és nyögések között: Oh Isten elégeld meg bujdosásunkat, adj csendességet Hazánkban és házunkban, békességet életünkben, egészséget testünkben, igaz és tökéletes isteni és felebaráti szeretet szívünkben, hogy többé ezen romlásba ne essünk.“

1. kitidi anyak.
22—23. 1.

„1831-ben az oláhság ismét zendülni akart, annyira, hogy a birtokos nemesség kiköltözött lakhelyeiből.

Brettyén is volt dúlás; mi miatt Déván mart. 5-re a Praetorialis háznál megyegyűlés volt, hogy határozzon álláspontot keresni.“ Ezután is volt baj elég, mutatja az 1848 9-iki belháború, melyben hazafiatlan szint öltve nyílt ellenséggéppen léptek fel újra. Fájdalom lenne, ha a minden oldalról áramló civilizáció sugalmát most se venné észre az a nép, mely közös jogot élvez velünk s melynek hazája az a magyar föld, melyben a magyar állameszme olyan volt mindig, mi nem hálátlanságot érdemel.

1. Pogány
Abb. okl. 24.

1. Piski tört.
Bem tábor-
nokkal.

Ezzel a Sztrigymellékének vázlatos történetét bevégezem. Csak újmutatásokat, egyes vonatkozásokat akartam jelezni itt, hogy a ki a történet buvárlatával foglalkozik s kívált; ki a nemes Megye történetét irandja meg, ebben is nyerhessen egy-egy vonást — igaz való alakban, mellyel eseményei tájképét kiszínezhesse.

Valeat quantum valere potest ez is, mint azon szép Sztrigyvölgyének rajza, melynek sok nemes vér árán megszentelt földjén oly sok honfi és honleány született, küzdött és enyészett el azon Hon bölökságáért, melynek neve Magyar Haza!!!

Száraz-ajtai Geese család

most: Ajtai család.

A száraz-ajtai Geese család, e század közepe óta csak „Ajtainak” írja magát; azelőtt Ajtai Geese volt. Eredetét azon székely családból vette, mely Maros-Vásárhelynek halhatlan nevű alapítót adott Geese Dánielben, a dicső hazafiiban. Száraz-ajtai Geese Dániel 1768-ban közép Szolnokmegye Czigányi falujában született, édes anyja Técsi Krisztinától, ki M.-vásárhelyen teológiát-tanító professzor Técsi Sámuel árva maradt leánya volt. Eltáncoltatója, akkor kancellista Száraz Ajtai Geese Benjamin prokurátorrá lévén, megcsalta anyává lett kedvesét s Déván telepedett meg, mi miatt Geese Dániel szegény sórshán ugyan de tehetséges lévén társai felett kitűnően tanolt Vásárhelyen. Külföldi egyetemeket is végezve nagyírú orvos lett, s egyszersmint a királyi Felségtől sz. a. Geese Benjamtól való törvényesítést is megnyerte; nőha apja őt mindenből kitéstálta, ki ugyan ez időben 1798-ban 62 éves korában Déván halt meg. 1807-ben Déván, 1813-ban Brassóban, 1814-ben Fogaraszöldén és 1815-ön kezdve Vásárhelyen volt orvos Geese Dániel s 1818—24. években tevő le az emberszereti czélok megvalósítására azon pár ezer forint alapot, mely pár ezer még akkor hozzá adott összeggel 100 év múlva 1 millióra fogja kinőni magát, s ugyan csak akkor fogja kezdetét venni a megvalósítás is. Técsi Krisztina 1832-ben 87 éves korában halt el, soha férjhez nem menve: fia Dániel pedig 1824-ben hosszas nagy szenvedésben: a haza veszteségére.

Az Ajtai Geese család legrégibb tagja sz. a. Geese Benjamin

1. Buda Elek okl. 214. Húnyadban, ki az okmányok szerint Alpestesen méltóságos Sarkadi Türi Lászlónál volt jószágigazgató s Déván gyakorló ügyvéd, ki fiáról általán keveset tudott. A fennmaradt adatok szerint 1772-ben
1. kitűdi okl. 40. Ajtai Geese Mihály borbereki predikátor volt s egy harmadik ugyan ez időből tustyai pap, Ajtai Geese Sámuel. Hogy ezen három, egy családból származott Ajtai Geese egymással minő rokoni kapcsolattal voltak nem tudhatám meg: s csak is annyit tudok bizonyosan hogy Samunak fia József szintén pap lett, Fejérvizen, Illyén, s
1. fennli. utóljára apja után Tustyán s ott is halt el 1812-ben. Samunak másik, hasonnevű fia 1835-ig Ganczágán lakott mint csekély vagyoni ember, kinek fia György nőtlen halt el a muncseli bányákon, ki

felügyelő társa ákosfalvi Székely Sándor temettetett el. Másik fiú¹. Székely S. Mihály, gazdatisztje volt Benczenczen báró Örbánnak, s mint szerző okl. 1. ember Kitidre telepedett, s diodi birtokos Pallósnak vejétől Orosz-nevűtől, kitidi javait megvette s másokat is szerzett ahoz. Ajtai G. Mihály lesnyeki Pogány nevű kir. perceptor mellett mint ammanensis s azután rektifikatori hivatalban is volt s 1842. táján Kitiden halt meg. Fia Antal apjának hivatalát is örökölte, s ezen kívül feleséget a lesnyeki Pogány familiából. Ajtai G. Mihályné Rozgonyi Zsuzsánna 1816 ban halt el Kitiden s ott is van eltemetve. 1. kitidi okl. 71. Első neje Tömösvári Mária 1812-ben halt el, kik mindketten Kitiden a Dzsidovár vagy Zsidovin temető helyen pihennek.

A családfa következőleg állítható egybe :

(I.)			(III.)		(II.)	
Gecse Benjamin † 1798. prokurator és jószágigazg.			Ajtai G. Mihály bórbereki prédikátor.		A. Gecse Samu tustyai pap.	
			József † 1812.	Samu	Ajtai Mihály † 1842.	
Dr. Gecse Dániel emberszereteti int alapítója.			Fejérvizi Illyei és tustyai pap	ganczágai birt.	gazdai. és rectificátor.	
					1. Tömösvári Mária	
				György †	2. Rozgonyi Zsuzsána	
				Muncselen		
sz. 1791. Rózsalia † 1866.			Agnes	sz. 1796. Antal † 1842.	Katalin Mária	
Baló István			Kádár Péter	rectificator	sz. 1802. sz. 1811.	
losádi ref. pap			szászvároson	lesnyeki Pogány Zsuzsánna		
			tiszt.	Istváné		
			kihal.			
István	Mihály	Adám	Lajos	Ferencz	Juliánna	
kitidi birt. kuriai bíró.		sz. 1824.	sz. 1826.	sz. 1832.	sz. 1836.	
† 1849. M.-Igenben birt.			Buda Józsefa Daniébj.	Farkas Ferencz		
			Bartos Karolin kitidi birt.	és jegyző.	baczalári birt.	
Viktor	Gyula	Sándor	Bálint	Aladár	Jenő	Géza
bányász		erdész		sz. 1864.	sz. 1870.	sz. 1872.
			jogász.	erdész.		

Antal nagyobb fia Ádám a főrradalomban mint besorozott katona Temesváron halt el: Cserna Pállal és m.-berettyei Nagy Józsiával, a Zsigmond öcsével szolgált. Lajos jelen volt a piskii csatában febr. 9-én mint gyalog honvéd. Ferencz mint zsengetanuló szakasztatott el a n.-enyedi kollegiumtól, s azután önképzésre utalva viselt Kitiden jegyzőséget, jó gazda nejjével szép birtokot szerezve, s szaporítva azon szülők számát, kik gyermekeik neveltetéséért küzdenek éjjél-napot. A családnak kiegészítő része, támasza Buda Dánielné, Palkó Bórbára, ki mint őrszellem vigyáz unokáira, hogy a haza tiszta érzelmű fiakat s leányokat nyerjen

az ők együttes gondjaik nyomán; úgy hogy a családi czimerben ábrázolt visszatekintő s csőrében 3 búzakalászt tartó madár jelképe, a fölötté keresztbe tett nyilvesszőkkel, ábrázolhassa jelentőségét, hogy a haza földje termékeny ugyan, de védelme a szülők kötelességének hív betöltésében s a gyermekek hálás szívében van biztosítva.

Szávai Almádi család.

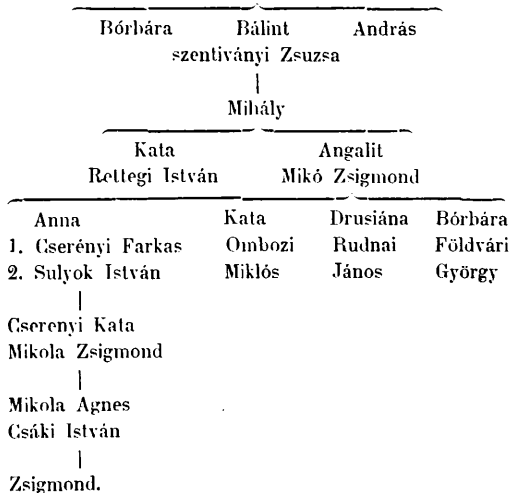
1. Kövári. Erd.
nev. csal. 7.

Az Almádi család eredete a Mezőség faluja, honnan nevüket írják. I. Apafi Mihály a mostani ág törzsének Istvánnak 1672-ben jószágot adományoz. 1700-ban Almádi Józsefné: Nádudvari Susánna és Kartai Orlai Miklós és meghagyatott özvegye: Nádudvari Erzsébet, Kolozsvárszék és Húnyadmegyében lévő birtokaikat 6 egyenlő részre osszák: u. m. németi ifj. Nádudvari István, András, Susánna,

1. Buda Ádám Bóldvai Gergely és Zejk István között. 1765-ben Almádi Gáspár okl. 107. nyil. családjá, mely Kövárinál nincs meg:

Ombozi Miklós jószágát
Húnyadmegyében Ara-
nyon nevének, Almádi
Kátának kötötte le.
1. Buda Ádám okl. és Hazánk tört. közl. 1885. 211.
melyekbenkár hogy evszám nincs jelezve.

E család a Szalánczi,
Barcsai és Zsombori családokkal van házassodva:
s Hátszeg vidékén is voltak birtokaik.

nagypestényi Alsó család.

E család a vajdák korából való, most Belsőszolnokban laknak. Régebbi tagjaik László, Mihály, Idul és István. János neje Sáfár Eva, kiktől terjedt el a család többi tagja: u. m. Mihály, kinek neje Torma Éva fiok János († 1693.) kinek neje p. Horváth Kata, ki az 1686-iki deputatúóban jelen volt, melyben a jobb csa-

ládok tagjai vettek részt. Mihály másik fia András, kitől származott Farkas és ennek fia Sándor, ki mint törzstiszt tette le a forradalom után a fegyvert.

1672-ben Alsó Mihály falusbíró és Alsó-Halmágy h. v. szőlő-gabíró nevei jönnek elé.

1702-ben Boldizsár neje Pap Sónia volt, Pestyénben lakott, kiknek Ilona leányuk van.

1711-ben Balog Ferencz leánya Éva, Alsó-Péterné volt.

1741-ben néh. Alsó Klára és Móga Mihálynak fiok Móga Tóbiás nagy Pestényben voltak birtokosok: s tényleg lakosok is.

Jelenben a Sztrigymellékén már nem létezik e család: mivel a Kabos, Mara és Móga családokkal sógorosodva elenyésztek onnan: s birtokaik is a szerint azon családok birtokaiba olvadt össze.

1. Kövári Erd. nev. csal. és Nagy Iván.

1. Buda Ádám okl. 28.

1. Buda Ádám okl. 140.

1. Buda Elek okl. 238.

1. Buda Zsomb. okl. 203.

D'André család.

Francia eredetű család, kinek első tagja András a 30-as években származott Batiz községbe, hól mint gazdasági tiszt a Bethlen Olivér udvarában s később mint porcellángyáros, tekintélyes névre tett szert. Családfája ez.

D' Andre András

Ferencz		Agnes vörbesz József gyáros	
Kihalt		Klára	
N. N. Engelne	N. N. Gidófalviné	Riebel Herman kapitány százvároson.	
		Dr. Császár katona-orvos	

A D'André család fiában Ferenczben kihalt. Porcellángyártása — a sokféle zavarban, melyekbe magát sodórta apja halála után megszűnt és hogy bukásában is élhessen törvénytelen nejétől származott gyermekeivel, 1870. táján végrehajtói állást vállalt el a m.-ilyei járásban. Itt a sors fordult ellene, s nemsokára elhalván, nyomórt hagyott maga után. Birtoka kevés volt a családnak, de mint az iparnak hazánkban meghonosítója s néhány évtizeden át művelője megérdemli az emlékezetet.

tótii Apáti család.

Eredetileg e család hazája Szathmármegye. A Sztrigymellékén a 18-ik században fordulnak elé, mint 1720-ban alpestesi Balog

1. Buda Imre okl. 217. Dánielné leánya tótii Apáti Sámuelné és leánya Apáti Sára Onodi
 1. Buda Imre okl. 196. Dániel hitestársa. 1747-ben Ádám h. assevor. 1803-ban már uncsukfalvi Apáti Ádám fia István neve jön elé: s nagy fia József elh. 1806-ban uncsukf. Apáti Sigmondnak rendkívüli halála történik a
 1. hátsz. okl. hátszegi erdőben, rablók által. 1814-ben Ádám hirtelen halállal és 17-ben ifj. Ádám is. 1836-ban id. Ádám özvegye Sebesi Mária tolvajok törvén be házába, sebeiben halt meg Uncsukfalván. A család hiányos táblázata a következő:

	Sigmond † 1806.	id. Ádám † 1814. sebesi Mária † 1836.	sz. 1774. Sára † 1846. Eperjesi Zsigmond
	sz. 1803. István id.	ifj. Ádám † 1817.	
	Brazovai Katalin † 1849.		
1. hátsz. és dévai anyak.	sz. 1838. István † 1884. honvéd alezredes. p. Török Kornélia	sz. 1847. László Katalin pesti törv. bíró	1. Jördán Domokos orsz. gy. követ. 2. k. Várad Albert hünyadi j.-szolgabíró.
	sz. 1868. Árpád	Ida	Ilona

Ifj. István mint honvéd katona hamar haladott törzstisztté, s még élte legjobb korában halt el uncsukfalvi jószágán, szabadsága idején szélhűdésben. Sok tragikus eset van e családban a véletlenségek miatt. A családi birtok most Uncsukfalván van egészen. Tóti faluban ezen században nevökkel nem találkozunk.

Ö-Brettyei Aradi család.

- Az Aradi család az okmányokon 1682-ben jön elé, melyben Buda János Russon szerződést teszen mostoha fiával, néh. Aradi György és Borbátvizi Mária fiokkal Aradi Pállal ki pert indit előbbi mostoha apjától Gyúra kapitánytól maradtott javaiért, 2-dik mostoha apja Buda János ellen. A Bokosnyicza Isák főbíró által felsorolt 33 nevű portékák közt érdekesek ezek: 300 imperiális tallér, 300 arany, egy kövárvideki faluban levő javai, hintó, kocsi, pánczélos ing, sisak, kar-vasok, tábori-árbóczfa, pisztoly, aranyoskardok, egy ezüstes ladingra való szíj, lovakon való aranyos és ezüstös szerszámok, Mihály vajda aranyos tegze, két bokor jóféle orientális gyöngy, gyémántos fülbevalók, arany boglár, 120 arany gomb, arany előruha stb., melyre Buda János azt feleli, hogy ő nem tett el semmit, hanem Kemény János fejedelemmel való háboruban a Tiszán túl nyargalt s ha az alatt elveszett, ő nem az oka.
1. Buda Imre okl. 339. 1699-ben Borbátvizi Mária mint Buda Jánosné említést teszen testamentumában hogy Rust az ő férjétől maradt 300 aranyon vették
1. fenti 338.

volt, mit a Buda massa vissza kell, hogy fizessen fiának Aradi Pálnak. 1700.-ban tanu vallomási iraton van ez „Bizonyosan tudom, hogy az elmúlt háboruságos esztendőben Ali pasa török és tatár haddal ez hazába való irruptiojához g. Buda János is magyarországra kimenvén, egész őszig odajárt s hogy felesége Borbátvizi Mária fiával (ki első férjétől való) Aradi Pállal Havasaföldibe szalattak, lévén pedig mind Buda János úrnak eo Klmének, mind Buda rokonoknak sok arany, ezüst és fegyverei is voltak s az Aradi Pál atyától Gyúra kapitánytól való egyetmásaik is, mik mind a Kőlcz-várába voltak elrejtve s ekkor félve, nehogy a török Kőlcz-várat felferje, elküldék bajesdi Vitán Istvánt, hogy egyetmásaikat hozza haza. Haza hozva el ásta a kertje melletti szőlőbe, de a törökök meglesvén elrabolták azt, s annak hire a Kemény János táborába is elhatott, hogy az ékszerek hordóval együtt el őroztattak az ástott helyről. Ezen tanuk közt Kalugericza cím : Leopoldus Balázs de Borbátviz 75. éves, Melchior Puj 71. éves, baj. Vitán György 76. éves, Mara Dániel 62. éves neveik fordulnak elé.

l. Buda Imre
okl. 332—33.
czim : Leopoldus
császár-
hoz.

1697.-ben Buda János fiának, Aradi Pálnak neje Baczellári Judit, Ó-Brettyén laknak és 1700-ban Aradi Pál szolgabíróságot viselt.

l. Buda Imre
okl. 151.
és Buda Ádám
okl. 10.

Az Aradi család tehát Aradi Györgytől és Bórbátvizi Máriától a következőleg származik le. (Bórbátvizi Mária a B. Mátyás leánya volt Keresztesi Judittól.

Aradi Susánna 1730.-ban ifj. Badja Jánosné Ó-Brettyén birt: de nem tudom melyiknek volt leánya s ezért nincs a táblázaton.)

l. Buda Ádám
okl. 141.

Aradi György
Bórbátvizi Mária (2-or Gyúra kazitányné, 3-or Budáné)

Aradi Pál	Aradi Mária	(Buda András	Anók	Judit	}
Baczellári Judit	désfalvi Simon Gábor		Maczesdi Ilyés	Földvári György	
Aradi Mária	Simon Mária				
Gridi Balázs	szancsal Vadas Pál				
Sára		Eva	Anna	András	
Ponori János		László	Thoroczka		
		Pál	László		
Susánna	Krisztina				
kitűli Bobik	in capillis.		Susánna		l. Buda Imre
János			g. Nemes Ádám		okl. 159. 365.
			gr. N. János		

A mint a táblázat mutatja e család Pálban fiágon kihal s így ez is neveli a kihalt családok számát.

maczesdi Árbelt család.

E család 1682-ben Galaczon lakott, s mint említve van Maczesdről származtak oda. Tanuvallató iraton felső szálláspataki Mara Dancsák h. asszeszor van aláírva. Ez is ma már a kihalt családok közt foglal helyet.

1. Buda Ádám
okl. 36.

demsusi Árka család.

Az Árka család szintén régi kihalt család. 1490.-ben Ladislaus Arka osztozik testvéreivel. Gered (Grid) Ohába, Szentgyörgy, Szacsal és Vályai possessiók felett, hól nádasdi Hongór János és Miklós is osztályosok. 1511.-ben Johannis Arka de Dempsus írja magát.

1. Buda Imre
okl. 199. kapt.
lajstr.

baczallári és ó-brettyei Baczallári család.

E családnak kiköltözése Ó-Brettyére nem tudható. Előbb úgy látszik Baczallárról írja magát. Családi czimerökben alul a paizsban félkar olajágot tart, mely fölött 5 ágú korona nemességet jelent. 1623-ban B. Farkas ó-brettyei birtokos és Húnyad várme-gyének viczeispánja, takintélyes, módos ember. 1699-ben Pál, Gridi Balás perében h. ass. 1728—1736-ig Farkas mint birtokos szerepel Ó-Brettyén, de kihal benne a család. Családfajok ez lesz:

1. Buda Imre
okl. 151.
1. Buda Ádám
okl. 123. 4. 8.

Farkas
1623-ben v. ispány
Nalácsi Adviga (Péteré, Palatics Erzsétöl)

1. Budai Mikl.
okl. 243.

↓
Pál
Buda Klára (Lászlóé Szilvási Katától)

	Anna Mara Dániel	Judit † 1720. hajadon	Farkas † 1736. Nalácsi Krisztina †. 1731. kihalt elt. Ó Brettyén.
Miklós, Bálint Brettyén	Kristina 1. Brázovai István 2. Szilvási Sámuel	Kata Púj János	

A Baczallári jogok ezen leszármazás szerint szállottak Ó-Brettyén s mellék falvakban a Mara, Púj és Szilvási családokra. 1735-ből ó-brettyei Baczallári Farkas testamentuma ez: „N.-Szebenben a Buda István szállásán vannak clenodiumai: kardja, flintája, rezes

pisztolyai, arany medall, 2. rend gyöngy orientális, kik (melyek) szegény Buda Bálint uramei voltak,“ ezeket hagyja Buda Istvánnak. ^{Ekápolnanem lehet egyéb, mint a brettyei templom. — de melyet csak később teljesítettek a Szilvász és Kendefiek — s tán ezen alapot is ahhoz vették, hogy nagyobb legyen az épület.} Egy kláris öv, egy asszonyembernek való hollószín anglia köntös posztó, ezeket Kálnoki Tresia asszony húgának. Egyebet néjének Baczellári Annának gazdaságával együtt, úgy a háromszéki, körispataki, árkosi, kálnoki és kökösi vásárolt jószágait is. „Az Kápolnának csináltatását (hól?) s testemnek földbe való eltakaríttását hagyom Buda István uramnak atyafiságos szeretettel s 200 véka búzát a kőművesek számára s a hunyadmegyei ekklesiáknak testált 1000 frton kívüli pénzt a kápolna készíttésére.“ „Gazdaságomat, árkosi, kálnoki, körispataki részeim dezamájt adják azon ekklesiáknak, ha pedig azt kiakarják váltani, akkor az köröspatakinak 400, a kálnokinak 300, úgy a ns. Miklósvárszéki, bölöni egyháznak 300 frtot, anathéma alatt.“ Egyéb felkelhetőket s a jobbágyoknál lévő ökröket, lovakat, teheneket sertéseket meghagyja a jószággal: Annának.“ — „Tisztelendő Fejérvizi Lázár úr ő klmé levén lévita tisztességesen szolgált bennünket s bírta a malomnak szombati vámját, törökbúzának való földeket s fizetését míg a még itt lesz ne vonjon meg tőle testvér néném, segítse is mikor szüksége lesz és folyamodik, ez meg maradt bónumocskából és egyrendbeli egész új fekete posztó köntöst, ha megakarja viselni pro memoria.“

Aláírás:

p. Ponori János h. ass.	Baczelláry Farkas
karánsebesi Simon Péter ns. sz.	ó-brettyei Gridi János
Lazario Fejérvizi nobilis	(ph.) ns. hom. egyik h. v. szolgabírája
persona et Pastor Ecclesiae	Zalathnabányai, a Szilváson lakó
Refor nobil. oláh Brettyensis	Albert István ns. sz.

„Rekomendaltatik ezen testamentaria Dispositio régi nagy jó uramnak Galaczi Buda István uramnak eö klmének, hogy a testvér nénémel edgyütt e világból való kimulásom után minden czikkelyeiben, kivált az eklesiák iránt igyekezzen helyesen effektuálni, kiért a Mindenható Istentől is jutalmát vészi. B. Farkas.“

l. Buda Imre okl. 200.

1753-ban. Hunyadmegye refómatussainak fő kúrátorai, Csolnákosi György és szállásp. Mara Sigmond „admóniátatják Buda Andrást, hogy néhai Baczellári Farkas uram testált volt az ó-brettyei ecclessiának 500, a galaczinak 100, a vajda hunyadinak 200, a hátszeginek 200 és így 1000 frtot, melyekbe leköti a Fejérmegyei Thórdasi jószágát.“ Véghetetlen titok az isteni világrend. Egy élet hunyta, százak számára költ világosságot: hól a lelki ébredés hajnali sugarai éltethessenek a magasb czélok sphaéráiban!

l. Buda Imre] okl. 81.

bórbátvizi Balázs család.

- . Buda Imre A Balázs család eredetileg a kihalt Bórbátvizi családtól vagy
okl. 158. 188. más okmányok szerint a borbátvizi Kalugericza családból szakadt
és csal. okl. 4. ki, a helyi szokásos és néha nem helyes használatnál fogva. A bor-
bátvizi családból való szakadás Bórbátvizi Mátyástól van származ-
tatva a család okleveleikben és hagyományában, holott, az írott
okmányokban Mátyásnak csak leányai említetnek. A családi hagyo-
mány ez. Bórbátvizi Mátyás fia Balázs volt. Ezen Balázsnak fia
ismét Balázs, ki a Törökkel való csaták egyikében lovas strázsa-
mesterként czerepel. A lováról leesés következtében elfogott fejedelmet
setét esős éjben ő szabadítja ki a sátor-fogságból, katonáival az
örséget hirtelen levágván: mely vitézi tettének jutalmául nyerte a
fejedelemtől borb. előnével a Balázs nevet, s Bórbátviz, Sily, Felső
Urikány, felső Barbatyeny és Livazeny községekben levő azon
birtokaít, mely ma is nagyrészt a család birtokában van. Fenn-
ti előadásban kár, hogy nincs megjelölve sem név, sem évszám, hogy
kivel történt ez eset. Mert ha Bórbátvizi Mátyás unokája volt
ezen 2-dik vitéz-Balázs, akkor az a Rákoczi-féle kurucz-háború
idejére eshetik, azaz a múlt század elejére: mivel Bórbátvizi Mátyás
1640—50 táján élt az oklevelek tanúsítása szerint.
1788-ban épen a Török beütéskor született István fia Dániel
Zejkfalván, hól anyja menekülőben volt a dűlás elől.
Ezen kor után szinte száz év története nincs tudva. Ekkor,
tehát e század elején jönnek elé István, János és László, kik a múlt
század második felében élt Balázs Balázsnak voltak fiai: de ki
aligha egy és ugyanaz vitéz Balázsszal, ki a fejedelmet megmentette
volt. — Nagyobb, Istvánnak, 6 fia volt. Sámuel szőlőgábiró a
bórbátvizi járásban, és prókátor kit az 1848-iki förradalomkor,
mint nyug. cs. kir. pénztárnokot a Salamon vezetése alatti oláh-
csórdá saját udvarából húrczóltá ki s nyakára szekérvető lánczot
csavarván Hátszegre az un. Komité eleibe vitték, ki azon sok kin-
zásnak, kiállott félsznek s deczemberi időben fűtetlen szobába
záratásnak lett áldozata. Neje Dunesa Susánna volt s leányok
Klára báró Bánfi Dénesné lett Szent-Királyon. A 4-ik fiú Izsák,
szintén szőlőgábiró volt a Sili járásban, kinek neje Bája Susánna,
kik egyetlen leányukat Susánnát Berivói László Gyalmári birtokos-
hoz adták nőül. A Balázs 2-ik fiának Jánosnak hasonnevű fia
Pesten halt el — neje Frits Borbára volt, ki 2-szor Balázs Bálintné
lett. Lászlónak, a Balázs kisebb fiának gyermekei: Bálint és Rachel.
Bálintnak hasonnevű fia, jelenben szép kiterjedésű családapja, ki-
nek 5 fia és 3 leánya volt. A családja ezek szerint a következő:

. Buda Imre
okl. 158. 188.
és csal. okl. 4.

1. Buda Imre
okl. 154. 159.
576.

1. Buda Elek
okl. 200.

1. Buda Ádám
okl. 113.

1. családi
okl. 3.

1. Buda Imre
okl. 2. 231.

1. hosd. anyak.

1. Pogány Al-
berné okl.
1723.

Balázs Balázs
|
vitéz Balázs Balázs
|

N. N.
|
N. N.

1463-ban rákosdi Balás Petheő a fejevári káptalan
által kinevezeték, hogy társaival egy Dévához tartozó jó-
szágba bevezesse Bachi Jánost.

l. Buda Imre okl. 378.

Balázs Balázs

István
szolgabíró 1752.

István

János
Frits Borbára
|
János kihal.

László

Bálint
|
Bálint
Halmágyi
Bórbára
(Benedeké)

Ráchel
Benedek János
szebeni harminczados
|
János Eufemia
p. ellenőr. tanítónő
Deésen.

Sámuel
szolgabíró
1848. mártyr
Dunesa Susánna
|
Klára
b. Bánfi
Dénes

József
Türi
Teréz † 1839.
|
Benedek
kihal.

Dániel
kihal.
sz. 1788.

Isák
szolgabíró
Bája
Susánna
|
Susánna
Berivói L.
|
János

Sigmond
birtokos
kihal.

Elek
kihal.

Kórnél
1 Kenderesi
Albert
2. Frits

Ilona
Puj
Zsigmond

Árpád
vas.-ellen.
Vendrinczki
Irén

Farkas
körjegyző
Fekete
Narcissa

Sándor
katona
kihal.

József
Prileszki
Mária

Ödön
Hólda
Anna

Ersébet
Buda
József
ker. Almás.

Ilka †
Graeser
vasuti
főnök.

Róza
Lukács
Antal
ref. pap.

Balázs Bálint borbátrvízi birtokos neje Halmágyi Borbára, a csópeai Halmágyi Benedek és Bucsi Róza leánya. Gyermekai közül József az iskronyi fűrészgár vezetője. Ödön Gy.-Fejérvárt birtokos. Ersébet K. Almáson birtokosnő — most özv. — Róza, Lukács Antal borbátrvízi pap neje.

Ezen terjedelmes familiában ma 4 fiú és 2 leány van életben, kik mint megcsaládodosottak, szüleiknek a családi összetartó szeretetben szereznek örömet s tartják fenn azt a szép magyar jelleget, mely hazafias érzületben nyilvánul.

Felső szilvási és maczesdi Balja család.

Nagy-Iván e család eredetét székelynek mondja. Azonban hátszeg-vidéki magyar is lehet, mi mellett a család régi összekötetései bizonyítanak. „Balye Jánosné Tewrek Anna quietálja Buda Pétert arról, hogy azokat a Jókat, melyeket neki Fejérvízi Péter testált — kiadta, kelt 1588.“ — 1624-ből F.-Szilváson Balja Deme-terné, Buda Apolinát, a B. János leányát kielégíti „galaczi es fihecti eöreökös és zalogos joszagiert azonkiwl is egjeb javaibol is ezustnwból marhábol is contentalta Apolina aszont.“ A 17-ik században még Sámuel jön elé, és 1716-ban egy más Sámuelnek Jó Valcselen és Bácsiban van birtoka s kivüle még Tamásnak és Bálintnak van családjá, kiktől 3 ág látszik leszármazni.

	I. Sámuel 1682.	Péter Kis Mari	} 1752.	
I. Buda Imre okl. 284.	János † 1749. szólgabíró 1741. Baresai Ilona	Tamás 1748. 69. Tustján birtokos.	Eva Balika Farkas	Báliut János
I. fenti 95.	Eva Kenderesi Sigmond	III. Sámuel † 1796. sz. 1744. ki, 1776-ban vice notarius és erd. táblai tanácsos 1. Makrai Sofia (Borb.) 2. Turoczy Borbára.	Agnes nv. Gergocs Mihály Elek	
I. Buda Ádám okl. 25. 163. I. Buda Imre okl. 95. 283. I. Buda Miklós 23.	Borbára † 1820. Kenderesi József seréli birt.	Eva Kenderesi Sigmond	Ádám † 1824. Ferencz. László. III. Sámuel. Elek † 1852. kir. perzeptór Szilvási Karolina kihal.	sz. 1794. esk. 1850. Gargocs Bor-
I. kitídi okl. 2.	Agnes Kristina szálláspatak	Sigmond	sz. 1821. Ignác árvaszék bíró Ponori Polixena	Anna sz. 1817. bára † 1875. kihalnak.
	3 gyermek.			

- A harmadik ág származása.
sz. 1715. Sámuel † 1793. II-ik,
farkadini birtokos 1733.
a cserményi-osztrói jogon
1. Törnya Anna
2. Váradai Ágnes † 1775.
3. n.-szalontai Thöldi Éva † 1782.
4. Lbáró Kemény Ágnes

Ezen II-ik Sámuelnek a Cserményi
Sigmond és Ostroi Ilona szép vagyonuk
nagy része örökségükbe jutott 1730-ban
s e jogon költöztek Farkadinra.

l. Buda Adam
okt. 122.

Anna Rebeka János Ilona
sz. 1759. sz. 1761. | sz. 1792.
2-től. 3-tól. 4-től.

László 1740. táján külön családot
alkot Hernye Kata nejével, kinek gyer-
mekei Sámuel, Bálint, László, Anna, Ken-
deresi Mózesné és Éva Telegdi Gáborné.

l. Pogány Al-
bertné okl. 24.

III-ik Sámuel, erdélyi táblai tanácsos N.-Enyeden tanult és
Kolozsvárott, s kivált a törvénytudományokban nagy jártasságot
szerzett. Írt egy jogi munkát is „Erdély közönséges nemzeti tör-
vényeiről“ mely 1791-ben Kolozsvártt nyomtatott ki. Népes
családja volt, legkisebb Elek fiának neje az utolsó Gargocs volt.

l. Nagy Iván
130. l.

„1805-ben néhai mélt. Balia Sámuelnek Sztrigy melléki öss-
örökös jószágai gyermekeire szállottak, kik heten voltak, a mint
a táblázaton is látható. (czim Turoczi Borb. gyerekeire maradt
conscriptio) 1824-ben elhal Baczalári birtokában Adám 6 hétre
Szilvász Karolinával való egybekelése után gutta-ütésben. Succes-
sorai testvérei Sámuel és Elek. Ez utóbbi 1852-ben halt el, 58 éves
korban, kiről a pap azt jegyzi fel hogy „jó lelkü emberbarát volt.“
Jelenben a család már nem oly népes mint a múlt században, a
család fénykorában volt, de tiszta magyarságát megtartotta mind-
végig.

l. Buda Ádám
okl. 160.

l. Buda Elek
okl. 204.

kitidi, m. németii és bajesdi Balika család.

Előnevükről ítélve, különböző adomány, vagy lakás szerint
vannak irva neveik is, mint Nagy Ivánnál m. németii, — az írott
okmányokon kitidi és bajesdi előnevekkel. 1623-ban bajesdi Balika
Péter szolgabíró, s fia Péter 1640-ben Kitidre költözik át, s fiai
János, Péter, Tóbiás és László 1676-ban nővérüket Susánnát a
a Szilvási rész jószággal fizetik ki. 1730-ban kitidi Balika József
felesége néh. Gridi Mária-Balásé, árvái osztoznak meg um. János
és Éva. Bórika ez idő tájt Gyúrma Miklósné. 1755-ben Balika
Farkas féle Debitum — név alatt szó van valamely kiadott egy-
házi pénzről. Telegdi Gábor, az alpestesi Telegdi László és kitidi
Jósika Kalára fia, az özvegyeségre maradott anyja által elpuszti-
tott jószágot Kitiden visszaszerezte s oda telepedett, feleségül vevén
Palika Farkas özvegyét, Palia Evát. A kitidi krónikás pap a csa-

l. Buda Imre
okl. 151. 129.

l. Buda Mik-
lós okl. 1.

l. Buda Elek
okl. 296.

Székely Sán-
dor okl. 32.

l. Buda Ádám
okl. 10.

l. kitidi okl. 31.

l. fenti 27. l.

lád történetét így írja le: „Balika József első felesége volt Gridi Mária Reformata, mivel maga Balika József uram görög vallást tartott s abban holt meg 1754-ben jó vénségben, temettetett oláh papok által. Ennek fia János, leánya Éva, ki is ment férjhez baj. Halmágy Mihályhoz. János ifjúságában katonáskodott és a Burgus háborúban Silesiában fel vőlt, de másfél esztendő múlva vissza jött, redukáltatván azon katonák, kiket a vármegye adott vőlt. A piskii udvarban pohárnoki hivatalban vőlt. Nőül vette szotyori Nagy Máriát, Jánosét. Másodszori házasságával 1773-ban Jancsó István pap özvegyét vevé el, Demény Máriát“ stb. A családja ez lesz:

1. fenti.

Péter János szolgabíró 1640.

János	Péter	Tóbiás	László	
			Baár Mária	
	Bórka		László	
	Gyurma Miklós			
	Farkas		József	
	Balia Éva		1. Gridi Mária	—
			2. Ferenczi Sónia Ferenczé.	
	Anna † 1788.			
	Naláczai András			
<hr/>				
János † 1795.	Éva	László	Mária	sz. 1749. Júdit † 1887. Kriska
1. Szotyori Mária	bajesdi	kihal.	kronikás	1. Bitai 1. Czente Dávid
2. Demén Mária	Halmágy		Solyom	Benedek 2. Gyurma Samú
	Mihály		János	2. Zóltán
				Ferencz
<hr/>				
Móze. Rachel.	Sára.	Sámuel.	Mária. Ferencz.	Abigail. István. Bórbára
kihal.	seréli	kihal.	kihal.	† 1791. kihal.
	Kenderesi			
	Lajos			

Sára-Kenderesiné Ó-Brettyén bír. A többiek mind ifjan haltak el. Anna Nalácziné épen a Török pusztitáskor halt el s egyedül a pap temette el, mivel a birtokosok Dévára menekültek el sept. 22-én. E család fi-ága a múlt században kihalt, leány-ága beolvad birtokaival együtt a Jancsó, Zóltán, Kenderesi és Naláczai családokba s azok javaiba.

1. Szilvász
László jegyz.
4. 5. l.

pákei Baló család.

A Baló család eredete Székelyföldön keresendő s mint lovas-katonák a fejedelmek alatti háborúkban telepedtek le Hűnyadvármegyébe Láké községből, honnan magokat írják. — 1658 ban

Ladislaus Baló vice comes, 1666-ban ugyanez Apaíának követe Konstantinápolyba. 1678-ban in Kitid fordul elé s hihetőleg nővérenek Katának, ki szászvárosi Fodor Istvánné volt N.-Okloson szölője van, miből láthatólag elődek is birtak ott. 1753-ban p. B. Mihály V.-Húnyadi pap volt, ki a Húnyadi egyháznak egyik „Baczallári-féle alapítványából 200 forintot kölcsön ad s ki 1763-ban tractualis assessor és visitáló biztosnak írja magát. Elé fordul még Antal, ki Szebenben 1762-ben gubern. protokollista. A Húnyadi pap fia, vagy ötse volt István, losádi s kéméndi pap, ki nőül vette Kitidről az Ajtai Gecse Mihálynak Tömösvári Susánnától született 2-ik leányát Rozáliát, kiktől származnak a most Pesten élő nyug. kúriai bíró Mihály és kitidi birtokos István, kikre Ajtai jusson is szállott Pallos-féle birtokrész. Családfájok ezekből folyólag következő:

István pap sz. 1791. Ajtai Gecse Rózália † 1866.					
Mihály kúriai bíró.		István 1. Székely Juliánna Sándoré 2. borb. Balázs Netti.			
I.	II.				
Mária sz. 1851.	sz. 1862. Matild	sz. 1865. Béla	Gizella	Kálmán	Jolán
Bugyul Sándor jegyző-Haróban	1. Nalácsi Ödön 2. Órmai N.	ispán.	sz. 1871.	tanuló	
			Tóth Ferencz	tanító.	
Lenke.					

Mihály és István mindketten N.-Enyeden tanultak. Mihály megyei aljegyzőből a Nopcsa főispánsága alatt hamar főjegyző s innen zarándi alispán lett. A 70-es években a pesti táblához s innen a kúriához tétetett mint tiszta juridikai képesség. Neje zarándmegyei volt s leányait magyarországi papokhoz adta nőül. Fia egy van Pesten hivatalban. István hivatalban többször volt, de kitaratása semmiben nem lévén, most mint útbiztos él Kitiden csekély javaiban. A mily tanulást és természettől adatott észtehetséget nyert a sorstól, sokra viheti valaha, ha ezek mellett nem lenne oly nyughatatlan természete s minden — módora. Különben szónoki s beszélő tehetség — társaságoknak volt fűszerezője régen s hogy emnyi talentom czélt téveszt sok kára van abban azon társadalomnak, melyet boldogíthat vala különben.

alpestesi Balog család.

- E család Báthori Zsigmond erdélyi fejedelemtől nyert donátiót 1585-ben, melyben V.-Hunyadon is nyert házat ellenmondás nélkül. Ferencz 1576-ban Báthori Kristóf idejéből török követ volt, melyről művet is írt. Fia Ferencz, Bethlen Gábor inasa. László erdélyi préfectus és főgyalogkapitány később kövári kapitány: Máté 1649-ben II. Rákóczi pórtai követe, mikor engedetlensége miatt leveti őt a fejedelemségről a ráparancsol az országra, hogy mást válasszanak. Barcsai alatt Váradon van, rendezi az őrséget. 1633-ban Dániel vice-ispány, kinek felesége Fenesi Sára eladja Russ-nevű faluját Szécsi Máriának ifj. Tks és Ngos Bathlen István-nának 1000 magyar forintokon „eöreökre, mind magha, gyermekei részéről meghihatatlanul, minden igasságát kivéve belölle.“ — 1640-ben István Alpestesen bir. Ezeknek fiok Máté, ennek ismét Máté és Pál és Sámuel. Máténak testamentumában a Sámsondi jószág s Görgénynek fele- a malomban öröltetési jog, Pestesnek harmada, felesége részére van biztosítva. A többire nézve óhajta hogy Ferencz, László és Mária gyermekei osztozzanak, kivéve, hogy a Dévai ház a Máriáé legyen. Unokája Gyuricz, a Ferencz fia és gyermektelen fivére Pál is említve van (azután születtek neki is), hogy ötet ne bántsák. Máté ötseivel Pállal és Sámuellel a bácsii birtokot elcserélik, miért Pál s neje Naláczi Susánna küldenek idéző levelet a Máté gyermekeinek, hogy őket a Keresztúri portió birásában tartsák meg. Családfája ez lesz:

1. Buda Elek
184.
1. Buda
Zsomb. 195.

Dániel vice ispány }
Fenesi Sára } Russi birtokosok.
|
Máthé

Máthé		Pál		Sámuel
Szaecsi Susánna		Naláczi Susána		
Mária 1700.	Ferencz	László † 1711.	Sándor	Sára
1. Maxai		Máthe	Éva	Kriscesori
2. Hosdái Ferencz		kihálnak.	László	.....
Hosdái Kata	György † 1770.	Erzsébet	Sófia	Éva
Alvinczi Péter	Császár Ilona	Kálnoki	Buda	Alsó Péter
		Tamás	Miklós	Gábor
Sigmond	Imre			
			5. gyerm.	Gálfi
Ágnes	Mária			Lázárné
s. Turi László	Válya Mihály			
Jób.	László			Éva

Sámuel ághoz tartozó tagok.

Dániel	Susánna	Anna	István
	Királyfalvi	Bodoni	
Sára	János	László	Susánna
Apáti			1. Szentjobi
Sámuel	Ferencz	Mária	2. Nagy . . .
Sára		Török	
Onadi	Mária Anna	István	
Dániel			
	Sz. Mária	Sz. István	Sz. Sámuel
	Köpeczi	N. Ferencz.	N. Éva
	István		

Jos. Isák Susa.

Ezekon kívül még elé fordulnak: 1820-ban periraton a múlt századból:

	Balog István	
	Szabó Mária	
Máté	Erzsébet	
	Biró Mihály	
Jósef		
	Mária	
Abrahám pap	los. Zudor István	

I. Zúdor Dé-
nes okl. 1.

Az utóbbi István úgy látszik már nem a pestesi Balog családból való; mivel a család, a táblázatból láthatólag leányágon is mind kihalt a múlt században. Ez okon e családot is a kihalt tősgyökeres nemes családok közé kell számlálnunk s azon] szép múltak, melyek ennek fiait a haza diszei között emlegetik, tova tűntek le régen, honnan ez emlékfűzér csak mécsvilág-fényt sem ragyogtat vissza a dicső fényből.

Bakoczi család.

E család eredetileg nem volt erdélyi, úgy látszik hamar is letűnt ittlételiük ideje. 1576-ban Báthori Kristóf beigtató parancsa „Vayda Miklós számára, a felső- és alsó klopotivai és ohábai birtokokba Hunyadmegyében, a mely birtokok mostoha fia Bakoczi Jánosé voltak, de ennek magtalan elhalása által Báthorira szállottak az ország törvényes szokása szerint.“ „Bakoczi László és I. Buda Ádám Ferencz edgyed voltak.“ László fiágon kihalt, leánya:

okl. ered. la-
tin 532.

Anna,
karánsebesi Simon Imréné

Simon István

Sigmond	leánya	más leánya
	Nándra Jánosné	Katalin
		1. Bethlen Péterné
		2. rápolti Macskási Pálné
		Macskási Anna
		id. Földvári Ferencz
		} ennek

maradékai Petrizevit Horvát Kozmáné Földi Bórbára és néh. Földvári Pál úr maradékai. Ferencznek leánya, Romoz Miklósnak és Pap Ferenczné klmeknek édes anyja volt, ezek mindketten deficáltak és jószágok maradott a László maradékaira um.: Simon Földvári Ferencz 1640. élt konstanzei követ. Zsigmondra és Nándra Jánosnéra, viszont Földvári Ferenczné Macskási Anna maradékira egy aránt. „Ezen Bakoczi nemzetségnek szép jószágaik voltak a mint írásban láttam, harmadfél faluk Karánsebes körül.

A levelek a sógor Macskási Péter úrnál vannak, ki Bécsbe szándékozik menni. Ha a Bakoczi Ágon levő Atyafiak közül valakik emlékeznek azon jószágra, falvakra, fel kellene írni, hogy azt ő klmének, ha valami jó választ szerzene, felesége nyilván ki nem vonszia magát belőle, csak a több atyafiak is egyezzenek benne.“ (Aláírás hiányzik, valamely rokon írta, idő sincs rajta írva) A mint az idő a leszármazási táblázatból és a személyek élet idejéből kivehető, ezen levél 1700 körül íratott és pedig valamely Pap fia által, vagy Simon által: kik közül azon időben sok jeles jogász volt. E család is a kihalt családok sorába tartozik. Összeköttetések eléggé mutatja nemességeket, nagyságukat, mit a feledékenység árja borít előttünk.

nagybarcsai Baresai család.

E család neve Erdély trónján szerepelt. Eredetét az 1516-ban élt Márk hórátországi bánig viszik fel. Márknak két fiat állítnak Pétert és Mihályt, kik Budán nyertek javakat, melyeket a mohácsi zavaros időkig bírtak is. Azután Tamás és János szaporíták a család jószágait, mely Húnyadmegyében van, hol „Nagi Barchát, Phestest és Szálfalu részeket“ első foglalási joggal bírják. Szálfalva azaz a mostani Dédácson alóli Sárfaia birtokossai Barcsai Ruben és Saul, s ez utóbbiról lett Saulfalva, melyet mai oláh nevezete legjobban bizonyít, Saulesd-nevével. A család neve 1290-ben Barcha néven jön elé, s lihető is, hogy az i-betű azután toldott ehez.

1462-ben a Húnyadi családi uradalomtól e család 8 falut nyert, a kihalt Tsökezi család részét s Városviz és Bucsum helységekben a kihalt Lépes András részét is nekik ajándékozta Mátyás király. 1. Kövári és Nagy Iván.

Ehez a birtokhoz 1510-ben II. Ulászló, Ákosnak, a Tamás fiának adományozza a Strighyh Márton kihalása után annak minden birtokait, mely állott Nagy-Denk, Kis-Denk, Mártondenk falukból, mely utóbbi tán épen birtokossáról vette nevét; — továbbá Tóthfalu, vagy a mai Nagy Tóti és Városviz községeket.

Ugyanez időben László szápolaí titoknoká volt. Ákosnak fia 1. Buda Imre okl. kapt. lajstr. 178. cs. András 1572-ben „Stephanus de Báthor“ által Illyeváranak fő parrancsnokává neveztetett. Tamás testvére János, unokája Gáspár lippai kapitány s karánsebesi bán, ki mint Békés-hive, a szentpáli szerencsétlen harcz után Báthori István által kivégeztetett 1575-ben.

1597-ben Barchai Márton in Bachelor írja magát.

1599-ben a táblázaton levő I. András, Kardinális Báthori András fejedelem kapitánya, ki Szeben és Verestorony között Mihály vajdának 3 ezer oláh, szász, lengyel seregét: Székely Mózes, Huszár Péter és Tohi István kapitány társaival megverte. Báthori azonban helyét nem állván meg, futásnak eredt és Csik-Szent-Tamáson Ördög Balás megölte őt, hogy fejét Mihályhoz küldhesse, Báthori 33 éves volt, s Mikó Miklós apródja is vele halt meg. 1. Bethlen Farkas hist. II. 318.
1. Buda Imre okl. 175.
1. Ó- és Uj Dácia-Huszt 239. 240. 1.

1607-ben Sándor, kinek neje Fodór Klára Rákoczi Sigmond-tól nyeri Zalasdót, maradékaira is kiterjedőleg, ki 1620-ban Bethlen Gábor alatt viceispány volt s nevét Barczaiynak írja. 1. Nagy Iván Buda Adám okl. 29.

Ugyanezen viceispányról írja — a körülmények igazolása szerint — Thóldalagi Mihály. Bethlen Gábor fejedelemnek a következőt: „A Vezir Urunk Barcsai Uramnak az Ország és Nagyságod mellett az mint okosan való magaviselésit látta, igen kedvelte minden vele való beszédit; megparancsolta azért én nekem Nagyságodnak megjelentsem, masszor, mikor ilyen nagy dölgaiból köivetet bocsatani akar Nagyságod, Ő kegyelmét küldjön más helyett.“ 1. Erdély tört. adat. Gr. Mikó I. 256. (1628.)

1647-ben „Mij Groff Iktar Bethen István Huniadvarmegieiben es Maramaros varmegieknek örökös főispánja és H.-varmegieiben lakó Braniczka Jósika Gábor, adgiuk emlekezetire az kikk illik ez levelünk Rendiben hogy in Anno praesentis Millesimo Sexcentesimo quadragmo septimo, septima vigesima, mensis, septembris yövenek mi eleünkbe H.vmben Yllye varaban egi felöl az nemzetes es vitezleö Barczaj Akos uram Lugosi és Karansebesi bán az eö klme felesége Szalanczi Ersebet aszoni kepeben, Mas feleöl ismét nem-

zetes es vitezleő Gergocz Mihaly uram felesége Betlen Abigail aszonj, Betlen Domokos, és Racz Janos uram felesége Bodoni Sofia aszonj, képeben . . . mivel vőlt nemünémü contraversio eő Klmek közöt az nehaj Yllyei Szalánczi Laszlo defectussan maradt yoszag állapotja: ugy mint N. Halmagy, Bogyesti, Szerfalvi, Pojenari, Bazarabbaczi és Ternovai portiok felett, mellyek vadnak Zarand-

varmegieiben. De megtekintvén eő Klmek mind az mi interessionkat, mind az egymáa kezöt valo atyafisagos megh alkuast es bekeseget tőnek mi elötünk ő klmek illyen megh hihatatlan alkuast es vegezest egymas között.“ Hogy stb. (Szerződés). 1648-ban Sigmond fejedelmi tanácsos vőlt II. Rákóczi Györgynél. 1648-ban II. Rákóczi György, Ákost dévai Nagy Pál halálával lűgosi és karánsebesi bänná s Dévavára úrává tette s nagy úraságra emelte. Ő mint bán ismeretség.e vőlt a határszéli basákkal s midőn ötet Rákóczi később követségbe küldötte a török portához, — remélhetette, — hogy a lengyelországi veszteség után ötet kínálják meg Erdély trónjával. Erre mutat Gr. Bethlen Imrének följegyzése 1659-ből „B. Ákos lett kinevezve a portától fejedelemnek, Haller Gábor fővárnagynak és alvárnagynak Balog Máté tétetett Nagyváradra, mikor a várat megerősíteni is elhatározták.“ Szalárdi szerint a választási jog megsértése vőlt baja a nemzetnek, mivel a pórtá teszi őt fejedelemnek. — Benkő szerint „jussu Turcae“ és az „innocens interficitur“ kifejezések Erdély legnehezebb viszonyait tárják előnkbe. Ugyanis a Rákoczi és Keménypártiak Barcsai Gáspárt örményesi jószágában (mely Lorántfi Susánnál vőlt) elfogatva megöletik.

Akost a fejedelmet Gyula és Fenes között megverik, Görgény várába záratják.

Némely historicusok szerint pl. Felmér szerint a fejedelem e harczban kapott sebeiben halt el 39 évében, hól május 9-én még harczolt.

Hólt teste Ecsedre vitetett, hól „solemni ritu“ eltemetett. Gyermekei nem maradtak.

A Görgényi várból Kővárba inditják mások szerint s a Mezőségen Répa falunál öletik meg Kővér és Várad kapitányok által.

A Benkő szerinti „nem mintha tyrannus lett volna“ — kifejezés — valóban a kort illusztrálja, midőn talán az ellenpárt sem lehete többé ura saját helyzetének, s hallva a Török beütését, azt Barcsai kiszabadittásául magyarázta.

Mindezekhez, ha még azt is hozzá vesszük, hogy „Szalánczi

János fő ember a Kemény János nővérét, Ersébetet vette vőlt nőül, s hogy Barcsai fejedelemnek: épen ezeknek egyetlen leánya Sza-

A Bethlen családdal sorosságát igazolja.

l. Buda Ádám okl. 414.

l. Szilárdi Sir. kron. 252.

l. fenti 253.

l. Szilágyi Sánd. Erd. orsz. tört. I. 273.

l. II. Rák. Gy. ideje 101. Sir. Kron. 406.

l. Transylv. I. 290.

l. Szilárdi Sir. kron. 598.

l. Erdély hist. latin. 1780. 237. l.

l. Kemény János önélet. 13. l.

láczi Ersebet volt 2-ik neje,“ — nagyobb lesz csodálkozásunk azon tény felett, melyet úgy látszik Kemény sem tudott többé jóvá tenni. 1675-ben B. Ábrahámné Rádai Klára Sztrigy-Szentgyörgyön bir.

l. Kemény János önélet. 13.
l. Buda Elek okl. 296.

1679-ben B. Mihály - Macskási Böldizsárral Apafi Mihály mezei hadainak főkapitánya. 1680-ban Apafi a piskii részjószági minden tizedét B. Tamásnak adja, a míg él minden haszonbér fizetés nélkül. 1684. B. Ábrahám és Péter Magyar Kajánt id. Székely Lászlónak adják 3 ezer m. fitért, olyan két conditióval, hogy ha harmadik testvérek Mihály per notám elvesztené „Sukot“ legyen örökös M.-Kaján, ha pedig egyéb jószági és „Szuk“ megmarad, legyen zálog. Barcsai Mihály nótáztatik, de jószága megmarad (?) s 1685-ben Székely László impetrálja Suki jóságát, akkor t. i. mikor a nótának executióba vétele által, még a jóság fiskus kezébe nem ment volt, mely dolognak vége 1702-ben lett, mikor Barcsai Mihály 2 fia Székely Lászlónéval Sukot elcserélik, s így maguk önként mondanak le a perről. 1684-ben a Fogarasi Diétán B. Ákos fejedelem privilégiumai cassáltatnak. 1685-ben Fejérvári Diéta 8. p. szerint Barcsai Mihály nótáztatásairól articulus iratott (a Tököl-hez való hajlás miatt) 9. p. szerint Görgényben holmi titkos dolgokért fogva lévő személyekről, kik elfogadtak (a fejedelem asszony megítétese gyanujáért) azok megítélésére 3 nemzetből delegálnak még bírákat.

l. Buda Imre okl. 372.
l. Buda Ádám okl. ered. latin. 531 iv.
l. Buda Sándor okl. 6.
l. Erd. Diéták végz. 17. p. 109. l.

l. fenti.

A családi leszármazásnál némi eltérések mutatkoznak, melyet ide írok le, fenn hagyván a jobb s okmányokkal bizonyítottabb helyesbítésre a javítás lehetőségét; mivel ily messzi korok iratai néhol mindent nem világíthatnak meg. Ugyanis Benkő szerint Sándornak fiai Palaticz Annától: András, Gáspár, Sándor s leánya Anna. Rusori Annától pedig: Péter, Mihály, Ábrahám. Ha ez így lenne; akkor a fejedelem Ákos, Erzsével los. Bánfi Farkasnéval, a Barcsai Márk gyermekei kellene hogy legyenek, ki fia Farkasnak Ambrovicz Erzsébettől: s Márk testvére az a Miklós, ki 1570-ben nótáztatik, s kiről Kövári is említést teszen 1544-ről.

l. Transylv. l. 293. l. egybe-
yelve. Buda Ádám okl. 444.
és Buda Imre okl. 71.

Ezekkel szemben Kövári, Nagy Iván és egy írott oklevél szerint a Sándor fiai P. Annától András, Ákos, Sándor, Gáspár és leánya Anna. Buda Péterné. Rusori Annától pedig Péter, Mihály, Ábrahám és Erzse Bánfi Farkasné. Ezen, már tekintélyes okmány- tudósok írása nyomán állítva össze a táblázatot, a következő leszármazást nyerjük:

l. Kövári. Nagy Iván és Buda Miklós okl. 162.

András illyei várparancsnok 1599.

István, viceispány
Zalasdi Bóra

Sándor viceispán 1620.
1. ilondai Palatics Anna (v. Ersébet)
2. rusori Rusori Anna

György.
Kun Bórbára
|
Bóldisár
György † 1720. Barcsán.

András Fogarasi martyr 1661. Bórbátvizi Judít kihal.	Ákos Fejedelem 1. Bánfi Ágnes 3. Szalánczi Erzsébet kih.	Sándor Fodor Klára	Gáspár őrményesi martyr Nádudvari Erzse kihál.	Anna i. g. Buda Péter viceispán	Péter Hunyadon Nemes Zsuzsa kihál. II-ik nejétől való utódok hátrább.	Mihály felhém. főisp. notázva 1685. † 1713. Piski	Abrahám † 1616. substit főisp. 1. Rádai Klára 2. Teleki Kristina	Erzse los. Bánfi Farkas
István Nádudvari Judít † 1712.				id. Ferencz Bóldogfalvi Magdolna	Tamás	Pál Felvinczi Ágnes		
Agnes B . . . Gergely	Ferencz † 1761. Sólymoson. 1. Naláczi Ráchel 2. Lukács Sára Ferencz Naláczi Sára	N. Zejk Mozesné Krisztina Nopcsa Pál	Klára Zejk István ifj. János Piskin Almádi Klára.	András 1. Nagy Ersébet 2. Markocsán Julia Ilona Balía János	Gáspár Péter † 1761. Csórán Inczédi Tresi † 1774.	Abrahám főbíró Dobolyi Kata	Agnes Dósa Mihály	Adám Dósa, Agnes János Str. Szt-györgyön Dániel Teréz

ifj. János Piskin Almádi Klára					Abrahám főbíró Dobolyi Kata					
Klára	Zsigmond † 1770. sarkadi Türi Agnes László † 1844. Piskin — viceispány maros mell. főbíró Bája Sófia		Juliánna † 1808. szancsali Vadas Mózes † 1770.		Teréz i. g. Budá András (középső)		Abrahám sz. 1742. † 1806. Csórán gárdista-ezredes gr. Bethlen Zsuzsa † 1793.		János Dániel Teréz 	
				Lajos Bája Fáni		János kir. táblai bíró János Benetikt Melani Tartarián		Ádám főbíró 1848. előtt. báró Bánfi Susánna		
sz. 1803. László † főbíró és 1848 után főispány b. Bruckenthal Antonia † 1887.		Zsigmond kataszteri főigazgató b. Bruckenthal Sófia		Sándor † Rigó Ilona 2-or Csongrádi Kálmánnné	Rozsa Földvári Sándor	Lujza † Kabos László	Johanna Vida János	Miklós Virág Netti	Sarolta gr. Kuun Istv. orsz. gyűl. kép.	Judith
Árpád Petrozsény	Béla fszlgbíró Sándor Mária Miklósé	Kálmán alispán † Barcsai Mária Miklósé	Vilma †	Domokos Kolozsm. főrendi ház tagja Körbűly Ida	József kamarás, gárdista főrendi ház tagja nőtlen	Gábor Csórán és Piskin kir. kamarás nőtlen	Matild † Zejk Gábor Diodon			
Tamás	Lujza Mara László sz. bíró	Antonia	Albert főbíró.	Mihály Földvári	Miklós Johanna.	Elek gr. Schmidesz Gabriella.	Mária †. Sándor	Eleonora Gelgely.	Babarczi. br.	Claudia Apór Gergely
					Arthúr nőtlen.		Géza.	Anna b. Mójné.		
Ádám hivatalnok. Barcsai Agnes Abrahámé.		Ilona.	Etelka.	Géza nőtlen.	Róza haj.	Lajos Püý Leontin.	Johanna Czakó Károly, h. őrnagy	Margit haj.		
Andór	Ákos	Ádám	Adorián	Arisztid	Aniczi					

- Pál a Sándor kisebb fia 1707-ben Havasal földében volt
1. Buda Imre s Denki jobbágysait 250 hungaricális frtért zálogba teszi.
okl. 280.
- 1750-ben Krisztina Nopcsa Pálné, és Almádi Klára ifj. B.
1. Buda Ádám János özvegye: gyermeke Klára, Julia, Sigm.
okl. 36.
1. Buda Imre 1753. Ferencz Húnyadmegyei reformátusok főkurátora volt.
okl. 83.
1761. Ábráhámné, Dobai Katának leánya Teréz, középső
1. Buda Elek Buda Andrásné.
okl. 285.
1767. Teréz, perli apja bátyját Pétert csórai osztatlan bir-
tokaiért, és a szántóhalmi részekért, hogy ötszétől miért vette el,
1. fenti 286. holott pénzen vett birtokot aquirálni nem lehet.
1770. Solymosi birt. B. Ferencz vásárol Barcsai Sárától, pro-
kurátor Rutkai Jánosnétól és B. Erzsébettől, Eperjesi Miklósnétól,
mint testvérektől Gyógyvizi és Nádasstyáni possessionaria portió-
1. Buda Ádám jukat összesen 800 frtért, — kik nincsenek a táblázaton.
okl. 102.
1765. bélteki Vadas Mózes nőül veszi néh. B. János piskii
birt. leányát Juliát, kivel építi a baczellári házat. Vadas Mózes
halálakor hal el B. Sigmond szélhűdésben. Piskibe temetik (l. bő-
vebben Vadas családnál). Ezen kegyes nő, kétszer ajándékozott
1. kitídi kron. Kitídi toronyépítésre 204 frtot, — mely mellett egyebet is so-
65. l. kat tett.
1. kitídi kron.
26. l.
1796. „Egész falu magyar Kályán a néhai B. Ábrahám 3
leányág maradékai között oszlott fel, n. m.: A Zejk linea részé-
ről Vas István és Sándor Péter, mint consiliárius és Tab. regiae
Praeses — Zejk Dániel plenipotentiationariussa. 2. m. Horváth Agnes,
néh. Fritsi Fekete Lajos elmaradt özvegye inspectora. 3. Tks.
Csáki linea részéről, Cs. Dániel, a tks Makrai linea részéről M.
József és Horváth János — az egész Barcsai leányág nevek-
ben“ . . . stb.
1. Buda Sánd. okl. 21.
1806. elh. Ábrahám Csórai jószágán mint nyugalmazott ezre-
des. Született Piskin 1742-ben, hasonló nevű apja főbíró volt. Az
enyedi tanodából 19 évében a M. Theresia testőrségbe ment s
Bessenyei és Baróczyval barátkozott. 1767-ben kapitány. 1782-ben
őrnagy, 1787-ben alezredes, 1790-ben ezredes s a m. tud. akadémia tagja
lett. Elegáns poétának nevezték módoráért. Verseit Révai adta ki
a b. Orcziéval együtt „két nagyságos elmének költeményes szü-
leményei“ czim alatt 1789. Nejétől gr. Bethlen Zsuzsánnától gyer-
mekei nem maradtak.
1. Magy. kir. testőrség tört. Ballagi Al.
133.
- és Nagy Iván. A Sándor II-ik nejétől Rusori Annától származott utódok
ezek:

A Sándor II-ik nejétől Rusori Annától származott utódok ezek :

Péter Húnyadon Nemes Zsuzsa kihal.	Mihály † 1713. fehérm. főispány nótázva 1685. 	Ábrahám substit. főispán 1. Rádai Klára 2. Teleki Kristina	Erzse los. Bánfi Farkas
Sándor Drósi Kristina.	sz. 1686. Gergely br. † 1752. Zarándi főispán Naláczi Sára † 1760. 	Mihály † 1741. Csórán. Péter Boér Anna	I-től. Klára Horváth Ferencz II-től. János br. † 1746. Zejk Piskin Mózes kapitány. a padi toban Toroczka Kata.
Mária főbíró † 1740.	János los. gr. Bánfi Dénés.	Judit Gergely Barcsai Susánna Ákos, kir. kamarás 1. Makrai Lujza 2. Gubányi Ilona	Ágnes † 1782. György Károly 1. b. Bánfi Eszter 2. b. Bánfi Katalin
Márk, katona.	Gergely †	Váleria.	2-től. Tibór.
György kihal.	Ábrahám szolgabíró M. Ilye 1. Brádi Agnes (Kozma Alajos özvegye) 2. Simon Teréz	Károly sz. 1835. † 1865.	István sz. 1841. † 1867. Jozefin Barcsai Albert †
Gábor	Ágnes Barcsai Ádám	Anna Károly kiskoruak	Irma b. Kemény Endre Málvin b. Splényi Henrich Alexandrin b. Splényi Géza † Tima hajadon.

1703-ban B. Abrahamné, Kendefi Anna Déván úrasztali teri-
tőt ad, nincs a táblázaton.

l. u. o.

1710-ben Gergely bécsi követ, 1730-ben Zarándmegyei főis-
pán. Neje Naláczi Sára, Ó-Brettyén bir.

l. Magy. tört.
eml. B. Apor
Péter 231. 169.
Buda Ádám
okl. 22. 52.
l. Nagy Iván-
nál.

1752-ben hal el Gergely főispány, ki a Báróságot Mária
Theresiától nyerte, apja testvérének Ábrahámnak fiával Jánossal
együtt: ágak azonban egy század előtt kihalt. 1753-ban gróf losonczy
Bánfi Dénes neje bárónő Barcsai Ágnes, ki leánya Gergelynek, ki
vált fia Mihálynak (perirat.) Gergely özvegye 1760-ban halt el
Kolozsvárt, Déván a templombeli bört alá van temetve; — mely
templomnak nagy patronája volt.

l. Buda Imre
okl. 83. 236.

l. Dévaianyak.

1. Dévaianyak. Nincsenek meg a táblázaton: 1733-ban elhalt B. Sándorné Vict. Mária. — 1752-ben elhalt B. Magdolna asszony Sölymoson. 1765-ben esküszik B. Ágnes k. a. báró Inczédi Pállal. — 1762-ben B. Rachel, Kendefi Józsefné volt. 1795-ben elhalt B. Éva ítélőmester Türi Lászlóné. 1803-ban B. Éva, gr. Kuun Farkas neje mind dev. any. és B. Rozália L. báró Bórnemisza Józsefné.

A családnak fénypontját a fejedelem, báró, költő, ezredes- és akadémiai tag teszik, kik mindannyian dicsőséget szereztek kiterjedt szépszámú családjuknak. E dicsőség meg-megújul a nemes utódokban s e században: László főbíró, fia László főispán, Zsigmond kataszteri főigazgató, János kfr. táblai bíró, Ádám főbíró Albert főbíró, s a maiak közül Béla húnyadmegyei gondnok és Kálmán alispán emelkednek ki a haza szolgálatában, kik közül ez utóbbi Húnyadmegyének kormányzatában mint mindenek által tisztelt alispán — egyedül csak hivatalának élve ex professo — tölti be azt, úgy hogy a megye legtiszteltebb honfija gr. Kun Gotthárd el merete mondani róla az 1883-ik évi tisztújításkor — hogy: ki híven betölti tisztét — még ha cseléd is megmarasztják: hogy azután önértesebben lásson, munkáljon, áldozzon azon hazának oltárán: melyen jeles elődei is annak javáért lobogtaták el éltök fáklyáját.

1. „Húnyad”
lap.

Erd. nap. 1854.

A Barcsai ősi czimer egy nyilvesszőtől átlőtt kar, mely markában görbe kardot tart, azonban azon családokhoz tartozik, kiknek nemes levelök, sohasem volt: s tán ha volt is — elveszett. Jelenben a Sztrigymelléken a családnak csak Sztrigy-Szentgyörgyön van birtoka, mely a Miklós gyermekeinek Gejzának és Jankának jutott osztály részül; melyet átadtak Kálmán alispán bátyjoknak. Ezenkívül Piskiben Barcsai József és Gábor bírnak, de előbbi katona lévén, utóbbi pedig Csórán lakván — birtokaikat tisztek által kezeltetik itt.

1. Beldi és
Barcsai es.
Kővárinnál.

A táblázaton nincsenek meg a következők:

Barcsai Ákos fejedelem első nejének, Beldi Ersébet a Pálé mondatik: s ugyanazon műben Bani Ágnes is. B. János, kinek leánya Barcsai Polixéna, özv. gróf Lázár Móriczné. Barcsai Ödön, neje volt Barcsai Emma, gyermekei: Aladár, Sándor, Oszkár és Anna. Barcsai György, kinek neje Jezsenszki leány, leányai: Bertha, özv. Berzainé és Zsuzsánna és B. István reáltanuló Déván.

Ezen terjedelmes szép és nemesi erényekben gazdag úri családban, mai napon felszáznál több élő lélek van, kik közül már sokan nem is laknak Húnyadmegyében. Áll azonban még Nagy Barcsán ősi kastélyuk, hirdetni a hajdani fényt; de áll erősebben

ennél tündöklő hazafiságuk, mint a hajdani nagyságból örökölt szent tulajdon; jövőt biztosítani a szép múlt alapjain, melyet oly sok nagyok vivának ki e nemzetségből . . . . . a nemzetnek.

Szalai Barkóczy-család.

Nem Húnyadmegyei eredetű család. Birtokosok voltak Hát-szezen és vidékén, tán beházasodás által. 1644-ben I. Rákóczi György alatt, Barkoczi László Kálló-várának kapitánya volt, mely vár vidékével együtt meghódolt fejedelmének. István szintén a Rákócziak valamelyike alatt N.-Váradnál kapitány. 1654-ben Rákóczi György fejedelem relictája Lorántfi Susánna fiához Erdélybe látogatni jött, (t. i. II. Rákóczi Györgyhöz) hozzá jöttek többnyire ngos urak s nagyrendű papok s ott ngos asszonyokkal traktáltak. A követek között volt Barkoczi László is. — 1666-ban szalai Barkoczy Sándor és „szerelmes felesége“ Perényi Mária, pénzt vesznek kölcsön Buda Jánostól „Haczoki házasságjaikra“ Datum V.-Hunyad 1666. Die 7. X-bris aláírás Barkoczy Sándor, Pereni Mária.

1. Szilágyi.
Erd. orsz. tört.
189. és Szalárdi sir. kron.
149. 440.

1. Erd. Tört.
adat. gr. Mikó
I. 159.

1735-ben Apór Péter följegyzí, hogy „Barkoczi Petronella grófné a szebeni szent Orsolya rendbe lépett.“ A 16-ik században, midőn a nemességnek fényüzése vagyoni állapotával mértéket tartott s annak úgyszólván mutatója volt, Barkoczi Erzsébet oly szoknyát viselt, melyen 12 darab virág volt aranyból, ezüstből és klárisból készítve. Ma már e család is kihalt a Sztrigy-mellékéről — Magyarhonban azonban vannak ily nevéek ma is.

1. Buda Imre
okl. 249.

1. Magy. tört.
eml. 183. l.

1. Világ kronika
1887. 22.
sz.

batizfalvi Batizi család.

A batizi, vagy a mint régen nevezték batizfalvi Batizj családról általán véve keveset tudunk. Így pl. Batizi András tudósunk szülőhelye, körülményei felett homály borong. A zalasdi-féle Russi adománylevéiben 1545-ből Batizi Miklós de Batizfalya és 1553-ban Georgius és Dédácsi Miklós de Dédács mint megyei bírák vannak aláírva. Még előbb 1302-ben Batiz . . . pestesi nemes volt. 1610-ben Barnabási Leonárd vice vajda bizonyítványa arról, hogy Batiz György s mások a quartát befizették 1614-ben Batizi János a marosi tractusban senior esperes. Még van egy adat 1593-ból, melyet egészen ide írók. „My Baticz Miklos ugyan Batycz faluan lakozo es hosdaty zabo Boldisar hunyadvarmegienek viche byraya ajjunk emlekezetre myndeneknek kyknek ylyk az my levelunknek rendyben hog Zabad akaratból Zerechen Judyt azony az vytezlo Josyka

Magy. tört.
eml. b. Apór
Pét. csak azt
írja, hogy fej-
jermegyei.
268. l.

1. Buda Elek
okl. 147.
Buda Sándor.
okl. 53.

1. Buda Imre
okl. 64.

Buda Imre
okl. 38.

1. Benkő Tran-
silv. II. 556.

Miklosne karan sebesen lakozo nemynemu Zukseges dolgainak eltávoztatasaert vete ejy haz Jobajyat Janos cheonis Jovan bekes ohaban lakozó huniyadvarmegieiben a vytezlo Zayak myhálnak ugijan Zayak faluan lakozo — vete zalogban flo. 25- igi, hog aual az penzel masut mas jobbagyot valchon vissza ezt is hoza teuen hog valyamy udóben a fel megh irt Judyt azony megh akarna valtany hazhelyestol — mas ember penzevel meg ne valthasa . . . kynek nagyob bizonsagara atuk az my levelunket pechetunk alatt kolt magyar bretten Zent myhal huanak 24. napyan 1593. eztendóben.“

l. Buda
Zsombor okl.
223.

A Batizi család is a kihalt családok közé tartozik.

bácsii Bácsi család.

A Sztrigymellékének legrégibb családai közé tartozik. Már Zápolya János a királyhoz követül Bácsi Györgyöt — az ő deák-ját küldötte vólt. 1672-ben pedig Báthori István erdélyi vajda idejében „10 ezer magyar arany szolgáltatott be török portának Bácsi Bálint által — Lábán havának 18-ik napján 982. török számítás esztendejében.“ E család Apafi fejedelem idejében ujított adománylevelet kapott. 1735-ben Anna, a Zúdor-aliás Balog Péter felesége. — Ugyanatájt élnek István és ifj. Tamás. Id. Tamásnak fiai Mihály és János, — Jánosnak Tamás. 1765-ben Bácsi Rebeka Német Ferenczné, ki 1834-ben hal el 94 éves korában. 1774-ben Boricza Horvát Ferenczhez megy nőül. 95-ben Sándor és János bácsii birtokosok jönnek elé, mint a Tamás fiai. A családja ezek után a következő lesz:

l. Szalárdi
Sir. Kron. 12.

Erd. Tört.
adat. I. 274.
l. Zúdor Dén.
okl. 20. 12.

l. hosdái okl.

l. Zúdor Dén.
okl. 7.

Tamás † 1758.

l. Bácsi K.
okl. 2. bácsii Zúdor Ágnes (ki másodszor Borbély Józsefné szászvároson.)

János † 1812.					Sándor	Ágnes
Eva	Mária	N.	Ágnes	N.		Krajnik Farkas
Furka	bácsii	b. Farkas	b. Zudor	hosd. Antalfi		
Ferencz.	Farkas	András	Péter	János		
	Sámuel					
Péter	József	Judit	Kata	Éva		
Sombori Mária.	Farkas Rebeka.	Török János.	Rácz László.	Markocsán Lajos		
				esk. 1824.		
Sándor	Károli	Bóldisár	Károly	László		
sz. 1819. † 1858.	m. Marillai Ferencz.	† 1851.	Kéméndi Klára	sz 1829. † az		
Márton Amalia		kihal.	esk. 1856.	1848/9 évben.		
kihal.				László, gazda.		

Péter neje Sombori Mária, sztrigy-szent-györgyi birtokos S. ^{1.} Buda Sándor okl. 62.
 László s Nalácsi Mária leánya volt. János relictája (?) végren- ^{1.} Zúdor Dén.
 deletet teszen 1812-ben 5 leánya között, kik mind férjnél vannak. okl. 2.
 1850-ben Péter gyermekei osztoznak u. m.: Sándor, Boldizsár,
 Károly és Károlina, Marillainé, édes anyyokról Sombori Máriától
 maradott tótii, sz.-györgyi, szacsali, kovrágyi, jóvalcseli részjósza- ^{1.} Bácsi Ká-
 gokban. Károly neje, Kéméndi Klára első férje csik-szent-domokosi roly okl. 4.
 Török Ferencz ügyvéd volt s 4 évig élén vele elvált tőle, kinek 2-ik
 neje lesnyeki Tórnya Kata volt. Török az 1848/9-iki főrradalomban
 halt el. Bácsi László mint 20 éves derék ifju a dévai várban har-
 czólva, Károly bátyja mellett esett el. Károly a főrradalom után
 mint birtokos Bácsiban vonta meg magát, hogy a korban vetett
 reményeinek csalódássá változtát, mint gazda pihenje ki. Bár a
 központban lehet vala alkalma, — hivatalt még sem vállalt: —
 míg a 60-as években falusi jegyző lett otthonában. Jelenben Déván
 lakik elvonulva, páratlan becsületességű nejevel, átadva bácsii bir-
 tokukat egyetlen fiuknak Lászlónak: ki, bár ne keserítené meg az
 ily nemes lelkületű, tisztességes szülőknek a hajlott korban . . . .
 napjaikat!

fejérvizi Bágya család.

A Bágya család a fejedelmek korában nyerte nemességét.
 Már Apafi alatt mint nemesek fordúlnak elé s összeköttetések is
 ezt hagyja következtetni. Bádja Péter fia: nemes Jósika Lászlónak
 leányát Magdalénát veszi nőül. E János, a Péter fia volt az, a ki
 a Jósika jusson telepedett Baczalár és Kitidre, lett ezután a János
 ága kitidi-ág, míg a másik Fejérvizen és tájékán lakván megma-
 radott fejérvizi előnévvel. A fejérvizi előnevű Bágya családból való
 István 1730-ban, ki Gridi Évát vette nőül és ifj. János ugyan e ^{1.} Buda Ádám
 tájt Aradi Susánnát vette nőül, s Ó-Brettyén volt birtokos. 1736-ban ^{1.} okl. 10.
 József szolgabíró volt. 1723— 39-ben Gáspár és Sigmond Ó-Brettyén ^{1.} Buda Ádám
 ns személyek. 1746-ban Mihály, Gáspár 50 éves, István, Imre 30 okl. 44. 5.
 éves fordúlnak elé periraton. 1748-ban Istvánt perli fej. Bálint ^{1.} Buda Imre
 Mihály — neje Gridi Éva javaiért. 1752-ben h. ass. s 1793-ban ^{1.} okl. 255.
 valószínűleg ezen Sigmondnak neje n.-enyedi Vásárhelyi Krisztina ^{1.} Buda Elek okl.
 (ki előbb Erdőbeni Deák Máténé) volt. ^{1.} 237.
^{1.} Buda Ádám
 okl. 19.
 Buda Miklós
 okl. 152. és
 kitidi okl. 30.
^{1.} Buda Ádám
 okl. 48.

A táblázat következő:

Bágya N.				
Sigmond	Sára.	Ferencz	Julia	Károly
N. Teremiben		1. Wittman Anna	Jancsó...	seréli Kenderesi
végrendelkező.		2. Szamosán Theodorné		Ágnes (Gásparé)
			Klára	
	Róza		Zsigmond	Farkas. Gizella
	Török Pál		1.	Kenderesi
	dévai archivarius.		2. Oláh Irma	Árpád

1843-ban Bágya Sigmond Nagyteremiben lakós és birtokos testamentumot készít, mely a következő:

1. A szászvárosi gymnasiumnak 100 frtot hagy pengőben.
2. Ferencz testvéreinek 4000 frtot, smukjait, fegyvereit, óráját.
3. Károly testvérének, négy fiának egyenkint 4 ezer frtot s minden köntösét.
4. Sára testvérének csak egy arany lánczot, mint hogy Isten neki eleget adott ne vegye rossz néven.
5. Julia testvérének s leányának Jancsó Klárának 400 frtot.
6. A fejérvizi ref. eklésiának 600 frtot.
7. Könyveit a m.-vásárhelyi ref. főiskolának.
8. Régi arany, ezüst és rézpénz gyűjteményeit az Erdélyi muzeumnak.
9. A magyar tudományos társaságnak 100 frtot.
10. A silyi jószág és kiváltott emberek — mint ősi fiu jószág Ferencz és Károlynak.

11. Egyebek a Károly testvére fiai közt osztóljának. Mely testamentumát változhatatlanul írja alá Nemes Küküllő vármegyében N. Teremiben 1843. fejérvizi Bágya Sigmond.

Rakányi Túroczi Pál menyői Tölvaly Sámuel ns Küküllő helyb. szolgabíró. vármegye Táblabírája.

1854. a 8. és 9. pont alattiakat a forradalom felemésztette.

1851. „A mennyit rendeltem Károly edgyik gyermekének, annyit rendelek Ferencz gyermekeinek is: mivel már neki is van.
D. Szászváros.

A szászvárosi házamat Ferencz Testvéremnek hagyom, ki betegségemben mellettem vólt. 1851. és 1852. jan. 12. Szabó Imre,

Székelv S. Jakak Bénéjamin hátszegi r. pap.
okl. 30.

A fej. Bágya család a Sztrigymellékéről ezen ágazatában most eltávozott. Zsigmond előbb a lozsád-kitidi — utóbb 1889-ig a szászvárosi járásban vólt szolgabíró — már azóta Pestre tette át lakását, nyugdíjaztatván magát. Előbbi állásában mint ganczágai birtokos

ott is lakott: javait azonban 1886-ban eladta konopi birtokos Agárdi Vilmosnak, ki szép jövedelművé tette a tagosított jószágot kellő indusztriával és befektetésével. Farkas fejevízi javait bérbe adta s ő Magyarhonba költözött nejének birtokába. Megjegyzendő még, hogy Károly mint már hajlott koru ember nejének Kenderesi Ágnesnek 1885-ben történt halálakor — másnap szélhűdésben hunyt el s temetések egyszerre történt meg.

kitidi Bágya család.

A fejevízi Bágya családtól 1670-ben szakadtott el a kitidi Bágya család, mely idő óta 4 generation át voltak bacsalári-kitidi birtokosok.

1. kit. okl. 22.
Buda Adám
okl. 51.

Leszármazási táblázatuk a következő:

id. fej. Bádja János 1740. Josika Magdaléna		} bacsalári birtokosok.	
Jósef		Mihály	
István		fej. középső János † 1803.	
1.		tővisi Gál Susánna	
2. Farkas Károlina † 1792.		(2-or Was Jánosné)	
(2-or Csóka Lászlóné)			
II. nejétől.			
ifj. János † 1825.	Elek † 1831.	Sigmund	Lajos Trézsia Ferencz
kúrátor.	Bugyal Ágnes		sz. 1785. † 1815. sz. 1788. † 1830.
	sz. 1763. † 1843.		néma. Gredistyén
Mózes			kihal. Henter Rózsa
sz. 1805. † 1842.			sz. 1793. † 1861.
1. hoszláti Bakó	Aniska sz. 1789.	sz. 1816.	sz. 1818.
Susa † 1828.	Kis János Borika	György Ferencz	Teréz sz. 1823.
2. Szabó Mária	† 1861.	† 1858.	los. Farkas Susánna
	Miklós Dersi	urad. tiszt. Gábor	† 1880.
Rózália	János	Küküllővárt	Miklós
ns. Gábor Ferencz		Tólnai Róza	Ferencz
	papnöven- † 1857.		
Dénes	Klári	kihal.	Miklós
			család.
	Ferencz	Ferencz	Ödön Gyula
	Bágya	vált csendör	1. Ágnes.
	Susánna	szólga- főhadnagy	Bugyal K.-né.
		biró	2. Poli. haroi
	Miklós		Balog Leop.-né.
	család.		3. Fáni. ser.
			Kenderesi Gy.-né.
			4. Josef. ispán.
			5. Róza-Kis Zs.-né.
			6. Ferencz

Bágya József és Mihálynak anyjok volt ns. Josika Maggaléna, az alpestesi Telegdi László sógorasszonya, ki Josika Kalárát vette nőül. Kihalván a Telegdi László 2 fia: örökösök lettek Bágya István a József fia, és János a Mihály fia. — Telegdi Gábor feleségének Balia Évának az első férjétől Balika Farkastól, maradott ugyan egy leánya Balika Éva (Nalácz Andrásné), de ez azon Telegdi L.-féle örökségből semmi részt nem kapott. — E század elején ifj. János a kitidi egyháznak volt érdemes kurátora, ki unokájában kihal. Testvére Elek, leányaiban szintén kihal, javait a Miklós és Kis családok öröklik. A Mihály unokájának Ferencznek hasonnevű fia elköltözik kitidről s így jelenben a Bágya fiu birtok Baczaláron és Kitiden 2 század múltával elenyészik: el azért legkivált, mert az osztások — nagyon csekélyre darabolták.

bórbátvizi Bája család.

A Bája család a fejedelmek korából nyeri nemességét a bórbátvizi előnévvel, — de eredetileg is Húnyadmegyei magyar nemesek voltak. Így pl. 1540-ben Michael és Sára Bája de Borbatviz Livádzsel, Ohabiczsa és Urik — possessioikat nyerik. Fő birtokhe-lyük nem állapítható meg. Hosszú időn át nem fordul elé nevök. 1763-ban Stephanus Bája h. asses. 1783-ban József vice ispán. Csáládfájok ez idő óta következő:

1. Buda Imre
okl. 179.
kapt. lajst. cs.
Buda Imre
okl. 229.

sz. 1736. József † 1796.
viceispán.

Sófia
Makrai László
1819-ben özv.

sz. 1750. Ribiczei Mária † 1702.

Klára	Éva	Sámuel	sz. 1775.	József	Sófia	Mária	Sára	Róza
Keserű	1. Berivoi		István	Kenderesi	sz. 1783.	sz. 1786.	sz. 1788.	sz. 1791.
Ferencz	József	Susánna	1. Preis	Ábrahám,	Barcsai	baró Bánfi	Görö	Szeredai
	2. Zsepi	Balás	Teréz		László	György	Miklós	Domokos
	kapitán,	Izsák	2. Cenker					
			Mária					
			3 gr. Toldi					
			Ádámné (?)					

Fáni	Ignác	Nelli	Mária
Barcsai	kihal.	1. Fábián N.	2-ik Nopcsa
Lajos		2. Eperjesi Ignác	Lászlóné
			főisp.

A család szép terjedelmű, lessz József viceispánnál, kinek neje Ribiczei Mária. Fiai közül Sámuel 1803-ban h. ass. és birtokos. István megyei táblabíró volt, az erdélyi sereg kapitánya és a kálynisták főcurátora e század elején. Mária férje — „új arany kulcsosnak van nevezve“ t. i. br. Bánfi Gy. A családnak legutolsó tagja

1. dévai anyak.
1. Buda Sándor
okl. 38.
L. Nagy Iván-
nál

Ignáciban kihalt. Nő tagjai közül is legutolsó Nelli — özv. Eperjesi Ignáczné, — ki most Déván lakik. Utánna e szép család is a kihalt családok számát fogja nevelni, mely pedig száz év előtt 10 élő tagot számlált volt.

fejérvizi Bálint család.

A Bálint család eredetileg ugocsamegyei. Azonban onnan már a 15. században beköltöztek. A fejérvizi előnevű Bálint család — a legrégebb okmányokon Bálintfi — néven fordul elő. 1529-ben még borbátvizi előnevűek, pl. borb. B. István és László Borbátvizen, Ohábicván és Urikon birnak. 1642-ben Péter füzesden bir. 1667-ben Gridi Gáspár osztozó atyafi volt a Bálint fiakkal. 1694-ben Ó-Brettyén lakó Miklós, Balázs és Gáspár alias vulgó Gridi uraimék, Húnyadmegyében Fejérvizen lakó nzs B. Mihályhoz küldik Bugyúl Dániel szolgabíró, oly instructióval, hogy ötet, mint vér szerint osztozó atyafiát intsek meg, hogy az atyjok, vagy szülő-atyjok Bálint János, alias vulgo Gridi, azt a belsőséget, fundust, mely vagyon a fejérvizi templom mellett a patakig, adja ki nekik és azon ne építsen, mert törvénybe ütközik. 1712-ből egy periraton a Gridi-atyafiság kétsébe van vonva. „Oláh-Berettyén lakó nzs Bálint alias Gridi Balás és Gridi János uraimék küldének engem fejérvizen lakó id. nzs B. Mihály, Sándor és ifj. Mihály uramékhoz, hogy az instructioban specificált udvarházhelyet, appertinentiájokkal együtt, melyek zálogban volnának — a kezemhez adott jó elkelhető ezüstpénzzel léválják Gridi Balás és János uraiméknak, mint verus Haereseznek“ — melyre ifj. Bálint Mihály azt feleli: „nincs semmi osztozásom Gridi uramékkal.“ — Bugyúl Dániel h. v. szolgabíró. 1703-ból egy osztálylevelen Sándor és ötse Mózes megosztottnak Ó-Brettyén anyjok halála után, kik láthatólag Farkadinon laktak előbb, Mózes Vinczen volt tiszti hivatalban, elbetegesedve most bátyja tartja. 1715-ben Bálint, Menyhárd, Mihály és Sándor 4 testvérek élnek és Menyhárd fái Mihály és Farkas. 1717—37-ben Farkas és Mihály Fehérvizen laknak. 1725-ben Farkas szolgabíró. 1765-ben Sándor Ó-Brettyén birtokos. 1722-ben Mihály anyja Hal-mágy Kata, neje pedig Gridi Éva. 1751-ben néh. Sándor neje Móré Kristina volt. 1757-ben egy periraton ifj. Mihályné Ágnes beperli szolgáját lopásért — mivel „magam tulajdon nemes curiámat és házamat sok izben meglopta“ stb. — sőt ötet özvegyiségében sokképpen megkárosította, — ez okon kéri: „juxta A. C. P. 3. T. 47. A. 1 et 2 dum, halállal büntetessék és felakasztassék.“ Joannus Bobik jud. Moyses Varsányi de Csekelaka, Georgius Bobik const. not.

l. Nagy Iván
130. l.
l. Buda Imre
okl. 178. 38.
l. Buda Elek
okl. 260.

l. Buda Ádám
okl. 15.

l. Buda Ádám
okl. 415.

l. Buda Károly
okl. 8.

l. Buda Zs.
okl. 59. 162.
Buda K. okl. 4
Buda Imre
okl. 255.
Buda Miklós
okl. 401.
Buda Elek
okl. 276.
Buda Ádám
okl. 152.

„Paulus Nopcsa, protestál védenczének feje körül kereskedő actio ellen.“
 1. Buda Károlyné okl. 10.

A Bálint család czimere : paizsban korona felett repülő pelikán,
 1. Buda Elek okl. 172. s felül korona felett oroszlán karddal jobb lábában.

fejérvizi Bálint János, alias vulgó Gridi.

1712-ben Bálint, alias Gridi Balás

id. Bálint Menyhárd Halmagy Kata		B. Farkas István 1725-ben szolgabíró. sz. 1701.	
B. Bálint † 1716. hihal.	ifj. Menyhárd Gridi Éva	Sándor Moré Kristina Istváné	
János	Sára 1. Bágya István 2. Pap László	ifj. Mihály Gridi Ágnes	Sándor 1765-ben Brettyén.
	I. Ádám † 1784. gazdag úr.	Bálint István 1807. kihal.	Imre Pál 1786-ben tanuló.
Ábrahám 1. Púj Mária † 1797. 2. Nagy Tresi † 1815.	Ersébet † 1797. Kenderesi Bálint (Púj Bálint anyósa)	Erzsébet † 1811. Várhegyi József	sz. 1777. Sigmond 1. Csáki Bórbára † 1813. 2. Herczeg Mária
3 neveletlen leány marad			
Sámuel † 1834. viceispán és regius consiliárius. 1. Szeredai Bórbára † 1798. 2. Gilyén Klára † 1820 (ez utóbbi Buda Ádamtól elv.)	Helene 1. I.B. Nalácz István 2. Púj Sámuel kihal.	sz. 1799. Ábrahám † 1852. kir. perceptőr és insurrectio- nalis collectőr sz. 1785. Kenderesi Ágnes Józsefé † 1862.	Susánna sz. 1810. g. Buda Lajos Vályán szolgabíró esk. 1832. sz. 1833. Mihály kihal. sz. 1834. János utolsó tag. Fejérvízen.
I-től	II-től		Lajos † 1. Pál Nelli † 1840. anyai kötelessé- gében 2. Lázár Klára
sz. 1796 Miklós † 1843. 1817-ben szol- gabíró. nv. Gargocs Bórbára sz. 1800. † 1875.	Karolina esk 1823. † 1851. losádi Herczeg Pál	sz. 1817. Ádám † 1852. kihal, mint a nagyraevágás tragicus áldozata.	Mária sz. 1819. † 1847. es. Szil- vassy László
		Ágnes 1. Buda Miklós Galacson 2. Pogány Albert (brettyei birtokát második férjének testálja.)	

Miklós Gargócs Borbára	Karolina Herczeg Pál	Lajos † Pál Nelli † 1840. Lázár Klára	Ágnes Buda Miklós Pogány Albert
Anna † 1843. i. g. Buda Elek Russon hirt.	Ignác sz. 1822. F. Farkadinon 1840. évi mártyr.	sz. 1847. Farkas kihal.	Ödön öngyilkos Graéf Rózával Algyógyon 1883.

I. Ádám gazdag úr volt. 1785-ben midőn osztóznak, minden testvér vallja, hogy házaikat bátyjoknak Ádámnak pénzbeli segélyével építették. Pál az egész részét, s még az István bátyjáról reá szállandó részt is eladja 1000 ftért Ábrahámnak. 1797-ben Ábrahám első neje Puj Máriáról maradott javait elosztja 3 részre Sámuel, Ábrahám és Helena között: az ő szüleiről reá maradott részzel együtt Fejérvizen, Sylyban, Russori szöllővel s a fejérvizi lisztelő malommal. Ez osztály szerint a fejérvizi curia Ábrahámnak, a brettyei Sámuelnek, s a leányt tartozzanak kifizetni, de addig is mintegy emaritatióként birja a korojesdi örökséget. Kelt Ó-Brettyén 1797. Bálint Ábrahám. Lengyel László obr. pap. kar. seb. Simon József. h. ass.

l. BudaZsomb.
okl. 178. és
171.

l. Buda Mikl.
okl. 170.

Ábrahám neje Nagy Trési anyai köteleességében halt meg 1815-ben. A család fénypontját a királyi tanácsos és viceispán képezi, ki méltóságos czimet nyert Ferencz császártól 1833-ban, az 579. sz. alatti felszólítás ezen eskü letételre a következő. „Spectabilis ac Magni fice Domine Consiliarie Regie! Ó császári királyi Felsége a mi legkegyelmesebb Urunk méltoztatván a Méltóságos urat, hosszas hiv szolgálata és érdemei tekintetéből királyi Tanácsosnak kegyelmesen kinevezni, méltoztatott egyszersmind engemet f. év. júl. 10-től 5265 udvari számok alatt nekem küldött kegyelmes rescriptuma által a királyi Tanácsosi hitnek a Méltóságos úrtól leendő felvételére meghatalmazni. Mely legkegyelmesebb királyi Resolutiót a Méltóságos úrnak örömmel és igaz szivbeli szerencse kívánással ezennel kinyilatkoztatom, egyszersmint arra kívántam a Mlts urat hivatalosan útasítani, hogy az ez iránti Felséges udvari Cancelláriától a maga útján előre kivévén, ennek benyújtása mellett a hit letételére, a mikor körülállásaihoz képest tetszeni fog, itten személyesen megjelenni ne terheltecsék, Qui de reliquo solito observantiae cultu maneo Praetitulatae D. Vestrae Obligatissimus Joannis Josika.“ Czím: „Spectabili, ac Magnifico Domino Samueli Balint de Fejérviz. J. Cottus Húnyad altero supremo Judici Nobilium et neo Resoluto Consiliario Regis.“ — Második Ábrahám királyi perceptor volt és Ó-Brettyén birtokos, kinek leánya Ágnes (Azsi) az ottani javait 2-ik férjének Pogány Albertnek testálta, mely most a Pogány Albert és Ponori Mariska gyermekei szép jószágá. Fenniti Sámuelnek szép családja van: de Farkas, Anna,

l. Buda Ádám
okl. 432.

Ábrahám elhalván, csak Miklós és Károlina maradnak meg első nejétől. Miklós szép eszével úgy látszik apjához hasonlított, ki mint 21-éves ifjú szolgabíró lett. Anna leányát Buda Elekhez adván nőül: Ede, Károly és Ádám tőle származnak. Fia Ignác a derék jó reményű 26 éves ifjú a forradalomban nagybátyja Ádám kérlelhetlen rokon-irtó ádáz dühének lett valódi mátyrja, kit annak édes anyja Gargocs Bórbára kétségbeesetten térdén állva akart kérésével megmenteni a sejtett biztos pusztítási szándéktól; mégis Brettyén elfogtatva, a Hátszegre kísérés színe alatt a hátszegi hegyen légerező krisenyi katonák által lelöveti 1849. febr. 25-én (Simon György udvari tisztjeivel és Kendefi Pál íródeákja Kovács Mihállyal együtt: kit egy klopotivai oláh lőtt agyon) édes anyjának s rokonainak keserű fájalmokra. Brettyén temették el. Sámuel 2-ik nejétől származott 1817-ben ezen nagyravágyásból — gyűlöltté — és utálttá lett különben zseniális észtehetségű Ádám, ki ifjú korában a királyi kancellárián lévén, onnan haza jöve: tervelt magának s legkivált csupán saját nagyravágyásának, de valódi alapjában soha ki nem tudható álláspontot és oly magatartást. mely látható lévén: legközelebbi rokonait is kellő ovatosságra készítette. A P. valcseli hegyen tartott gyűlései; szászvárosi és hátszegi magaviselete; levelezései, tikos küldönczei: mind magyar- és kivált úr-gyűlöletet s azok vesztére való törekedést gyanítottak a közelielkben: kik közül egy párnak élete csak úgy nem lett bántodásnak kitéve; mert tudta fegyverrel való bánásmódjukat és rendíthetelenségüket. Bálint Ignác nem az egész nemzetnek, de igenis elmondhatjuk, hogy e könyvben foglalt s akkor élt honfiaknak és honleányoknak volt megmentő mátyrja: tán, hogy a végzet eme földi képviselőjének B. Ádámnak emberi szíve, — ki ötse halálát intézte — e példán akadjon fenn s további terveiben ne láthassa azt a hiú dicsőséget, mi nagyravágyásának eszményképe lehetett vala . . . . . A terv nem sikerült; ötse halva . . . az ártatlan öts-anyjának átka: s ki tudja még mik, a csalódásokból szerzett özönök bántalmaiból ágyához szegezék Bálint Ádámot s Húnyadon senyvedett ön alkotta lelkiismereti sebeiben, míg 1852-ben okt. 22-én a mint az anyakönyvi bejegyzés mondja: „Meggzúnt az emberiség terhére lenni, halálát bizonyosan füstbement terveinek meghiusulása okozta.“ Papja órátiójában így szólhata felette: „Föld te édes anyai föld! vesd ki őt kebeledből s ne adj nyugalmat annak, ki eredetéről, emberi vóltáról s mindenről megfeledkezve, két édes anyának szívét sebzé főlemelt kezével.“ Mondják kevesen vóltak temetésén, mert olyan vólt az idő is, meg is vólt vetve mindenkitől. Ábrahám fiának Lajosnak fiai mindketten ifjú korban haltak el. Ödön Algyógyon

1. Ó-Brettyei
okl.

1. hunyadi
tem. anyak.

szerelmi kétségbeesésben 1883-ban, fürdői orvos leányával Graef Rózával golyóval vetett végett kedvese és saját életének. Így ezen ág teljesen kihal. Másik ág az Imre ága. 1809-ben Imre fiával Sigmondal egyezséget tesz, mivel Ő Felsége kívánja, hogy fejevizi jószágáért insürgens legyen. Elégtelen lévén arra Imre, fiát Sigmondot arra vevé, hogy helyette kiáljon, ajánlván nekie az egész syly-vajdái-pórtiot se felett 150 frtot: valamint azt is, hogyha a^{1. Buda Sándor okl. 65.} háborúban elesnék, özvegyét is biztosítani fogja. Első Sigmond fia Sigmond a dévai Csáki jusson Sztrigy-Szentgyörgyi birtokos lesz s ennek unokája János vagy Jankó Fejérvizen most is él, családja azonban nem lévén, ő az utolsó a Bálint családban. Hogy mi volt e család birtoka e század elején, álljon itt ez osztály levél. 1834-ben B. Sámuel successorai: Miklós, Ádám, Károlina, Mária (Bodola Sigm. és nv. Gargocs Dániel osztoztató birák előtt) osztályt tesznek: „Ó.-Brettye, Ganczága, Baczalár, Jó-Valcsel, Bosorod, P.-Valcsel, Felső-Nádas, Kovrágy jószágok felett, valamint mindenütt levő parasztok (zselérek) s fejevizi kolonnások s paczalkai antiqua sessiok felett s Vajdési Zsili és Bári koloniák felett: melyből Miklós^{1. Buda Károlyné okl. 43.} és Ádám a brettyei ősi kuriát kapják 2 felé osztva. Ezen kívül Belső Szólnok vármegyében Orosmezőn néh. testvérök báró Nalácsi Istvánné által tett építkezéseket; malmot, pálinkafőzőt, szamosvizi hajosmalmot stb. becsü szerint veszik számba.“

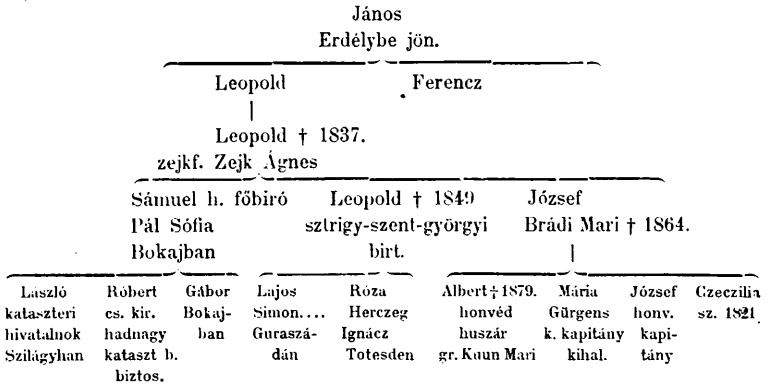
1838-ban tehát tíz évvel a forradalom előtt ilyen szerződés jön létre. „Mi alább irtak tudva, mily sok rossz izüséggel van egybekötve a legkisebb dolog osztása stb. . . . az eddigelé hiven megöltalmazott testvéri forró szeretetünk további fenntartására törekedve. . . . az emberi nemzetre nézve legszükségesebb és legboldogítóbb érzést, az atyafiságos érzést, az atyafiságos érzés szent szikráját ki aludni rokon kebelünkben nem hagyni legfőbb kötelességünknek esmerjük.“ Bálint Miklós, Bálint Ádám. . . . . és Mária. . . . . s 10 év után? . . . . . Oh! jajh! Sajátos labirint épület az emberi élet. . . . . sors az Ariadné, ki fonálával merre vezet a halandót . . . . . kipuhatólni a történetből sem lehet.

1. Buda Ádám okl. 81.

benedekfalvi Benedikti család.

Eredetileg olasz család, s állítólag Nagy Lajos alatt jönnek magyarhonba. János a Kuruczokkal jött volt be Erdélybe, míg a többiek Abonyban most is élnek. Első lakásuk Szászváros volt,^{1. Kővári Erd. nev. csal.} hól Leopóld a mult század végén postamester később megyei birtokos lett. Hasonnevű fia szintén postamester, ki Húnyadra kül-

tözvéen Zejk leányt vett nőül: s 1812-ben szászvárosi királybíró 21-ben. szebenvidéki tartományi biztos lett, — 1782-ban nemeslevelet nyertek s czimerül két kart kapott, melyek közül a jobb felöl álló kivont kardot, a bal felőli pedig író tollat tart. Családfájok a következő:

Sztrigy szent-györgyi birtokos Zejk István nejével Barcsai Kalárával voltak 1772-ben birtokosok. Egyik fiok Sámuel Kendefi Sárát veszi nőül (Miklós és Nalácz Juditét). Ezekből lették Ágnes, István, Sámuel. Kendefi Sára özvegyen maradván leányát zárdába adja, katolikává lesz és sok javait tékozolja. Ágnes a zárdából hazajövéen férjhez megy Benedikti Leopoldhoz Szászvárosra. Gyermekük: I. Sámuel, neje Pál leány Bokajban. Ezek fiai László, Róbert, Gábor. László mint kataszteri hivatalnok Szilágyba származott. Róbert katonának neveltetett s mint hadnagy lemondva az 50-es években, Vásárhelyről nősül, — de elszegényedvén ez is a kataszterhez állott, hól becső biztos lett. A 3-ik fia Gábor oláh-országi nejétől elválva — s újból megnősülve Bokajban él, anyai birtokán mint gazda. II-ik fia József, neje Brádi Mária, gyerekeik: Albert, Mária, József, Czeccilia. Mária férjhez ment egy Gürgens nevű csász. királyi kapitányhoz. József, katonának neveltetve, mint huszárhadnagyot érte a 48-diki forradalom. Ezredével át lépett a honvédségbe, hól kapitányságig vitte. A szabadságharcnak Világoson történt végleges leveretése után az olaszországi háborus mozgalmak felmerülésével kimenekült oda s magát besoroztatta az olasz hadseregbe. A Villa-frankai béke után feloszlott olasz-magyar legióból az akkori szárdíniai király Piemonti huszár ezredéhez ment át őrnagyi ranggal. (mely sereg ezredesse gróf Bethlen Gergely hazánkfia volt). Ezen állásban sem lehetne sokáig s az általános politikai amnesztia után visszatért hazájába, s az élet sokféle phásisain átmenve, testvére Albertt

mellé ment, és a segédszolgabíró-ságot is elhagyván, elhalt testvére gyermekeinek gyámjaként, nyugalomban él Húnyadon. Katona — ságra fogékony természet, de másokat megnyerő módor és alkalmazkodás s becsületesség jellemvonásai mellett szerencsés lehetett volna. Czeczilia Szászvároson él, nem ment férjhez. Albert a legnagyobb testvér átküzdvén mint honvédhúszár a forradalmat, az 50-es években nőül veszi gr. Kuun Máriát, kitől 3 gyereke van. Neje vagyonával szépecske birtoka volt, s eszes, mivelt ember. Szolgabíró is volt, de számítás nélküli gazda lévén — szükös viszonyok közt végzék életüket — gyerekeikről sem gondolván sokat. III. Leopold, fiatal korában az egykori erdélyi kancelláriánál Bécsben fogalmazó volt, hól egy bécsi pölgárleányt vett nőül. Lejövén Sztrigy-Szentgyörgyön anyjáról részébe jutott birtokába s ottan magának az Oláhországban apai részről maradt örökség eladásából reá eső pénzzel lakó házakat, gazdasági épületeket s a vizre egy drága malmot építtetett s gazdáskodni kezdett. Nem ment jól, káros volt minden számítása, gyengülve vagyonában — halt el nejével együtt; — Lajos és Róza kiskoru gyermekei maradván el. Apai nagybátyjuk Albert nevelte fel őket s adta férjhez Rózát tótesdi birtokos Herczeg Ignácshoz, de nemsokára Szászvároson elhalt, hagyva 3 fiut maga után, közül a nagyobbik a tanodában halt el. 3-ik Leopold fia Lajos mint jogász Simon Eleknek — elv. özv. leányát vette el nőül s apósa Gurászádn a gr. Bethlen Lajos féle birtokot számukra megvásárolván, jelenben ott laknak. A Sztr. Sz.-györgyi birtokot egy székely családnak és egy zsidónak eladván száz évi birtoklás után a család megszűnt a Sztrigy mellékén birtokos lenni. (Sámuel 1841-ben főbíró) 1.

1. Szilvássy
László jegyz.
7.—15. (Buda
Sánd. 52.)

karánsebesi-kitidi **Bobik** család.

A Bobik család régi nemesi család, mely Karánsebesről költözött be és Bórbátvizen, Kitiden és Ó-Brettyén volt birtokos családnak. A török hódítások idejében egy 1668-ban kelt iratból ítélve Bobik Miklós deák Bórbátvizen bír, és sajátkezüleg írja, hogy neki Baczaláron jobbágysai vannak. 1672-ben N.-Baáron lakó Mihály jön elé periraton. Czimerök paizsban egy lovas, vállán vízszintes lándzsát tartva van ábrázolva s fölötte a sisakon hajlott fél karban görbe kard áll, nyíllal átlöve. A múlt században a család nagyon terjedelmes. Igy pl. 1713-ban János és relikájá Móldovai Ersők, a Balika Bórbára leánya, kivel kapja birtokait is 1727-ben Ferencz megyei assessor és Hm. főbírája, továbbá egy adománylevelen, Ferenczné Jaxi Kalárának és leányának Evának Varsányi

1. Buda Imre
okl. 303. 317.

1. kitidi okl.
34. sz.

1. Buda Imre
okl. 125.
Buda Ádám
okl. 14. 37. 82.

1. kitidi okl. 27. 1. Miklósnénak légátuma fordul elé. 1733-ban Miklós. 55-ben János
Buda Sándor okl. 262. a kitidi egyház kúrátorá, kiknek jobbagyaik vannak Kitiden. 1757-
ben Bobik Kalára egy malmot ajándékoz a kitidi ref. egyháznak,
mely ajándék levél Baczalárról van keltezve és hitelesítve Bobik
János, Vadas Pál és Mózes, Solyom János kitidi pap és Simon
1. kitidi okl. 13. Péter ns. személyek aláírásával.

1790-ban a kronikás pap Solyom János emlitti Bobik Ferenczet, Györgyöt és Mózeszt s írja, hogy 1750-ben találta a Bobik házból ott ezeket. „A Bobik házat építette Ferencz, 2-ik feleségével gyalmári Jaxi Kalárával. Jaxi Kalára nagy kegyességű asszony volt, hajadon leánya Éva 1754-ben férjhez ment Tks csekelaki Varsányi Mózeshez, kiknek gyermekeik voltak Kalára és Noámi. Noámi férjhez ment Algyógyra Dobai Andráshoz, utód nincs, 2-or férjhez ment Dobai Józsefhez, kitől 2 gyermek van. Tks Varsányi jó úri ember vala, elhalt feleségestől. Utóljára eltemettem a nagykegyességű Jaxi Kalárát is, ki, olyan volt Kitiden, mint Joppében ama kegyes Thabita, kit ma is dicsér az Isten lelke. A Bobik házban 2-or találtam Jánost és fel. Ponori Susánnát: kik mindketten Ó-Brettyén haltanak meg 1766-ban és Kitidre temették. Gyermekei. 1. Mária, Makrai Péterné. 2. Ágnes, sarkadi Türi Benedekné. 3. Lidia Szilvester Györgyné, kinek Lajos fia Enyeden halt el 1701. 4. Ferencz elh. 33. évében, nagy helyre vágyodván házassága iránt s nem érthetvén czélját, elméjében megháborodék. 5-ik Sára gal. Hernya Máténé. 6. Kriska 1789-ben Móré Jánosné. Kihalván az öregek pusztán maradt a brettyei ház stb. Megosztván a János gyermekei, a kitidi curia Ferencznek jutott, ki újból építvén 1783-ban Tuskanianus katonák szállottak belé, mivel a Kazármák el voltak romolva. 1784-ben az oláh tumultus pusztítá el e házat, mivel a falu végén nem volt közel épület. Bobik György új házakat építvén nőül vette Sárpataki Kalárát Fejérmegyéből, kiknek gyermekei ezek. Kalára, Susánna, György, kik hamar árván maradvá, Kalárát a Sárpataki házhoz vitték, hól Lippai József vette nőül: leányok Mária, Henter István kitiidi kántorhoz ment nőül. 2-ik Susánnát, János bátyja attá férjhez fszp. Mara Istvánhoz, kiknek gyermekeik Rebeka, Klára és János De ezekről többet nem irok. György Enyedről kijövé a piskii udvarba ment pohárnoknak. Ott 3 évet eltöltvén köntöst, fegyvert és papírat vett fizetése jutalmában és Simon János prókurator mellett volt kancellista szép írásáért. Onnan a Kendefi Elek Erdő szentgyörgyi udvarába ment tisztartónak s ott való lakásában halt meg nőtlenységében, kibén deficiált a Bobik Gy. házában a fiu ág, s ma-

radott a leányok posteritássaira.“ Ezen leírás alapján a családfa a következő lesz: 1. kitidi anyak.
23. 33.

Bobik Miklós deák, borbátvizi birt.		János Möldovai Erzsébet kitidi birt.	Mihály Baári birt. 1672-ben.		
Ferencz		György	Mózes	Susánna	
1.		Sárpataki	Nagy Mária	borb. Sebesi ...	
2. gyalamári Jaxi		Kalára			
Kalára		elh. 1750 előtt	Klára	Susánna	
			Vadas Mózes	b. Farkas István	
Éva		János † 1766.	Kalára	Susánna	György
csekelaki		hátszv. viceispán.	Lippai	fszp. Mara	pohárnok
varsányi		Ponori Susánna	József	István	és tiszt.
Mózes					kihal.
Klára					
Noámi					
Dobai And.					
Mária	Ágnes † 1802.	Lidia	Ferencz	Sára	Kriska
Makrai	sarkadi Türi	Szilvester	sz. 1754. † 1787.	sz. 1758.	sz. 1764.
Péter	Benedek	György	nőtlen	† 1830.	† 1837.
	† 1791.		kihal.	1. gal. Hernya	Móré
Sok gyerekei		Lajos		Máté	Jánosné
váltak. Eszter		† 1791.		2. Puj Dániel	
br. Kemény Lajosné					
Miklós	Karolina	Elek	Bórbára		
	Brádi Lipót				

János, 1766-ban hal el, viceispán volt és Ó-Brettyén lakott. 1. kitidi okl.
89. l.
Leánya Mária azon Makraihoz ment nőül, kinek Eszter leánya Kemény Lajoshoz menve a régi Bobik birtok ujabban Brádi Leopoldné és férje kezében egyesült. Bobik Sára 1790-ben építteti az ó-brettyei tórnyot, mely a harangemelő gerendán jelezve van „Isten segedelméből építette Bobik Sára 1790.“ Ezen Hernya-Bobik féle birtok ma a Puj családról: vásár útján a Szilvási család birtokában van. A kitidi jószágok sokféle oszlottak el, de legtöbb maradt a Vadas és Herczeg birtokaikba. Így tehát e család Bobik Sárával, ki utóbb Puj Dánielné volt 1830-ban és Krisztinával, Móré János özvegyével 1837-ben teljesen kihalt s csak a Makrai, Dobai, Türi s a kihaltó félben lévő Móré családokban él csupán leányutódok unokaiban. Terjedelmes, szép család enyészett el benne; melynek több tagjánál említik az okmányok derékségüket, nemes jellemüket.

márkosfalvi Bodola család.

Hazája e családnak Háromszékmegye Márkosfalva, hól a család tagjai csaknem öröklík egymástól a ref. papi hivatalt. Húnyadmegyében a múlt század utolsó éveiben s e században találkoznék velök. György, mint prokátor és szép eszű ember Déván telepedik meg, seréli Kenderesi Lajos és Balika Sára leányát Agnest veszi nőül 1801-ben, ki akkor az anyja szülőinek, kitídi Balika Jósefnek és Gridi Máriának óbrettyei jószágait s ganczái, valcseli részjószágait örökölvén, vagyonos leány hírében állott. Bodola György, prokátórsága után Regius perceptór lett s jószágait tisztek által kezeltette, míg 1829-ben elhalt élte derékszakában 59. évében. Családi élete 2 fiúval vólt megáldva, de ezek közül György mint ifjú elhalt, Sigmond pedig a 40-es években mint székezőbíró szintén Déván tartott lakást: Silling Katát vevén nőül. E házás élte nem vólt szerencsés, mert egy hülye leánya vólt csupán s így birtoka nem vólt kire szálljon, hanem apja testvérének fiát Ferenczet hívta ki brettyei jószágába s ott is házásította meg az ő feleségének testvérét Silling Máriát, özv. Brúz Lajosnét vétetvén el vele Szászvárosról. Családfajok ez lesz:

sz. 1770. György † 1829.	
ser. procurátor régius perceztór.	
ser. Kenderesi Ágnes	
id. Sigmond	György
m. székező bíró	kihal.
sz. 1810. Silling Kata	
Eszter	
sz. 1843. hülye	
sz. 1822. Ferencz † 1865.	
sz. 1824. Silling Mária † 1860.	
sz. 1848. Zsigmond † 1891.	sz. 1853. Anikó. Ilona
honvéd százados	confirmál
Debreczenben.	1863.
neje Csemegi Irén	
Béla	Aladár
Lajos	Ilonka

Egy más oklevél szerint Bodola János mint törv. széki elnök jött Dévára, s az ő testvére vólt Ferencz, ki brettyei birtokát Zsigmondra hagyta, ki Déván hivatalban lévén, nem is lakott sokáig Brettyén.

A brettyei s hozzátartozó Bodola birtok ma már el van adva Ponori Sándor törv. széki elnök birtokában, ki azt 6 ezer frtért

vette meg Zsigmond honv. kapitánytól. Evel a Bodola család megszűnt a Sztrigymelléken birtokos lenni, s egy száz év múltával nevök is megszűnt szerepelni. Az utolsó családfő Zsigmond, mint törzstiszt jelölt Debreczenben hal el.

kövesdi Bóér család.

Ezen család a nemzeti fejedelmek alatt veszi eredetét. Fogaras földén egy Bóér 3 fiának, 3 falut hagyta s alapítának 3 féle Bóér családot, u. m.: skóréi, mely hamar letűnt, a berivói, mely a tehetősébbek sorában áll és a kövesdi ág, mely sok jeles embereket adott a hazának.) Apor Péter szerint a Nográdmegyei Kövesd-ről írják magokat.) Annyi tény, hogy e családnak a Sztrigymentén való szereplése a 17-ik században kezdődik. Imre és id. Pál jönnek elé; valamint Ferencz, ki somlyói várkapitány és krasznai főispán volt, s egyszersmind, mint hadi biztos az 1697-iki zentai ütközetben Rabutin mellett jelen volt a Török ellen, ki, midőn a Törököt megverték s a hullákat fosztogatták, az elesett török fővezér nyakából a császár arany pecsétjét levoná egyik katona, mit Boér Simon meglátván azt magához váltotta és Eugen herceghez vitte, tudtul adván, hogy a fő vezér is elesett, miért fogarasi főispán lett, s egyszersmint vár- és megyei kapitány. Ezen kívül előjönnek: id. Gábor és László 1737-ben, Ferencz, Simon testvére, ki a Somlyai várt feladta Rákoczinak, de Rabutin törvényszéke elé állni nem akarván, Oláhországba ment át s ismét kurucz lett. Ezen Ferencznek Tórma évától fia József — Haller Bórbárát vevén nőül; Húszár nevet vett fel s egyszersmint báróságot is nyervén, alapját veté meg a báró Húszár családnak. Simonnak első neje Henter Bórbára elhalván 1690-ben, a csak nem régiben elhalt és gyönyörű vagyonnal maradtott ifj. Tórnya Péter özvegyét v. Kopasz Sárát vette nőül, kitől született aztán András. Még volt egy neje Simonnak, Nádudvari Anna (1727) ettől is maradtak gyermekei. Ősi czimerök a paizs kék mezejében lóháton ülő férfi, jobbjobban feje felett kivont kardot tartva, felül a sisakon korona csupán. — Családfajuk következő lesz:

I. Boér Simon				
Imecs Fruzina (Istváné, Ponori Petrónától.)				
Sigmond	Ferencz	Pál	Sófia	
			berivói	
			Boér István	
		Éva Reb. László Borb.		

I. Nagy Iván.
nál. Magy.
tört. eml. 270.

I. Cserei Mik.
hist. 261.
és fennti.

I. Apor Péter
magy. tört.
eml. 67. 170.
Szilágyi Erd.
tört. 397.
Buda Ádám
okl. 170. 177.
I. Tórnya csa-
ládnál.

Sigmond			Ferencz			
Sófia	Pál	Ádám	II. Simon	Ferencz	Gábor	Petróna
Kálnoki			1. Henter Bórbára	Törma Éva		1. Baranyai...
Péter			2. Kopasz Sára			2. Törma....
kihal.			3. Nádudvari Anna	b. Huszár József		
				Haller Bórbára.		
I-től.		II-től.		III-től.		
Judit	Sára	András	Imre	Susánna	Katalin	
Kereszturi	b. Jósika	cancellariae	kanonok	b. Alvinczi	zárdában	
Miklós	Gábor	registrator.	kihal.	Gábor	et mente	
				kihal.	capta def.	
Mik. Krist. Bora	Antal	Dávid Susa				
Apor Barcsai	piá-	Domokos				
Istv. László	rista	Antal				
kihal.	kihal.					
János	Anna	Helena				
Gsulai Bórbára	Kern Ádám	Szeredai Miklós				
1798. kihal.						
	1 fiu 3 leány.		Anna	Susánna	Bórbára	
			m. Máriafi	Imecs Antal.	Bálint	
			Lajos		Sámuel	
					Ábrahámé.	

II-dik Simonnak 3-dik neje Nádudvari Anna, előbb Jnczédi Mihályné volt; kiknek fiok Sámuel, a báró Jnczédi család alapítója lett. Leánya Anna, kinek 3 férje volt Barcsai Péter, Győrfi József és Macskási Péter húnymegye főispánja. 1735.-ben Kopasz Sára fia, Boér Andrásnak birtokai vannak Brettyén, Valcselen, Szentgyörgyön és Petrillán melyekben tisztet tart s mely birtokok jövedelmeiből letesz a fejérvári káptalannak 7000 frtot (megörzes végett) mint a mely 1752-ben Boér Jánosra és testvéreire szállott. 1755-ben kelt azon osztály levél, mely szerint János kapta Kernyesdet és Bácsit kuriákkal, s Kernyesden 36., Osztrovi Gurenyen 7., Malomvízen 1., A.-Szilváson 7., A.-Nádason 8., Bácsiban 2., Dumbraviczán 1., Nuksorán 1., Magyar-Silyban 11., Válya-Dilsin 3., összesen 77. jobbágyot. Anna kapta Ó-Brettyét, Sztrigy-Szentgyörgyöt kúriákkal s Baczalár, Kriseny és Ponoricz részjőszágokat. Ó-Brettyén 4., Ganczágán 4., Jó-Valcselen 14., Baczaláron 4., Szentgyörgyön 18., A.-Nádason 8., Dumbraviczán 1., Nuksorán 4., M.-Silyban 20., Ponoricson 1., Farkadinom 2., Hatzeken 1., összesen 81. jobbágyot. Helena kapta Órlya Böldogfalvát s Bácsit kuriákkal s az uncsukfalvi részjőszágot, valamint Órlya-Böldogfalván 10., Órlya-Váralján 18., Tustían 1., Kraguison 4., Szentpéterfalván 4., Dumbraviczán 3., Válya-Dilsin 9., A.-Nádason 10., Bácsiban 2., Nuksorán 3., M.-Silyban 14., Malomvízen 4., és

1. Buda Ádám
okl. 170. és
Buda Imre
okl. 180.

1. Buda Ádám
okl. 4. 5—8.

P-valcselen 2., összesen 84. jobbágyot. 1798.-ban Boér Jánosné^{1. Buda Elek okl. 191. a.} Csulai Bórbára Szacsalon lakott, Boér Anna, özv. Kern Adámné^{Buda Ádám okl. 105. 241.} Sztrigy-Szentgyörgyön Sombori László árendásával gazdálkodik. 1785. előtt Kern Adám nyugalmazott consiliárius volt, mikor Brettyére ment lakni a Boér örökségbe, (mely birtok a Szilvási kúrián felyül fekszik, s most a Buda Károly tulajdonát képezi épület nélkül.) Fia Fülöp Szebenben lakott. 1800-ban még egy osztály történik. Ugyanis Boér János elhal utód nélkül, s így Kern Adámné s Szeredai Miklósné utódjai osztoznak meg a következőképpen: A Szeredai Miklósné része, 1. Szeredai Anna maxai Máriafi Lajosnének ki Thesaurarius. 2. Sz. Susánna, Imecs Antal-nénak, 3. Bálint Sámuelnek, mint Sz. Bórbárától született Miklós nevű fia Tutorának vagyis apjának. Osztatlan a hátszegi városi^{1. Buda Elek okl. 191. l.} korcsmajog 3 negyvenesben s a fogarasi jószág is. Ezek szerint a múlt század enyészttével elenyészett e család is birtokaival együtt a Sztrigy vidékről s ma már, a csak itt-ott „Bojérásza“ néven emlegetett belsők és dülők tartják emlékezetben e vagyonos nemes családnak kihaltát; s emlékeztetik a mai kor gyermekét a mulandóság kérlelhetlen törvényére, mely alól semmi kivétel nem adatott.

demsusi Bokosnyiczai család.

Bokosthycza, vagy Bokosnicza helység a karánsebesi kerületnek oláh-illir ezredében fekszik; melyet 1469-ben Örményesi László, Lajos és Machykasi Jakab adományban kapnak Mátyás királytól. Innen a család már korán Hátszeg vidékére költözik ki.^{1. Teleki Húnyad. kora II. 358 l.} 1559-ben „Várhely cum Claustro“ a Bakosnyiczai Kata jószágáa volt. 1633. és 35-ből kelt 2 okmányon B. György és Marsinai Anna^{1. Buda Imre okl. 179. es. kapt. lajstr.} (Gáspáré) leányok Katharina, elzállogosítja petrőrszi birtokait 1000 frtért Buda Péternek. 1647-ben ugyanezen Katharina, mint Zejk Mihályné, azelőtt Nagy Tamásné fordul elé; kinek leányai is vannak. 1640-ben Demsessi Bokosnyiczai Gergely, ósztrói Nagy Mihály, oncsokf. Remosz Miklós szolgabíró, f. farkadinon lakó Maczesdi László a Magyar-Sylban egy széna rétét cserélnek el Buda Péterrel, a Keresztési Judith asszony jobbágya mellett, de úgy, hogy csak saját pénzükkkel legyen visszaváltható.^{1. Buda Imre okl. 301.} 1689—96-ig több okmányon B. Isák, mint Hm. főbírája fordul elé.^{1. Buda Ádám okl. 69. 88. 154. 335.} 1711—22. Gergely, Mátyás demsuson, István Luuka-Csernán birtokosok.^{1. Buda Ádám okl. 14. 68.} 1739-ből demsusi Lukács Miklós testamentáriája, melyben

- Bakosnyiczai Kata nejétől, 3 gyermeket emlitti um.: Ferenczet, Györgyöt és Erzsébetet.
1. Buda Ádám okl. 7. 1727-ben János v. szolgabíró.
1. Buda Ádám okl. 65. 1766-ban néh. B. Istvánnak, Lászlónak és Klárának birtokuk Demsuson van.
1. Buda Sándor okl. 12. 1778-ban László szolgabíró. 1657-ben Zejk István és Lisznai István íródeák pecsétek alatt kelt bizonyító írásban d. Bakosnyiczai Gergely, Csulai Lászlónak megölésiért való fej váltságában 490 ft pénzt viszen Buda Péter vice ispánytól, mely pénzért petroszi részjóságát, jóbágysait s a Silyban mindenét eladja Buda Péternek.
1. Buda Imre okl. 38.

(Dátum nélkül) mi, a mult század végére tehető: egy iraton Bokosnyiczai Mária, a László és István nővére, Csóka Zakariásné nővére, ki osztályrészüil kapja a húnnyadi részt kuriával, benzenezi részt kúriával, Martinesdet. Szentgyörgyöt, Kékesfalvát, Nyíresfalvát és Totesdet, mint részjóságokat.

1. Pogány Albertné okl. 8.

Család fát itt megállapítani nem tudtam adatok kellő száma nélkül. Elég az, hogy e családnak, mint magyar nemes családnak szép vagyona volt s hogy családi összeköttetés folytán is előkelő színvonalon, az un.: Tekintetes czimü rangon állott.

Ma már e család is kihalt, a Sztrigymellékén legalább nem szerepel többé.

bódogfalvi Bódogfalvi család.

A Sztrigy két ágának egyesülésénél beszöggelő részen áll a Kies Bódogfalva helység, melynek hajdani időben épült ép és romlosnak indúlt alkotmányai hirdetik, „hogy itt hajdan szebb élet volt.”

E helységben élt, innen vette, vagy adta falújának nevét a Bódogfalvi család, mely a magyar családok sorában legrégebbek közé tartozik, de a mely családról b. Apór Péter a múlt század elején írott művében, már mint kihalt családról emlékezik meg.

1. Magy. tört. eml. 298. 1.

1575-ben Bódoghfalui Miklós de Bódoghfalva, Báthori István erdélyi vajda alatt a Zalasdi féle — Russról szőlő — adomány

1. Buda Elek okl. 174. levélben mint vice Comes írja alá nevét. 1588-ban Paulus Bódog-

1. Buda Imre okl. 284. falvi mint megyei bíró jön elé. 1640-ben Andreas Bódogfalvi jelen van a vályai és szentgyörgyi erdők metalis divisiojánál és mint

1. Buda Mikl. okl. 1. Hünnyadm. v. comes írja alá nevét.

1705-ben néh. Bódogfalvi Mihály és hosszutelki Hedsí Judit-

1. Buda Mikl. okl. 4. nak birtókai voltak A.-Szilváson is.

1723-ban János, Imre és Éva Lesneken birnak s Gargots

Mihály is birtokos ottan; kik közül Jánosról, mint birtokosról b. l. Buda Ádám okl. 160. Apor Péter is megemlékezik. Magy. tört. eml. 270 l.

A család származási táblázatáról az okmányokkal egybehangzólag a következő tudható:

Mihály				1. Buda Ádám
1. Csipor Orsolya				okl. I. cs. 5.
2. lt. Hedsí-Judit				
János	Sára		Magdólna	
	Gergőcs Mihály		id Barsai Ferencz	
Sófia vagy	1685. főbiró.			
Erzsébet (?)			András	
Buda Jánosné	János	Ádám	1. Nagy Erzsébet	
			2. Markocsán	
Sámuel	Éva	János	Juliánna	
Ponori Kata	Tizsáné			
	Magdólna	Helena	János	Anna
	Markocsán Imre	Balia		Nopcsa Pál
		János	Sigmond	

Ezen családnak leányágon való leszármazását azért tartom szükségesnek levezetni, hogy úgy a rokonságról, mint legkivált a birtokok átszállásáról tegyen bizonyosságot az ily egyenes ágon való osztály: mely ma már régiségénél fogva bir értékkel csupán. A Bóldogfalvi család a múlt században halt ki fi- és leányágon; kiknek nevöket szép fekvésű falujok őrzi meg az emlékezet számára.

bórbátvizi Bórbátvizi család

E család Sztrigymelléki ős nemes család volt. 1529-ben János, Dancsul és István osztálybeli pere fordul elé; a család másik ágán levő fiakkal um.: Lászlóval, Istvánmal és Farkassal, a bórbátvizi, uriki és ohábiczi pórcziokért és jószágokért. 1631-ben kelt egy okmányon Miklósnak neje Márgai Fruzina, a M. Miklós és Zerechen Sónia leányok. 1641—75. Bórbátvizi Mátyásné nagy-
 megyeri Keresztesi Judit volt. 1655-ben B. Máriának, Aradi Györgynének jószágai vannak zsellérekkel Bórbátvizen, Ohábiczán, Urikon, Kis-Baáron, Livadzelen és Szentgyörgy ohában. Ugyancsak 1655-ben ezen Aradi Györgyné mint Giura kapitány neje fordul elé; melyből azt lehetne következtetni, hogy tán Aradi Györgynek volt ily mellékes neve. 1675-ben Bórbátvizi Mária, már mint hos-
 dáti Nagy Zsigmondné szerepel, de hogy ugyanaz-e, az előbb emli-
 tett Máriával nem tudható.

1. Buda Ádám
okl. 412

1. Buda Elek
okl. 200. 231.
1. Buda Imre
okl. 2.

1. Buda Imre
okl. 4. 233.

1. Buda Elek
okl. 296.

A család a mennyire megállapítható a következő:

B. Miklós Márgai Frúzina							
Judit Baresai András kihal.		Mátyás nagy megyeri Keresztési Judit		Frúzina vádi Kopasz István			
1650.							
Sára		Mária		Judit		Katalin	
1. Puj Gáspár		1. Aradi György		Zejk Miklós		osztroniczai	
2. Baresai		2. Buda János				Csóka Miklós	
Ferencz							
				Andr. Móz. László. Istv.		Apolina	
N. N.						Lukács Fer.	
dem. Lukács Ján.							
János	Sára	Aradi	Buda	B. Miklós	B. Adviga	Annók	Judith
	Baresai...	Pál	András		Maczesdi	Csulai	Földvári
		Baczallári			Illyés	György	György
		Judit					
							Zejk L.-né.
		Mária					
		Gridi B.					

E táblázat Buda Imre okl. 154. 159. 376. Buda Adám 113. okleveleiből van kiegészítve. A Bórbátvízi család ezeknek alapján Mátyásban hal ki, kinek csak leányai vannak. B. Miklós és Márgai Frúzina leányának Fruzinának, Kopasz Istvánnénak egyik leány unokája. (?) Boér András leánya, Fruzina, Oláhországba ment férjhez Preda Poénár gazdag bojárhoz. B. Mária gyermekei, első férjétől Aradi Györgytől, Pál és 2-ik férjétől Buda Jánostól (ki pórtai követ is volt) maradott 5 gyermeke a táblázaton láthatólag osztály levele

1. Buda Imre okl. 154.

1. fenti 204. 6 felé történik a bórbátvízi és hozzá tartozó jószágaik és javaik felett 1712-ben keltezve. 1641-ben Bórbátvízi Mátyás már nem élt, mivel hivatkozás van „néhaj B. Mátyás neje nzs Keresztési Judith asszon házára, hól t. i. Galacson, Farkas Jórdán szolgabíró és Jakab Gróza, valami investigatiót intéznek el lakásán.

1. Buda Zsomb. okl. félig olvasható régi irás 98.

Ma már e családot is a kihalt családok közé kell számítanunk, habár a bórbátvízi Balázs család: őseinek e nemes családot tartja. Kimutatandó lenne tehát a családi levelek összekereséséből az a bizonyos tény, vagy ok, a melynél fogva e családi név Balázsra változott át. Én erről csak annyit állítok, a mennyit láttam.

hátszegi Bórsos család.

A család eredetéről, valamint elenyésztéről semmit nem tudhatni. Egyetlen okmány érdekességénél fogva helyet találhat itt, melyben Hátszeg városára találunk különös felvilágosítást. „Haczok városában Hosdati Ferencz úr Hosdáton lakó, m. gróf Teökeölyi Imre uram eö nga vajda Húnyadi udvarbirája jelenti, hogy gróf úr eö nga Buda János uramnak s az ő klme posteritásinak conferált bizonios conditiok alatt Haczok várossában ezen vármegyében egy házheft, utánna való földieivel, mely házheft neveztetik Bórsos Miklós házheftének, oly conditioval, hogy valaki pénzért való jussát pretendálja az ő házheftéhez és földiehez, pénzt ő klme Buda János úr eként deponálván úgy bírhasa az eöreökséget eö nga donatioja szerint. Megjelenvén pedig mi előttünk ponori, ez vmegyei János Dán T. n. Kendefi Gáborné asszony eöklme malomvizi gondviselőjek felesége Bórsos Adviga asszony, Bórsos Miklós maradéka, pretendálván az ő házheftét és utánna való földeket és harmadfélzsász frtot, állatván, hogy az eleji azon summával aquiráta vólna, Hosdati Ferencz úr pedig mi előttünk megkinálván p. János Dán uram feleségét, hogy azon summával vagy zállogos levelekkel vagy hiteles régi embereknek fassiojokkal bizonyítsa meg dónálván tartozik Buda János úr deponálni. Bórsos Adviga asszony állatá, hogy minden levelei az háborus időkben veszték, egyéb képpen is fassioik által sem bizonyíthatja meg, mivel a régi emberek elhóltanak, a város is most inkább idegenekből áll, maga pedig azon summára kész hitet mondani. „Mindezeket stb . . . Datum Haczokon 1676. Csulai Gáspár, Törnía Péter stb.“ Hogy e család

^{1.} Buda Imre
okl. 134.

kihalt, vagy mivé lett, vagy hogy ezen Adviga az utolsó nő tagja nem tudható. Tény, hogy jelenben Húnyadmegyében nem léteznek. E század közepén szászvárosi kataszteri hivatalnok Bórsos József Buda Klárát az Ignácét vette vólt el s gyermekei is vóltak, kik közül egyik Oláhországba ment át öreg özvegy édes anyja kérelme ellenére; de ez már nem vólt Húnyadmegyei, hanem bizonyosan mint hivatalnok tétetett oda; s birtoka sem vólt ott sehól.

brádi Brády család.

A Brády család a régi Zarándvármegyének ősi eredetű családai közé soróllható, mely előnevét annak főhelyétől, székvárossától vette. Nemességüket nagyon rég nyerték. Báthori Sigmond azon Brádi János utádatól, ki Eger-vár védelmében esett el, Verespatakon

^{1.} Kővári Erd.
okl. 134.

Stompokat foglal el 2 ezer frt pénz hátralékban. 1618-han Bethlen orsz. nev. cs.

Gábórtól nóva dónátiót nyernek. 1667-ből Apafi fejedelemtől egy saját aláírású irat maradt fenn, mely így szól: „Michael Apafi dei Gratia stb. Nemzetes alpestesi Balogh Maté úr egyik Hopmesterünktől meginformáltattunk, hogy néhai nemes és vitézlő Brádi Ferencz árvái gondviselése alatt lévő gyermekivel osztozó atyafiak lévén, mivel penigh mindez minékünk praestálendő szolgálatjától mind már meghöregedett lévén eö vele bajoskodni nem érkezhetik gyermekét is megházasítván ki akarja szállítani, hogy jövőendőben is ne okoztassék, hogy gyermekeinek kívánt volna több jót, mint az árváknak, ha mi prétensiójuk Brádi hiveinkk, kik tagadják, lejánjagra azon Brádi jószággh nem járna, producalyák originál leveleöket az Nemes vármegye elejében, hogy nem illet tovább az eö klme gyermeki nem kapdosnak rajta; s az Halmágyi Csókásy Annától maradt részjószágból, kész leszen részt adni, mivel már úgy informáltaték, hogy kétféle leányágtól maradt jószágot is bír ezen meghirt becsülletes hivek gyermekeivel együtt Brádon. Minek okáért klmesen parancsollyuk azon Brádi fiú ágnak, poneálja az árvákkal együtt azon origivál leveleket, egyébiránt, ha vakmerösködnék, nem eö klme s gyermekei lesznek az okai, hanem magok bele szállva felosztják. Secus non factur. Praesen. Praelectis. Datum in civitate ura Alba Julia die decima quarta Novembr. Anno Din Millesimo sexcentesimo sexagesimo septimo Apafi. p. h.“

1668-ban Zarándmegyében Brádi Menyhárt szolgabíró alatt; ifj. gr. Bethlen István ellen kél egy admonitoriája öreg Dobai Istvának. 1732-ben elhal Brádi Jánosné. (?) 1732-ban Brádi Susánna férjhez megy Déván Nagyidejü Györgyhöz. 1760-ban néhai Brádi Ferencz özvegye Pogány Agnes volt, a Pogány András és Gergőcs Anna leánya. 1784-ből mint tanuk szerepelnek Sámuel, Ferencz és Miklós. Ugyan ez időben Sándor neje Jnczidi Kristina, kik 1770-ben esküsznek. A családot 1784-ben a Hóralázadás nagyon megapasztotta. Egyszerre 18 családtag esett áldozatául az oláh tumultusnak, mely időben az okmányok is mind fel lettek prédálva, s ezért nevök sem tudható e tragikus véget ért martyroknak.

Brádi Sámuel, 1790. táján V.-Húnyadon telepedett le s mint városi főbíró és a reformált egyháznak búzgó kegyességü megyei főkurátora, valamint tekintélyes ember tüntette ki magát. Az 1635-ik évben iktári Bethlen Péter s felesége trencsényi Illésházi Katával épített húnyadvárosi szép templomnak tőrnýát ő emeltette fel magasbra 3 öllel, s javíttatta mega templomot is, miről bizony-ságot tesz az a márványtábla, a melyben e vers áll ma is olvas-hatólag:

1. Buda Imre.
okl. 165. ered.

1. Buda Adám
okl. 115.

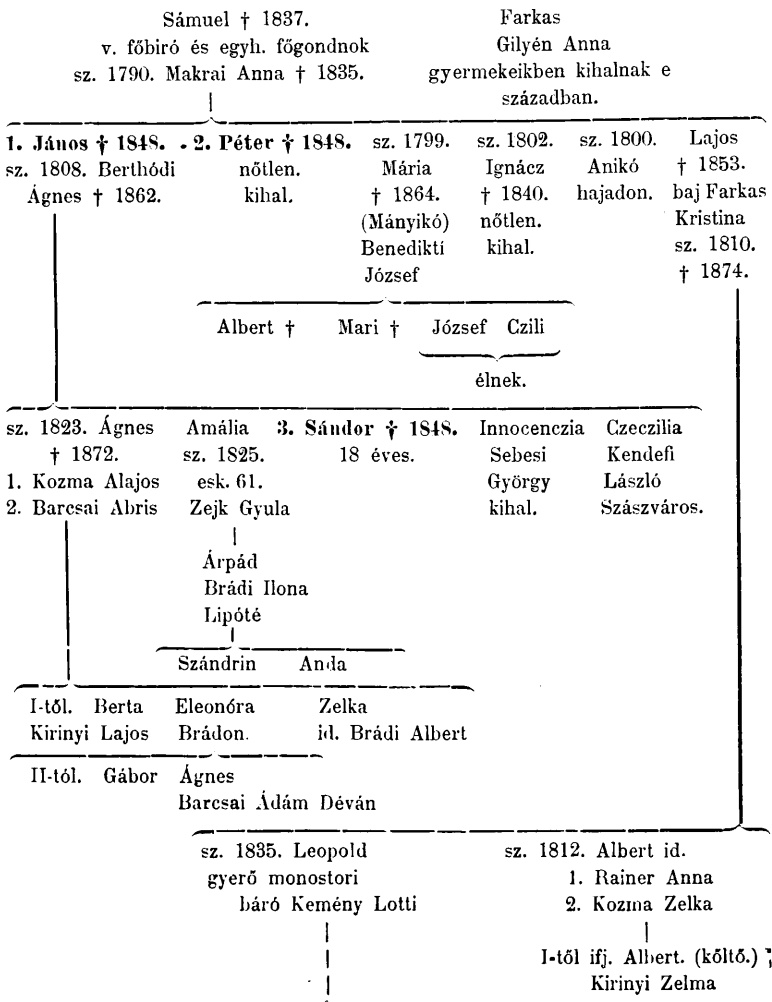
1. dévai anyak.
fősvény jegy-
zése.

1. Buda Elek
okl. 249.

„E szent háznak tőrnya,
Magasabra nőve,
Bejül is új színre
S állapotra jőve.
O helyett — új fedél állandóságában,
Jött Brádi Sámuel kurátorságában.
Ezerben, nyolczszázadban tizenegyedikben
Szent Isten áldássál, hogy segítél ebben.“

l. a v.-húnya-
di templom-
ban

A családi táblázat okmányok hiányában csak száz évre vihető
vissza :

Leopold
b. Kemény Lotti :

sz. 1858. Béla Budapesten Braun Mari Leó	sz. 1860. Árpád úthiztos Brádon.	Atilla aljegyző Teregován. Szepe Paula Zoltán.	Lajos bányász Vulkan.	Ilona Zejk Gyula	Elemér tanuló Pesten.
--	--	---	-----------------------------	------------------------	-----------------------------

A fentti táblázatban nincsenek benne azon családtagok, kik egy század előtt ágaztak külön, a táblázaton látható Sámuel és Farkas apjuk mellett: Ezeknek külön ágazatú utódai a forradalomkor ezek voltak:

4. Brádi András † 1848.
alispán.

11. Brádi Pepi † 1848.
özv. Kristyori Ábrahámné.

5. Tessedik Terézia † 1848.

6. Pali. † 1848.	Nina (Anna)	12. Leontin	13. Mathild	Iren
7. Kozma Háni † 1848.	özv. Gilyén Dánielne	† 1848.	† 1848.	Vadadi György
8. fél éves Teresi † 1848.	9. Ida †. 1848.	10. Ilka † 1848.	Nina.	

Ezen martyrokról idősorrendben későbbben szözlünk.

1818-ban Brádi Katalin, Kozolyai Ádámné elh. 28. évében,

1. Dévai anyk. nincs a táblázaton.

1831-ben kelt egy osztálylevél, mely szerint „Makrai Anna, a néhai Makrai János testvérinek nejével Szentpáli Teréziával megosztotznak Ó.-Brettyén elhalt özv. Móré Jánosné, karánsebesi Bobik Krisztina birtokai felett: oly formán, hogy az ó.-brettyei s hozzá tartozó Ganczágai, Jó valcseli, baczalári és kitidi részjóságok fele Brádi Sámuelnének Makrai Annának, másik fele már özvegy Makrai Jánosné kiskoru gyermekeinek Anna és Eszternek jut osztályrészül: a már előbb Púj Dánielnétől Bobik Sárától ugyanott kapott osztályrészen feljül.“ Így tehát az a birtok, mely a múlt században egy egész volt, e század közepén 1858-ban ismét egy egésszé olvadt össze a Brádi Leopold és b. Kemény Lotti házasságuk által: mivel Makrai Eszter ez utóbbinak épen édes anyja volt. A Brádi család e szerint a Sztrigyméntén csak e században lesz birtokos és pedig anyai ágon: mert e jóság mely ma a Leopold birtokát képezi, a kar. Bobik családé volt, melynek két utolsó nő tagja Móré Jánosné és Puj Dánielné voltak s közvetlen ezek halála után veszi azt birtokába a B. Sámuel kisebb fia Lajos, kinek 1853-ban történt halála után jut osztályrészébe Leopoldnak mai birtokossának, még pedig azon résszel együtt, mely Brádi Farkasné

1. Bobik csal.

Gilyén Annának, az ötvenes években történt kilalása után szintén a Lajos fiaira szállott. A 30-as években s a forradalmi időben is Lajos brettyei birtokos volt, s a forradalmi zajra távozott, Hünnyadra téven lakását. Neje és nagyobb fia azonban Bretttyén voltak s 1849. februárjában mikor Bálint Ignác a hátszegi hegyen lelövetik az oláhok által, a hátszegi erdőről épen Brádiné hozta Bretttyére az ifju holttestét éjszakának idején oláh álrühában, a miért őt fiastól el akarták fogni a serezsánok és oláhok, mely elől csak bújkalással lelete megmenekedni. Leopold ugyanekkor a Bretttyén átvonuló Majthényi András ezredes vezetése alatti csapattal mint 15 éves gyermek Hátszegre s onnan Temesvárra ment s mint húszár a később Jósika Géza százados felügyelete alatt 8 csatában részt vett, mig 1849. augusztus havában Zsibónál a Kazinczi táborával tette le a fegyvert. Nyugalma nem sok volt itthonn. 1852-ben Miklos orosz. nhg. nevét viselő ezredhez lett besorozva. Sok áldozattal kiszabadulva 1854-ben Hünnyadra, majd Bretttyére, és 1860-ban Brádra költözött hól megyei fő csendbirtosi állást nyert: mely tiszttel Zaránd-külön megye feloszlásáig azaz 1876-ig viselt. 1877-ben alszolgabíró, 1883 után útbirtos most pedig e tiszttét Árpád fiának átadván nyugalomba vonult a közélettől, s családja megerősítésén fáradozva él Brádon, hól az ángól-bánya társulatnál levő vállalatai szép jövedelmet adnak.

Lajos kisebb fia Albert, ifju éveit Bretttyén töltötte jó körű nemes barátságban, honnan gazdává lett s szerencsés vállalatai is elősegítvén ügyeit, a legszebb vagyonnak birtokossa e családban: s mint képes és mivelt ember megyejének a hazafias szolgálatban sokat teszen: valamint városának is nagybuzgóságú emelője.

A Brádi családnak tragicus sorsa, az 1784-iki Hóra-pusztitáshoz hasonlóan újult meg 1848-ban, mikor a táblázaton 1—13. számokkal jelölt s aláhuzott vonallal jelzett tagjai, mártyrjai lettek e korban a félrevezetett oláhok kegyetlenségének. Előzményül álljon itt a dolog tényállása, mely a következő volt. „A Brádon élt Brádi család tagjai a kitörőben levő lázadást elkerülni akarván, októbernek egyik szombatján házaikat elhagyva legértékesebb hólmi-jokkal Nagyvárad felé szándékoztak menekülni s Nagy Halmágy határáig szekereikkel el is érkeztek. Itt hetivásár lévén s a lázongó csórdák is őszpontosulni akarván, a menekülőket visszautasították Körösbányára: honnan az előljáróság, az oláh tábor parancsára Brádra kellett volna hogy vissza vezesse őket.

Körösbányától elindulva Mesztákon határában az útagókat egy oláh csapat tartoztatta fel s fegyverkeresés színe alatt szeke-reiket motózas alá vették. Midőn egy pár fegyvernél többet érő

smukjaikat az oláhok meglátták, Váka községbe indultak velök parancsnokukhoz. A míg ezen intézkedés történt a hátulsó szekeren levő Brádi Jánosné, lovai elragadták, ki nem messze gyermekeivel együtt feldőlt, hova Kozma Alajos nejével, és szekeren ülő sógornéival is azok segítségére siettek, s a zavar miatt mindketten ott hagytattak az oláhtól. Midőn a megkezdett bekíséréssel a vákai oláh paphoz, megérkeztek a többiek ott szekereikről mindent levettek s a családtagokat pihenni hagyák. A tovább kísérés színe alatt e foglyok pár órai pihenés után ismét elindítottak. Azonban alig értek ki a községből, előre küldött 50 — oláh — valószínűleg éppen papjuk parancsából az útmelletti árokból megrohanta ez ártatlanokat, s karókkal, vasvillákkal vertek agyon mindenkit, kik a szekereken voltak, holttesteiket azon árokba temetve el kevés föld ráhányásával. E helyzetben maradtak a legylkóltak 1849. mártius haváig, mikor is egy Arad felől jövő magyar csapat rendeletéből a hullák Vákáról a körösbányai sírkertbe egy sírba lettek átszállítva. " Az ezen helyre 1857-ben Brádi András életben maradt Nina leánya, Gilyén Dánielné által emelt szép sírkő felirata ez: „Ez sírhalma a Brádi családnak. Örök emlékére Brádi Annának, Gilyén Dániel özvegyének, a sokat, mindent vesztett nőnek, jó szülői s családja egyszerre kiholt, ez idő az 1848-iki volt 1857. novemb. 2." (gula alaku kő.)

A szekér feldőlési közbejött véletlenség Brádi Jánosnénak s gyermekeinek, valamint Kozma Alajosnak, nejének és sógornéinak, kik amazok segélyére jöttek volt — szerencsájökre történt, — mert ök — a többieket kísérő oláhok által számba sem vétetvén, minden feltartóztatás nélkül Brádra gyalogólhattak s így e valódi véletlen körülmény menté meg életöket, a többi családbelieket ért kegyetlen és irtoztató haláltól. Ezen családi tragédia a heted magával megmenekedett özv. Brádi Jánosné és Birta Tóbi akkori körösbányai gör. kath. pap elbeszéléseik után van ide írva: kik közül az utóbbi a legylkóltak pártolásaért a gyilkosság színhelyén tüzes lándzsával bántalmaztatott és szakálla leperzseltetett. A temetést Mihálovics Tóbi akkori szölgabírósegéd végezte, mint erre megbízott közeg, kinek elbeszéléséből Brády Leopold úr közölte az egész fentti eseményeket, a mint írva vannak. Özv. Gilyén Dánielné Brádi Nina hasonnevü kisebbik leányával M. Igenben voltak birtokukban és ott menekedtek meg: Kristyori Irén, később Vadadi Györgyné pedig Kozma Alajosékkal volt s maradt életben. Így a kétszeri veszteség miatt, mely a nemes családot érte, mai nap a család két családfőből áll; de utódaik reményt nyújtana k arra, hogy ismét

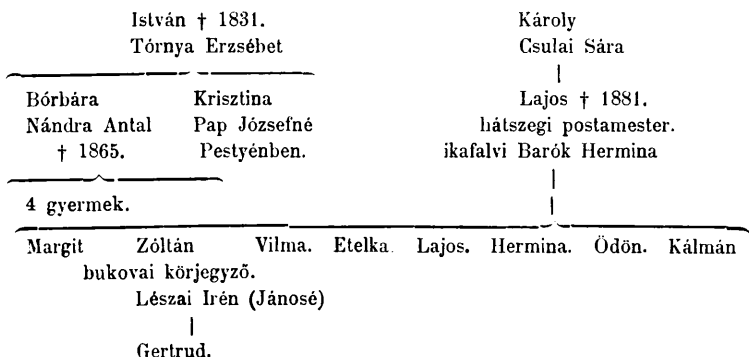
népes legyen e derék magyar familia, mely eléggé „megbünhődte a múltat“ . . . . .

brázovai Brázovai család.

Nevöket Brázova községtől írják, eredetileg is Hátszegvidéki származásnak. 1580-ban Apollonia, János, Péter és Mihály saját-kezü aláírásaikkal erősített meg egyézségöket. 1620-ban Péter¹. Buda Imre okl. 179. neje Giorgy Frúzina, Pestényben lakik. 1683—96-ban egy más Buda Ádám okl. 29. 132. Péter, megyei szolgabíró kinek Bácsiban is van birtoka, Andrásnak okl. 34. pedig Galacson, és Lászlónak Brázován. Isák 1683-ban született. Buda Imre okl. 38. A mint látszik, 1705-ben. András (sz. 1672). Paklisán lakik birto- Buda Elek okl. 283. kában mint gazda, kinek fia Böldisár paklisai előnévvel élt. Fele-¹. Buda Mik- lős okl. 4. sége Kusali Jaxi Bórbára, gyermekei Erzsébet, Nopcsa Elekné és Buda Ádám okl. 113. 151. Sigmund. A mint ez iratokból megítélhető, az elágazás már régen okl. 113. 151. 3 irányban történt, birtokaik helyéből kifolyólag: um. paklisai, Buda Imre okl. 113. 115. pestényi és brázovai. Fentti Boldisár fiának Sigmundnak nejét kihagyva, tőlle a család a következő módon származik le:

Böldisár kusalyi Jaxi Bórbára		István Mara Kristina 2-or Szilvási Sámuelné		1. Buda Miklós okl. 243. Buda Károly okl. 4.
Erzsébet f-sz. Nopcsa Elek	Susánna* s. Türi László praeses 1760.	Sigmund Gargócs Adviga		1. Buda Ádám okl. 25. 163.
Zsuzsánna Farkas János 1826.	Júlia. Orsolya.	Böldisár, Éva. Kata. Lidia. Ivuly Erzsébet		
Katalin Apáti István	Anna Farkas... N.	id. Elek 1. Lukács Katalin (v. Zsuzsa ?) 2. Brázovai Krisztina		
István † honv. t. sz. bíró alezredes.	László 1. Jördán Domokos 2. Váradí Bertalan	1-től. Elek birtokos Buda Mathild (Miklósé).		
		Elek. Irén. Aladár. Dezső.		

A más két ágon levő Brázovai leszármazása e század elején élő 2 testvértől jön le, Istvántól és Károlytól: um.:

A család birtoka most Brázován és Pestényben van. Elek azonban gyermekei neveltetése végett Kolozsváron lakik, s birtokát tiszt által kezelteti. Az utolsó Lajos családja Hátszegen lakik, a csak 42 éves apa elhunytá után nagy árvaságban: s családi perek miatt birtoktalanul maradvá.

illyei és galaczi Buda család.

Magyarhon legrégibb családai közé tartozik. Mint harczkedvelők, követségek intézői, merészségök által tűnnek ki. Az Árpád-házbeli királyok alatt Csanádmegyében találjuk őket, a Tisza és Erdély között, hól Buda Susánna a Jánosé Zelemériné, Anna pedig 1-ör Keserűné, 2-or Boroszlaj Mihályné. 1131—41. években II. Béla idejében egyik „Buda“ vármegye ispán, ki 32-ben jelen van a Sajó melletti harczban, mikor a király ellen Borics lengyel-orosz hadakat hozván, a magyarok közt is pártot kívánt szerezni magának. Ez alkalommal ő vólt kiküldve, hogy a Borics melletti felkelésről beszéljék le a magyarokat, hól azonban ennek daczára sok vérengzés történt. A Húnyadiak korában már Erdélyben szerepelnek a család tagjai. Húnyadi János hadainak alvezére Buda Jankó Temesvárnál is nyer javakat, melyek azonban elvesznek a török dúlás miatt. 1499-ben periraton Galaczi Vitéz Jankó és Miklós a Buda fia, Kendefi Mihály és Lászlóval hivatnak fel a békülesi székre. Egy szláv okmányon (mely 1500 körül van keltezve) Joan Constantin vajdától erdélyországi B. András és Miklós jógosítólevelet kapnak, „hogy Gorzs-megye Zsupaneszti falujában idegen magyarországi embereket tarthatnak, békét élvezhetnek, minden adótól mentesek, sőt még a harmadik rendtől a Ruptorék-tól (?) sem terhelhetethők. Az e megyében járók, kelők, ha épen szabadsalom levelekkel ellátottak vólnának is, óvakodjanak megsérteni a

1. Buda Imre
okl. kapt.
kiadv. 180.

1. Hist. Lex.
Budai Esaj.
I. 453.
Turoczi II.
64. f.

Evoc. cit.
mand. kapt.
kiadv. 181. sz.
Buda Ádám
okl.

nevezetteket, mert a különben cselekvőkre súlyos neheztetés, vagy büntetés várand.“ Ugyan ez időben, a 16-dik század kezdetén Joannis Buda de Illye, úgy a maga, mint gyermekei Miklós és Zeni részére bevezetést kap Illye birtokára, javaira és erődjére (in suo et filiorum suorum Nicolaj et Zeni Buda nominibus) 1560. körül János brettyei birtokos, Osztrói Miklós leányát Ersokot veszi el, kitől származik fia Péter. 1598-ban Báthori Endre alatt János, Gávai nevű emberrel konstantinápolyi követ, azon okon, hogy a nagyvezérrel a Báthori Sigmond által elfoglalt várak épen hagyását s az évi adó elengedését igyekezzenek kieszközölni. 1620-ban Péter, (kinek neje Maczesdi Katalin.) Bethlen Gábor hive és hadainak kapitánya, neje épen a fejedelemmel egy évben hal meg 1629-ben. Ezen testamentárialéban 3 leány testvére van Maczesdi Katalinnak s egyetlen fia János, Ároni lélekkel bíró ember, ki a Galaczi kápólnát építteti 1630. táján feleségével Márgai Máriával. Ő is többször volt pórtai követ, valamint Móldvában is járt 1649. táján. 1647—57. Buda Péter vice ispán, tekintélyes vagyonos úr, kinek neje Barcsai Anna, a fejedelemnek Barcsai Ákosnak nővére volt a Palatics leánytól.

Ezen rokonságnál fogva és befolyásánál fogva is a fejedelmek terveiben segítő társaként tűnik fel; s halála is alig ha nem volt politikai színezetű. Egy perben, hól a Barcsai fiak perelnek a Buda fiakkal a Szentgyörgyi jószágért, melyet pedig a fejedelem azon czim alatt adott át Buda Péter sógorának, hogy töle többször kért pénzt török küldetéseiben s háborúiban. 1739-ben egy tanuvallató iraton borbátvizi Kalugericza Miklós 106-éves tanu vallomása az: „hogy B. Pétert jól ismerte, ki Truncus volt a Buda familiában, emlékezik, hogy viceispán volt, mikor a főispán Barcsai Ákos volt s az apja házában szállottak meg; fiai pedig voltak: János, László, Gáspár, Sándor és Péter. János fia volt András és Miklós Andrásnak: Sigmond és András. Miklósé: János, László és Gáspár, kik most is (1739-ben) élnek. József: elhalt. Id. Lászlónak fiai voltak: Bálint, Péter és István, de, sine semine elhaltak. 2-ik Péter fia Sándor és János stb.“ 1662-ből kél egy bizonyító irat Görgény-Szent-Imrén, melyben fentti adosságot a fejedelem elismeri s egyszersmind Szentgyörgy, Vályát a Buda fiaknak igéri. „My Görgeny-Szent-Imbrei Bersenczej Miklos es nemes David Kelefan, Adgiuk tudtara mindenikk az kikk illik ez my testimonialis levelünk által, mivel 1661. esztendőben midőn az méltosagos, elöbeni Barczaj Akos Feiedelem rabsaghiban vólna, Görgeny varaban, my is iellen voltunk amikor, Balogh Mathe uram emlekezek azon méltosagos rab urnak Buda úramék alapotiartul es biszonios

l. ered. szláv.
okl. ford. Pesten. Buda I.
okl. 174.
l. Buda Imre
okl. D. 49.
kapt. kiadv.
1644.
Buda Imre
okl. 72.

Erd. orsz. tört.
Szilágyi Sánd.
II. 4. I.

l. Buda Imre
okl. 362.

l. Buda Imre
okl. 360.

l. Buda Adám
okl. 2. és
Nagy Ivánnal.

l. Buda Imre
okl. 67.

szamu penzeknek adosagarul, Melire így felele my előttünk, iol tudom sokszory szüksegemben kértem, es ados vagiok, noha maar keves ioszagomat az feleségemnek hagítam, de megis karban eöket nem hagiok; Szentgiorgi Valia nevo falumat Pedigh hagiom nekik örökösön foglaljak el, mivel az Aniokal is egi testvér vagiok es az en igasagommal biriak örökösön, mondgianak fot utanam, es ugian akkor keszekben is bochata előttünk Balogh Mate uram által örökösön birni, azon igasaghal, kivel maga birta, Meli Dologhnak Buda uramék kivannak tölünk ez testimonialist pro futuró testimonio, kit is irtunk megh fide nostra mediante, Pechetünkkel es kezink irasával is megerösítven.

Datum in Görgeny-Szent-Imre, Anno 1662. 19. Marty.

Correcta per Eodem

Berzeczey Miklos.

Itt, egy kezében fagyvertartó

térdre hanyatlott alak — s

keresztnyomás: mely Dávid Kelefan
nevét teszi: keresztnyomással.

I. Buda Imre
okl. 323.

Berzenczei sa-
ját kezü szép
kerek írása.

Megjegyzendő itt, hogy 1637-ben I. Rákoczi György az egész

Vályát a Börnemisza Tamás halálával nádasdi Pap Mártonnak inscribálta, 1649-ben pedig Barcsai Ákosnak adományozta II. Rákoczi, még pedig azért, hogy Rákoczi Bábolnára vágyott szőlőhegyeiért s így Vályá mellé: Barcsainak esérébe a maros-széki Benefalvát is oda adja Midön Buda Péter pénzt ad kölcsön, kiköti, hogy csak jószágúl fizesse vissza. A jószág azonban a fejedelem tragikus halála után, légáliter még nem lett a Buda fiaké, sőt 1663-ban a fejedelem így ír: B. János, Péter és Sándornak: „Michael Apafi Dei gr. stb. . . . Egerei fideles nobis dilecti salutem, gratiam nostram“ „Minemü jussal s igazsagghal birja hűségtek Válye nevü falúját Húnyadvármegyében, akarjuk érteni és tudni. Minek okáért ighen serio parancsollyuk hűségtekk, 15 nap alatt jelen exhibitótól, arrul való minden rendes igazsagghat producallya eleönkbe elmúlhatatlanul és nemes órszághnak az olyan okrol emánált articulussa szerint, nem várva erről több parancsolatunkat, más különben, ha szó fogadat-lankodva ez parancsolatunkat posthibealja, ha mi kár követi s búsulás, magának és nem másnak tulajdonicsa, nec secus praetr. Datum in Castro nostro Radnothien. die 11. mens Juny A. 1663.

sok Buda ok-
mányon.

I. Buda Imre
okl. 310.

Apafi pr.“ Úgy látszik azonban, hogy a törvény által kívánt okmányokat beigazolták, mely a fejedelem Barcsai testamentumából is kitünik, mi okon Apafi, a Buda fiaknak: János, Sándor, Péter, László és Gáspárnak bizonyos szolgálati érdemeik czimén is, és azon ezer és 800 frtéért is, mit Barcsai Ákos vett volt apjok-

tól Buda Pétertől megerősíti őket Válya birtokában. Datum Brassó 1665. mart. 5. Apafi pr.“ Péter viceispán nagyobb fia János 1. Buda Imre okl. 367.

1660-tól viceispán, egyszersmint Zajkányi és Vólkányi harminczadok inspektora, kinek 1. neje Bórbátvizi Mária 2. Kendefi Judit. Ez 1. Buda Elek okl. 194.

látszik azon kérelemből, melyben galaczi Ránta Mátyást a hadi expeditióból megmentvén, kérte Apafitól annak jószágaira is consensus adni. 1664-ben néh. Barsai Sigmund árva özvegye Gyulaffy Bórbára levelet ír Buda János és Sándornak, hogy ötet ne vádólják, mintha a fejedelemtől Vályát kérte volna, mert ő Fogaras földén azt a jószágot kérte, melyet Görög Andrástól kell kiváltani, különben is beteges és öreg s őket nem akarja háborgatni, 1. Buda Imre okl. 361.

mit igazól Bethlen Farkassal is. 1666-ban „Hatzoki districtusban partiális törvényes congregatio alkalmával, Buda János viceispán 1. Buda Ádám lev. 158.

a Zolyomi Miklósné Melich Clara mellett lévő mácsói szőlőt elcseréli, hól széna helyett ad érte.“ Ezen szőlőhelyet Zolyomi Miklós, a fejedelem belső tanácsossa, a vásárra nézve helybenhagyja s e megerősítést ezen záradékkal látja el: „én is azért megtekintvén ő klmének eleitől fogva hozzám megmutatott jó effectusát s ennek utánna is azt kívánván, cum pleno jure azt conferalom, sőt adó-dézma alól eximalom.“ Dátum in Arce Hunyad die 31. Decembris 1666. Nicol. Zolyomi.“ — 1682–87-ben László 1. Buda Imre okl. 330.

főbíró, neje Szilvásky Kata Galacson és Vályán birnak. — 1687-ben (pecséten repülő pelikán és félhold 5 águ korona.)

Gáspár viceispán, neje Fejérvizi Ilona Szilváson birnak, kihalnak. 1680-ban ifj. Csulai György a püspök fia, a Buda János neje volt.

Buda Péter és Barsai Annának nagyobbik fiok János Apafinak 1. Buda Imre okl. 67., 101., 67. 359.

pórtai követe, nehéz viszonyok között kelle, hogy békéért menjen a szültánhoz. Az idő is legzavarosabb hullámokkal fenyegeté a kis Erdélyt; s személyi érdekek fonogatták a martirkoszorut a fejedelmeknek a haza kárára. Honfifájdalommal, reménytelenül kell vala elindúlnia, javainak és egy részét eladván itthon, — melynek árával Zsupeny és Buzeny Havasalföldi falvakban vásárolt birtokot. Ezt bizonyítja azon cserevásár, melyben fia Miklós még ebből a részből cserél el Spatár Bárbúly odaváló birtokossal a Sylyban havasrészeket. Ezt bizonyítja továbbá Buda Andrásnak 1709-ben készült testamentuma, melyben „Zupinyesdről kekezve mindenét egyetlen leányának testálja, kinek birtokai a Maros mellett, az Jsztrigy mellett, mind az Vant-vízen, (?) Kítiden, Bosorodon, Hatzeg vidékén az Torokban, Galacson ősi kuriával. Dat. Zupinyesd 1709. 15. Febr. Buda László, Baczellári Pál de Ó-Bretttye, nkl. Pogány János főbíró,“ tanuk jelenlétében. — 1720-ban Jámbor Vatziláv 60. éves tanu vallomása szerint „Buda János igen nagy érdemü ember vala. Idegen országba is sokszor járt követségbe,

1. Buda Zsomb. okl. 230. Buda I. okl. 345.

- úgy a Töröknél is: honnan sok költséget s mindent hozott magával. Nejével Bórbátvizi Máriával meggazdagodtak. Aradi Pált ők nevelték, de ki mindenét elpazarolta stb.“ 1711-ben bónumaik ezek voltak: Szentgyörgy, Válya, Nagy-Denk, Bácsi, Baczalár, Kis-Oklos, Kosztesd, Felső-Városvíz, Kitid, Galacz cum curia nobilitári, Rusor, Baar, Urik, Hobicza, Livadzel, Várhely, Serély, Petrosz, Syly, Klopotiva, Rea cum curia nobilitári in appidó V.-Húnyad, s a Bajesdi és Hatzeki részek.
1. Buda Imre okl. 80.
1. Buda Ádám okl. 20.

A nevezett okmányok alapján a család leszármazása következőleg állítható egybe:

I. Buda János

Susánna	Anna	} 1130 körül Csanád-megyében.
Zelemérj	1. Keserü	
	2. Boroszlaj Mihály	

II. Buda.... II. Béla király hive -- Sajónál (1131—1141).

III. Jankó, vitéz előnévvel. Húnyadi János hadaiban 1446 körül, ki Galaczi Miklós egyetlen leányát Ersébetet veszi nőül, s vele a galaczi előnevet.

IV. Ugyane tájt: János de Illye } (az „illyei“ előnév vagy a Miklós Zeni. } „galaczi“-é az elsőbb nem tudható).

V. 1500 körül András és Miklós Havasalföldi birtokosok.

Eddig a töredékes tudósítás. A 16-ik század közepétől azonban a család combinatívé származik le a mint következők:

Buda János

Miklós	János	András † 1615.
--------	-------	----------------

1598. követ.

Nalaczi Adviga

Ersók	Péter	Annok	Apólinea
alsó Nádasdi	Bethlen Gábor hive	Cziula Kenda	Ballye Demeter
Pap Mihály	Maczesdi Katalin Péteré, (Sárkeőzi Erzsébettől) † 1629.		

egyetlen fiu: János 1649-ben követ. } 1630. körül építtetik a galaczi kápolnát.
Márgai Mária }

Péter	Ersók
viceispán 1641—61-ig.	Kricsovai János
Hátszegvidéken	karánsebesi birtokos.
Baresai Anna (Sándoré, Palatics Erzsétől.)	

János	Anna	László	Péter	Gáspár	Sándor	Mária	Anna
portai követ, 1661—75.	Púj	1680—84.	Maczesdi	viceispán	1. Váradi	Mara	Csulai
viceispán Zajk. és	Gáspár	főbíró.	Apólinea.	Szilváson	Mária elv.	Landzsák	György
Vólk. inspector.		Szilvási		birt.	2. Baczellári		püspök.
1. Bórbátvizi		Kata		Fejérvizi	Sára		
Mária				Ilona	kihál.		
2. Kendeffi Júdit				kihál.			

János, László és Péter családjaiktól 3. ágra oszlik tovább e család : kiknek leszármazása sorrendben a következő lesz:

I. János ága :

János
pórtai követ, 1661—75. viceispán
zajkányi és vólkányi harminczadok inspektora.

1. Börbátvizi Mária (Mátyásé.)

2. Kendefi Judit.

Anna ifj. Csulai György a püspök fia.		Hedvig Maczesdi Ilyés esk. 1672.		I. András † 1725. 1. Arkosi Anna Felvinczi Mária (Anna) † 1727.		Miklós † 1738. 1. Balog Söfia 2. Dioszegi Börbára 3. Kendefi Sára 4. Thuroczi Teréz		Judith Földvári György.					
Pál. Erzsébet. Csólnakosi Andrásné		Judit. Lukács Jánosné						Ferencz. Sára. Judit.					
I-től.		II-tól.											
Sigmond kihal.	Anna Tördai László Susánna Nemes Áadámné	II. András † 1783. Barcsai Teréz † 1781.		Éva Lászlóffi Pál kihal.	János Bóldogfalvi Erzsébet 	Söfia 1. hoszuaszoí Pápai László Monoron. 2. Eperjesi Béni	II. László † 1764. 1. Farkas Kristina 2. Rettegi Börbára Pestesi birt. 	Gáspár † 1751. 1. Bokosnyiczai Kata 2. Puj Söfia	Kristina sz. lászlói Sárosi János				
III.						I.							
János Pogány Mari 1778. özv. kihal.	András Lászlófi Erzsébet kihal.	Bálint. kihal.	Erzsébet. Türi Benedek.	Teréz Nándra Sigmond	Miklós. kihal.	Sámuel Ponori Kata Sámuel † 1828. Russi birt. kov.	Bálint Récsei Mária 2-or Kenderesi Gáborné Judit Mária	Sigmond regius perceptór Halmágy kihal.	Ádám kihal.	Miklós sz. 1750. Halmágy József † 1816. 1. Harsányi Erzsébet 2. b. Josinczi Ágnes † 1831. (előbb Gilyénné.)	Lajos esk. 1772. Harsányi Klara Bálint	Ráchel csesze- licki Farkas 1779.	Júlia Csongrádi

Sámuel.
kov. Horvát Erzsébet

Miklós	Pál	Venczel.	Emerencia
1. Ponori Kata	b. Bánfi	Makrai	Makrai
2. Bálint Ágnes	Lújza	Klára	Sándor
3. borosj. Hegyesi Susánna. Galacson.	Küküllőme- gyében.	kihal.	Alvinczen.
	Eliza	Juli	

I-től. III-tól.
Ilona. † Vilmos. † Berta. ifj. Geiza. Viktoria. Teréz. †
russi bir. † 1884.

II-től

I-től

sz. 1813. Elek.
1. Bálint Mária
† 1843.
2. Pál Emilia
sz. 1819. † 1879.

Parkas sz. 1809. Czeczília
† 1823. Récsei
Elek

sz. 1837. Ede
farkadini birt. és kjsz.
1. Pap Róza
2. Balázs Ilka
3. Kendefi Ida

I-től. III-tól.
Irma. Elemér

sz. 1839. Károly
ó-bretteyi birt. és
szolgabíró.
cseszecliczki Szilvási
Ilona. Lászlóé.
|
Lajos, f.-reál-
tanuló.

III. Ádám
reai birtokos.
vasardi Fornszei
Bella. Gusztáv
† 1878.
Kálmán † 1877.

sz. 1846. Árpád
honvéd
főhadnagy
nőtlen.

sz. 1853. Zsombór
russi birt. és kjsz.
1. Appel Irma † 1883.
2. Zúdor Mili (elv.)
3. pécskai Veress
Kőrnélia
Zsombór, tanuló.

József.

2. b. Josinczi Ágnes † 1831. előbb Gilyénné.

Ignác	Rozália.	sz. 1800. Erzsébet
Örtner	k. Várad	† 1850.
Karolina.	Ignác.	Helbling
Mátyásé.		András

Karolina	Netti.	Mária.	Klára.	Imre.	Sándor	József
1. Nalácsi	Marillai	Buda	Bórsos	Miksicsek	hon-	k. Almás
András	Ignác	Miklós	József	Anasztázia	véd.	Balázs
2. Pap	Jánosé	kataszt.	hiv.			Erzsébet
János						Bálinté

Karolina
Sebesi
Farkas

Cleopátra	Imre	Hörtensia
Pecher Heinrich	vasúti hiv.	
vasúti mérnök.	Keresztes	
Piskin.	Margit	

Lenke Margit

Aranka Henrike Anna

János portai követ, 1661—75-ben viceispán, tekintélyes úr volt, ki mindkét házassága által tetemes vagyont nyert birtokához. Leánya Anna, a püspök hasonnevű fiához Csulai Györgyhez ment nőül.

I. András, nejének Felvinczi Annának jussán, rápólti és városi birtokos. Unokája Tórdai Susánna perel Rus, Válya, Oklosért s a mácsói részjőszágokért, mint Macskási részekért, mivel Buda András feleségének Felvinczi Annának anyja Macskási Anna volt. ^{1. Buda Elek okl. 188.} Miklos Ruson, Bórbátvizen, Pestesen tekintélyes birtokos a Balog Sófia jussán is: ki pest. B. Ferencz leánya volt. — 1739-ben mostoha fiaival ki alkuszik, hogy özvegyei résziért adják neki a szászvárosi és „balaméri“ dézma jövedelmét. — 1754-ben Túrocz ^{1. Buda Elek okl. 256.} Teréz mostoha gyermekeivel u. m. János, László, Gáspárral és édes gyermekeivel Kristina és Sófiával osztoznak 6 felé. — Miklós ^{1. Buda Imre okl. 5.} 1738-ban kelt végrendeletében meghagyja, „hogy 1452 arany a feleségének Túrocz Teréznek maradjon; — valamint azt is, hogy mig nevét viseli, járjon 6 lovas hintóban és cedáljon nekie két Fellejtár — mint viduális competentia.“ ^{1. Buda Elek okl. 259.}

II. András, kinek neje Barcsai Teréz Galacson lakik; 1783-ban neje özvegy. — Férje életében 1782-ben tesz le a galaczi egyháznak 200 frtot a Jancsó Mójstes papságában. III. Andrásban az András ága fiágon kihal.

Eva a II. András nővére, Lászlófi Pálné 1753-ban testamentumot hagy hátra, Szacsalon keltezve, — melyben a hátszegi eklésiának 500 frtot, a galaczinak 100 frtot, a klopotivainak 100 frtot hagyományoz, papi és mesteri fizetésekre. A mit vett Szacsalon, Reán, Szt.-Péterfalván, Csópeán Buda Andrástól és Lászlófi Ersébettől — vissza hagyja nekiek (gyereke nem lévén) Ersébetnek az ő ötsének, ki most mellette van: ezüstővét, homlokpártáját, nyakszorítóját és 16 rend jó féle gyöngyét hagyományozza. ^{1. Buda Imre okl. 370.}

Miklós fia János, neje Bóldogfalvi Ersébet. János fiának, Éva első férj. Sámuelnek neje Ponori Kata 1811-ben özv. Bálint neje Récseje Csulai Imre volt. ^{1. Buda Elek okl. 221.}

I. Miklós és Bálint 1729-ben régálisták.

II. László első nejével Rettegi Bórbárával 1758-ban „tekintettel arra, hogy az ök édes fiok Buda Sigmond királyi szolgálatban van, um. Regius perzeptórságban s tekintettel páros életére is adják oda neki a Russi birtokot, hogy oda költözzék s ott építsen is.“ Kelt Alpestesen 8. jun. — Ezen Sigmond javíttatja ki a ^{1. Buda Imre okl. 121.} galaczi kápólnát, melynek táblájára halálok ideje is fel volt írva. ^{1. Buda Imre okl. 372.} Második nejét Farkas Kristinát és leányát Agnest az oláh tumultusban ölték meg Galacson 1784-ben Hóra népei. ^{1. Buda Mikl. okl. 74.}

László fia Sigmond tehát Russon lakott s ő építtette a Russon

ma is meglévő Buda Elek féle házat, mely most fiáé Zsombóré. Egy becsülelven vannak az épület méretei is; — pl. magasan lévő bálthajtásos kőpincze 25 □ öl. József 1810-ben hal el. Hagy maga után Harsányi részt K.-Almásan, Húnyadon, Sz.-Péterfalván s berendezéseket fiának Adámnak. Ignác kapja Russ, Válya, Ohába, Szilvás, Mácsó, Borbátviz, Petrósz, Urik és Hobicza pórtiókat. 2-ik neje Jósefnek báró Josinczi Agnes, másodszor Gilyén Dánielhez ment férjhez: 1831-ben hal el, s az anyakönyvben „jó Thabita-asszonyoknak“ van beírva. Javait Ignácznak hagyja.

1. Buda Imre
okl. 118.

Lajos 1772-ben nősül Harsányi Klárával, ki dévai H. Sámuel és Tisza Agnes leánya volt, 1785. után Kendefi Józsefné lett s 1806-ban javait a Buda József gyermekei osztják el. — Ráchelnek cseszelicski Szilvási Bálinttal lett Miklós és Klára, ez utóbbi csesztvei Bágyoni Miklóshoz ment nőül s ezek leánya Bágyoni Ráchel jött Vályára ifj. Buda Jánoshoz, kit a III-ik táblázaton táblabírónak és követnek jelzünk: s kiknek egyetlen fiok Miklós ma is vályai derék gazda. Júlián kívül még volt egy hajadon Bórbára, ki nincs a táblázaton s kinek részét Jósef és Lajos eladják gub. sekretárius Türi Lászlónak 1350 frtért.

1. Buda
Zsomb. okl.
245.

1. Buda Imre
okl. 285.

1. Buda Elek
okl. 274.

József gyermekei: Adám, nejei Gilyén Klára és 2-or Szilvási Károlina, a Sz. Bálint leánya. Első neje elvált tőle és Bálint Sámuelhez ment nőül, — kiknek gyerekei Bálint Adám (kit nagyra-vágyása áldozatának bélyegez a történet) és Bálint Mária. Ignác neje Ortner Mátyás szászvárosi prokurátor leánya volt. Erzsébet vagy Beta a v. húnyadi uradalmi adminisztrátor. Helbling neje lett, kik a forradalom után haltak el.

Sámuel neje Kovácsévics Hórváth Erzsébet mint özvegy Alvinczen lakott, s 1837-ben élt. Nagyobb fiok Liklós, kit a vályaitól, megkülönböztetés képpen „feketének“ hívtak Galacson lakott. 3 neje volt, kik közül a 2-ik Bálint Agnes (Azsi) elvált tőle és Brettyén Pogány Alberthez ment nőül, s a 60-as években történt halálakor végrendeletileg szép vagyonát férjének hagyja. E Miklós családi gondokért a 3-ik neje elvesztése után a 60-as években föbe lőtte magát s három gyermeket hagyott árván. Pál, báró leányt vett nőül s birtokaira is ment lakni Küküllő megyébe. Venczel neje Makrai László és Cserei Klára leánya volt, ki 2-or vályai Buda Miklóshoz ment nőül, de csakhamar elválván egymástól egy darab ideig Russon lakott férje birtokában, míg a 80-as évek elején a Miklós gyermekei nyerték meg a jószágot, s jelenben Buda Géza ifj. bírja e szép 400 hold birtokot egészen, kifizetvén nővéreit abból. Emerencia Makrai Sándorné Alvinczen lakott, s leányai

közül Lujza Barcsai Akosné, Berta pedig pesti országos régész neje, Torma Károlyné.

Adámnak csak a Szilvási leánytól maradtak fiai. Mint bir-
tokos és szőlőgábiró tekintélyes volt. Korán, élte delén halt el. Első
nejétől való leánya Czeccilia 1827-ben ment nőül Récsi Elekhez,
kit M. Igenben 1848-ban 21 éves fiával együtt vágta darabokra
az oláhok, neje szemeláttára. Adám 2-ik neje Balia Adámhoz ment
vált nőül férje halála után, ki hat hétre guttaütésben hirtelen meghalt,
ismét özvegyen hagyván Szilvási Károlinát. Adám fiai közül Farkas,
korán elhalt 9 éves korban mostoha apjánál Balia Adámnál.
Nagyobbik, Elek: erős, tartós ember, épen mint egyéni természete,
mely a határozottság maga. Edzettsége a ma is kitartással folyta-
tott passiójában, a vadászatban tűnik ki, hól az ifjak előtt jár. A
természet minden műveinek nagy kedvelője. Phisicai és chemiai
tanulmányaira s e században meghonosult fotografírozásra ezeket
költött el. Hivatalt nem viselt egyéni szigora miatt. Nejeinek korai
elvesztése lehete oka rigoris természetének. „Első nejt közös fáj-
dalom közt kísérik Brettyére a családi sírkertbe.” Az 1848/9. évek-
ben forradalmunk bajnokai között láthatni őt, ki jelen volt a
piskii csatában is mint gyalogos, sebet is kapott. Azután az V-ik
nemzetőr században a losádiaknak lett századosa. Öltözetét, melyet
e csatában viselt ma is tartja mint oly emléket; melyhez honfui
remények vannak fűzve. — Női gyöngédséggel szeretett fiait úgy
rendezte el birtokában, hogy Ede Farkadint, Károly Brettyét, Adám
Reát, Arpád és Zsombor Ruszt kapták osztályrészül; ő maga pedig
egyiköknek sem akarván terhére lenni Alvinczi birtokában vonta
meg magát s mint jó társadalmi egyén, sokat olvasott és humoros
ember is, a férfi körök kiegészítője derékségiért és föltnélküli becsü-
letességiért — mely az első pillanatra bárkiben is vonzalmat szo-
kott kelteni. II-ik neje alvinczi Pál Ferencz leánya Emilia volt.
Ezen Pál Ferencznek másik leánya Fehérmegyében Konczán birto-
kos jankafalvi Csató Ferencz neje volt, kit elvesztvén, — az 50-es
években Brettyére jött le konczai birtokából mint beteges ember
üdülni, mi azonban halállal végződén — Ó-Brettyén is van elte-
metve. Fia Fehérmegye derék alispánja Csató János, lakik N.-Enye-
den, nagy természetbarát, botánicus, ornithológus. Pál Ferencz
egyik hasonnevű fia mint genie-korps főhadnagy halt el, a másik
Imre pedig a 8-as évek elején Berlinben mint tehetséges egyetemi
tanuló rohamos elmezavarban az emeletről leugorva végezte éle-
tét, előbb említett alispán nagybátyjának sajnálatára: -- mint a ki
úgy szólva nevelője volt. — Buda Elek fiai közül:

1. Buda Ádám
okl. 99.

1. Brettyei
anyak.

E birtokok
egy része a
nagy-anya
Gargós Bór-
háráé.)

eredményei, mit gyakórlatilag ismertetni akart lapokban is honfiaival: tévék munkakörét általánossá és áldásossá. Ehez sok könyv, sok berendezés, és ilyenmő tudományos győlések látogatására pénz kellett, mit nem nagyjövedelmő birtoka csak szőrgalma fölytán vőlt képes elő állítani. Pusztá, szép terjedelmő kertje a megye mintaiskolája lett: hól 500 faj győmőles tesz bizonyiságot kertészi és pomologiai szőrgalmáról; melyekről rendes naplót vezet, bejegyzvén abba az Erdély klimájához való viselkedéséről e külön idegen fajoknak saját észleleteit, úgy hogy a melyek itt nem alkalmasak, azokra a gazdaközönség is felhíva legyen. A műkertészet terén őnerején való haladásának bizonyítéka az, hogy 1885-ben a württembergi „Obstverein“ rendes tagjának választá egy értekezéséért, s az 1887-iki győmőlcsha-nyesésre kitűzött pályázatnál, a harmadik vagy bronzéremmel tőntette ki őt, európai híri, nagynevő diplomás pályázó társai között. Ezen kívül a földtani, természettani, történelmi-régészeti s 1890-ben a nemzetközi ornithologiai társulatok választák rendes tagú, s lapjaikban megjelent értekezései praktikus észrevételeiről adnak bizonyiságot. Neves vadász, angol és német társaságokban kedvelt spórt-ember, ki egy maga 14 medvét lőtt, mi napjainkban ritkaság. Vadász hajlama teremté meg azon szép kitőmőtt madár győjteményét, melynek nagyobb részét ő lőtte s mely szép kiállításában 5 ezer frtra becsőltetik. Háza, e győjteményen kívül: ásvány, régi pénzek, kővőletek és kagylók rendszeres győjteményeivel van tele, melyeknek életét szentelé. Ezeknek megtekintéséért, s vonzó egyéniségiért látogatói nem hiányoznak, ki győnyőrért leli abban, ha valaki érdekekkel van passioinak valamely ága iránt s közlékenysége nem rejti véka alá azt a világosságot, mely ha rendszeres tanulmányban fejlett vőlna, hazánk tudományegén kiváló csillag lehet vala. Hivatalt állandóan nem viselt, inkább csak kommissiók tévék közéleti munkakörét. 1867—71-ben való körjegyzői tényleges állását Petrőzsenyben inkább tudományssomjától vezéreltetve fogadta el, hogy az új vasúti ásatásoknál levő ásvány, kőzet-pénz és előforduló darabokat könnyebben megszerezhesse győjteménye számára. Családot 1873-ban alkotott, nőül bevén vasardi Főrnőszéky Bellát. 1877-ben 3. évbe járó fia, Kálmán s 1878-ban neje halt el, mely vesztesség jővőbe vetett reményeit tette semmivé: mi ellen, mint férfi a munka által keresett győgyirt, s a próbáltatásokat aval igyekezett leküzdeni, hogy használjon társadalmának, a tudományos világnak s a gyakorlati életnek.

Őnéletrátából.

Elek 4-ik fia Árpád az új honvédség felállittasakor a 70-es években a pesti tisztképző Ludovica-akadémián tanult s elég hamar főhadnagy lett. Barátságos természete, jósága és egészségének meg-

rongólodásu is ártottak állásának, miért nyugdíjba lépett s néhány év alatt russi jóságát is el kelle adnia. Azonban a nyolczvasas évek közepén szervezett népfelkelési intézmény életbe léptetésével ismét állást kapott mint nyilvántartó tiszt s most N.-Enyeden van e minőségben beosztva. Zsombór az 5-ik fiú szintén Enyeden tanolt, Russon lett körjegyző, hól birtokos is a száz év előtt Buda Sigmond kir. perzeptór által épített házban. Családi életében eddig nem vólt szerencsés, Appel Irma nejével 5 gyermeke s végre neje is halál áldozata lett. 2-ik nejétől el vált s így az élet első felének romhalmazából egy jóreményű hasonnevű fia maradt meg, kiben bár kárpótolva lehetne a jó apai lélek, a nehéz veszteségekért. Ignácznak családja katolikus. Rómában járva lett azzá, egyedül a familiából. Ortner Karolinától 7 gyermeke maradt nagykorban. Karolinának Naláczi Andrástól nem, csak Pap Jánostól maradtak gyermekei. Netti Marillainé, Mária vályai Buda Miklósné és Klára Bórsos József kataszteri hivatalnok neje, ki nem vólt Húnyadmegye szülöttje.

Imre russi birtokosnak neje Miksicsek Anasztáziától 3 gyermeke van. Ő ker. Almáson született s mint gyermek a hátszegi barátoknál s Szebenben, majd Gy. Fehérvárt s mint philosophus s jogász Kolozsvártt tanult. 1848-ban a kiütött forradalom tanulmányaiból elvonta őt is s honvéd lett Pesten, hól köztüzérből hamar főhadnagy, ütegparancsnok lett; résztvéve (a Sztrigy mellékéről egyedül:) Görgei magyarhoni csatáiban Pákozdtól, (Budavárnál kapott fej és karsebével) Világosig. 1849-ben szomorú fájdalmak érték a szívet sebző hazafi fájdalomon felül. Édes apját B. Ignácot februárban az oláhok legyilkolták Húnyadon. A fegyverletétel után a Temesvári 14. sz. kazamatába kerül, honnan csak 52-ben lesz szabaddá, viszontagságok leirhatlan labyrinthjai közt, a menekülés ariadné fonalát neje rokonai készítvén számára. Hamar kellvén állást keresni a politikai situátio okán; a szebeni és kolozsvári kataszter mérnöki osztályához ált szolgálátba. 58-tól az amnestia kimondása után almási, galaczi és russi birtokán lakott, s nem vállalt hivaltalt a 80-as évekig, mikor a dévai kataszteri kerület biztossa lett, mely állással egybekötött munkálatok végeztével, a megyénél nyert hivatali állásában van ma is. Irodalmi munkásságai a napi sajtó terén, a történet hajdani létjoga alapján, a nemzeti szép áspiratiók reménylett tételei körül forognak s kolozsvári és pesti lapokban írott értekezései oly mély hazafiúi érzésről tesznek tanubizonyságot, melyet csak az képes írni, ki a szabadságharcz korában Gygászok és Tytánok soraiban, dörgő ágyuk villámgyolyóival vólt hivatva semmivé tenni azt a ki a magyar ellene vólt.

Imre ötse Sándor mint erőteljes honvéd jelen volt a piskii csatában, s a nehéz megerőltetés miatt a csata után 3 évig volt élő mártyrja hazafiságának, hősiességének. Ker. Almáson halt el 1852-ben s daczára azon nyomasztó kornak, midőn semmi magyaros tüntetést, vagy annak még árnyékát sem volt tanácsos felidézni a magyarnak: édes anyja őt, honvéd öltözetében, nemzeti színre festett kopórsóban helyeztette örök nyugalomra, jeléül, hogy oly színű zászló alatt lobogtatá el életét az ő fia, kit a hazának szült volt. József szintén Keresztény Almáson birtokos, ki borbátvízi Balázs Erzsébetet vette nőül, kiknek több gyermekei vannak. József a 70-es években halt el; neje, gyermekei Almási birtokukban élnek félrevonúltan.

II. László ága: László 1680—84. főbíró.
Szilvási Kata † 1695.

Bálint.	Péter	Éva	István † 1736.	Klára
1711. viceispán.	kihal.	Cserményi	Szacsali Susánna	Baczallári Pál
1. Baczallári Anna		Farkas	† 1736.	
2. Diosi Kristina		kihal.	kihal.	
kihal.				
				Farkas. Anna.
				Mara Dániel.

A László neje Szilvási Kata özvegységben hal el. László főbíró volt 1682—84-ig. Birtokai Galaczon és Vályán voltak, úgy-1. Buda Mikl. szintén Russon kuriával: mely fiára Bálintra szállott. Bálint 1711-1. okl. 73. ben viceispán volt több oklevelen. Neje Baczallári Anna, hogy kié okl. 101. nem tudom. Péter 1730 előtt kihal. István első neje Szacsali Susánna Szacsalon halt el. 2-ik neje Diosi Krisztina özvegyen marad, de 1. Buda Mikl. gyermekei nincsenek. Klára fia Baczallári Farkas is kihal. E sze- okl. 14. 121. rint a László ága gyermekeiben egészen kihal.

III Péter ága: I. Péter
maros-melléki viceispán.
Maczesdi Apolina.

Sándor	Sára	ifj. János
1. Nalaczi Sára, Istváné	Mara Mihály	baj. Farkas Anna
2. Inczédi Cristina		(előbb Gridi Jánosné.)
	Péter István	Adviga Judit
	Bágya Jánk.	Csólnakosi György.

Sándor				ifj. János			
I-tól.		II-tól.					
id. Gáspár † 1707. Fodor Krisztina kihal.	Bálint Kenderesi Mária † 1778. Ferencz Eperjesi Róza 	Gábor baj. Farkas Klára, Jakabé (Bokosnyiczai Klárától.) Gábor † 1786. vályai birt. baj. Farkas Mária †. 1786 		II. Péter ifj. László kihal. kihal.	Anna 1. los. Vincze Dániel 2. Dragota Péter	Mária. Nopcsa László Hercza István Ádám	Erzsébet fejérvizi Barna Bénjamin. Krisztina Nándra Gábór.
id. János † 1831. 1. gyertyánosi Kovács Susánna † 1815. 2. Fodór Jüdit † 1828. 3. .... 4. Inczédi Bórbára † 1854.	László † 1821. gy. Kovacs Anna Katalin	Bálint főhadnagy kihal. Jári Ágnes † 1864. maczesdi Jári Lászlóé kihal.	Sigmond † hivatalnok. Jári Ágnes † 1864. maczesdi Jári Lászlóé kihal.	sz. 1756. Sigmond † 1828. Vályán. Jórdán Judit sz. 1754. † 1833.	István † 1790. kihal.	Trésia 1. Kristyori Béla Kovács Anna † 1827. 2. Bálint Susána, Sigmondé. † 1855.	Ráchel maczesdi Balta László szólgabiró. Rozália † szólgabiró.
I-tól.		II-tól.					
Dániel sz. 1810. † 1866. Vályán. Palkó Bórbára	Rozália. Krájnik Bálint Petrószon. birt.	Amália. Baaron. sz. 1829. Palkó Rozália sztrigy-szent birt. györgyi birt. Gyula Cströs Mari	László sz. 1829. sz. 1823. huzsár † 1851. Karánsebesen.	Karolin sz. 1823. huzsár † 1851. Karánsebesen.	János. huzsár sz. 1816.	Eszter. sz. 1816.	
				József sz. 1780. † 1832. nőtlen huzsár 1794.	ifj. János 1845. táblabíró és követ. m. csesztvei Bágyoni Ráchel, Miklósé. Miklós 1. Buda Mária Ignácze 2. Makrai Klára. elv.	sz. 1789. Lajos † 1845. szólgabiró. 1. gyertyánosi Kovács Anna † 1827. 2. Bálint Susána, Sigmondé. † 1855.	

Dániel		Miklós				Lajos	
Ágnes	Józefa	Mathild.	(Kálmán)	Géza id. (Lajos)	Ida	III. Péter	Sándor
sz. 1837.	sz. 1839.	Brázovai	† 12. év.	Mara	† 4. év.	Pap	sz. 1837.
Buda	Ajtai	Elek		Ágnes,	Árpád	nőlen.	1. Buda Ágnes
Sándor,	Ferencz	brázovai		Györgyé	hátsz.		† 1868.
Lajosé		birt.			gyógysz.		Danié.
		János †	Mathild.	Miklós †	Irma.		2. Tórnya
					Ágnes.		Júlia.
							Margit
							(Margaréta)
							sz. 1879.

I. Péter galaczi birtokos és maros-melléki viceispán, neje Maczesdi Apolonia után kapja a petrórszi részjóságot. Fiai Sándor és ifj. János, ez utóbbi neje bajesdi Farkas Susánna előbb Gridi^{1.} Buda Ádám okl. 2. Jánosné vált.

Sándor fiai közül Gáspár 1724-ben hal el, s végrendeletében Miklós és Gáspárnak hagyja örökségét, azon záradékkal, hogy „átok alatt senki őket ne túrbálja.“ „Meghagyja hogy 2. prédiká-^{1.} Buda Imre okl. 19. tióval és óratióval temessék el. Készíttessenek egy zászlót a templomba mely 60 trtos legyen. Kopórsóját fekete tafotával vonják be, fekete szegekkel megverve, mert nem kívánja, hogy ezüstszegek kopórsót tegyenek a földbe. A kopórsó körül legyen nyolcz czimer. Akárhol történjék halála, testét Galaczra vigyék. Meghagyja Bálint ötsének és Mara Gergelynek, hogy míg felesége árvaságban lessz, protegálják és prokurálják s ha meghal, tisztességesen temessék el.“ Emlitti továbbá, hogy nejét 1709-ben tehát 15 éve hogy elvette, s az előtti férjétől Eperjesi Gergelytől szép pénzt hozott volt Szászvárosról, mely most Galacz, Szilvás, Válya és Szászvároson jószágaiba van helyezve.“ (id. Nalaczi István, Zejk Miklós, v. ispán Telegdi Márton, Toplicza Miklós sz. bíró.)^{1.} fenti 369.

Bálint fia Ferencz, az 1788-iki török dúlaskór költözik Vályára nejével Eperjesi Rózával. A Kitidi Krónikás így írja le ezt: „Annó 1788-ban octóberben bé ütvén a Törökök a Sýly felől azon részét Hátszeg vidékének elpredálák, tüzzel a falukat elégeték, sok nemeseket és parasztokat rabságra vittek, ezen nagy romlásban Buda Ferencz uram és felesége Eperjesi Rozália részeseek voltak, mert a Galaczi hazaik elégték, egyéb épületekkel együtt. és azután Vályára jöttek lakni, az holott ugyan nincsen udvarházok, de szépen vagynak jobbágyai és ott egy jobbágy házban laknak és attól fogva a kitidi eklésiához tartanak. Gyermekek is vagyon, egy a szászvárosi iskolában tanol stb.“ Gábor fia Gábor is Vályán lakott, kiről^{1.} Solyom János felj. 88. fentti Kitidi Krónikás pap így ír: Strigy Vályán csak Buda Gábor^{1.} kitidi anyk. uram házat találtam (ti. 1752-ben) magát Buda Gábor uramat és

feleségét Farkas Mária asszonyt és két fiu magzatot Gáspárt és Sándort, kiket én temettem el, mikor már nagyocskák valának. Az után születtek feles gyermekei, kik közül István 1790-ben halt el. Most életben vannak: Sigmond, Trésia és Ráchel hajadon leányok. Buda Gábor uram holt meg az oláh tumultus után 1786-ban mart. 6. Buda Gáborné asszonyomat baj. Farkas Máriát temettem 8. X. bris. Buda Sigmond uram a Gróf Bethlen Gergely udvarában az úrfiak mellett nevedett és tanult. Onnét haza jövéen magházasodék, vevén feleségül a Jórdán József uram egyik leányát Borbátvizről, Jórdán Judit asszonyt, és egy Zállogba vetett vályai pusztá Sessiot kiválta ipja Jordán Jósef uram Buda János úrtól és ott szép házakat építtetett, melyben most lakik, vagynak gyermekei életben s meg is holtanak, kiknek hívják, nem tudom leírni, egy közülök most Szászvároson tanól. Megtudtam ezek után neveiket, János 9 esztendős, József 7 esztendős Lajos 5. As. 1791. Kereszteltem B. Sigmond urnak Rósaliát, vivát. Trésia. az atyai háznál lakik s folytatja az aeconomiát. Ao. 1793. férhez mene

I. Súlyom Ján. Kristory Béla uramhoz.
felj. 86. 87. I.
kitidi anyak.

I. Péter kisebbik fiának ifj. Jánosnak fiai mind kihálnak.

Sigmondnak fennírt irott fiai közül József a 2-ik fiu katona vólt. Elbocsátó levele így hangzik: „Ezen írást mutató galaczi Tekintetes Buda Jósef úr, az Húnyadvármegyei nemes felkelő lovas sereg egyik nagyérdemű hadnagya, ki is látván Hazánkat s királyunkat fenyegető veszedelmet, nóha gyenge egészsége vissza tartóztatta, de az igaz magyar lélek benne felébredvén, a már megszokott édes nyugalommal félre taszította; vérét s életét ajánlván a közhaszonért, lóra üle, s nemzetünk edgyik egybegyűlő helyére N. Enyedre több hazafiaival örömmel jött el. Itten is erköltsös, jámbor és szolgálattyában pontos magaviseletével Elöljáróinak kedveket megnyerte, egy szóval, egy jövődöbeli jó vitéznek tökéletességeivel bírt. De meggátolák nemes indulatját a katonai viszontagságok, gyenge egészségit úgy annyira megrontották, hogy által látván maga is kedves hazafiaival való dicsőséges szolgálatra alkalmatlan vóltát, kérte az egybegyűlt nemes sereg kórmányától személyessit maga helyett mindenekkel kiállítván, nyugalomra bocsátatását: mely nóha sajnálva meg is adatott, de úgy, hogy mostani rangja megmaradjon s titulussa megadassék mindenektől. Költ N. Enyeden az ide gyűlt nemes felkelő lovas sereg egyik ezredének kapitánya. Pál Ferencz F. Hadnagy és Adjutáns.“

I. Buda Sánd.
okl. 1.

Sigmond nagyobb fia ifj. János m. cesztvei Bágyoni Ráchelt vette nőül, kinek anyja Szilvási Klára vólt a Bálinté, nagyanyja pedig Buda Ráchel a Lászlóé a mint az I. táblázaton látszik. Ezen

ifj. János szolgabíró 30 évig, táblabíró és utolsó erdélyi őrszágyülésen követ volt, mint szép készülségű ember. Egyetlen fiok vályai birtokos Miklós volt, kinek kedve hivatalos pályához nem lévén, gazda lett, s megmutatta azt, hogy a földbirtokos is lehet úr, s szorgalmával szép birtokát dúsan bérrendezve, a jobbágy-ság elenyészte daczára is folyton gyarapította házát s úgy viszi maig ügyeit, mind a kinek legszentebb törekvése gyermekei boldogságára megtartani ősei örökét, tudván s tapasztalván azt, hogy kié a föld, azé a Haza is, s hogy megtartani birtokunkat épen oly érdem nekünk honfiaknak, mint minő érdem volt megszerezni e Haza megszentelt földjét, mit ősök dicső vére áztatott, azért, hogy örökül hagyhassák méltó utódaiknak. Miklós a forradalomban nem vett részt s nagy részint honnléte volt oka annak, hogy azon falvak, melyekben birtokai voltak, mérsékeltebben viselték magokat; mert tisztelvén őt s tartván is hatalmától: Válya. Kitid, Szentgyörgy, Oháb, Szacsal, Grid történetében többet használt még pár erőss honfitársával, mint különben tehette volna azt. Éltét higgadt megfontolás, okos számítás, biztos feltételek jellemzik, mely férfi vonások mellett szövődnek be jellemébe a gyermekeit szerető önfeláldozó s résztrevő nemes, gyöngéd — módor s érzékeny szív — mint egy anyáé: mely férfiakat ritkán de ékesen karakterizál. Szereti a vadászatot is szórakozásból, de dőlgait szenvedélyért elhanyagólnia nem szabad. A kitidi egyház, búzgóságának sokat köszönhet, melyért nem azért áldoz, mert gondnoka, hanem azért, mert az öregeknek szép ékessége a hálaadás s hozzá tehetnők, a példaadás is. Egyháziassága, hazafisága mellett, jósága is ezekkel kapcsolatos, nemes deréksége zajtalanul munkás a közélet térein is s olyan ember, ki nem szól, csak teszen; nem jajveszékél; hanem ovatos a fájdalomban is, tudván azt, az a legnagyobb győző, ki önmagát győzi meg. Családi élete nemes és jó gyermekekben szerencsés volt, habár 2-ik nejétől el vált. Fia Géza, idős, sokban apja természetét öröklé. N.-Enyeden tanult s mint apja, gazda lett; hamar családot alkotván. Neje Mara György hátszegjárasi szolgabíró leánya Ágnes, a háziasság mintaképe. Eddig 3 leányuk van. Miklós leányai közül Mathild Brázovai Elekné, Ida Pap Árpádné: mindkettőnek gyermekei vannak.

I. Brázovai és
Pap családok.

Sigmond 3-ik fiának Lajosnak első nejétől gyermekei nem voltak. 2-ik-től Bálint Susánnától, a Sztrigyszentgyörgyi B. Sigmond és Csáki Susánna leányától 2 fia maradt Péter és Sándor. Valódi testvérek. Egyfórra gondólkózás, egyező természet, egy akarát. Péter a régi falusi gazda. Szem és szórgalom, ötsének jobb keze, komóly, csendes, otthonülő. Családot nem alkotott, ötsével együtt

él Vályán, hól a 60-as években leégett házuk helyett újat építettek. Hivatalt egyikök sem viselt, de javaikat nagy jövedelművé tévék az egyesült erővel. Sándor viálisabb alkotású; szereti a társaságot. Szilárd és erőss természetű, s elvét levitatni nem hagyó. Tapasztalaitól sem tér el, s mi egyszer jónak bizonyúl, nem áll el többi attól. Ha Péter takarékos az alatt Sándort kell érteni; ha pedig Sándor jó gazda hírében áll: ez alatt viszont Péter értetődik. Sándornak első nejétől gyermeke nem maradt. 2-ik neje Várhelyről Tórnya Júlia, a házi asszony mintaképe úgy a bibliai Márthai szőrgalomban, mint a Máriaéhoz hasonló kegyességben. A templom és háza, az a két szentély, melyekben él: és férjével s azon jó nagybácsival Péterrel: együtt fáradoznak a szép kis Margaréta leánykájoknak boldogságára, kit vételkedő szeretettel vesznek körül mindhárman. A Török dúláskor 1788-ban Vályára költözött Ferencznek 4 fiai közül kettő id. János és László két testvért vett nőül, János gyertyánosi Kovács Susánnát és László — Annát; — ki Lászlónak 1820-ban történt halála után Buda Lajos szolgabíróhoz ment nőül, de kívül kevés ideig élhete. Id. Jánoson kívül a többi 3 testvér mind kihaltak. 1817-ben az erdélyi nagy szűk idő és éhség alkalmával László ír testvérének, ki külső országban főhadnagy, Bálintnak az itthonn árendába hagyott jószágai felől: s így folytatja levelét: „itt nállunk nagyobb éhség van, mint külső országban (tehát ott is éhség volt) egymásra hálnak az emberek éhen. a búza vékája 16 frt. a törökbúza 12 Rfrt. s a jobbágyok is úgy elszegényedtek, hogy egynek sincs ökre, nagy költséggel kell tartani még a marhát is; s írja, hogy Zsigó is megnősült.“ (?) stb.: ez a Zsigó ötse lehetett, ki Jári Ágneszt vette el: a maczesdi Jári László leányát.

1. Buda Elek
okl. 152.

Id. Jánosnak első nejétől gy. Kovács Susánnától 3 gyermeke volt um.: Dániel, Rozália és Amália. 4-iktől Inczédi Bórbálától, László, Karolina, János és Eszter. Dániel vályai birtokos volt, neje Palkó Bórbára kissebbik leányánál Józefánál, Ajtai Ferencznél most is él. Nagyobb leánya Buda Sándorné elhalt 1868-ban. László Sztrigy-Szentgyörgyön birtokos, neje Palkó Rózália: s egyetlen fiok Gyula, kinek két leánya van s egy fia is: Sztrigy-Szentgyörgyre költözött székely birtokos leányától Csürös Maritól. Id. Jánosnak még volt egy hasonnevű fia: ki mint lovas katona a forradalomkor sebet kapott s gyógykezelés alatt 1851-ben halt el Karánsebesen, s ott is temettetett el. Az id. János leányai Hát-szeg vidékén férjesültek.

Az illyei és galaczi Buda család czimere több okleveleken előfordul s a múlt századokban név alá írás mellett jegyezni szo-

kott pecsénymatok szerint: a paizs kék mezejében, koponya felett keresztbe fektetett 2 kardon „álló férfi alak,” jobbjában pálmát tartva ábrázoltatik, s a paizs feletti sisakon 5 ágú korona áll, melynek tetejében félkar görbe kardot tart. Foszlány jobbról aranyzölddel, balról ezüst pirossal.

1. Buda Mikl.
okl. 244.
Buda Elek okl.
250.

nádasdi Bugyúl család.

Eredetét nem tudhatni. Annyi tény, hogy mindig a Sztrigy mellékén laktak s megyei hivatalokat is viseltek. Lakásukra nézve Brettyén és Kitiden találjuk őket, ősi fészkkükön Nádasdon kívül. Igy, 1675-ben János m. brettyei birtokos. 1694-ben Dániel szolgabíró Kitiden. 1705-ben alsó rákosdi B. István szolgabíró. 1716-ban István v. szolgabíró Kitiden. 1728-ban György ki Ó-Brettjeinek írja magát v. szölbíró. 1721-ben azonban kitidi ns. Bugyúl alias Jenikel István h. szölgabíró nevét találjuk, minek okát nem találtam meg. Az 1778-ik évben kitidi néhai B. János relikája, ns. nzs. Boér Erzsébet, mint kitidi birtokosnő fordul elé. Emelkedést mutat a család továbbá házassága után 1792-ben Sigmond által, kinek neje Mara Kristina: kinek leánya Klára 1819-ben halt el öregségben. A kitidi anya-
könyvben 1740-ből ezen feljegyzés olvastató: „B. Daniel leánya volt Kata, fejevizi Hercza Bóltizsár oláh pap felesége és kinek Katán kívül fiai voltak: B. András és János. B. András Fejérvizről Pap Katát vette el, kit bátyja Pap Gáspár nevelt volt fel s ennek leánya, (t. i. a Bugyúl Andrásé) Bugyúl Kata Bácsiba ment férjhez ns. Kis Benjaminhoz, kitől származott Kitidre a Kis János családja. 2-szor megházasodván András, vette Csulai Bóldizsár özvegyét karánsebesi Simon Magitot, ki unitária vallású volt, de Csulaihoz menvén pápistává lett, mint férje; B. András pedig görögvallást tartott s azután mindketten n. Tiszt. Kozma Márton uram által (ki kitidi pap volt) Kitiden refórmálódtak. Született egy fiók Sigmond, ki csakhamar árvaságra maradván a Vadas háznál s Enyeden neveltetett, de rossz tanuló lévén, kijött onnan s elvette f. szállsp. Mara Istvánnak első nejétől a Farkas leánytól való kisebb leányát Kristinát. Ettől született Klára nevű leányok, ki ifjan ment nőül egy Pártai Ferencz nevűhez, ki hamar elhalt. Egy év eltelte után özv. Pártainé férjhez ment Ólti Péter katholikushoz, úgy tűnik fel, hogy Sigmondtól vette eredetét a Sánta Bugyúl, alias Ólti Rózália, ki férjhez ment kányádi Jakab Sámuel után.“ 1819-ben B. Rózália, al. Ólti, 2-szor férjhez ment egy szászvárosi bukott emberhez Barcsi Danihoz, a ki a B. Sigmond apósától rá szállott kis birtokát s oklosi jobbágysait eladta

1. Buda Sánd.
okl. 148. 38.
Buda Ádám
okl. 14. 12. 23.

1. Buda Imre
okl. 124.

1. kitidi okl. 2.

1. kitidi okl. 17.

Klára 1852.
hal el.

1. kitidi anyak.
36. 1.

1. id. Székely bácsi lakós rák. Farkas Jánosnak, s mikor a pénz elfogyott a Sándor jegyz. 39. szegény sánta nőt is elűzte s ki tudja mily nyomórban elhalt. Így Kitiden elenyészett a Bugyúl nemzetség, de csak egy időre, mert 1869-ben nád. B. Elek 2-ik fia Károly Kitidre telepedik elvevén Farkas Gábor és Bágya Teréz leányát Ágnest 3 gyermekkel újból megalapítá a családot. 1876-ban azonban árván hagyta őket, elhalván 36 éves korában. A család Alsó-Nádasdon ma több ágban él, kik közül a következő táblázatok mutatják családjaikat:

Elek						
sz. 1813. Elek Pap Eszter				sz. 1816. Dániel Bartha Károlina		
sz. 1836. Ignác Ungur Eszter	Károly Kitidi	Miklós sz. 1839.	Ádám sz. 1840.	sz. 1839. József † 1883.	Sándor sz. 1846.	Károlina sz. 1854.
	Farkas			Körtvélyesi	körjegyző	
	Ágnes			András	Haróban	
	Etel.	Ákos.	Teréz.	Rákosd.	Baló Mari	
sz. 1863. Berta miriszloi Bányai Csaba Russi tanító † 1886.	Elek.	Árpád.	Ignác.	Agnes.	Rózs.	
	— Albert Pető Anna			— Lajos József	Szász Lidia. Andráse. esk. 1836.	
István sz. 1857.	Netti	Miklós	Anna	Lipót.	Kata.	Sándor sz. 1869.
						Judit sz. 1838.
						Bórbára sz. 1840.

1. anyakönyvi
jegyzetek :
Hunyad, Hos-
dát, Kitid és
Zejkfalváról.

Úgy látszik, hogy e családban a sokszámu gyermekek miatt a birtokok nagyon el aprósodtak, s így a mód is alább szálván, nagy részök elszegényedett; s iskoláztatást adni gyermekeinek nem tud, hogy családját valamely hivatal útján felemelje. Az ily állapot szokott melegágya lenni az un.: eloláhosodásnak, hól egy még nemes színezetű ifjúval bármely módosabb gazda párosítja gyermekét, mely esetekben magyar természet az a bevegylési hajlam is, melynek számtalan példáival találkozunk a családok történetében.

dévai Csáki család.

E családnak őshazája Hunyadmegye. 1668-ban öreg Apafi Mihály fejedelem adományoz d. Cs. Istvánnak Déva várossában a

a Felszeg-utczában egy házat telkestől, minden hozzá tartozóival. 1. ered. Arma-
 1685-ben ezen primus impetrans Csáki Istvánnak fiai hárman meg- lis pergam.
 osztoznak dévai jószágaik felett, mely alkalommal a nagyobb Ist- Buda Sándor
 vánnak jut örökségébe ezen dónált ház, András és Miklós ötsei okl. 2.
 más házakat nyervén osztályrészlül. 1694-ben Istvánt perli Thórdai 1. fenti 48.
 Ádám János valami szőlős-kertekért. A család egyik tagja, a 1. fenti 154.
 harczias természetű András részt vett a Rákoczi vagy Kurucz
 forradalomban, ki aztán, több honfitársaival együtt bújdosásában
 Rodostóban halt el 1757-ben, szép idejében, 81 éves korában. E 1. Cserei Mih.
 rodostói martyrnak felesége Barcsai Anna volt, kitől 1712-ben hist. 350. 70.
 Naláczai Lászlóné, Thóldalagi Mária bizonyos részjóságokat vásárol és Nagy Iván.
 meg Vülcesden. „Csáki Andrásnétól, Barcsai Annától maradott III. 92.
 atyafiak, édes anyjok hóltá után reájok devéniált sztrigy-szent- 1. Buda Sánd.
 györgyi jószágon realis divisiót tévén, az udvarház Csáki Gábor- okl. 36. 58.
 nak, mint kisebbik atyafinak jutott s ugyan csak a ház előtt
 levő lisztelő malom jutott Csáki Juliának. De úgy látszik ez osz- 1. fenti 15.
 tály nem maradott így, mert Gábor: feleségének Veres Ágnesnek
 szászvárosi részbirtokáért megcseréli nővérétől a malmot s így az
 egész Barcsai juss Szentgyörgyön a Csáki Gáboré lesz. Julia elő- 1. fenti 15.
 szőr kitidi Naláczai Farkashoz ment nőül, de ez elhalván 2-szor
 Szombati Mihályné lett, 3 gyermeke volt. A család történetét a
 mult század végén kitidi kronikás pap Solyom János így írja le:
 „Ezen házban találtam 1753-ban Cs. Gábor uramat, feleségével
 Veres Ágnes asszonyal és Julia és Ráchel két gyermekeivel, kik
 elhaltak. Azután született egy fiú magzat Dániel 1754-ben, azután
 László, István elhaltak, János él. Bórbárát tiszteletes Berzetei
 Jósefné asszonyom vette örögbe s nevelte is, míg meghala Tórdos-
 son, házánál. 1769-ben meghalt Veres Ágnes is Szentgyörgyön.
 Azután meghala maga Csáki Gábor uram 1773-ban. Elmaradván
 a két fiú gyermek árvaságra, a nyomoruságos és keserves árva-
 ságban is rendelt az Isten ő szent felsége olyanokat, a kiknek
 szárnyok alatt felnevekedhetének s tanulatlan sem maradtak. Cs.
 Dániel Szászvároson s Enyeden deákoskodott, onnét ment cancel-
 láriára. Azután házasságra adván magát, Szászvárosról Bonyhai
 Ferencz leányát Susánnát vette el, kivel 4 gyermeke volt: de oh!
 fájdalom, mind meghóltak, pedig igen szép nagyok voltak, 3 leány
 és 1 fiú.

Nóha mostan, mikor ezeket írnám, gyermekek nélkül vagynak,
 de hatalmas az Isten, ki a megpusztult házat ismér építse fel,
 melyet cselekedjék irgalma Amen. János árvaságra maradván nevel-
 tetett és tanítatott Berzetei Jósef tórdosi pap és felesége által
 a szászvárosi iskolában. Azután szászvárosi papságra hozattatván

Fogarasi József úr (mint a kinek igen közel való attyafia volt: mert Csáki Jánosnak és Fogarasi József urannak az édes anyyok testvér-atyafiai voltak) vette gondviselése alá s ott tanult Szászvároson, míg Fogarasi József urannak hivatala adaték a marosvásárhelyi Collégiuban Professorságra való hivatala esék, osztán oda is elvitte magával s ott maga mellett tartotta s tanította, míg élhete. E nagy tudományu s taníttásra született jó ember halála után, lejöve Szentgyörgyre, és ott a bátya ura mellett lakott kevés ideig. Önnét, bátya tanácsából rekomendáltatott Mlts Zejk Dániel konsiliárius úr mellé és most is ott vagyon, de micsoda állapotban, nem bizonyos előttem.“

1. kitidi anyak.
79—82. l.

Ezen eléggé kapcsolatos leírásokból a következő családfát hozhatjuk le:

dévai Csáki István † 1712. primus impetrans.					
István kihal.	András sz. 1676. † 1757. Rodostói martyr. Barcsai Anna.	Miklós neje . . . . . † 1781.			
Julia	Gábor † 1773.	György	László † 1745.	Miklós	
1. Nalácz Farkas † 1743.	szászvárosi Veres Ágnes † 1769.		1. Kristyori Anna † 1731.	† 1757.	
2. Szombati Mihály	sztrigy-szt.-györgyi birt.	† 1738.	2. Dioszegi Éva † 1738.		
			3. nv. Gargócs Éva † 1766. lesneki birt.		
3. gyermek.					
	Dániel † 1799.	János	N. N.		
elh. Sztrigy-Szt.-Györgyön		1810-ben él,			
szászv. Bonyhai Susánna		Déván lakott,	István † 1823.		
Ferenczé.		Kajánban birt.			
Bórbára † 1815.		sz. 1810. Sussánna			
fej. Bálint Sigmond					
sz. 1810. Susánna		Sigmond			
g. Buda Lajos szolgab.		Szabó Mária			
Vályán.					
		Jankó: (utolsó Bálint fiú.)			

1. fentiekén
kívül Buda
Elek okl. 248.

Az 1744-ik évben Csáki Júlia, Szombati Mihályné egy kölcsön levélben panaszolja, hogy „azért van kénytelenítve pénzért kölcsönözni, mert az 1738-beli szörnyű pestis mián, Sztrigy-Szent-Györgyön megaprosódtak a jöbbágyok, sőt némelyek egészen helyen jön elé. kihaltak.“

1. Buda Sándor okl 56.
E pestis több helyen jön elé. kihaltak.“

Egy tanú vallomás szerint 1842-eről m. Nopcsa László főispán sztrigy-szentgyörgyi zsellére 68 éves vallja, hogy Csáki Dániel feleségét Bonyhai Susánnát ismerte: s 10 éves volt, mikor az oláh tumultusban, az erdőre, hova elbújtak volt, tejet hordott nekik enni. 1818-ban kelt egy szerződés szerint, Bálint Sigmond-^{1. Buda Sándor okl. 23.}nak Csáki Bórbára jussán Bácsiban is van birtoka, mely Susanna leányát illeti az anyja halála után, de mely birtokrészt Gábor zálogba tett volt Buda Andrásnak. Ezt ugyan onnan ipja Cs. Dániel kiváltotta s a Sombori Mária jussán vejére Mihonya Jánosra szállott, ki 1802-ben újra zálogba adta dévai Nagy Józsefnek s nejének Tarr Sárának, kiknek fiok Nagy Máté. ^{1. fennti 52.}

Az 1841-ik évben Csáki Juliának, Naláczi Farkasnének descendensei:

Bácsi Károlina, Marillai Ferenczné.

Tóth Klára, Csiki Györgyné. Laskai Susanna, Kornis Elekné. Inczédi Ágnes, Komáromi Domokosné. Inczédi Mária, özv. Nemes Lászlóné-bórb. Csóka József és Benedekfi Pál. Másfelől, Csáki Lászlónak, Gargócs Évától származott leány ágon való utódai, a dévai Csáki jószágoknak lettek birtokosai um.: Makrai Sándorné és Sándor, Tórma Miklósné és Makrai Éva, Váradi Dánielné. A táblázaton nem foglal helyet ez: „1774-ben Lugosi Sámuel nősül ^{1. perirat. fennti 54.} Csáki Ágnessel.“ ^{1. dévai anyak.}

A család ősi czimere: paizsban félkar görbe kardot tartva, s a paizson foszlányok közt 5 ágú korona ismét félkarral és görbe karddal, mely mellett balról keresztet tartó kézfej, jobbról pedig félhóld van ábrázolva.

A Csáki nemes családnak összes sztrigy-szent-györgyi és vályai részei a Bálint Sigmondné leánya jussán a Buda családnak azon ágára száll át, melyet Buda Péter és Sándor testvérek képviselnek ma, a kik azon jussból ősi belsöket és malmot is birnak, mely birtok azelőtt, a Barcsai családé volt. A dévai Csáki családot a kihalt családok közé számíthatjuk, melyről e század közepe óta csak az emlékezet beszél.

^{1. Csáki László czimere 1728. Buda Ádám okl. pecsét-nyomat 87.}

alsó csernátoni Cseh család.

Eredetere nézve Székely család, mely Bethlen Gábortól új adományt kap Alsó-Csernátonban. Petrus Cseh 1434-ben vice vaj-^{1. Benkő Transylv. I. 197.}woda volt. Az összefüggés tekintetbe vétele nélkül azon új adományt nyerő Istvántól a család Csernátonban származik le; s csak e század elején származnak a Sztrigy mellékére: hól az első Dávid az 1811-ik évben insüngensi vitéz fegyverét letévén először a báró

Naláczi József udvarában foglalt el tisztí állást, a honnan később Demsusra ment át e minőségben s mint kis birtokos is, Nopcsa Elek statuspresesnek vált jószágigazgatója, míg végre aztán Húnyadra telepedett le, hól mint városi ord. nótárius szerepelt sokáig. Családfájok e megyében ez:

1. Buda Elek
okl. 226.

			István. Jósiás } kihal }		testvérek.
Ferencz	Józi	Jósiás	András	Ágnes	sz. 1772. Dávid † 1849. Décsi Krisztina.
Ezek mind Háromszéken laktak.					
Sándor	Anna †	Dénes †	Zsófi †		sz. 1825. József † 1890. Knezovics Józéfa esk. 1852.
Jékim	Lujza.				
Jósef Sándor	Anti Róza †		Berta	sz. 1858. Mari	sz. 1860. Ilona
			Lénászi Bertalan	Csonka Béla	Frischholz
				körjegyző.	Árpád, irnok.
			Irma		
				Melinda. Gyula. Béla. Árpád.	

Dávidnak fia József, mint sokgyermekű, szegény sortu apának gyermeke a Barcsai családbeli tanuló úrfiak mellett mint szolga nevededett fel s tanult a M.-vásárhelyi iskolában is, hól azonban elérvén az 1848-iki forradalm, ő is honvédnek állott s Piskinélt ott vólt Bem seregében mint jó hazafi. Jelen vólt, ezenkívül a medgyesi, vásárhelyi és kis-szebeni útközetekben is. Tanulmányait nem folytathatván azután ő is gazda-tisztnek állott de szerencséje nem lévén, kevés vagyona a spekulációk rosszul sikerülése miatt veszett el; s így mint szegény, de ezen szegénységében egy talpig becsületes ember és szolgálataiban hű szolga végezte bé pályafutását, mely későbbi éveiben megtámadott egészségi állapota miatt sok szenvedéssel végződött. V.-Húnyadon, hova gyógyulni ment vólt, halt el, oda is temették.

rekettyefalvi Cserményi család.

A Cserményi család Hátszegvidéken jön elé, s családi összeköttetéseiből ítélve előkelő helyet foglal el a családok történetében. 1664-ben Sigmond, Mihály, Mátyás, Ilona, Judit, Susánna, ki, Gerleszti Miklosné; megosztoznak a még hátra lévő tótesdi pórtiok felett. 1665-ben István, ki Rekettyefalváról írja magát, hivatkozik apjára Mihályra és anyjára Marsinai Katalinra, a ki a Ferencz leánya vólt s arra is, hogy szülői Ó-Brettyén is birtak. 1675-ben Cserményi Sigmondné, Osztroi Ilona vólt. Ugyan ez évben Mihály megveszi Ohábát, Körmöndi Fruzinától, ki Csóka Jakabné vólt.

1. Buda Ádám
okl. 72.
1. Buda Mikl
okl. 159.
1. Buda Ádám
okl. 148.
Buda Elek
okl. 296.

1689-ből egy nyugta álljon itt például: „En nagjmezei Keresztesi Sámuel, adom tudtara, az kiknek illik, hogj T. nzs Cserményi Sigmond sógór uram adott kezemben, tulajdon saját maga keresményit, um. ezer impériális tallért, ezer oroszlyanos tallért, conservationis-causa, melyről adom ezennel testimoniálisomat, Dat. in Felső-Szállásp.: mit hitelesen Medgyesen bizonyitnak.“ Ezt csak is a bizalom bélyegzi meg, nem mint ma... 1712-ben Susánna, Déván lakó Thórdai Ádám János relikája dispositiot teszen, alább írott ns. személyek előtt, „hogj feljebb elmúlt 1709-ik évben, midőn Törökországban, bűdosásban lőt volna az revolútio alkalmatosságával, fekvő beteg lévén s nem tudván életének végét, a kisebbik édes fia Thórdai Ádám István dajkálkodván környüllötte, még ott Törökországban in anno praeteripso kötötte vólt denominált Cserményi Susánna asszony ezen megirt vármegyei Rekettyefalvi jószágát, becsületes, nemes emberek presentiajokban (mely jószág attyától Istvántól nyíl szerint deveniált) Thórdai István uramnak, az ő kisebbik édes fiának, um.: jobbágyokat, kerteket, földeket, réteket, egyszóval minden névvel nevezendő alkalmatosságit stb.“ 1727-ben szó van arról, logy a rekettyefalvi jobbágyok elszéledtek Brettyére, Mácsóra s már nem lehet visszahozni. 1729-ben készül az a végrendelet, melyben Cserményi „Sigmond és neje Osztroi Ilona magtalanok lévén, Péterfalvi tetemes józsaigaikat s ehez tartozó A.-szilvási, m.-brettyei, szentpéteri, tothesdi, poklisai, Jó valcseli, rekettyefalvi, n.-klopotivai, tustyai, styeji Prédium, Lunka-csernai s nagy-oklosi és kitidi mellékbirtokaikat, két ágon lévő attyafiaiknak hagyják, oly főrmán, hogj a mig él valamelyik, addig azt bántatlanul használja s az utólsónak halála után, osztassék el férj és nő rokonai között.“ „Osztroi Ilona successorai Gridi Balás és Tórnya Tamás, aláírás: Tornyai Tórnya Péter, János, Mátyás és Miklós. Erdőbényi Mátyás deák, ifj. szállásp. Roska Kenda ns. személyek.“

Buda Ádám
okl. 7., 49,
77. és. 73.
Buda Ádám
okl. 145.

l. Buda Ádám
okl. 178.

l. Buda Ádám
okl. 78. 82.

l. Buda Ádám
okl. 14. 77.

Ezekből a családja a következő: (1700 körül.)

Sigmond		Mihály			
1. Osztroi Ilona		Marsinai Katalin Ferenczé.			
2. Váradli Mária					
Klára	1694. Mátyás	Farkas	István	Judit.	Susánna
Berzente	baresdi birt.	mácsói birt.	Zejk	Agnes	† 1712.
Ferencz	kihal.	Buda Éva			Gerleszti
kihal.		(László és	Susánna		Miklós
		Szilvási	dév. Thórdai		
Örökösök	a Gridi és	Katáé.)	Ádám János		
Tórnya	családok.	kihal.			
			Th. A. István.		

} l. Buda M.
okl. 243.
és előbbie.

A mint e táblázatból is látható e család fiágon egészen kihalt. Leányága, birtokaival együtt elosztott s beolvadt a Köröndi, Púj, Thórdai Ádám, Gridi és Tórnya családok javaiba, ép úgy, mint nemes eredetők azoknak sarjaiba, hogy más név alatt teljesítse azt, a mi egy és közös: az emberi hivatást.

galaczi és csernai Cserna család.

Hunyadmegyének ősi családjai közé tartozik, s a Sztrigy-melléki Galacsról írták magokat régi őseik. 1523-ban Brandenburgi György állitt ki egy adomány levelet, melyben a csernai uradalmat és Bújthúr községben két jobbágytelket adományoz hívének Cserna Györgynek. Ezen Brandenburgi György adományát 1532-ben Szapolyai János király megerősítti, mely konfirmáló decretum mellé záradékul helyben hagyja azon osztozkodást is, mely barátságos egyezség útján jött létre Cserna György, Mihály és Ferencz testvérek között. Ezután az okmányok hiányoznak. 1702-ben csernai Cserna Gábor kincstári sáfár, a csernai vasbánya műveknél alkalmazva.

1. Tört. rég.
társ. gyűl.
1890. sept. 3.
Kun. Rob.

1. Buda Ádám
okl. 186.
Buda Ádám
okl. 16.

1. hunyadi
anyak.
1. Buda Elek
okl. 292.

1715-ben néh. Cserna Gábor utóda pert folytat kitídi birt.

Gridi Balázsszal.

1795-ben Dániel leánya Rózália, ki 1827-ben Zejk Gyuláné anyja volt.

1811-ben Lajos szolgabíró volt, az okmányokon láthatólag.

Nem tudható ha ezen szolgabíró Lajostól, vagy ennek valamely testvérétől e század közepe táján 3 testvér osztozik meg, u. m.:

I. Dénes Csólnakosi Anna.

Leopold	István.	Gyula.	Árpád	Fáni	Matild	Atilla.
pénztárnok			Décsi Eugenia	Décsi	Horváth	(eltűnt)
Békés Gyulán				Albert	Ferencz	?
					telekkönyvi	
				Eugenia	hív. M. Vásárh.	

II. György.

III. Dániel.

neje ..... † 1849.

Domokos. Susánna. Netti. Czeczília
50 éves Móréné Nagy
birtokos István
Cserán

Dániel. † Pál. † Ráchel. Ágnes. Károlina. Mari.
Oláh-ör- Gál Sámuel
szágban v. hunyadi
ref. pap.

Az első táblázaton Fáni leánya Décsi Eugenia, másodrangú vérrokonához, anyja fivéréhez Alberthez ment nőül, fejedelmi dispensációval. A többiek között nébányan elhaltak, pár elköltözött

honából, a leányok is férjeiket követték, s így ma kevés a Csernán lakók száma, s megapadott vagyoni állapotban régi fényök is letűntnek látszik.

1. hunyadi,
hoszdáti anyak.
összeállítva.

bórbátvizi Csóka család.

Eredetileg középnemes család, mely a fejedelmi időszakban nyerte nemességét. Családi leveleik oly kevés számúak, hogy abból táblázatot megállapítani nem lehet. 1659-ben István bórbátvizi birtokos. 1675-ben Jákobnak Sztrigy-Szent-Györgyön, Ohában van birtoka. Neje bretteyi Körmendi Drusiánna vagy Fruzsina, néhol Fruska névvel, ki zálogba teszi nevezett javait a jobbágyakkal együtt Cserményi Mihálynak „50 graeci tallérigh, 55 oroszlányos tallérigh és fél graeci tallérigh s százkét forint pótura pénzigh, mely facit in summa 302 frtot, — ugyanez időben Bokosnyiczai Mária Cs. Zakariás neje, ennek fivéréi László és István. 1720-ban Demeter bórbátvizi birtokos, 47 éves, ki Buda Jánossal pórtai követ volt. Apafi alatt; neje Antalfi Susánna. 1728-ban László és Miklós a János fiai. 1744-ben János v. szolgabíró. 1753-ban Csóka Statius-nak Tótesden vannak jobbágysai. (tanuval) 1761-ben Isák apja Demeter bórb. birt. 1789-ben László özvegye Farkas Károlina, ki 2-szor kitidi Bágya Istvánné. 1807-ben Isák leánya Bethus. 1840-ben Ignác neje Kiss Lidia. 1850. László neje alsó városi Henter Ágnes Sigmondé, Szászvároson lakik. 1854-ben Ábrahám neje ákosfalvi Székely Anna, kinek fia Sándor kitidi birtokos volt, most Bórbátvizen éldegél, neje Török Ilka Húnyadról, gyermekei Irén s kisebbek is. Bácsiban 1868-ban elhal Csóka Ferencz, kinek neje Imecs József az Andrásé volt. (Nagy buzgóságu, fáradhatatlan kálvinista, kinek gondnoksága alatt épült a templom, melynek nagy harangját ajándékba önttette.) Ezen házasságból született Csóka Ida, ki hunyadi járásbíró Törnyai Sándor neje. Megjegyzendő, hogy Imecs Józsefnek első férje rákosdi Farkas Zsigmond volt: ki Bácsiban és Brettyén is birt.

1. Buda Imre
okl. 317.

1. fenti 256.
1. Buda Elek
okl. 296.

Buda Ádám
okl. 145.

1. Pogány Al-
bertné okl. 8.

1. Buda Imre
okl. 80. 270.

1. Buda Ádám
okl. 113. 78.

1. Buda Imre
okl. 38. 14.

1. Buda Ádám
okl. 53.

1. Buda Ádám
okl. 144.

1. kit. okl.
1. fennli

1. bácsii anyk.

csólnakosi Csólnakosi család.

Csólnakos falú, vagy a mint régi okmányokon írva van: Chionakos, a hunyadi vár-erőd felett a völgyben fekszik. A Csólnakosi család egyike a legrégebbi eredetű családoknak. Okmányilag eleik osztályos atyafiak voltak Húnyadi Jánossal, Erdély kórmány-
zójával, ki a Vojk Buti családnak ajándékozott, a Törökök ellen tanúsított vitézségeiért egy falút Csólnakost, mely Húnyad mellett

1. Berkő Tran-
sil. I. 566.

(Csónakos de
Csónak név is
fűrdül elé.)

- egy völgyben van, s mely falúról a Járisló név helyett, Csólnakosi lett, a mint szokás volt. A Húnyadi János édes anyja Marsinai Erzsébet 2-szor ezen Járislóhoz ment férjhez. Ez okon a falú sok szép szabadalmakkal volt felruházva. Így pl. őrszágos adót nem fizettek, törvénykezési és minden jogi és peres ügyeikben a földes uraság kikerülése nélkül semmit nem volt szabad tenniök s fellebbezések, vagy perújítások is nem a megyéhez történtek, mint mindenütt széles Magyarországon Szent István óta, hanem egyenesen a királyi táblára, vagy a fejedelemhez, kormányzó közegehez appealtattak. Különben a család tagjai, kenézek, tehát birtokosok voltak az előtt is Csólnakos helységben s 1448-ban e helység mellé Karánsebesen is nyernek némely szabadalmakat. Gr. Teleki J. lapokon keresztül (33 – 36.) foglalkozik eredetökkel s a Húnyadi házhoz való rokonságokkal, úgy az ebből eredett kiváltságokkal is. Kövári szerint ezen jogokat még a múlt században is élvezték, sőt az 1838-iki őrszággyűlésen a család nevében visszaállíttatni kéri. A magas eredet táblázata ez:

Mórsinai Erzsébet. 1409.

előbb:	azután:
Vojk Butline	Csólnakosi Járislóné.
Húnyadi János, kormányzó	Dán. Vojk. Péter. János 1440.

- 1588-ban elé fordul Joannis Csólnakos De Csólnakos, mint megyei bíró és Bálint húnyadmegyei követ. 1662. táján Szilvási Bálint török követnek, neje Csólnakosi Susánna volt, kikerül a húnyadi czinteremben egy tört kö lapon olvasható, hogy iskola-építtetők voltak a 17-ik század közepén. 1680-tól kezdve a család leszármazása a következő:

N. N.							
András Cziula Erzsébet Cziula György és Buda Anna (Jánosé) leánya.				Sándor Brázovai N. a Böldisaré			
I. I. Buda M. okl. 1680. 413.	I. György	Judith.	Jósef	II. id. Bálint	Anna		
II. Buda Ádám okl. 1693. 16.	1743. viceispán	kl. Pogány			Leheszk Miklós		
18. 46.	és egyh. megyei	György	Sámuel.	III.	n.-pestényi birt.		
I. III. Buda I. okl. 1693.	gondnok						
18. 364.				Miklós.	id. Mihály.	id. Péter	Mihály
IV. Buda Ádám okl. 48.	IV. Dániel.						
Buda Imre okl. 283.				Mária	Farkas	ifj. Bálint	
				id. Balia			
				Sámuel.		András.	

Az I. II. III. IV. p. alatt jelzett periratokon : Leheszk Miklósné, Csólnakosi Anna perel Cs. Bálinttal, s halála után annak fiaival, Miklóssal, Mihállyal, Péterrel mint osztozó testvér az alsó szilvási részjőszágokéért, alsó-szilvási Dragics Mihály szolgabírósa alatt. 1711. és 1733-ban Farkasra, Andrásra és Leheszk Mihályra is átment ez a per. Cs. Mihály birtoka A.-Szilváson. 1753-ban György, megyei inspektór-kurátor a reformátusoknál és alispán épen 1738-ban a nagy pestis korában. A továbbiaknak összeköttetéseit nem találhatván fel, a mit találtam azokat jegyzem le csak : 1783-ban László Ó-Brettyén bir. 1812-ben elh. Ferencz 36 év. 1826-ban elh. Anna, Móré Antalné. 1840-ben elh. Zejk Éva előbb Lajosné, utóbb Elekné, 60 éves, kegyes nő. Ezen utóbbi buzgó pártolója volt a v.-húnyadi egyháznak, s még első férje Csólnakosi Lajos idejében e század elején a csólnakosi malom szombati vámját a húnyadi egyháznak légálta volt, de a melyet, veje Válya Ignác és felesége Csólnakosi Kata ki adni a forradalom után nem akartak, tudván, hogy a leveleket azon idő megsemmisítette, mit csakugyan per útján nem is lehetett többé visszanyerni a családtól. 1848-ban elh. László 35 év. 1874-ben elh. Dániel 76 év. ki V.-Húnyadon lakott.

E században eléforduló 3. család tagjai ezek :

1. Dani Farkas Kata	2. Dani Zerényi Erzsébet	3. Lajos Zejk Éva
Kata. ifj. Dani. Sándor nőülen	László Pára Netti	Pál. Elek. Kata 1. Válya Náczi 2. Lázár Pöldi.

Csólnakos falú 200 éven át volt filiája a húnyadi egyháznak. 1685-ben Cs. Susánna ajándékoz a húnyadi egyháznak egy 1 kupás aranyozott ezüst kancsót. Meg van jegyezve az anyakönyben, hogy a Csólnakosi család tagjai a szombati malom vámjövödelmét átok alatt konferálják a húnyadi papnak, mely még akkór is járt, mikór erdélyi gubernátor gróf Bánffy György 1782-ben birta zálogban a Csólnakosi familiától Csólnakost. Ezt rendelte vissza 1813-ban Zejk Éva, s be is szolgált a pap oda, ki akkor Várallyai István esperes volt. Most e családban Csólnakoson Dániel az egyedüli örökös. Az a fény letűnt, mely ez ágat ékesített, pedig oh! nagy volt hajdani ragyogása.....

gálospetri Csongrádi család.

Eredetét Biharmegye Gálospetri falújától írja, s csakugyan a 17-ik században Erdélyben nem találkozunk neveikkel 1619-ben

- Bethlen Gábor fejedelem korában egy Congrádit Érsekújvár ostrománál találtunk, kit Kemény János is ismert s kit ottan Longueval-Buquoi generális megtámadván: Csongrádi maga lötte le őt s fejét mint győzelem jelét vitte a fejedelemnek. Ennek a vitéznek unokái lehettek a múlt század elején Ferencz, ki Konczáról írja magát és Farkas, kinek neje v. Dániel Sónia volt, a vargyasi D. József és Maczesdi Mária leánya: a kiknek 3 gyermekétől Lászlótól, Máriától és Bórbárától a család aként származik le, mint a táblázaton látható. A család okmányai, habár 3 helyen is meg voltak másolatban, az 1848/9-iki forradalmi katasztrófáknak s az ily kincseket nem kimélő bárbár kezeknek lettek áldozatai. Ez okon a régebbi eredet lehozása előttem sem lehet ismeretes. Czi-merök a múlt században előforduló okmányok pecsétés darabjaiból kivehetőleg: paizs mezejében álló-oroszlán kardot tartva első jobb- jában, a paizs feletti sisakon 5 ágú koronán fél kar, mely marká- ban egy levágott török fejen átszúrt-kardot tart. Foszlány jobb- ról piros arannyal, balról halványzöld ezüsttel.
- I. Kemény Já- nos önéle- rása 40. l.
- I. Magy. tört. eml. b. Apór Péter. 271. 27. és Buda Ádám okl. 68.
- I. Csongrádi Miklós de Gá- lospetri 1781. viasznyomat.
- II-ik Farkasnak 3-ik leánya Anna † 1815-ben Köblös Lász- lóné volt, kiknek familiájok a Csongrádi familiának lévén kiegé- szített része, így következik:

Csongrádi — érsekújvári hős

N. N.

Ferencz	I. Farkas A. farkadini birt.
de Koncza	Dániel Sónia szász vessződi birt.

I. László † 1739.	Mária.	Bórbára.
eltem. Szász-Vessződön.		

I. László † 1778.
m. gyerő monostori
báró Kemény Sónia † 1780. (kinek anyja Boér Susánna volt.)

I. Miklós † 1803.	Zsuzsánna	Terézsia	Bórbára	II. Farkas † 1819.
f. farkadini birt.	1. dems. Lukács	sarkadi	1774.	felső Fehérben
Kendefi Ráchel	József	Türi László		főbíró
kihal.	2. Nalácsi Böldisár	kihal.		gal. Buda
				Julianna † 1826.
Miklós.	István.	József.	Ferencz.	

II. Farkas folytatás :

Judit	Klára.	Anna. † 1815. nagyváradi Köblös László	Teréz. † 1782.	III. Farkas † 1843. 1790. fehérm. főbiró. † 1789. Gyulai Juliánna III. sz. 1824 Miklós † 1878. nv. Köblös Johanna † 1879.	Sigmond † 1848.	László † 1848. gyermek. kihal.	Dániel. † 1843. 65 éves.	II. Miklós † 1863. ser. Kenderesi Kristina sz. 1790. 1845. kihal.	István † 1873. ürmösi Maurer Juliánna.	Ráchel † 1799. hajadon.
Gizella m.-brettyei birtokos.				Eliz k. Kőnczei Gyula						
Mária n.-váradi Pásztolai	Albert † 1860.		Susánna m.-kövesdi újfalvi József † 1883. Katinka kebeleai Nagy Pál (Samuél)	Róza sófalvi Schopf Adóf † 1885.		Mihály † 1868. tarcsafalvi Pálfi Róza Ilona	Gábor † 1843.	Gyula belényesi Komáromi Vilma	Kálmán h. szentmárt. Rigó Ilka Józsefa	
						Róza.		István.	Margit.	
Susa. Ábrah. Ugron. György.	Mari.	Ákos.	Giza.	Juli.	Róza.					

II-ik Farkasnak 3-ik leánya Anna † 1815-ben Köblös Lászlóné volt, kiknek familiájok a Csongrádi familiának lévén kiegészítő része, így következik:

Csongrádi Anna, (II. Farkasé)
nagyváradai Köblös László

sz. 1804. Farkas † 1856. Domokos. balásf. Brenesán Róza.			Juliánna † 1882. Karathnai Könczei Lajos			Susánna
Johanna	Susa.	Róza. István. Miklós	Eszter. Károly Gyula			
Csongrádi	lúgosi	r. Récsei	úrmösi	h. Herszényi	g. Csongrádi	
Miklós.	Fodór	Ágnes	Maurer	Vilma	Eliz † 1888.	
a III-ik	Péter		Gábór			
Dezső. Jolán. Janka. Erzs. Mari. Czeczilia			Róza	Bertha † 1889.	Albert.	Lajos. Gizela. Béla.
höl. Gál			Mezei	b. gróf Bethlen		
Róza			Viktor	Kálmán.		

I. Farkasnak farkadimi birtoka, felesége anyjának, Maczesdi Máriának volt osztályrésze. — II. László felesége, Boér Susánna

leánya, Kemény Sófia bárónő.

A család főhelye e. szerint a múlt század közepéig Szász Vessződ volt mely Küküllőmegyében van. Azután Felső-Fehérmegyében laktak, hól László és Farkas hivatalt viseltek, mint pl.

II. és III-dik Farkas főbiróságot: s ez utóbbi e század legelején a nagy-enyedvidéki egyházmegyének volt kúrátor, ki a sztrigy-

melléki birtokait tiszték által kezelteti.

A mint azonban az ó-brettyei anyakönyvből látszik 1808-ban már M.-Brettyén lakik, valószínűleg nyugalomban vonúlva, mert az akkori pap felírja, hogy: „M.-Brettyén pátronusok mélt. Csongrádi Farkas úr egész virágzó házával.“ — Neje Buda Juliánna volt, a II-ik Buda László és Rettégi Bórbára leánya. 1792-ben néh. Baló Antal jussait Hortobágyfalván (Kőrmiczel) megveszi, mely Szeben vidékén van: mely leányaira száll át. A család másik fiu tagja I. Miklós Felső-Farkadinon lakik s 1805-ből egy osztálylevél van, melyben Miklós özvegye Kendefi Ráchel, az osztálylevél saját kifejezése szerint: „a megirt asszony enyésztevel a jószág successorai demsusi Lukács Miklós, Csongrádi Farkas, Lukács

István és Gargócs Elek.“ (h.-assessorok Csulai György és Károly) Úgy látszik azonban, hogy ekkor Kendefi Ráchel még nem hal meg, miért 1809-ben elé fordul egy aláírása, mint özvegy, sőt 1819-ben régebb vásárolt házat Szászvároson, testvérénél Kendefi Juditnál, özv. Szilvási Bálintnéál lévő s ezek leányától Szilvási Katalintól s Buda Ádámtól származott 2 fiúnak Buda Eleknek és

1. Buda Ádám
okl. 60. és
Csongrádi Gi-
zella okl. 4. 15.

1. Csongrádi
Gizella okl. 8.

1. Nagy Iván-
nál.

1. 1. lapon.
1. Csongrádi
Gizella okl. 15.
1. fenn 9.

1. Buda Ádám
okl. 86.
Buda Imre
okl. 18.

Farkasnak testálja, kiknek szülei elhaltak vólt. E században inkább a Sztrigymelléken lakaak, brettyei órszágút mellett fekvő szép jószágukon, mely a hozzá tartozó farkadini, mácsói, ganczágai részjószágokkal szépen jövedelmez. — II. Farkas fia II. Miklós, nejével Kenderesi Krisztinával építették Ó-Brettyén azt a gyönyörű 6 lakrészü házat, a tórnác feletti kőíratból láthatólag. mely most a Ponori Sándor kézdi-vásárhelyi törvényszéki elnöké, s mely jószág és ház úgy szállott reá, hogy Kenderesi Krisztinának első férjétől, Naláczi Lajostól 1812-ben született leánya N. Bórbára, Pálfi Domokoshoz ment férjhez, kinek aztán leánya Pálfi Rózália Ponori Sándorné lett, ki a Pálfi testvéreket a birtokból kifizette. III.-ik Farkas — és egyetlen fia Miklós, kit III.-iknak jelzénk, Brettyén mint jó gazdák, tekintélyes társadalmi emberek, barátságos természetűek tünnek ki. III. Miklós a forradalomban tevékeny részt vett, fogva is vólt, melyből való menekülése, saját ügyes észjárásának vólt eredménye. Mégis ártott neki e honáért szenvedett állapot, mi ha nem lessz vala, több ideig lehetett volna hazájának fia, társadalmának dísze.

Neje, a kegyes Köblös Johanna, N.-Enyeden született, 1829-ben. Neki is ártott az a sokak által viselt honleányi bánat, mely élet-társát hitestársi remegésével féltette azon viharos időkbén, a nem ritkán szokásos legrosszabbtól. Férjét, megtört erejével csak egy évig élheté túl. Ott nincs a szívnek fájdalma, hól pihen! Leányai közül Eliz, 1871-ben karathnai Könczi Gyulához ment nőül, de 1888-ban Fogarasban elhalván s azután nővére Gizella sógórával Könczeivel megosztozván, — Gizelláé lett a sztrigymelléki birtok egészen, ki ősei örökén M.-Brettyén tisztje által kezelteti szép birtokát s fáradoz, épitt, ültet, hogy kellemessé tegye azon kies kuriát, melynek kertjében ősei pihennek.

nagycsulai és tustyai Csulai család.

A Csulai család, Hátszegvidékének ősi családjai közé tartozik. Már 1577-ben találunk okmányt, melyben Csulai, vagy (a mint régebben a lakhelyről szerették nevezni.) Tustyai Péternek leányától Erzsébettől, ki Simon Mihályné vólt — származott unokája Simon Margit, Szegedi Jánosné, a nagy atyától reá maradott részt birta, t. i.: Tustyának $\frac{1}{3}$ -adát és Bauczárnak $\frac{1}{6}$ -odát, mft bizonyított de anno 1577-ben. „a processusban exhibeált contractus.“ Ezen részbirtok Osztroi Erzsébetre szállt le, 1676-ig, ki a Csulai fiakkal perel is érette; míg 1676-ban a Naláczi fiak „praetensó armorum Jure“ egész Bauczárt elfoglalták s Osztrót is belé

I. Buda
Zsombor okl.
210.

I. Buda Ádám
okl. 61.
I. Buda Imre
okl. 63.

elegyítették a foglalásba. Azután a Csulai fiak s különösen Elek a maga nevére exequáltatja Bauczárt, s az osztrói részt is, mely összes jószág aztán a Miske családra száll. 1620-ban András szolgabíró. 1624-ben Cziula Kenda neje Buda Anna 100 frtot kap apjától „úgy minth Jegj ruháiért az galaczi és Fichichti örökös es zalogos Jozsagaert“. 1670. körül a Kenda fia György, ifj. Buda János Annok nevű leányát veszi el; — tehát az előbbi ket- tős rokonság lessz, kiktől a család egyik ága származik.

Másik ág a Gáspáré, ki „I. Apafi Mihály fejedelem mezei ha- dainak volt kapitánya s lüéséges szolgálataért kapja szántóhalmi egész portio jószágát saját és neje Kopasz Judit nevére. Dat. Alba Julia 1662. Apafi Mihály, Bethlen Farkas cancellár. Franciscus Lugosi secretar.“ Ezen szántóhalmi birtokot Gáspár és Kopasz Judit fia Balázs eladja, úgy a mint azt Apafi dódálta volt 2000 frtért, Thórdai Sigmondnak és nejének Ecsedi Krisztinának. A valódi családfát nem lehetvén kivenni az okmányokból, csoportokat állapíthattam meg, melyek ezek :

I. ág : János
Barcsai Bórbára
|
sz. 1605. György ref. püspök 1648—1660.
Buda Anna Jánosé
|
Cziula György ifj.
Buda Annók. (?)

Pál	János.	Ferencz.	Erzsébet *
fiscalis directór	sz 1672.		1. ifj. Osztroi Gábor † 1685.
1721. főbíró. 1729. viceispán.			2. Csólnakosi András
* Keresztesi Susánna		2-től	
Elek	Susánna	Éva	György
tustyai birt.	Ungur Andr.	Mara Sign.	Judit
			József.
			1743. viceisp. kl. Pogány Gy.
János.			

Csulai György püspök, nemes apától Jánostól s Barcsai Bórbá-
rától származott, ki a fejedelemnek kisebbik nővére volt. Ez elé-
adásban Benkő történészünk téved, mert Barcsai fejedelem 1661-
ben halt el, 39 éves korában, tehát kisebb nővére Barcsai Ákosnak
a Csulai püspök anyja nem lehetett, hanem vagy nagyobb nővére,
vagy csak rokona volt.

Különben Csulai püspök, nagy tudományu ember volt, a
ki előbb Kemény Jánosnak volt nevelője. Majd gyulafehérvári
professzor, székelv udvarhelyi pap, udvarhelymegyei senior (espe-
res) azután nagy-enyedi pap és senior s 1634-ben I-ső Rákoczi

1. Benkő tran-
silv. II. 174.

György udvari papja, concionátora, ki ottomán küldöttségbe sokszór járt. 1648-ban Gyulafehérvári püspök lett (superintendens) s mint ilyennel I. Rákoczi György végrendeletét kezdette vólratni, de nagyon hirtelen halálra változván a fejedelem állapota: nem végezhetette be. Úgy látszik, tán a fejedelmi változások zavarjában is s egyéb okokból is ezen püspök idejében némi pénz-zavarok is állottak elé a státusban, mert az ifj. György vallomása szerint „a koszlári possessiot és a fehérvári Sidó-utcza szegletében lévő házát a püspöknek Buda János váltja ki 2618 fírtért, melyeket néhai püspök úr és édes atyja adósságaért foglaltak vólrat le.“ (Kéreti tehát feleségének, Buda Annának visszaadatni. Szilvási Bálint. Czerméni Mihál. Apáczai Cseri Tamás.) Pál 1721-ben főbíró, 1729-ben viceispán és fiscalis direktor vólrat.

1. Szalárdi Sir.
kron. 129. l.
II. Rákoczy
Gy. ideje. gr.
Bethlen Imre
23. l.
Benkő. tran-
silv. II. 174.

1779-ben mikor a Keresztesi család nagy jószága feloszlott, Elek is kap Berivóival (?) $\frac{1}{3}$ -ad részt, mivel az Elek apjának, a viceispánnak felesége Keresztesi leány vólrat. Kapcsolatosan itt még megjegyezhetjük, hogy az a nagy kálvinista familia, mely egy híres püspököt adott a honnak; — aligha nem — a fentti per miatt katholizált.

1. Buda Imre
okl. 359.
1. Buda Imre
okl. 371.

II-ág: László sz. 1613. | Gáspár mezei hadak. kapitánya 1662.
szántóhalmi birt.
Ilyés. | Kopasz Judith

1. Buda Ádám
okl. 29. 163.

sz. 1673. Balás
Tustyai birt.
ifjan-viceispán

sz. 1675. Gáspár
v. szolgabíró

Mihály
Lunkaviczai Anna

|
Sándor
1771. szolgabíró

|
Sándor.

Gábór

György
főbíró.

|
Balás 1778. szolgabíró
Simon Kata.

III: Az okleveleken előforduló „hegyi Csulai János.“

Imre † 1741.
viceispán

György
Lászlófi Susánna

István
kövrágyi

1. Romosz Judit

1753. özv.

és szilvási
birtokos.

2. Buda éva † 1753.

|
Bórbára.

1. Buda Imre
okl. 111., 112.,
325. és Magy.
tört. eml. b.
Apór Péter
180. 271.

Gáspár fia Balázs eladja Szántóhalmát s Tustyára költözik.

Imre I. neje előbb Ivúly Mihályné vólrat, II-ik nejének Buda Évának II-ik férje Lászlófi Pál lett. István, minden javait Buda Évának engedte át, ki 1749-ben Lászlófi Pálné vólrat. György nejének, Lászlófi Susánnának 2-ik férje Hórtobágyi György vólrat.

IV. ág: Csulai Elek Péter
 |
 János Kőrmendi Éva.
 1787-ben szolgabíró.

Bórbára	Lajos	Károly szolgabíró		
Boér János.	1847. alispán	1. Kozolyai Bórbára † 1815.		
	Nalácsi Erzsébet	2. Zejk Susánna		
	Albert † 1887.	Susánna		
	Ponori Erzsébet (Istváné)	Balog József. ref. pap.		
Erzse	Lajos	Sándor	Albert	Andór
Orincesay	szolgabíró.			
László, pesti		tanulók		
ker. kapit.				

János egészen Osztrón lakik, megyei hivatalban.

Lajos hátszegvidéki alispán szintén Osztrón lakos.

Károly előbb tabulae cancellár, azután szolgabíró lett 1814-ben ki úgy látszik a János nagyobbik fia volt. Albert utóbbi éveiben Szászvároson lakott fiai neveltetése végett és Tustyán van eltemetve. Lajos az ifjabb szolgabíró Déván, ki a jogot Kolozsvárt végezte. Osztrón levő javaik és tustyai részjószágaik mind megvannak, s bírók által kezeltetik azokat, valamelyik fiú gazdává fejlődéséig.

dédácsi Dédácsi család.

Erdély kihalt családai közé tartozik. 1453-ban Illyés (Elias de Dedacz) egy Húnyadi által kiállított adomány-levéiben, mint királyi udvarhoz tartozó belső ember említettik; melyben „Görgin várát

is kapják.“

1560-ban „Zent Vyd nap előtt való pynteken, My előttunk Daudid Myhal előtti es Fanchi Janos előtt, Dedachi Myklos előtt, Bachy Janos előtt, ez két fél, Ferencz Peter úgy mint felperes, Bachy Janos es Antalfi Janos feleségek képében úgy mint alperesek tőttenek jllyen vegezest ewtt zaz forint keotes alatt“ stb. Kövári szerint ezen család régen Biskári- de Dédács-nak írta magát, mely most midkettő kihalt család.

(A mai dedácsi birtokos Faÿ Béla családjának eredete a következő: 1241-ben Rugátsi, a Tatárjáráskor a Sajó vizénél volt, s a király lova kifáradván Rugátsi adta lovát oda, hogy a király megmenekülhessen, ő pedig több társaival a holt testek közé rejtezett hogy megmaradjon. Ezen érdemeért Béla király egy Faÿ nevű

1. Teleki, Húnyadiak kora X. 397. és Nagy Iván III. 269.

1. Tört. rég. évk. 1889. 123—124 l. 1. Erd. nev. csal. 270. l.

földet adott neki s így e törzstől vette eredetét a Fáy familia. Eből látszik, hogy a Fáy család; nincs összeköttetésben a Dédácsiával.)

l. Budai Esaj.
hist. Lex.

lesneki és dobrai Dobraj család.

Ez is Húnyadmegye kihalt családja. A Sztrigymelléken több helyen birtokosok voltak, Bácsiban, Batizon. A családi összeköttetésért egy 3 pecsétetes okmányt érdemesnek tartok ide iktatni, mely a következő: „Nos Stephanus Temerdj vice Comes, Franciscus Ribiczej. Petrus Rasztoczy Judices Nabiljum Cottus de Zarand etc. Damus pro memoria, hogj Anno Christi 1618 Die quinta Februarj jeövenek mi elenkbe Bőczeilletes szemeliek egj felől az vitézlő Dobraj Georgj de Lesnek, masfelől az vitézlő Ikrarj Bethlen Jánosné Dobraj Anna asszony de vads Lesnek ek kemek szaba.l akaratiok szerint illien vegezest, hogj az mnemü pórtioia Brusztúr nevű faluban vólt az vitézlő D. Georgnek Zarand vármegieibe, azbeli portioit tette zalogba my előttünk az v. Bethlen Janosnénak Dobraj Annának ugj mint szerelmes húga asszonnak kett szaz magyar forintert. mely summanak 75. m. forintját in paratis mi előttünk Dobraj Anna asszony megh ada és D. G. fel is vette az Residuum summát fogada megfizetni ezen esztendőbeli Szent Georgj napiara minden tervenes occasio nélkül. Mely dolognak nagjobb bizonyagara es erősségére kivanniuk az mi pechetünk alatt valo leve-lünket. Datum et actum in possessioné Halmagj d. 9. m. Feb. l. Stephanus Themerdj v. comes Cott de Zarand“ 1610-ben Dobrai György a Péter fia, és Boronkai Anna a Péter özvegye, valamint Dobrai Anna, ikt. Betlen Jánosné osztóznak (osztály levele Zaránd-ban 2. méteres hosszú iven.) E család lakhelye és ottani rokon-

l. Buda Ádám
okl. 185.

l. feletti 434.

ságának levelei: a kutatást megérdemelnék.

lapugyi Ecsedi család.

1696. Thórdai Sigmond felesége Ecsedi Christina, a szántó-halmi egész pórtiot megvásárolja Maczesden lakó Csulai Balázstól, úgy a hogy azt 1679-ben id. Apafi dótalta vólt apjának s anyjá-nak. 1727-ben l. néh. Ecsedi Pál javai Thórdai Sigmond maradé- l. Buda Ádám
okl. 89.
Buda Ádám
okl. 80.

Ó-ivánfalvi Eperjesi család.

A magyarhonon eredetű Eperjesiek Fehérmegyében telepedtek meg, Ó-Iván falván, Bükösön és Mihályfalván nyernek birtokokat. Az első Márton volt kinek utódai közül az ó-ivánfalvi előnevűek kálvinisták voltak. Hivatalokat viseltek, mint 1722 táján József, fehérmegyei szolgabíró, Antal Húnyadban kir. dézmatárnok, Gergely kir. tábl. jegyző, György fehérmegyei főbíró, neje Somogyi Julánna, kiknek Ferencz fiok megyei perzeptőr, s neje Szentpáli Krisztina. Ez utóbbi, kinek bátyja Mihály 1748-ban Bácsiban volt birtokos, megvásárolván a Séra Mihály-féle örökséget, mely később Fekete és Buda András közt oszlott 2 felé. A családfa a következő:

1. Buda Elek
okl. 241.
1. Buda Imre
okl. 281. és
Nagy Iván.
1. Buda Imre
okl. 62

Ferencz				
József		Judit		
só kamarai ispán, regalista		1. Sarkadi Türi Dániel		
1. Simon Judit		2. Hörváth József, urad.		
2. esernátoni Damokos Susánna.		direktőr Halmágyon.		
1. Domokos		József		
fehérm. gener. székbiro.		h. szólnoki székbiro és nemzetör		
gyertyánosi Kovács Róza		százados.		
		gyertyánosi Kovács Amália.		
II. Domonkos	Albert	István	László	Róza
törv. széki bíró	1848. honv.	csernatoni	Mózsa	Dobai Lajos †
fejérv. Bágya Róza	hadnagy.	Damokos	Antonia	
	kihal.	Mária.		
István.		Margit.		

Az I. Domokosnak és Józsefnek nejei testvérek voltak. Apjuk. K. István gyógyi, rápolti és sólymosi járások főszolgabírája volt a múlt század végén, ki Déván halt el, mint perezeptor. Apja Bikfalváról jött be, Ferencznek hívták, ki a dévai kincstári uradalmak préfektussa volt, neje Órbók Mária. Ezeknek leányuk volt gal. id. Buda Jánosné is, kinek fia Dániel, s ezen Buda Jánosnak épen édes anyja volt az az Eperjesi Róza, ki férjével Buda Ferenczcel, az 1788-ik évi Török dúlásakor tették át lakásukat Galacsról Vályára. I. Domokos ötse József volt, ki neje után Uncsukfalván bir. Leánya özv. Dobainé Balavásáron lakik. II. Domokos most mint a dévai kir. törvényszék bírója nyugalomban van, de birtoka a Sztrigymelléken nincsen. István, a II. Domokos kisebb ötse mihályfalvi birtokos. E családban nincs meg Lajos, kinek neje I. Kitiidokl. 31. 1836-ban Alvinczi Mária és Miklós, nejével Erdélyi Ersébettel,

1. Eperjesi
Dom. okl. 4.

kik leányaikban kihalnak. (Ersébet, Kenderesi Péterné, Seme-^{l.} Buda Imre
rencia Tompa Istvánné.) Az Ó-ivánfalvi előnevű Eperjesi család ^{okl. 158.}
mind kálvinista, kik politikai hívalt viselnek.

nagytótii és szászvárosi Eperjesi család.

Hogy a Magyarhonból leszármazott család tagok mily előnév-
vel éltek, nem tudható. Nagytótiban, Bokajban és Városvizen lak-
tak, de főhelyük Szászváros volt. Apor Péter említést teszen
Istvánról, Mihályról, Ferenczről, ki szolgabíró. Lajosnak 1722-ben ^{l. Magy. tört.}
Kitiden jobbágyai vannak. 1715-22. Bénéjáminte veje Buda Sófiaiával ^{eml. 273. l.}
kérnek Buda Miklós apjuktól 200 frtot, hogy Szászvárosszékből, ^{l. kitidi okl. 43.}
Kasztó faluban malmot vásároljanak vele. 1755-ben Diódváralján,
János és Elek egyezséget kötnek, hól mindkettőjüknek anyjáról
Nemes Drusiannáról van említés. Elek neje puji Púj Ersébet,
Jánosé Dósa Bórbárától és 2-ik Töldi Éva, ki később Balia Sámuelné. ^{l. Buda}
1798-ban György alhadnagy, a néh. Mara Miklós successoraival ^{Zsomb. okl.}
osztozik Fehérvizen, mely osztály szerint jóvalcseli, p. valcseli ^{211.}
russori, brettzei és n.-oklosi részjóságokat kapja jobágyaival együtt. ^{l. Buda Ádám}
Ugyan ezen részjóságokat leköti zálogba 1824-ben fejérv. Bálint ^{okl. 11. 13.}
Sámuel ötsének 1000 frtért, hogy ezen pénzzel kiválthassa diodi
jóságait. Ehhez később hozzá teszi a többit Bacsaláron, N.-Okloson s
még 250 frt pótlás mellett örök áron eladja. Sámuel 1848-ban honv. szá-
zados, Ignác 1847-ben szolgabíró 1858. Első neje Baresai Susánna, ^{l. fennti 112.}
Bája Petronella, a Bája cs. utolsó tagja. László húszár őrnagy, neje ^{l. Eperjesi}
Rosenthal Mária, fia Albert porosz-követségi titkár. E családnál jellemző, ^{Domokos}
hogy mind osztrák szolgálatban vannak, czimerök a sas is ezt mutatja. ^{jegyz. 7. 8. 9.}
Vallásuk, mindeniknek katolikus, és inkább hivatalból, mint bir-
tokból élnek. Jelenben már a Sztrigymelléken nem birtokosok. ^{sz.}

bajesdi Farkas család.

A bajesdi előnevű Farkas család a Sztrigymelléki régi csa-
ládok közé sorolható, birtokos nemesek voltak, s hivatalokat viseltek.
1694-ben József Hatzog vidéki esperes, Baresden bir. 1700. körül ^{l. Buda Ádám}
testamentumot készített h. neje Vitán Annától született fiai József és ^{okl. 40.}
Jakab, s leányai Kristina Theleki Toma Péterné, Kata, baj. Farkas
Istvánné Bórka fej. ns. János Bélyáné s Anna ó-brettzei ns. Gridi
Jánosné között, „hogy czivodás gyermekei között ne legyen, a
jóságot a fiaknak hagyja, s a leányoknak pénzt.“ Ezen ifj. József ^{l. Buda Sán-}
Bajesden lakott s az egész Hátszeg vidéken papi szolgálatot tett, ^{dor okl. 9.}
mig ott a kuruczháború után papjok nem volt, kinek idejében ^{Buda Ádám}
okl. 33. 113.

1. kitídi okl. 34. sokan reformálódtak.“ 1758-ban István lt. Sebesi Susánna, Kítiden lakós. 1760. Péter és László fiai id. Péternek, Hernya Annától, ki volt a János leánya. A hátszegi pap fiának Jakabnak neje Bokosnyiczai Klára, 1784-ben fiok Pál és József leányai: Klára, Mara Istvánné, Mária Buda Gáborné, Kristina, ifj. Buda Lászlóné. 1. Buda Sándor okl. 8. Benjámin 1760. 6-brettyei Vásárhelyi Nagy Sámuel és Szegedi Buda Ádám okl. 48. 171. Krisztina leányát Nagy Susánnát veszi el. 1793. Bálint szolgabíró, neje Jórdán Anna. Ezen fentti két testvértől ifj. Pétertől és Lászlótól a család két ágra szakad, melynek egyike Sigmond volt kinek két fia közül Ferencz Baczaláron, Ignác Alsó-Városvizen volt bir-
tós, s kiknek családai a következő:

sz. 1783. id. Sigmond † 1855.
Városvizen.

Ferencz ny. körjegyző Ajtai Lilla † 1891.			Ignác † 1876. körjegyző. cserna-kereszturi Fúrka Anna	
Ilka	Árpád	Zsombor.	Béla	János
Alvinczen	körjegyző		jur. doctor	erdős.
férjénél.	Ó-Brettyén		ügyvéd Déván	
			csórai Sükösd Nina Miklóse.	

Sigmond Bajesden, Városvizen birt. Ferencz Baczaláron vásárolt javakat egy haszonbérletől, mit a 60-as években Herczeg Lajosnak el is adott. Gyermekei Baczaláron születtek. Ferencz mint tanuló: lángész és tanulótársai közt első volt. Az élet azonban másként irányítá sorsát, mi nem volt arányban készségével. Szegényé lett. Körjegyzői tisztét is Városvizen abban kelle hagynia, azon szenvedélye miatt, hogy az italtól nem tudott lemondani. Fia Árpád apja észbeli tehetségét öröklé, jó tanuló volt, s Kítiden nagybátyja mellett képezte magát. Ignác városvízi birtokos volt és takarékos, szerző ember; ki már az iskolai életben nem volt oly jeles mint bátyja, de az életben mint a haza derék fia, s jó gazda tiszteletet vivott ki magának. Nagyobbik fia Béla Szászvároson és Pesten tanult s a jogból tudori vizsgáját letévén Déván telepedett meg pár év előtt, s mint ügyvéd is, mint társadalmilag művelt ember is fel van karólva. Az apja halála után, saját és fivére tanítására elzállogosított a.-városvízi birtokot vissza váltotta, s azoknak megtartásán és rendezésén fáradoz. A családról több adatot ezen kívül nem tudhatok, mivel Ignácznak könyve, melyben ilyféle geneológiák vannak eltévedett. Bajesden is élnek még e család utódai tán több ágban, de nagyon el vannak aprósodva, szegényedve.

rákosdi Farkas család.

Hunyadmegyének régi családja. Már 1463-ban rákosdi F. Bálint: Mátyás király által kineveztetik, hogy egy birtokba bévezzessen egy nemes embert. 1711-ben Balás, 1761-ben Ferencz, kinek neje Antalfi Kata, 1792-ben ifj. Ferencz s neje Nagy Éva, a Nagy Sándor leánya jönnek elé és 1797-ben János szőlőgabíró.

A múlt század vége óta családfájok a következő:

l. Buda Imre lev. 373. 49.
l. Buda Elek okl. 238. 283.
l. Hosd. anyak.

János, szőlőgabíró.

|
József, tiszt.

János † 1852. Sebesi Amália	Zsigmond, Bácsiban birtokos. Imecs Józsefa Antalé. (szeredai Susánnától.)	
sz. 1847. Gyula cserna ker. birt. kihal.	sz. 1850. Kálmán távirász. kihal.	Árpád albíró Szászvároson. Sükösd Mari Miklósé.

József e század elején Púj Dánielnének Bobik Sárának tisztje Ó-Brettyén, s megvagyonosodván Kitiden szerzett szép birtokot, melyet halála után nagykorú fiai adtak el. János élete nem völt böldog. Neje 1853-ban férjének halála után Náláczai Ferenczné lett, kitől a most élő Ödön származott. János fiai közül kettő kihalt, s ma csak a szászvárosi aljárásbíró van életben a rákosdi család azon ágából, mely a Sztrigymelléken lakott. A táblázatban nincs benne 1810-ben Szász-Régenben elhalt lovas insürgens katona és 1876-ban elhalt Ersébet, Istvánfi Lászlóné, kik mindketten Bácsiban voltak honosok s Rákosdról irták magokat.

l. bácsii anyak.

alsó szilvási Fejérvizi család.

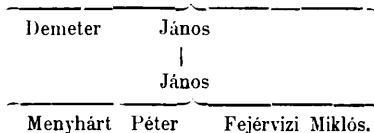
A Sztrigymellékének kihalt családai közé tartozik. 1576. Joan Feyerwyzy de alsó Zilwas írja alá nevét. 1588-ban f. szilv. Balye Jánosné Török Anna örököl Fejérvizy Péter testamentumából. 1615-ben János él. 1639-ben Péter neje Kenderesi Adviga. 1675-ben János de Alsó-Szilvás ns. személy jön elé.

l. Buda Ádám lev. 522.
l. Buda Imre lev. 284. 312.
179.
l. Buda Miklós lev. 156.

Dénés fiai:

Kys Péter.	Kys Demeter	Kys Miklós.
	Kys Gábor.	

Gábor fiai :

1. Buda Imre
lev. 72.

Úgy látszik ez utóbbi és hiányos táblázatból, melyen évszám nincs, hogy ezen család utolsó nőtagja a Kys családba ólvad be; de az utolsó Miklós, már a régi nevet nem tudja felújítani.

felvinczi **Felvinczi** család.

Húnyadmegyében Bethlen Gábor idejében származott bé e család egyik tagja Márton, ki fogarasi udvarbíró és kapitány volt önélet. 265. 1628-ban. 1675-ben Miklós neje Macskási Anna kitidi birt, kiknek fiok József és leányok Anna, ez utóbbi Buda Andrásné, Rápolton, lev. 189 225. N.-Okloson és Városvizen birt. 1700-ban már egyikök sem él. E 296. család neve ma már nem fordul elé, a múlt század kezdete előtt Buda Imre lev. 326. halt ki fiágon.

? Fenesi család.

1. Buda Ádám okl. 434. E család előnevét nem tudom. István 1610-ben Scriba major Buda Imre okl. 326. cancellariae de Zaránd. 1633-ban Fenesi Sára alpestesi Balog Dániel v. ispány neje, ki russi birtokát eladja Szécsi Máriának. Fenesi Mihály 1678-ban pestisben hal el, ki Fehérvárt róm. kath. Rector volt. Tán e családot a katolikus papi hivatal szeretete enyészte el a 17. században, mert György a mint látszik előbb csanádi, Nagy Ivánnál. azután egri püspök lett s mint ilyen halt el 1699-ben Jászáron.

nagyváradai **Gargócs** család.

A mint előneve mutatja, e család nem erdélyi. Ősfészke Nagyvárad vidéke. Nevök: Gergotz, Gergothy, Gargocz és Gergots alakokban fordul elé. Egy okmányon 1595-ben nv. Kys Katharina Gargocz Mihályné, és Kys Rebeka (Boldizsár leánya) Gargocz Jánosné. 1607-ben Rákoczi Sigmond erdélyi fejedelem „Rigathi Gargochy vagy Bórnemisza Istvánnak ajándékozza Alsó-Feketepatakián Biharban, a Belényesi kerületben egy birtokát, mely előbb Váradhoz tartozott, melyhez 1607-ben Búrda falút is adja.” 1608-ban Báthori Gábor e helyett a Kővágó Bihach nevű birtokot adja. (Stephan Kendi cancellár.) 1600-ban Morandi Boldizsár és Margit nyilatkoznak a váradai káptalan előtt, hogy

1. Buda Ádám lev. 428.

1. Buda Ádám lev. 556. 557. ered latin.

Bóldisár kiváltása végett a török fogságból, Biharban Zekel-telkén lévő részjószaikat adták 200 frtéért „Bórnemisza Gargoch István-
nak.“ Ezen István 1610-ben n.-várad alkaptány, ki a II. Mátyás kir. és Erdély közötti békeszerződést aláírta. A fogalmazásban levő II. Mátyás királyra való utalás, és a közelebbi pestisre való hivatkozás ezen időben írottak tünteti fel a következő testamantumot. „En Gergoch István Váradon lakozó, gondolkodván halálos állapotomról, és utánnom való maradékomról, minthogy minden időben, de kivált képpen ez mostani pestisben az emberek halál által kihivatnak ez világból. Én is halandó levén nem tudván órát, lelkemet aianlom az Istennek, testemet pedig az Annianak az földnek, hiszem pedig, hogy az én Istenem az Idvezítő úr Jézus Kristusnak érdeméért minden bűnejmet megh bocsattia és az utolsó napon feltámaszt testestől-lelkestől s béveszen az örök boldogságba.“ Ezután Forrozegh nevű falút és Zekeltelkét nevének (?) s Mihály fiának hagyja. Leányai e táblázaton vannak. „Az mi a Varad-Eosy pusztatelek dőlőgát nézi, ezt bodogh állapotiban 4 ezer frtban attá vólt, Kys Bódisárnak Bátori Sigmond, királ levél vagion, melyért Kys Bódisár testamentumában az feleségemnek és fiának hatta vólt, de hogy Váradott az teőreők császár erejn megh szalla, Kys János elmenvén, az német fejedelem Maximilian herczeg attá vala nekem az varban való nagy testem zakadásával és werem hullásával, mit Madarázy Pál uram jól tud, mert ő vont fel az ostromon holttelevénüll az sok holt testek közzül, én ezt megh attam vólna Kys Jánosnak, ha eő is az Eőstüll maratból az én feleségem igasságát meg attá vólna. Ez mostani klmes Kiralynknak ldeiben pedig sok keöltseggemmel, fűtással, fáradsággal — mivelhogj fiscale jószág vólt zerzettem megh Bethlen István urammal és cancellárius uramékkal fűtöttem és kívántam, hogy a Báthori Sigmond levele tartása zerint az mint Kys Bódisárnak somában attá, úgy aggia eő felsége, melnek lewelét is bé attam, de semmy képpen eő felsége ara nem tekinté hanem az varadi varban lett waló Jánbor szolgálatomért és witezwl waló forgolodásomért 2 ezer frtba inscribalt eő felsége, ha azért az ket ezer frtot megadja eő felsége, fiam leanim egyarant oztozzának vele, de az míg az Anniok él, őt ne háborgassák benne.“ Szóll azután vejéről Gergoch Bóldisárról stb. Pecséten, ülő helyzetben oroszlán egyenes zászlót tartva, a sisak két oldalán nap és negyedhóld. Bethlen Gábor 2-ik nevének Brandenburgi Katalinnak Váradon nv. Gargocz Mihály és Kemény János pohárnokai vóltak, s Gyulai Ferencz várparancsnok idejében a Rákoczi György és Rhédei fejedelemsége alatt „becsületős főember“ kifejezéssel

1. Buda Ádám
lev. 558. ered.
latin.

1. Nagy Iván-
nál.

1. Buda Ádám
lev. 175.

1. Kemény Ján.
őnélet 89. l.

- Sir. Kron. 343. l. van említve Szalárdi historiájában. 1649-ben I. Rákoczi György ármálist ad ezen Mihálynak (Generosi Michaelis Gergocz de Várad) a Dévai várhoz tartozó Pap Almás és Lehechenről: „quoniam 1000 aureos cusos sequiponderis administraverit.“ Az 1667-beli contractus a Bethlen czimer felvételét megmagyarázza. „Én zarándi Gálospetri Ratz István adom tuttara mindeneknek az kiknek illik stb. 1667-ben mikór vólnék Húnyadvár-megyében Keresztény-Almásón néhai nzs. „Gargocs“ Mihály úr meghagyatott özvegyének n. Behlen Abigail Asszonnak hazanal, levaltam nzs. G. Mihály uramtul (t. i. az ifjabbtól) és feleségétől nzs. Bodogfalvi Sára Aszontul három tizes aranyat, mely téssen most flo. százhusz, mely pénzért letettem eő kegyelmeknek zálogban zarándi Valye-
1. Buda Károly lev. 3. Rákoczi írása, s pecsétje. marén levő pórtiomat minden hozzátartozó appertinentiával stb.“
1. Buda Ádám lev. 180. 4. 68. 141. tömör. szakadozott irás. Hercza István és János tanuk. 1685-ben ifjabb Mihály főbíró volt. 1723-ban Mihálynak fia Ádám Lesneken bir. neje Lukács Júlia. 1749-beli okmány így hangzik: „Mi alolirtak recognoscaljuk, hogy a Pesti Királyi Táblán, mint Gargocs Anna successorai Biharvm. Miske, Simegd és Várad-Eösi felől processust folytatván, literale instrumentumoknak kikeresésére ide Erdély országba bejöttünk az Gargocs familiának felkeresésére, s megtanálván batyánk Gargocs István uramat ns. H.-mben Lesneken eő klmét requiráltuk, méltóztassék specificált jószágok iránt bennünket infórmálni és ha mi levelek kezénél vólnának kezünkhöz resignálni. Mely kérésünkre daclaralva magát, hogy nincsenek kezénél, egyéb képen örömet kiadná, de veje Harsányi Sámuel kezénél Sárdon, mint-hogy vannak: eő Kegyelméhez mennyünk, kire nézve megkeresvén eő klmét Sárdon ns. Fejérmegyében jöllehet nehezen, az egész Gargocs familia kárát tekintve, — V.-Eösi és f. Eösiről való introductorium mandatumát, Born. al. G. Istvánnak, mely adadtott Maximiliánus ered. austriai herczeg Plenipotentariusától de Ao. 1598. és ugyan Biharban, Miskében, Simegden és Váradon 3. d. szölőnek m. Baki Bálint 4500 ftokkal és az hosszú ligetnek által adásáról Kys Böldisár által örökösen megvásárlásáról s in Ao. 1649. az Kolosvári Tran. son való Proclamatájának és a fejedelem Rákoczi Gy. consensussának Transumptuma ad instantiam Michallis Gargocs ad untrumque sexum jure perpetuo szölő leveleket mai napon kezünkhöz atta, mely iránt kötelezzünk magunkat, hogy valamikór . . . stb. . . s az erdélyi atyafiaknak nem lessz jussok eltagadva. Dat. in Principatu Fransylv, in Cottu Albensi in Oppidó Saard. d. 9. Janu. A. D. 1749.“ „ns. M.-Országban Unghev.-mben Borsfalván lakozó Palóczi Horváth Ádám. Gálospetrében lakozó Dravecki Draweczki Gáspár, kiknek nagyanyjok Eödömfői

Susánna, ki Ibrányi Annától, ki Körösi Annától, ki Gargocs Annától, ki Kys Rebekától született.“ 1758-ban János h.-társa Tórdai Agnes perel Rekettyefalván rőszjőszágaiért Csulai Pállal. Lukács Jánossal. Ugyanekkor Kristina, Ribiczei Jánosné, Mária Dániel Józsefné, Ágnes Harsányi Sámuelné, Hedvig Pogány Lászlóné, kik mind a bűjtúri Gargócs részek osztályánál jönnek elé. IV. Mihály felesége Balia Ágnes, „szörgalmatos gazda, ki szerezte baj. Halmady Mihálytól a tustyai birtokot.“ 1767-ben János testamentumot készített, s farkadini összes javait G. Mihálynak hagyja, és pedig úgy, hogy a leányok abból ne kapjanak részt, hanem másunnan fizettessenek ki, (aláírás: toronyf. Tórnya Sámuel) 1760. Csáki Lászlóné Gargócs Éva. 1759-ben. Tórdai Ágnesnek, Gargocs Jánosnének Sárdon voltak birtokai, mit Harsányi János utódai birtak s most zálogba adja Mara Miklósnak és feleségének Csulai Sárának um.: „13 körmöczi, 15 Eranciscus császári, 10 Felsőges asszonyunk (t. i.: M. Teresia-arany) 2. néh. Felsőges Carolus Sextus aranyokért, mely kitészen 200 m frtot.“ Egy periraton állanak: Lukács Jánosné Maczesdi Judith leánya, Julia. ki Gargocs Ádámné, Ennek fia G. János, ennek Mária, Dániel Józsefné, ennek János és Elek.

1. Buda Ádám lev. 176. egész iven

1. fennti 21. 66. 52.

1. fennti 142.

1. fennti 56. 1. Buda Elek lev. 248.

1. Buda Ádám lev. 52.

1. Buda Mikl. lev. 243.

Megjegyzendő, hogy Lesnek, tulajdonképpen 2 birtok volt, um.: a Bethlen és Gargocs családé, mert 1662-ben Apafi alatt Bethlen Abigail id. Gargocs Mihályné volt: a ki Bethlen Péternek volt utóda. Mihály fia Ádám, ezé János, ezé ismét Mihály.

1. Buda Ad. 76.

A bűjtúri rész: Harsányi Órsolyának Szeredai Ignácznak, Pogány Lászlónak és Ribiczei Sándornak jutott.

1. Buda Ádám 52.

A Gargócs család czimere kettős paizs melyek egyikében zászlót tartó oroszlan nyíllal átlöve van, másikában a Bethlen czimer 2 hattyúja nyakukon nyíllal átlöve. A paizs mezeje az előbbiben arany, ez utóbbiban kék szín. A két paizs felett 5 ágú korona áll. Foszlány jobbról arany pirossal, balról kék ezüsttel.

Ezen eléggé kimerített adatokból a hiánynélkül összeállítható családja Húnyadmegyében lakásuk óta a következő:

Bornemisza alias Gergótz István

Anna.	Ilon.	II. Mihály.	Erzsébet. Rebeka.
		† 1667. előtt.	
		Bethlen Abigail, Péteré.	
		III. Mihály sz. 1633. főbíró 1685.	
		Bodogfalvi Sára	
<hr/>			
János	† 1752.	Ádám	† 1736. Lesneken
Eva,	Tiszáné (?)		

Ádám † 1736. Lesneken.
Lukács Júlia. Jánosé, Maczesdi
Judittól.

Anna Pogány András		János dévai Tördai Ágnes Istváné	Juliánna ser. Kenderesi László.	Éva † 1766. dévai Csáki László
Agnes, Brádi Ferenczné.				
Mária	Ágnes	Kristina	Mihály	Hedvig
Dániel József.	Harsányi Sámuel	Ribiczei János	Farkadinon	Pogány
János	Elek	Orsolya	János	László
		Szeredai Ignác	esk. 1749. Balía Agnes Tamásé.	
sz. 1769. Elek † 1831. 1820. főbíró és insp. curátor esk. 1793. dévai Nagy Anna, Sándoré sz. 1780. † 1843. Farkadinon.		Agnes	Eva.	Dániel Kenderesi Sónia. sz. 1816. Mária † 1839. hajadon.
sz. 1811. Dániel † 1837. Farkadinon.		Bóbara 1. fej. Bálint Miklós 2. Balía Elek.		
		I-tól Anna Ignác Buda Elek. 1849. marty.		

1. Buda Mikl. okl. 212. 1832-ben Dániel érettségi bizonyítványán n.-enyedi proffes-
sorok: „Joh. Nemesgyei, Jos. Kovács, Joh. Tompa, Joh. Baritz,
Carl Szász, Lad. Péterfi.“ 1837-ben Farkadinon elhal 26 éves
korában „a Gargócs család utolsó férfi sarja Dániel, s közös fáj-
dalom közt temetik el“ a pap bejegyzése szerint. 1838-ban egy
ezüstones, aranyos szószerk terített ajándékoznak Bácsiban emlé-
kére Barcsai Ágnes és Váradi Polixéna. — 1838-ban Ó-Brettyén
Bálint Miklós udvarában jött létre, anyyossának, Nagy Annának,
özvegy G. Eleknének végrendelete, melyben „Istenes jó indulat-
tal a Jézus vallásához való tiszteletből, megfontólván Istennek az
ő házához mutatott sokrendbeli kegyességét, kedves leánya Bálint
Miklós-né Gargócs Bóbara jóvähagyása mellett is, ajándékoznak
abból, mit a jó Isten segedelmével szerezhettek meg a Hünyad-
Zarándi egyházmegyében a Hátszegi ref. egyháznak 100, a Klo-
potivainak 100 és a Bácsiinak 100 frtot, összesen 300. bécsi váltó
R. frtokat, a papi fizetések alapjára.“ Púj Elek táblabíró, Öry
Farkas több megyék. h. ass. Magyar Ferencz alpest. p. és direkt,
Szász András tract. ass. 1829-ben Keresztény Almás Gergócs
Almásnak van nevezve.
1. Buda Ádám lev. 21.

1839. „a szelid lelkű G. Mária“-¹, néh. Gargócs Dániel elmaradt árva leánya halt el 23. évében Farkadinon. 1843-ban „a ritka kegyességű jó asszony“, özv. G. Elekné, Nagy Anna: a hátszegi¹ ref. egyház buzgó lelkű felsegítője elhal. 63. év. 1875-ben elhal Ó-Brettyén végre a nemes és jó lélekkel megáldott; s a forradalomban élte koronája elvesztése által sebzett szívü Gargócs Bórbála is, ki 2-or Balia Elekné — s vele sirba szállott az elébbieknél kiemelt, emberi érzelmekben oly gazdag tulajdonu magyar család utolsó ivadéka is. Ez okon ez is már a kihalt családok közé tartozik.

Birtokai a Buda Elek 3. nagyobb fia közt oszlott szét. u. m. Farkadin, Brettye és Rea.

geszti Geszti család.

E család eredeti helye Magyarhon. Erdélyben csak a 16-ik század végétől találkozunk velök. Nevezetes szerepet játszó nagy hazafiak. 1527-ben László, Zápolya János lovas hadnagya volt s Tokajnál esett el. Egy más László Esztergom védelménél van. 1565-ben János harczól Erdődi Péter bán sergében Mustafa ellen, kitől sok zsákmányt elveszen. Hogy ezek rokonok lennének a következő Ferenczcel, ki 1566-ban Miksa táborában harczolt s mint Diosgyőri kapitány Báthori Istvánval győzött: nem tudható. Evel történt meg, hogy egy török fogolyért 11 ezer aranyot kapott. 1581-ben a Báthori Kristof hive lett s Erdélybe jött, kinek a fejedelem Déva várát ajándékozta; mivel a Báthori családdal rokon is volt. Úgy tartják, hogy ő lett vólua szítója a Báthori Sigmond és Böldisár közötti 1591-iki egyenetlenségeknek, s a fejérvári Diétán hathatos beszédet mondott, hogy Sigmond a Török szövetségtől eláljon. 1593-ban Déváról segélyt viszen Sigmondnak, s Rudólf császárhoz ő a békekövet is; hól a pontokban az is helyet foglal, hogy Geszti vagyonai Magyar- és Hórvátországban adassanak vissza. 1594-ben Báthori Sigmond elakarta Erdélyt hagyni. Ingatagsága azonban Kővárba vitte, s Gesztit hivatta Déváról, hogy a dőlgon fordítást tegyenek. Tán ezen útból való együtti mulatások idejében történt az, hogy a Geszti nézete ellenére: Kendi Sándor, Ifjú János stb. elvesztek a fejedelem ellenei közül; mivel azon tanácsát Gesztinek, hogy előbb templomba menjenek, — nem egyeztettheté rendeletével. Geszti ezután nem sokáig élt. Sigmond fejedelem Fejérváron orvosszert adatott neki, mivel roszerűlezte magát: s a mint Déva-felé sietne, útközben Szászvároson halt el 64. évében, 1595-ben májusban. Bethlen írja, hogy ő a fejedelemséget magának vadászta vólua, a mint hátra maradt iratok föltételezni engedék. Felesége Országh Bórbára, a Török Ferencz özvegye

¹ Erd. nev. csal. Kővári 270.

¹ Budai Esaj. hist. Sex. II. 123. III. 688.

¹ fentti II. 123.

¹ Szilágyi Sándor Erd. tört. 434. 440.

1. Budai Esaj. vólt. Apja János Szent Lőrincz vár úra 1562-ben halt el. Ferencz Hist. lex. II. 123—126. Déván van eltemetve, s egy emlék kő a templomban foglalja 1. dévai tem- magában ez utóbbi családfa alakú tudhatókat, viszonyairól. plomban.

1589-ben Zalasdi Miklós Russ falú birtokossa eladja birtokát, épen ezen Geszti Ferencznek. Mint Russnak birtokos úra — bár kevés ideig — ezért foglal helyet e könyvben az ő neve is. Azonban vinczi Ifju János e vásárt megakadályozandó, az árát vissza ajánltatja Gesztinek, ki nem akarja azt elfogadni, mivel hallotta, hogy Ifju János már azelőtt belé költözött s elfoglalta Russt, daczára annak, hogy a bérendezés és marhákkal való fölszerelés is Déváról vólt oda küldve. Úgy látszik ezen per csak ellenségeskedést szült s 5—6 év múlva mindkettőnek véletlen végzeteségü halála vetett véget perőknek is.

1. Russ tör-
ténétében.

nagyenvedi és borkereki Gillyén család.

E család eredetileg nem magyarhoni. Erdélyben csak a 17-ik században lesznek birtokosok Fehérmegyében, Marosszéken és Húnyadban. Először Kolozsvárt telepednek le, hól hamar fölcserélték előbbi lutheranus vallásukat, magyarok lettek a szó hazafias értelmében, mit családi összeköttetések is igazolnak, mely nagyrészt birtokok nyerésével van kapcsolatban, mint a Szrigymentén is. Donatiojukat és czimeröket II. Rákoczi György erdélyi fejedelemtől 1653-ban hadi érdemért Gellyén Gergely kapitán kapta, ki aztán azon iszonyu Lengyel háboruban esett el, hól Erdélynek virágzó ifjusága s színe-java maradt a csatatéren. Ez adomány-levél Ferencz császár idejében ujított meg, s legutóbb 1875-ben erősített meg, mikör Árpád mint honvéd százados, csász. kir. kamarásnak lett kitüntetve. Czimerök paizs két mezejében egyenesen álló férfi alak, jobbjaiban kardot, baljában zászlót tartva; s felette a sisakon 5 águ nemesi korona. A 18-ik században úgy látszik, a család tagjainak száma, tán a háboruk pusztítása miatt: nagyon le vólt apadva s kivált Húnyadmegyében az okmányok nem is mutatnak fel senkit Istvánon kívül, kinek neje Bándi Erzsébet vólt. Ezeknek leánya Gillyén Ágnes, ki előbb Sárd mező város prédikátorának Fábian Lászlónak neje vólt: pert folytat báró Josinczi Ágnessel, n.-enyedi, borkereki és alvinczi javainak osztálya iránt; hogy t. i. a néhai Gillyén István s neje Bándi Erzsébet javai nem osztattak fel legaliter, hanem azok Gillyén János testvére halálával, özvegyére Szotyori Máriára szállottak.

1. Erd. tört.
adat. gr. Mikó
IV. k. 162.
(régí nevék
Bogner vólt.)

1. II. Rákoczi
Gy. ideje gr.
Bethlen Imre
65. l.

1. Gillyén Ár-
pád okl.
3. 2. 4.

1. fentti 7.

1. Buda Elek
okl. 176.

1. Buda Elek
okl. 174.

Ezen per úgy látszik hosszasan foly. 1806-ban br. Jósinczi Ágnes, mint néh. Gillyén Dánieltől maradtott 4 kiskorú árváinak Tutrix-a,

kérelmez, az osztály törvényes megtétele czéljából s felhossa, hogy a G. János özvegye Szotyori Mária, nem csak a férjéről maradt részeket, hanem az egész Gillyén örökséget kezdi el adogatni, minthogy a testvérek Dániel és János, nem voltak megosztotva: mi okon kéri ez eljárás hivatalos betiltását. Ezen I. Dániel, a felesége jogán a báró Josinczi vagyis Inczédi jusson Kő-Bóldogfalván, Krisenyben, Húnyadon és Galacson birt jószágokat. (Josinczi Mihály apja, Inczédi József volt; kinek neje Jósika Judit. Ezen két névből „Inczédi-Jósika“ lesz az új név „Josinczi.“ Ki aztán bárónátust is kap új nevével egyszerre. Különben ezen Inczédi József ítélőmester, korának egyik tudósa, írója volt † 1750.)¹ I. Buda Elek okl. 175. nev. csal. 99. §.

István, n. enyedi, borbereki, alvinczi birtokos.
Bándi Ersébet

I. Dániel † 1799. V. Húnyadon bir. báró Josinczi Ágnes		I János Alsó-Fehérm. alispánja borbereki, alvinczi birt.		Agnes Fábián László Sárdvárosi ref. pap.	
sz. 1785. Anna † 1856 esk. 1805. Brádi Farkas kihal.	sz. 1787. Klára † 1820. ek. 1804. 1. Buda Adám 2. Bálint S. v. isp. és ré- gius p. 2-től Adám. Mária.	sz. 1790. II. János † 1836 es. kir. főhadn. mádai és ede- lényi Mádai Anna.	sz. 1793. II. Dániel szólgabíró 1. Récei. . . 2. Brádi Anna Anna Lázár Mihály.	sz. 1795. Agnes 1. Paal F. 2. Csató F. Konczán.	sz. 1796. Veronika diodi és kis enyedi Pallós László. Gyula. Árpád
Árpád honvéd-százados es. kir. kamarás. cseszeliéckzi Szilvász Gyiz. Ilona Igaz Kálnán paráczai birt.	Gyula kihal.	Pál Imre Csóka Róza Imre kihal.	Pál Emilia Buda Elek Árpád Zsombór	Csató János felhém. alisp. Imecs Mária †	
Ilona.	Dezső.				

Istvánnak gyermekei közül János és Ágnes Fehérmegyében laknak. A nagyobbik testvéröknek Dánielnek kilétét, a v.-húnyadi templom melletti temetőkerben, ma is olvasható állapotban lévő prizma alakú 2 méteres fekvő kő felirata magyarázza meg, mely így szól:

„Ezen kövön szólló néma betűk sora, Alatt nyugszik Gillyén
Dániel szent pora.
Nagy keresztyén, jó úr, és a világ szája, Szerént vólt e szá-
zad egy remek gazdája.
Jó világi póljár, az árváknak attya, A kóldus és Főrend halá-
lát sirattya.
A tizenennyólczadik század vonaglása, Bús létében történt élte
kimúlása.
Élt hites élete kedves sórsosával, Jósinczi Ágnes hiv báro-
nisszájával.
Negyvenöt esztendő élete folyása, Tizenhét a páros élet
kóstolása.
Az öldöklő angyal pusztító fegyvere, Hat magzat gyászára
testén által vere:
Nyugszól édes atyánk, de mi sirunk érted, Neveletlen hagy-
ván minket, véged érted.
Csak nevünk bírod már, e bú-köve felén, A te senyvedt tes-
ted gyászos sirfedelén.
Anna, Klára, János, Dániel eggyé tett, Agnes, Veronika —
minket a szeretet.
Testvéri hiv sergünk mig életben lészen, Neked a sirban is
tisztességet téssen.
Csendesen nyugodjék tested minden pora, Megdicsőült lelked
hajdani sátorá.
Majd az ég, föld s tenger egybe ólvadása, Zavarából legyen
dicső támadása.
Halandó! ez ide zárt atyánk tetemít, Becsüld meg, nyugszik egy
érdemes ember itt.“

II. János katonai pályán vólt. Neje Máдай Ferencz leánya, kitől lett Árpád, ki Marosszéken is lakott nejével brettyei Szilvász Gizellával a László főbíró leányával. A 70-es években elváván nejétől, katonai pályán, mint József főherczeg fenségének megbízottja Fiumében lakott, hól cs. kir. kamarásságot szerzett. Jelenben Kézdi Vásárhelyen viseli századosi tisztjét. Több rendjeleknek tulajdonossa, melyek közül nagyobb a Ferencz József rend lovag keresztje és a Szász herczeg Ernestini házi rend I. o. lovagkeresztje. Házasságából született leánya Ilona — valamint neje is Ó-Brettyén laktak, mig 1883-ban leánya Temesmegyébe, parácsi birtokos Igaz Kálmánhoz ment nőül, neje pedig, édes apja halála után 1885-ben a végrendelet szerint azon maros-sólymosi birtokba költözött át, mit a Keresztes familiától vásárolt vólt meg, s melynek

I. Gillyén Árpád okl. ő.

vámos hajó-hidja volt a múlt évig, míg a megye megváltván 24 ezer frton: fahidat állított oda, — s mely birtoknak szép szőlő helyei bőven jövedelmeznek. II. Dániel, Anna leányának férje az a Lázár Misi volt, ki Székely földön főispánságot is viselt. Agnes II. férje Jankafalvi Csató Ferencz szolgabíró volt. I. férje Alsó-Fehérben m. perceptór. Csató Ferencz fia János fehérm. derék alispán, fűvész és természetbarát. A Veronika apósának, az öreg Pallósnak egy nővére hátszegi Orosz nevű férjével kosztosdi, kitidi és nagy oklosi birtokaikat eladták: s a többi sztrigymelléki birtokok is mind elenyészvén, a száz év előtt ide telepedett ágnak sarjai mind eltávoztak s rendre az idő förgandóságával helyet változtattak, és így ott nem birtokosok többé.

l. id. Székely
Sándor jegyz.
31. lap.

agyagfalvi Góró család.

Nem Húnyadmegyéből való család. Az utolsó fejedelmek idejében honosodtak meg a Sztrigymelléken, hól Szilváson s közeli falvakban birtokosok s a ns. családokba beházasodnak. 1763-ban Góró Miklós esküszik Balia Sámuel leányával Sárával. 1779-ben ugyan ő örököl a Keresztesi hagyatékból, a Vér és Almádi ágon, Zejk Jánossal egyenlő arányban. Ezen Miklóstól a család a következőként származik le:

l. Dévai
anyak.

l. Buda Ádám
okl. 403. 92.
Szilvási Ala-
dár I. 1.

Miklós Balia Sára		} Déván	
Miklós alispán 1815—24-ben		Lajos őrnagy és író	
Antal † mérnök őrnagy.		Lajos Lukács Narcissa.	
Ede. szolgabíró Petrózsényben	Adél.	Andór Demsuson gazda.	Ferencz. ker. erdősz Petrózsényben. Tallacsek Irma.

I. Lajos es. kir. mérnökkari őrnagy, ki a szicizillai Sz. György katonai rend lovagja, a nápolyi Bourbon Herculanumi és római Herculanumi társaság tagja, sz. Déván 1786. ki mint tiszt az Aszperni ütközetben s a pozsonyi hídfő védésében tünt ki. Irodalmi működése a „Wanderungen durch Pompeji,“ mely Bécsben 1824-ben rézmetszetekkel jelent meg szép kiadásban. A családi birtok Dem-

l. Nagy Iván-
nál.

ó-brettyei Gridi család.

- Az ó-brettyei előnevű Gridi családdal 1640-ben találkozunk,
 1. Buda Mikl. lev. 1. mikor Balás 38 éves. 1667-ben Buda János v. ispán alatt kelt egy tanuvallató iraton Gridi Gáspár eleiről lévén szó, úgy látszik, hogy osztozó atyafiak voltak a Bálint fiakkal s szó van Gr. János-
 1. Buda Zs. okl. 206. 200. ról is, kinek javait „László László“ veszi meg Fejérvizen. A család adománylevelét, ármalissát nem sikerült megkapnom. 1699-ben Miklós és Balás neveik fordulnak elé, kiknek Mácsón is volt bir-
 1. Buda Imre okl. 16. 30. tokrészők. 1553-ban Ladislaus de Grid fordul elé „a Barlabassy
 Buda Sándor. Leonard v. Wajwoda idejében.“
 okl. 53. Czimerők paizsban félkar kardot tartva, mely a sisak fölötti koronán is ugyanaz: mit 1675-ben Gáspár használt, kitől a család a következő táblázat szerint származik le:

Gáspár					sz. 1651. Miklós szolgabíró.				
					Balika				
1. kitidi okl. 30.	János v. szolgabíró 1725	Balás † 1731. dévai udvarbíró 1. ?	Fruzina. borbátvizi Szabó István		Mária. kitidi Balika József	Éva. Bába István.	Bálint. Oklosi Drusiánna.	Fruzina. borb. Szabó István.	
	Aradi Susánna	2. Aradi Mária	István					Kitiden	
		3. Csizsár Ilona					Ilona		
	János baj. Farkas Anna	Agnes Bálint Mihály	Pál. Ponori János	Sára borb. Farkas István			Hernya György	Kitiden	
Susánna					Kristina				
K. Bobik János. zárdában.									

- Gáspár fiai közül János szolgabíró volt, Balás pedig dévai udvarbíró, 1702-ben, ki az ő felsége dévai fiscalis jószágához tartozó csernai vasbányához megy s „ott a sáfárt csernai Cserna Gábert számoltatja, ki elé adván Ravássait, 24 mázsa vassal adós marad és kilenczven szántó lapos vassal, mit ha nem adminisztrál ő felsége fiscalis bányájának kamarájába, reversalissa mellé fog hivatni stb. Palkó János. Nopcsa János v. judex de f. Szilvás.“ 1731-ben
 1. Buda Ádám okl. 186. Pál, apja halála után minden res mobiliseket elköltöztet Brettýéről, a maga baczalári házához, um. : „a mezőről 300 kalongya búzát, 6 ökröt, 2 lovat, 2 tehent bórjustól, 4 hórdó bőrt, szalonnákat stb. mivel a másik felit Ponori János a Gridi Sára férje vitte el.“ 1737.
 1. fennü 44. 124. Fruzina borbátvizi Szabó Istvánné. 1732. Csulai Imre, Gridi Balásnak
 Buda Imre okl. 159. adott volt pénzt a Ponoriné és Farkas Istvánné emaritatiojukra.
 Buda K. okl. 4 1744. Bálint és Oklosi Drusiánna leánya megy nőül Hernya György-

höz. Aradi Mária Gridi Balásné. E nemes család, mely a kitidi és vályai erdők feletti Grid falúról írja magát, ma már nem létezik többé, s így a kihalt családok közé számlálendő, javaik pedig a Ponori, Bágya, Balika és Bálint jusokkal vegyült össze: úgy Brettyén, mint Baczaláron és Kitiden.

1. Buda Ádám
okl. 10.
Buda Imre
okl. 364.
1 kitidi okl. 50.

bajesdi Halmágy család.

A Sztrigymelléken Bajesden találjuk e családot már 1578-ban mikor Boldisár „Báthori Cristoph“ fejedelemtől dónátiot kap Kolozsvárról keltezve. 1694-ben László baresdi birtokos és szőlőgabiró. Ennek utóda Mihály és neje Balika Éva Farkadinon. 1761-ben Ersébet, győri monostori Kemény Pálné, — Judit, Buda Miklósné (a Lászlóé), és Sigmond ő brettei birtokos. Ennek gyermekei lehetek József, kinek neje Brádi Therézia e század elején hal el, és Domokos csőpei birtokos és 1821-ben gyermekei László és Bórbára. Bórbára Balás Bálinthoz megy nőül Bórbátvizre, kinek apja Benedek volt. E családban sem birtokos, sem hivatalnok nincsen. Bajesden vannak egyházhelyi nemesek, de el vannak szegényedve és oláhosodva, kik bár népes családokat képeznek, de sem vérök, sem nevök nem magyar többé s nemzetiségökkal protestáns vallásukat is elhagyva, azok sorába vegyültek be, kik e szép magyar hazát nem szülőföldnek — s így saját — közös kincsnek tartják, hanem oly ellenségnek, melyet szidalmazni kell. Kihalt család ez is ránk magyarokra nézve.

1. Buda Imre
lev. 377.
Buda Ádám
okl. 45.
Buda Imre
okl. 120. 40.

1. hátsz anyk.

martinesdi Hatházi család.

A Hatházi család középsősú birtokos volt Martinesden, kik közül Gergely Thökölyi ellen harczol, s 1703-ban György Rákoczinak volt kurucz hadnagya. A múlt század végén két testvér egyike Dévára telepedett, kit Ádámnak hívtak, másika Péter pedig Kitiden telepedik meg elvevén Jancsó István kitidi papnak s nejének Toplicza Juditnak unokáját Jancsó Ágnest, ki ifj. Jancsó Istvánnak s Kórnya Máriának volt leánya. Ezekből a család a következőleg származik le:

1. Cserei M.
hist. 205.
Magy. tört.
B. Apor 276.
135.

Péter † 1811. dec.
sz. 1781. Jancsó Agnes † 1861.

sz. 1801. Juliánna	sz. 1803. Terézia	sz. feb. 1812. Mária † 1827
1. Dersi Mihály	ák Székely Sándor	hajadon.
2. Forrai István		
benczenci birtokos.		

I-től. Dersi Mihálytól.		ák. Székely Sándor	
1-től	Agnes	Mihály	Anna
százv. Fülöp	kataszteri hiv.	Csóka Ábrahám	Juliánna
György	elmebeteg.	Sándor	Baló István
			Mária
			Bugyul Sándor
			körjegyző Haróban.

1847. özv. Hatházi Péterné minden birtokát vejének Székely Sándornak adja át az ő tartásáért és azért is, hogy Győrbíró Ferencz kitidi pap adósságát 370 fírtot töröljen. 1865-ben Forrainé, özv. Csókáné és Balóné osszák el e birtokot Most már e család is kihalt. Martinesden, vagy a mint régen nevezték Marton-Denken nincs többé ily féle birtok, sem ily nevű birtokos.

kolozs-sárdi Haczoki család.

1. Buda Imre 1356. Haczoky Aladár fia Pálnak, neje vólt Mandula Helena.
lev. 179. cs.
(akolozs-sárdi 1625. Haczeki Sigmondnak, néh. Haczeki Marton és Budai Katalin
előnevet fiának magtalan halála után, birtokai és részjóságai, Sárd, Zomor-
1. Kővárinál. dok, Diós, Burjános-Buda és Keölesmező Kolozsvmben, iklódi Thól-
1. statut. mond. dalagi János kincstári igazgató által, közhírré tételnek a beveze-
Buda Ádám tésre nézve. 1643. az osztroi Miklós defectussán osztznak: Haczoki
okl. 559. László, Osztroi István és Pap Mihály. 1631. Osztroi Mihály Pap
Buda Imre István és Haczeki György egyeznek: ti. ez utóbbi amazoknak,
okl. 178. 179. cs. mint vejeinek adja N.-Felső-Osztró és ohábiczaí pórtiojít, ez iraton
Haczeki György neje: Illésházi Anna, ki azután Pókai Józsefné
1. Buda Ádám okl. 182. lett. 1664. Pap Mihály relictája, Kenderesi Ersók asszony, mint
okl. Bethlen édes gyermekeinek Andrásnak és Mihálynak tutrixá „admonióltatja
Illésházi Ka- Kendefi Gábort, hogy ne potentárkodjék s ne foglalja el N. Kis-
tának 5-ik Osztró, Ohábicza Húnyadvármegyei jószágokat „az mely legitimé
húga. maradott az néhaj Haczoky Georgy fiaról Haczoky Lászlótól, defec-
tussán, az megnevezett személyekre tanquam veres et legitimus
successorokra.“ és hogy se Osztroi János és Gábor uramék jószá-
gailhoz ne nyúljon, mert azok is deficiálván, az én giermekeim a
successorok stb.“ Mindezekből világos, hogy a Haczoki, vagy
1. Buda Ádám okl. 406. Haczeki család létezett s az is, hogy rég letűnt az élők egéről;
még akkor, midün Hátszeg várossát Haczoknak hívták. E családról
többet kellene tudni, mert a város történetével lehet kapcsolatos
a család története.

borosjenői Hegyessy család.

E család őshelye Magyarhon földje, Erdélyben csak némelyek, a Sztrigyméntén csak kevesen laknak. János 1643-ban aradmegyei v. ispán, ki 2 pusztát nyer a fejedelemtől. András 1679-ben Apafi udvarában volt alkalmazva s 1704-ben Mihállyal a görgényi várba menekültek a Rákóczi kuruczai elől. A 18-ik század elején Istvánnak neje Hosdátí Kata, Sztrigymelléki birtokosnő volt, ki néhai Hosdátí Ferencz leánya volt, alpestesi Balog Máriától, kiknek csak egy leánya volt Mari, Veres Péterné. Ennek unokatestvére István volt, ki nejével Baló Zsuzsával alkotják a Sztrigymellékén élő családot eképpen:

István, cs. kir. testőr M-Terézia alatt: 1780-ban alezredes
Baló Ztuzsa †

Nagy Baczonban, Régenben, Gyergyóban birtokos.

sz. 1785. Sigmond † 1853.	Károly	Sándor	István † 1850. Galaczon.
Leiningen Reg. cs. kir.	százados	ezredes	Gyarmati Júlia
őrnagy.	† 1852.	† 1845	
kökösi Orbók Zsuzsánna.	Ponoron.		Zsuzsánnna
			fek. Buda Miklós.

Anna	Sándor	Károly †	sz. 1830, Zsigmond †	Ottília	l. hunyadi, hosdátí és ör- böldogfalvi anyak.
p. Ponori István	mint status		Pálfi Stefánia	N-Szebeni	
	fogoly †			lakós.	

Sándor.	Elisa.	Marika.	Vilma.	Jenő †	Béla	Károly
törv.	Csulai-	Pogány-	Török-		Kolozsvár.	v. Hunyad
sz. eln.	né.	né.	né.			
						Róza
						Binder Frigyes.

Ezen család tagjai, habár állandó birtokkal nem bírnak is, a hazafiúi szolgálat bevégezése után a Strigymellékét tartották oly megszentelt földnek, hova fejöket az örök álomra lehajtsák. Mint jó hazafiak és katonák tünnek ki, czimerök: kivont kardon átszúrt-fő karral, mely a sisak feletti koronán ismétlődik.

fejérvizi Hercza család.

Ezen családból Mihály tünik ki, a ki f. szilvási előnévvel. Buda Imre lev. 373. élt és 1675-ben vice ispán volt. 1731-ben fejérv. H. István ó-bretteyi birtokos. Boldisár görög vallású pap, és 1775-ben egy más Boldisár szolgabíró. Buda Ádám lev. 5. Buda Zsomb. lev. 41. és kiti di okl.

A Hercza család ma egészen elaprósodott, el oláhosodott s még a magyar nyelvet sem beszéli egy sem, bevegyültek és oláhok lettek, habár többen vannak a Sztrigymellékén.

etédi Herczeg család.

Székely eredetű család, mely Totesden birtokos. Okmányok szerint 1847-ben elh. Pál 62. évében, kinek neje Brázovai Károlina, 1848-ban hal el 64 éves korában. Ezeknek fiai: Károly, ki 26. évében hal el 1851-ben és Ignác, ki sztrigy-szent-györgyi volt birtokosnak, Benedikti Leopóldnak leányát Rózaliát vette nőül. Elvesztvén nejét és tanuló 3 fiai közül is a nagyobbik Szászvároson a ref. tanodában meghalván, Hátszegre költözött bé, birtokát haszonbérbe adva. Fiai: Géza † Győző és Kálmán.

lőzsádi Herczeg család.

A Kitiden élő, lőzsádi előnevű Herczeg család a Sztrigy-mellékén száznál kevéssel több éves: melyről annyit tudok, hogy kitidi Krónikás pap Sólyom János és felesége Balika Máriának egyetlen Ágnes leányok, a Lozsádból ide költözött Herczeg Pálhoz ment nőül: ki akkori időben prókátor volt. A család az előtti történetét elmellőzve, családi táblázatuk a következő:

† Pál prókátor † 1819.					
sz. 1768. Solyom Agnes † 1840. V. Hunyadon.					
II. Pál †			sz. 1790. Mária † 1866.		
Bálint Károlina † 1851.			Nalaczi László †		
Sámuelé			kitidi birt.		
sz. 1823. Bórbára		sz. 1826. Ferencz		sz. 1826. (Fáni) Franciska †	
lozsádi Zudór Sándor.		Kitiden birt.		lozsádi Fekete Ferencz †	
Lozsádon birt.		1. Csanádi Agnes † 1861.		birtokos Lozsádon.	
		2. Török Eszter †			
József. Amália		György. Béla.			
I-től.	II-től.				
Sándor.	Iren.	Pál † 1877.	Róza.	Elemér.	Mariska. Hórtenzia
cs-keresz.	I. Herczeg	tanuló.	† 1888.	gazda	† 1891.
túron.	Sándor		hajadon.	Kitiden.	hajadon.
sz. 1861.	vasúti h.				

A család birtokai Kitiden kívül a brettyei Bálint-féle, s a bacsalári saját és szerzettből áll, de majd mind pusztulásnak vannak indulva. II. Pál, — fia Ferencz, — Fánival egyszerre születtek. Fáninak Feketével gyermeke nem volt. Ferencz családi élete nem volt boldog. Első neje cs. keresztúri birtokos Csanádi János leánya hamar elhalt: most fia lakik a birtokban. 2-ik neje is elhalt a 70-es évek végén, s tanuló fián kívül két leányát síratja

épen azon gyermekei közül, kik legjobbak voltak apjukhoz. Leánya Irén sem maradt bánat nélkül, 1888-ban épen apai házuknál: Géza, Sándor és Tibór kis 3 fiait 24 órában veszté el járványban. Egyszerre neki is három tör jutott miként az apjának 14 év alatt. Borzasztó látvány 3 koporsó egyszerre, fájdalmas . . . egy apai szív annyiszor sebezve.

galaczi Hernya család.

E család tagjai eredetileg limitáneus katonák voltak, s csak azután lettek nemesek 1654-ben. 82. Cristoph szolgabíró, ki Buda Péternének Barcsai Annának adja el javait Galacson. 1690. László v. szolgab. 1700. János neje Klicsovai Anna s gyermekei Böldizsár, Anna-Farkas Péterné, Kata Balia Lászlóné. 1705. Jánkul v. szolgab. 1767. Bálint. nob. 1785-ben Máthé a galaczi ns. eklésia kura-tora, ki megbecsülteti a galaczi templomon, a Hóra-lázadás által tett károkat dévai kőmives által. 1801-ben János utódai: Kata Balia Lászlóné s leánya Anna Kenderesi Mózesné vagy Józsefné.

Böldisár gyermekei Ágnes id. Sebesi Györgyné, Éva Kalu-gericza Lászlóné. Családfájok a következő:

l. Buda Imre
okl. 208.
Buda Ádám
okl. 342. 31.
Buda Miklós
okl. 243.

l. Buda Imre
okl. 104.
l. Pogány Al-
bertné okl. 24.

Hernia Cristóf
1652—82. szolgabíró.

l. Buda Imre
lev. 208. 342.
254.
Buda Ádám
lev. 31. 143.
Buda Elek lev.
201.
Buda Miklós
lev. 4.
kítidi okl. 50.

János			Klicsovai Anna, Jánosé.		
Kata			sz. 1763. Böldizsár		
Balia László			Anna		
			Farkas Péter		
Sám.	Bálint.	László.	Anna.	Éva.	Ágnes
					id. Sebesi
					György
					2. Szabó
					László.
					Éva
					Kalugeri-
					Bobik
					Máthé
					Bálint.
					1767.
					Sára.
					László.

Másik ág ez: István

János			László		
kihal.			1689—1710.		
			szolgabíró.		
István.	Mihály.		Jankul	Kristóf.	
			1705. v. szolgab.		
Mihály.	Mihály.	János.		János.	
			Pál		
István.			Zrínyi Margit	Fülöp.	
			György	János.	
			Gridi Ilona, Bálinté.		

1785. Máthé, kinek neje Bobik Sára a galaczi egyház kurátora volt, kegyes és Istenes emberek, mind ketten az Úr szőlőjének munkásai, gyermekök nem lévén Bobik Sára építteti a brettyei tórnyot. Galacson sem volt azóta buzgóbb kurátor mint Hernya

l. brettyei okl. Máthé. Ez a Bobik Sára 2-szor Puj Dánielné lett s Brettyén lakott.
17. 21.

Most ezen családban sem birtokos, sem hivatalnok nincsen, el van szegényedve, s magyar nyelvüket, nemességüket elfeledve, el láhosodtak, ránk nézve kihaltak a magyar családok sorából.

mihályfalvi Ifjú család.

Az Ifjú család Magyarhonból származott be Erdélybe, s még 1543-ban Szathmármegyében lának, hól, Márton Danyád-helysége királyi dónátiot kap. János az idősebb, Mártonnak vagy testvére, vagy fia lehetett, ki ifjúságát Szigetváran töltötte. Szapolyai János Zsigmond korában Erdélyben jeleskedett s a Báthori András özvegyét, Majláth Margitot vette nőül, miáltal nem csak megvagyonosodott, hanem családi összeköttetéseiben is sokat nyert. Báthori István alatt Fogarasban laktak, mely a Majláth családé volt, miért Békessel sok baj volt a 30 ezer arany vételár miatt, mely Fogaras birtokának értéke volt. Azután Alvinczen lakik, mit a Russ falúért folytatott processusa bizonyít Geszti Ferenczczel: mivel Russ falut Geszti veszi meg, de Ifjú János azt elfoglalja, s egyszersmint a vételárt Böldogfalvi Mihály és Pestesi Bálint által Déván vissza kínáltatja, mi ellen Geszti tiltakozást teszen fenti 2 tanú előtt. Ifjú János a leánya: Anna gyermekeinek tótára volt, kinek férje ennyingi Teörök János elhalt volt már. Ezen russi birtoklás miatt per foly, mig aztán Ifjú János végzetes halála bekövetkezik. Báthori Zsigmond fejedelem ugyanis, bátyjával Báthori

l. Nagy Iván-
nál V. 218.

Szilágyi S.
Erd. tört. I.
II. 11.
Buda Imre
okl. 175. cs.
152.

l. Szalárdi sir.
krón. 19. l.
Nagy Iván.
Erd. tört. ar.
Székely S. 173.
O és új Dacia
Husztai 233.

l. Nagy Iván-
nál.

Böldizsárral a fejedelemség miatt ellenségek lettek, s ez okon Zsigmond 1594-ben az ellenpártiakat, kik közé Ifjú is tartozott a kolozsvári piacon, s bátyját Báthori Böldisárt, Kovácsoczi Farkas cancellárjával, Szamosujvart kivégeztette: s így nyolczan lettek ekkor marttyrok. Gyermeke kettő volt: János az ifjabb, ki 1599-ben Jeremiás moldvai vajda leányát jegyezte el, de gyereke nem lévén, benne fiágon, nővérében Annában, eny. Teöreök Jánosnéban leányágon halt ki e család.

? Istvánfi család.

Eredetileg Székely család, melynek egyik tagja László e század elején Krisenyben viselt tisztí hivatalt. Neje Farkas Ersébet

vólt, kivel később Bácsiba költöznek s birtokosok lesznek. Fiok Lajos 1830-ban született s mint körjegyző vólt alkalmazásban, míg a 80-as évek végén elhalt. Nejétől Palkó Annától való Mathild leánya Rettegi Gyárfás adótisztthez ment nőül, fia Endre pedig bácsii gazdaságában maradott anyjával: nem nagy de bérendezett birtokukban.

kusali Jaksi család.

A Jaksi család magyarországi eredetű. 1444-ben Kwsali Jakch ifj. László és Péter aláírják a budai órszágyűlés végzéseit s ugyanott Mihály mint erdélyi vajda és Székely ispán szerepel. 1452-ben Ladislaus et Andreas Jaktsi de kusal, Húnyadi Jánostól osztálylevelet kapnak Solyomkö és hozzá tartozóira nevezve Biharban. 1489-ben Mátyás király alatt, midőn Alibég 60 ezer Török sergével Erdélyt pusztította, Báthori István vajda Kenesi Pál tömösvári bánt és Jaksi ráczok vezérét küldte ellenök, kik a Kenyérmezején 30 ezer Törököt vágtak le s a többit kikergették: hól a király sergéből is 8 ezer eset el. A 17-ik században a Gábor gyermekei osztoznak meg, kik hárman vóltak um.: Gábor, Dávid és Éva. 1732-ben Kitiden Bobik Ferenczné, Jaksi Kalára adományoz az úrasztali készletek közt ma is meglevő egy szép asztalterített: — de a kitidi Krónikás pap gyalmári — előnévvel jegyzi fel Jaksi Kalárát, mivel hihetőleg: Gyalmár szülőföldre lehetett nekie. Azon fennti id. Gábornak neje Váradi Mária Ferenczé vólt, s fivérei Gábor és Dávid: a kik megosztóznak. Az utolsót e családból kitidi Krónikásunk temeti el 1754-ben kit „Joppébeli kegyes Thabitának nevez,” s kinek az írott emlékek szerint a refórmátio terjesztése körül sok érdeme van, mivel házát szentelte gyűlő helyévé a vidéki nemességnak — (kik akkor sokan vóltak) — míg a templom a múlt század elején felépülhetett s gyűllhelyül szolgálhatott. (Jaxi Orsolya a Kenderesi Jank vajda neje vólt, kitől származik a seréli Vajda család.)

l. Teleki Húnyad. kor. I. 77.

l. Buda Ádám okl. 36. 441.

l. huszti A. Ó Uj Daczia 184. l.

l. Buda Imre okl. 364.

l. kitidi Bobik L. Buda Imre okl. 364.

l. kitidi krónikás 31. l.
l. Kenderesi Farkas okl. 4.

karánsebesi Jósika család.

1667-ben nemes vitézlő Jósika László baczellári és kitidi birtokosnak 2 leánya van: Klára és Magdaléna. Klára 1720. körül alpestesi Telegdi Lászlóhoz megy férjhez, kitől 2 fia László és Gábor születtek. Magdaléna fejérvizi id. Bádja Jánoshoz a Péter fiához ment nőül ki neje javaiba telepedett.

Ezen család is kihalt a birtokosok sorából.

maczesdi Jári család.

A Jári család is vég-enyészeten áll. Illyefalvi Németh László neje, a Puj Dániel özvegye, Jári József volt. Ennek rokona lehetett a szintén Maczesden lakó Jári Jár, a Lászlóé ki Ó-Brettyén Kenda Bórbárát veszi nőül. Özvegyen marad az asszony s 3 gyermekét taníttatni nem tudja, kiházásítja őket és lesznek mind tiszta oláhok, kik anyjok nevét sem tudják becsületesen kimondani. Pepi Herczeg Sigáné Fehérvizen, Lina Stancs Györgyné Maczesden, István várhelyi lakós oláhné nejével, kik brettyei anyai jussokat eladták, hogy még az se emlékeztesse őket nemesi eredetükre.

bórbátvizi Jordán család.

Régi nemes családok egyike, kiknek nemességük a Zsigmond kir. idejére vihető vissza. Nagy Iván szerint ezen családból mint törzsből lettek a Bája, Szabó, Balázs, Duncsa, Farkas, Bórbátvizi és Csóka családok, mely nem bizonyított feltevés, a keresztneveknek a családnév feletti gyakoribb használatából sem fejthető meg. Czimerök paizsban félkar karddal, felül sisakon korona csak, mely 1719-ben Sándor nevét jelzi. 1640-ben Farkas, 1660-ban Jordán, Barna — de Ponór — szolgabírók. 1699-ben Duncsa, alias Jordán János és Sándor perelnek a Bórbátvizi familiával. 1707. Jordán és J. László és József szolgabírók, J. Barna 64 éves. 1756-ban 1770-ben László, József, Bálint testvérek közül ez utóbbi brettyei birtokos lett és András is még ott lakik. Jordán Józsefnek 2-ik neje Kalugericza Éva. Gyermekai: Judit, Buda Sigmondné, — Anna Farkas Bálintné, — Rózália, 4-ik József, ki mostoha anyját veszi el, melyről a bizonyíték ez: Kalugericza Éva perel bórbátvizi javai után s a tanúk így vallanak „ismerik K. Évát, ki előbb id. Jordán Józsefné, utóbb ifj. Jordán Józsefné volt, ki mind a gazdasághoz, mind a gazdasszonyasághoz értett s ennek lehetett tulajdonítani, hogy az ifjú úr is szerette, mert ő is járt dolgoztatni a zejfkalvi jószágba s szorgalma három gazdasszonynak is sok lett volna.“ stb. Másik tanú hallotta, hogy özv. Jordán Józsefné derekáról egy arany pénzből készült öv gyüzü elveszet stb. 1806. Jordán Lidia, ns. Mircse Sámuelné, Bálint, Fejérvizen bir. 1810. Bágya Judit, özv. Toplicza Dánielné ezen Bálinthoz megy nőül. 1815. József alszolgabíró. 1846 előtt Domokos aljegyző és 1846-ban országgyűlési követ, kinek birtoka szép van. József is bórbátvizi birtokos és ügyvéd Hátszegen. Ez utóbbi neje Meggyesi Rózália, kiknek leányok Róza, Kapitán Fábri György özvegye, kinek fia Henrich pesti jogász és miniszteri gyorsíró. Az előbbinek Domokos orsz. gy.

követnek — ki később alispán volt — nejétől Apáti Katalintól született 1850. leánya Ilka, Sándor Miklósné Apáti Katalin 2-szor Váradi Alberthez ment nőül, ki Húnyadon szolgabíró.

bórbátvizi Kalugericza család.

A Kalugericza nevezet Apáczást, vagy apácza nevet teszen, s a kaluger szótól ered, mely zarándokot, barátot teszen. E nevezet kapcsolatban van azon fejedelmek idejében rendezett oláh iskolák eredetével, melyek Havasalföld mintájára, a tanító-olák-papok nevelése czéljából állítottak volt fel kellő ellenőrzés mellett. Mivel ez intézet felügyeletéről a kormányzó hatalomnak kellett gondoskedni: lehet, hogy egy ily felügyelőre ruházták e nevezetet. 1664-ben János, szolgabíró. 1702-ben Balázs Balázs alias Kalugericza lévála tótesdi jobbagyaiért pénzt, mivel mint írja „fugitivus örökségeit (t. i. marháit) el nem adhatja“. 1749. b. Kalugericza alias Balázs István neve fordul elé. 1739-ben egy tanuvallomáson Kalugericza Miklós 106. esztendősnak vallja magát, ki jól emlékezik Barcsai Ákos főispánságára. (t. i. 1648--58.) 1782. Mihály birtokos. 1800. László neje Hernya Éva a Böldizsáré. Ezek nyomán; származott légyen a Kalugericza nevezet a Balázs-névből, vagy megfordítva; vagy lett légyen külön álló család neve; e szavad eleje óta már nem létezik többé a családok történetében ezen sajátos név, melynek tiszta eredetét tudni nem lehet.

l. Buda Imre
okl. 54. 188.
185.

l. Buda Imre
okl. 66.
Buda Imre
okl. 125.
Pogány Al-
bertné okl. 24.

gyerő-monostori Báró Kemény Lajos családja.

A Sztrigymelléken ezen b. Kemény Lajos családjáról megjegyzendő, hogy a Makrai jusson lesznek birtokosok. Ugyanis özv. Móré Jánosné, Bobik Krisztina magtalan elhalása után 1831-ben a Makrai János 2-ik leánya Eszter, b. Kemény Lajosné lett, s ezek Brádi Lajossal osztják fel a Bobik, Móré és néh. Puj Dánielné javait Ó-Brettyén, Baczaláron, Kitiden. stb. A b. Kemény Lajos családfája ez.

Lajos †
Makrai Eszter.

Miklós	Elek	Lotti	Bóra
Mara Lotti.	illyei jári szolgab.	Brádi Lipót	Brádon
felső szálláspalakon	Lottó igazg. Temesvár	Brettyén-Brádon.	
birt.	Bórbáth Laura.		

A Móre féle jószágból, a bretteyi Brádinénak jutott s most egyesítve van a kettő a Brádi Lajoséval, mely szintén Brádi Lipót tulajdona. B. Kemény Miklós jövedelemre rendezte be jószágát, s mint nemzetgazda, mintaszerűen s mint pomológus haszonnal fáradozik. B. Kemény Elek Húnyadmegyének volt kitűnő szőlőgábirája, most Temesvárra távozott a megyéből. Egyiköknek sem lévén gyermekük, a gym. Kemény család ezen ága velök fog elenyészni a Sztrigymellékéről.

szálláspataki és szentpéterfalvi Kenda család.

Lakhelyeikről, mit ármalissaik erősíthettek meg két ágazatban fordul elé e család. Bárha a Kenderes, vagy Kendefi családtól szakadtak el; mint szegényebb sorsuak a görög vallást a mult század elejéig megtartották. A szentpéterfalvi előnevűek közül 1714-ben néh. Mátyás relictája Szacsali Susánna, Miklós 80, János 76, György 50, Gáspár 43, Gábor 33 évesek. Néh. Gábor utódait perli Váradi Mária, Cserményi Sigmondné, azon pénzért, melyet néh. Gábornak török rabságból való váltságra adtak. 1860. egy más Gábor szőlőgábiró: Máté birtokos.

1. Buda Elek
okl. 82.
Buda Ádám
okl. 47.

A szálláspataki előnevű ágból 1722-ben a sórt Kenda Jeruzsálem kezd meg. 1743-ban István görög vallású lévén minden javait a valcseli gör. egyháznak adja, mit később József, Simon Bálintné perel vissza. 1795-ben József Ó-Bretteyén, János Bacsaláron birtokosok, mely utóbbi neje Órbonás Sára. Elek Bacsaláron, Ábrahám Ganczágon lakik. Ezen utóbbiaktól a leszármazás a következő:

1. Buda Ádám
okl. 32. 22
Buda Elek
okl. 269. 271.
anyakönyvek.

József, bretteyi,	János, bacsalári,	Ábrahám, ganczági,
		kihal.
István	Elek	
1. Tórnya Kata		
2. Buggyú Károlin	János	
<hr/>		Barabás Borbára
Borbára Juliánna		
Jári Jár. Tórnya Ádám	Polixéna	
	1. Herczeg Antal	

A mint ezen táblázat mutatja, a család kihalóban van. Ennél van azonban nem kevésbé nagy kihalás, hogy t. i. elszegényedtek és eloláhosodtak, melynek sok példái ellen az a gyógy mód késik, azon orvosoktól, kik az egész javát hivatvák védeni.

malomvizi Kendeffy család.

Ősi családja a Sztrigymellékének, melynek a Malomviz feletti Kőlcsvára volt ősfészke. E várhoz 600 jobbágy tartozott, az onnan látható szép Hátszegvölgy falvaiban. Most Kernyesden, Órlya Bóldogfalván, M.-Brettyén vannak a családnak szép kastélyai. Nevének eredetét a Kundu, Könde, vagy Kende nevéől hozzák le az okmány nyomozók, ki a 7. vezérek egyike volt: holott a Kende család, de Vonesokfalva írja magát 1508-ban a Petrócz és Nagj Baar közötti méttalis levélben ugyanakkor, midőn a kiküldött határjáró biztosok között: „malomvizi Kendefi László a Mihályé“ is jelen van. A Húnyadiak korában Kündefi szintén malomvizinek írja magát. Továbbá „Malomvizi Kende László a János fia, Kenderes és Miklós nevű testvéreivel, azt instálta 1439-ben Albert királytól, hogy mivel a múlt esztendőben a törököknek Erdélyben véghezvitt pusztításoknak alkalmatosságával, az a levél elveszett, melynek erejével Zsigmond király nekik külön-külön 5 ezer kősót rendelt a vizaknai só aknáról, ha ők a Vaskapunál lévő hidat igazíttatják és jó állapotban tartják, mely hidón az Erdélyből Karánsebes-felé utazók szoktak általjárni: tehát Albert király adjon ő nekik azon jussok felől egy új királyi levelet, annyival inkább, hogy ők mind- eddig e hidnak jó gondját viselték, s ezután is fogják viselni. A király meghallgatta kéréseket s a hid gondját, az ahhoz kötött jövedelemmel nekik átadta.“ 1550-ben a verestoronyi harcban, mikor Zápolya halála után, Izabella a törököt megverte, János volt az egyik vezér, a másik pedig Édenfi, vagy Ödönfi László, Zápolya János hadainak kapitánya. 1555-ben Martinuzzi György püspök, ugyanezen Kendefi Jánost rendelte, az akkor Erdélybe beütni szándékozó oláhok ellen, a kiket le is vert. 1603-ban Mihály és fiai Gábor és István, Székely Mózes mellett a Barczán esnek el. 1663-ban Miklós neje, Nemes Sára a dévai ref. egyháznak szép himzésű takarót ad az Úrasztalára, mely ma is meg van. 1672-ben Gábor özvegye Dániel Bóra. 1690-ben egy 6 szögű, átnyomott virágu ezüstantyér, melyen koszoruban félkar 3 nyilvesszőt tart, körben írva: „Serédi Sófia 1690.“ 1692. egy fél kupás ezüst poháran 2 egymásmelletti körben: „Kendefi Pál Anno D. O. 1692. és Serédi Klára.“ Ezen iratok pénzszerű körülírással vannak írva s a közepén az elsőnél korona felett térdeplő-ember-alak, süvegén hátra álló tollbokrétával, kezében felhúzott nyíllal, mely előtt 6 ágú csillag s a háttérben fertály höld van ábrázolva. A másodiknál sem korona, sem emberalak, csak egy vállból kezdődő V. alakú kar, mely 3 szilvesszőt szorít markában. 1729-ből az órlya-bóldog-

^{1.} Kővárinál.

^{1.} Buda Miklós
okl. 293. kapt.
kiadv.

^{1.} Budai Esaj.
hist. Lex. II.
442.

^{1.} fennti III. 1.

^{1.} fennti III.
457.

^{1.} Nagy Iván-
nál.

^{1.} Buda Ádám
lev. 8.
A Serédi cs.
előneve „gür-
csöni“ ^{1.} Kő-
várinál.

A család czi-
mere nyilazó
férfi ezüstme-
zőben, háta
megett fosz-
lánnyal.

^{1.} Órlya-ból-
dogfalvi egy-
ház tulajdonai.

- falvi kis harang felirata „Kendefi Gábor Anno 1729.“ 1735-ben
1. Dévai anyk. Kendefi Mihály és Barcsai Kata Órlya-Bóldogfalván temettetnek el egyszerre: nincs meg a táblázaton. Nincs meg továbbá: Mihályné, Dániel Judit, s fiai Pál és Sámuel. Oda kellett tenni az okmányok szerint Miklósnak Nemes Sárától való fiát Gábort, kinek gyermekei: Elek, Judit, Kristina, Ágnes, Juliánna, Erzsébet, Gergely.
1. Buda Imre okl. 169. 337. 273. 231. 1726-ban Mihály és Szalánczi Erzsébet M.-Brettyén laknak. 1728. Judit, Kálnoki Domokos h. társa, mint tutrix Buda András és Éva, előbbi férjéről maradt gyermekeinek. 1733-ban egy tanu vallomása ez: „m. néh. Kendeffy Mihály gyermekei, az régi Rakocziána forradalomban Törökországba, vagy is a Bánátusba (!) szorúltak volt cselédestől, s kényszerítették az idegen földön ad intertentionem, pénzt és egyéb naturálékat venni, s hogy eljöhessenek, a Miklós instantiájára, a nemes őrszág pénzbeli quantumából fizeték le az adósságot (200 arany) néhai Nalánczi György inspectóságában, mikor is ifju Mihály és néh. Miklós jöttek el a pénz után“ stb. 1740-ben néh. K. Judith, Buda Andrásné utóda: K. Ágnes, Zejk Miklósné, ki Gábor és Gergellyel perelnek fintaházi, Tördán lakó Hórváth Ferenczczel, arany poharakért és ékszerekért.
1. Buda Imre okl. 270. 1751. b. Bánfi Susánna első férje K. Gábor volt, gyermekei: Elek, Ráchel. 1751. Miklós h. társa Nalánczi Judit (nem Sára a mint Kővári írja). 1764. Elek, a Gábor fia Bánfi Zsuzsától az erdélyi főkormányszéknek belső titkos tanácsossa, saját ágára nézve M. Theréziától grófságot nyer. 1775. Gróf K. Elek az erd. gub. val. b. t. tanácsossa, L. Baronissza Török Krisztina, losádi néh. L. B. Györffy Benjamin elmaradt özvegye, Török Krisztina leánya, b. Györffy Károlina és veje Kendeffy Mihály, gr. K. Elek s neje gr. Bethlen Krisztina elzalogosítják Pókafalvát, Farkastelkét és Kis-
1. Buda Adám okl. 17. Kerélt. 1780. körül Ráchel előbb Theleki Mihályné, azután Bethlen Gergelyné, azon magyar úrnők egyike volt, ki a magyar könyvek és irodalmi termékek gyűjtésében kereste gyönyörét; mi azon kor-
1. Benkő Transylv. II. 511. 1. Buda Imre okl. 263. 1. Buda Elek okl. 253. 1. ó-brettyei-anak. Ezen előrajz után a család a következő lesz.
- A. 1. Buda I. okl. 33. 169. 337. B. Bánfi Zs. 2-or Bornemissza Pálné. C. 1. Buda Elek okl. 241. László 1508. Bethlen Órsolya
Gáspár		Anna	
János.	Gáspár	Miklós	László.
	Börnemissza Zsuzsa.	Nagymihályi Margit	

Gáspár									
Gábor			Anna		Miklós		Judit.		
Gábor			Börnemisza Pál		1. Nagy Erzsébet				
Kun Kata			János † 1694.		2. Nemes Zsuzsa				
					3. Pogány Mária				
Ágnes	Kristina Kata	Gábor	Pál 1692.	sz. 1657. Mihály	A. Miklós		Anna	László	
Inczédi	Bánffy Pongrácz	v. Dániel	Serédi	1. Dániel Judit	1663.		Makrai	osztr. Pap	
György.	Gábor. Pál.	Bórbára	Klára	2. Szalánczi Erse	Nemes Sára		Péter	Bórbára	
Kata	B. Gábor † 1748.	Gáspár							
Vay Mihály.	Bánffy Zsuzsa	Bethlen Ilona							
Ráchel † 1798.	Elek gróf,								
gr. Teleki Mihály	fő kormánsz. tanácsos.								
gr. Bethlen Gergely	Hunyadm. főispán.								
		1. gr. Lázár Anna							
		2. Bethlen Kristina							
gróf János	gróf Miklós	Zsuzsa	sz. 1771.						
Teleki Póli	Nalácsi Judit.	Teleki	Bórbára						
† 1797.		Domokos.	Kendeffi József.						
gróf Elek † 1832.	gróf Ádám † 1834.								
gr. Mikó Bórbára	Órlya-Böldogfalván								
		a grófi ág utolsó férfi tagja.							
		1. b. Jósika Róza							
		2. gr. Bethlen Bórbára							
Róza	Kata								
Wesselényi Farkas.	gr. Andrásy Gyula † 1890.								
		külgügy-miniszter.							
				I-tól.	Mihály	László	Drusi	G. Sára	
				Pál	Sámuel	Maczesdi Judit	Kálnoki	Kemény	1. Buda Bálint
				b. Josinczi		Miklós † 1794.	Teréz	György.	2. Buda Miklós.
				Julia.		Nalácsi Judit			
						† 1792.			
				Miklós	Kata	Susa			
				kihál.	Pongrácz	Nalácsi			
				Gáspár.	István.				
folytatjuk.									

Miklós
Naláczai Judit † 1772.

Ráchel Csongrádi kihal.	Sándor † Enyeden tanuló 18. év.	Pál 1. Kuun Klára 2. Bánffi Borbára. sz. 1752. † 1834.	Judit † 1815. Sára Szilvási Zejk Bálint. Sámuel.
Miklós † 1801.	Elek sz. 1791. szólgabíró 1828.	Pál † 1878. kihal. Végrendelkező.	Sámuel. Susánna. Drusianna. † 1827. gr. Nemes Karolina Sámuel M.-Brettyén B. Kemény Bertha.
Ádám. 21. év. † 1838.	Gábor. István. sz. 1818.	Albert. László. Ferencz. Brádi kihal. Czeccilia Sándor Elek Bóra	
Kamilla Kőszegvári Gyula Beczterczen főkapitány.	Ida ig. Buda Ede Fel Enyed.	Lajos Mólnár Ólimpia Samué. Bórberek.	Anna Mott Alfréd Szegezen. telekk. hiv. Klára Kernyesd gr. Thoroczka Miklós Péter

László gyermekei Kálnoki Teréztől:

Mihály † 1737. LB. Györfi Károlin Malomvizen. Bórbára Milánesz György kapitán.	id. József Barcsai Ráchel † 1762.
László Thóldalagi Erzse Károly p. Hörváth Róza † 1839.	Ferencz Gál Julia. Lajos Bethlen Mari. sz. 1804. Farkas Veér Róza.
Árpád † 1880. Inkei Gáabriella Pozsony.	Kristina Josika Leo. Róza
Gábor.	Lajos.
Ilona.	Ella.
Róza.	

Samu sz. 1865. Géza sz. 1867.
† 1866. † 1868.

Erzsébet
Bárczai
István
kir. kamarás.

1824-ben az órlya-bóldogfalvi egyház pátronussai gr. K. Ádám, mlts. K. Elek, m. K. Ferenczné, mlts. K. Bórbára grófné, K. Józsefné, K. Farkas, és gr. Mikó Bórbára. A múlt század végén, l. bóldogfalvi anyak.

Kendeffi Miklós Nalácz Judittal hórdatnak anyagot és leányok, már özv. Szilvássy Bálintné, ki magát „árva Kendefi Juditnak“ írja: építteti s szereli fel az ó-brettyei templomot s ajándékaival ad példát a nemességnek Isten oltárán áldozni: az emberiség nagy és szent céljainak, mely az idővel nem múlik el. A tökéletes nők, e mintaképei emléket, soká hirdeti művök. 1834-ben „gr. Kendeffy Ádám, mint a grófi liena utolsója elhal“ özvegye gr. Bethlen Bórbála, fekete bársony szőszék takarót ajándékoz az órlya-bóldogfalvi egyháznak, emlékére. Az 1872—8. években készült K. Pálnak l. ó-brettyei okl. 48. 1.

azon végrendelete, melyet, mivel gyermekei nem voltak: az egész Kendeffy családra kiterjesztett s pár száz ezer frt értékű javait és birtokait aképpen rendelte elosztandónak, hogy első sorban az ő nagy apja, Miklós ága, annak kihalása után a Mihály és József ága részesüljön a jövedelmekből, melyek havassai, jószágai és pénzei után befolyanak. A család élő tagjai azonban végrendelkező halála után aképpen egyeztek ki, hogy az erre ajánlkozó Kendeffy Sámuel, kinek neje gym. Bárá Kemény Berta legyen az általános örökös s ő tartozzék kifizetni az összes jogutódokat pénzben, vagy évi járuléokban. Ezen kegyes, vallásához buzgó ember K. Pál a szászvárosi főiskolának 1000, a hátszegi, órlya-bóldogfalvi és brettyei ref. egyházaknak külön 1000 s az ó-brettyei papi fizetésre 800, l. ó-brettyei okl. 33. 2.

s a Bóldogfalvinak 2000 frtokat rendelt, hogy a mint kifejezi 38. a végrendelet és módosítvány.

„Isten ajándékából, legyen Isten dicsőségére s az emberiség javára.“

Fénypontok e család tagjai közül I. Elek, ki mint főkörmányszéki tanácsos és főispán nagy nevet, czimet, tekintélyt vivott ki s grófiá lévén emelte családjá összeköttetéseit. Az utolsó gróf Ádám is inepelt ember, népszerű szónok, magoss tulajdonaiért Wesselényinek barátja, neves gazda s Kolozsvárt nagy spórtember, ki a l. Kövári. Erd. neve családai.

vívó iskola felállításában tevékeny. (Családján kívül hazánknak vesztésege volt korai 39. évében történt halála. A nemesi ágból újabban azon Sámuel tüntette ki magát, kinek neje b. Kemény Berta. Sok ezer hőlöd fenyves erdőségeiben saját technikai s nemzetgazdasági és ipari tanulmányai alapján jöttek létre azon berendezett fűrészművei, melyek nem csak saját vagyonosodásának, hanem 1867-óta a Piski-Petrozsényi vasútvonalon a messzeszállíthatás lehetősége okán, az Alföldön történt építmények emelkedésére nagy befolyással voltak, úgy hogy ma már havassainak anyaga, rendes piacot talált a Tiszáig elterülő Maros mellék rónáin. Ő építteti 1885-ben M.-Brettyén ország- és vasút mellett azon 2 tórnyu izlé-

ses kastélyt, melynek nem régi alapja, a végrendelet író Pálnak volt kedvencz lakó helye, s melynek pinczéje mácsói és ploi borairól híres. Ezen Sámuelnek neje b. Kemény Berta, azon b. Kemény Dénesnek leánya (b. Kemény Katától), ki 1849-ben halt el és testvére a volt. közl. miniszternek b. Kemény Gábornak az erdélyi reformátusok fő gondnokának. E kegyes nő házában a protestáns szellem hagyományos, kinek nagy anyja Kendeffi leány lévén, a két Család vallásossága az ő öröke: ki a modern divatosságok falcs ékei helyett drága ékszernek a kebel azon kincsét tartja, hól két kötelesség van csak: hona és családja: Fennti szép iparszerűségeivel berendezett gazdaságukat, vejjöknék Gróf Thoroczkainak adva át, most jobbára Bécsben, Enyeden és Pesten ülnék.

Árpád a Károly fia szép műveltségű, nagy úri ember, bódogfalvi szépen berendezett kastélyokat ők is itt hagyják és magyarhoni birtokukba költöztek nejestől, ki magyarhoni. Ő azonban korán elhalt. Özvegye Pozsonyban lakik gyermekei neveltetése végett. A grófi ágból csak Kata, özv. gr. Andrássy Gyula külügyminiszter neje van életben. Az e század elején szolgabírószágot viselt Eleknek a táblázaton látható, ága idők folytán elszegényedett; s a családról egészben gondoskodó Pálnak végrendelete, nem képes többé javaikat visszavarázsolni. Sorsa tán az embernek az, hogy az egyszer kínálkozó szerencsét az egyszer elszalasztja kezéből. Emberekkel játszik a sors, mert az ember is szokott játszani vele.

A Kendeffy családról általán véve meg kell jegyezni, hogy hivatalt, katonai állást, vagy bármiféle czímet nem igen viselnek. Nagy vagyonnal, gazdagon jövedelmező jószágokkal, valamint házasságaikkal is családi-hagyományszerűen szerették a független fő úri életet és saját ügyeiket is önállóan szokták elintézni. Jellemző e családnál, az ősöktől hagyományként rájuk szállott s elsajátított puritán protestáns egyháziasság és kegyes érzület, melyet a régiek-nél föltalálhatunk. A sztrigymelléki nemesség, a család által fenntartott 2 tanterejű iskolájokban neveltette: a múlt században Malomvízen, s annak végén és jelen század elején Ólyra Bódogfalván tanulni kezdő fiait, mely a szellemi nyereség mellett azért is áldás volt; mert akkor az utazás nem ment gőzerővel s mert ott a közelben a szülők gondot viselhettek gyermekeikre: míg nagyobb kort érve; nem kelle féltetni azokat, az akkor e helyhez legközelebb lévő enyedi, m.-vásárhelyi, kolozsvári vagy temesvári úttól (a szászvárosi iskola csak 4 gymnasium volt). Mint a láthatáron a kiemelkedő csúcsok; a múlt korszakok emberi törekvéseinek láthatárából aként emelkednek e család tagjainak vallásos buzgóságá-

ből: tórnyok, templomok, imahelyek: a tökély művet önként czélzandók.

Az őrlyá-bóldogfalvi templom és torony, ha nem épen általok épült, de általok változtatott át keresztyén, vagy protestáns templomná. 1750. táján Kernyesden a palota egyik szobája accommodáltatott Isteni tiszteletre. Ugyan a múlt század közepe után van emelve a bretteyi templom, melyeknek existenciájokra a többen kívül az 1878-iki végrendelet csepegtet éltető okját, hogy e világító mécsek el ne aludjanak, hanem a múlt tusának világát borító, emberi ködök levegőjén felül: azt a láthatárt világítsák bé, hól az ember akkor lesz emberré, ha életében, másoknak oly bóldogságsúgárt gyűjthet kebelében, mely az elvont Isteni szeretet súgaraival deríti hajnállá e földön való törekvésében azt az érzést, hól Jézus föltámad, mi az Atya gyermekei vagyunk.

Buda Ádám
okl. 154.

szálláspataki és reréli Kenderesi család.

A Kenderesi család a 13-ik században élt Szálláspataki családtól veszi eredetét; mely család: keresztnéveiből, a Kendrys vagy Kenderesből alakúlhatott át a mai nevére. Az okmányok e család tagjait jó darab ideig Magyarhonban szerepeltetik. Így 1446-ban Kenderes János, Hünnyadinak munkácsi várnagyja és beregi főispán volt. Ugyan akkortájt malomvizi Kenderesi Mihály Szathmárban, Hünnyadi János vice ispánjának s Mármarosban helytartójának írja magát. 1455-ben Malomvizi Kendrys János és Kende László Szathmármegye Gencs helységében kapnak részt, és Pál, kinek 1503-ban Csaholy Margit elzálogosítja Szárazberek, Laskod stb. helyiségbeli részeit ugyancsak Szathmárban 200 frtéért. 1508-ban a Petroszi és Nagy-Baari metális levélben, a divisio bizottság tagjai között: „Kenderes Péter a Jánosé” jön elé. De itt nem tévesztendő össze már nevök a „Kendefivel;” mert ugyanekkor „malomvizi Kendefi László a Mihályé” is elé fordul, miből látszik, hogy ekkor külön családot alkottak már, külön névvel. 1505-ben „gyali” előnevű Kenderes Mihály a rákosi országgyűlésen Pestmegyének, és egy más Mihály Bécs vármegyének volt követe: 1526-ban pedig Kenderes Miklós a tokaji gyűlésen jelen volt, mint Szapolyai hive, de lakáshelyét tudni nem lehet. 1560-ban Péter fia László, ennek Miklós, ennek Ferencz, ennek István, ennek Mihály, ennek István, ki hünnyadmegyei pénztárnok volt, neje Balácsi Bórbára, 2-ik Csóka Éva, kitől a mostani Kenderesi család elágazik. 1675-ben az utolsó ki magát Kenderes-nek írja István, kinek Baczaláron vannak jószágai és jobbágjai. 1678-ban Kederessy Mihály (már „ssy“-nal) testa-

l. Teleki, Hünnyad. kora I.
172. 421.

l. Nagy Ivánnál.

l. Buda Mikl.
okl. 493.

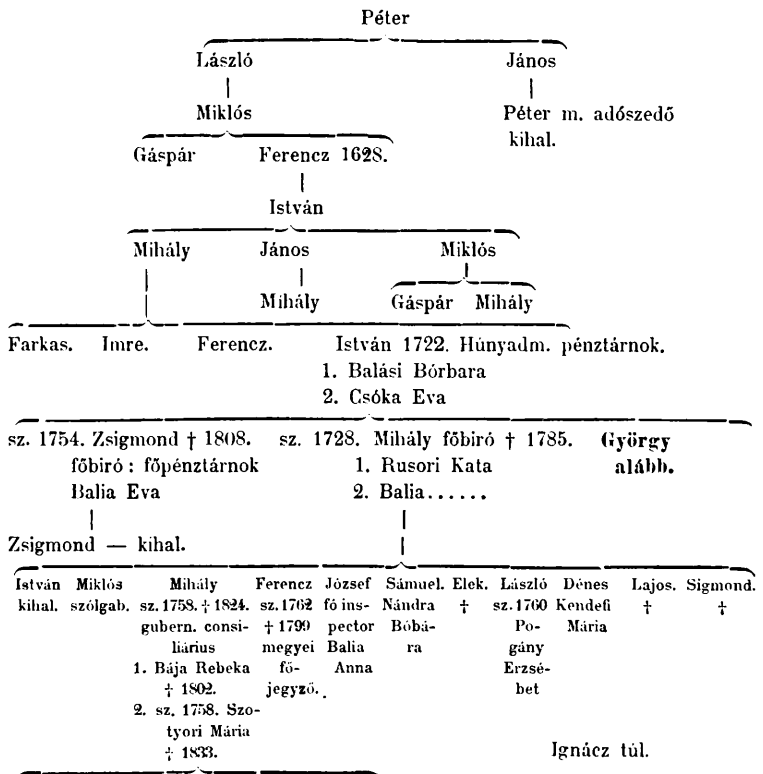
l. Nagy Ivánnál.

l. Kövári. Erd. csal.
l. Buda Zs.
lev. 296.

mentumot ir, fia László és három hajadon leányainak, mely így hangzik:

„Mi kik vagiunk Riusori László, ugyan Riusori, Nandra Georg ifjabik, Pogan Georg relictája Riusori Anna N. Klopotinán lakók, nehaj Orlia Boldoghfaluan lakó Nagy Sándor uram relictaja Kenderessy Fruzina, Szattezial Faluan lakó Szattezialli Laszlo, Nagy Osztron lakó Pap Mihály, Hvmnek egyik eskütt v. szolgabirája es Pogan Andras Szatteziall-Klopotiui mindniajan Hvben lakó ns szemmeliek: Adgiuk emlekezetere stb. . . hiva minket az vitezleő Nagy Klopotinán Hv. lakó Kenderessy Mihaly uram az maga N. Klopotinai ns. udvarházához es találók eő kegielmet agiaban (agyában) nehez betegségben feküdni, az elmeje es az esze hellien es ep leven. Elsevben ajánlna lelket az mindenható Istennek, es testet az földnek giomraban. Teön my eleottünk Ilyen vallast es Testamentumott, hogy fia stb., a továbbiakban emlitti, hogy az udvarnál volt szolgálatban; ti: a fejedelemlnél“. A szálláspataki előnevűeket Pétertől látjuk elágazva.

1. Buda Ádám
okl 410.

Mihály a fentti.				Ignác fentti.		
Kata sz. 1793.	Ferencz kincstári fogalmazó, Bardócz Klára	Anna k. Váradi Antal.	Róza Farkas István † 1849.	1. Komáromi Krisztina † 1839. 2. Lázár Károlina esk. 1843. 3. Nyirő		
				1-től		2-től
				Mari Bodola Imre Veresmart	Róza sz. 1839.	Dénes természet- buvár elh. Hátszezen 1883.
Klára †	Sándor Sipós Mária.	Ottó † fiatalon.				Ida szül. 1849.
Antal † mint tanuló Enyeden.	Árpád szálláspataki birtokos. Bágya Gizella			Mihály.		
				György — a fentti folytatás.		
Dániel.	János.	Béni.	Ábrahám esk. 1803. főhadnagy Bája Józsefa 	Gáspár.	Elek.	Sámuel. Bórbára kitídi Nalácsi László
Ábrahám. szül. 1809.	Polixéna. Simon János M. Illye Teréz	Sófia 1. nv. Gargocs Dániel 2. b. Bánffí Dénés. G. Mária †	Józsefa dévai Nagy Mathé.	Albert sz. 1819. † 1876.	Mihály író, nyug. törv. széki bíró. Szalánczi Sófia † 1865.	
					Ernő megyei aljegyző. † 1888.	Klára Lázár László Kálmán.

A családfán a mostani szálláspataki előnevű nemzedékeket azon Istvántól látjuk elterjedve, ki hűnyadmegyei pénztárnok volt a múlt század elején, s kinek két nejétől Balázsi Bórbárától és Csoka Évától 3 ágra terjedt a család.

Első a Zsigmond ága, ki a múlt század végén főpénztárnok és főbíró, ki hasonló nevű fiát túl élve ága benne halt ki. Id. Zsigmond főbíró jószágai Ó-Brettyén (82 köből), Jó-Valcselen, Reán oszlanak Kenderesi Józsefné utódi Balia Ádám és Ferencz és Gargocs Elek közt felerészben, (aláírás az osztálylévelen Bálint Ábrahám, Kenderesi Krisztina.)

1. Buda Ádám
okl. 10. 109.
obrettyei
okl. 2.
1. Buda Imre
okl. 217.

Második, Mihály ága, 1756-ban főbíró, 1 neje Rusori Kata, 2-ik Balia leány, kinek fiai közül Miklós szolgabíró, Ferencz 1795. főjegyző József inspektor, Mihály pedig a múlt század végén főkör-mányszéki tanácsos, ki mint a nemzeti nyelv barátja, nevét tiszteltté tette s szép művészetek iránti hajlamainál fogva a kolozs-

1. Kővári, Erd. vári színház felállításában is részes volt. Mint író is, a hazai történet és szépművészet köréből közölt néhány értekezést, elhalt
 nev. csal. 1. Buda Elek okl. 187. 1824-ben. Ferencz kincstári fogalmazó, ki apja tudományszeretetét örökölve, az „Árpádia zsebkönyvben“ pár történelmi értekezést írt. Unokája Árpád, nejével Bágya Gizellával Szálláspatakan tehető birtokosok. Fenn említett Mihály egyik ötsének Dénesnek (Kendeffi Máriától) hasonnevű unokája nagy természettudomány kedvelő, ki pesti hivatalkodása alatt, s itthon is Hátszegen, kivált a rovar-ország analízisével foglalkozva sok vívmányt kutatást eszközölt erős szorgalmával, de testi erejét felülhaladván fáradhatlan természete a kutatási-hajlamban, a tudomány ezen ágának nagy kárára elhalt élte derék szakában. Kár, hogy sokat érő rovar és lepke gyűjteményét Oláhországba vették meg olcsó 600 frtért halála után.

Harmadik a György ága, kinek fiai közül Gáspár szolgabíró Ábrám főhadnagy, kinek Szálláspatakan kívül Brettyén és Muncselen is vannak javai. Neje Bája Józsefától származott leányai, mind jó házasságokat tettek. Fiai közül Mihály Déván törvényszéki bíró, most nyugdíjban. Irodalmi munkái közül legújabb az „Erneszti kastély“ [mit a 80-as években adott ki. Ezen finom műveltségű embernek életét 1865-ben a kora 24 évében, a mint kifejezi „a megelégedés könnyű szárnyain elröppent 6 rövid év után“ Szalánczi Sónia nejének elvesztése és 1888-ban derék fiának elhunyt — keseríték meg. — Aljegyző volt a megyénél, s tartalékos főhadnagy, mindenki által szolid ifjúnak ismerve, kiben a kor ifjúságát bélyegző szenvedélyek nem voltak meg. Élte délelőttjén kelle elköltöznie, midőn az élet harczához ékesség fegyvereivel volt körül övedzve.

1. Buda Ádám okl. 50.
 1. Buda Zsomb. okl. 391.

A mint látható, a szálláspataki előnevű Kenderesi családnak ezen 3-ik ága is fiágon kihalt, s így csak az 1728-ban született Mihály főbíró ága marad meg Árpád szálláspataki birtokosban és kis fiaiban.

seréli Kenderesi család.

Eredete tiszta biztossággal egy a szálláspataki előnevűvel. A 16-dik század közepén Ősök János volt, kinek nagy apja, seréli vagy rusori kenéznek állíttatik. Jankul fia Kenderes s ennek fia János veszi fel a seréli előnevet. Ezen Jánosnak két fiától, Pétertől, kinek neje Csulai Ilona, és hasonnevű Jánostól, kinek neje Púj Anna oszlik a család ismét két ágra. Családfajok eként származik le.

Kenderes de Kenderes.

1551.

János

Péter Csulai Ilona				János János Púj Anna folytatás alább :			
Gáspár sz. 1668. Péter kihal.	András 1684. Alsó	László Jordán Anna	Sára ponori Petrik János	László.	István.	Gáspár.	Máthé 1753.
István 1722. Mohácsi Sára	Mózes Balta Anna	András.	József. 1730.	József Herceza	Gáspár 1810. Registrator commissarius 1. Simon Susa 2. Récsei Mária.		
Bálint. Bálint Erzsébet † 1797. ..... Puj Bálintné	József † 1817. főbíró, viceispán Balta Bórbára † 1820.						
Ágnes † 1862. Bálint Ábrahám	Krisztina † 1845. 1. Nopcsa Péter 2. Nalácsi Lajos 3. Csongrádi Miklós.						
György. szólga- bíró. 1830.	Sigmond főbíró. Elek.	Mária k. Kéméndi Elek.	István 1. Móre Anna 2. Farkas Teréz 3. Kovács Józefa	Farkas nyug. m. pénzt. Szilágyi Róza Déván.	Ágnes Bágya Károly.		
Ákos. Zsófi. Munyán Ferencz.	György. szólga- bíró.	József.	Miklós.	László.	Gábor Mariska irnok.		
Fentelmaradott János ága, { nejétől : Puj Annától }							
Mihály 1748. Markocsán Zsuzsa				János 			
Samu Bodon	Mátyás Bóra	Zsuzsa	Lajos † 1807.	János			
		Mákra János	Balika Sára				
		Rózsalia 1. Jári	Ágnes Bodola	Rachel Sebesi	János Mákra	Dani Judith	
Elek Orbán Karolina.	Mihály Susa † 1785. Nopcsa Elek.	László 2. Mara Izsák	György	György	Józefa	Lajos	
		Sigmond	Ágnes	Zsigmond Jordán Anna	János Kozolyai Zsuzsa.	György	Józefa

1722. seréli K. István jön elé: ki 1748-ban nősült Mohácsi
 l. dévai anyak. Sárával.
 és Buda Ádám okl. 33. 1731. Josef h. assessor, és seréli birt., mikor Mózes neje
 Buda Ádám Balia Anna Lászlóé.
 okl. 44. 1748. Gáspár 60. Mózes 46 éves tanúvallomásnál, Mihály
 Buda Miklós okl. 243. relikta Markocsán Susána.
 Buda Miklós okl. 230. 1750. Balika Sára: Lajos neje, ugyanez időben Gáspár, id.
 Buda Imre okl. 92. István, Mójzes és János Rusoron és Serélen birtokosok, egyez-
 1. Buda Imre okl. 168. 112. mény, levélben, Máté Kovrágyon birtokos.
 okl. 112. 1782. László és Máté perelnek. József viceispán Ó-Brettyén
 l. Pogány Al- lakik 92-ben főbíró.
 bertné okl. 12.
 l. dévai anyak. 1785. elh. ser. K. Susánna Nopcsa Elekné.
 1797. Bálint özvegye. fejérvizi Bálint Ersébet, ki Púj Bálint
 l. ó-brettyei anyak. anyósa volt.
 1808. Józsefné: Balia Bórbára gyermekei Ágnes és Krisz-
 tina, kik közül Ágnes Bálint Ábrahámé és Krisztina akkor Nalácsi
 l. ó-brettyei Lajosné.
 anyak. 1806. József, Sámuel, és Gáspár perelnek, id. és ifj. Sámuellel,
 1. Pogány Al- a seréli és russóri osztatlan erdőkért és berkekért.
 bertné okl. 24. 26. 29. 1807. Lajos neje Balika Sára Ó-Brettyén birtokos.
 l. Buda Ádám okl. 43. 1808. János esküszik Mákra Jóséfával, Rózália Jári Lászlóné.
 Buda Ádám okl. 46. 1810. Gáspár regisztrátor commissárius s neje 1811-ben Récsei
 1. Buda Károly okl. 34. 258. Mária, ki előbb Buda Bálintné volt. 1817. Rózália, özv. Járiné
 és ó-brettyei Mara Izsákhöz megy.
 anyak. 1810. Ágnes Bodola Györgyné, Rózália Jári Lászlóné, kinek
 l. ó-brettyei fia Jári Jár.
 anyak. 1820. elh. Serélen József özvegye Balia Bórbára 26-ban
 1. Buda Ádám okl. 13. 46. György szolgabíró.
 ó-brettyei anyak. 1835. elh. özv. Sebesi Györgyné Kenderesi Ráchel.
 A seréli és russóri Kenderesi család ezen csak néhol jelzett
 jog és birtok viszonyokból és láthatólag egy és ugyanaz, és a
 lakás helyet meghatározó előnév különbözteti csak meg águkat. A
 mint a hiányos és rövid tartalmú adatok bizonyítják, mint birtok-
 osok, mint megyei hivatalnokok fordulnak elé, s József mint
 főbíró és viceispán és Gáspár tekintélyt szereztek családjainak,
 mi azon időben csak úgy vált lehetségessé, mert mindkettőnek apja
 t. i.: az előbbi Mózes és az utóbbi Máthé vagyoniilag is már
 tekintélyesek lévén, nagyobb munkatérre készítheték elé fiaikat.
 Józsefnek, a viceispánnak mindkét leánya Ó-Brettyére kerül, s
 Bálint Ábrahámé szép öregséget ért el. Krisztina, 3-dik férjével
 Csongrádi Miklóssal szép házat építenek.
 l. Csongrádi és Pálfi család.
 A vidéknek több helyein mondhatni ma már szét szórtan élő

kisebb birtokosok közül, kiemelkedettebb Farkas, ki az 1848/9. években szolgabíróságot viselt s azután mint megyei pénztárnok hivatalában Déván lakós, nőül vevén losádi Szilágyi Rózát, kitől gyermekei Gábor és Mariska. A Gáspár legkisebb leánya Ágnes Bágya Károly fejevízi gazdag birtokoshoz ment nőül, mivel szép családi életet töltenek, öreg korukban egy nap alatt hálnak el. ^{l. Bágya csal.} Ezeknek már családos emberek fiai; u. m.: Zsigmond Pesten, Farkas fejevízi birt. Magyarországon lakik. Ez ágból csak a József v. ispán családja halt ki eddig.

Kenderesi (Sebestyén) Zsigmond családja.

A mindenki által Kenderesi Zsigmondnak ismert öreg agg: a külküllömegyei Kenderesi familiából származott nagybátyától vette nevét, kit Mihálynak hívtak, s ki nevezett Zsigmond anyjával testvér volt. Ugyanis K. Zsigmond apja Sebestyén Mózes, marosvásárhelyi háztulajdonos, és városi hivatalnok volt, kitől anyja elválván egy Aigner József nevű hűszár főhadnagyhoz ment nőül. Az ily főmán árvaságra maradt fia, (sz. 1804.) anyjának Kenderesi Klárának fitestvérehez Mihályhoz került, ki aztán Kenderesi néven neveltette Vásárhelyt, Kolozsvárt a Lyceumban. Ez a K. Mihály jogász és roppant perlekedni szerető ember volt, ki állítja, ha 7 generáción át mindenki oly peres lett volna mint ő, ^{l. m.-vásárh. anyak.} az egész magyar föld családjáé lenne. Zsigmond az 1827-ik évbe kincstári szolgálatba lépett, mikor gr. Nemes Ádám volt Thésaurarius, s ott volt 1848-ig Kern consiliárius és Cserei, Béli és Juhász idejekben Azonban 1848-ban Szeben bevételekor Kolozsvárra tették át a rendőrséghez, honnan a fegyverletétel után mint fogoly tán pár magyaros szaváért a szebeni barátok zárdájába került 3 évre, ítélet nélkül. Ekkor már családos ember volt, neje Szalánczi Bórbára, Eleké, kinek anyja Nopcsa Anna volt. E nő és 11 éves Ilona leánya, az ő fogsága alatt haltak el, csak Árpád fia maradván meg 4 gyermeke közül. 1852-ben kiszabadulván, apósának Szalánczi Eleknek szolgabírósága alatt inokoskodott és neje után nyert bacsalári birtoka mellé, vásárolt még Barcsai Ábrahám-nétől részeket, melyből s kataszteri hivatalából is élhető állapotban volt. Időközben, a Szilvásy László főbírósága és törv. széki elnöksége alatt Hátszegen lett protokollista honnan újból a kataszterhez menván, most 1872. óta nyugdíjból él. Fia Árpád Pesten főhadnagy és miniszteri belhivatalnok volt, ki 1879-ben halt meg 40 éves korában nőtlenül. Bacsaláron volt kis birtoka, Árpád fia neveltetésére s fényes életére ment el, s így ma már birtokuk nincsen, sehól.

^{l. Kend. Seb. Zs. okl. 21.}

(Höllaki Alb. kat. insp. alatt.) 1861-től.

? Kern-család.

A Kern család eredetileg Szász, azonban családi összeköttetések s állásuk után, mint jó magyar hazafiak tűnnek ki.

A Sztigrig mellékére a 18-ik század közepe táján származnak bé házasság útján s mint birtokosok szerepelnek 100 esztendeig itt. Beszármazások a következő: Kövesdi Boér András cancellariae-registrátornak, Anna leányát 1760. körül Kern Ádám, mint consiliárius vette el s nyugalmaztatván magát neje birtokára Ó-Brettyére költözött, hól 1780-ig lakott Tekintetes czímmel. 1785-ben özvegye Boér Anna örökségét osztály szerint kapja ki mely Ó-Brettyéből, Sztigrig-Szentgyörgyből állott kúriákkal, Baczalár, Kriseny és Ponorics részjóságokból és 81 jobbágyból.

1. osztályt
Boér csal.

Házasságukból csak egy fiok maradt Fülöp, ki mint Thésaurárius consiliárius nyerte a nagyságos czimet. 1832-ben beteges és öreg állapota okán „Sztigrig-Ó-Brettyei“ jóságait leköti a vármegyének 2500 frtért. A forradalom előtti időben penzióban élt, de már kevészer látogatta meg ismerőseit. 1832-ben Hünnyadmegyébe egy levelet ír, hihető valamely barátjának: „Az újságok mind békességre mutatnak, Ő Excelentiája B. Josika úgy hallatik, hogy már Bécsbe indult volna, B. Josika ifj. kisasszonyát veszi B. Leopold Bórnemisza fia József gubern. concipista, a másik mégyen Horváth Dániel fiához, ki kapitány a császár-húszároknál. A Tabulae R. Judici Praesességre Noptsa és B. Apór különösen ajánlva vannak. Zejk Dánielt, ha gubernalis consiliáriusságot felvállalja, gróf Kendefi Duellumra hivta, azt az mediumot beszélék, hogy az új guber. consiliáriusok csak provisoris constituáltatni és kineveztetni fognak.“ stb. Ez utóbbi Kern Fülöpnek nejétől, Wapfner Teréztől gyermeke nem maradt. Ezen család birtokai a 60-as években árverésen adatnak el; melyből a Brettyéit, Nádasdit, P. Valcselit Buda Elek, a Jó-Valcselit Szilvász Ilona s a Sztigrig-Szent-Györgyit Mircse János gazdatiszt veszik meg, egybebiútt is mind eladatván részjóságai. Így éppen 100 éves birtoklása e családnak megszűnt; magyar kézen maradván a hajdani (1700 előtt) Kopasz és Tórnya féle ősi magyar birtok nagy része.

1. Buda Ádám
okl. 116.

---

kernyesdi Kernyesdi család.

Ezen család létezését bizonyítják a következő okmányok.

1514. Kernesdi Miklós fiával Lászlóval perel Szacsali Deme-ter, Kernesd, Paklisha, Füzece és Poyen javaiért. 1547—49. 2 okmányon Joannis et Stephanus de Kernyesd vásári szerződéssel

eladják: kernyesdi, paklisai, galaczi, Fiszegi és pojenyi pórtiojukat, Móre Péternek és Maczesdi Péter nejének Móre Ankónak 200 frtért. Tanúként szerepel Demetrius de Zentgiorgy. Rég letűnt e család is az enyészet tengerébe.

l. Buda Imre
okl. kápt.
lajstr. 179. cs.
és Buda Ádám
okl. 7.

nagymegyeri és keresztúri **Keresztessi** család.

Régi Sztrigymelléki család, mely donatióját Pál által II-ik Lajos királytól kapja és pedig: „Pojen, Merie, Prehodistie, Kirva, Lakur, Varhely cum clauastro, Cserna, Haczazel cum curia, et Molen-dino Totest, Demsest et Petrocz possessiokból álló javaival.“ Pál 1603-ban Karánsebes alatt Székely Mózes hadvezére volt: ki természetesen nem az előbbi. Andrást karánsebesi és lúgosi bánná teszi Bocskai István s 1611-ben Báthori Gábor ép ez Andrást küldötte a Pórtához fényes kísérettel, hogy segélné Erdélyt arra, hogy Moldvát megtámadhassák. Bethlen Gábor felleptekőr Pál, a fejedelem embere volt és lippai várnagy. Azonban valami árulási szándékok merülvén fel, ötöt több társaival a segesvári órszággyűlésen elítélték, mi alól 7 ezer frttal kelle megváltania magát. Utóbb úgy látszik visszanyeri a fejedelmi bizalmat, mert ugyancsak B. G. alatt, mint pórtai követ, megvivén az évi adót, megbízatást kapott arra is, tenne említést a fejedelem 2-szori házasodási céljáról, (t. i. Bran denbürgi Katalinnal) s hozzon a Pórtáról felhatalmazást erre. Engedelylyel és gazdag ajándékkal tért vissza. Pál fia Ferencz, II. Rákoczi Gy. pórtai követe. Evel történt meg ott, hogy midőn Rhédei fejedelem ötöt 1658-ban a már előbb elküldött, de vissza nem bocsátott Sebessi Ferenczczel a szúltán eleibe küldötte, még meg sem engedtetett nekik, hogy Rákoczi nevét emlegessék. 1667-ben I. Apafi egy iratot küld hozzá, mely így szól: „Michael Apafi . . . stb. Szászvárosi ifj. Fodor István hívünk alázatos jelentéséből értjük, hogy az elmúlt esztendőben, előbbeni felesége apja Nagy Sándor zálogosított volt el H.-mben Nuxora nevű faluban 6. ház jobbágyokat, az mely jobbágyok voltak néh. Keresztési Jánosnál, ki meghalván, maratt az feleségére Macskasy Chata aszonyra, Galgai Racz Peter hívünk mostani feleségére, ki az zálogról való summát felvevén, azon portiot Fodor István hívünknek per manus kezében is bocsátotta, és birta is tovább egy esztendőnél pacefice, melj pórtiorul mint akkori kapuszám után felvetve 25 talléros, és több porta contentatio jára ez adot megatta, utalván quietantiat rola, de mitől viseltetvén Keresztési Ferencz azon pórtióját potentionosé kezéből kifoglalta volna, kiert töb remegiumi közöt az artius szerint az vármegie törvényes gyűlésére certifikáltatván Keresz-

l. Buda Imre
okl. kápt.
lajstr. 179. cs.
l. Nagy Iván-
nál.

l. Bethlen
Fark. V. 207.
l. Erd. tört.
Gr. Mikó I. 224.

l. Erd. tört.
Szilágyi S. II.
103. 127. 128.
153.

l. Nagy Iván.
(Ferencz neje:
Beldi Katalin,
a Kelemené.)
l. Szalárdi Sír.
Kron. 339. l.

tesi úr ott is nem compariálván, az varmegye két rendbeli törvényes székin recuralt, hogy klmtek Tisztek által az portio resignáltatnék az Exponensnek nagy kárával. A dolog azért így lévén kegkk az igassagra tartozó kötelességére keglmesen és igen sério parancsolljuk egyenlő igassaggal tartozván mind szegénynek, böldognak, egyszeri deliberatumok szerint félre tévén minden personal respectust, protestáljon is az szerint, az mint elvégezte, mert egyébaránt, mi haszna törvényes deliberatoinknak, ha méltó executióba nem vétetnek, több parancsolatunkat azért eről ne várja, ha magára méltó ítéletet nem akar vonni. Secus non factur. Datum in arce nra. Fogaras die vig. t. Feb. As D. 1667.“ 1680 körül Sámuel Felső Fehérm. főispán (comes) és gubern. consiliárius, kinek neje Kassai Bóra, a Bánfi Sára leánya volt, Sámuel 1703-ban, neje 1710-ben hal el, kit Drassón temetnek el. A Sámuel családja fiágon kihal benne, ki II-ik Apafinak volt egyik gyámja s a tartományi főbiztosságnak is viselője. Utóda maradtott a gróf Bethlen család: mivel ikt. Bethlen Sámuelné, Keresztési Bórbára volt.

1. Buda Imre
okl. 164.

1. Berkő Transil. II. 263.
és Magy. tört.
eml. b. Apór
Péter 80.

Nagy Iván.

Fennti Ferencznek nejétől Beldi Katalintól (Kelemené) gyermekei voltak :

1. Magy. tört. eml. b. Apór Péter. 75. l.	Pál.	Sámuel.	Erzsébet	Katalin	Susánna	Judith
			Nádudvari	k. Váradi	1. Szilvási	1. Maxai Mihály
		Ferencz	István	István	Boldizsár	2. hidv. Nemes
		kihál.			János	Tamás.
				András.	Mária. Ágnes.	Susa Ferencz. ?
					Balja. . .	Bokosnyicza.
	Klára.	Anna.	Judit.	Mária.	Susána.	András.
	1. Vitéz Fer.	1. Inczédi Mh.	Baresai	Véér Gy.	Almádi	
	2. Toroczkai T.	2. Boér S.	István		József	

1. Magy. tört.
eml. b. Apór
Péter 75. 129.
1. Buda Imre
okl. 64. 372.
371.

Fennti Ferencz testvérei: János a ki kihál ; Susánna és Judit, kik következnek elágazásaikkal s kiknek szüléik voltak: Keresztési Pál és Nemes Dorothea.

K. Pál, Nemes Dorothea.

Ferencz	János	Susánna	Judit
1. előbb.	kihál.	1. Josika Gábor	Bórbátvizi Mátyás
		2. Naláczai István	
I-től.	II-től.		
id. István. Bórbára.	Judith	Bórbára. Elek. Gergely. Józs.	Ágnes. Viktor. Kata.
Baresai. . . Konez	G. Bethlen G.		Fekete L.

Gergely szolgabíró.

1. Farkas Mária

2. Balázs Klára † 1822

|

Sámuel 1858. v. h. nyadi

jegyő és szolgabíró.

Váradi Ágnes.

Albert	János.	Ida.	Károly.
† Déván mint város gazda.			
Albertnek gyermekei maradtak Déván.			

vádi Kopasz család.

A Sztrigymellékének ősi családaihoz tartozik, kikről okmányok szólnak a 15-ik században. Dán és Mihály 1451-ben már mint nemesek nyerik Vád-Nalácztot, más részjóságokkal. Azonban ezt János, I. Ferdinánd királysága alatt 1531-ben hűtlenség miatt elveszitti.

1536-ban Demeter, János, Pál és László Alsó-Szilváson nyer-

1. Nagy Iván-^{nál.} nek jószágot adományképpen, s itt a család 2 ágra szakad, um.:
1. Buda Mikl. vádira és szilvási előnevűre 1635-ben egy János, 1655—81-ben
okl. 3. István Vádon birtokosok, ez utóbbi neje Macskásy Anna és
Buda Imre 1669-ben Gábor szolgabíró. A 17-ik század Demeter és János til-
okl. 38. 302. takoznak, hogy Bórbára nővérüknek nem adnak jószágrészt, ha
1. Nagy Iván-^{nál.} szándéka szerint, a nem nemes Almási Györgyhöz megyen férjhez.
1655-ben elé jön Dénes is. 1671-ben Vádon lakó Máty.'s és Gábor,
1. Buda Ádám mint Húnyadvármegyének hites assessorai vannak aláírva.
okl. 403. 92.

1684-ben v. Kopasz Jánosné Felvinczi Anna egy períraton szerepelnek, melyet Fogaras várában Barcsai Mihály, Macskási Bóldisár és Nalácsi István írnak, s melynek záradéka ez: „az mely igazításra való difficultások penig fen marattak, a Kopasz familialis compositióval, Kopasz István úr tudósíttatik, az jövő órszágygyűlés alkalmatosságával, az ő nagysága méltóságos Táblája igazítsa.“ (Pelsöczy Barrabás.)

1. Buda Imre
okl. 162. 163.

1689-ből egy ítéletben, Nalácsi István főispánsága alatt történt ez: „lévén Nalácson az nemes vármegyének congregatiója, eczersmind törvényes széki, sok igazgatási és difficultási között, de kivált képpen a többi között Tks. Ngs. galaczi Buda János uram ő klmé menyé Ngs. Felvinczi Anna, a nemzetes tórnyi Trónya Péter uram és néhai Istenben megnyugott Kopasz István úr relic-tája Ngs. Kendeffi Christina asszony között régtől fogva controver-siában forogván a dolog, néh. Istenben nyugott Kopasz János és

István uramékról maratt eös móbilisek iránt, minek előtte a dologhoz nem fogtak volna a contraversiáns felek kívánák“ stb.... (Néhai Kopasz István uram felesége Kendeffi Christina.) „Én azért tisztem s kötelességem szerint n. K. István uram feleségét, Kendeffi Christina asszonyt ott Nalácson, Nalácsi nemes udvarházánál, az alsó házakban, az nagy házban ott találván eö klmét, szóról-szóra az úr eö kegyelme izenetit és a nemes vármegyéjét megmondám, mely kérdésemre tön eö klme ilyen választ: Édes fő Biró uram, Isten óltalmazzon, hogy én valaki edjet-másáért törvénykezzem, hanem kegyelmed megmondhattya szómmal mind az uraknak eö klmeknek s mind pedig az nemes vármegyének, hogy valami szegény uramtól én reám, Felvinczi Anna asszonynak akármí névvel nevezendő bónumi és resmobilisi marattanak légyen, mindent igazára kiadok kezem közzül, mivel azok a Felvinczi A. egyet-mási most is Kőlczvárában vannak, az ládáknak kulcsai anyám asszonyánál vannak, de mihelt eö klmével szemben leszek, elkérem eö klmétől a kulcsokat és contetálok a Buda János uram megnyit mindenekrüll. Melly dologh én általam úgy menvén végben mellyet irtam én is megh. Fide mea mediante petsétemmel s kezem írásával megerősitem. Dat. Zejk László ns. H. v. edjik Feő Birája.“

{ A kőlczvára háboruban menedék helyül szolgált, több okmányon van példa arra és hivatkozás.
1. Buda Imre okl. 160. 161.

1690. körül Kopasz Anna, Macskási Péterné volt, néh. Kopasz János relictája, most Buda Andrásné, később Törnya Péterné Kopasz Sára volt. Ezeken kívül Jánosnak egy leánya van Kopasz Kenésia: — mely név nagyon ritka keresztnév. — K. Jánost az előkelő tekintetes és nemzetes osztályban említi b. Apor Péter. A Zalasdi-féle adomány levélben Balthasar Kopasz de Vád neve fordul elé. 1727-ből egy periraton, Mátyás fiai perelnek brettyei és valcseli birtokaikért, mit Cserményi Sigmond, néh. Kopasz Gábórtól váltott volt ki, (hihetőleg tutórok volt.) Hogy azonban kivált képpen Ó-Brettyén tetemes birtokuk lehete, azt ezen családnak hajdani jobbágysai leginkább bizonyítják, kik mai napig is Koposzeszk (vagy Kopasz-féle) nevet viselnek, s lakhelyeik is a Kopasz család successorainak volt öröke az 1848. évi felszabaduláskor melyek után a kárpótlást is azok kapták volt. A családnak elenyésző tagja Kopasz Lukács és Mária Bodoni Balázsné lehetett kikről az ősi családi birtok a Nalácsi, Buda, Törnya és Bodoni családokra szállott át a múlt század közepe táján, mikor e családnak is kihalása történt.

1. Buda Ádám lev. 68.
1. Buda Imre lev. 179.
1. Erd. Tört. eml. 281. l.
1. Buda Elek okl. 147.
1. Buda Ádám okl. 14.

1. Szilvási László jegyz. 31. l.

1. Buda Sándor okl. 287. és Nagy Ivánnál.

kézdi almási Kováts család.

Eredetileg székely család, mely a primipillus, vagy a mint magyarul nevezték: „nemes ló fő“ osztályhoz tartozott, s mint

ilyennek nemes levelük nem vólt, mert a mint a Leopoldinum Diploma mondja: „Siculi autem omnes nobiles et generosi“ etc., minek alapja harci szolgálataikra vihető vissza kiknek pénzbeli adózást nem kellett teljesíteni, hanem háboru idején fel kellett ülni s a királylyal táborba szállani egy hónapig saját költségükön. Ezenkívül, minden centúrió száz lovas vitézt tartozott az udvar őrizetére 3 hónapig adni stb. Háromszékmegyében Kézdi-Almásen laknak, s mint vidékek egész területe, vallásokra nézve nagy katolikusok. Családfajok a következők:

1. De siculis
vid. Chronic.
Hung. Paul-
Lisznyai 202.

1. Ó- és Új
Dacia-Husztli
198. 1.

József, birtokos K.-Almásen.
Baróti Beta.

József.	Ferencz.	János.	István.	Antal.	Simon.	György.
kath. pap 1849. martyr.			aranyösszéki Farkas Ágnes (ki 2-or m-járai Böjlthe Józsefné lett, ki e mű írójának nagyapja.)	József. Antal. Ferencz. Johanka.		
			 Antal bácsi birt. Asztalos Júlia † 1879. Zejkfalván.			

József mint terjedelmes családnak feje, gyermekeinek nevelését tartá oly vagyonnak, miből megélhetnek. Ez okon fiai azon tanulmányaik után mire hajlamuk volt, több felé oszlottak el József pl.: kath. pap lett, s mint ilyen előbb Miklósváron, azután Abrudbányán vólt állomásban, hól élte hajlott férfi korában a forradalomkór esett az oláhok kegyetlenkedésének áldozatául: magyarságának martyrjául. Antal az István fia is tudományos pályára, adott M.-Vásárhelytt s jogásznak készült, Dósa Elek jógtudósunkat hallgatva, a hól cancellista is vólt a táblánál 46—7-ben a forradalom kiütéséig. Akkor nemzetőr, később honvéd lett, mely idő neki is, mint sok másnak megváltoztatá pályáját, s 1854-ben gr. Nemes Jánosnál Hortobágyfalván, 57-ben b. Lévanthal Sámuelné gr. Kun Katánál Vajda Szentiványon hól apja is tiszt vólt, 64-ben Bényén b. Radák Ádámnál és végre 1872-től Zejk Józsefnél Zejkfalván viselt tiszttartói hivaltalt, honnan 1882-ben Bácsiba költözött, a szerzeményéből vásárolt Púj Elek féle birtokba. 1868-ban Bényén nősült, gyermeke azonban e házasságával nem vólt. Eröss alkatával, erőss természet, szilárd határozottság párosultak, mely tulajdon mellett gyöngédséget, finomságot, virágot kedvelő természete emelkedik ki; úgy azonban csak, ha akaratjával nem látszanak ellenkezni, se a sorsnak, se az egyéneknek szeszélyei. Barátságos mintha

magyar volna, nagy kálvinista mintha nem lenne Székely, és talpig derék ember és jó gazda, mintha tanulta volna szakmáját.

Bácsiban birtokán él neje nővérével Katával, s mindenki „bácsinak“ nevezi, typicus magyar modoráért.

A családi levél tárból.

? Kovács család

László Székelyföldről, mint pap származott 1830-ban Fejérvizre hól akkor a papi állomás még fenn állott, 32-ben Brettyére jött s vámos-gálfalvi Szendrei Lászlónak a Púj féle jószág bérlőjének, szelid és valódi papnénak termett leányát Klárát vette nőül. Apja K. Barabás, anyja Keresztes Mária volt, ki mint 2-dik férjétől Czakó Samútól is özvegyen maradván 1859-ben 75 éves korában halt el. Kovács László brettlyei papságát 32—66-ig folytatta, s mint takarékos gazda Baczaláron szerzett birtokát beépítvén két fiának Károlynak és Lászlónak hagyva, elh. 1869-ben 70 éves korában.

l. Buda Elek
okl. 267.

l. brettlyei
anyak.

l. brettlyei
anyak.

E két fia közül, Károly, sokfelé történt szolgálataiban nyomorékságot kapván lábain, nem nősült. László, kitidi Miklós Marit a Ferenczét vette el, ki szintén papi eredetű család ott. Leány testvéreik Krisztina és Susanna férjesültek, egyebütt laknak.

osztroi, szálláspataki, szacsali Koszta család.

A Koszta, vagy régebbi nevén Cuszta család egyike Húnyad-
megye legrégibb családainak. Már 1443-ból egy foliáns n.-osztroi.
Kozta Péter bíró jön elé. Mint Oláhországba menekülők notáztat-
nak Stanchol, Kosta és Völköl presbiter. 1628-ból egy perkezdő
íraton: „Zatziall Clopotiván lakó Felseő-Zallaspataky Costa Ferencz
hozta Baczalárj uram petcietjét V. Styma. may 1628.“ stb. 1630.
ugyan e Ferencz cserél valami jószágot Bakoczi Annával. 1633. egy
periraton „Szatsal Klopotiván lakó Szálláspataki Ferencz alias
Kosztának egy örökségét, mely még eösseitől maratt.“ Bacziallari
Farkas viceispán és Csula Kenda fő szolgabíró felszéki rendelet
folytán Romosz Miklós részére elfoglalják. 1635-ben azonban
Rákoczi ítéletet hoz felette, és „Ondsyokfalván lakó Bokor Kata-
lin Romosz Miklósnénak nyert perét megváltoztatja“ s azt mondja:
„Parancsolljuk klmesen heűség széknék meghirt Koszta, als.
Szálláspataki Ferenczet az eöreűkségnek birodalmában Romosz
Miklósné ellen auctoritato nostra..... megh őtalmazni, execu-
tióra kimenni..... s ha kívántatik, magunk eleiben is causaiat
transmittalja. Secus non factur“..... Martinus Markosffalvi
secr. 1665-ben Klopotiván lakó K. János perel a Buda János

l. Nagy Iván-
nál.
l. Buda Ádám
okl. 400.

Buda Ádám
okl. 12. 11.

l. Buda Ádám
okl. szép írás,
pecséttel,
167—168.

- viceispány pecsétjével, hogy f. szállásp. Kenderes Mihály házánál valami vallóknak hitit bevegyék stb. hol egyik tanú vallja: „halotta örögh atyaitól, hogy Koszta Ferencz oszlós atyafi volt Dan-csullal. kiknek apjok János volt.“ Kenderes Mihály szölgabíró. 1672-ben Ferencz perel, galacson lakó Buda Péter viceispán pecsétjével 3 földért Bakóczi Gáspárnéval, mely perben Koszta János ellen Ferencz szót emel. 1703-ban Rákoczinak egyik hadnagya Zarányvármegyében comes Kosta. Ezenkívül 1785-ben Michael Báj alias Koszta és 1807-ben bajesdi K. Mihály russori birtokos és 1814. K. Károly árváinak tótora Nopcsa Pál Martinesden jönnek elé. 1815-ben János kir. táblai ülnök, kinek neje Hóllaki Róza s fia János 1848-ban szintén táblai ülnök.
- Ma már e család nem létezik a Sztrigymellékén sem a birtokos, sem a tisztviselői rendben.

körmendi Körmendi család.

- Veszprémmegyei eredetűek. 1597-ben azonban már a Sztrigymellékén Mácsón találjuk Antalt, ki „in Mathó“ írja magát. Czímerök a Paizs kék udvarában arany korona felett repülni akaró fehér galamb, csőrében zöld ágat tartva, mely a paizs feleti sisak koronáján is ismétlődik, foszladék jobbról arany-kék, balról ezüst-vörös. 1638-ban Miklóst Magyar Brettyén találjuk, ki Pap Márton és Andrástól Szentgyörgy Ohában vásárol birtokot. Ezen Miklós apja Lukács; anyja Zerechen Anna, (Jánosé, Oczárdi Annától) leány testvére. Anna, Naláczi Gáspárné volt. A vásári szerződés ez: Pap Andrásnéknak 12 házhelyek volt zálogban Zeik Miklósnál, Körmendi a rendes zálogsummán felül ígér, úgy hogy az egész érték 1571. frtot tegyen, mit a Pap fiak csak saját pénzekkel válthatnak vissza. A vásárba Párosi István is benne van, ki sógóra lehet a p. Pap testvéreknek. A szerződés erős vinculummal van kötve; „ki ellen seminemű teörvenibeli remedium, se inhibitió. se contradictio se Repulsio neque gratia Principis obstatlion hanem“
- 1674-ben m.-brettyei Keörmendi Fruska, a Csóka Jakab felesége, mácsói birtokos, Buda Jánostól búzát veszen 72 frton, „hogy a szük időben legyen mivel táplálja magát.“ 1675. Mihály Sztrigy-Szent-Györgyön bír.
- 1675-ben Fábíanek vissza akarván váltani, a csak zálogban eladott birtokot, Russon lakó Buda Jánoshoz fordúlnak, hogy azt visszaváltsa. Ezen Fábían család Rákosdon bír. ai. Apáczai Cheri Tamás,

Nádasdi Pál, Puj János. Ugyanezen birtokot Körmendi Miklóstól 1. Buda Imre
Pap Erzsébet a Mártoné is megveszi 1500 frton. A 18-ik század (a Fábán csa-
elején István ó-brettyei birtokos és v. szőlőgabiró, ki úgy látszik láról.
leányában Fruzinában hal ki 1759 előtt. Ugyanis a Körmendi juss 1. Buda Imre
Mácson, Plopon és Brettyén osztozó volt a Kendeffi fiakkal. 1759-ben 1. Buda Imre
Fruzinában pedig, Bugyul Dániel, Csóka Miklós, Móga, osztrói 1. Buda Imre
Pap János, dévai Tisza László s a paklisai Móré család leányágon 1. Buda Imre
lévő utódai osztoznak meg. E szerint a Körmendi család a múlt 1. Buda Imre
század közepén elől enyészik el a Sztrigymellől, mely idő óta Mácson 1. Buda Imre
állandó magyar birtokos nem is volt többé.

szacsali Lászlófi család.

A Sztrigymellének ez is kihalt családja. 1698-ban Pál, Isák,
Susánna és Elisabetha fordulnak elé, kik közül az utolsó Buda 1. Buda Mikl.
Andrásné. 1715-ben Isák, az ő felsége nationális militiájának 1. Buda Imre
kapitánya, kinek neje Szacsali Susánna. 1745-ben szacs. Tks. okl. 84.
Lászlófi Pál h. társa Buda Éva Andrásé. Ezen L. Pálnak anyja
Kálnoki Judit volt, a grófné Kálnoki Domokosnének, Kendeffi
Judittól maradott neveletlen testvér öcse. 1758-ban Lászlófi Pál 1. Buda Imre
özvegye, az akkori ref. megye kúrátorait Barcsai Ferenczet és okl. 25. 94.
Marát (?) citáltatja, a L. Pál első neje Buda Éva által testált
600 frt pia-legatiója végett. Dat. Prentycs Brigitta, L. Pál özvegye. 1. Buda Imre
A családról, többet nem lehet tudnom. okl. 110.

puji, nagypestényi Leheszk család.

Régi család. 1443-ban puji előnévvel Mihály egy foliánsan,
mint bíró szerepel. A donatiót 1578-ban Báthori Kristóftól nyerik,
mit Bethlen Gábor 1625-ben nóva donatióval töld meg és adja a
családnak Nagy, Kis Pestényt, Ohábát és Rekettyefalvát. 1727.
Mihály és Miklós élnek.

1732. Mihályt perli Csólnakosi Farkas és András valami
szilvási részjóságokért, melyet azután Mihálytól Csólnakosi Sándor
erőszakos hatalommal foglal el. 1733. Mihály fia, Miklós, a vice 1. Buda Ádám
ispán ellen, Pogány János ellen s eljárása ellen pálczával fenye- okl. 400. cso-
getődzött, miért a legközelebb celebrálandó törvényes székre idéz- mag.
tetik, s ugyanazon évben a pártialis széken Bácsiban L. Mihály,
Csólnakosi Farkas és Andrással megbékélnek 200 frt vinculumban
„hasonló esetre.” A családfa a következő:

1. forrás és 173.

id. Mihály †
sz. 1673.

1. Buda Imre
okl. 270.
Buda Ádám
okl. 18. 26.
62. 101.

Miklós (vesztegető).	Susánna
1. Csólnakosi Anna	Ungur Péter
2 Brázovai Klára	
ifj. Mihály	
Kenderesi Kata.	

Csólnakosi Sándor testamentumában leányának Annának, L. Miklósnénak jobbágyokat hagyván, utalást tesz arra, h. L. Mihály „az elmúlt siralmas kurucz, vagyis legutolsó rákocziána revolútió alkalmatosságával mindenéből felpredáltatván, a levelek is elpredáltattak, Moré István talált csupán egy inquisitoriát, a Brázovai András puszta házának gerendája hasadékjában.“ Andreás Nagy de

1. Buda Ádám
lev. 20. N.-Pestény.

1719-ben egy iraton ez áll: „n.-pest. néh. Szabó alias Leheszk Mihály örökölte a n.-pest. Szabó alias Leheszk Miklós javait — bonumait.“

1. Buda Ádám
lev. 62.

Igy ezen család a múlt század közepén enyészik elszegényedve, melynek megmaradt birtokait a Brázovai, Kenderesi és Szabó családok öröklik.

hilibi Lengyel család.

1. 1659. 133. előnevet is visel, melyből 1505-ben Böldizsár székbíró volt.
t. cz.

- A Sztrigymelléken csak e század közepe óta élő Lengyel család eredete azon hilibi előnevű Jánostól származik, ki 1675-ben I. Apaffi Mihály fejedelemtől nyerte nemességét: kitől a család leszármazási táblázata ez:

	János	
	id. János pető-falvi diák.	
	ifj. János	István kapitány, harczban. †
János	Tamás.	József
	József.	András.
	Ferencz.	
sz. 1824. Sámuel h. ügyvéd † 1888.	Ferencz.	Jakab.
bőrbátvizi Pakucsi Klára	Ferencz	Árpád
	Géza	
József	Róza	
1. fenti 4. 7. jog-tudór.	Tóth Sándor orvos	
szólgabíró.	Szászváros.	
Ferenczi Laura	Panna.	Juliska.

József nagyobbik fia K.-Albison született 1824-ben, tanulását N.-Enyeden végezte. Innen a Táblára ment, hól ügyvédi vizsgát téve, Abrudbányán érte a forradalom, ügyvédi gyakorlatában. 1850-ben Pújra jött le, s a német vizsgát is letéve az ügyvédségből Szebenben; állandó lakós lett Pújon, hól meg is nősült, s hamar megvagyonosodott házias jó nejével. Fia József Szászvároson, Enyeden tanúlván, jogi tanulmányait Kolozsvártt végezte, a jogtudori vizsgát is letéve, 1888-ban megyei aljegyző s azután a púji járásban szolgabíró lett, hól birtoka is van, otthonában. A családi táblázat azen része, mely Sámuelen kívül esik, nem tartozik a Sztrigymentén élt emberek közé.

szentmártoni, lészai Lészai család.

Eredete Fogaras föld. Czimeres levelét a család egyik tagja, Franciscus Literatus, de Sz.-Márton kapja 1567 táján János Zsigmondtól. l. Kővári. Erd. nev. csal.

Az ekkor nyert Czimere, a paizs arany udvarában hármas halmon álló Darú-madár, egyik felemelt lábával tekét tartva. l. Nagy Iván-nál.

A 16 és 17-ik századok közötti átmeneti évtized alatt sokat szenvedet bérczes kis Hazánkra a Básta-igája nehezedett, mely kornak a honfiakat sebzett gyászát sok évtized nem birta kigyógyulni. Szászváros és Déva sok pusztulást látott akkor. Székely Mózes hívei közül, a zarándmegyei főispán Ribiczei Brassóban fojtatott meg; Lészai Farkas és Nagy Tamás (dévai) kinok közt lettek a Haza mátyrjai, 1603 körül. A család táblázata következő:

Hihetőleg a két első valamelyikének testvére volt Farkas a mátyr.	}	I. Ferencz (Literatus)
		Gáspár, 1607—18. Fogarasi kapitány.

II. Ferencz.	János, 1623. de Tövis.
--------------	------------------------

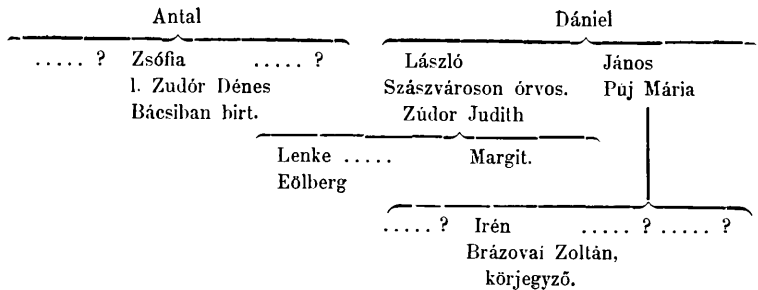
III. Ferencz.	

István	

IV. Ferencz † 1813.	István	András.	György.
Somlyai Éva			
	Róza.	József.	

Antal	sz. 1798. Dániel 1848. követ Pesten,
kir. pénztárnok, városi	híres Doctor Szászvároson.
tanácsos és követ.	Klicsovai Zsuzsánna
Adorján Zsuzsa	

Nagy Ivánnál.
l. Zúdor Dé-
nes okl. 47.

A családnak most Pújon vannak birtokai, hól János mint gazda lakik, kinek több gyermekei vannak.

lozsádi Lozsádi család.

A Sztrigymelléken ősrégi család volt, s tán egyike a leg-
régebbi időkben kihalt családoknak. Eredete és családjának tör-
ténetei összefüggésben kell, hogy álljanak Lozsád község történetével,
melyről többet tudni a történet nyomozók feladata.

1453-ban V. László király, a Húnyadi nemzetség részére ado-
mánylevelet állított ki, melyben Görgin-vára is említve van és
ugyan ebben „Lozsádi István“, királyi emberül van megnevezve.

1. Teleki J.
Húnyadiak
kora X. 397.

Kár, hogy e látszólag tekintélyes ágról több tudomása nincs
az írott emlékeknek, melyeket átvizsgálnom lehetne.

kéméndi, lúgosi Lúgosi család.

A Lúgosi család Karánsebes és Lúgos vidékéről a fejedelmi
korban telepedett Húnyadmegyébe, s már a 18-ik század elején

1. Buda Imre a Sztrigymentén találjuk őket. 1733-ban ugyanis Mózes alsó-farka-
okl. 270.
dini birtokos volt, s mint 62 éves ember van említve. 1756-ban
1 Buda Ádám okl. 25. 66. L. Júlia szintén mint farkadini birtokosnő szerepel. Bácsiba való-
színűleg házasság útján telepednek, kik közül János 1822-ben
1. Buda Sánd. prokurátor volt, s kitől a család a következőleg származik le.
okl. 59.

Sámuel dévai Csáki Ágnes				}	esk. 1774.
Lajos sz. 1776.	Erzsébet sz. 1782.	Mária sz. 1785.	János ügyvéd. sz. 1787. † 1833.		Susánna sz. 1788.
			1. Benke József 2. Kristyori Klára (sz. 1802. † 1854.)		

János ügyvéd l. előbb:

Teréz. sz. 1818.	Domokos. sz. 1820.	Ferencz. sz. 1821.	Imre. sz. 1826.	Ábrahám. sz. 1830.	Mihály. sz. 1832.	Ida. sz. 1833.
		biró gyógyi Járásban				esk. 1854.
		dévai Nagy Eszter Ignácze.				Kristyori Ferencz

Kövendi József István.
áll. tanító Déván.

A családnak Bácsiban kevés birtoka maradt, s így a Sztrigy-mellékéről el is távoztak özvegy Ferenczné gyermekeivel együtt.

demsusi Lukács család.

A gyönyörű Hátszeg vidékének azon falvaiban voltak birtokok e család tagjai, hól a Sztrigy bal ágának mellékrésze a Mármora pataka foly el. A család eredetének száalai összeköttetésben vannak a régi Dempses, vagy Demses család egyikével, a kit Lukácsnak hívhattak, s ennek keresztnévétől származott a család tovább. A család régi birtokai a 16-ik században ezek voltak: „Dempses, Gross, Fekete Bércz, Hatzazelen, Tsulisóra, és Vajisora:“ melyekre nézve, 1615-ben a néhai Lukács János de Dempses fiainak Ferencznek és Jánosnak nevekben Osztrói Miklós perel Duka Farkassal. 1657. Ferencz özvegye, Zejk Apóliná, és 75-ben Mátyás szolgabíró. 1696-ban Mátyás, Ferencz és János birtokosoknak Brettyén is vannak részjóságaik.

1733—41. János fia János, 28 éves, Maczesdi Judittól való, ki Maczesdi Illyés és Buda Adviga leánya, ki ismét Buda János és Bórbátvizi Mária leánya volt. (perirat. ered. latin.) 1778. ifj. János fia József, leányai: Judit Kenderesi Sámuelné, Klára Ribiczei Ferenczné, és ugyancsak ifj. János nővére Júlia Gargócs Ádámné kiknek fiok János: osztályt kérnek birtokaikra, um: Farkadin, Tótesd, Ganczága, Petrósz és Kernyesdre nézve 3 felé; mely időben Klára birja az un: „Flóra“-féle örökséget, de tanú nem tudja hogy miért. Ugyanekkor József hitese Csongrádi Susánna volt a Cs. Lászlóé, b. Kemény Sófától s ki 2-or Naláczi Böldizsárhoz ment férjhez.

Ezen eléggé kapcsolatos adatok alapján a családfa következő:

Ferencz }
Zejk Apolina } 1630. körül.

Mátyás 1675. szolgabíró. Ferencz.

- l. Buda Ádám okl. 61.
Buda Ádám okl. 40.
l. Buda Imre okl. 38.
l. Buda Ádám okl. 69. 138.
85. 25. 4.
l. Buda Imre okl. kapt. kiadv. 176. 270.
l. Buda Mikl. okl. 243.
Buda Ádám okl. 19. 68.
141. 86. 60.
Buda Elek okl. 285.

Öreg: János
Maczesdi Judith, Illyésé.

Júlia	sz. 1705. János ifj.				
nv. Gargócs Ádám.	József,	Klára	Judith		
János	gál. Csongrádi	Ribiczei Ferencz	1. Kenderesi Sámuel		
	Susánna esk. 1769.				
Miklós	István	József	Ferencz		
kihal.	cs. Szilvásy	1837. főbíró	n. Nalácsi Ráchel		
	Ráchel	cs. Szilvásy Zsuzsánna			
Farkas	Zsuzsánna	Róza	Katinka	Czecczilia	Nárczissa
† 1882.	bráz. Brázovai	p. Púj Elek	Maderspach	Góró Lajos.	Rádi ....né
megy. ülnök.	Elek		Ferencz		
p. Púj Bör-			honv. ezredes.		
bára	Elek				Andor. Jósefin.
					Magyarhonban.
		Zsigmond.	Irma.		
		b. Bánffi Ilona	Mara György		
Ida	Leontin	Miklós			
kl. Pogány Ádám †	fszp. Mara Lőrincz,	ifjan kihal.			
	ország. képviselő.				

1. Buda Imre okl. 23. József főbíró, a refórmátusok kerületi algondnoka, kinek neje Szilvássy Zsuzsánna a Sz. Bálint főbíró és alispán s Buda Ráchel leánya volt: kinek szülői N.-Osztrón voltak birtokosok.

1. Szilvási Aladár lev. 3. L. József testvére István ugyan fentti Szilvási Bálint leányát vette nőül, kitől 1 fia és 1 leánya maradott. Ferencznek a harmadik testvérnek neje (Nalácsi Istvánnak és Kendeffi Susánnak leánya) Ráchel volt, kiknek csak leányaik vannak, mi okon a család ez ága fiágon kihal, épügy mint a Józsefé. Az István ága fiában, Farkas megyei ülnökben enyészik el, kinek Miklós fia ifjan elhalván, megmarad a leányág csupán. Így ezen tekintélyes és összeköttetéseiben, úgy mint vagyonilag előkelő, tiszta és magyar család is szünőfélben van. Czimere e családnak a paizs mezejében oroszlán alak, s felül a sisak feletti 5 ágú koronán fél kar kardot tart, mely törökfejen van átszúrva. (l. Csongrádi czimer.)

kattebúrgi Maderspach család.

E család nem volt Húnyadmegyéből való, a szomszéd Krassó m. származási hazája, honnan e század elején költöztek be s a velök rokon Hoffman családdal birták Ruszberget, mint vagyonos 1. csal. lev. 3. bányász emberek. Azonban a magyar földön, a magyar hazafiság, magyar jellem lett sajátjává e törzsnek, s Károly a forradalom

előtt nemességet nyer katebúrgi előnévvel s a forradalom alatt^{1. Buda Elek lev. 7.} mint jó hazafi állotta meg helyét, ki hogy sebesülten az ellenség-^{1. Hunyad-lap 1891. ápril 4.} től meg ne csúfoltassék, mozsár ágyut süttött magára. Neje Buchwald Antónia is sokat szenvedett szabadságharcunkban. Honvédeknek tett áldozataiért, magyar érzelmeiért Arad piaczn kórbácsoltatta meg őt Lichtenstein osztrák kapitány. Ezen szülőknek 2 fiok közül Ferencz legkivált anyja sorsa miatt lett katona, hogy annak brutális bántóját kihivhassa. Ezredességig képezte magát s mint ilyen Lukács Ferencz és Nalácz Ráchel leányát Katinkát birta nőül. Nyugalomban, Torontálmegyei birtokán Zsombolyán halt el, Olivér és Róza gyermekeit hagyva maga után, kik közül ez utóbbi: Károly 2-ik fiának M. Jánosnak neje lett. János Haczaselen birtokos volt s a hatvanas években a megyei gyűléseken élénk részt vett. Figyelme Hátszeg és vidéke lett később, hól mint Takarékpénztár és Casinó igazgató és elnök buzgalmával tünt ki, s munkásságán kívül tehetségével, szívével egyaránt magyar volt ő is. 1890-ben halt el, özvegyet és Károly, Béla és Ferencz fiakat hagyva maga után.

maczesdi Maczesdi család.

Ősi eredetű családok közül való, melyről b. Apór Péter a múlt század elején írott művében, mint kihalt családról emlékezik meg. 1455-ből egy periraton; „Vlajhúl et Dancsúl, filii Serbán de Maczesd“ jönnek elé, ugyanezen per folytatásában 1500-ban „Stanclhúl de Maczesd, Bune de Maczesd, Valentinus, Joannis, Nicolaus de Maczesd nobiles“ nevekkal találkozunk. Továbbá Maczesdi László fiai Mihály és Kenderes nobiles, pert újítanak: Maczesdi Lazúl, Péter és Javúl nobiles testvérek ellen.

1561. Maczesdi Miklós és Katharina, Galacson birtokosok.

1616. László és Péter Petrószt megveszik Cseszeliczki Böldi-
zsártól 600 frtért

1629. M. Katalin, (id. Buda Péterné) a M. Péter és Sárkeözi Erzsébet leánya, testvéreivel Lászlóval, Andrással és Máriával perelnek Keresztesi Pál ellen petrószi javaik felett. Ugyancsak ezen évről kelt egy béke-irat is, melyben a Maczesdi familia, Púj Menyhárt ns személy előtt fogadja, hogy nem perel Keresztesi Pállal a petrószi jószágok felett, hanem mint illik: megbékélnek.

1656-ban Eliás (Ilyés) és Susánna Petrószon birtokosok.

1669—75. felső-farkadini Maczesdi Ilyésnek, Apaffi fejedelem nóa-dónatiót ad, ki 1675-ben szölgabiróságot viselt. 1683. Ilyés nővérei voltak: Susánna, Anna, Kenefa, Apollónia, Eufrosina.

1685-ben ugyancsak ezen Ilyés: alsó-farkadini, gauricsai,

^{1. Magy. tört. eml. 298. l.}
^{1. Buda Ádám okl. 7. csom.}
^{1. Buda Imre okl. 87.}
^{1. Buda Mikl. okl. 100.}

Buda Miklós okl. 166.
Buda Imre okl. 362.
Buda Imre okl. 365.
Buda Miklós okl. 168.
^{1. Buda Imre okl. 105.}
Buda Ádám okl. 40.
Buda Ádám okl. 7. csom.

pestényi és maczesdi jószágait, ipjára russi Buda Jánosra s maradékaira hagyja, mint a kinek leányát 1672-ben nőül vette volt, (az esküvésről való emlékeztető irat szerint) mivel nekik csak egy leányok volt Maczesdi Judith, d. Lukács Jánosné. 1690-ben

1. Buda Imre M. Apóliná azon Buda Péterné, ki Baresai Annától született. M.
okl. 144. 233.
Buda Sándor. Ilyésné F. Farkadinen elh. 1718-ban, 1696. néh. M. Ilyés megha-
okl. 444. gyatott özvegye Buda Adviga, vásárol a Láda fiaktól um : Mihály,
Buda Miklós László András és Istvántól, mint Totesdi egyházi nemeseiktől
okl. 166. 200 frtért szénaréteket : „mivel szorongatva voltak a mostani súlyos
pórtiozásoktól,” mely rétek a Syly és Kendefiek szomszédsága közt
volt. Aláírás : Bocosnyiczai Isák főbíró. 1700-ban egy periraton a
„Maczesdi“ és „Magyar“ családokról lévén szó, az van mondva
abban, hogy Gross Kis Csula, Valióra, Feketebércz, a Lukács
Ferencz és János birtokát képezik, mivel Maczesdi Ilyés még éle-
tében kiadta volt ezeket az ő leányának Judithnak, Lukács János-
nének s így csak, az ezen birtokon felüli részt testálta 1685-ben
ipjának Buda Jánosnak. Ilyésen kívül b. Apór Péter megemlékezik
Maczesdi Miklósról, ki a megyei tisztviselők sorában van : mely
okon a család fisarja e kettő valamelyikében enyészik el. 1714-ben
a szebeni országgyűlésen Buda Miklós szállásán kelt egy osztály-
levél, (szentesítés végett országgyűlés elé terjesztendő,) hól jelen
vannak v. Dániel József, mint felesége Maczesdi Máriától való
gyermekének Elek, János és Sófianak tutora, másfelől : néh. d.
(A fenttiben csak Juditról van szó, itt : Lukács János relictája Maczesdi Jüdith kik mind-ketten leányai :
Máriáról is.) a néh. M. Ilyésnek, felesége Buda Advigától. ai : Baresai Ábrám.
1. Buda Imre 1722-ben a f. farkadini birtok két Maczesdi leányé um : a Jüdithé,
okl. 245. öreg Lukács Jánosnéé, és a Máriáé szász vesződi birtokos v. Daniel
Gyönyörű vo. Józsefnéé, kétfele osztva, de jobbágyaik Malomvizen Tustyán stb.
násu magyar irás. is vannak. A M. Jüdith maradékai lesznek : öreg Lukács János és
1. Buda Ádám Gargocs János (a G. Ádám fia,) mivel Gargocs Ádámné Lukács
okl. 60. csom. Júlia volt. (Öreg L. János és Maczesdi Jüdith leánya) kik a far-
kadini jószágot felosztották. A Maczesdi Mária maradékai Csongrádi
1. fentti. Farkas, ki v. Dániel József és Maczesdi Mária leányát Sófíát
veszi nőül. A Maczesdi családnak itt vége van. Belegyült az egy-
másutáni időnek kikerülhetlen hullámzó árába, melynek : nemzet-
ségeket sodró örvénye felett : örök fény csupán a szép emlékezet.

felső-szálláspataki Mara család.

A Sztrigymellékének ősi családja, de a „Mara“ nevezet alig 300 évre vihető vissza. Nagy Iván szerint „1453-ban V. László magyar király új adomány levéllel erősíti meg őket hátszegvidéki

javaikban, Alsó-Magyarországon a török ellen viselt hadi érdemeik jutalmául. Zsigmond kir. idejében még „Zallaspatakj“ nevök volt. (azután veszik fel a Mara nevet.) Az 1625-ig évben is még „Zal-^{l. Magyar orsz. családai.}laspatakj néven találjuk Lászlót, ki Pókai János leányát vette volt el Pókából, Thórdavármegyéből, mely házasság következtében a leányágon reá szállott jószágot, Pokában sokáig „Szálláspataki-résznek“ hívták. A Zallaspatakj család első lakása Klopotiva. Itt^{l. Buda Ádám okl. 426.} azonban a név után tett „alias Koszta“ sőt némely okmányokon előforduló „Felső-Zallaspatakj alias Kozta“ név; oly külön választ-
hatlan még egy és ugyanazon személy aláírásánál is; hogy aztán ezekből még azt is kiszámítani, mint sokan kívánják, hogy mikép-
pen lett egy negyedik név a „Mara“ név: adatok hiánya miatt tudni nem lehet. Nagy Iván is átugordja e gördiusi köteleket s csak azt mondja hogy: „Koszta de Felső-Szálláspatak 3 fiai közül
Danichj Mara nevet vett fel, míg a másik fiúból Kenderesből let-^{{ l. fennti 167. 165., Koszta és Szálláspataki családok történetét.}tek a Kenderesiek“. Az okmánykutató nagy szolgálatot tenne a történelem ezen ágának, ha e név eredetét tisztázhatná. Épen azért, eltérve, minden eddig alkotott családfától, úgy rendezem be a leszármazást, a mint azt a Sztrigymelléki családok összekötte-
téseinek okmányaiban igazolva találtam, az azelőtti tisztázatlan és be nem bizonyított tételek kihagyásával.

E szerint a 17-ik század elején élt Mara Danzák (vagy Landsák) szolgabírótól és testvérétől Jánostól, mint két törzstől a család tiszta Mara nevezettel, a következő táblázat szerint származik le.

Czimerök: paizs udvarában koronán könyöklő s kivont kardot tartó fél-kar; mely feletti sisakon lévő koronát a foszlányból 2 ágaskodó oroszlán tartja.

l. Nagy Iván-nál.

Mara . . . . .

János † 1670 előtt.	Dantsak v. Lantsák, 1667. szolgabíró.		} Gergely, folytatás alább :
	1. Csónakosi Mária 2. Buda Mária.		
Mihály	Dániel	István	id. Izsák
1. Körmendi Kata.	Baczallári Anna.	Bobik Susánna	kurucvezér.
2. Zejk Klára.	† 1758.	Györgyé.	Szilvási Kristina
		Rebeka. János. Klára.	Jánosé.
			ifj. Izsák, 1788. főbíró.
		Dénes. Lajos. László.	
		1770. regius perczentór. † 1780. előtt.	

Jánosnak az elsőnek fiai: Mihály, Dániel, István és Isák, néh. apjuk jussán perelnek a Keresztesi familiával bizonyos jószágokért, mit a báborúságos időkben nem perelhettek volt ki Keresztesi Páltól. (1679) Dániel neje Baczellári Anna, M-Brettyén lakik gyer-^{l.} Buda Imre mekeivel együtt, kik közül Kristina ^{1.} Brázovai Istvánné, 2-or okl. 150. Szilvási Sámuelné. 1746-ban István hites társa, Bobik Susánna, a ^{1.} Buda Imre kitidi birtokos B. György és Sárpataki Klára leánya volt. ^{okl. 26.} Buda Miklós okl. 243.

1749-ben Mátyás és Jánosnak apjuk János, anyjuk Rusori ^{1.} Buda Károly Mátyás leánya, Mária, 1795-ben Mária osztroi Pap Mihályné, ^{okl. 4.} l. kitidi okl. 34. kinek fia János. Miklós neje Tsulai Sára Ó-Brettyén birtokosok és ^{1.} Buda Imre lakósok, kik az egyház clenodiumai közé egy pár szép darabot ^{okl. 258.} Buda Elek okl. 296. ajándékoztak, mint pl. egy kenyér osztó aranyozott ezüst tányért 1745. és neve feliratával.

1766-ban a Dániel fainak, Baczellári Annától. Miklósnak és Bálintnak Ó-Brettyén osztatlan birtokuk van. A 18-ik század ele-^{l.} fentti 273. jén Mara Katának jószágai 6 részre oszlanak: Púj Miklósné, Bálint Ábrahám, Bálint Farkas. Púj Dániel, Eperjesi..... és Puj Sámuelné között Idős Isák kuzuczvezér, mint már öreg korú ; ^{1.} Buda Ádám ifj. Isák főbiró. ^{okl. 131.} 1. Nagy Iván és Buda Elek okl. 45.

1734 48-ig Mátyás szolgabíró s azután perceptór. A Mihály unokájának Gergely szolgabírónak 3 fia közül, a János és Miklós családjáról okmány nincs. A középsőnek Péternek fia József, kit árvaszéki bírónak jelzénk, a Kendeffi Sámuel nejét gróf Nemes Karolinát vette el özvegyen ; s így leánya Lotti báró Kemény Miklósné a most élő Kendeffi Sámuellel fél-testvér. ^{1.} Buda Elek okl. 152. 262.

A „Mara Dantsák ága, ki néha Lantsáknak írja magát folytatólag a következő: Dantsák 1667-ben szolgabíró és vármegyei assessor volt.

Neje Buda Mária, a Buda Péter viceispán és Barcsai Anna leánya fiok Gergely, s ennek gyermekei László, Sigmond, Klára és Mária. Buda Mária előtti neje ; Csolnakosi Mária volt. Dantsák fia Péter m. h. assessor, úgy látszik ága kihalt. Testvére Gergely 1703-ban főbiró. ^{1.} Buda Elek okl. 206. Buda Imre okl. 21. 1. Buda Mikl. okl. 243. Buda Ádám okl. 85. Buda Ádám okl. 71.

Gergely nagyobbik fia László Dobokamegyei főbiró. Sigmond a 2-dik fia 1756-ban főbiró és a reformátusok kerületi főcurátora, ki azután 1767 ben szolgabíró lett. A László kisebbik fia József Aranyosszéken főbiró volt, kinek szép terjedelmű családjából a Sztrigymelléken telepedtek le: Lőrincz Felső-Szálláspatakán és György Demsuson. Mara Lőrincz mint országgyűlési képviselő hosszas időn át képviselte a Hátszegi választó kerületet a Tisza kormány alatt mint kormánypárti, ki elgyengült egészségi állapota ^{1.} Buda Imre okl. 11. Buda Imre okl. 337. Buda Imre okl. 83. Buda Ádám okl. 66.

miatt adta át tiszttét báró Nopcsa Eleknek. Nagyobb és hasonló nevű fia vízepítészeti mérnök, ki azonban lángelméje daczára állás nélkül van.

Második fia László jogi tanulmányait végezve megücsült, elvevén dévai szolgabíró Barcsai Béla leányát Lújzát, kitől gyermeke Lújzika. Azután nagybátyja Mara György elhalván, hivatalnok lett utána a főszolgabírói tiszttben, a hátszegi járásban.

Mara György katonának neveltetett. Azonban több tekintetből mint hadnagy elbocsátást kért, s Demsusi birtokára telepedvén, feleségül vette püji birtokos Púj Elek és d. Lukács Róza leányát Irmát; szép családot alkotva vele. A 70-es években lett szolgabíró, a mint akkor nevezték a demsusi járásban. Más alkot ültvén a szolgabíróságok rendezésével a megye, Hátszeg székhellyel a 80-as évek elején, beköltözött birtokából, s mint azelőtt is, ez egyénileg mivelt ember, a vidék társadalmi életének s a birtokosság befolyása emelésének szentelte — hivatalos ügyein felül — életét. Bizalma, rókónszve, útmutatása sokakat mozdított fel a tettek mezejére, a küzdttér harczosaivá a hon, e kies térein, s családja gyászában könnyezhetett a részvét korai enyészte felett annak; ki a honnak akart oszlopokat képezni társadalmából, tudván azt, hogy a magyar képes erőss oszloppá is lenni, csak nyerjen munkatért reá. Demsuson van eltemetve a családi köböltban 1889-ben halt el.

l. a. Húnyad-
akkori szá-
mát Sztrigy-
menti név
alatt: — én
irtam. —

Gyermekei közül: Ágnes id. Buda Géza, vályai birtokos neje, Ida, kolozsmegyei birtokos Naláczai Gézához ment nőül Kolozsmegyében laknak Irma Púj Lászlóné: Pújon laknak.

A többiek házilag a fiuk iskolában neveltetnek.

A családnak demsusi birtoka haszonbérések által kezeltetik. László szolgabíró Demsuson a Lukács részből nyert szép birtokot, s tiszt által kezeli azt; melyek mindenike szép gyümölcsössel van beplántálva.

A családnak még több tagja él Szálláspatakon, kik szintén birtokosok, — de hivatalt nem viselnek — Nincs a táblázaton az a nagy gazdaságú Mara Miklós, kit 1784-ben Hátszegen ölte meg Hóra népei.

l. kitiú króni-
kásnál.

Nincsenek meg végre a mai napig Szálláspatakon élők sem, nem lévén okmány róluk.

felső szilvási Marillai család.

A 16-ik és 17-ik századokban legkivált Krassó-Szörény megyéből sok beköltözés történt Húnyadmegyébe. Nagyon hihető, hogy

ezen család is akkor és onnan telepedett be; hól ma is Marilla-község fürdőhelyként szerepel. Adománylevelet a fejedelmek korában nyer, több f.-szilvási családokkal. 1682-ben Marila Péter már mint nemes személy tanu. Innen egy század év hézag van. 1801-ben Marillai Ferenczné, Bácsi Károlina jön elé, ki leánya B. Péternek felesége Sombori Máriától.

l. Török Antal irat. Nagy Ivánnál.
l. Buda Imre okl. 95.
l. Zúdor Dénes okl. 89.

A család táblázata Nagy Iván és ez adatok szerint a következő:

Marila György							
Gáspár		György		Lőrincz		id. Ignác	
Teréz ifj. Ignác		Ábrahám	Bénjamin	Czeczilia	Emilia	Jusztina	
† sz. 1805.		†	törvzs. ülnök		Pára Antal.	Koncz	László
† 1877.			Béra Anna		Imre.	Ignác.	
Buda Ágnes		Józéfa	Borbára				
Ignáczé		Baar Gábor	Csólnakosi...				
Ignác		Sarolta	Lajos	Lőrincz.	Kata.		
†		Szászvároson.	†				
Elek György							
Marila Palkó							
András							
Makrai Teréz							
Ferencz			Lajos	Róza †	Józéfa †	Anna	
szolgabíró 1848.			Miske			b. Josika József	
Bácsi Károlina			Drusi				
						Thekla	
Ákos.	Gyula	Irén.	Leopold.	Károly.		Höllaki	
	nőtlen.		†. 1849.				
			honvéd.			Arthúr főjegyző.	

Benjámin törvényszéki ülnök, Ferencz dévai szolgabíró 1848-ban, Lajos Felső-Fehérben törvysz. ülnök, Ifj. Ignác 42 évig volt hivatalban s mint kincstári fő erdősz Topánfalván halt meg. Ferencz nővére Anna b. Josika Jósefné volt, s leánya Thekla a Höllaki Arthur anyja. Id. Marillai Ignáczné, Naláczi Anna, mint kir. hárnagyné van jelezve v.-hunyadi sarkő iratán. A családnak csupán csak ezen ága az, melynek még birtoka van a Sztrigymelléken; de már a többinek nincsen, s ők maguk is nem laknak a tájon többé.

l. Buda Imre okl. 94. 95.
l. hunyadi anyak.

váralljai Marsinai család.

1521-ben néh. Mardsinai Sándor utódának, Mardsinai Gáspárnak özvegye Zerechen Anka: Rekettyén, Petrószon, Totesden és Demsuson nyer javakat. Hogy e család egyik tagja Mardsinai

1. Buda Mikl. Ferencz de Várallya írja magát, azért ruháztam fel ezen elő névvel.
okl. 153.
1. fennli. Lehet azonban más elő neve is. Ezen Ferencz 1581-ben megnyerte Báthori Kristóftól, hogy ha maradék nélkül halna meg, minden javait Gálfi Jánosnak s utódinak adhassa: de 83-ban visszavonta adományát. 1593. Báthori Zsigmond, Mardsinai Katalinnak, Cserményi Miklósnénak birtokot adományoz, nemesi curiával: „Putyinesden, Totesden, Csernán és Zilban.“ 1633. M. Anko Bokosnyiczai Gergelyné, és M. Anna Osztrói Györgyné új adományként kapják I. Rákóczitól: „Demeses, Zots, Merie alias Kékes falukat.“ Egyéb adat semmi. A Húnyadi ház eredete miatt nevezetes emlékü család: mely a 17-ik században végzi be regényességekben gazdag pályafutását, érdemes lenne többet tudni e családról.

martonfalvi Martonosi család.

- E család eredete a székelýföld, honnan a múlt század közepe táján származott be Maros-Ilyébe papnak egyik családfő, kinek fia István szőlőgábirótól származik le a család, a következőképpen:

1. Martonosi János jegyz. 3. 7. 8.

István Haróban birt. Balog			János fia jegyző a Bánáiban.			György Abucsa birt. Kálmán.		
sz. 1789. József † 1855. Bácsiban birtokos. Szabó Teréz (papleány)						Zsigmond Berekszóban birt. 1. Vitályos . . . 2. Herczeg . . .		
Amalia Fekete Ferencz	János Bácsiban nőtlen.	Samu Haróban.	László Sós Teréz † mint katona	József 1850.	Bálint Déván.	Albert Berekszó	Anna Hörváth	Ferencz
		József	Samu.					

Csak e század eleje óta birtokos a család egyik ága, József a Sztrigymelléken, a többiek nagyrészt Haróban laknak: kisebb birtokosok osztályát képezvén. József fiai közül János lakik most Bácsiban, s mint nőtlen ember, ötsének Samunak fiát Józsefet fogadta fiául. Ezen kegyes jámbór kálvinista embernek sok érdeme van a bácsii templom berendezése körül, csendesen munkál, hogy ne tudja bal keze, mit tesz a jobb keze. Ott az egyháznak szolgálva a magyarságnak szolgál, mert a „magyar vallást“ azon templomok hirdetik nagy területeken, melyeket kálvinista templomnak fundáltak, mert azokban hazaszeretet, hazafiság, áldozatkészség lakozik.

felső-szilvási Mákra család

Több szilvási családdal együtt nyernek nemességet a fejedelmek idejében. 1682-ben Mihály birtokos, fia Mihály szintén az 1722-ben. 1760-ban Mákra Mária, hosdátí Nagy Sándorné. 1763-ban Gáspár 80, József 27 éves tanuk a Gargócs perben. 1768-ban Józsefnek és Lászlónak Tustyán vannak jobbágyai. „1784-ben az oláh tumúltusban megöletett egy Mákra nevezetű ember, ugyanakkor Hátszegen a nagy gazdagságu Mara Miklós,“ mely bejegyzése a kitidi krónikás papnak teljesen megezáfolja sokaknak azon hiedelmét e családról, mintha ez oláh eredetű család volna; holott bizonyára oláhot nem ölték Hóra népei. A múlt század végétől a család a következőleg származik le:

l. Buda Imre
okl. 95.
l. Buda Ádám
okl. 33. 126.
Buda Sándor
okl. 143.
hosdátianyak.
kitidi anyak.

László Ungúr Ágnes			János kitidi járási szolgabíró 1797—1806.	Mákra . . . . 17 4-iki martyr.		
Anna	Igita	Mária József.	Mihály	id. Antal	Sámuel	Éva
losádi	Mákra	Baar	Szilváson	registr. com-	Mákra	sz. 1797.
Fekete	Sámuel.	Péter.	birt. vásár- helyi Nagy	mis. 1825.	Igita.	Bikfalvi
Sigmond.			Ágnes † 1811.	mar. ker.		László.
				főbíró.		
			József	Antal ifj.	Albert	
			seréli	Londonban	katona és hivatalnok	
			Kenderesi	elhal.	Déván, elh. Les-	
			•János.		nyeken.	

A László ága Szilváson marad. A három leány ücsüket Józsefet felszólítják, hogy javaikat, mely Szilváson, Lindzsinán, Tustyán van s mobiléjokat, mi édes szülőjektől maradt: osszszak fel, a i. Nopcsa István szolgabíró.

A János ága Ganczágán lesz birtokos, s fia Antal is, kitl. regisztrátor commissariusnak, viceispánnak jelzénk Ganczágán bir, és pedig azt a jószágot, melyet fiai adtak el a Bágya családnak, mely B. Zsigmond kezéből az Agárdi Vilmos kezébe ment. Idős Antal volt az a szerencsétlen ember, ki a 40-es években Déván a perceptorátusnál fegyelmi vétségért a hajdu által átszúratott, s Ganczá-
gára vitette magát, hogy a büntetés szégyenét kikerülje önkezevel vetett véget életének. Más előadás szerint, a mint a megyei kassát feltörni akarta, meglátták, s az üldözés elől menekülőndő lett öngyilkossá. Ganczágán az ősi belső kertbe van eltemetve, látszik még sírja, emlékeznek is rá. Fiai közül a nagyobbik Antal mint csak akkor végzett ember, e szégyen miatt Londonba ment, hól

l. Zúdor Dén.
okl. 21.
l. Buda Sándor
okl. 3. 4.
137. 25.
l. Buda Károly
okl. 34.
Zúdor Dénes
okl. 7.
l. kitidi okl. 14.

1849. után el is halt. Másik fia Albert kir. katonatiszt, s Déván mint alsóbb rendű hivatalnok működött: a forradalom után szintén elhalt tán Lesnyeken, vagy mellette valahól. A „légy hive rendületlenül“ megsértése, vagy az a, tán be nem is számítható pillanat szülte e magyar családnak bukását, enyészét. Szilváson sokan vannak e családból, mint „limitánens szélybeli katonák utódai“ földmivelők, szegények, egyházhelyi nemesek. Ezek közül Bóldizsár 1803-ban nősült, s Pogány Sándor apósával s Pára Ilona anyósával perel szilvási és rekettyefalvi jussaiért s azokért a móbile bonumokért, ökrökért, tehenekért, lovakért, mit neki a leánynyal anyai jusson ígértek volt „Dzesztrába.“ (E szó oláhul: női hozományt, kelengyét teszen.)

1. Buda Ádám
okl. 81.

bórbátvizi, sztrigyszacsali Márgai család.

A Sztrigymellékének ősi családai közé tartozik. 1506-ban Georg de Marga egy iven sok napi jegyzetei közé feljegyzi: „hogyan Lunkányt Lonka, Kovragyot Korag, és Ganczagat Konczaga-neven hívták.“ Ugyanez évbéli feljegyzés: „Margaj Giorgj leaniatul leot Oztroy Gazpar, Oztroy Gazpartol leot Nalaczi Miklos felesége Oztroj Ersok, az Oztroy Miklós Berechen lakot, Oztroy Ersoktól leot Nalaczi Adviga, ezek mennek Galaczra Buda Jánossal, kiknek fiok Péter.“ 1524-ben Margay Miklós bórbátvizről írja magát és Sztrigy-Szent-György-Ohában birtokos, mely két falu valószínűleg egy is lehetett. 1554-ben I. Ferdinánd Márgai Lukácsot, Pesthényi Demetert és Andrást, Pesthenyicza, Rekicza, Dumbravicz, Ohába, Brazova, Varhely és Pojeny jussaiba bévezetteti; melyben Margai Catharina a Pesthenyi Giorgj nejének van írva. 1555-ben Margai Melchior (Menyhárd) O-Bretthe, Jó valcsa, Pokól valcsa, Baczallar, Ganczaga, Kovrat javaival nótáztatik: Dominicus de Ruzska erdélyi vice waywoda által. 1669. Sztrigyszacsali Margai István szolgabíró. 1684. M. Gáspár leánya Borka, Antalfiné periraton. 1700. Sztrigy Szacsali Márgai György szolgabíró. 1727—54. András Bácsiban birtokos. Hogy e család elég szép terjedelemben hálózta be a Sztrigymellékét, ezen adatok tanúsítják. Hogy azonban mikor halt ki ennek utolsó tagja: nem tudhatám meg, valamint azt sem, hogy Alsó-Városvizen Ádám még ma is élne, a mint azt Nagy Iván állítja, holott tudakoztam eleget felölle.

1. Buda Imre
okl. 179. cs.
kapt. lajstr.

1. Buda Imre
okl. 128.
1. Buda Imre
okl. 178.

1. Buda Ádám
okl. 435.

Buda Imre
okl. 179., 66.,
320., 132., és
128. kapt.
lajtr.

Buda Ádám
okl. 497.

kászonyjakabfalvi Mihályi család.

Mint előneve mutatja, nem Húnyadmegyei eredetű, hanem kiköltözött székely család az un. primipillus nemes lófő-rendből,

hól királyi adománylevelek, nemességek osztogatásai nem jártak, hiszen a ki székely volt: hadi kötelességiért egyszersmind nemes jogunak is tekintetett a Leopoldinum diploma megerősítése szerint. A család a múlt század közepe előtt költözött a Sztrigymellékére s az első betelepülő János volt ki Nagy-Baaron birtokos és egyszersmind harminczados volt 1752-ben, ki a Vólkáni részben teljesítte tisztét. („Joan Mihalyi Trimator de Volkán“). Úgy látszik azonban, hogy a székely vérben rejlő honvág hatalma, öreg korában hazájába készíté őt s így természetesen itt eladhatta javait is. Így történt az, hogy fia József a Hóra zendülés alkalmával visszavágyván a Sztrigymellékére, talán apjának egy jó ismerősénél Szárlhegyi János hátszegi plébánosnál talált alkalmazást: a ki bizonyára a családdal rokon, vagy földi lehete. A családi oklevelek közül többnek tanúsága szerint ezen Józsefnek fia Elek volt, ki a kitidi birtokos és szölgabíró Nalácsi Lászlónak, a Herczeg Pál prókátor leányától Máriától született leányát Nalácsi Ágnest vette nőül: kivel birtokot is örökölt volt Sztrigy-Szent-Györgyön, de a melyet neje testvérének Nal. Ferencznek adott el; mivel ő mint l. kitidi okl. 73. fiscalis uradalmi hivatalnok, a gazdasághoz nem foghatott, különben sem lévén elég jövedelme annak. 1824-ben egy aláírása: „Alexius Mihályi de Kászon Cott. Húnyad jud. assessor.“ Húnyadról. A családi eredetet bizonyító okmányt sajátos stílusáért ide l. Pogány Albertné okl. 11. irom: „Első valló, Kászon Jakabfalvi László József 67 éves, letett hite után vall: „Nemes Kászonszékben, nevezetesen K.-Jakabfalvában tudom nyilván és bizonyosan, hogy kérdett Mihályi nevezetű, valóságos székely familia létezik és az maga eredeti nemes jogai-ban még fennáll. Jól emlékszem, hogy ezen családból M. Jánosnak egyik fia József, a Hórazendülés tályán közülünk úgy elment, hogy soha többé vissza nem jött, a mint tudom és bizonyosan hallottam, ezen fiát egy Szárlhegyi János nevezetű Húnyadvármegyei plébános, a ki hozzája atyafiságos indulattal viseltetvén, magával elvitte, hogy taníttassa és embert csináljon belőlle. Ennek fiát is. M. Elek Tks urat jól ismerem“ stb. . . . „Mű nemes két Csik Gyergyó és Kászon székely székeknek közönsége, adjuk tudtára és emlékeztére mindeneknek, a kiket illet e jelen levelünk rendében, hogy midőn alább fj. esztendőben és helyen a közjó és egyes személyek java előmozdítása felett tartandó tanácskozás végett a szokott Gyrás büntetés alatt egybegyülekezve együtt lettünk volna, most ns. Hvben Vajda-Húnyadon fiscalis uradalomban hivatalt viselő székely nemes, Kászonjakabfalvi Mihályi Elek, illő kérelme által megkért munkót alázatosan, miszerint nekie, mint kebelünkől származottnak és innen kiköltözöttnek, valóságos és kétségen kívül

való „Székely nemességéről“ közhitelű bizonyítványt kiadni ne terheltetnénk, méltóztatnánk; kinek igazságos kérelmében mű a mint illik megegyezvén, mivel mint gyűlésünk tagjainak köztudásából, mint pedig a kérelmes előmutatott okleveleiből elegendőleg megbizonyított előtünk hogy nevezett: helységünkbeli Székely nemes Mihályi nemzetségből vette származását stb. Annál fogva megesmerjük és bizonyítjuk hogy kffi: Székely nemes Mihályi Elek, minden kétségen kívül az órszág igaz, valóságos nemesei közé szám-lálandó, és tartozó legyen. Mely illetén . . . . . Költ 1844 eszt. jan. 29. Csik-Somlyón tartott Gyrás gyűlésünk-ből. Biális Ferencz

1. Mihályi Béla fűj. Balási József fő kir. bíró.“ Ezek után a családja a következő:

János vólkáni harminczados.

|

József 2-ik betelepülő.

|

sz. 1797. Elek V.-Húnyadon fisc. urad tiszt. † 1861.
kitűdi Nalácz Ágnes † 1887.

|

sz. 1839. Béla kir. törvényszéki bíró Déván.
Z. Bodola Mária, Jánosé.

Mária.	Ilona	Béla	Irén.	Jenő.	Elemér.	György.
	Géber Károly	jogász.				
	törv. hivatalnok,					

A családnak most a Sztrigymellékén nincsen birtoka. Kincs az a sok és jó gyermek, kiket a szülői gond nevel naggyá, hogy a gyermeki hála sugárazhasson vissza rájuk nemes fáradságuk jutalmául.

barátosi Mirese család.

Eredetileg Székely földről ns. Orbai székben levő Barátos községi eredetűek s a múlt század végén telepednek a Sztrigymellékére. Adomány levelüket háboruban kitüntetett vitézségért 1631-ben I. Rákóczi György adományozza barátosi Mirese Jakabnak s fiainak András, István és Jánosnak, jószágot is adván számukra Barátoson. 1794-ben Szörtsei József Tks. király bíró pecsétjével Barátoson, eredetőknek kimutatását keresve, a tanuvallomá-

1. Mirese János sokból úgy tűnik ki, hogy a primipilaris levelet sokan látták,
. okl. 1 2. 3. 4. 5. olvasták, melyet Rákóczi adott volt M. Jakabnak és fiainak: de

kinek utodai: most Pákéban, Kovásznán élnek, mert csak az egyik ág maradt Barátoson, kinek adományozott öröksége birtokában van.

András fia István, ezé Sámuel, ezé Jakab, ezé József és László kik ketten Húnyadmegyébe telepednek le, József Benczenczre, László Bábólnára, hól, Naláczi Károlynál válalt tisztséget. Ezek valamelyikének fia 1811-ben az a M. Sámuel, ki baczalári birtokos Jórdán András leányát Lidiát veszi nőül s kiknek fiok a most élő János 1823-ban született. Ő is mint gazdatiszt több ideig szol-^{1. ó-bretteyi anyak.} gált s így szerzette birtokát Sztrigy-Szent-Györgyön, (a mely birtok régen a Boér azután e század közepe utáni időig a Kern családé volt.) Mint honvéd a piskii csatában részt vett, s erőss akaratu természeténél fogva nem hagyja elvitatni Székely-lőő-eredetét. Első neje Zakariás Anna, kitől fia Lajos szálláspataki áll. tanító. 2-ik Lakatos Mathild, kitől leánya Etelka russi állomás főnök Bórdán Istvánné és Gizella Csiki Albertné. A Mircse család tehát eredeti Székely, s vérében rejlik honszerelme, hazafisága, mely őseit a pixidáriusok vagy gyalogok osztályából, primipillussá, lovassá — emelte fel.

csulai és paklisai Móré család.

E régi eredetű család a Csulai-Kende- vagy Csulai családdal lehet egy törzsű, s az okmányok minden oly feltevést kizárnak, mely szerint a kihalt Zerechen — névből lenne átfordítva, Mór — vagy Móré névre. Csulai Móré György, szőrényi bán lett bátyja helyébe 1492-ben, de ezen bátyja nevét Bonfin-Krónikás nem írta meg. Ezen bátyja volt, ki a Szőrény-várát ostromló Török sergen győzve, török-fejekkel megrakott 2 szekérrel indult Budára hóggy az összegyűlt főrendeknek bemutatassa győzelmét. Útközben meghalván, öcse György vitte el a szekereket a kitűzött célra, s ott^{1. Buda Esaj. hist. Lex. II. 710. l.} mindjárt neki adódott az üressen maradt Bánság. 1505-ben Rákos-mezején, mint belgrádi bán írta alá nevét, 1495-ben II. Ulászló tette azzá őt Szokolyi Alberttel, mikor a király is személyesen Nándorfehérvárnál volt és pedig úgy, hogy szakadatlanul tartsanak magok mellett a Belgrádi várban 200 könnyű lovas vagy hűszárt, kik a királytól minden hónapban 2 arany frtot kapjanak s így évente 4800-at, sóban pedig 2000 frtot.

A két bánnak fizetése 800 frt lesz. Továbbá Törökországba küldendő kémek fogadására esztendőnként 100 frtig adott szabadságot, úgy hogy egy kémnek 20 frt legyen a jútalma. Ezen György^{1. fentti III. 361. l. Ő és Ij Dácia A. 193.} mint II. Lajos király cubiculáriussa szerepel és Mohácsnál esett el^(Cubicularius, = kamarás, komornik) 1526-ban.

Csulai Móré László már ifjan II. Ulászló udvarában van s a hadakozást Bornemisza János alatt próbálta a paraszt kuruczok

1. Dózsa
György lázad.

ellen 1514-ben. A mohácsi veszedelemben is jelen volt testvérével M. Fülöp püspökkel együtt, de kimenekedett. Lajos király el este után inkább Ferdinándhoz húzott; ez okon a budai Diétán is megjelent 1527-ben; miért Zápolya János Palota várát elvette tőle fiát leányát is elfogván és sok aranyait — ezüstjeit — vert pénzeit és edényeit. Erre még szorosabban ragaszkodott Ferdinándhoz, s 1537-ben az eszéki táborba 300 húszárt vezérelt.

Ezután Rohoncz várában lakott, s később Eger mellett Nána várában, melyet akkor az ő atyafia Losonczy István birt. Erőszakos volt, mi miatt a basa megtámadta Nánát. Ország Lászlótól, Varkóczy Tamástól kért segítséget: de gyenge erejét megsajdítván rohammal elfoglalta azt a basa tőle s Konstantinápolyba került Török Bálinttal, Majlath Istvánnal egy helyre.

Itt hiába állott eselből török vallásra, nem bocsáták szabadon a hét toronyból. Felesége Bakos, mások szerint Szécsi Magdolna, az Újlaki Lőrincz özvegye volt. Nagyobb fia Kapuczi basa lett. László testvére Fülöp, pécsi püspök lett 1524-ben az előtt egri érsek volt, kire volt bízva az, hogy a papok fizetéseinek tizedét beszedje a háboru fedezésére, pápai rendeletből. Ő el is esett a csatában, s tüszőjében sok aranyat találtak. 1576-ban Péter és János — de Paklisa — írják magokat Báthori Kristóf alatt harczolnak, László pedig a Békés Gáspár részin. 1643. Móré Máthé de Paklisa vice szolgabíró. 52-ben Gergely hitestársa Russori Flóra, a Mátyásé, s gyermekeik: János Borbára Ponori Pálné és Kata említettnek. 1688. Mójzes főbíró. 1711—29. Gergely főbíró, és 1733-ban 57 éves. 1719. Gáspár anyja, Gábór özvegye Tivadar Anna, bátyjai Mátyás és Sigmond. Ugyan-e tájt János apa Móré Szerccsen, Buda Lászlóval, a Buda Bálint v. ispány apjával vásárol. 1730. Péter és Sigmond Szilváson lagnak, Péter 1767. szolgabíró lt. Csulai Erzsébet. István leánya, Kristina n. Bálint Sándorné és Sára, néhai maczesdi Roska László özvegye. 1722. Péter neje Szatsali Mária 50. év. Gáborné, Tivadar Anna 55. év. Gergely 35. éves tanuv. 1750. Lőrincz szilvási birt. 1763. István halála után a paklisai, szilvási és hozzá tartozó birtokokat 4 részre osztják, mikor egyik rész a Roska családnak jutott. 1769. Lőrincz, fia Istvánnak, ki fia id. Istvánnak. A Szilv. birt. 1805. Móré József neje Bóvik Sára, kiknek nagyobbik fiok János 1838. alispán, kinek Paklisán tisztje van, de neje 1842-ben özvegynek írja magát. Másik Antal, 1840. szolgabíró, leánya Anna, Kenderesi Istvánné. Antalnak gyermekei: Albert, (neje Cserna Zsuzsa,) Elek, József és János. A József testvérenek id. M. Jánosnak özvegye Bobik Kristina 1831-ben hal el.

A Móré család még nem halt ki. De elszegényedett, vagyon-

1. Hist. Lex.
Budai Esaj.
II. 713.

1. Buda Ádám
okl. 532. 424.

1. Benkő tran-
silv. II. 374.

1. Buda Imre
okl. 350., 15.,

42., 333., 269.,
270. és 131.

1. Buda Elek
okl. 194.

1. Buda Elek
okl. 217.

1. Buda Sánd.
okl. 50.

Buda Ádám
okl. 13. 63.

1. Buda Elek
okl. 277.

Buda Imre
okl. 377.

Buda Károly
okl. 9.

1. Buda Ádám
okl. 422. 136.

1. hátsz. anyak.
Pogány Al-
bertné okl. 12.

talán lett, mi a családok történetében második halál. Vinogrosz-kiné és a mint hallottam egy kocsis vannak életben. Hátszegen vannak nyomórba süllyedve. A csulai előnevű ágat a Török, a paklisait a nyomor enyészti el. Förgő viszontagság, a balszerencse kényetengerén: — melynek hazánkban mentő csólnaka nincs: — de talán fog lenni mielőbb.

tustyai Munyán család.

A nemzeti fejedelmek idejében nyertek nemességet. Többnyire megyei hivatalt viselnek, vagy otthon ülő kisebb birtokosok: azonban családjuk kevésbé nagy elágazású. A múlt század végén Péter birtokos. Fiának Pálnak neje Ivúly Bórbára. Pál 1837-ben törvényszéki ülnök volt a megyében. Csak leányai maradtak um.: Ráchel: Farkas Józsefné, és Ágnes, megyei levéltárnok Rigó Gyuláné, kiknek csak egy leányuk van Lili.

1. Bácsi Károly
lev. 9. Nagy
Iván és jegy-
zetek. 53. l.

órlya-bóldogfalvi Nagy család.

„1615. n. Naláczai Péter, r. Rusori László, b. Bórbátvizi Miklós, alsó-szilvási Fejérvizi János, vádi Kopasz János ns. személyek . . . . hiwa minket Bogoghfalván l. Kendefi Gáspár, Nagy Sándor, Nagy Sigmond és Nagy Mihály relictája ugyan Nagy árvai Kopasz Nagy Kata képekben Orlia Bodoghfaluan lakók és Zejk Miklós zejkfalusi, az felesége Bukur Borbalának képekben, hogy az miféle ejenetlenségben voltak Istenben nugot Also Osztroi Miklosné Berendi Anna asszonj Joszaga felől, mel is ugian Berendi Joszagnak hivattatik és az Apaphi rész Joszag felől mely az oszlásban ujan Berendi Anna aszonnak marat fele rész szerint, meli rész Joszag iutot volt B. Anna részere, mikor ujan B. Anna, Nagy Sándorral, Sigmondal, Mihályal megosztották volt az Apaphi Ersibetül marat Joszágot, meli Joszag vagian húniadvarmejiben ugy mint Malomvizen, (Szuszenien, Gurenien) Wallja Dilsen, Szent Peterfaluan, Osztrovelen, Kernesden, Ondjak faluan, Nuxoran, Orlia Bodoghfaluan, Varaljan, Pallan, Bukovan, Pakesden, az Malomvizen es az Orlia Bodoghfaluan valo udvarházakkal es hozzavaló öreghségeknek akar mi newel nevezések üszegi, mi az megh jrt Joszagnak s udvarházak felől valamio bekesegbe es egiseget szerezhetnek köztük. Mi azért mennenk illien felbonthatatlan bekessegre fiuról fiura“ stb. . . . . (N. Sándor neje Kenderessy Frúzina volt.)

1. Buda Ádám
okl. 410.
Buda Imre
okl. 312.
1. iven 3 sűrű
oldal.

„1654. My asz. Nan János es koroeddi Kallai István hm. v. 1 sz. birai ns. szk. quod in h. A. pr. 1654. midőn volnánk Orlya-

boldogfalvan neh. Nagy Sandor ur ns. udvarházánál jövének mi
előnkbe az nehaj ns. seréli Pap Mihály relictaja Nagy Ersok asz-
szonj az fiaval P. Peterrel es my előttünk ada szászvárosi Ifju
Fodor Istvan uramnak es az eö klme feleségének Nagy Keniasa
1. Buda Ádám asszoniak és midkét agon“ stb. E családról ennyi az okmány. E
okl. 107. század elején Bálint Abrahám 2-ik neje Nagy Trési azonban, alig
ha nem ide tartozik.

dévai Nagy család.

A 17-ik század közepén innen találjuk Húnyadmegyében e
családot, addig Magyarországon laktak. Ezt láthatni többek közt
Szalárdi följegyzéseiben, ki dévai Nagy Pálról azt írja: „hogy
lúgosi és karánsebesi bán volt, Rákoczi Györgynek fő gyalog kapi-
tánya s 1648-ban Húnyadmegyének főispánja, kinek hólta után
Barcsai Ákos nyeré el ezen tiszteket.“ 1709-ből egy irat mutatja,
hogy ennek a Pálnak unokája lehetett István, kiről szó van ebben:
„Nos infrascripti recognoscimus vigore praesenti quod in hoc Anno
1709. die vero et mensis Aprilis, midőn vólnánk Törökországban búj-
dosásban az Karansebesi Haradsia vagy adoszedő kényszerítne ben-
nünket az Harács vagy adófizetésre, Nandra Tóbiás urnak nem leven
modgya s tehetsége az Török Haracsnak megadására, Tudgyuk bizo-
nyosan és láttuk szemünkkel, hogy Nagy István uramat az Nandra Tóbiás
uram Harácsáért megfoglák, vasban verték és mig meg nem adta
az Harácsot addig el nem bocsátották. Mely dolog . . . . . jövendő-
beli bizonságnak okaért. Dat. Marga A. d. l. ut supr. Coram nobis
1. Buda Ádám nkl. Pogány. ncs. Csulai Istv. ns. szk.“ 1733-ban d. N. István
okl. 156. relictája Nandra Erzsébet (s édes fia József) megmagyarázza az
előbbi elismervényt annyiban, hogy Nandra Tóbiás vagy apósa,
vagy sógóra lehetett Nagy Istvánnak s ez okon kényszeríték őt a
harács megfizetésére. A Sándor anyja tehát kl. Nandra Erzsébet,
apja István, ki a kurucz világ után Oláhországba menekült s Buka-
restben kapitányi rangban állott, de pestisben elhalván fiát Sándort
az anyja neveltette. Ezen István apja Újvárosi alias Nagy Simon,
a dévai uradalom udvarbirája, Apafi kedvelt embere, kit házzal
ajándékoz meg. Simon apja Ferencz a küüllővári uradalom
comes provisórja vagy prefektussa, ki 1626-ban Bethlen Gábortól,

1. Tört. rég. Dániel és János fivéreivel együtt régi nemesi állapotában czimer-
évk. D. Nagy lelevelet (armalis) kap.
Sándor vers. 1759. egy csereszerződés kél egyf. d. Nagy Sándor h. t.
eml. Zudor Almádi Klára, másf. Sombori László lt. Nalaczi M. közt Zudor
Dénes okl. 38. 1. Buda Ádám András régius. A családfa a következő lesz:
okl. 70.

Ferencz, comes provisor 1626. Dániel. János.
Küküllővártt.

|
újvárosi alias Nagy Simon udvarbíró Déván.

|
István † Bukarestben.
kapitány.
klop. Nándra Erzsébet.

Sándor † 1782. kéménd- Sigmond
marosmelléki főbíró. 1761-ben volt
1. Almádi Klára szolgálbíró.
2. k. Váradi Kristina
† 1792.

Sára † 1816. József Anna
Déván. Tarr Sára. nv. Gargócs Elek

sz. 1790. Máthé † 1863. Sándor † 1849. Ignác
szolgabíró. törv. sz. ülnök, helyettes alispán törvényszéki
szállásp. Kenderesi József Felső Fehérm. Mihályf. ülnök.

sz. 1829. László Bórb. József. Sándor. Sófia József. Eszter Kata †
árvasz. ülnök. † 1830. Veres
Hórváth Leontin Lajos
| mérnök. bácsii birt.

Iván Kata
m. ellenőr. Dr. Körber Endre
járásbíró M.-Illyén.

1761. Sigmond szolgabíró, 65. Sándor főbíró a Marosmellékin. l. Buda Ádám

1781. d. Nagy Sándor végrendelete kél, melyben bibliai- okl. 145. 83.
bevezetés után „b. e. felesége Almádi Klára példájára, életének
napnyugatján tesz ilyen rendelést: bácsii házát, melyet főbírósa-
gában építtetett, s a Zejk familiától vásárolt helyeket, neje neki
hagyta vólt. Minthogy pedig ezen házszal az vólt czéljok, hogy
fiokra Józsefre maradjon, tehát most az végakarata, hogy csak egye-
dül fiának maradjon a ház. Hogy pedig leányának Sárának panaszra
oka ne legyen, neki hagyja a Nalácianum és Zejkianum bónu-
mokat. Szöllőhelyeit N.-Okloson fiának Józsefnek, a többi oszóljon
2 felé, kivéve a diófánál lévő, melyet mostani feleségének Váradi
Kristinának hagy, hogy abból özvegyi állapotját subveniálhassa.
A Türi jószág, mely nála vólt 2 ezer frt zálogban a József fiáé,
az édes anyja testamentomának ténora szerint, de 1000 frt jöve-
delem mostani feleségié. Sok gondnal szerzett könyves Thékáját s
arany övjét fiának, de a magyar miveket felosztani rendeli. stb.“

Zaláni Szabó János Gidófalvi Vitályos Gábor Dévai Nagy Sándor l. Buda Ádám
bácsi ref. predicator. losádi ref. predicator. a. m. okl. 416.

- 1782-ben elhal bácsii Nagy Sándor Kéménden, hova halála előtt 6 héttel mint elmebetegét vitték volt. 1781. után gyermekei Sára, József és Anna, (ez utóbbi Gargócs Elekné) osztoztatást kérnek, a melyben a családi levéltár is fel van említve s e mellett az is, hogy „a pórtékák, ezüst, onedények, leveles láda stb. nem veszték el, mert a Hóra idejében azok a húnnyadi várba zárattak, honnan azután minden fogyatkozás nélkül Bácsiba visszahozattak.
1. fennti 79. ai. Móré József.“ 1792. néh. Nagy Sándor özvegye Váradi Kristina Déván lakós perel Fodór Pállal s czitáltatja őt, a legközelebb tartandó törvényes székre: melynek correct czime ez: „Méltóságos és Tekintetes, Nemes és Nemzetes Liber Báró kászoni Bórnemissza János főispán úr eő nagyságának, Főbirák, Viczeispányok, Assessorok, fő- és viczenotárius Úraknak, közönségesen a Ns. Hym. Törvényes egész székének, alázatos illendő tisztelettel. (hova? nincs kiírva.) 1802. József neje Tarr Sára, fia Máthé. 1816. elh.
1. Buda Károly okl. 5. Sára Déván.
1. Buda Sánd. okl. 52. A családnak mai időre kevés birtoka maradt, Szép és Sándor által 120 év előtt épült házáat a család állami iskolának adta el, gyönyörű kuriájával együtt.

vádnaláczai Naláczy család.

- A Naláczai család, a Hátszeg várossával határos s a Sebes folyó balpartján fekvő két egyé-ölvadott falutól, Vád és Nalácztól vagy gyakrabban használva, Naláczvadtól írja magát. Eredeti törzse a Vádi család lehetett, melyről nevét, hihetőleg egy utóbb nyert s Nalácz falút is magában foglaló dónátióval változtathatá el vagy az adománylevelet nyerő uraság maga, vagy a mi még szokásosabb volt az uraság népe. Erre a feitevésre vall. 1508-ban Petrósz és Nagy Baar metális divisojánál ama bizottság névsora, melyben Joannis de Wad neve fordul elé, mely idő előtt a Naláczai névvel nem találkozunk. E feltevés mellett szól Medve Mihály prokurátórnak a múlt század közepe előtt készített és okmányok alapján össze állított táblázata, melyet, mint írva van: „ex antiquissimis ac recentioribus litteralibus instrumentis, jussu illustrissimi Domini L. Baronis Stephano Naláczy, per procuratorem Michaellem Medve sincere elaborat“ s mely táblázat elején, Flóra, Bálint, Benedek de Wád említetnek, kiknek egyikétől Benedektől van származtatva a fenntemlített János, ki még 1508-ban Joannis de Wadnak s később vagy ugyan ő, vagy fia: Joannis de Nalatznak van írva. E név változás oka nótázás is lehetne, a mely sok névnek okozta megszűntét. Szép eredmény lenne a való okot meg-
1. Buda Mikl. okl. melyben Joannis de Wad neve fordul elé, mely idő előtt a Naláczai névvel nem találkozunk. E feltevés mellett szól Medve Mihály prokurátórnak a múlt század közepe előtt készített és okmányok alapján össze állított táblázata, melyet, mint írva van: „ex antiquissimis ac recentioribus litteralibus instrumentis, jussu illustrissimi Domini L. Baronis Stephano Naláczy, per procuratorem Michaellem Medve sincere elaborat“ s mely táblázat elején, Flóra, Bálint, Benedek de Wád említetnek, kiknek egyikétől Benedektől van származtatva a fenntemlített János, ki még 1508-ban Joannis de Wadnak s később vagy ugyan ő, vagy fia: Joannis de Nalatznak van írva. E név változás oka nótázás is lehetne, a mely sok névnek okozta megszűntét. Szép eredmény lenne a való okot meg-
1. Naláczai Farkas tul. Deb-czen 3. 5.
1. fennti 2.

találni. Ezen János fia István, unokái Miklóstól: Péter és János, kiktől kezdve, Kövári és Nagy Iván is megegyeznek a további származtatásban, s Medve prokurátort megerősíteni látszanak a nevek öszhangzásával úgy, mint az évszámokkal. 1620. N. Farkasné, Barcsai Klára osztályleveléről van említés. 1628. N. András a Bábólnai Palatics-féle birtoknak $\frac{1}{3}$ -ad részét eladja ikt. Bethlen Istvánnak, mely harmadrész, felesége Palatics Erzsébetnek jutott, mikor Barcsai Sándornéval és Zejk Miklósnéval megosztottak. (Pal. Erse előbb Balog Pál özvegye volt.) 1635—44. N. András és N. Jórdán birtokosok Nalácson. Miklós fia János, unokájától Pétertől a család 2 felé ágazik, egyik bároságot nyer, másik népes lesz.

1. Erd. nev. csal. Magy. orsz. család.
1. Buda Sánd. lev. 198.
Buda Miklós okl. 168.
1. fennti.
1. Buda Imre okl. 35. 243. 93.
1. Kövárinal.

1662. István, Apafi Mihály főembere, belgrádi követ, adó elengedés és menedéklel ügyben, udvari tanácsos és udvarmester s mint Teleki hive és politikájának egyik zászlósa jószágokat kap: Bábólnát és Zámot, s végül 1684—93. főispán, ki 1694-ben Szépvénységben hal el Bábólnán. 1668. Miklós m. assz. 1681. Nalácson lakó Nalácsi András h. as. és Vádon lakó Kopasz István ns. szk. békepróbát tesznek Déván Nalácsi István házában, ki Déva vára főkapitánya, és Húnyad-Zarándvármegye darabja főispánja, tanuk: alp. Balog L. főbíró, bólgárf. Sebesi Benj. az ő nga. mezei hadainak hadnagya.

1. Cserei Mih. hist. 5. 237. l. Erd. tört. Szilágyi II. 313. Nagy Iván. Buda Imre okl. 101. Buda Ádám okl. 18. Buda Ádám okl. 407.
1. Buda Mikl. okl. 3.

1687. Nalácsi István panaszt emel a Fogarasi Diétán, hogy a Keresztesmezőn, a praesidiáriusok által tett kárai vétessenek igazításba. A 17. és 18-ik század átmeneti idejében István fia Lajos főbíró, a Rákoczi forradalom ellen van, 1705-ben Szebenbe szorúl; de a kuruczok elgyengülésével fejedelmi gubern. consiliárius és prefectus, végül 1711. húnyadmegyei főispán lesz, ki leányaiban kihal. János és András testvérei kir. táblai assessorek Rákoczi alatt és György, ki báróvá lesz: inspektor. 1712. László neje, Tóldalagi Mária, N. Sára pedig Barcsai Gergelyné később. 1740-ben L. Báró N. László osztóztató közbíró. István a György báró fia tíz évig katona, s mint százados nyugalomba lépik, s elveszi a híres szépségű Thóldalagi Susánnát, elh. 1760. Fia József, saját emlékirata szerint 1748-ban született, 55-be Enyedre, onnan a táblára ment. Költői kedélyű anyjának vezetése alatt volt nevelve. Gr. Hadik testörnek hívja, de kilépvén lesz, 1788-ban a Kolozsvári ker. tábla elnöke s a refórmátusok Tórdai zsinatján kir. biztos, hosszasan zárandi főispán, végre nyugalmazzák s 1818-ban hal el, mint királyi kamarás. Irodalmi dolgozatai 1853-ban közöltettek, „Emlékirat töredék“ cz. alatt. Fordítá „Joung éjszakait“ francziából és irt egy „Euphemia, vagy vallás győzelme“ cz. művet. A Hóra zendülés végén ő volt felküldve a királyhoz Fekete

1. Erd. Diéták végz. 12. p. (1837.)
1. Cserei Mih. hist. 372. l. Buda Ádám okl. 16. Buda Elek okl. 203. Magy. tört. eml. h. Apór Péter 285. 286. 216.
1. Buda Sándor okl. 35. 58. 276. Buda Imre okl. 491. 270. 1. Kövári.

Hetilap 1853. } Ferenczczel: minthogy az ő udvara is Batizon teljesen leégett.
 Magy. Hir- } Leánya Józéfa maradván el tőle csupán, a bárói törzs ez ága
 mondó 1785. } benne halt ki.
 M. kir. test- }
 örs. tört. Bal- }
 lagi. }

István másik fia András 1720-ban Húnyadm. főispán, 23-ban Zsibót és Felkenyér tizedét 100 évre nyerte. Fia József gub. consiliárius: kinek 2-ik neje Thoroczkai Bórbára, majd 60 évig élt özvegyen. József unokája István sz. 1770. szép eszű ember, végletekig üzött különösséggel, cynizmussal. Satira író tollát senki sem kerülheté ki. Déván egy bálban, szünóra alatt mindenki meg volt énekelve a zsebébe csúsztatott papirszeleten. Mindig olvasott, s kocsijáról sem szált le míg fejezetét bé nem végezné, ha kocsi szinbe került is. Neje fv. Bálint Helena I. Ábrahámé elvált tőle, Bábólnára költözvén, miért sok lámentábilis levelet irt neki. A bárói ágban utolsó volt, s papja, a felette mondott beszédében többek közt így szólt: „utolsó volt fényes családja fiágában, utóljára legyen oh természet! a te kezedben is a tégely, melyben ötet készítettetted“ stb.

1. Kövári.
 1. Pogány Al-
 bertné okl. 5.
 1. Buda Ádám
 okl. 6.

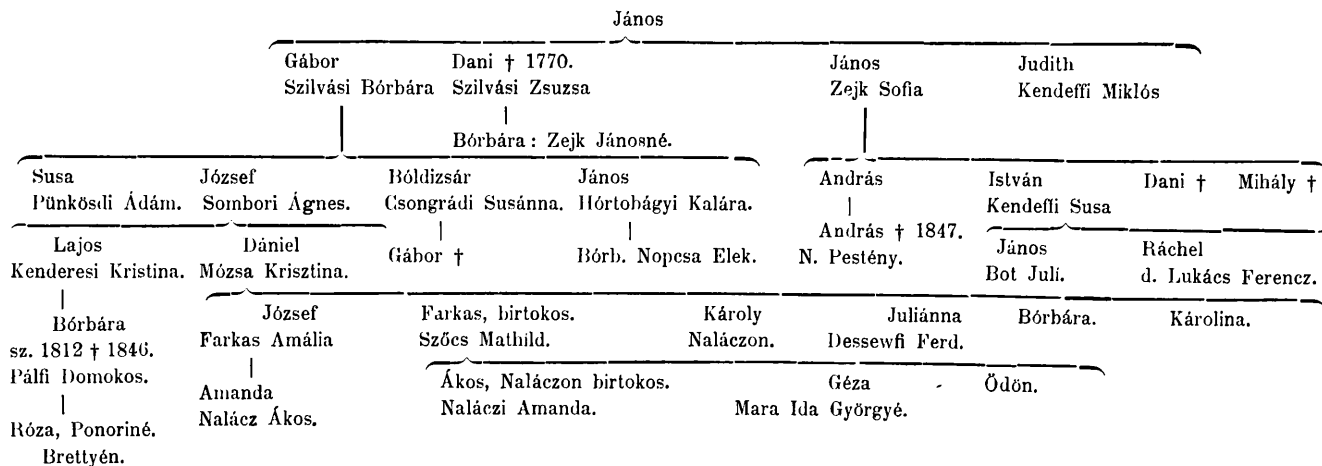
A családfa ezek alapján Kövári és Nagy Iván közléseit ki-
 bővítve a következő:

Nalácz Miklós.			
János	Adviga		
	Buda János		
Péter	Galacz.		
Palatics Erzse			
sz. 1632. István † 1694.	Adaviga † 1736.	András	
Fejd. tanácsos, húnyadm.	Baczallári Farkas	a nemses ágak törzse	
főispán.	Ó-Brettyén.	1. folytatás.	
Tórnya Bórbára.			
	Pál.		
András	János	György báró	Lajos † 1758.
Húnyadmegyei főispán.	Bethlen Mária	† 1732.	Húnyadm. főispán.
vizaknai Nagy Bórbára		b. Jósika	Thóldalagi Mária
	Ferencz István	Zsuzsa	
József báró.			Sára
főkorm. sz. tanácsos.	báró István	báró László	Baresai Gergely.
1. Makrai Klára † 1725.	kapitány.	1732.	
2. Thoroczkai Bórbára	† 1760.	Olasz Klára	
	gr. Thóldalagi		
báró Károly	Zsuzsánna		
Teleki Kata.			

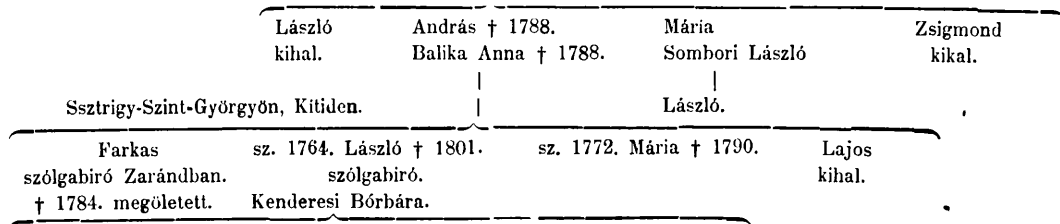
báró Károly		báró István				báró László			
b. István	Kata	Kata	Ágnes	József † 1818.	Elek	László	Mihály	Lajos	Bórhára
satir. poéta.	b. Bánfi	gr. Mikó	Fekete	zarándi főispán.	táblai ülnök	Barcsai Éva	†	Bánfi Kl.	† 1792.
utolsó báró † 1844.	György	Ferencz.	Lőrincz.	Thoroczkai Teréz	Cserei Anna.	†			1. Bethlen
Bálint Helena				† 1816.					Mihály.
				Batizon.					2. Bethlen
									Gergely
József	Eszter.	Zsigmond.	Sára.	Bórhára	Anna	Zsuzsánna			
1836. főkörmész. tanácsos.					Sándor János	b. Szentkereszti Sámuel			
gr. Bethlen Kata						ezredes † 1816.			
	Józéfa				László	Mihály †	Bórhára	Susa	
1. gróf Csáki György					Szentker.		Sándor László	p. Hórváth	
2. gróf Bethlen Olivér					Bórhára			Albert	
gróf Bethlen :									
Olivia és Antonia.									

Péter másik fiától Andrástól a további folytatás ez lessz :

András † 1712.			(1. dévai anyak.)
dems. Lukács Éva.			
Farkas	} folytatjuk.	Gábor	István
1. dévai Csáki Julia			v. Kopasz Judit
2. Barcsai Klára		Lajos kihalt.	
			János
			Pap Borbára.

Felülírott András fiának, Farkasnak ága Csáki Juliától ez lesz :

László

László 1794. prókátor sz. 1790. Herczeg Mária † 1866.	Antal Nándra .... kihal.	sz. 1796. Lajos † 1827. 1. Szentpáli Mária 2. Pongrácz Ágnes † 1885.	Anna Marillai Ignác
sz. 1813. Ferencz † 1879. Sebesi Amália (előbb. rák. Farkas Jánosné) Ödön Baló Mathild	Ágnes k. Mihályi Elek Béla törvzs. bíró.	sz. 1810. Farkas 1848. szolgabíró. Mórvai Kata Mariska.	sz. 1813. György † 1841. elh. párbajban.

Az István ágából, kinek neje Kopasz Júdit egyetlen fiútól Jánostól 3. fiúval elterjed a család, azonban a középső Dániel ága 1770-ben csak egyetlen leányra Bórbárára száll le, ki Szilvási Susától született és néh. Zejk István 2-ik fiához Zejk Jánoshoz a viceispánhoz ment nőül, de korán elhalt.

l. kitidiokl. 78.

A kisebbik fiú János Zejk Sófiát vette el, de hasonnevű unokájában kihalt, leány unokája Ráchel a Lukács familiában élven. A nagyobb fiú Gábor, József fiának ágában megvagyonosodik, de ezen József fia Lajos, Bórbára leányában hal ki. Dánielnek, Mózsza Krisztinától ismét terjedelmes nagy családja lesz 3 fiú 3. leánnyal, kik közül Károly nőtlen marad. Farkas Kolozsvárt kereskedéshez kezd, megvagyonosodik, s birtokot szerez Kolozsmegyében. Nagyobbik fia Ákos Nalácson, ősei curiáléjában lakik, hivattal nem viselve: hól szép házat építtetett. Most tehát ezen ágból csak nagybátyjával Károllyal lakják a Naláczi család ősfészekét Vád-Naláczt.

Az utobbi táblázatban foglalt Nalácziak, tulajdonképpen a sztrigy-szentgyörgyi-kitidi-ágot alkotják, mely helyekre házasságaik által jutnak be. 1773-ban Farkas fiai Sztrigy-Szentgyörgyön megosztoznak. András, Balika Farkas és Balia Éva leányát Annát veszi el, letelepedik Kitidre, épített. Farkas fia az oláh tumultusban öletett meg Zarámban, hól szolgabíró volt. Balika Éva éppen a Török beütéskör halt meg sept. 22. Id. László szolgabíró, vagyos ember. Unokája Farkas 1848-ban szintén szolgabíró volt a gyógyi járásban s kiútvén a forradalom, mint főhadnagy sebesülve M.-Radnán gyógyult, honnan Nagy-Szöllőstre telepedett le, hivattal válalván. Itt vette nőül alsó draskóczi Mórvay Katalint, kitől való Mariska leánya távirászatot tanult: s apja mellett Debreczenben van, ki nyugdíjt élvez. Testvére György a 40-es években Kolozs-

l. Buda Sánd.
okl. 36. 78.

l. kitidi anyak.
39. 40.

l. saját levele
okm. 91.

1. Szilvási
László jegyz.
29.

éle. A Lajos ága eként szintén nem sztrigymelléki többé. A László másik unokájának Ferencznek családi élete gyötrelmes volt: s Ödön fia nem vala képes a romlásnak indított pusztulást jóvá tenni, hanem ő is folytatván, egy idő óta nem is gondol birtokával.

1. Buda Sánd.
okl. 36. 188.
Buda Adám
okl. 14. 80.
1. dévai anyk.

Nincsenek meg a táblázaton 1721. Farkas testamentumában említett fiai György, József, Imre. 1727. Ballás. poster. Péter, szentpéterfalvi birt. József h. társa Fölti Susánna. 1761. Ráchel, kegyes nagy úri asszony Sólymoson elh. ki Barcsai Ferencz neje volt.

ilyefalvi Németh család.

1. Mihályi
Mircse és
Kovács csal.

A Maczesden birtokos i. Németh család csak félszázad éves a Sztrigymellékén, s legelőbb László telepedett be a 40-es években mint megyei assessor. A család eredeti hazája Háromszék, Ilyefalva, hól mint prinipillusok nemes levelet nem nyertek, hanem mint született Székely nemesek hadi érdemeik után éltek jogaikkal.

Azon irat mely Székely nemességüket mutatja a következő:

„Mi nemes Három és törvényesen egyesült Miklósvár Székely székek közsege adjuk tudtára és emlékezetére mindeneknek, a kiknek illik, jelen levelünk rendiben, hogy midőn az alább feljegyzendő évben, hónapban napon és helyen, a közjó és egyes személyek javai felett tartandó tanácskozások végett együtt lettünk volna, most kebelünkön kívül ezen Erdélyi Nagyfejedelemségben ns Húnyv.-ben Púj helységben nevelői hivatalt folytató Ilyefalvi ns Székely Németh László illő kérelem levele által megkért minket alázatosan, miszerint neki, mint kebelünkből származottnak, valóságos Székely nemesi származásáról, közhitelű bizonyító levelet kiadni ne terhelhetnénk, méltóztatnánk; . . . . kinek is igazságos kérésében megegyezvén, megbizonyíttatott előttünk, hogy ő a nemes Székely Németh családból Ilyefalváról, s innen ő maga távozott el Hvmbe, Púj helységbe. . . . . Mely . . . . Németh Lászlónak, mint kebelünkből származottnak nemesi származásáról e jelenlévő tulajdon törvényhatóságunk köz-törvényes pecsétjével, Elölülönk és R. jegyzőnk aláírásaikkal megerősített és a kérelmes és maradékai jogainak jövődöbeli általmául szolgáló bizonyosság levelünköt az igazság s egyenesség javaslása nyomán meg és kiadatni határoztuk. Költ a folyamatban lévő 1844-ik évi febr. 16. S.-Szentgyörgyön tartott közgyűlésünkből: Hórváth Albert f. k. Biró, Barabás Farkas jegyző.“ — Pújon nevelő lévén, ott ismerkedett meg azon maczesdi birtokos Járý családdal, melytől jó nőt is szép jószágot is nyert osztályrészül.

1. Németh László
okl. 5.

Családi táblázata a következő :

István, Ilyefalván, Kökössön, Aldobólyban birtokos. makfalvi Dózsa Erzsébet, Demeteré, (ilyefalvi hitszónok)	
id. László	István
maczesdi Járj Jozefa	ny. honvédhadnagy Ilyefalván.
Ilona	ifj. László
Hajduczki József	megyei joggyakórnok.
reáltanár Déván.	

Id. László N.-Enyeden végezte iskoláit, honnan jogi tanulmányai után 1842-ben a m.-vásárhelyi kir. Táblához ment cancellistának. 1848-ban István főherczeg intézkedéséből a 11-ik zászlóalj számvevőjévé, Bem táborába neveztetett ki, mely állomását hamar fölcserélte az akkori teljhatalmú k. biztos Beöthy által adott tiszttel; kinek rendelete fölytán Háromszéknek kir. biztosává tétett azon meghagyással: „hogy mindazt tegye és tehesse, mit a haza megmentésére jónak és üdvösnek lát.“ A forradalom lezajlása után sok honfitársaival: Munkácson, Józsefstadtban, Csehórszágban csaknem 8 évet kelle politicai fogságban ülnie honáért a honfinak, — hogy miért merte hazáját szeretni, — mely idő alatt, hogy teljesen tétlenül ne üljön s aggodalmait is könnyebben enyésztesse, foglalkozást váltalt. 1858-ban szabaddá lévén vette el nejét; kivel való bóldog házaselete két gyermekkel vólt megáldva. Azonban vágyai Dévára vonzák, hól hivatalt váltalt s a Váradí-féle házat megvásárolván, most mint ny. közgyám gyermekei bóldog körében a sors azt a 8 évet pótoltatja ki, mit szabadságából el vett vólt. Veje, Zemplén megyében Tölcsván született, s a pesti egyetemről jött Dévára az akkor még új reál-iskolához. Fiát Lászlót a szászvárosi, akkor még 6 osztályú gymnazium 2-ik osztályában mint theologus-júrátus én tanítottam s a szünidőt Déván, tanítványommal töltvén emlékemben él: az a sokat áldozó gondos apai szeretet, melyet meghálálni csak jó gyermekek tudhatnak.

felső-szilvási Nopcsa család, most) báró.

„E család az első foglaláskor települt Zylwas nemzetségből ered. Leveleik az 1848-iki időben Zámi kastélyukban elpusztúltak, melyben származási táblájok a 14-ik századig vihető fel, midőn Iwan de Zylwas 1367-ben a Húnyadmegye Hatzak kerületében fel, közép és Alsó-Zylwas helységekre és Szabadfalva fele részére, mint ősi birtokaira Miklós Erdélyi vajdától új adományt vitt.

Nevezett Zilwasi Dienesnek fia Nopcsa (Nupsa, és Naptia) keresztnévvel f.-szilvási Nopcsának nevezetett fiaival. 1460-ban élt ez a Zylwási Nopcsa, a Húnyadiak korában s a Marsinai család által azokkal némi vérségben állott anyai ágon s e jogón jutott a gyűrűs-höllös czimerhez. Azonban bántási javait, valamint ott Bocosnyiczai jogón örökölt birtokait a Török uralom alatt elvesztette.“ 1641. Noptsa Helena, néh. Pestheni Zabo István relic-taja számára eskető parancsot ad Noptsa Mihály v. ispán. 1682. id. N. László, János és ifj. Péter Szilvási birt. 1700. ifj. Buda János leánya Mária, N. Lászlóné volt. A családfa Nagy I. szerint, helyente bővítéssel a következő:

Iwan de Zylwas 1367.

Dienes 1404.	1. Mihály.	László.
Kabos Anna	1404.	1404.

|

Noptia de Zylwas 1460.

Miklós 1487.	Opris, már Noptsa nével
	1487.

János, 1526-ban Mohácsnál

|

László 1555-1567.

|

István 1588.

|

Mátyás 1603.

II. Mihály 1617. viheispán	Bórbára
szacsali Tsulai Ilona.	Dragits v. David János.

id. Péter 1681.	III. Mihály 1653.
-----------------	-------------------

|

I Ferencz 1720.

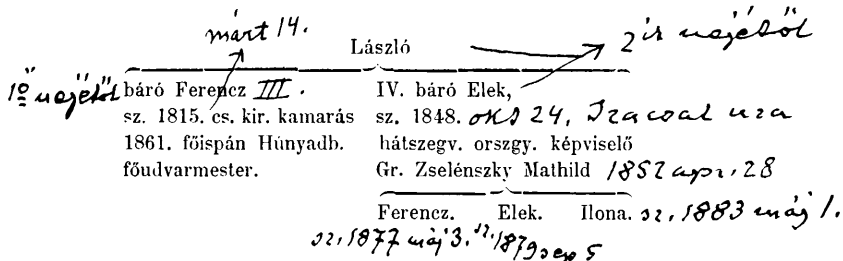
Pál 1740.	ifj. Péter 1724. alispán 1771.
Barcsai Kristina	Sinkai Kristina

Bálint I. Elek 1790—94.	Mária	II Ferencz	I. Mózes főbíró
követ, kincstárnok.	p. Mór	osztóniczai	
Thresia. Brázovai Erzse.	Mihály	Csóka Mária	
Sára	Anna	Róza	
kém. Váradi	Szalánczi	gr. Kuun	
József.	Elek.	Sámuel.	

II. Mózes.	II. Elek, báró	Péter. József.	sz. 1794. László, báró † 1883.
	erd. cancellár		húnyadm. főispán
	Nalánczi Bórbára		1. sz. léleki Kozma Ágnes
			2. Bája Mária.
	III. Elek, kihalt.		
szül. 1802 ján 10		szül. 1821 apr 19.	sz. 1795
+ 1818. aug 2.		+ 1882 dec 17.	+ 1847 feb 17

szül. 1775 márt 14.
+ 1862 nov 28 Buda

1750. Pálnak néh. felesége Barcsai Kristinától való gyermekei: Bálint, Elek, Mária periraton, apjók, tótoruk is. 1768. Ábra-
 hám szolgabíró, a táblázaton hiányzik. 1772. I. Elek megyei fő-
 bíró. Bálint leányának Thresianak curiájához Szilváson tartoznak
 Kitiden jobbágyai.

l. Buda Ádám
 okl. 33. 136.
 Buda Sándor.
 okl. 38.
 l. kitidi okl. 38.

1784. elh. Tks. N. Józsefné, Vajda Kata, kik 1769-ben esküdtek Déván.

l. dévai anyak.

1785. elh. Tks. N. Elekné Kenderesi Susánna Déván. 1790. I. Elek Húnyadmegye követe lesz, s ott reá, Csereire, Balia Sámu-
 el erd. táblai tanácsosra és Türire bízták, hogy Erdélynek bü-
 tető törvénykönyvet készítsenek. 1794-ben kir. táblai ülnök, fő
 fiscális directór és Erdély kincstárnoka lesz, kinek azonban csak
 leányai lévén, ága kihalt. 1794-ben Károly és Bálint Sztrigy-
 Szent-Györgyön birtokosok, ugyanakkór Lajos v. ispán, Károly
 Ó-Brettyén lakik 1810-ben. a táblázaton csak Bálint foglal helyet.

l. Nagy Iván-
 nál.
 l. Buda Sánd.
 okl. 16. 35.
 Buda Ádám
 okl. 67.
 Buda Elek
 okl. 289. 291.
 Buda Károly
 okl. 34.
 l. Pogány Al-
 bertné okl.
 2. 8.

1806. gr. Kuun Sámuelné N. Rózalia Paklisán lakik II. Elek-
 nek N.-Csulán voltak birtokai. 1810. Mózes főbíró. 1814. Pál
 Martinesden lakik. 1816. II. Elek főispán, szép eszü ember, ki
 19-ben főkörmányszéki, 22-ben udvari tanácsos, 31-ben szt. István
 rend keresztesse, 32-ben kir. táblai elnök, 34-ben az országos
 rendek elnöke, 35-ben Erd. udvari főcancellár, 55-ben István és
 Leopold rendek szabályainál fogva ausztriai birodalmi báróságra
 emeltetett, mely testvére Lászlóra s ennek utódaira is kiterjesz-
 tetett. Neje Naláczai Bórbára Szacsalon lakott Hátszeg mellett, s
 palotája őrzése végett jobbágyainból egész testőrséget tartott.

Egyetlen fiok III. Elek ifjan elhalván, ennek ága is el-
 enyészett.

l. Nagy Iván-
 nál.

1817. Tks. N. László és hitv. Hóllaki Cecília, nincs a táblázaton.

l. dévai anyak.

1836. II. Elek testvére László, megyei hivataloskodása után
 lett Húnyadmegyének híres főispánja, kinek curiája Demsuson volt,
 hól szünidejét is tölteni szokta; ki 1836-ban szintén báró lett.
 1884-ben 40 éves korában halt el, agg korában is megtartva deli
 járását. Első nejétől való fia Ferencz ifjan húszár kapitány és
 esász. kir. kamarás s a Mórész és Lázár rend lovagja, ki 1861-ben

l. Hon és Kül-
 fold. 1847.
 87. sz.

- Húnyadmegyében a foispáni széken, apjának utóda lett. Most mint
1. Nagy Iván- felséges Királynékné, fődvarmestere Bécsben lakik. (A sztrigy-
nál. szent-györgyi 200 frt tökéti képviselő regále-jogát, a csekély jö-
vedelmű kitidi egyháznak ajánlta a 70-es években, mely szent-
célú tetteivel, a magyar ref. egyház történetében megörökíté nevét,
1. kitidi okl. 42. mi annyival ékeesebb tény, mert a család egészen katolikus. Másod-
dik fia Lászlónak, második nejétől, IV. Elek, ki 1848-ban szület-
tett. A 80-as évek végén Mara Lőrincz lemondásával Hátszegvidé-
kének kormánypárti képviselője lett, s többnyire Pesten lakik. Csa-
ládja Szacsalon ösei birtokán lakik. Gyermekai: Ferencz, Elek, Ilona.

A Nopcsa család czimere: a paizs ezüst mezejében hármazöld halmon könyöklő pánczélos kar, kivont kardban török fejtartva, a kar könyök hajlásában gyűrűt tartó holló áll, mely a paizs feletti sisakon ismét ugyanaz. Jelenleg a lórósággal bővítve, a paizs két felé osztva, balról arany griff-madár állva, a paizst 2 oldalt 2 griff tartja; foszlány jobbról ezüst vörös, ballról aranykék.

1. Nagy Iván-
nál.

nagy-osztrói Osztrói család.

A Sztrigymellékének ősi családai közé tartozik. A legrégibb okmányokon. Oztrowi és Oztroway néven írja magát.

1. Buda Ádám okl. 532. Már 1576-ban Oztroway Gazparj de Pesthen jön elé; 1580-ban
Buda Imre okl. 179., 38., ugyanez, vagy annak fia de N. Oztrow írja magát. 1591-ben János
végrendelete. Ugyancsak 1590-ben Oztrowi Gazpar a George, nóva
dónatióval elfoglalják Brazovát, Pestyént, Pestyeniczat, a Brázovai

1. Buda Ádám okl. 7. Apolina jussán.
1. Buda Ádám okl. 61. 1615. Oztrowi Miklós a néh. demsusi Lukács János fiainak
Ferencznek és Jánosnak tutora. 1643. O. Mihály, nagy-kaláni bir-
tokait, alsó-nádasi Pap Ferencz vásárolja meg ezer frtéért, és Pap
Mihály relictája, Kenderesi Elisabet volt. Az O. Miklós deffectus-
sán Haczkj László, Oztrowi István és Pap Mihály megosztottnak.
1. Buda Imre okl. kapt. 1664. kelt periraton János és Gábor kihalnak s n.-osztrói s
lajstr. 179. cs. ohábizai részek Kenderesi Ersokra, a Pap Mihály utódára
- Buda Ádám okl. 406. maradnak.

1668-ban István az udvarnál lakott (a fejedeleemnél) s feleségével Zejk Sunánnával elzüllogosítják. jó-valcseli jobbágyaikat sztrigy-szent-györgyi Pap Andrásnak. 1672. M.-Brettyén tks. Kendefi Gábor meghagyatott özvegyéhez tks. Dániel Bórbára asszonyhoz kérelmez n.-osztróvi Oztrowi Gábor, hogy az általa zálogba tett s elidegenített n. kis-osztrói s ohábizai helyekből, melyet most ő és f.-szilvási Szilvási Bálint úr birnak adjanak vissza vala-

1. Buda Ádám
okl. 407.

micskét, mely szóról-szóra így szól: „Mi Kitidi Miklos Deak, alias Móldovai, f.-szilvási Duma György Hvm. v. sz. bírāja, n. pest. Leheszk Miklós, lindzsinai Pap Miklós mind ns. szk. Adgiunk tut-tara mindeneknek az kikk illik, hogy ezen jelen való 1672. mikór vólnánk M.-Beretén T. nzs. Kendefi Gábor úr meghagyatott özvegyénél, T. nzs. Daniel Bórbara asszonyom hazanal, jelen leven f. sz. nzs. Szilvasi Balint úr és harmad részről n.-osztroi vitézleő Osztroi Gábor, ki mielőttünk szabad jó akarattya szerint vallá, hogy ő ennek előtte, az minemű rész jószága ötet illetve vólna, bizonios contractus alat el idegenitet es elzalogositot vólt um.: N.-Osztrót, K.-Osztrót és Ohábicza pusztá faluhelyet, mely bono modo K. Gáborné és Sz. Bálint kezekhez deveniáltanak, nem leven immarom csak feit is az hol lehajthassa, azért O. G. mielőttünk esedezzék K. Gáborné asszonyomnak és Sz. Bálint urnak, Isten tekintsen eő kegyelmeknek ilyen nyomorult állapottyában ne hagyák éhel meghalni, mivel imár nincsen hova folyamodni, minden jószágát eltékozlotta, semmi keziben nincsen, hanem mas emberek háta megett nyomorog, azért K. Gáborné és Sz. Bálint úr össze beszélgetvén, sok erőködése után Istent tekintvén. hogy tellyességgel éhel halová és ködulásra ne jusson, szabad akarattjuk szerint, nem tartozasbul, kezekből kibocsátanak két részről, az Osztrovi János rész jószága feleből 2 n.-osztroi jobbágyot, ilyen bizonyos es megállandó conditioik alat, mig ő kglmek kedvek tartja es patialni akarjak az ket jobbágyot ereszték, hogy lakhassék nállok az melyiknél akarja, szolgáltassa illendő képpen, sóért is egyszer esztendőben elküldhesse, azonkívül senkinek máshová ne adja szólnálni, se zálogban el ne vethesse, valami marhájokat az ök kglmek híre nélkül el ne vehesse, ne birságólhassa, és ismét adának mindenik vetőben két-két szántóföldet es esztendő által egy lovára való füvet, hogy kaszáljon . . . . . 2. Hogy senkivel ezen jószág felől semmi szín es pretestus alatt egyik ellen is semmi úton nem végez, nem colludál, hanem ezen jús ő klmeké lévén, ő klmeknek fenntartja, ő klmeket sem egy sem más helyen ne moskollyon, bestelenicsen es semmi illetlen szót ne tegyen szokássá szerint jó cselekedetek után. 3. Ha pedig a felyül megírt conditio ellen cselekedni comperialtatnék O. Gábor úr, vel in toto, vel in parte conditioját violálná, tehát K. Gáborné és Sz. Bálint úr és maradekjók magát (ti. ötet) az faluból kiűzhessék az jobbagoikat és földeket visszafoglalhassák, csak az magok erejükkel es mint saját jobbagyukat, akár penig az varmegyének edgyik v. ispánjával egy fő azaz v. szolgabírójával, maga penig (t. i.: ő) ha azon felyül megírt conditioi ellen akármelyik ellen is cselekednék in poena

calumniae convinctassék és hűti szegett legyen, mely felyül megh
írt dólgoz ellen se O. Gábor, se mások ellene ne álhassanak inhi-

1. Buda Ádám bitioval, contradictióval, repulsioval qua pr. etc. . . . . Dat, ut supr:
okl. 411.
1. Buda Ádám Miklós Deák. Leheszk Miklós. Duma György.“
okl. 406.

1674. O. János és Gábor deficiálnak n.-osztroi, ohábiczai
részeik maradnak Kenderesi Ersókra Pap Mihályné utódaira.

1. Buda Ádám
okl. 61. cs.

1676. Az osztroi successorok közül Ersébet perel a Csulai
fiakkal Bauczárért. 1675. János tustyai jobbágysait Pap Gáspár fog-
lalja el, de okát tudni nem lehet, mivel O. János nejére Púj Susán-
nára kellett volna szállani minden bonumoknak. Mihálytól való
leszármazások a következő:

- Buda Ádám
okl. 40.

Mihály	
János	Margaréthá
	Szemere Sigmond
Susánna	
Tórnya Lázár	Sz. Júdith
	Gridi József
T. Anna	
Balia Sámuel	Balás
Tamás	Eva Mária Agneta. Sára
	Ungur... Aradi... Ponori...
Sám.	

„Margai Giorg leaniától leöt Osztroi Gaspar

Ersók	Miklós brettyei bírt.
Nalácz Miklós	
	Ersók
N. Adviga, 1560. mennek Galaczra.	Buda János
Buda János	
Péter.“	

1. Buda Imre
okl. 77.

1781. Ó-Brettyén, O. Sigmond, édes apja István által ela-
dott s Baczellári Farkasnál lévő örökségét elcseréli Mara

1. Buda Ádám Miklóssal.
okl. 27.

Ezen családnak történetéhez csak e töredék táblázatot szám-
lálhatom elé. Tört alakok az enyészetnek hírnökei. A múlt
század végkerekein megakadva: tört le a család fája a múltás
hamujába.

felső-őri és ispánlaki Öry család.

Magyarhon, vasvármegyei, később veszprémmegyei eredetűek.
Nagy Ivánnál. 1582-ben felső Ör helységre Rudolf királytól új királyi adományt

nyertek. Fehérmegyében Ispánlakán volt birtokuk, s mint birtokos 1823-ban Ó-Brettyén Szilvásy Bálint özvegye: somogyomi Thórdai Katalin, már mint 3 gyermekes nő férjhez megy Öry vagy Eöry Farkashoz: kiknek aztán születik fiok Albert, ki jelenben mint nyugalmazott honvéd őrnagy előbbi lippai lakását Szászvárosra tette át. Családja hilibi Gál Gizától, Ernő és Gábiella, Lengyel Lajosné. Második neje aradi Brettner Etelka kitől hamar elvált.

? Palatics család.

1628. Palatics Anna, Barcsai Sándorné, a fejedelem anyja.

Palatics Clára: Zejk Miklósné.

Palatics Erzsébet, előbb Balogh Pálné, azután Naláczai Andrásné.

Palatics Dorottya Kethesdi Péterné: kiknek javaik Bábólnán kívül a Sztrigymelléken is vannak.

A 17-ik század válik e család sírjává: azután nem találkozhatsz nevökkel, úgyszintén előnevük sem tudható.

1. Buda Mikl.
okl. 167.
és Buda Imre
okl. 179.
kapt. lajstr.

alsó és felső nádasdi Paap család.

1624. a. n. P. Mihályné Buda Erszóka 200 frtot kap apja Buda Jánostól s ötsétől Pétertől, az ezüstön és marhákön kívül (f-szilv. Péter Deák feő. sz. bíró.) 1640. P. Ferenczné, Romosz Judith volt, ki Szentgyörgyöt megveszi, hól malma is van: (ai. Böldoghfalvi András v. comes) 1650. an. P. Ferencz jószágainak határát járattván ki Zejkfalva és Sztrigy-Szent-György felől, hól a tanuk között: „Lupsa Rusán 120 éves tanú vallja, hogy emberemlékezet óta a Pap család ott lakott és birt s még Básta előtt is ki erdélyi fejedelemségre jött vala, birták a Szentkirály felől lévő földet, a P. Ferencz apja néh. Mihály és elődei István és Miklós.” A tanuk között szerepelnek; „neh. Zolyomi Dávid feleségének Bethlen Katalinnak szentkirályi Rezidentiájához tartozó jobbágys is.” 1668. sztrigy-szent-györgyi birtokos P. András, vásárolt Osztróvi Istvántól Jó-Valcsele jobbágysokat. Ezen ágáról a Paap családnak több adat nincs.

1. Buda Ádám
okl. 34.
Buda Ádám
okl. 14.
Buda Miklós
okl. 1.

1. Buda Károly
okl. 33.
1. Buda Imre
okl. 68.
Buda Ádám
okl. 407.

* * *

fejérvizi Pap család.

1731. fv. P. Péter v. szolgab. 1773. fv. néh. P. Gáspár relictája n.-enyedi Vásárhelyi Krisztina, kinek 2-dik férje szacsali Erdőbeni Deák Máté. László is szerepel; kinek 1798-ban mint

1. Buda Ádám néhainak felesége Bálint Sára. Ennek fia László lehetett az, a ki
okl. 26. 46. 48. magát 1798-ban Szacsali előnévvel írja s ki a v.-húnyadi urada-
1. Buda Ádám magát 1798-ban Szacsali előnévvel írja s ki a v.-húnyadi urada-
okl. 105. lomnak vólt prefectussa. 1813-ban szacsali P. Demeter h. assz.
1. Buda Elek szacsali birtokos. Ez ágról is csak ennyi tudható.
okl. 251.

* * *

pestényi Pap család.

- Hátszeg völgyének régi családja. Adomány levelét Báthori
1. Buda Ádám István adja Nagy- Kis-Pestény, Ohába és Rekecza birtokaira nézve
okl. 425. Pap Theodórnak s már Miklós 1596-ban alias Pesthenyinek írja
Buda Imre magát.
okl. 179. cs.
Buda Ádám
okl. 132.

1624. Miklós, Péter, Demeter, Mihály István v. szb. szerző-
desre lédnek.

1636. Demeter birtokos, Miklós 53. éves; p. P. Ilona, Csulai
Gergelyné, Erzsók Csulai Gáborné 1683-ban. Ugyanakkor Gáspár
az Alsó-Bóldisár és Pap Sófia leányát Ilonát magáénak fogadta
vólt, neveltette s rá is hagyá egész örökségét, de úgy, hogy Cs.
Gergelyné, P. Ilona és Cs. Gáborné P. Erzsók 2000 fírt vinculum-
mal kötelezzék magokat, hogy ebben „Alsó Pap Ilonát“ nem fog-
ják háborgatni. 1672. Gábor 35. éves. — 1719. Mihály szolgabíró,
1. Buda Ádám kinek apja Miklós, anyja Csóka Mária. 1766. György. 1798. István
okl. 67. 62. és Demeter birtokosok.
12. 48. 241.

A pestényi Pap család táblázatát Nagy Iván a következők-
ben írja le:

György							
László	György	János					
Péter		Ráchel	Sára	Teréz	János.	Kata.	Mária
Pap Tyisána		Ungur B.	Fiát Á.	Pogány I.	Buda	Koráb Ig.	Mike Man
Sigmond Istv.	sz. 1795.	Lajos	Dénes	Károline			
Pap Ilon. kih.	I. József † 1838.	Derecskei kih.	Ignácze.				
	megy. nótárius	Júlia	Árpád Jenő Mathild				
	Hankó Róza.	Sándor.	gyógysz. alb. Dév. Pap Antal				
			Buda Ida. Vadas An.				
	II József	Antal † 1890.	Ernő. Izabella.				
	Brázovai	körjegyző.					
	Kristina.	Pap					
		Mathild.					
Ignác	Ádám	Károly.	Klára.	Eszter			
Munyán Róza	Varga Károlin.			Bugyúl Elek.			
	Bertha?						
Károly. Nissza.							

Ezen p. Pap család tagjai közül I. József vagyonos jó gazda ki Pestényben fiainak jövedelmhez birtokot hagy. József és Antal mint férfi koruak nőülnek meg, s birtokaikat szépen berendezték, kiknek azonban utóduk nincsen. A család tagjai közül m. hivatalokat többen viseltek: így pl. Péter szolgabíró, Sigmond m. ülnök, Antal körjegyző a pestényi körben: ki 1890-ben Déván létében hirtelen hal el, fiatal özvegyet hagyva maga után.

* * *

oszlói Pap család.

1620—35. István szolgabíró 1632-ben néh. Mihály relictája Mara Mária, a szállásp. Mara János és Mihály testvére, fia a mostani János, leánya Anna, néh. Rusori Sigmond neje, mindketten Mara Máriától valók.

Pap Anna gyermekei voltak: paklisai Mór Gergelyné. Rusori Ilona és karánsebesi Simon Péterné, Rusori Kata, ki Ó-Brettyén lakott, ez utóbbiak fia S. József.

l. Buda Ádám
okl. 29.
6. 39 15.

1733. n. o. P. Mihály fia: János Mara Máriától, Mara Mária a M. Mihály és Körmöndi Kata leánya. 1664. o. P. Mihály relictája: Kenderesi Ersők, édes gyermekeinek András és Mihálynak tutrixá. P. Bórbára, Kendefi Lászlóné; a K. Miklós kisebb fiáé. 1719. o. P. Jánosné Csehi Bórbára, Mácsón bír: 1751-ben ugyanezek leánya Kata, M.-Gyerőmon. Kemény Ferenczné.

l. fennti 35.
l. Kendefi cs.
Buda Elek
okl. 228.
Buda Ádám
okl. 412.

Az előszámlált 4 féle előnevű Pap, v. Paap v. Papp családnak ily töredékes előadása onnan származik, mert néhol előnevük kihagyása miatt, nem volt tudható, melyikhez soroztassék. Különben eredetileg tán mind egy félék lehetnek, mit kutatni a család valamely buvárkodó tagjának lenne szép feladata.

gagyi Pálffy család.

A Pálffy család egészen székelgyődi: mely tarcsafalvi és gagyi előneveken fordul elő. Azon ág, mely e században Ó-Brettyén birtokos a gagyi ágból való. Azonban nem csak e században rokonulnak a Sztrigymelléken, hanem már Bethlen Gábor idejében Barcsai Kata, gagyi Pálfi Ferencz neje volt. Leszármazási táblázatuk a múlt század közepétől ez:

l. Nagy Iván-
nál.

1. Buda Elek
okl. 228.
1. Kővári. Erd.
családai.

Antal
|
Sigmond Sárdon birtokos
Domokos Anna

Antal
1. Gálfalvi Anna
2. tarcsaf. Pálffi Anna

Antal, őrnagy : Ugron Anna		Sigmond 1816. Sárdon.		Anna tarcsaf. Pálffi Elek	
Póli		Domokos † 1871.		Nina	
Cserényi József.		1848. előtt szolgabíró és honv. őrnagy		Daczó Gergely.	
		Nalácsi Bórbára † 1846.			
Berta	sz. 1810.	Róza †	sz. 1841. Mária	sz. 1844. Domokos.	
Daczó János	Kristina †	p. Ponori Sándor	1. Gyárfás György	Pesten : rangján	
székelyföld.		(akkor püji járásbíró.)	székelyföld.	alul.	

1. Bálint és
Nalácsi csal.
tört.

Hogy ezen brettjei s mai napig Pálffi-féle birtoknak eredete miként van, azt is ide írom. A múlt század végén a gazdag Bálint Ádám, († 1784.) fiának Ábrahámnak hagyja e javakat, kinek 1 neje : Púj Mária, 2-ik neje bóldogf. Nagy Trési volt. († 1815.) Ezeknek leánya Bálint Helena L. B. Nalácsi Istvánné, később Púj Sámuelné volt, kik kihalnak ; s a birtok feloszlik B. Sámuel kir. tanácsos és Ábrahám kir. perzeptór között. Ezen ifj. B. Ábrahámné, Kenderesi Ágnes: Lajos fiának minden vagyonát, az ő nővére Kenderesi Krisztina szerezte meg, a kinek első férje : Nalácsi Lajos. (József és Sombori Máriaé) volt, kitől származott egyetlen leányuk Nalácsi Bórbára, lett az örökös e birtok felén, a más fele része Bálint Ágnesnek (1-ször fek. Buda Miklósnéak, 2-szor Pogány Albertnéak) maradván. Megjegyzendő, hogy Nalácsi Lajos korán elhalt, s ifjú özvegye Csongrádi Dánielhez ment nőül, kik aztán ketten építették (a házon levő kö felirat szerint) azt a szép házat, mely Nalácsi Bórbárára, s férjére Pálffi Domokosra 1836-ban szállott át. Pálffi Domokos küüllőmegyei birtokos volt, honnan katonai pályára menván megismerkedett nejével s Brettyére költözött, elhagyva egyenruháját, itt szolgabíróságot is vállalt a lozsádkitídi járásban. Azonban katonai pályáján megszokván a spártai szigort, — a társadalmi és politikai életben — katonás módorával sokat megbántva, nem egy keserű napot kelle átélnie környezetének is.

Négy gyermeke maradt, a forradalom előtt ifjan, korán elhalt nejétől, s ezeket székelyföldi rokonaira bizván katonának állott be

ismét, a szabadságért harczolók közé. Azután még birtokában is élt, de az olasz mozgalmak hírére a 60-as évek körül Garibáldista lett: a hól különben egyéb öröme őrnagyi rangjánál nem maradt. Hazatérve, sokáig visszavonúlt lett, s tán igen erős nagyravágyásainak ábrándjait, egészen váratlanul, minden hátrahagyott magyarázat nélkül aval végezte be, hogy Küküllő melletti birtokában Vámos-Gálfalván főbe lőtte magát. Hasonnevű fia Pesten él, de rangján alóli állapotban. Leányai közül Róza, Ponori Sándorné lett, s más testvéreitől megváltván birtokait, most Ponori birtok lett az; mely száz év alatt oly sok gazdát látott.

1. Szilvási
László jegyz.
41. l.

felső szilvási Pára család.

Adománylevelöket a többi e helyen lévő birtokosokkal, hadi szolgálataikért kapták a fejedelmi korban, kik közül megyei hivatalokat viseltek és jó módú birtokosok voltak. Így pl. 1736. alsó szilvási Pára István szolgabíróságot, azután Péter táblabíróságot és erdőgondnokságot, kinek anyja Góla leány volt, testvére Mihály szép-birtokú gazda e század elején felső Szilváson: nővére Verónika pedig Ivúly Albertné lett Büjturon. Péter is jó módú birtokos volt, ki fiát Antalt szép készütséggel látván el, előbb kisebb megyei hivatalban, a 60-as években alispáni s Hátszeg vidéki törvényszéki elnöki tisztben találjuk, mit azonban nem sokáig viselt, nem élvén sokáig. Nejétől Márállai Czecciliától egyetlen leánya Gizella 1873-ban Bernád Miklós (most kir. közjegyző) neje lett; kiknek gyermekeik: Béla, Etelka, Gizella, Mari, Blanka és Zoltán.

Buda Ádám
okl. 462. 136.
Buda Elek
okl. 4. 9.
1. hátsz. anyak.
Szilvász L.
jegyz. 63.

A mi a család birtokát illeti, az most jó karba van hozva s ispán által kezelve szép jövedelművé lett Bernád Miklós szőrgalma által, ki a gazdaságot székelyes előszeretettel folytatja. Ő a Nagy-Enyedi főtanodában végzett s mint jogász a Szilvász fiúkat is tanította Brettyén, tehát tulajdonképpen a 60-as évek elején már ismerte a Sztrigy vidéket, mely állandó hona, lakása lett.

a.-szilvási Párosi család.

E család, a Páros vagy Maczesd pataka mellett lévő Páros községtől veszi nevezetét s mivel Szilváson telepednek meg, mint birtokosok, vagy ez okon, vagy adománylevelük alapján veszik fel a Szilvási előnevet. 1675-ben P. Demeter, mint birtokos fordul ott elé.

1638-ban István, Fábián János és Fábián Istvánnal M.-Brety-
tyén birtokosok, kik hárman, (tán mint sógorok) „eladják rész-
jóságukat Keörmendi Miklósnak „S z t r i g y - S z e n t - G y ö r g y -
O h á b á n,“ hogy azt, Pap Márton és Andrástól kiváltván, nekik
is még egy summát adjon azon felül, mely summával összesen
1571 frtba legyen stb. ai.: Kozollyai János főszolgabíró, Csanádi
István v. szolgabíró, Balog Sámuel, Pap István és Szántóhalmi
Ferencz Alpestesi ns. személyek. Dat. Alpestes 1638.“ Egyéb
adat semmi.

1. Buda Imre
okl. 373.
1. Buda
Zsomb. okl.
102.

osztópányi, f. szálláspataki Perneszi v. Perjeszi család.

A Perneszi, v. Perjeszi és még Pernyeszi, változatokkal írott
család az okmányok tanúsítása szerint itélve egy és ugyanaz, a
mennyiben ugyazon személy is e különböző változatot használja
aláírásában.

Igy pl. „Gabriel Perneszi“ de Osztopány 1602-ben és ugyan-
akkor egy más okmányon „Pernyeszi Gábór“-nak írja magát. 1518-ban
a Bács-Bodrog megyében tartott bácsi-diéta Perneszi Miklóst ren-
delte Artándi Pálal II. Lajos kir. mellé tanácsosnak. Farkas 1550-ben
jelen volt Csanádnál, s 1562-ben Monoszlónál, mikor Zrínyi Miklós
Tahival a Törököt megverték. András 1569-ben a pozsonyi diéta
rendeletéből jelen volt az Őrszág határának Ausztria felől való
megigazítási munkálatainál. 1586. Báthori István már mint Lengyel-
ország királya Törökföldön elhalván, (hova mennyegzőre hivatott)
két év múltával, Báthori Sigmond, a holt király testének Lengyel-
országba, Krakkóba leendő eltemetése végett: Perneszi István
udvarhelyi főkapitánt küldötte volt. Sigmondot Bethlen Gábor alatt
Enyeden, később Apafi alatt pedig többször pórtai követségben
találjuk. 1597-ben Perneszi Gábór, a maga és mindkét ágon levő
maradékaira nézve Zarándvmben, Körösbányához tartozó Obirsia
és hozzátartozóit kapja Báthori Sigmondtól. (ai. Sigismundus prin-
ceps. Stephanus Josika. Lucas Váradi secr.) 1600. vagy 1601-ben
Gábor Szebenben fogóly, mely fogságáért váltság pénzt kellvén
fizetni, Obysia Zarándm. falúját eladja 1602-ben Dobrai Péternek,
mely ez: „Mi Machikasi Ferencz, Bakaiba lakozó Szarándvmmek
feü Ispania, — Bethlen Péter Iktary, Huniadvaranak prefectusa,
Almasy György huniadvmmek vice Ispanja, Harai Mattias Deak e
vmnek feü sz. biraja es Dobrai Miklos Aradvármegyének feü
Ispania, Aggyuk emlékezetire kikk illik, hogy ieövének my előnkbe
egyfelől az nzs. és vitezleü Perneszi Gábor uram osztópányi, mas-

1. Buda Esaj.
hist. Lex. III.
100. l.

1. Hon és Kül.
fold. 57.
1. Erd. tört.
Szilágyi S. II.
134. 362. l.

1. Buda Ádám
okl. 419.
cred. latin.

feleöl Dobrai Péter lesneki, Hunyvmnek exactora, kik my előttiunk zabad akarattioik zerint illien vegezest es alkuast tevenek magok nielve (nyelve) vallasaval: 1. P. Gábor, a P. Ersebet leánianak s attiafiainak terheket magára fel vevén, ada Dobrai Péternek eöreökben egy Obirsia newü faluiat, melliet eönön maga P. G. uram talált volt jambór zolgalattiaival minden hozza tartozó eöreöksegevel egyetemben es hasznayval, tudni illik szantó földelivel, szena retieivel, halas vizeivel, erdewel, hawasival, hegyeiwell, völgyeiwell, malmaiwal es malomheliwel, Berkeiwell, Irtasaywal, akarmi newel nevezhető eöreöksegewel, melyek regtől fogva ehez az faluhoz tartoztak volna ezer fl. summaba, mely suma pinzt, Dobray Péter my előttiunk P. Gábor uramnak Araniul, Tallerul, es Duttkaul megh ada eppen es P. G. uram is azon summat fel wewe zemiunk lattara, az meg jrt (irt) jozagott Dobrai Peternek es maradekinak az mai naptol fogwa megh ereztetni, stb. . . . . Datum in Oppido hwniad d. 10. sept. A. D. 1603.“ — „Protestalok Isten eleött s emberek eleött, hogy az Obyrsia newin falumatt ez okon kellett el adnom, minthogy az Szebeny fogságomból három ezer forinton valtoosztam (váltattam helyett) ki feleségestiöl, gyermekestiöl, marhastul, in A. 1602. Ego Gabriel Perneszy de osztop.“

1. Buda Ádám
okl. 164.

Ezen Gábor Székely Mózes alatt Kővár ura vólt (1599--1604.) de a mint más fejedelem következett 1606-ban ti. Rákóczi Sigmond fej. ötet nótázta.

1. Szilágyi S.
Erd. tört.
II. 91. 93.
1. Buda Ádám
okl. 554.
ered. latin.

1610. Báthori Gábor nóva dónátiot ad iktari Bethlen Jánosnak és Dobrai Annának (Péteré) e fennti birtokról . . . . 1616. Pernyessi Erzsébet 1-ör Gálfiné, azután Keserü Jánosné és 3-or Cseszeliczki Böldizsárné, a petrószói pórtiojukban örökösöknek Maczesdi Lászlót és Pétert tették, mindkét ágon lévő maradékaikra nézve 600 frtért és 100 juhért. Ezen javakat azonban II. Rákoczi György 1655-ben Rusori Mátyásnak, Mihálynak és Buda Péternek confirmálta (perirat) 1678-ban csak „szálláspataki“ Perjessi Miklós szolgabíró, ki 1718. és 26-ban is e minőségben írja magát.

1. Buda Mikl.
okl. 166.

1697. osztop. Perjessi Sigmond mint tanú szerepel. 1746. f. szállásp. Perjeszi Miklós ns. sz. az előbbi szolgabíró fia lehete.

1. Buda Imre
okl. 262. 275.
Buda Ádám
okl. 19. 65.
Buda Imre
okl. 372.
Buda Ádám
okl. 103.

A 18-ik század közepe után már a Sztrigymellékén nem találkozunk e családi névvel. Hogy ez utóbbi Miklóssal mi történik, okmányok nem magyarázzák. Nagyság és fény, hiába állatok magossan: az idő vas foga titeket is megemészt.

pestényi Pestényi család.

- A Sztrigymellékének legrégibb családai közé tartozik. 1492. n.-pestényi Dobrai András fia megvették bizonyos summa pénzen néh. Nagypestényi Mihály fainak Miklósnak és Gergelynek birtokait N.- és Kis-Pestényben, Ohában, Rekiczán és Dobraviczán Hvmben. (capt. másolat 1625-ben Khys Catharina keresteti ezt ki.) 1436-ban pedig feljegyezve találjuk Andreas filius Michaelis de Pesthenye in portionibus suis in Pesthenye etc. 1525-ből Margai Catharina, a M. Lucas leánya Pestheny Giorgi neje, és Pestheny Demeter és András jussaiként említettnek: Pestenyicza, Rekicza, Dumbravicza, Ohaba, Brazova, Varhelj és Poyen. 1580-ban tanuként szerepel Michael de Pestheny.
- 1596-ban Nicolaus Pap alias Pestheny. Csupán ezekből is látható, hogy e család létezett Hátszeg vidékén. Azonban a 17-ik századon innen, nem találkozhatni neveikkel, s ma csupán egy pár falú hirdeti nevüket még. Budai Esajás is tesz említést Pesthenyi Giorgról, ki a rákosmezei diétára küldetett 1505-ben Csongrád-megyéből, de azt mondja, hogy ez Pöstényből, Magyarhouból származott, miért itt helyet nem foglalhat.
1. Buda Ádám
okl. 533.
ered. latin.
1. Buda Imre
okl. 179. cs.
kapt. lajstr.
1. Buda Ádám
okl. 435.
Buda Imre
okl. 519.
Buda Imre
okl. 179. cs.
1. Hist. Lex.
III. 101.

ó-brettyei és kloptovai Pogány család.

- Régi nevezetes családja a Sztrigymellékének, melynek törzse a Hunt-Pázmán nemből támad, honnan a 15-ik században már Pakan, Pagan, Pogan nevekkkel élnek változtatva. 1463-ban Mátyás Király az újlaki cáptalan által megrendeli a fehérvári cáptalannak, hogy néhai Húnyadi János által birt s Dévához tartozó némi javakba Zalasdi Jánost vezessen be, mely bevezetéssel megbizsa Rákosdi Farkas Bálintot, ugyan odavaló Balas Petheot Zaykfalwy Pétert és brethei Pogan Jánost. (Joannis Pogau de Brethe). 1468-ban ns. Pogan Giorgy Erdélyben a szent korona vámjövedelmeinek beszedője volt, (Exactor proventus vectigalium S. Coronae Transylvania) kinek Mátyás király meghagyja: „hogy azon csekély jövedelmeket, melyek Verestorony körül, nem kereskedelmi áruktól, hanem vám alá nem eső áruktól szoktak vétetni és melyeket ő Szeben városa kérelmére Verestorony fenntartása végett ennek engedett át; többé ne szedje; hanem az említett város, e végett kinevezendő embereinek engedje. Kelt, Olmüczben aug. 14. 1468.” Ugyanez idő tájt Imre szörényi bán és Csicsó várának kapitánya volt. 1504-ben „Pogan de Ó-Brethe” jön elé periraton, honnan a keresztnév hiányzik, valamint 1511-ben Istvánnak fia Pogan Péter
1. Tört. rég.
évk. 1888.
14. l. 1330.
beli okl.
1. Nagy Iván
nál.
1. Buda Imre
okl. 373.
ered. latin,
pergamén.
1. Teleki, Húnyad. kora
okmt. II. k.
351. IV. k. 59.
1. Nagy Iván.

de Brettthe fordul elé (adm. et evoc. relat) és 1520-ban egy alá-
írás, „Pogan Peter de Brette pers. nob.“ mely adatok alapján^{l. Buda Imre}
biztosan állítható az; hogy a klopotivai előnevet csak azután^{okl. 179. cs.}
vették fel: miután már a nemességel kapott „bretttyei“ előnévvel^{capt. lajst. h}
éltek. Hogy aztán a klopotivai előnevet a mohácsi vész után ide^{i. k.}
birtokosodott Miklos unokái Niagómer és Bakoch testvérek vették^{l. Tört. rég.}
fel legegőbb — nem tudhatni. Tény az, hogy a 17-ik században^{évk. 1838.}
már az utóbbival éltek, mint pl. 1633-ban Zallaspataky Ferencz^{15. l.}
alias Cozta, sententia ellen inhibeálván a tiszteket: aláírják ezt:
„Pogán István, P. Mihál ifubik, nklopotivan Hymben lako ns. Zeme-
liek es Zatsallklopotivai P. Mihálj eőreőghbik es az fia Andras ns.^{l. Buda Ádám}
szemlyk“. 1653-ban Paresden lakó „Pogan Pogan“ aláírása jön elé^{okl. 197.}
egy iraton. 1672-ben egy tanuvallomásban említés van téve n. kl.^{Buda Elek okl.}
P. Miklós jobbágyairól, „Kis-Klopotiva-faluro! is. Ezen adatok alap-^{293.}
ján a mégis nem teljes családja a következő lesz: Nagy Iván^{Buda Ádám}
szerint, bővítéssel és igazítással.^{okl. 2.}

I. János		Miklós		József	
Zerechen Dorothea		szolgabíró 1711.			
Anna	Sófia	ifj. József † 1740	sz. 1662. I. Istv.	id. János	
Szemere György	gyalm.	zarándvm. viceispán. Mihály		sz. 1663.	
	Szalánczi	1. Ribiczei Éva	szolgabíró. N. N.	szolgabíró	
Sebesty. Sig. György	Gáspár	2. Buda Mária			
	Borbára.	† 1753.	György	Andr.	ifj. János
					viceispán
Mária	András	Fer. † 1753.	II. István	Cserményi	
pest. Balog	Gargocz Anna		b. Bánfi Már.	Susánna	
Sigmund.	Bújtúron.	N. N.	Paklisa.		
Ágnes	sz. László † 1836	I. Ádám	Elek.	III. István	Ábr. Rachel
Brádi	regius perceptor	tartom. biztos.		szolgabíró	sz. 1799.
Fercu.	Vásárhelyi Ágnes	1. Nádudvari		megöletett	† 1874.
	sz. 1767. † 1821.	Kristina † 1782.		1849.	
		2. Brázovai		gr. Kuun	
		Lidia sz. 1781.		Erzsé.	
		† 1871.			
Sigmund	Józsefa	Máthé	Franciska	II. Ádám	Erzsébet
	Zejk	Nándra	Csizmó.	† 1885.	Waldstein
	András	Kristina.		szolgabíró és	
	Szacsal.			árvaszéki ülnök kihál	
				dem. Lukács	
				Ida.	
I-tól Mária	III-tól. Erzse. Sámuel.	Imre.	Gáspár.	Éva.	
Kenderesi György.			galg. Rácz Róza		

Imre			
János	I. György	Eszter	József
1. gr. Thököldalagi Sára.	cs. kir. főhadnagy	Dósa Farkas.	Fosztó Judith
2. Brencsán Róza.	elesik Aspernél 1809.		 sz. 1813. Lajos † 1846. szolgabíró.
I-től.	II-től.		
sz. 1812. Károly. Anna † 1818.	sz. 1815. György. Polixéna.	Albert † 1879.	
fehérm. főjegyző kadicfalvi	Hűnyadm. fő-	adóíró biztos 1818.	
kir. tábl. nyug. Török Sámuel.	ispán.	1. Bálint Ágnes	
biró, nőtlen	Réthi Károlina	2. Ponori Marika.	
Károly	János	Ida	II-től.
orsz.-gyűl. képviselő	nyugalm.	1. Lengyel Károly	Béla
gr. Pongrácz Mathild.	főhadnagy.	2. Bodór János.	sz. 1868.
			jogász.
		György.	sz. 1875. tanuló.

1. Buda Ádám 1695-ben I. János neje Zerechen Dorothea, kinek ága 2
okl. 400. 39. leányában kihal. Miklós 1711-ben szolgabíró. Nagyobb fia József,
Buda Imre 1738-ban Zarándvm. viceispánja, ki már 1740-ben meghal, mivel
okl. 350. 228. neje Buda Mária, mint relictája említettetik. Miklós másik fia Mihály,
Buda Elek okl. 235. ki 1732-ben szolgabíró és 70. éves, azonban fiában Györgyben
kihál. A József v. ispán fia András, a bűjturi jószágot neje után
1. Buda Ádám a Gargocs jogon nyeri 1758-ban. Mária Déván lakik, s 1782-ben
okl. 100. 172. mint p. Balog Sigmond özvegye, eladja vályai részjószágát Buda
Buda Sándor okl. 20. Sigmondnak. Andrásnak a Gargocs leánytól való László fia regius
1. Pogány Al- perzeptór, kinek neje: Vásárhelyi Ágnes 1821-ben Bujtoron hal
bertné okl. 15. el. László 1836-ban 75 éves korban szintén Bűjtúron. 1823-ban
hűnyadi anyak. 4. néhai: kir. perceptór P. Ferencz maradékai: 1. klopitivai Nagy
Anna, főbíró Gargócz Elekné. 2. perceptór P. László, Sigmond,
Ábrahám, Ráchel. 3. Munyán János és Besszaraba Teréz, özv. P.
Mózesné és P. László. 1760-ban Ágnes néh Brádi Ferenczné, ki-
nek apja András, anyja Gargocs Anna. P. Mária p. Balog Sigmondné
1. Buda Ádám okl. 36. ki a P. András nővére. (perirat).
1. Buda Elek okl. 249.

- Miklós szolgabíró 3-ik fiának Istvánnak unokájától András-
1. Buda Imre tól két ágra szakad a család; um. a Ferencz ágára, kinek unokája
okl. 364. Ádám 1790-ben tartományi biztos lesz, neje Nádudvari Kristina,
1. Pogány Al-bertné okl. 20. fivére Elek, fiai Sigmond és Máthé. 1786-ban Franciska Csigmói
1. bődögfalvi jóságát eladja. Ezen Ádám 2-ik neje Brázovai Lidia mint özvegy
1. Buda Sán- 87 éves korában hal el 1871-ben. Ádám leányai közül Józéfa sza-
dor okl. 36. csalon bir, ki 1790-ben Zejk Andrásné volt.

Andrásnak 2-ik fia II. István Paklisán birtokos. III. István,

a II. István fia szolgabíró, ki a forradalomban menekülni akarva, Abrudbányán öletett meg az oláhok által. Özvegye gr. Kuun Erzsébet, a gr. Kuun Sámuel dévai várparancsnok leánya volt; kitől születtek: Ádám 1830-ban Déván, ki utóbb mint árvaszéki ülnök halt meg, többször viselvén azelőtt szolgabírói hivatalt és Erzsébet, ki Waldsteinné lett. Ez utóbbi Ádámnak nem levén gyermekei, a II. István ága kihal.

1. Hon és Külf 87. sz.
1. Nagy Ivánnál.

A József unokája ifj. János 1730-ban vice ispán, kinek neje Cserményi Susánna, A.-Szilváson curiajok van: s 1733-ban mint 70 éves, tanuként szerepel. Hasonnevű fia 1740-ben megyei jegyző, kinek első és 3-ik nejétől szép nagy családja maradt. Azonban fiai közül csak Imre válik ki, szintén nagy családjával, mivel Sámuel és Gáspár kihaltak látszanak. Az Imre fiai közül György mint katona 1809-ben elesik. József, fiában Lajos szolgabíróban kihal. 1820-ban ezen Lajos panaszolja, hogy „a nemrégiben elhunyt inséges éhségben (t. i. 1815—16.) kénytelen volt A. szilvási egész pórtióját eladni Gargócs Eleknek.”

1. életrajzát. Tört. Rég. évk. 1888. évf.
1. Buda Ádám okl. 163. 39.

Buda Ádám okl. 20. 290.

1. Buda Ádám okl. 150.

János fiai közül: Károly 1848-ig A.-Fehérm.-nek főjegyzője, utóbb cs. kir. pénztárnoki s végre M.-Vásárhelyt kir. táblai bírói tiszteket viselve nyugalomba lépett.

Testvére György, 1848/9-ben A.-Fehérm. erélyes alispánja, 1858-ban úrb. cs. kir. törvényszéki elnök, 1861-ben Alsófm. főispánja, 1875. óta Húnyadmegyének érdemekben megöszült főispánja, (ki a hazában a főispánok között legidősebb e tisztében) és a reförmátusok főgondnoka. Fiai közül Károly a húnyadi választó kerületnek is, megyéjének is közszeretben élő országgyűlési képviselője. János nem lakik Húnyadban.

Albert a legkisebb fiu csak a forradalomban viselt hivatalt. Brettyére telepedve, mint nagy hazafi, jó ember és erélyes gazda tünt ki, kinek egyházas buzgosága Brettyén sokat tett. Csekélynek látszó lábsebében halt el, mit feldölt kocsija okozott. Brettyei birtokának nagy részét végrendeletileg első nejétől a kegyes Bálint Ágnestől örökölte, kitől nem volt gyermeke. Második nejétől Ponori Marikától való 3 fia és egy leánya közül a középső fiu Kálmán és a leánya elhalt. P. Albert emlékére neje 100 firtos urasztalterítőt ajándékozott Brettyén. Nincsenek meg a táblázaton 1751-ből Ferencz, ki Tisza Sárát veszi nőül. 1762-ben László kapitány, a ki akkor elhal. 1819-ben Judit id. Kozolyainé. 1804-ben Rebeka, 1. dévai anyak. prokurátor Rápolyi Mihályné, 1770-ben P. Máthéné, Puj Kristina. 1. Buda Elek okl. 283.

1773-ban szálláspataki P. Antal h. ass. csak aláírva. Buda Ádám okl. 46.
1790-ben Sándor protocollista. 1780-ban elhal Pogány . . . megyei tisztí névsór.

1. Pogány Al- Nincs meg továbbá azon Ferencz kir. perzeptor, ki úgy
bertné 22. látszik kihaltván, 1823-ban fenti 1., 2., 3. részekre oszlik birtoka.
Buda Ádám
okl. 36. 1749 ben László és Ferencz v. sz. bírók, Ábrahám 1796-ban adó
1. Nagy Iván- író biztos, Lajos ker. mérnök, Anna, Sámuel, László és Máté a
nál. 60-as években Sztrigymelléki birtokosok.

De nincsenek meg még többen is. . . 1500-tól, 1630-ig, tehát 3 generáción keresztül semmi, azután is kevés okmány; a mi onnan van, mert 1848-ban teméntelen családnak ilyenmü oklevél-birtokai épen ott veszték el s tétettek lángok martalékaivá, az enyedi collégium archivumában; a hova biztonság okaért vitettek volt. Sok kincse, gyűjteménye, szerzeménye ez intézetnek, elhamvadott, hazarészünk oláh népe, — rosz akaratu s a magyart mindenével elpusztítani akaró — vezetőinek szítása miatt, mely a kivitelben határt nem ismert. A család czimere a paizs mezejében, paizsot támogató oroszlán, felette koronával, s a paizs feletti sisakon is korona foglal helyet. Ez megújítva most a paizs 4 felé osztott alsó bal és felső jobb szegletében égszinkék mezőben kiterjesztett szárnyu sas van, alsó jobb részében fekvő oroszlán, felső bal részben kar-karddal, melynek könyök hajlásában gyűrűt tartó holló áll. Mint feltűnőt, meg lehet jegyezni e családban azon hosszas életidőket, mely jellemzően vonul végig az egész táblázaton.

ponori Ponory család.

- A Ponori család a Sztrigymellékének ősi családai közé tartozik. Adománylevelük keletkezését nem vihetni más időre, mint a fejedelmi korra. A családtól azonban, okleveleit nem nyerhetvén el, kevés adatok alapján dolgozhatám. A 17-ik században 1650-ben P. Pálné Móre Bórbára volt, a ki M. Gergely és Russori Flóra leánya volt (R. Mátyásé). 1712-ben Susánna, livadiai birtokos. 1730-ban János neje Gridi Sára, kiknek leányok P. Susánna, brettyei birtokos, kitidi Bobik Jánosné volt s kik mindketten Brettyén haltak el 1766-ban s Kitidre vitettek eltemetés végett. 1733. Erzsébeth, Nagykl. Nándra Józsefné. Fentti János és Gridi Sárának másik leányuk Krisztina, karáns. Simon Jánosné szintén Brettyén laknak s mint Baczellári birtokosok is szerepelnek. Simon János 1. kitidi okl. 89. M.-Vásárhelyt volt hivatalban. 1746—51 Pál, kinek neje Móre Bórbára. 1741-ben ord. notárius közeli rokonságban állott a fentti 1. megy. tiszt. Ponori Jánossal s ki mint regius perceptor is, mint egyén is nagy névsorát. tekintetü ember volt Hátszeg vidékén, s úgy látszik 1768-beli alá 1. Buda Imre okl. 260. 94. írásából, hogy főbíró lett utóbb, kiről (Jánosról) a kitidi kronikás 55.

a következő történetet beszéli el: „Anno 1758-ban meghala Ponori János uram, Bobik János és Simon János uraim Ipjok Ponoron. Az hova felmenvén Bobik János uram, koporsóban tétette és a házban elmaradott pórtékáit számban vette és megirván halálát Simon János uramnak, ki is M.-Vásárhelyen volt akkor (neje Ponori Kriska Jánosé) és onnét jött válasz, „hogya lehetséges lészen, mentől hamarább lejő, hogy eltemettessék,“ mely temetség későtskére haladván, a testet bezárták a házban és ott Ponoron hagyattott. De Ponori Pál uram, a ki közelebb való Atyafi volt a fiúágon, a bezáróztatott ajtót felnyitotta és a testet maga házához vitette s ürgeálta az leányokat, hogy temettessék el édes attyókat, de nem akarták Simón uram absentiájában megtszelekedni. Azért a ns. vármegye rendelte akkori marosmellyéki főbíró Nagy Sándor urat és Szabó István uramat Bórbátvizről, hogy ezen meghóltat temessék el. Egyben is gyűlnek a terminált időre és nékem is t. i. Solyom János kitidi krónikás papnak: ir levelet Nagy Sándor ur a terminus idejéről, hogy akkor ott legyek a mellém rendelt második pappal együtt, Kovács Jakab urammal az obrety-tyei pappal. A temetés előtt egy nappal által mentem Brettyére és megjelentettem Bobik János uramnak, ki akkór Hatzegvidéki viceispány volt (neje Ponori Susánna Jánosé), hogy a papoknak mit parancsolt főbíró Nagy Sándor úr, és egyszersmind megkérdeztem azt is, hogy magok (t. i. ök, önök) elmennek-é? Ott találván Simon Jánosné asszonyomat is, ezt mondták, mennyünk el, mert magok is elmennek. A temetés előtt való este, a testet által vitték a Ponori János uram maga házában, a lányoknak a volt a szándékok, hogy a testet felvegyék onnét és Berettyére hozzák, melyet meg is akartak tselekedni és a testet kihozták és egy szekérre fel tették, hogy elindítsák, azonban hírével esett Ponori Pál uramnak, a ki azon időben Régius perzeptór volt s másképpen is ott Hatzeg vidékén nagy tekintetű ember, felköltötte a falut és a testet a szekérről levétette és vissza vitette a házban. Azonban, hogy magok kívánságok szerint a leányok véghez nem vihették feltett szándékokat, vissza tértek haza felé. Ezt látván a temetésre egybegyűlendő nemesség, némelyek visszatértek, mások várták a dolognak kimenetelét. Mi pedig papok, ebben semmit nem tudtunk, mert hajnalosan esett ezen dolog, azonban nehogy mi is a leányok után mennyünk, lovainkat zár alá tették és strását állítottak melléjük. De, pró cautione, más két papot is vittek volt, ha mi nétalán, nem akarnánk fungálni, um. Farkas József uramat Bajesdről, Vencz István uramat Galacsról. Mi, ugyancsak véghez vittük, de nagy confusió esett vala, ugyanis midőn hozzá fogánk

l. Buda Elek
okl. 291.
Buda Ádám
okl. 143. 53.
kitidi krón. 91.

a cultushoz, igen kevesen valának jelen, csak Mara Miklós úr feleségével, Nagy Sándor úr, Szabó István uram, Ponori Pál úr, s még valami kevesen, úgy hogy az első predication, melyet K. J. uram mondott, üres volt a sok székekkel berakott ház, de osztán, mikor majd végezné, kezdenék jödögelni sőt mikor én kezdék az utolsó predikáláshoz, bé telék az egész ház, sőt bé sem foghatta, kívül is vóltanak, s ilyen temetése vala, melyhez hasonlót én legalább sohasem hallottam.“ „Azután Simon János uram Cancellistákat küld le, szoros investigatiót és inquisitiót vitet végben az egész tselekedetről s osztán a tselekedetért evocáltatta a királyi táblára mind azokat együtt, a kik ezen tselekedetben részesek vóltak, nemesekkel és parasztokkal együtt, a melyen nem kevésbé ijedett meg Ponori Pál úr. Megindította Simon János uram a pert és folytatta is, de tökéletességre nem vihette a halála miatt. Azután Bobik János uram is meghala és a két elmaradott özvegyek nem folytathatták a causát és . . . . . így a causa is meghala.“ stb. 1765-ben egy más Ponori János hátszegi ref. parochus, a Mara Miklós főcúrátorsága idejében. 1771-ben Mihály birtokos.

1. kitidi okl.
krónikás 89.
90. 91. 1.
1. Buda Imre
okl. 375.

Ezen fennebbi adatok alapján a múlt század kezdete óta a családja a következő: I., II., III., IV., V. pont alatti:

I.	János † 1758. vice ispán Hátszegvidéken o-brettyei Gridi Sára Balásé.	II.	Pál reg. percept. és főbíró Möre Börbára
	Susánna kitidi Bobik János hátsz. vid. vice ispán O-brettyei birtokos.		Kristina karansebesi Simon János Bacsalári birtokos.
			Sófia Terézia Púj József Teréz Noptsa Elek
			Kata haj. Buda Sámuel.
			István Váradi Róza
III.	Erzsébet Nandra József		IV. János ref. parochus Hátszegen 1765.
	V. Ignác.		
	István viceispán 1796.		
	1. Varsányi . . . . . }		
	2. Varsányi Póli }		
	Ignác Tótesdi birt.	József pénzügyi hivatalban, kihal.	István † 1844—48. szolgabíró. borosj. Hegyessy Nina (cs. kir. őrnagy Sigmondé.)
	Polixéna Balia Ignác.	Gyula elmebeteg † Szebenben 1870 tájt.	

István

Elisabeth	Sándor	Marika	Vilma	sz. 1859. Jenő
n. csul. Csulai	járásbíró Pújon.	kl. Pogány	p. Török Árpád	† 1885.
Albert	törvyszéki elnök	Albert	főszolgabíró	kihal.
osztói birt.	kézdí Vásárhelyen	Ó-Brettyén.	Pujon.	
	1. ga. Pálffi			
	Rózália			
	2. I. Gyárfás			
	Mari			
Margit.	Eliz †	Dezső.		

Nincsenek meg a táblázaton 1812-ben confirmál Déván P. Bórbára. 1818. Katalin, ki Buda Sámuelné, és egy Katalin ki^{1. dév. anyak.} 1824-ben hal el. A táblázatokon levők megyei hivatalokat visel-^{és Buda Imre} nek, de úgy tetszik, előbbi őseik a hősök közé tartozhattak, mivel okl. 127. a czimerükön látható paizs kék udvarában koronán könyöklő félkar pálmával és a paizs feletti sisakon félkar, kardjában törökfőt tartva van ábrázolva; mely jelzetek követségek intézését és hadi érdemeket tüntetnek elé. E század közepén szép családja van Ist-^{1. fentti 135.} vánnak, ki mint m. hivatalnok Ponoron lakott. Legkisebb fia 26. évében, szép ifjúságában halt el.

Sándor a 60-as évek közepén Hátszegen gyakórnokoskodott az akkori törvényszéknél, honnan Pújra ment át járásbírónak, s a Piski-Petrózsényi vasútvonal irányításának munkálatai által sok szerencsés előrelátással megvagyonosodott, nejével is Brettyén szép birtokot örökölvén s vásárolván a Pálffi testvérektől. 1887-ben az a kitüntetés érte, hogy Kézdí-Vásárhelyre lett kinevezve törvényszéki elnöknek, s így azóta csak szünidejében látogat honába, hól ponori és ó-brettyei jószágait tisztek által kezelteti.

Ezen család azon ritka osztályba tartozik, melynek férfi tagjai ritka jó nőket nyernek házastársul, kikkel építettik úri házukat, szolgálnak hazájuknak, diszei társadalmuknak. A múlt században az okmányok szerint kálvinisták, sőt még egy pap is van familiájukból, e században azonban a család egészen róm. katholicusnak látszik.

púji Púy család.

Ősi családja a Sztrigymellékének, melynek elődei I. Rákoczi idejéből már 7. nemzedékes családi táblázatot mutattak fel. 1508-ban II. Ulászló idejében, Petrocz, Riuser, Krivádia, Nagy, Kis-Báár határainak hivatalos megállapításánál e család egy tagja Puij And-^{1. Erd. nev. csal. Kővári} rás is jelen volt, mint kirendelt biztos. Neveiket a különböző ko-^{1. Buda Mikl. okl. 493.}

rokban, különbözőleg látjuk írva: mint pl. itt a fennti Andrásnál Pújj, másutt Pújj, Púj s közelebbről Púy változatokban. 1631-ben Púj Gáspár h. társa, Bórbátvizi Sára, a B. Mátyás leánya, kiknek

- leányukat d. Lukács János vette el. 1642. Menchar és Demeter földülnek elé. Sófia 1652-ben Niagója Muntyán felesége Havasalföldön és 1660-ban Demeter szolgabíró. 1669—74-ig Pujon lakó Púy János Hm. egyik fő birája, ki 1679-ben jelen van az országgyűlésen. 1678-ban János relictája Kenderesi Adviga. 1675-ben Miklósnak Baczaláron vannak birtokai, Gáspárnak neje Buda Anna, a B. Péter és Barcsai Anna leánya, kik kihalnak és csak leányok Púj Sára maradnak életben. 1711—1706. Mózes főbiró, ki nejével Cserményi Máriával Galacson laknak. Ugyanakkor Mihály Pozsonyban lakott, ott is nősült; kinek 2. leánya maradt s javaikat el is adják itthonn zálogba Lászlóffi kapitánynak. 1722-ben Sigmond a Mózes fia és István jönnek elé, kik közül az előbbi Oláhországba menekül, 1743-ban a gazdag Buda István meglövésiért büntetést kikerülendő. 1722-ben Böldizsár levál Buda Andrástól egy summa pénzt, böldögült bátyja Púj Mihály árvái szükségekre, hogy a néh. Púj Danchultól elfoglalt jobbágysokat kiváltsa vele ugyan akkor aldobolyi Dobolyi István neje Púj Anna volt.
- 1756-ban Sigmond ifj. 38, Mózes 35 évesek. 1761-ben ifj. Miklós tustyai birtokos, kinek neje Buda Sófia, Gásparé volt. Eléjönnek még István és Gáspár nevei is.
- E családról sem nyerhetvén teljes adatokat, csak csoportokat verses eml. és állapíthattam meg, melyek is a következők:

I. Buda Imre I. 1730. József okl. 202	II. ifj. Miklós	III. Púj . . . . .
I. Buda Ádám okl. 58.	1761. h. ass. Buda Sófia.	Bálint Ezsébet (ki 2-or Kenderesi Bálintné. Bálint
Ponori Sófia Terézia Nopcsa Elek		
Antal. István.	sz. 1749. Dániel † 1813. esk. 1793.	Mária † 1797. Bálint Ábrahám.
	sz. 1758. Bobik Sára † 1830. előbb Hernya Máténé.	
IV. Sigmond † 1820. Pújon esk. 1802. k. Váradi Bórbára		
Ignác † 1825. előtt N. Enyeden	Elek d. Lukács Róza (József főbiróé Szivási Susánnától.)	Bórbára d. Lukács Farkas m. ülnök
		Sigmond.

Elek folytatása.

Zsigmond † 1888. fő-szolgabíró báró Bánffy Ilona	Irma Mara György fő-szolgabíró		
Leona esk. 1882. Barcsai Lajos N. Barcsa.	sz. 1861. László puji birtokos. Mara Irma Györgyné-é.	sz. 1864. Zsigmond	Aladár
		tanulók.	

E táblázaton levő Miklós, úgyszintén Bálint fiai Dániel is Ó-Brettyén lagnak, s ez utóbbi kihaltával Elek öröklí javait, a ki azonban Szilvász Lászlónak adta azt el. Zsigmond szép vagyont nyert apjától s neje után is gazdag örökséget kapván, mint nagybirtokos szerepelt. Hivatalt a szolgabíróságot Pujon, tehát birtokában viselte, s halála is épen hivatalos útjában érte 1888-ban életének még erős korában, alig 50. évében, 3 fiut hagyva elhelyeztetlenül.

A családhöz tartoznak Dániel (1855-ben vólt honvédszázados, l. Nagy Iván-ezen kívül Mihály, Bálint, Ignác, József és Sámuel, kinek neje Jári Károlina vólt. Czimerök paizs kék mezején álló oroszlán, mely jobbjában keresztet tart, s fölül a sisakon korona csupán: (mely Bálintnál fordul elé. 1741-ben), mely vagy a keresztes hadakkal, l. megyei lev. vagy a keresztyénség terjesztése körüli érdemekkel áll kapcsolatban, minthogy egyháziasságuk, hagyományos jelleg gyanánt is tünik ki Pujon s Brettyén is, azon egyházak történetében. tár.

rusori Rusori család.

Ez is régi családja a Sztrigymellékének, s Rusoron vóltak kenézi hivatalban a család ősei. Ez okon hivataloskodás vagy hadi érdemek nem diszesíttik ugyan e családot, de családi összeköttetéseikből nemesi rangjuk felismerhető. 1519-ben István és János l. Buda Imre már Rusoron és Serélen birtokosok. 1636-ban I. Rákóczi meg- okl. 179. cs. egyező levélben: Rusori Mihályra és Mátyásra a Rusori jószág, kapt. lajstr. Maczesdi Lászlótól száll, ki azt 600 frtért 100 juhért vette vólt Cseszeliczki Bóldizsártól és Pernyeszi Erzsébettől. 1655-ben ugyanők Petrósznak felét eladják id. Buda Péternek s nejének Maczesdi Katalinnak; ha ti.: a fejedelem II. Rákóczi György is belé egyezik. l. Buda Mikl. 1664. Mátyás osztoztató bíró a Cserményi atyafiak között. okl. 166. Buda Ádám okl. 72.

1690. Sigmond neve jön elé, ki 95-ben „a mostani súlyos pórtiozás miatt veszen Buda Jánostól tíz czikkeny aranyat, hogy l. Buda Imre Anicza hűgát, Márton Sámuelné excontentálja. 1693--94-ben Sig- okl. 55. 182.

1. Buda Zs. mondhatnak rusori ns. házánál jelen van Mátyás is, kinek néh. neje
okl. 333.
Buda Ádám Romosz Bórka adósságot vevén fel . . . . stb, melyben Sigmond-
okl. 18. 72. nak hasonnevű apja 78 évesnek van írva. Ugyanezen évben Mátyás,
Buda Sándor petroszi jobbágysait Buda Lászlónak adja el. . .
okl. 6.

A családi táblázat a 17-ik században a következő lesz :

Mátyás (rusiori khenéz)						
id. Sigmond		Anicza		id: László		
		Zerechen Anna (2-or Márgai Miklósné)				
id. Mátyás		Mihály		János	László	(Márgai Eufrozina)
Romosz Bórka		1732.			Maczesdi	(Bórbátvízi Miklósné)
		László		Marinka		
Mária		Sigmond		Buda Judith	Mátyás	
Mara János		osztr.		Andrásé		
1749.		Pap Anna.				
László		Anna		Mihály	Ilona	Mátyás
Buda Júdit Jánosé		Cserményi		Vajda	Barcsai	János
kihal.		István.		Ilona.	Sándor.	kihal
István		Klára	Mihály	János	László	1760.
†		Markocsán	Szombati	1695.	†	
Péter.		Krisztina.				
		Flóra	Magdólina	Kristina	Sigm.	Judith
		Moré	Nándra	Márton	seréli	Anna
		Gergely	Mózes.	Deák t. i. los.	Pap	Csóka I. Zúdór
		1650.	(József)	Fekete M.	Anna	Miklós. Péter
		1700.				
Mátyás		Ilona.		Mihály.		
fej. Bálint Teréz.		haj. Farkas		K. Várad		Máthé
		József.		Mária		Kata
						Simon Péter.
Kata		Anna		László		
sz. Ken-		Puj				S. József.
deresi		Menyh.		Ersébet		
Mihály.		János.		† 1831.		
		Izsák.		1. Beriosi Ján.		
				2. Serestély		
				György pro-		
				curátor kihal.		

1699. Rusori Flóra, Moré Gergelyné utódai és Simon Józset
perelnek a R. Mátyás javaiért, kinek apja László volt. 1727.
Mátyásnak fia ifj. Sigmond, osztozó atyafi az A.-Szilváson lakó
Pap Ferencznével, Romosz Judittal: mivel Sigmond neje Pap Anna
volt a János testvére. 1749. Mária, néh. id. Mara Jánosné és Sig-
mond, mint id. R. Mátyás utódai emltk.

1741. II. Buda András leánya, Judith, R. Lászlóné. 1761. ifj.

1. Buda Imre
okl. 350.

Buda Ádám
okl. 14. 39.
1. Buda Imre
okl. 258.

Lászlónak birtoka s jobbágysai vannak Rusoron. 1774. Mátyás a László fia él. 1732-ben Mihály, Erzsébet Berivói Jánosné és a múlt század végén egy Erzsébet Serestély György prokurátorné, ki 1831-ben mint utolsó a Rusori családban A.-Városvízen hal el s így a század elején e nemzedék is elenyézik. A Kenderesi család ezen ágtól való eredethez jogot főrmál, de itt adat arra nincs. Tán úgy ez, mint később a Kenderésiek, kenézek lehettek s csak úgy fejthető meg állításuk.

1. Buda Mikl. okl. 243.
Buda Elek okl. 256.
Buda Ádám okl. 460. 39.
Buda Imre okl. 251.
1. kitidi okl. 67. 1.
1. fentti.

bórbátvizi Sebessi család.

A család Sebessi-neve eredetileg vagy Karánsebesről, vagy mi még valószínű lehet, épen a Sebes-járástól veszi nevezetét, mely ármalissát Bórbátvizre I. Rákóczi Györgytől nyeri. Ugyanis 1643-ban Sebessi Miklós de Bolgárfalva írja magát, s először szegény sórsból verestoronyi harminczados, az után sóváradjai pórtusi perceptor lett; az ezen tisztből elhalt pest. Balog László után: s minthogy oly sebes gyalogjáró volt, hogy a Pórtát 11 nap alatt megjárta: előbb főgyalog kapitányságra, 1643-ban I. Rákóczi György által Legyel hadak kapitányává emeltett. 1638-ban ismét pórtai követ Kemény Jánossal, melyről ez utóbbi önéletiratában emlékezik meg. E Sebessi Miklósnak vagy öcse, vagy fia Ferencz, II. Rákóczi Gy. alatt 1649-ben volt pórtai követ; de később az 1650. után való években, azon tettiért, hogy a Pórtánál inkább Rhédeihez húzott: II. Rákóczi „összes Illyei javait, ezüst marháit, köntőseit s minden pórtékáit prédára hányatta.“ Fentti Miklós is úgy látszik, hadi dicsőségeiből keveset hagyott, mit is illusztrál egy 1667-ben kelt kölcsönlevél; mely ez: „En Humben DEvan lako Udvarhelyi János, Recognoscalom ez levelem által, hogy midőn Ali Passa ez hazába bejövén, semmikeppen ki nem akart volna menni mint addigh, miglen az adót épen — es az megh ígirt summanak egy reszet, ugy mindenestül fogva harmad-fél száz ezer tallert ez megh romlot haza megh nem adna, ezen sarcznak es adónak megh fizetése es felszedésekör nem levén mihez nyúlni, néh. nzs. Sebessi Miklós Úr edes leanianak S. Maria aszonnak, hogy azon summának megh fizetésében reaja esett részecskét megh fizethetné, esék reám Fehérvmben Kis Enyeden lakó Veres Böldisár úr által, kérvén azon édes attiatol oszlas zerént rea devenialt Fejervarott eleü malban leveü resz szeölőjért adnék eötvén magyar forintokat s nekem adná stb. . . de egy idővel az vérek nzs. Csiszár Miklós es Böldogh-falvi Mihályné asszonyek meghkinálván az penzel stb. Datum in Bokaj 1667.“ E családnak tagja 1681-ben Benjámin is, a ki Déva

1. Rákoczi György ideje Id. Gr. Bethlen J. 78. 1 és Szalárdi Sir. kron. 268.
1. Kem. Ján önéleti. 423. 1.
1. Szalárdi Sir. Kron. 470. 1.

1. Buda Zs. okl. 92.

- vára főkapitányának s Húnyadvármegye darabja főispánjának, Nalácsi Istvánnak szolgálatában állott, mint az ő mezei hadainak hadnagya. Előjön 1694-ben István borbv. előnévvel mint szolgabíró Hymben és Menyhárt mint Zalathnai aranyváltó. 1705—11. b. S. Miklós h. szolgabíró és 15-ben János h. ass.
1. Buda Mikl. okl. 3.
Nagy Iván. hist. 280 l.
és Cserei Mih. 1. Buda Imre okl. 113. 172.
Buda Ádám okl. 16.
Buda Imre okl. 287.
Buda Imre okl. 266.

1721. István és Miklós osztozó testvérek. 1741-ben István, mint néh. István maradékainak Györgynek és Ágnesnek tútorok. 1760-ban György fia: néh. id. Istvánnak, ki vőlt fia néh. Mátyásnak perirat.

1764-ben Györgynek czimere: paizs fehér mezejében egy gyermek le eresztett nyilat tartva kezében, hátán puzdra, nyilvesszőkkel telve ábrázóztatik. 1792-ben István szolgabíró, kinek hasonnevű és rangú fiától, a család így származik le:

id. István szolgabíró.

|

ifj. István szolgabíró.

György	Rózália	Amália
1. Hernye Ágnes Boldisáré	1. Lengyel Ferencz	1. rák. Farkas János.
2. városv. Farkas Józefa	2. Ladányi	2. Nalácsi Ferencz.
	3. Astylián Sámuel.	
Farkas, falusbíró	ma élők:	
Bórbátvizen.	Farkas Árpád alb. és Nalácsi Ödön birt. kitiden.	
Buda Sarolta Józsefé.		

A Rózália első férje később Szászvároson lakott. 2-ik Ladányi Rusoron birt. 3-ik Astylián ez oláh nemes volt szintén birtokos ember. György fia Farkas a ker. almási Buda Józsefné leányát vette el, Károlinát vagy Saróltát: kinek anyja Balázs Erzsébet: a bórbátvizi birtokos Balázs Bálinté. A család birtokai most leapadván, mint kis birtokos nemesek élnek Bórbátvizen, mely néven mások is fordúlnak elé, azonban most sem nagyobb birtokos, sem hivatalnok nem hirdeti a régi dicsőséget.

seréli Seréli család.

Egyetlen okmány, mely e család létezését bizonyítja a Sztrigy-mellékén „Jacob de Serel“ ki Serélen és Rusoron birtokos. 1570-ben. Tán a kenéziátussal egyszerre, vagy mely időben, de legrégebben letűnt család — mely elé nem fordul többé.

1. Buda Imre okl. 179. capt. lajstr.

bibarczfalvi Simon család.

A bibarczfalvi előnevű Simon család a múlt század eleje óta lakik a Sztrigymellékén. Miklós szolgabíró, hihetőleg a kurucz

háborúval maradt itt és telepedett le. A kitidi krónikás így írja le e családot: „Meghalván minden maradék nélkül fej. Bágya János, a successor atyafiak eladják a Bacsalári házat s javakat bib. Simon János és Felesége Ponori Kriska asszonynak, mely jószágot nagyon kiszélesítte, reperál, épített stb s Ó-Brettyéről oda költözik lakni. János fia mint szép készütségű ifjú, vesztegetésre való hajlama miatt Szászvároson halt el: s ott prédikállottak felette Szigeti Sámuel és Fogarasi József szászv. papok, Bacsalárra apja, anyja mellé temettetett el. Ráchel is elh. 11. évében, s így egészen deficiála ez a ház. A Simon házbeli defectusán succedáltak, a Ponori Susánna, Bobik Jánosné posteritássai, kik megsztovván ezen jószágban sors szerint a házhely fundussa, rajta lévő épületekkel — a mi megmaradhatott az oláh tumultusban, Bobik Lidia, Serestély György uram házastársának, ki azelőtt Ó-Brettyén lakott, ott brettyei nagy udvar osztály szerint jútván Lydiának és Kriskának. Ezt igen szépen ki pallérozta, új módra készíttette, sok költséget tett rá . . . de a Hóra világban, vagy oláh tumultusban ezen szép épületek rész szerint tűz által elégettetek, a mit a tűz meg nem emésztett — elrontattak, és osztán az ifju Simon János defectussán újra osztottak s Bacsalár jutott Bobik Lidiának, Serestély Györgynének s egyetlen egyszülöttjének Serestély Lajosnak, az holott is sok indusztriát tett S. György uram, de mikor nagyobb gyönyörűsége vala, szépen nevedő, jóra menendő Lajos fiában, a szomorú hír megérkezik N.-Enyedről, hogy megholt a kedves gyermek és így három nemzetség ki fogya és elhala azon házból, mikor azért ezen dologról elmélkedném, így szollok én is Szent Pál után „Oh Isten! bölcsességének és tudományának mélységes gazdagsága, mely igen megtudthatlanok az ő ítéletei és végére mehetetlenek az ő útai. Róm. 11. 33.“ Bobik Lidia halála után Serestély György 2-ik házasságra lépett elvevén Rusori Erzsébetet, de gyermekek nincs.“

(A szülők 1768 körül halnak el.)

l. kitidi anyk.
70. 71. l.

karánsebesi Simon család.

A Sztrigymelléken birtokosok. 1669-ben Dénes szolgabíró, István is szolgabíró, ki Klotiván lakik. 1728. Péter, nejevel Púj Klárával Ó-Brettyén birtokosok, kiknek Pókafalván is vannak jobbagyaik. 1758. Péter szolgabíró, s 1767-ben, neje már özvegy. Ugylátszik ezeknek leányuk volt az a Simon Kristina, a ki Motók Györgyné lett s kinek brettyei birtokát Bálint Sámuel veszi meg 1795-ben. 1805. József h. ass. 16-ban ó-brettyei Simon Trési Totesdi Serbán Péterné lett. Ezen családdal újból örvény szélén

l. Buda Imre
okl. 306.
Buda Ádám
okl. 40., 4. és
12.
Buda Imre
okl. 110.
Buda Ádám
okl. 18.

állunk. Józsefnek fia János, neje Bágya Róza, kiknek utódai ifj. János és Lajos egészen eloláhosódtak, úgy hogy a mostani nemzedék középkorú fiai Samu, Abri és Dani családjaikkal együtt, írni sem, magyarul sem tudnak, elvesztek reánk nézve mind.

felső-tórjai Súlyom család.

- E család Székely eredetű, 1753-ban lett János prédikátor s
1. kitidi okl. 1763-ban elvette nőül Balika János leányát Máriát. 5 gyermeke
V. 7. közül Ágnes 1781-ben losádi Herczeg Pál procátorhoz ment férjhez, a többiek, szeretetre méltó mellette lévő Judith nővérével — elhaltak, úgy jó igyekezetű fivére Antal is szászvárosi tógás deák korában. Papságában 39. évet töltött Kitiden, kinek élete történetét veje így írja le: „Meghala f. tórjai Tiszt. Súlyom János uram 1792-ben maga kitidi ns. házánál, a ki felett prédikáltott t. szentgyörgyi Miklós János v. húnnyadi eccl. ércl. papja s teste temettetett az mostani új Temetőben, a szőlők között lévő Dsidó-víny nevezetű helybe, a maga hagyása szerint öcse Antal mellé, kit maga nevelt. Ezen papi ember egy valóságos papi virtusokkal ékeskedő volt, kivált a könyörgéseit az embernek mindennapi és órában levő állapotjához alkalmaztatta, melyekben csaknem mások felett való ajándékkal birt. Alázatos, kevélység nélkül való, Attyafiait szerető volt, miért mindenek kedvelték, nagyrabecsülték. Isten házat építtetni legnagyobb gyönyörűségének tartotta: a mint ama sok benefactoroknak száma arról bizonyoságot téssen, sőt maga is, az ő és néh. fel. Balika Mária neve alatt 100 frtot adot a kitidi ecclának, ilyen szókkal: „Ezt adgya az Úrnak, az Úr áldásiból, az Úrnak méltatlan szolgája.“ A régi dologokra igen jól emlékező volt s gyönyörködött azoknak beszéllésekben, mely elmebeli tehetségét lehet látni ezen Jegyzőkönyvből, melyben sok jeles, hasznos dologok találhatnak megírva. Legnevezetesebb pedig a sok között, azon szép egybefűzött Genelógiák, melyek a mostaniak közül is, sokaknak lehetnek tanulságokra, de a következőeknek hasznokra szolgálnak. Mely szerint megérdemli ez a könyv, hogy a kitidi ecclésia s filiái mind okleveleket megbecsüljék, mely sz. Matriculával, mint authenticummal minden törvényes dólgaikban élhetnek, s hogy ezt párokbán leírják a vármegye tisztjei által vidimáltatva — megérdemli. Jó gazdája volt egyházának, magának“. . . stb.
1. kitidi anyak. 100—103. ell. 70. évében. Ezen krónikás papnak jegyzeteiből sokszor merítettem én is adatokat, egyszerű és igazhű képeket állított korából szemünk elé, s mint a tökély lépcsőjéhez közel járó ember meg-

látta a bajókat is, s ezeket is ecseteli itt-ott irataiban. Sok dólga vólt ugyanis a kitidi hivekkel: „kik ígéreteiket nem igen váltották be“ — sőt utóbbi időben, mikor el kezdett betegesedni; „az egyház javaival sem törődtek s még mellé őtet is bántalmazták.“ ^{1. kitidi anyak.}

Száz esztendő . . . . . három nemzedék élete . . . . . telt el azóta. Óh! sok szép idő! S . . . . . ha most élne, most is panasználhatna eleget, mint Bölcs Salamon, hogy miért ilyen a világ forgása az óly helyeken, hól a buzgóságot nagyrészből már csak a másfél százados gyönyörű templomi ereklyék hirdetik, de a visszavonás s egyetlenség földje nem termő talaj többé a közjávára, a czélok valósitására.

m.-vásárhelyi Sombori család.

E család 1673-ban Apaftól nyerte ármalissát. A kitidi krónika pap történeteket így adja elé: „1753-ban Nalácsi Farkasnak s nejének Csáki Júlia asszonynak 3-ik gyermeke Mária Kitiden Sombori Lászlóné. Ez a S. László Piskiben tisztartó vólt, neje pedig Sz.-Györgyön lakott, míg Sombori kiváltá a bácsii részt és ott épített. Sok gyermekei elhaltak. Egy fiú László szép tudományú ember vólt, sok szép hivatalokat viselt deák korában a n.-enyedi collégiumban, onnét a concelláriára, onnét a királyi táblára ment s lett prókátórrá M.-Vásárhelytt s megházasodván vette feleségül Tiszteletes Borosnyai Lukács Simon uramnak a m.-vásárhelyi nagy érdemű s tudományu papnak leányát Máriát. A tábla elbomolván a II. József császár uralkodása alatt, lejött Húnyadvármegyébe a maga jószágába s idővel lett a Dévai Táblán Sindicussá, melyet a prókatori hivatallal folytatott mindaddig, míg megváltozék a József császár rendelése. Azután választatott Zarándvmegyei Nótáriussá, és most Kolozsváron vagyon az órszágyülésen a vármegye részéről.“ Gyermeke Klára 1805-ben férjhez megy ^{1. kitidi anyak.} Szotyori Jánoshoz Sztrigy-Szent-Györgyön. Családfajok ez: ^{84. 85. 1.}

Sombori László 1759. Bácsiban, 1788. Alvinczen.
Nalácsi Mária.

Sára	Ágnes	László	Julia
1. Benedekfi Pál.	Szabó László.	prókátör, követ	Tóth László.
2. Laskai Péter.		Borosnyai Mária.	
sz. 1796. Mária † 1834.	sz. 1794. László † 1833.	Klára	
1. Bácsi Péter.	elhal ifjan.	esk. 1805.	
2. Laskai András.	Sztrigy-Szentgyörgyön.	Szotyori János.	1. Buda Ádám okl. 60. Bácsi Károly okl. 5.
1796-ban Sombori László és Borosnyai Mária, dévai Csiki			

^{1. Buda Ádám}
okl. 60.
Bácsi Károly
okl. 5.

Dániel birtokait Sztrigy-Szent-Györgyön árverésen megveszik s nagy anyai részökkel egyesítve lesznek birtokosok itt. A család
l. Buda Sánd. okl. 24. 33. 204. kihál, száz évig sem szerepelhetvén.

bórbátvizi Szabó család.

A kitidi krónikás pap ezt a családot így írja le: „A n. Szabó István Bórbátvizen laktában vette feleségül Gridi Frusinát, az Ó-Brettyén lakó Gridi Miklós leányát, ki aztán úgy épített házat Kiditen a Balika jusszon, minthogy Gridi Fruzinának az anyja Balika leány volt. Jósítia, tótesdi Nyárádi Ádámhoz ment nőül, ki M-Brettyén a Kászoni udvarban udvarbíró volt. Ennek leánya Nyárádi Sófia, szilvási Nopcsa Bálintné s ezeknek leányuk N. Tresia 1. Árosi-prokátórné, azután Csólnakosi Andrásné. A 2-ik fiú István Rákosdon halt el. A 3-ik Kalára, borb. Jórdán Mihályné. A 4-ik Éva rák. Nagy Pálné. Gyermekei közül Benjamin Kitiden hal el. Judit Váradai Dánielné. Az 5-ik Ádám Gyógyon tisztartó és szolgabíró, neje Szász Debora — Jánosé. Utoljára, mikor minden gyermekeinek ember korrá léteket, sőt unokáit, és unokájának unokáját ez életben látta volna néh. Gridi Fruzina asszony, jó vénségben meghala.“ A családfa tehát ez :

Ez a mostani
Gr. Horváth
Thöldi-féle
birtok, melyet
kászoni Bor-
nemisza Józs.
1848. után
adott el gene-
rális Horváth
Jánosnak.

István Gridi Fruzina Miklósé. } 1740—53.				
Jósítia tot. Nyárádi Ád.	István Rákosl kihál.	Kalára b. Jórdán Mihály	Éva Rákosdon lakó sz. erzsébeti	Ádám † 1781. tiszt. szolgabíró.
 Sofia	 kihál.	 Susánna	Nagy Pál.	1. Megyesi Szász Debora
fsz. Nopcsa Bálint		Kolumbán Márt.		2. Gálfi Ágnes.
 Teréz		Algyógy.	Judit Váradai D.	Benjam. Kitiden
1. Árosi . . . . procátor.			†	
2. Csólnakosi And.				
Sámuel † 1819. katona.	István †	Mária †	László † 1809.	Sombori Ágnes Bácsi.
Tornya Bórbára † 1825.				Hernya Ágnes.
 sz. 1805. Mária Bálint Zsigmond.		sz. 1800. Bórbára † 1860. kihálnak.	sz. 1807. Mária † 1860.	
János.	Susánna Buda Lajos.			

1798 ban l. Herczeg Pál cserél Szabó Sámuel és László ns. testvérekkel, egy kertet, épen ott, a hól a kitidi ref. templom

épült és ebből a kertből H. Pál istenes indulattal az ecclesiának ad egy darabot, s a példát követve Szabó Sámuel és László is adnak a templom déli és nyugoti ajtójánál 10 öl hosszú és $4\frac{1}{2}$ öl széles helyet, hogy a templom előtt szebb tér legyen, még pedig „maradékaikra is kiterjedőleg, megmásolhatatnúl.“ ai.: Nalaczi^{1. kitidi okl. 3.} László fő cúrator h. ass. Henter Sámuel v. cúrator.“ Szabó László leányai: Bórbára és Mária, korán elhalt szülőiktől árvaságra maradván, neveletlenül és férjhez sem is menve maradtak; kiknek birtokait Ajtai Ferencz vette meg évi járandóság mellett, melynek belseje a Miklós-féle jószággal szemben van. Az elébb említett kitidi szép kis bóltives templom mellett lévő s ölkben meghatározott területre az 1883-ik évben égető szüksége lett volna a kitidi egyháznak, midőn is a közadakozás útján gyűjtögetett 50 frtot, Buda Miklós főgondnok, id. Székely Sándor ny. katast. biztos, ifj. Székely Sándor köjegyző áldozataikkal 80 frtra egészítvén ki, a még hozzá adott 60 frttal; fa tórnyot akartunk emelni a templom észak nyugati — s már az építetők által is, e célból toronyhelyül fennhagyott s ma is jól felismerhető — végéhez. Miután azonban fentti ajándéklevél, s még hozzá kéréseink sem lehettek oly befolyással mai birtokossára e helynek, (mely pedig a kerítések hiányos fenntartásából csatoltatott a Szabó és Farkas-féle birtokokhoz) hogy azt az ősi s buzgó lélekből ajánlott pár □öl területet, (mely a használatnál fogva most övé) átengedje e célra: . . . . . -- állítsák helyre majd e száz éves múlttal bíró kis területet Ajtai jeles gyermekei: egy, a jövőben Isten dicsőségére emelendő kőtorony számára! . . . . .

^{1.} Székely Sán.
okl. 74.

vádi, szacsali Szacsali család.

Régi családok egyike, melynek tagjai közül 1514-ben nobilis jelzővel él, mint pl. Zatzialy Demeter, „ki Kerniesdy Miklós fiával Lászlóval perel, a Kerniesdj, Paklichai, Fizeti, Galatzi és Poieni pórtiókért“ s kik közül Péter, „Galatzion es Fizesten bir.“

1625-ből Anna, Nándra Mójzes relictája 45 éves. 1643. „Szacsali Peter de Vadom v. szolgabíró.“ 64—66. László megyei főbíró. 1676. I. Apafi Mihály, néh. Sz. András részjóságát a szacsali curiával együtt s Csópeán, Reán, Szentpéterfalván conferálta Buda János uramnak fiú és leány ágra, minthogy neje: Buda János leánya volt és mivel: Sz. András „Ultimus in familia deficiens“ volt. 1711-ben ezen jószágokat „az akkori villongó időkben Púj Mihály uram megkéré Leopoldus Császártól s meg is nyervén, azokba be is költözött: miért Buda János és testvére contradicált,

^{1.} Buda Imre
okl. 87. capt.
l.jstr. 179. cs.
okl. 165.

Buda Ádám
okl. 422. 419.
13.
Buda Imre
okl. 38.

- mindazonáltal Púj Mihálynál maradt s végre Lászlóffy Isák, bizonyos summa pénzig quoquomodo azon jószágokat appropriálta, birta holtig s maig is successorai birják (ti.: 1711-ig) minek alapján a Lászlóffy jószág Perét, táblára evocálták a Buda fiak“ stb.
- I. Buda Imre okl. 100. 1677-ben egy recursus azt akarja bizonyíttani, hogy ha Sz. András deficiálna is, nem a fiscust illetik javai, hanem immediate szállanak Szacsali Mátyásra, Pálra Péterre. 1681-ben Apaí, Szacsalt, Csópeával, Szentpéterfalvával, s Reával, Szacsali Mátyásnak adja, miért Szacsali András ipja Buda János, királyi deputátot kérelmeznek. 1693-ban egy Sz. András tanu, ki a másik ágból való lehetett. 1712. Sz. Mária, tustyai Csulai Jánosné, Susánna: vitéz kapitány Isák Naszúrné, Anna nv. Gargócs Jánosné mint néh. András utódai jönnek elé.
- Buda Imre okl. 56. 1722-ben foly le véglegesen a fennti Szacsali, per mely a következő tanu kihallgatásból látható: „1722. Csulai János tanu, Szacsali Mátyástól, ipjától hallotta, hogy Sz. András vette el, néh. Sz. Miklós relictáját, Csólnakosi Máriát, mely Sz. Miklós egy testvér volt Sz. Lászlóval.“ Erdőbeni Mátyás, alias Literati így vall: „A Szacsali Mátyás nagy apját „Sukinak“ hitták. Ezen Suki Péternek sok leányai voltak, kik a faluról neveztek magokat „Szacsalinak.“ Azt is halottam, hogy a régi nagy háboruságokban, midőn, Básta György, Mihály vajdáék az hazát infestálták, refugii causa a szegény nagy anyám Szacsali Kata, ki is édes leánya volt néh. Sz. Gáspárnak — a Balaméri völgybe — recipiálta volt magát, ugyan ott lévén néh. n.-klopotivai Pogány Dsursné is, ki is menyevolt az említett Suki Péternek, a Szacsali Mátyás nagy apjának, a családi leveleket el vette s úgy kezdé magát Szacsalinak hini. Aztán az eredeti Szacsaliak, mindig idegenséget mutattak a Sukiakhoz“ stb. Tanuk még: néh. Púj János rel. Nagy Juditha
- Buda Imre okl. 178. 60 éves özv. Móre Péterné, Szacsali Mária 49 év. özv. Móre Gáborné, Tivadar, Anna 55 év. Kenda János sz.-péterf 60 év stb. Ugyancsak 1722-ben kelt egy osztály levél szerint: Anna, Gargócsné, Mária kap. vitézlő Lászlófi Isákné, Susánna, ifj. Púj Mihályné, midnyájan néh. Sz. Andrástól, apjukra Mátyásra szállott javakban, Szacsal és Sztpfalvi részekben osztoznak meg. Lászlófi Isák alias Kapitány, tehát Szacsalon lesz birtokos. A kétféle Szacsali: um. András és Mátyás nem voltak rokonok. Mátyás az „Elli-Sucról“ származik Szacsalra, Sukiaknak hívták őket és csak successu temporis neveztek magokat Szacsalinak. András in sua linea deficiált, de nem volt vérsége Mátyáshoz. Az András jószágát Buda János, Apaítól obtineálja per Sefectum. A sok revolutió miatt sem Buda János, sem fiai Miklós és András nem vehetik át s így ez a Suki
- I. Buda Imre okl. 378.

Mátyás, egy faluban lakván beleköltözik oda, s halála után leányaira l. Buda Imre
száll ez örökség. Két család áll itt. Egyik nagyobb, s a kisebbet okl. 239. 149.
lenézi, megveti. Másik kisebb, de alkalmon kapó s név és vagyon, 56.
miért tüpreng. Ha sokad van, ne nézz le mást, ha kevesed adatott,
ne irigyelt azért, a kinek több van: egy az enyészetből az osztály-
rész . . . . hiába sietsz, hiába késleltetsz. . . .

alsó-szilvási Szalánczi család.

Legkevesebb adat e családról van. Zarándymből Zalancz János vmegyei követ 1447-ben Húnyadi János alatt. 1644-ben l. Teleki Hú-
István szintén vm. követ Rákóczi Gy. alatt. 1705-ben János zsel- nyad. k. II. 53.
léreket köt le Buda Lászlónak, s elé fordulnak még Gáspár és Szalárdi sir.
Drusiánna. kron. 219.
l. Buda Mikl.
okl. 4.

A mai korban Sándor alapított terjedelmes családot első nejevel, kinek fiai: Elemér tótesdi körjegyző családós, s még van két fiú állás nélkül, kevés vagyonnal.

Sándornak 2-ik neje azon gazdag magtalan Háver Mihály özvegye, ki a hátszegi ref. egyháznak gazdag alapítványt téve le, bathatlanítá meg egyszerű polgári nevét az utókor előtt.

szálláspataki Zallaspataki család.

„Vitezleő Zallaspataki lazlo Haczokban lako ns. szem. az Pokai resz Jozsagot, melljet birt felesége utan Pokay Ersebet asszony utan, mely joszagi maradtott volt eöria, az eö Attyarul, az nagi Pokay Jánosról . . . stb.“ Zallaspataki L. visszaváltja l. Buda Ádám
1606-ban. 1625-ben fennüti Lászlóról a pókai (Thórdavm.) jószágot okl. 165.
„Pókai jószágnak“ hívták. Néh. Pókai Mihály felesége Apafi Judith
vólt, a fejedelem nagyapjával testvér, ki 1560-ban született. 1633. Buda Ádám
Szálláspataki Perencz alias Kozta írja magát. Egyéb adat semmi. okl. 426.
E család is létezett, ezekből is bizonyosnak látszik. Hogy a Mara
családnak ez lenne ős eredete, az még felderítendő ezutáni kúta-
tások által. Buda Ádám
okl. 167.
l. Mara család-
dot.

? Zentgyörgyi család.

A 13-ik században élt Zallaspataki Gergely családja. (Gregorius de Zallaspatak.) Nagy Iván ettől származtatja az élő családok közül a Kendefi és Mara; a kihalt családok közül pedig a Zerechen, Cozta és Zentgyörgy-Kenderes családokat. 1479-ben Ladislaus de Szentgyörgy neje, Dóczi Margaréta a Mihályé vólt. 1486-ban

1. Buda Imre Kenderes Dénes fia: „Demetrius de Zentgyörgy,“ ki perel Nicolaus
okl. capt.
lajstr. 179. de Zentgyörggyel. Az oklevél vizsgálók derítsék fel e kihalt család
180. történetét bővebben. 1553-ban Albert de Szentgyörgy, a Barla-
bassy Leonard v. wajwoda idejében jön elé.

ákosfalvi Székely család.

1. kocsárdi
ref anyak.

Marosszéki székely eredetű család, mely Ákosfalváról a múlt században Kocsárdra, onnan e század elején a Sztrigymellékére Kitidre és Brettyére telepedett le. Az első települő e helyekre az idős jelzővel megkülönböztetett Sándor volt, ki hasonló nevű birtokos ns. apától szül. Székely Kocsárdon 1804. Mint az írásfélét és papirt kedvelő fiút, apja N.-Enyeden taníttatta, hól a classicusok iránti előszeretete még éltére is áthatott s a társalgás fűszeréül szerette azokat recitálni. Mint 22 éves ifjú állást nyert Bálint Sámuel főbírónál Brettyén, tanítván irnoki fő teendője mellett a Bálint Miklós gyermekeit Annát és Ignácot is. Itteni létében ismerkedett meg kitidi birtokos, martinesdi Hatházi Péter és Jancsó Ágnes leányával Terézzel s Kitidre telepedett le 1829-ben, hól azonban csekélynek tartva a gazdaságot, 1839-ben már Erdőhátságon a muncseli bányáknál találjuk őt mint felügyelőt, honnan 45-ben visszatérve, községi jegyzőséget s egyházi gondnokságot folytatott egész a forradalomig, mikor is 1849-ben Lüdercz tábornok Dévai szereplése alatt a Lozsád-kitidi: járás szolgabírójának neveztetett ki, az akkori szokás szerint Fekete Károly bevalló ajánlatára, mely tisztében őt a Muszka is firmálta. Mint szolgabíró tapintattal intette a népet, a magyar birtokossággal szemben elfoglalandó álláspontja felől. Azonban észlelvén az oláhok vezetői által ellíntett államellenes magvak mérges voltát: csendességet nem eszközölhetvén, ovatos lett s így az egyháznak régiségénél fogva értékes sz. edényeit s úrasztali készleteit tartó ládát, Kitiden épen az oláh templom deszka emelvénye alá ásta el, s meghagyta többeknek, hogy a kik életben maradnak, tudhassák. Az 1861-ik évben mint kataszteri hivatalnok Szilágyságba rendeltetvén hivatala, e láda történetét így írja le: „Sok fenyegető dűlés romlás között a ev. ref. egyház ládáját a benne lévő clenodiumokkal, mint curátor, félelemmel rejtegettem. . . . Az 1848-iki vész elmúlt. 1849-ben felderült a magyar nemzet dicső napja. Augusztus 16-án lenyomta a Muszka hatalom a dicsőn harczoló 172 ezer s hazáját Szuronyos fegyverrel védő magyar serget. Eklésiánk ládája megmaradott, bár ezután földítnának Atyámfiai gondot templom állásunkra, mert nekem távoznom kell“ stb. Szilágysomlyón, s a budai

kitidi okl. 4.
1. id. Székely
Sándor iratai.
16. oklevelei
33.

kataszternél is 1866-ig szolgált, mikor is báró Bánffí Pál kataszt. inspectór búcsu levelével tér haza. Az ifjúság arany korát Brettyén töltvén, az ezüst színű öregséget is ott akartani tölteni s a körjegyzőségek felállításával, Nándra és Bágya Zs. szolgabíróségük alatt lett a bretteyi kör jegyzője, mit Sándor fiának is biztosított. Kétszer nősült, s családja 6 gyermekből állott. Második neje szászvárosi osztóztatószéki elnök (mai árvaszék) Gönczi András és Bárdosi Judith leánya Bórbára volt, kiknek szép családjok a következők: 1. Sándor, pestesi jegyző, neje Horváth Klára, s leányuk Bede János pest. papné, 2-or Gazner thórdai tanácsos neje. Második Sófi pedig Appel Lajos pest. birtokosné. 2. János, és 9-ik Károly kihalnak. 3. Ferencz gyógyszerész, neje Simon, dévai ügyvéd leánya. 4. Bórbára, Székelyné, t. i.: ez. 5-ik András id. nyug. városi tanácsos korában hal el, szelid lelkű Lenke leányával egy évben 1890-ben. Özveggye Szigeti Zsuzsánna, fia ifj. András rendőr kapitány. 6. Judith, özv. Sárosi Lászlóné Bokajban, leánya Róza. 7. József erdővéd, neje Ehedi Róza. 8. Ágnes, Ráczkövi Ákos bokaji körjegyző özveggye, s fia Lajos körjegyző és Ilona hajadon. E terjedelmes és derék ns. családnak birtokából, leányaira Szászvároson maradt ház és szőlő s így kидiti birtokát egészen fiainak hagyta, melyet azonban, csak a nagyobbik tartott meg, mivel Ákos, nejének birtokára Lozsádba tette át lakását: még ősi curiáját is eladva Kididen.

A családfa e században tehát a következő lesz:

Sándor. Sz. Kocsárdon.

|

sz. 1804. id. Sándor kitidi birt. 1848. szolgabíró — 1870—77. jegyző.

† 1885. ny. kataszt. biztos.

1. Hatházi Terézia.

2. Gönczi Bórbára.

sz. 1830. Anna	sz. 33.	sz. 1850. Ilona	sz. 51. Sándor	sz. 56. Bórbára	Akos.
† 1874. borb.	Juliánna	Kolovrát-	ifj. körjegyző	1. Virsing Pét.	los. Farkas
Csóka Ábrah.	† 1877.	Rónay	Bretteyn. városi	2. szemlaki	Vilma
György Móz.	Baló Istv.	Nándor	tanácsos	Pap Károly	Jánosé
kihál.			Márkus Anna	körjegyző	
	Mari † 1890.				Margit
Csóka Sándor	Bugyul Sándor	Rózsa.	Sándor.	Laczi.	
borb. birt.	dor kizd.			Virsing	
				Mathild.	

Id. Sándor Brettyén fiánál halt el szép vénségben. Utóbbi éveit pihenő volt a sok hányattatás után, modorával s őszinteségével érdemelte ki az a társas együtt-életet, mely napjait kellemessé tévé. Kitiden, neje mellett van eltemetve meghagyása szerint. A jegyzőség Brettyén fiára ifj. Sándorra maradt, ki jól szorgal-

matoskodván szép házat építtetett a Bodola-féle szeglet telken, s kevés külsőt is vásárolt hozzá. Mint körjegyző a tanügynek s tanítói köröknek érdekeiért sok áldozatot hozott buzgóságán kívül is. Az 1889-ik évben nagybátyja Gönczi András nyugalomba vonul-tával Szászvárosban tanácsosnak lett megválasztva, s most gyerekei taníttatását munkálhatja. Neje székesfehérvári Márkus Anna (Mihályé, nejétől kalocsai Szabó Annától.) Anyja előbb Sártori Józsefné volt, ettől leánya Petronella, a volt képviselő Tavaszi Endréné: ki a korán árvaságra maradt fél nővérét: nevelő intézetbe képeztetvén; a hátszegi Erzsébet Királyné nevét viselő leány iskolában volt alkalmazásban s innen vette el férje, hamar szép családot alkotva vele. A brettyei egyházban mindketten érdemet szereztek, sokszor emelvén a hitközség buzgóságát ének és zenei jártasságukkal, mi annál inkább érdem, mert a catholicának nevelt nő alkotmánya volt a „kalvinista hármónia“ is pár évig. „A kicsin, kevesen hívek, Máthé 25. 21. többre bizatnak meg ezután,“ — pásztór baráti szó ez, ne csaljon meg Lukács 19. 17. és 16. 10. soha az élet olyanokat, kik az Úr dólgaival foglaltatosok voltak.

cseszeliczky Szilvász család.

Az ős Cseszeliczky család magyarhoni, a Szilvász család pedig vagy kolozsvarmegyei, vagy húnymegyei, vagy tán mindakettő egyszerre, minthogy mind kettőben előfordul Szilváshelység, mely adománylevelüknek fő tárgya. Tulajdonképpen a Cseszeliczky név nem előnév, csak azzá van alakítva. A nótázásoknak, családokat s azok neveit megsemmisítő hatalma lehetne oka annak, hogy úgy a „Zylwas,“ mint a „Cheszelytzky“ eredeti nevek elvesztvén előneveiket, az egyikből főmáltassék előneve a másiknak: s mindkettő mellől kihagyassék addigi használt előnevük. Már 1367-ben „Iwan de Zylwas új adományt nyer Miklós erdélyi vajdától, Haczkok ke-rületében, Fel, Közép és Alsó Zylwasra és Zabadfalua fele részére.“
1. Nagy Iván. (Nopcsa cs.) Joannis de Zylwas, Zsigmond király korában, a királynak ajánlott munkájában, a keresztyén vallás öröktartását bizonyítja a reformá-tio előtt 1420. tájt. A családnak egyik tagja: Ambrozius Zylwas de Zylwas, két fiában Gálban és Andrásban kihalván, egyetlen leányát Elenát (v. Ilonát) 1498. Cseszeliczky Mátyáshoz adja nőül, kik a kihalt ág ősi birtokát, Magyar v. Mező-Szilvásnak felét (Kolozsvarmben) II-ik Ulászló királytól fölkerve, adományilag meg is nyerték s ketten impetrálják a jószágot, mindkét rendbeli maradékaikra. Azonban ez, csakis a családnév megalapítására szolgált, mert magát a jószágot még azon évben Farnasi Benedek özvegyével, somkerek-i Erdélyi Ilonával elcserélték Tördamegyében a Mikesjószágért és

Szelistye helység egy negyed résziért. Szilvász-Cseszeliczky Mátyás II. Ulászló király szolgája lévén, ettől 1504-ben, Tördamegyében pusztá-egeresi, magyar-peterdi és az indali részjóságokat kapta. Szilvász Elena 2-szor férjhez ment Geröffy Salatielhez, kitől szül. leánya Bórbára, Kabos Sigmondné lesz. Első férjétől András, János és Imre fiai már Szilvász néven jönnek elé, Cseszeliczki előnévvel. 1540-ben Sz. Sófia, Kendi Mihályné (Kendi Antal al vajda és Vas Kata leánya). 1562-ben III. Sz. János, Izabella királyné alatt, midőn Balassa várait, Diodot és Létát pusztította, a létai várba vonuló sergeivel együtt a légbe röpült, a kivel az András ága kihál. 1593-ban I. Böldizsár, Báthori Zsigmond live, kit a székelység felültetésére küld ki, mivel felébredt gyanu következében, Chasingiriai Tatár Chán parancsot kapott Báthori ellen vezetni hadait. Az ekkor Kolozsvárra hirdetett országgyűlésen a monostori kertben a féltékenykedő Báthori, Gesztivel és Bocskaival tervelték ki az ellenzék elpusztítását, minek következése lett, hogy 1594-ben Báthori Böldizsár, Kendi Sándór és Ferencz, Ifju János, Kovácsoczi Farkas tanács urnak, Kendi Gábór, Forró János, Bórnemisza János és Szentgyedi Deák Gergey közügyigazgató urak, Gerendi János, Lónyai Albert, cseszeliczki Szilvási Böldizsár és Szalánczi György elítéltettek, vagyonaik lefoglaltattak, hogy a kincstárban legyen pénz a török elleni háborúra. Ezek közül Gerendi és Lónyai (Szalárdi szerint) hazájukból kibujdosni rendeltettek, Szalánczi és Szilvász Böldizsár kegyelmet nyertek ugyan, de elzárattak Gyulafehérvárra, a többiek Kolozsvártt és Szamosújvártt kivégeztettek. (összesen 8 v. 9-en?) Ez okon Báthori Zsigmondot is üldözte sorsa azon sok ártatlan vérért. 1602-ben mikor Bástával szakítva Cseh ország felé indulna, az erdélyi nemesek közül Bogáti Miklós, Szilvási Böldizsár, Kamuti Balázs és Vas Ferencz voltak a fejedelem társaságában s mint inasok Kórnis Mihály és Cserényi Farkas. Útközben Trencsénél megszállva, a fejedelem magatartását és vendégeskedését hibáztatták: miért Kamutival a más hármat leakarja vágatni. Kamuti nem tette meg, mert „mindenekben kész szolgája ő felségének, de eféle gyilkosságban nem szolgálhat sok okokért.” 1603-ban Szilvási Böldizsár török földre menekül, olyan volt a kor, hogy ellenségben bizhata inkább, mint hona vezetőibe. Bethlen Gábor is ott volt ekkor; hól Bethlennel szemben a fejedelemség megnyerhetéseért is lépéseket teszen. E miatt az ellenpártban Homonnaihoz fordul: mig végre Bethlen ismét kegyébe fogadja őt Kórnissal együtt erős hitlevél mellett, a segesvári gyűlésen. 1606-ban követ volt a moldvai vajdához, 1607-ben országtanácsos, (22. art. 6. p.) ki 1610-ben ezen minőségében is mint királyi béliő irja alá

l. Nagy Iván. Szilvási Ilona Budáné okl. 86. (mely özv. Thöldalagi V. okm. iratott le. Sóos Antal által.) — Nagy Iván.

l. Erd. orsz. tört. Szilágyi S. I. 345.

(l. Geszti cs. mely tervet nem osztotta, mutatja halála is.)

l. Bethlen F. hist. III. 466. Szalárdi sir. kron. 19. l. Erd. orsz. tört. Szilágyi I. 442. 443. l.

l. Erd. Tört. adat. gr. Mikó I. 212.

l. Bethlen F. hist. IV. 461. 467. és Erd. tört. Szilágyi II 127.

1. fentti II. 128. és Nagy Iván. azon béke szerződést, mely II-ik Mátyás király és Báthori Gábor erd. fejedelem között létesült. 1622-ben F. Szilvási Péter Deák fő sz. bíró, sok helyen „Péter Deák de Zylvas“ van említve, ki valószínűleg anyjának Valkai Magdólnának örökén jön ismét a Sztrigymellékére Szilváásra. Az azutáni Péter ága, Bálint s gyermekei: Gáspár és Katha mindnyájan Szilváson birtokosok és húzamosan ott is laktak. 1601-ben János az András fia gyalui kapitány, hivatalára nézve pap, kit Báthori Zsigmond megbízásából Napragi Demeter hagyott vólt Gyaluban, a Bástá idejében várőrizetre. Napragi azonban Mihály vajda megbízása szerinti állását Kolozsváron és Gyaluban is elhagyá és Szilvásy Jánosnak így — Zsigmond fejedelemtől sem nyerhetvén sem segílyt sem tanácsot, — felkelle adnia Gyalut és Almást a Csáki István várát Bástának. 1608—10. Balthazar Cseszeliczki de Zylvas s neje Helisabet Pernyeszti a Marsinai rész jószágait eladják Keresztesi Pálnak 600 frtért. 1628-ban ugyanezen Böldizsár neje Perneszi Erzsébet előbb Gálfi Jánosné, azután Keserü Jánosné és 3-szor Cseszeliczki Böldizsárné. (perirat). 1663-ban Bálint neje Kendefi Anna s fiok Gáspár, Bálint Apaffinak pórtai követje. 1668. Bálint f.-szilvási birtokos, hól Péternek is jobbágyai vannak. 1683-ban Buda László a felesége Szilvási Kata nevében admóneáltatja Szilvási Gáspárt, hogy neje javait kiadja a testvér Gáspár, s inti a szolgabíró, hogy menjen el Sz. Gáspárhoz „és ötlet előszer nagy becsülöttel köszöntse, azután mondja neki: a napántól maratt jókat a contractusokkal bocsássa oszlásra, ne költessen, fárasszon ő kme, mert ő klmének könnyü a közönségesből (t. i. közösből) költeni.“ stb. 1687-ben Gáspár és néh. Bálint özvegye Csólnakosi Susánna, V.-Húnyadon, Keresztény-Almásón és Strigy-Szent-Györgyön birnak (iskolát építenek l. Csólnakosi cs.) 1714-ben János Kolozsvármegyében Légenben Lakós, perel Brettyén Gridi Balázsszal valami átadott családi levelekért. Datum Pata 10. X. b r i s. Szilvási János. 1750-ben István-nak, Bórnemisza Rebekától született nagyobb leányát Bórbárát, a francia eredetü Dujardin Ferencz ezredes fia veszi el, de ki, férjétől elvált azon vad és vérengző természetért mely a Dujardin családot megbélyegzőleg jellemzi. 1757. b. Györfi Sámuel és b. Bánfi Bóra leánya Györfi Anna, Szilvási Jánosné. 1765-ben János kapitány Patában lakott. 1750. körül II. Böldizsárnak neje nagy-megyeri Keresztesi Susánna Ferenczé, nejétől Béli Katalintól. 1760-ban néh. Bálint kihal. Posteritásai: Púj Jánosné, Mara Kata és Szilvási Sámuelné, Mara Kristina, végül Mara Bálint $\frac{1}{3}$ -ad részben, mely Sz. Bálint javai közt, a Bakoczi rész is ott van. 1779. János fő strásamester, (tán testőrségi?) fiai közül Sámuel költözik
1. Erd. tört. adat. gr. Mikó Imre I. 191. 1. Buda Ádám okl. 148. Buda Miklós okl. 127. Buda Ádám okl. 459. Cserei hist. 109. I. 1. Buda Ádám okl. 166 cs. Buda Imre okl. 373. 1. Buda Imre okl. 241. Buda Ádám okl. 54. 1. fentti okl. 17. 1. Erd. nev. csal. Kövári. Dujardin cs. Nagy Iván. Hazánk tört. k. III. é. f. 3. f. 1. Buda Imre okl. 369. Buda Ádám okl. 118.

ki Patából, ősi birtokukból először Brettyére, neje Mara Krisztina jussán, hól azonban s a közellévő falvakban már azelőtt is voltak a családnak birtokai s hól Sz. Böldizsár leánya Bóra, Naláczi Gábórné, a reá esett negyedrészt 2100 frtért eladja Mara Miklósnak és Bálintnak. III. Böldizsár neje Bethlen Bórbára, a Bethlen^{1.} Buda Imre okl. 289. Mihály comes leánya, kiknek úgy látszik csak 4. leányuk lévén, áruk kihal e század elejéig. 1783-ban cseszeliczki Sz. Bálint főbíró, első neje 1777-ben Buda Ráchel, 2-ik Kendefi Judit. Bálint 1805-ben N.-Osztroi curiáléjában hal el; mely osztroi javai a Makrai és Lukács családokra mentek át. Kendefi Judit a brettyei egyháznak nagy mórónája, a hól a nagyobb harang őrzi emlékét, (melynek felirata: „az oláh Brettyei reformata ecclesia számára önttette árva Kendefi Judit, néh. Szilvási Bálintné 1813. Claudiopoli Fudit Ephr. Andrascheczky). Gyermekük voltak: a táblázaton lévők, kik közül Klára, Bágyoni Miklósné lett s Vályán halt el leányánál Ráchelnél, Buda Jánosnénál. Ezen adatoknak, valamint a család tulajdonát képező táblázatnak alapján, (az 1848-ik évben N.-Enyeden elhamvadott leveles ládával a bővebb anyagok is a collégium archivumában megsemmisülvén) a családfa a következő lesz:

^{1.} ó-brettyei okl. 41.

Zylwas de Zylwas

Pál					Péter				
1. László					I. András				
Balás					Berta- lan kihal.				
Kristóf, Bethlen Kata.					I. Bálint gyulafehérvári prépost. †				
Ambrozius Zylwas de Zylwas.					I. János György »dobokai« elő- nével Bánfi Judit Sigmond kihal.				
Sófia	Márton	II. András	Pál	III. Elena					
Kendi	nótázva	nótázva	kihal.	András.(Ilona)					
Mihály.	1538.	1540.	kihal.						

Elena (kiben a Zylwas de Zylwas család kihalóban van.) 1498-ban férjhez megyen Cseszelitzky Mátyáshoz, ki nóva donatió útján a régi Zylwas család fiat-illető birtokait megnyervén fel veszi a Cseszeliczky-Szilvásy nevet. (Elena 2-ik férje Geróffi Salatiel).

A család ezen összetett néven szerepel:

Cseszelytzky Mátyás

1-től		II. János				I. Imre		2-től	
IV. András		peterdi Hosszuaszoí				Mihala Ilona		Bórbára	
Somlyai Judith		Potentia						1. Kabos Sigmund.	
III. János	István	István	Erzse	V. András		II. Imre		2. Harai Sebestyén.	
†	†	Eheni Kata	Thoroczkaí	1. Valkai Magdólna.		Imre			
			János.	2. Jankafalvi Magdólna.		Thórdamegye főispánja			
		Ilona férje Pápai Balás.				kihal 1582.			
VI. Andras		Péter		IV. János		Sófia			
somogyomi Thórdai Bórbára.		1. Drugesevics Hórváth Kata.		1601. kapitány, pap,		Amádé Gáspár.			
		2. Haranglábi Margit.		kihal.					
Anna	Bóra	Mátyás	Bóldisár † 1617. főispán	Erse	II. Bálint	Mihály	Erzsébet	István	Madólna
Tórma	Gerőffi	Tatár-	orsz. tanácsos kétszer	Thorocz-	Apaí török követje	de	Tórma	hojosi	1. Szilágyi
István.	Ferencz.	fogóly	nótázva	kai	1662—67.	Gálfalva	Péter.	Bórnemisza	István
		kihal.	Perneszi Erzsébet.	István.	1. Kendefi Anna.	kihal.		Rebeka	2. füzesi Ka-
					2. Csólnakosi Susánna.				tona Pál.
					Gáspár	Kata			
					kihal.	Buda László.			
Bórbára	Péter	Sára †	II. Bóldisár		Drusiánna †				
Dujardin Ferencz	Bánfi Margit		nagy megyeri						
			Keresztési Susánna						
Miklós	Zsuzsánna			János fő-strásamester 1779.					
kihal.	Rác Péter.			1. czegei Vass Susánna.					
				2. Keresztúri Erzse.					
				3. Inczédi Klára.		(Folytatás.)			

I-tól. III. Bölczsár Bethlen Bórbára.	II-tól. Judith patai Darvai Ferencz.	3-tól. János 1765. kapitán cs. kir. őrnagy regalista, kihal.	Sámuel Mara Kristina	Ádám kihal.	Kristina 1. Kuun Gáspár. 2. Mara Izsák.	Juliánna Napradi István (kinek 2-ik neje Tórnya R.)
Zsuzsánna Naláczai Dániel, Jánosé.	Bóra Naláczai Gábor.	Ilona Bydeskuti Ferencz.	Erzse Száva Sándor.	Bálint † 1805. N.-Osztrón. főbíró-alispán Hvmben. 1. Buda Ráchel 2. Kendeffy Judith † 1815.		
I-tól. János Németi Anna pataki birtokos.	Miklós Trausner Katalin † 1814.	Klára Bágyoni Miklós.	II-tól. Anna Makrai Sándor, Sigmondé, Telpestesen.	Ráchel dems. Lukács István Demsuson.	Susánna dems. Lukács József. Rózália Púj Elek	Farkas † 1826. somogyomi Thórdai Katalin Ó-Brettyén. Károli Buda Ádám. Elek. Farkas. †
	Miklós 1. Tővisi Susánna. 2. Gedő Anna.	Ráchel Buda János	Károly. Károli Barcsai Ákos.	Susánna. Brázovai E.	Farkas Púj Borb.	
			sz. 1816. László † 1885. főbíró, törvényszéki elnök. 1. sz. 1819. Bálint Mária † 1845. 2. bj. Hegyessy Amalia † 1854.			Sándor Imre † 1822.
Ida p. Hórváth Gábor.	Giza b. Kemény Géza.	Béla gr. Vass Antónia.	Katalin †			küüllőmegyei főispán. Fróniusz Katalin † 1890.
	Carola. Margit.		sz. 1841. Gizella. Gillyén Árpád cs. kir. kamarás.	sz. 1845. Ilona i. g. Buda Károly főszolgabíró.	sz. 1851. Aladár Ó-Brettyén. Szilvásky Zerna Sándoré.	Zerna Sarolta Szilvási Aladár Baranyi Lajos. Lászlóé. M.-Vásárhely.
			Ilona	Lajos.		Katinka. Tibor. György.
			kordai Igaz Kálmán paráczai birt.	Böldizsár † 1882. másfél éves.	Erzsébeth. Judith.	

1814-ben elh. Miklós neje: Trausner Katalin Patában, s férje azt írja levelében Buda Ádámnak: „Oh! bár én 13 s elmaradt árvája 4 esztendőknél tovább lehattunk volna velle bődölgök, de kit, mint kedvest és féltöt szívem mélyére rejtettem vala, onnan is kiszakította a mulandóság vas törvénye, hogy megvegye terhes adóját s azt mivelje, hogy véres könnyek fakadjanak helyéről“

1. Buda Ádám
okl. 41.

stb. 1818-ban Bágyoni Miklósné Szilvási Klára és Szilvási Miklós, apáról egy testvérek, patai részjószágaikat 3 részre osztják és pedig úgy, hogy a 3-ik rész, a Kendefi anyától való gyermekekre szálljon, mely mellé veszik az anyai részt Tustyán és Osztrón is ily képpen:

1. Sz. Annának jutott az osztrói, tustyai egyik rész, de, mint-hogy épület nincs rajta, tóldásul pénzt és a kernyesdi pórtiót kapja fűrészmalommal.

2. Ráchelnek jut az osztrói másik rész, a Galaczíval s pénz és a szárazkaláni pórtió is.

3. Susánna árvája: Lukács Rózáliának jut, Osztró, n.-kispestényi részek.

4. Farkasnak jut Ó-Brettye, pénz és a kitidi részek.

5. Károlina árváinak: Buda Eleknek és Farkasnak a patai rész és pénz. a. i.: Árva Sz. Anna Sz. Ráchel, Sz. Farkas, Lukács József, Balia Ádám (ez utólsók tótóra.)

1. Buda Elek
okl. 280.

1826-ban elhal Farkas, élte férfi korában, nem vólt hosszú életű: kinek 3 gyermekkel elmaradt ifjú neje, Eöry, vagy Öry Farkashoz ment nőül, s a még iskolában tanulni akkor kezdő 2 életben maradt fiú, ezen mostoha apa által taníttatott N.-Enyeden. Öry Farkasnak egy fia Béla Thórdai Katalintól való, ki jelenben honvéd őrnagyi nyugdíjt élvez. Öry a 40-es évek előtt elhalván nejével együtt a két Szilvász fiú korán teljes árvaságra hagyatva tanóltak N.-Enyeden — szinte szükösen a szép birtokok mellett: hól Hegedüs Sámuel és id. Szász Károly hires professzorok vóltak tanítóik. Innen M.-Vásárhelyre a Táblára mentek, hól Lászlónak ügyvédi bizonylatát vargyasi Dániel Elek kir. tábl. praeses és tancsi Földvári Farkas írják alá. A két testvér ezután külön válik. László Húnyadmegyei lesz, ki 1841-ben brettyei gazda,

1. Szilvási L.
okl. 19. 4.

1. fentti 22.

m. aljegyző, székbiró s 45-től szólgabiró s épen a forradalom kiütésekór m. főjegyző. 1848 9-ben a haza fölszabadítói közt látjuk, mint nemzetőrt, Kossuth-húszárt és Mátyás-húszárt, ki a krasznai ütközetben jelen van. Innen haza jöve, mindenét hazafiatlanúl földülva találta Brettyén, hól 2-or kelle, jószágát újjá alkotnia. Az absolutizmus alatt hivatalt nem viselt. A br. Nopcsa Ferencz főispánsága alatt azonban főbirói tisztet vállalt Hátszeg vidékén,

mely állás a törvényszéki elnökséggel is egybe volt kötve, de mely állásról politikai nézetkülönbség miatt lemondva, az alkotmány visszaállításáig visszavonulva látjuk őt. Új aera kezdődvén, az új főispán gr. Kuun Gothárd alatt, a Maroson innen kerület főbirája lett, s a gróffal való hazafias barátság és rokonszev megújultával, emelve érezte tettejét is hona javára működni. Ezután, bár az alispáni székkal meg lett kínálva, nem vállalt hivatalt, hanem a közügyeknek élt s a megyei tények hű harczosai közt, mint bizottsági tagot, sok megtisztelő állás érte. Ezen tényekről tesz tanúbizonyságot a m. kgy. jkben látható emez emlékezés ő rólla halálával: „Őseinktől örökölt szép és kegyeletes szokásnak hódolva, legyen szabad azon derék, kiváló férfiakról megemlékezni, kik míg közöttünk éltek, szeretett Hazánk, Megyénk jóllétének szentelték egész munkásságukat. A kiválók legkiválóbbjának cseszeliczki Szilvász Lászlónak, megyénk egykori főbirájának, törvényszéki elnökének, k. i. biz. tagnak, de mindenek felett törhetlen hazafisága által tündöklő eme páratlan férfiúnak — múlt évben történt gyászos elhunyt — törvényhatósági testünkön mindenesetre a legfájdalmasabb, legnagyobb de egyúttal legmaradandóbb hézagot ütötte.“ A megyei protestánsok részéről is, az ő buzgóságának jutalmául mint főgondnok volt kitéüntetve, ki a megyei és Erdély kerületi gyűlések alkotásaiban tevékeny. Az ó-brettyei egyház őt vallja 2-ik alapítójának, melyet gondnoksága tett vidéke büszkeségévé. S az a templom, melyet apai nagy anyja Kendefi Judit s ennek apja K. Miklós: vallásos buzgóságból emeltek volt, ma éke a Kendefiekkel rokon Szilvász családnak, mert kegyeletes érzés tartja fenn, mely jó sáfárként az emberiség üdvére kamatoztatja a rá bizott tálumokat. A mi családi életét illeti sok öröm, sok fájdalom poharai . . . . tán mind azon egy főrrásból merülnek meg. Első neje Bálint Sámuel kir. tanácsosnak 2-ik nejétől Gilyén Klárától való 19 éves leánya Mária, kivel szép vagyont nyert s boldog családot alkotott. Az 1845-ik évben nejét elveszítvén, 1850-ben vette nőül borosjenői Hegyessy Amáliát, kinek szülői Elek és Szűcs Klára voltak (s ez utóbbinak 2-ik férje Kakucsi Elek Húnyadm. alispánja, ellenzéki követje volt, kinek mostoha leányaként szerepelt Hegyessy Amália.) Ezen neje is rövid életű s 1854-ben már elhalt. Első nejétől való Sámuel fia kis korban elhal. Két leánya Gizella és Ilona, mint anya nélkül maradt árvák a forradalomban előbb Húnyadon, azután Magyar Igenben voltak elrejtve nagynénjük Récei Elekné, Buda Czeczilia által, ki e kis és reá bizott 3-5 éves árvákat Isteni erő által a kert bokrai alatt menté meg erőss télben az oláhok dühétől, épen akkor, mely órában férje és

l. megyei jegyzőköny 1886. év.

21-éves fia azok vérengzésének lett áldozata. Második nejétől fiai Lajos és Aladár maradtak ismét anya nélkül. Nagy fájdalom volt apai szíven az a seb, melyet 1862-ben Enyeden elhalt szép reményű Lajos fiának elhunytá okozott. Hogy Isten ne vegye gyengeségnek e fia iránti mély bánatát, 1000 frt alapítványt tesz, egy az I. gymnásiumban tanuló húnymegyei szegény ns. fiú jutalmazására tanulási segélyére: fönttartván a családi vélemény kikérését — az oda — ítélesben. Sz. László egyénileg typicus alakja volt az egyenesség, rideg igazság, szigorú józanság, rendtartás, következetesség szépen kimagasló elveinek, melyek gyakran hidegségbe, túlradó aprólékosságba csaptak át legkivált olyan esetben, ha újmódi divatosságok jöttek kérdés alá. Megmagyarázhatatlan az emberi lélek, a hól az: „a meghatározás keretébe kell hogy elterjen.“ Tán, minden ember lelkében van egy olyan különösség, mely örökké titok marad előttünk és ez az, a mi a rokonvonások közt mégis sejtelemszerűleg, ködborulatként mint végső ok soha nem lessz láthatóvá. Hiszen a kiváló ember útja nem egy titkos vonásban, hanem gyakran egy egész kis világban határozodik meg, melyhez önerején törte meg azt az utat, mely ideálja lehete. A szigórt ezért: aval éreztette, kit leginkább szeretett s arról volt megíthető vonzalma valaki iránt, ha foglalkozott vele bírálataiban..... Nem titok-e ez, mely sirba száll el?.....

Miután Rakovszky József kalán-telepi és Grill Ede hátszegi jeles orvosok tanácsolták: Pesten keresett gyógyírt, valamint Herkulesfürdőn is, de már hiába, erősebb lett a baj az erőnél, 1885-ben 69. évében halt el s brettyei curialéjának a föld-lépcsőzetek feletti régi sírboltjában, neje és Lajos fia mellett pihen.

Gyermekei közül Gizella, a 70-es években elválván Gillyéntől, Brettyén apjával lakott, kit Ilonával együtt Temesváron nőképző-intézetben neveltetett a kor és rang színvonalának megfelelőleg, de a háziasságnak feltétlen szemelőtt tartásával. Fia Aladár Enyeden, Szebenben és Pesten tanult jogi pályára, s mint m. tiszteletbeli aljegyző és tartalékos hadnagy korán nősült, Kükküllő menti Szász-Vesződi birtokára telepedve, de atyja életében már Brettyére költözve. Most mint nagybirtokos, közíg. biz. tag és több tiszteletbeli hivatalok viselője az ősi birtokban a végrendelet tenora szerint egyedül maradt, a leányok Húnnyadon, Sólmoson kapván ki részöket berendezéssel, mely utóbbi helyen a Déva-Brád közlekedő útján levő marosi hajó, szép egy ezer frtot jövedelmezett egyen-egyen, míg 1888-ban a megye azt megváltva 25 ezer frttal fahidat építtetett a Marosra a közügy előnyére.

László öcse: Sándor Dicső-Szentmártonban lakik. Ifjú kora

óta külön helyen lakott elvevén Fróniusz Katalint, (kinek ősei 1583-ban Báthori Istvántól nyerik nemességüket; s családjuk, mint magyar hazafiak, hivatalnokok, orvosok és katonák említettnek.) Küküllő-megyében a 70-es évek táján volt főispán, hól több tiszteletbeli állásokat visel, mint pl. a refórmátusok megyei főgondnokságát stb. Két leánya közül a nagyobbik, bátyjának fiához Aladárhoz ment nőül fejedelmi dispensációval, Sarolta pedig biharmegyei Baranyi Lajos hivatalnokhoz, ki jelenben M.-Vásárhelyt van állomásban.

1. Erd. nev.
csal. Kővári.

A család czimere oroszlán buzogányt tartva a paizs kék mezejében, mely fölött sisakon korona, s azon ismét fél oroszlán buzogánnyal: foszlány jobbról aranykéssel, balról ezüst vörössel.

Szotyori (Nagy) család.

A háromszéki Szotyori Nagy család a mult század végén jön bé a Sztrigymellékére s e század elején el is enyészik ismét.

Ugyanis 1727-ben Szotyori (Nagy) János kémendi pap volt, kinek leányát Máriát 1753-ban kitidi Balika János vette el. Ezen jogon telepedhettek oda a nevezett pap unokái közül Sz. János ki 1805-ben mint hadnagy nőül veszi. 1-ör Sombori Klárát, a László leányát s 1838. pedig özv. Fekete Ábrahámné leányát Márthát. Ezen özv. Fekete Ábrahámné sz. Fekete Rebeka, mint öreg, beteges nő, eladja javait rákosdi Farkas Jánosnak, úgy, hogy a mig él, évente adjon 50 ezüst firtot s mint nekie tótóra, curátora. mindenben segedelmül legyen. Ha pedig meghalna, akkor a leányának Fekete Márthának, Szotyori Jánosnének menjen.

1. Buda Sánd.
okl. 203.

1. Székely S.
okl. 31.

alpestesi Telegdi család.

A Telegdi család legrégibb eredete Aranyos szék. 1497-ben Stephanus de Thelegd vice wajwoda. 1531-ben Nicolaus de Thelegd vice wajwoda et Siculorum vice comes. 1699. alpestesi T. Benjamin Húnyadm. nótáriussa. 1742-ben 51-ben és 78-ban Gábor kitidi birtokos és v. szőlőgábiró.

1. Benkö Transyl. I. 198. I.
és b. Apor
P. Magy. tört.
eml. 291. I.
1. Buda Imre
okl. 143.

1768-ban Gábor testamentumot ad a kitidi egyháznak 2 szőlőről, egy kaszállóról s pénzről, Csáki Gábor és Zejk Sámuel assesorok előtt.

Buda Ádám
okl. 140.
Buda Imre
okl. 38. 268.
kitidi okl. 2. 39
1. kitidi okl. 4.

A mult században e család történetét a kitidi krónikás pap így írja le: „Alp. T. László nőül veszi Josika László ns. leányát Kalárát, kitől született László és Gábor. László kihal. Az atya halála után Klára özvegyiségre marad s mind a pestesi, mind a

kitídi részét elvesztegeti. Növére Josika Magdólina a jószágból nem vett részt, hanem ezer fírtot érő ezüst és gyöngy pórtékákban kivette részét. Telegdi Gábór, a Naláczi László udvarában neveltetett s onnan katonának ment s hazajöven, az anyja által elidegenített jószágot visszeszerezte, letelepedett Kitiden, elvevén feleségül a Balika Farkas özvegyét, Balia Évát, kitől gyermekei nem születtek. T. Gábór meghalván az özvegy birta a jószágot holtáig. Azután a J. Magdaléna posteritássi succedáltak a jószágban um.: Bágya István, a József fia, és B. János a Mihály fia. Ezen adatokon kívül előfordúl még Telegdi Mihály, kinek neje elh. Déván 1714. A családja ez:

l. kitídi anyak.
60. 61. és
dévai anyak.

ns. Jósika László 1676-ban kikídi birt.

Klára alp. Telegdi László.		Magdólina fej. Bádja János. Baczaáron 1730—40.	
László kihal.	Gábor v. szolgabíró. Balia Éva kihal.	József István	Mihály János-középső.
örökösök.			

A Telegdi család a múlt század utolsó felében elenyészik. Javaik a Bágya familiára szállanak. A Telegdi Gábór nejének, Balia Évának, első férjétől Balika Farkástól maradt leánya Balika Anna ki Naláczi Andrásné lett: nem kapott részt a Telegdi jussból.

dévai Thórdai-Ádám család.

A 17-ik század végén Thórdai alias Ádám György Apati Mihálnál cancellariae követ és 1697-ben János fordul elé. 1754-ben néh. Th. Ádám János és fel. Cserményi Susánna, gyermekeik Sigmond, Anna, Ádám, Susánna periraton. 1727-ben István, mélt. Naláczi Lajosnétől Thöldalagi Máriától pénzt kér kölcsön, hogy jobbágyait kiváltsa. Ugyan a közelebb elmúlt revolútiós időben Th. A. Sigmond és István Török országba bújdostak s haltak el, s javaik a Cserményi család fi ágára szállott. 1731. István neje. Szentmártoni Kata s árvája Ágnes.

A családja a következő:

l. Buda Ádám
okl. 88. 154.

Buda Ádám
okl. 99. 409.

Buda Ádám
okl. 80.

Th. A. János
Cserményi Susánna.

Sigmond	Anna	István † 1732.	Susánna
Ecsedi Cristina.	bel. Vajda István.	szólgabíró.	Markocsán László.
		Szentmártoni Kata	
István	József.	Totesden.	
László, Bácsiban.	Susa	Ágnes	
	baj. Vitán Sándor	Gargócs János.	
	Kitiden.		

1729. István özvegye most szászvárosi Kisvárdai Péter ht. s¹ Buda Ádám előbbtől való leánya Ágnes perel Markocsán Lászlóné, Th. Susán- okl. 99. 100. nával. 1758. Ágnes, Gargócs János h. társa. A dévai előnevű Tör- 284. 106. dai vagy Ádám családnak, Totesden, Rekettyefalván s Bácsiban voltak birtokai, főjóságuk azonban Déván van. A múlt század enyészttével el enyészik e család is, — úgy látszik egy része Török földön, a másik pedig a Sztrigymelléken. — Az utódok ma : Gargócs részen a Buda család, a Vitán családdal, mely utóbbi Déván kapja ki javait. A Gargócs familiával való összeköttetéséből ítélve elő- kelő állásu család volt.

topliczai Toplicza család.

A család előfordul bacsalári és kitidi előnéven is, azonban, hogy ez a hűnyadvidéki Ruda-Gyalár mellett fekvő Toplicza falú- tól veheté nevét, feltehető. A 17-dik században a Sztrigymelléken találjuk őket um. : Bacsaláron, A.-Szilváson. 1675-ben Mihály bir- tokos, Tóbiás is az, ki bacsalári előnévvel él. 1740. id. Dániel, nejével Naléczi Krisztinával, mint kitidi birtokosok jönnek elé, tán a Naléczi jusszon : kiktől a család elágazása ez :

l. Buda Zs.
okl. 296.

id. Dániel — Kitiden.
Naléczi Kristina.

ifj. Dániel	Miklós	Judith	Susánna
szólgabíró.	birt.	1. Kozma Márton	baj. Vitán Péter.
Bágya Judith		kitidi Pap.	
2-or Jórdán B.-né	Gábor.	2. Jancsó István.	
	Miklós. József.		

l. kitidi okl.
79. 61. 21. l.
Székely Sánd.
okl. 51. 52.
Buda Mikl.
okl. 29.

Id. Dániel leánya Susánna baj. Vitán Péterné, Judit előbb 1740-ben kitidi jeles pap Kozma Mártonhoz ment nőül, azután 1750-ben Jancsóhoz, ki ugyancsak kitidi pap volt. Az előbbi sok

oláh nemességet reförmált szónoki adományával. 1810. özv. T. Dánielné, Bágya Judit férjhez megy Baczaláron lakó ifj. Jórdán Bálinthoz. Gábor árvaságban nőtt fel, birtokait gyámok kezelték, de őt nem tanították s oláhok közt nővén fel: magyar érzelmeket sem örökölhett. Ennek aztán fiai úgy 50 éves emberek ma már egy szót sem tudnak magyarul, s családjuk is egészen elenyészett, ránk magyarokra nézve. Baczaláron laknak birtokuk csekély, nevéük letűnt, oláhokká váltak.

toronyallji v. toronyfalvi Törnya család.

Ösi hazája Szörénymegye. A Sztrigymellékére a fejedelmek alatt telepedtek le. Ugyanis, toronyallji Törnya Lázárnak és id. Péternek javai „Zörénymegieben a Törökök által elfoglaltattak.“

1. Buda Ádám
okl. 419.
Buda Imre
okl. 38.

1. Buda Mikl.
okl. 164.

1667-ben T. Péter Zajkányi fő harminczados. Lázárnak lakása Tustya, jobbágysai vannak Valcselen. 1671-ben id. Péter és neje Szemere Anna új adományt nyernek „Haczokon“ Apaítól: Gyermekek: ifj. Péter és Klára, vádi Kopasz Istvámmé. 1679-ben Tökölyi Imre Haczok város ura lesz s elhalván az öreg Péter, ifjú T. Péter és Kopaszné succédáltak; de kiknek javait Tökölyi elveszi s nővéreinek Tökölyi Évának és Catharinának adja, kik aztán visszabocsátják ugyan Péternek és Kopasznének ha évente 20 negyvenes-edény bört szolgáltatnak nekik, (annuatim 20 vasa quadragenaria vini eductari valeant) Elhalván ifju Péter is, javaiban özvegye Kopasz Sára maradt, ki 2-or férjhez ment Boér Simonhoz 1696-ban s minden javait, mely 10 ezer frnyit ért, a cath. egyháznak ajándékozza, azon esetre, „ha fia nem lenne.“ Azonban született Boér András, mi által a végrendelet erejét veszíté. Azután Kopasz Judit (k. István s Törnya Klára leánya) a Nalácsi István neje, néh. fivérének, T. Péternek javait elfoglalja, azon okon: mivel e fia halála után az ők anyjukra id. Péternére, Szemere Klárára kell, hogy szálljon a Hármás Törv. K. I. R. 47., 48., 67. és 98. szakaszai szerint. Ekkor Boér András 500 arnyyal megváltja nővérétől a hátszegi részt s leköti a hátszegi kath. egyháznak 7 ezer m. frtéért. 1682-ben Törnya Péter vice ispán s hátszegi birtokos. 1702. toronyf. T. Lázár tustyai jószágában testamentumot csinál, mely ez: „Első feleségét Romosz Erzsébetet (id. Andrásé) mikor elvette, telepedett Tustyára. 2-ik neje Púj Anna, Gáspáré: Fia, első nejétől Tamás. A hátszegi házat javaival együtt hagyja kisebb fiának Istvámmak. 7. p. 2-ik neje sok lábas jószágot vitt, lovakat, ökröket, teheneket apjától, 8 béres ökröt, kocsit, miért az neki marad.“ Egy leánya Klára, más Anicza. 17. p. „A

1. Buda Mikl.
okl. 164.
Buda Ádám
okl. 573.
Buda Imre
okl. 341.
Buda Elek
okl. 278.

mi kevés pénzbeli költségem volt magam mellett, azt ezekben a háborúságos időkben, hól egyre, hól másra elköltöttem, hanem nagyon most csak 10 Tallér, melyet disponáltam temetésem alkalmatosságára. Azért átok alatt hagyom, mint hogy igaz lelkemszerint mondom, fiannak Tamásnak. az mint megmondottam, senki az feleségemet ne fojtogassa, hitre se kényszerítsék, mert annál több nincsen.“ 18. p. Naláczi István Urnál van 200 frt, egyikét hagyja fia István scholabeli tanítására, másikat Tamásnak, hogy a hátszegi fundust megneemesíthesse, ha költség kell érte; ha pedig nem kell, vagy nem lehet, akkor osszák fel a felesége és a két kis neveletlen gyermek között. (A többi pontokban szép birtok, sok berendezés.) 1722. István él, János 66. Miklós 67 éves. 1733. Mihály szolgabíró. 1740—66. József Pestényben lakik szolgabíró. 1777. Dániel neje, hosdái Gálfi Ágnes. 1758. István elh. Lesnyeken. 1799. elh. Sámuel 67. év. 1798. Dániel Lesnyeken lakik.

l. Buda Ádám
okl. 140.
l. Buda Ádám
okl. 113. 33.
l. Buda Ádám
okl. 38., 48.,
23. és 97.

A múlt 2 században családi táblázatuk a következő:

1679. id. Péter Szemere Anna.			
ifj. Péter v. Kopasz Sára (2-or Boérné)		Clára v. Kopasz István	
Boér András		Judith	
		Naláczi István.	
János		ifj. N. János.	
† 1800.		Tamás. István. Klára. Anicza.	
Helena		1-től. 2-től.	
Szeredai Miklós.		1. Romosz Erzsébet.	
Anna. Susánna. Bórbára.		2. Púj Anna.	

1843. Józsefnek s Béra Erzsébetnek fia Ignác. József elh. 1875. 64 éves, neje is akkor Teleken. 1844. József és Pál Rózsalia gyermek.: Leopold, Lajos és Miklós.

1864. Ignác és Molnár Rózsalia gyermek.: Mathild, Ödön, Ákos, Vilma. Molnár Róza 1869-ben elh. Teleken, ki szászvárosi professzornak volt leánya, ugyszintén T. Gyuláné a hátszegi szolgabíróné is, ki 1889-ben halt el.

A Tórnya családból újabb időben szerepeltek:

T. Sándor Húnyadon járásbíró, ki a „Tört. Régészeti-Társulatnak“ is irt dolgozatokat.

T. Gyula régi idő óta szolgabíró a hátszegi járásban, szép népes családja van.

Tórnya körjegyző Várhelyen lakott s idős korában halt el 1887 körül.

A család czimere, paizs mezejében kardvégén Török fő, s a kardot tartó kar koronán nyugszik, felül sisakon csak korona.

ponori Török család.

Ősi családja a Sztrigymellékének s úgy látszik, hogy azon feltevés: mintha ez a „Ponori“-ágból szakadt volna el, nem bizonyítható. Amnyi azonban igaz, hogy az okmányokon előforduló „Ponori és Petrik“ családoktól nem választhatók külön gyakorta a „Török“ család nevei. Talán a 16. vagy 17-ik századbéli donatiookban levő összefoglaltatások, vagy azok egysége lehete oka, ezen egymás nevét kölcsönösen használni szerető módórnak. A Petrik család most is létezik Ponoron, Bajesden, egyházi nemesek rendjét alkotván. Ma is beszélnek a régi, pásztorkodással foglalkozó emberek, hogy „Petrikék“ az ők várjokban laktak, melynek rom féléi, ma is észrevehetők Ponor határán. Ez tehát, hogy egy Péter nevű föl vette volna nevét, a mint az oláh telepítések korában ily félé s keresztnévből alakított családnév lett is: nem tudható.

1. Buda Mikl. okl. 493. II. Ulászló alatt 1508-ban a Petrósz és nagybári metális le-
velben előfordul Joannis Tewrek de Nagy Bajesd, mint biztos, de
ebben, a ponori előnévről nincs szó. 1526-ból egy zálogos levélben
1. Buda Sándor okl. 223. „Thewrek Pál és Gergeli“ neveiknél sincs említés a ponori elő-
Buda Imre okl. 284. 85. névről. 1588-ban Tewrek Anna, felső-szilvási Balye Jánosné.
1. Szilágyi S. István később Bethlen Gábor egyik hadnagya volt. János II.
Erd. tört. II. 129. Rákóczi Györgynek pórtai követje s Illyén ezredes kapitánya, ki
a Vaskapunál történt, Barcsai Ákossal való harcban elkésett Rá-
1. Szalárdi Sir. Kr. 302. 270. kóczit seggiteni. (száz év hiány) 1756. Joh. Petrik 46 éves. 1770.
1. Buda Imre okl. 217. Paulus Ponori als Török de Ponor Cott. Huny. alt. supr. Judl.
1. Buda Ádám okl. 171. aláíráson leginkább azért lehet csodálkozni, mert 2 okmányon így,
1. Buda Imre okl. 194. 109. a többin egyszerüen Ponori Pálnak írja magát. 1771. Pon. ifj.
Petrik János szolgabíró, fia Dániel; leánya Jórdán Andrásné. Török
1. Pogány Al- 48. 267. Gábor és Mihály nobiles-birtokosok. 1779. „Ponori Török alias
bertné okl. 13. Petrik Gáspár“ és 1782-ben ismét „Petrik Gáspár alias Török de
1. Buda Imre okl. 38. 171. Ponór“, ugyanazon egy névnél sajátosan használtatnak. 1790. Ponori
Buda Sándor okl. 61. Petrik Gáspár Ponoron birtokos. 1795-ben pon. Török Gábor 1810-ig
1. Buda Imre okl. 376. registrator commissarius. 1796-ban nél. Vadas Mósesné, Barcsai Ju-
Buda Károly okl. 34. lianna végrendeletén p. Török János ns. Hvm. perceptora és p.
1. kitűdi okl. 10. Török Jánosnak, Götsi Bórbárától gyermekei ezek: Sámuel, József,

László, János, István, Miklós és Ferencz, mint a kik 1792 és l. dévai anyak. 1808. közt születtek.

E fentebbiek után a családja a következő: (hiányosan.)

I. ág.		II. ág.		
Török, János, szolgabíró.		Török Pál, megyei levéltárnok és m. aljegyző. 1848 előtt.		
Árpád főszolgabíró.	Körnélia Apáti István honvéd alezredes.	Bágya Róza Ferenczé.		
p. Ponori Vilma, Istváné.		Eszter los. Herczeg Ferencz Kitiden.	Róza ns. mületicsi Allaga Géza.	Nina (elv. özv.) gyergyó alfalvi Győrfi Sándor gymn. tanár.
Béla, jogász.	Árpád. Géza.	III. ág. Tewrewk József		
		Emil. Aurél. Árpád tanárok Pesten.		

A II-ik ágon Pálnak csak leányai vannak, kik közül Eszter, losádi Herczeg Ferencznek 2-ik neje volt; Nina mint elvált özvegy Búziáson tanítónő, de birtokait, mely apjáról maradt Kitiden, eladta (mely a Naláczi György-féle birtok.)

A III-ik ágon József, ki magát Tewrewk-nek írja, a forra- l. kitidi okl. 53. dalom táján több történeti közlőnynek volt munkatársa és szerkesztője, Pesten lakik és fiai mind tanárok lettek.

Jelenben tehát a Szrigymelléken csak János ága lakik Ponoron és Pujon, mely utóbbi helyen Árpád főszolgabíró, kinek jeles fiai tanulók. Apáthiné Kolozsvárt lakik.

Bácsiban is van e családból egy ág, mely szintén ponori előnévvel írja magát; — de hogy mikor vált el ponori lakásától, nincs adat rá.

felső nádasdi (Hongór) Ungur család.

A régi Hongór, Hungór vagy ujabban Ungur családról kevés adat van. Tény az, hogy tiszta magyar család, melyről hiába képzel bárki oláh eredetet. Felső-nádasdi Ungornak Hvmben f.-nádassd birtokára Húnyadi új adományt ad. Dat. Temesvár 1447.—1457-ben l. Teleki Húnyadi csak Húnyadi meghagyja az erdélyi captalannak, hogy f.-nádassd Hungurt, a Péter fiát, kinek részére az ősei s maga által is békében birtnak állított f.-nádassdi részbirtokára nézve Hvmben új adományt adott volt, törvényesen iktassa be. 1458-ban I. Mátyás király meghagyja az erdélyi captalannak, hogy nádassdi Ungur Jánost és testvéreit Pétert és Sándort Hvmben eső Nádassd helységre felerészébe, minden tartozandóságával törvényesen iktassa bé; mely

Teleki Húnyadiak k. l. 43. l.

l. fentti II. 496. l.

1. fenti III. rész jószág Húnyadvárától szakasztassék el, említett Ungur János
94. l. hű szolgálata fejében. nád. Hongor János és Miklós osztályosok az
1. Arka-család. Arka családdal 1490-ben. Egyéb adatom nem volt.

bélteki, szancsali Vadas család.

- A Vadas család Küküllőmegyének Szancsal nevű falujától írja előnevét, a Sztrigy mellékére a 18-ik században telepednek be. Régi ns. család, melyből Mihály a Báthori-Békés-féle pölgárháboruban, mint Báthori hive, Fogaras bevételénél Bánfi György mellett a gyalog hadak kapitánya volt, mikor Békés Gáspár csak úgy menekülhetett meg a vár körülzárálása elől, hogy lovára a patkót fordítva verette fel. V. Gábor, meghitt embere volt Csáki cancellárnak a fejedelmi udvarnál, Bethlen Gáborné, Brandenburgi Katalin uralma alatt. 1731-ben szancsali V. Pál felesége Simon Mária a désfalvi S. Gábor leánya, Aradi Máriától, kinek apja Aradi (György, anyja Bórbátrvizi Mária) 1753-ban Mózes, úgy jön elé egy periraton mint a Pál fia, de Béltek, kinek anyja Simon Mária a fennebbi. Ugyan ekkor Mózesnek felesége Bobik Kalára, kitidi B. Moses és Nagy Mária leánya, kik állandóan a Sztrigy mellett Baczaláron laknak. Ezen családról a kitidi krónikás ezt írja: „A néh. Aradi Györgynek elvevén feleségül egy leányát (t. i.: Máriát) küküllőmegyei désfalvi Simon Gábor, kitől való Mária leányát vette feleségül Ua. vmben Szancsalba resideáló Vadas Pál uram, ki is eljövén Hvmbe, a felesége jussán Baczaláron házat épített s itt lakott aztán többire. Született csak egy fiok Móses, ki is az én bejövetelem előtt nőül vette Bobik Móses árván maradott leányát Kalarát, kit is Mara Miklós úr tartott s adott is férjhez. Ezek 18 esztendőig magtalanok voltak, osztán született egy fiacskájok, kit én kereszteltem 1764-ben Istvánnak, ki mostan is él házasságban, M.-Sólymoson, édes anyától maradott jószágában. . . . . Másodszor meglázasodék V. Móses úr, elvevén a néh. piskii Barcsai János úr leányát Juliát, kitől születtek Kalára és László. Ezeknek születések után meghala Szancsalba Vadas Móses úr és eltemtetett Baczaláron, én prédicáltam egyet, mást Herepei István uram Losádi akkori pap. Csakhamar meghala László fiacskája is. Itt megjegyzem azt is, hogy a 2-dik feleségével Barcsai Juliával gyönyörű kő házakat kezdetek építeni, az egész alatt bálthajtásos pincze s a házak és konyha is bálthajtásos. A nagy szobából ki jöve szép filegoria és folyosó, melyek V. Móses úr éltében mind elkészültek. Karácson előtt halt el, holt tetemeit lehozák Baczalárra és mikor készülnének a temetésre, Barcsai Sigmond ifjú úri
1. Erd. tört. Szilágyi Sánd. I. 398.
1. Kemény János önéletr. 188. l.
1. Buda Ádám okl. 44. 113.
1. Buda Imre okl. 205.

ember, az asszonynak egyetlen egy fiu testvére vette vólt fel a gazdaságot, ki is ott főrgolódván a temetés terminussa előtt harmadnappal, vacsora után lefeküvén, egykor csak fel kél ágyából és a szíve tájékát kezdi keservesen fájtatni s reggelig meghal, kinek meghidegedett tetemei felett együtt esett a temetési keserves pompa. Két koporsó egymás mellett lévén, csak annak szemlélése is megindította a szívet.....Az actiók végben menvén Bacsaláron, a testet elvivék a piskii kriptában. Barcsai Julia leányát Kalárát felnevelvén 1787-ben férjhez adá. Várad Gy. azonban nemsoká elhalt, Déván vólt a temetési pompa, onnan vitetett a test a kéméndi kriptába. A Vadas házból elhaltak még Simon Mária V. Pálné Bacsaláron V. Pál Szancsalba, hól, el is temették.

Meghala V. Móses első felesége Bobik Kalára, ki M.-Sólymoson temettetett el. E jóltévő asszony vólt, mert nemcsak a kitidi ecclesiá számára adott szép légátumokat férjével V. Mósessel, hanem M.-Sólymoson az parochia melletti pusza helyével azt kibővítette. Temettem azon háztól egy gidófalvi Gálfi Ferencz nevezetű öreg legényt, ki gyermekségében a collégiumból Bobik Móses mellé ment inasnak. Onnan B. Kalára férjhez menése után ment Vadas Móses úram mellé, hól meghalván, 100 frt vagyona a kitidi egyháznak maradt papi fizetésre. Nb. Ezen jóltévő, Istenfélő embernek Vadas Móses úrnak, igen gyenge fundamentumon állanak posteritássi, mert első szülöttje István tütör kéz alá adatván a jószága tisztartók által coláltatott. Nejétől Both Juliától 7 esztenleig nem vólt gyermeke, most úgy hallom van egy fiok István. V. Klára ifju asszonynak sem vólt gyermeke Várad György ural..... De hatalmas az isten stb.!! 1794. elh. V. Kalára ifju asszony a Várad György özvegye, Bacsaláron, s a dévai templomba temetik el. 1796. Vadas Móses özvegye Barcsai Julianna Déván a papi lakáson végrendeletet készített, melyben szerzeményt hagyja a dévai és kitidi ecclesiáknak $\frac{2}{3}$ -ad részben papi, $\frac{1}{3}$ -ad részben mesteri fizetésre. 500 frtot a dévai, 500-at a kitidi, 500-at a szászvárosi eklésiáknak, 500 frtot a nagy-enyedi kollégiumnak, atyafiak, vagy Húnyadmegyei tanulók segélyezésére. Ezenkívül Déván egy házat is a Víz utczában, melyből ő testvéreit Klárát és Sigmondot kifizette, hagyja a dévai papnak élelmekre.“ ai.:

l. kitidi anyak.
63. 69. l.

l. fennti okl.
56. l.

l. kitidi okl.
10.

Ponori Török János,
kir. perceptór.

seréli Kenderesi József,
főbíró.

Ponori Ponori István,
viceispán.

Ponori Török Pál,
v.-húnyadi urad. tisztartója.

A kitidi egyháznál 1799-ben levő kötlevelek lajstromában

ezen 500 ftos V. Mósesné féle alapítvány, az egyes adósok nevei-
l. kitűzőkl. 27. vel meg is van. (Mekkora alap lehetne ma?... mégis 1881-ben csak
1000 ftnyi alap van, de az sem abból lett.) V. István fia Ádám
és Lajos. Ádám családtalan, ifju korában a forradalomban honvéd
vált s a szerbekkel való Titel-Verseczi ütközetben sórtüzben esett
el 23—24 éves korában, kit hogy a lovasság össze ne tipórjon,
palatkai Gábór Nándor őrmester szűrt át kegyelemdöfőfessel, látván
sebei halálos vóltát. Lajos is honvéd vólt, a báró Kemény Farkas
75. sz. zászlóaljában, honvéd szabadsapatában, mint gyalogos.
Bacsalári szép birtokában gazdálkodott a 80-as évekig, mikor is
Déván nyervén hivatalt, végleg oda költözött, birtokát haszon-
béresek által kezelteti.

Neje Hollaki Czeczilia, leányaik: Jólán, Csóka Antalné, al-
vinczi vólt szőlőgábiróné, kitől elvált, s 2-ik férje Vojth Gerő al-
ügyész Lugoson. Anna a kisebbik pest. Pap Jenő albiróhoz ment
nőül, ki szintén Déván lakik.

Ez után a családfa a következő:

<p style="text-align: center;">Pál Simon Anna Moses † 1770. 1. Bobik Kalára. 2. Barcsai Julia † 1808. } Bacsaláron.</p>		
I-től	II-től	László
sz. 1764. István Both Júlia. 	Kalára † 1794. Kéméndi Várad György † 1790. kihal.	† gyermek.
sz. 1823. Ádám elesik mint honvéd Verseczen.	? Kerecztes Kálmán.	Lajos Bacsaláron birt. Hollaki Czeczilia.
	Jolán	Anna
	1. Csóka Antal v. szőlőgábiró 2. Vojth Gerő alügyész Lúgos.	p. Pap Jenő albiró. Déván

Másfél százados sztrigymelléki birtoklás után a család leány-
ágra száll, mivel Lajosnak fiai nincsenek.

seréli Vajda család.

A s. Vajda, vagy sok helyen Wayda család, a seréli Ken-
deresi családtól szakadot el és származott, a következő módon:

Seréli Kenderesi Miklós.

László kibal 1569.		Sára Osztróvi Bóldisár.		Jank-Wajda Jaxi Orsolya.	
„Seréli Vajga-család.”					
Mihály pap. kihal.	János Boklogfalvi	Simon Pogány Eszter.	Ilona Rusori Mih.	Anna Tusadár	Erzse Tusadár
	Anna.			László.	András.
		Rachel			
	János.	Nopcsa			
		Tamás.			
	Mihály 1670.				
	Púj Anna.				
	János kihal.				

Ezen tabella: a seréli Kenderesi tabellából van átvéve, mely 1. Kenderesi Farkas okl. 4. azonban okmánnyal nincs támogatva.

csekelaki Varsányi család.

A 18-ik században Kitiden birtokos család volt. 1753-ban Varsányi Mózes neje Bobik Éva a Ferenczé, kiknek gyermekeik: 1. fennti 1. Klára és Naomi, ez utóbbi algyógyi Dobai Andrásné.

bajesdi Vitán család.

Régi család a Sztrigy mellékének. 1561-ben János pert főly-
tat a galaczi, fizithi portiókért testvéreivel. V. Jánosnak és Jan-
kulnak 1578-ban Bátori Cristoph fejedelem dónatiót adományoz,
Dat. Kolozsvár. 1689-ben Kristófnak fiai Joanes, Mihály és Bóldi,
kik a mostani hadakozó időben és háborús szűk világban 100 fítot
vesznek kölesön Buda Jánostól. 1722-ben István, mint bajesdi bir-
tokos jön elé. 1764-ben Péter Kitiden telepedik le, Toplicza Su-
sánnát veszi el, ki baczalári id. Toplicza Dániel és Nalácsi Kristina
leánya volt. Ott a Nalácsi-féle jusson épített, s innen a család ez
ágának történetét kitidi krónikás így írja le: „Lévén Kitiden egy
puszta sessiója Vitán Péternének, Toplicza Susánnának, V. Péter
azon épített házat, s Bajesdről ide jöven itt lakott, itt halt meg.
Két gyermekök volt: Sándor és Kata. Sándor az iskolai tanulást
elvégezvén Szászvároson, ott deákoskodott, honnan Márgára ment a
harminczados mellé (ki sógora volt, Toplicza leányt tartott) író-
Sztrigym. Családainak Története.

deáknak. Onnan Dévára Mara Lajos regius perceptór mellé ugyan amannensis v. íródeáknak, s nőül vette Vajda Susánnát. Később visszajő Kitidre, hól processuális szolgabíró lett, de honnan áttetett a Losádi processusba. A leány V. Kata férhez mene borbátvizi Dunesa Miklóshoz, ki görög vallásu.“ Péter fiai közül Sándor és Ágnes Baczaláron bírnak 1813—1823-ban Sándor ns. Hm. alsó kerületének „edjik hütös árvák bírása“ (gyámi iraton.) 1842-ben Mihály Bajesden birtokos.

1. kitidi anyak.
61. 62.
1. Buda Ádám
okl. 95. 118.
1. Buda Imre
okl. 265.

Ezen adatokból, s a családnál lévő iratokból a táblázat a következő:

János						
István			János	András		
Sándor			Péter	id. István		
Gábor			Joannes	ifj. István		
György†	Imre†	Péter	Mihály	Bóldi		
†	†	kitidi, losádi szolgabíró	Péter.	Mihály	kihal.	
Toplicza Susánna.						
Sándor			Agnes	Kata		
árvák bírása			borb. Dunesa Miklós.			
belényesi Vajda Susánna.						
Péter		István				
		kihal.				
id. László.		Déván.				
Árpád.	László.	Vilma	Géza.	Albert.	István.	Gábor.
tanítónő Déván						

A család utóbbi ága árvaságra marad apa nélkül.

Az anyát, tanítónő leánya segíti a család gondjaiban. Lakásuk Déva, hól saját őseik örökén laknak.

galaczi Vitéz család.

- A Strigymellékének régi kihalt családja. Óly főrmán tűnik fel, hogy a kihalt „Galaczi“ és a jelen élő „Buda“ családdal rokon. Johan Vitéz de Galacz és Miklós a Buda fia perelnek Kendefi Mihály és Lászlóval 1499-ben. 1600-ban Vitéz Miklós és Ravazdi György követek moldvai Mihály vajdánál, Báthori Endre alatt. A 17-ik század közepén Vitéz Ferencz családja ez:
1. Buda Imre
okl. kapt.
lajstr. 179. es.
és u ott 364.
1. Erd. tört.
Szilágyi S. II.
5. 26. l.

V. Ferencz

1. Nádudvari Klára, kinek 2-ik férje: Thoroczkai N....

Vitéz Mária
Baresai Sándor
kihal.

Vitéz Anna
Mara Georg.

László   Sigmond

Thoroczkai Agnes
gt. Bánfi György.

Egyéb adat semmi. Úgy látszik, a múlt században már e név nem fordul elő.

vádi Vádi család.

1511-ben Vádi Miklós neve periraton. Egyéb adat e család-^{l. Buda Imre}
ról a Naláczai család bevezető részében van. ^{okl. 179. es.}
^{capt. lajst.}

kéméendi Várady család.

Húnyadmegyének legrégibb családja. Már a 14-ik századból maradtak fenn családi oklevelek, de az 1849-ik évben Kéménden elpusztítottak. János a Báthoriak alatt, tehát 1600 előtt várpáncsnok, unokája István czimzetes temesi bán és pórtai követ, ki 1655-ben feleségével Vékony Annával nyernek új adománylevelet Apafitól (armalis.) 1678-ban János neje Bácsiban birtokos, kinek neje Szöke Sára volt s azután Ferencz, mint Rákoczi hive a kuzuczvilágban, török földre vándorolt ki. Kitiden is lakott e családból egy, kiről a kitidi krónikás így ír: „Ezen Várad-i házat építette Szabó Éva asszony özvegyiségében, elmaradván Nagy Pál uramtól, de benne nem lakott, mivel Rákosdon halt meg. Várad-i Dániel elvevén feleségül Nagy Judithot, magok jöttek beléje lakni. Különben Bokajban laktak és Alsóvárosvízen, hól János és Ferencz gyermekei közül ez utóbbi az ágyból leesett és megholt. Tanulják meg hát az asszonyok, hogy mikor kis gyermekük vagyon, üljenek házukban s neveljék gyermekeiket.“ A családi táblázat Kővári után bővítéssel a következő:

^{l. Erd. nev.}
^{csal.}

^{l. Buda Ádám}
^{okl. 420.}
^{Buda Imre}
^{okl. 61.}

^{l. kitidi anyak.}
^{41. l.}

János 1598.
Bórbély Erzsébet.

Anna
Nádudvari István.

János 1650.
Szöke Sára.

|
N. N.

|
Pál. 1765-ben h. ass.

} Bácsiban

Ferencz
Henter Petróna

|
István

1. Keresztesi Kata.
2. Vékony Anna.

István

András	Mária	Ferencz	Sigmond
folytatás	1. Rusori Mihály	Mária.	Baresai
alább.	2. Cserményi Sigm.	1. Jaxi Gáb.	Mária.
	3. Buda Sándor.	2. Berivoi László.	
		Jáxi Eva	
		Berivoi Pét.	
		id. László	György † 1790. bélt és szancsali Vadas Klára † 1794. kihal
		Susa	ifj. László Anna
		Szentpáli Pál.	I. József Zejk Miklós.
		János főbiró, vice-ispán † 1831.	II. József † 1836.
		Vajna Juliánna.	ítélő biró, orsz. követ.
Elek.	Bórbára.	Albert.	Czecilia. Polixena.
(Berekszóban		főszőlőgabiró	III. József-mártyr
† 1889.)		Apáty Katalin.	1854.
Nándra Tresia			
† 1873.			

András ága, (mely elmaradt :)

György.	Mária	Susánna	Petróna	Sigmond	András	Lajos
	Rusori László.	Bokosnyiczai Pál.	Eperjesi	Pűj		László. Klára.
			Ferencz.	Sára	Agnes	
	Erzsébet	Julia	† Kéménden.	1. Sepri...		
	Berivoi	Csólnakosi		2. Osváth ...		
	László.	József.				
László	Eva	Mária	Ágnes	Pál.	Mózes † 1804.	Agnes Mária
	Kricsovai	Nalácz	Ribiczei		főbiró, táblai préses,	Bablia
	Bénjamin.	József.	György.		insp. cürátor	Sámuel.
					1. Tisza Sára, esk.	
					1755.	
					2. Inczédi Ilona	
					† 1808.	
sz. 1762	Sára. Teréz	Póli.	sz. 1777.	Ignác	Sigm.	sz. 1770. Róza sz. 1781. Bórb.
Makrai Zs.	†	†	† 1836.	1818. főbiró.	†	Ponori Ist. Pűj Sigm.
			kir. tanács. h. főisp.			† 1820.
			1. Buda Róza, Jó-			Ignác. Elek.
			zsefé, † 1816.			
			2. Dobai Eszter			
			† 1852			
I-től			II-től			

Károlyna	Imre	Dénes	Rózsalia	Erzséb.	Ignác	Do-	Albert	Ádám	Anna	Mozes	Gyula
sz. 1804.	sz. 1806.	sz. 1807.	sz. 1809.	sz. 1812.	sz. 1817.	mokos	sz. 1820	sz. 1823.	sz. 1824	sz. 1826.	sz. 1832.
†	†	†	1816-en		sz. 1818.	†	†	†	†	†	†
			arvák								

Az első táblázaton János 1818-ban főbíró és v. ispán † 1831. l. Buda Elek okl. 294.
Fia Elek Berekszóban hal el. Albert főszolgabíró a húnnyadi járásban, ki Jordán Domokos özvegyét Apáty Katalint vette nőül. A A bácsii birtok most reá szállott, mely apjáé volt és valaha egy lehetett a Lúgosi birtokkal.

II. József † 1836-ban. III. József jeles készségű tanult ember, kit a forradalom után az emigrációból hazajöven, a Várad-féle összeesküvés fejeként Kézdi Vásárhelyen kivégezték, l. jegyzetek 74.
politikai gyanu merülven fel ellene is. (Ugyan e tájt végezték ki M. Vásárhelyen is a 3 martýrt: Törököt. Gálfít és Hórváthot szintén politikai ok miatt.)

A második táblázaton a György ága kihal. Sigmond fia Mózes, mint act. m. assessor, főbrói, táblai préses és a kálvinisták tractusának inspectór curátora. Fia Ignác, utoljára Húnnyadmegye helyettes főispánja volt, kinek régiség gyűjteménye Déván megmaradt. A Maros szabályozására sokat tett s mintitélő bíró kir. tanácsosi címet is nyert. Első nejétől csak 2 leány marad életben Albert törökföldön volt 49 után s haza jöven Kéménden halt el, úgyszintén Gyula is. Az Ignác régiség gyűjteménye Ádám fiára maradt volt, de kár, hogy külföldre vitetett, több felé osztva. Niucsenek meg a táblázaton az 1786-ban elhalt Miklós, Gyulaianus kadét. 1793-ban elhalt Ágnes, ki d. Nagy Sándorné Bácsiban. V. Antal, kinek neje Kenderesi Anna 1830-ban. A család czimere: paizs ezüst mezejében fél kar karddal, melyen török fő van átdöfve, s a sisak felett nemesi korona.

váralljai Várallyai család.

A Sztrigy melletti Vár-allja faluról vette elő nevét. János 1629-ben „Varalliai-nak“ írja magát és Berekszóban Hymben lakós. Javai vannak Zarándmegyében, „Lyagai“ portióban melyet elad lktári Bethlen Jánosnak. Várallyai Lőrincz II. Rákoczi György udvari papja volt ki a lippai győzelemnél mikor Chinán basát legyőzték, ideje id. Gr. letérdelve tarta könyörgést. 1712-ben V. István a kálvinisták esperese Húnnyadon. Több adat nincs. Ezekből azonban látható, Szilágyi I. 273.
l. húnnyadi anyak.

zalasdi Zalasdj család.

A sok század viharaival daczolni tudó Húnnyad-vára, a kis Zalasd pataka mellett fekszik, mely vártól nem messze áll a falu, mellyel e család elő- és törzsneve kapcsolatban van. 1414-ben

mekeire nézve. E Pétertől a táblázatok szakadatlan kimutatásban önnök le, melyek szerint Péter fia Menyhárt 1360-ban, kinek Szentgyörgyi Apollinától ismét fia Péter, kinek László waída, Fel- és Alkziden, Akloson 1372-ben adományoz, s ki Nikápólnál jelen van. Ezen Péternek két fia van, um: János 1446-ban húnnyadi kenéz, ki Péter nevű fiában kihál; más fia László, kinek 1444-ben Zejkfalut adományozzák, ki a Zejkfalvi előnevet is fölveszi.“ Ez látható Húnnyadi János kormányzónak azon iratából, melyet 1446-ban Illyésnapján Húnnyadon adott ki, épen akkor, midőn mint gubernátor a pesti gyűlésről Húnnyadra érkezett, s melyben „Zayk de Zaykfalwa“ tiltó parancsot nyer, hogy Zaykfalva határán lévő erdejéből, senki fát vágni és vinni ne merészeljen. „Fennti Lászlónak fia István, (1484.) kitől a család kétfelé ágazott, az egyik Miklós nevű fiától jött le a múlt századig, a más ág, János (1494) nevű fiától, kinek fia István, kinek Miklós, ki, mint egy akkori oklevél bizonyítja 1526-ban Zapolya csapatvezére, ennek Dósa Katától fia Mihály, (1542.) ki a Zayek nevét, „Zejkre“ cserélte s családját refórmátussá tette; ennek, erdélyi vajda Balassa Imre leányától fia János, 1575-ben Báthori István fejedelem ezredes kapitánya, ennek ismét János, a ki 1605-ben Bocskai alatt Dévavári főkapitán, ennek Mihály, kinek iktári Bethlen Sófiától Péter, kinek Bórbátvizi Judittól Miklós, kinek Kendefi Sófiától László, kinek Baló Máriától a táblázaton látható családja következik. 1615-ben egyik Miklósné, Bukúr Bórbára, ki Osztróvi Miklósnétől, Berendi Annától örökölt jószágokat. 1618. Miklós neje Palatics Klára (a Barcsai Ákos fejedelem anyjának, Barcsai Sándórénak, Palatics Erzsébetnek nővére) és leánya Z. Susánna — perirat. — 1631. Z. Miklósné, Bórbátvizi Judit, kiknek fiók László s gyermekei ezek: Miklós, Mózes, István, János, Péter — osztálylevél. — „1697-ben László lévél Buda Jánostól 375 fítot, melyből 20 czikeny arany, a többi magyar arany, mellyel kiváltja Kitid faluban jobbágysáit, attyafiaival, unokaival, belső és külső földeivel, marháival együtt, diodi Oknár János feleségétől, Cserei Kristina asszonytól. Dat. Bórbátviz. Zeyk László.“ 1733. Miklós, a László fia Bórbátvizben lakik 47 éves. 1740. Mózes, ns. fehérm.-alsójárásí főbirája és főispán. 1738. István vice-ispán. 1774. Dániel Kéménden lakik, Sámuel Sztrigy-Szent-Györgyön családós: Dániel Szebenben és M.-Vásárhelyen hivatalban van, kinek Sámuel bátyjához írott levelei vannak. A család sztrigy-szentgyörgyi ágáról a múlt század közepétől kezdve a kitidi krónikás pap ezt írja: „A Zejk házában találtam (t. i. 1752.) az elmaradott kegyes, Istenfélő Barcsai Kalára asszonyt, a Zejk István úr özvegyét, két, kedves, igen jól

1. Erd. nev.
csal. Kövári.

1. Buda Esaj.
hist. Lex. III.
161. l.

1. Erd. nev.
csal. Kövári.

1. Buda Imre
okl. 312.

1. Buda Mikl.
okl. 167.

1. Buda Elek
okl. 200.

1. Buda Imre
okl. 372.

1. Buda Imre
okl. 195.

1. Buda Imre
okl. 27. 193.

Buda Elek
okl. 260.

1. kitidi okl.
17. 21.

revelt gyermekeivel: Sámuel és János úrfiakkal. Sámuel nőül vette, az édes anyja tetszésből mal. Kendefi Miklós és fel. Nalácsi Judith leányát Sárát 1762-ben M.-Brettyén, kiktől származnak: Ágnes, István (és Sámuel. †) Meghala az édes atya 1775-ben, kinek meghidegedett tetemei felett én prédikáltam, Fogarasi József szászvárosi pap órált. E drága jó úri ember volt. . . . azonban neje azután vesztegetni kezdte . . . . jó kegyes és vallását szerető férje halála után catholizál, elvivén magával Fehérvárra két gyermeket Ágnest és Istvánt . . . miért harag támadt . . . azután ő maga is catholica lessz, papot tart, kinek dézma fizetést ad stb., melyek miatt szegénységre jut . . . . hintó, 3 szekér, egy pirocsel (?) egy lógó kocsí, ezen szokott az úr járni Dévára, míg tiszteségben volt. Ezen kívül a mácsói, nagyoklói, nádasdi s egyebüvé kiadott pénzt mely bór interesre volt kiadva mind felvette, de nem volt elég, még jószágot is adott el stb. . . . A gyermekek felnövekedvén, a leány az apácák közt, a fiú a püspök úr és papok vigyázások alatt, hazajövének s az idő eljőve, a leány férhez mene egy Brassóból származott Benedikti Leopoldhoz, ki Szászvároson postamesterségi hivatalban volt. . . . A fiú Zejk István katonának ment. A néhai Z. István 2-ik fia János, igen jól végezte iskoláit, a cancelárián is jól perficálván magát hasznos tagja lehetett volna a közönséges társaságnak, de hamar ifjan meghala. Felesége Nalácsi Dánielnek, a Szilvási leánytól született egyetlen leánya Bórbára jó gazdasszony volt s szép jószága is maradt az attyáról Pestényben, hova szép udvarházakat építtetett. Az édes anyjának Rápólton, Patában, (Dobokam) Zabolán (Háromszék) a férfinak pedig Zejkfalván, Németiben, Kéménden és Besztercze vidékén Sófálván stb. voltak jószágai. Igen jó életet éltenek együtt, voltak s maradtak gyermekei is. Az asszony hala meg elsőbben, azután Zejk János úr, az oláh tumultus kezdődése után csakhamar, akkor tiszteségben volt, vice-ispányi hivatalban. Az öreg Zejk Istvánné temettett el Kéménden 1769-ben.“ 1770 80. Z. Dániel consiliárius. 1775-ben Z. Sámuel testamentumában növendék fiának Istvánnak hagyja összes javait, Solyom János kitidi papnak 50 frtot, a papnénak is 50 frtot hagy, mivel házához jó indulattal voltak, a zejkfalvi és kitidi egyháznak papi fizetésre 200 frtot stb. Datum Sztrigy-Szent-György, ai Kendefi Miklós, Zejk András. 1799. Z. István özvegye: Jesenczki Rózália, leánykája Anna. Ezen István 1784-ben Hym. vice-ispánja, az oláhok insurrectiója alkalmával Déván a várba szorult s meghalt hirtelen. Előbbi András neje Pogány Józsefa. 1796. Dániel ítélőmester, főkormányshéki tanácsos, udvari tanácsos és kir. táblai elnök.

1. kitidi okl.
31. 3.

1. kitidi anyak.
73—78.
kitidi okl. 67.

kitidi okl. 5.

1. dévai anyak.

1. Erd. nev.
csal. Kővári.

Ezen előre bocsátott adatokkal bővített: Kővári szerinti családfa, a következő:

Zajek Miklós vezér 1526.

Dósa Kata.

|

Zejk Mihály — reformált hitre tér.

Balassa ..... Imre vajdáié.

|

János, kapitán 1575.

|

János Dévai főkapitán 1605.

|

Mihály, neje ikt. Bethlen Sófi.

|

Péter, neje Bórbátvizi Judith

|

Miklós, neje Kendefi Sófi.

László

Apolina

Baló Mária

d. Lukács Ferencz.

sz. 1686. Miklós	Mózes	István	János † 1785.	Péter
Bórbátvizen.	1740. flm. főbíró főisp.	1738. vice-		Nagy Julia
Bárcsai Zsuzsa.	1. gr. Pekri Zsófi.	ispán.		† 1776.
	2. Bárcsai Ágnes	Bárcsai Klára		
András † 1787.	3. vár. Hórváth	† 1770.		József
	Kristina.	(folyt.)		k. Váradi Klára.
József				
báró Nalácz Ján.				Miklós † 1850.
				kihal.

Mózes

Ádám. Imre. Sigmond † 1799.

Dániel † 1797.

1. Cserei Kristina.

provinciális

kir. táblai elnök.

2. b. Bánfi Éva

cassárius.

gr. Teleki Bórbára.

3. Henter Bórbára.

|

Dániel

József catholisál

Elek

fő kórm. sz. tanácsos.

b. Josika Mária

Demokos Anna.

vajai b. Vay Kata.

|

|

Lajos † 1848.

sz. 1786. János † 1860.

főkorm. fogalm.

az író.

1. Gyarmati Eszter

1. Mikó Klára.

2. Bindár B.

2. Beldi József.

3. Glória Kár.

László

Gyula

Antal. Ferencz. József. 1. b. Inezédi Brádi Amália.

Anna.

2. Sinai Lina.

Ágnes. Amália. Árpád. Farkas.

Dániel

sz. 1805. József † 1852. 1834-ban	Károly sz. 1810. † 1875.	Domokos † 1849.	Dániel sz. 1814. † 1847.	Miklós Johanna Kata Zejk Borbély Miklós J.
a. fchérn. követe, ellenz. szónok.	alsó fchérn. főispán ref.	Segesvárnál Déván — tem. b. Kemény Diodra.		
1. gr. Teleki Róza.	főgondnok.	Juliánna.		
2. gr. Thoroczkai Julia.		 Gábór		
		Baresai		
József. Gombáson		Mathild.		
gr. Teleki Agnes.		Sigmondé.		
Linka	ifj. Károly	ifj. Daniel	Kálmán.	
b. Kemény Gyula.	orsz. gyúl. képv.	orsz. gyúl. képv.		

1738-ban vice ispánnak jelzett István ága ez:

István 1738. vice ispán
Baresai Klára † 1770.

Sámuel † 1775. Sztrigy-zentgyörgyön Kendefi Sára Miklósé.	János † 1784. viceispán. I. Nagy Pestényben. Nalácsi Börbára † 1784.
sz. 1765. Agnes Benedikli Leopold	sz. 1766. Istv. katona Jesenczki Róza † 1843. (mint Ribiczei Ádám- né Nagy Pestényben Zejk Anna.
	Sámuel. János gr. Teleki Kristina. Sándor Szabó Anna.
	János udv. tanácsos Zejk Mária. Miklós professor † 1854.

Dániel kir. táblai ülnök, később Marosszék fő király bírója,
1835. főkörmányszéki tanácsos. 1811. ifjú Miklós Zejkfalván lakik
és u. a. Mária özvegy. 1822. Susánna, Csulai Károlyné, 27-ben
1. hosdái és hűnyadi anyk. Gyula, Csernán lakik.

1840. Éva előbb Csólnakosi Lajosné, utóbb Csólnakosi Elekné,
kegyesnö elh. 60. év.

1849. Domokos Segesvárnál esett el, mint Bem táborának lo-
vas kapitánya, előbb azonban sebeit látva, a muszka tábort meg-
ritkitotta s nehogy kezükbe kerüljön betegen, föbe lőtte magát.
1850-ben Miklós hal el, ki a szépművészetek tudora volt s a ma-
gyar és berlini tudós társaságok tagja. János költeményeket írt,
melyek azonban nem emelkedtek a tudományos színvonalra. 1852.
elh. József a Dániel fia, ki tanulását Göttingában végezte s
1834-ben Fehérvárnak ellenzéki követe, s pártjának vezérszónoka
volt. Károly szintén a Dániel fia, kinek anyja: a septemvir Vay
József leánya volt, kinek felügyelete alatt M.-Vásárhelyt végzett.

1. Eri. nev.
csal. Kővári.

Az erdélyi táblánál vizsgázva, Bécsbe ment s 1832-ben kórlát-
noksági gyakornok lett. 1846-ban haza jöven, nőül vette m.-gye-
röm. b. Kemény Juditot. 1837-ben Kolozsmegye követje lett,
48-ban Szemere Bertalan belügyminiszter előterjesztésére osztály-
tanácsos, a 48-iki forradalomban mint más honfiak ő is visszavo-
nult, és csak Horváth Bóldizsár alatt lett belügyi államtitkár, Ké-
sőbb alsó-fehérmegyei főispán lett s 1885-ig, haláláig folytatta azt.^{1. Prot. Közl. 1885. 17. sz.}
A családnak a sztrigymelléki Zejkfalván s a mellette fekvő köz-
ségekben kitünő tulajú ezer holdnyi birtoka van szépen berendezve,
mely azonban tisztek kezelése alatt áll mivel tulajdonosai e szá-
zadban nem lagnak benne.

Czimere alvó oroszlán, mely felett a paizs ezüst mezejében
egy kar kivont kardot tart, által ütött törökfővel s felül sisak fe-
lett korona, mely egyedül áll. A múlt században e család Zejk-
falván templomot, papi állomást tartott fenn, mely utóbbi azon-
ban a múlt század enyészttével elenyészett, s a refórmáció előtt
épült s 2 századig protestáns jellegben szereplő templom az olá-
hok által foglaltatott el 1784-ben. A tiszta ezüst csengésű harang
felirata: „Glória in excelsis Deo. Ludovik Zeik et Sus. Barcsai.
Anno 1727.“ melynek azonban adományozói nincsenek meg a
táblázaton.

felső-szálláspataki (mesztegyői v. mesztenyői) »Zerechen« (Szerecsen) család.

A sztrigymelléki családok sorában, a régiek közé tartozik,
ősi lakosok közül való, tán még az első magyar szállók törzséből
eredett család. A mesztegyői, vagy mesztenyői előnevű „Zerechen
Giorg“ 1447-ben a Budai diétán, mint vármegyei követ volt ott,
akkor, midőn a Rendek: Buda várát Húnyadi gondviselésére bízták,
de hogy mely megyéből, nem tudható.

<sup>1. Budai Esaj.
Hist. Lex. III.
Telek. Hú-
nyad. kora
II. 51.</sup>

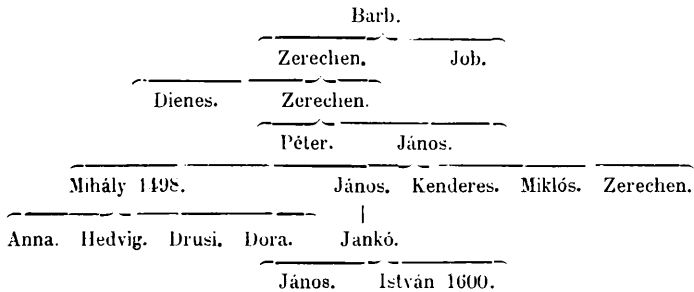
1508-ban II. Ulászló alatt, a petrószai, nagy és kis baári,
merisóri, krivádiai határoknak metalis megállapításánál felső-
Zallaspatakj Zerechen János, többekkel mint megbízott volt ki-
küldve.

<sup>1. Buda Mikl.
okl. 166.</sup>

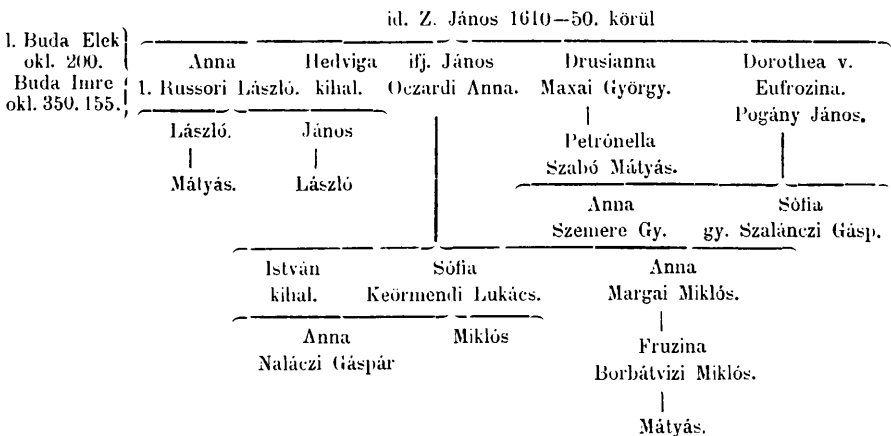
„1521-ben Anka Zeretsen, ns. Mardsinói Gazpar özvegye, ki
néh. Mardsinói Sándor utóda, nyernek pressiokat. Rekettye Pe-
trósz, Totesd Demses, Haczsadse, Potyónfalva, Pojeny, Kriva,
Skeje, Prihogyistye, Lakor, Meherie, Csernyisora, Nyires, Eblő,
Havasallja és Ohába birtokokból.“ 1526-ban egy Zerechen János
mint a Zápolya live 2 ezer gyalogost indított a mohácsi harciba,
mely szolgálataért — világi ember létére is — a pécsi püspöksé g

^{1. fentti 153.}

1. Buda Esaj. } jövedelmeit nyerte. A Zerecsen családot Nagy Iván a felső-szállás-
Hist. Lex. III. 40. } pataki Gergely fiától Bárbtól származtatja le, ki a 13-ik század-
1. Magy. orsz. } ban élt, mely a következő:
csal. Nagy Iv. a Kenderesi családnál. }

Mely táblázat után elég kapcsolatosan, a család tovább foly-
tatódik az oklevelek szerint. (1595-ben Z. Judith testamentumáról
van említés téve tanuvallomáson.)

1615-ben b. Bórbátvizi Miklós, n.-csulai Cziula Kenda Hacze-
ken vallatnak, hól Almási György, de Alsó Szilvás vallja: „Ke-
resztesi Pál Zallaspatakán, az Zerechen Istvánné udvarházába bé-
rontott s semmi fegyvert se K. Pál, se szőlőgyök nem fogtanak és
tiltották K. Pált, mind a Z. Istvánné képében, mind pedig az
atyafiak képében, de ő a val nem gondolt, hanem beszállott udva-
rába és azután „v á r á b a n i s“ beszállott és jószágának felét el-
foglalta, pedig az előtt Zerechen e jószágában nem birt.” 3. test.
nob. Joannis Niagomer de f.-zallaspataka „megheskuven hjti wtan
azt wallja, en akkor vice bíró voltam es engem küldet Zerechen

Istvánné asszoniom es Barbatvizy Miklost, magok es az teob vér zerint walo atyafiak képébe, az alsó házaktól az felső házakhoz, az hol Keresztesi Pál, zállott wólt: K. Pálhoz teob ns. emberekkel es az feő biróval, az ki akor wólt tudnj illik nehaj Romosz Demeterrel Oncziokfalváról és tiltottuk zép zóval K. Pált, hogy ne foglalja az Jó Zerechen Istvánné Jóságát hatalmasul, mert ninczjen K. Pálnak semmi keőzi hozza, hanem az ver zerint walo atyafiukat illety, de eő nem akart megh intetny, hanem ugjan elfoglala az „Malajesdi kastelt“ es Jóságot.“ azt is tudom, hogy Barbatvizi Miklós es Cziula Kenda semmj fegyvert nem fogott, se K. Pálhoz, se zolgaihoz.“ 8. test. Egr. Domina Nagy Mihalj, Margarit quondom Relicti Egr. Boni Stephani Zerechjen de f.-zallasp. hjtj utan ezt wallja: „hogy eő Borbtvizi Miklós, Czjula Kenda semmj fegyvert nem vontanak K. Pálhoz, se zólgáihoz, mert ő ott wólt az udvarházban mikor K. Pál bément az udvarban hatalmasul, mely vallásokat my az my hjtünk zerint irtuk nagodnak, mint kegielmes fejedelmünknek, Tarchia megh az Ur Isten nagodat sok zerenczjes, hosszu bodogh esztendeőkig io egéssegbe, keült az ide fel megh irt napon, heljen es esztendeőben. Ez ide fel megh nevezett wallok es faluk Húnyadyben vannak. Nagodnak alazatos hjwey Oztroj Miklós nagy oztroj, Púj Demeter ugian Púj.“ Bethlen Gábornak czimezve.

I. Buda Imre
okl. 312.

„Nyilván lehet feleségednél kgs. asszonyunk, hogy hozák mienkünk in hoc Anno pr. 1630. diem. Feb. a Felséged vallato parancsolatyát az ns. es nzs személyek Bórbátvizen lakó Bórbátvizi Miklós uram felesége Márgai Frusina asszony es Naláczon lakó Naláczi Gáspár felesége Körmendi Anna, melyben parancsol feleséged minekünk, hogy nemü vallásokat vennők be. Mi a Feleséged mandatumának engedelmesek lévén, elmentünk Hatzok várossában, az Tks. es ngs. Ifiu gróf Bethlen úr eő nga szabadossa Solymosi Thomás házához es ott némü vallóknak vallásokat erős lit által bé vettük, mely vallásoknak rendek eképpen következnek: 1. t. Egr. Joannis Buda de Galacz Anor. 60 . . . Tudom azt, hogy Bórbátvizi Miklósné Márgai Frusina asszony es Naláczi Gáspárné Körmöndi Anna, Körmöndi Miklóssal együtt kiváltották vala Szent-György Ohábát, ezelőtt 5 vagy 6 esztendővel, Zejkkalván lakó Zejk Istvántól es Zejk Miklós relictájától Bukur Bórbálától es Zejk Susánnától, Naláczi Jórdán feleségétől ezer frttal; azután úgy foglalá el Istenben elnyugott Fejedelmünk hatalmasul, pénz nélkül Bórbátvizi Miklósnétől, Naláczi Gáspárnétól es Körmöndi Miklóstól es úgy adá azután Pap Mártonnak, azután Körmöndi Miklóssal Pap Márton megbékélt es az ő harmad részét Körmöndi Miklósnak Pap Márton kezéhez bo-

(t. i. Bethlen
Gáborné)

csátotta, az Bórbátvizi Miklósné és Naláczi Gáspárné részét pedig most is magánál tartja Pap Márton. Azt is tudom, hogy Szentgyörgy Ohábanak egy része Szerechen rész és Margai Frusina asszony, Szerechen Anna leánya Márgai Miklóstól való, Körmöndi Anna pedig Szerechen Sófia asszony leánya Körmendi Lukácestól való, más részt pedig ez meghnevezet Szent-György Ohábanak Pesteni Fábiánék részének hivattatik, de az is Szerechen részből szakatt régenten és az meghnevezett Bórbátvizi Miklósné, Naláczi Gáspárné el is vetették zálogban az Zerechen részt az néhai nagyobik Zejk Mihálynak, az Fábián részt pedig ugian az Pestesi Fábiánék vetették volt zálogban az meghnevezett n. Z. Mihálynak és Borb. Miklósné, Nal. Gáspárné Körmöndi Miklóssal együtt úgy váltották meg Z. Mihály maradédtól mind az magok részét a Zerechen részt, mind pedig az Fábiánék részét, mint közelben való oszlós atyafiak.“ 2. test. Petrus Literatus de Szentpéterfalva. An. 60. Kenda Czula de N. Czula An. 56. Judex nobl. Joannis Balea de alsó Farkadin An. 70. Joan Kenderes de Serél An 58. jur. exam: ugy vallanak, mint B. János, csak hogy Péter Deák azzal többitti vallását, hogy ott volt Szent-György Ohában, mikor ő Felsége az Dévai magyar és német Darabanthokat reá küldötte s elfoglalta. Nic. Naláczi 45. Andreas Naláczi 70 éves, Joannis Kenderes de N. Klopotiva 75 éves. Michael Osztroi 35 éves, Steph. Maczesdi de Farkadin 33 éves, Mathias Polyáni de Farkadin 52, Jordán Naláczi de Nalác 72, Steph. Zejk de Zejkf. 27, Balh. Kopasz de Vad 35, Petrus Szecseli de Szecsel 36, Andr. Csólnakosi 50, Joh. Nopcza senior de f.-szilvás 60 éves. Steph. Osztroi de N. Oosztró szőlőgbíró, Nic. Romosz de Oneciokfalva judex. (A kérdő pontokban 2. Tudod-e, hallottad-e, hogy idvezült Bethlen Gábor fej. pénznélkül, hatalmasúl foglalta el a megirtaktól Ohábát?) M. Brettén Körmöndi Miklós és Naláczi Gáspárné Körmöndi Anna ugyan Naláczon lakó, Hym. vice ispánja Oláh Brettén lakó Baczalári Farkas pecsétit ez mostani 1625. eszt. stb. Kopasz János baczalári jobbágyai s szabadosok vallják, hogy tudják, mert jártak oda malomba, s a szőlőhegyeket is elfoglalta ő Felsége. Azután Cherhágó-Vályára mentünk. . . hól tudják, hogy f-szállásp. Szerecsen János, malmot építtetett volt a falun alól Sz. Gy. Ohában s éltében birta is és hogy a faluban is örök össel részt birt. 1. test. Gridi János 70 éves, valja Z. Ohábát Sz. János és Fábiánék birták hegyeivel, szántóival, malmával, erdeivel, szőlőivel, csakhogy Szerechen halála után özvegye vetette zálogba öreg Zejk Mihálynak s azóta bírja ő és fia Miklós - látom most ő Felsége pénz nélkül elvette tőlük. Azután mentek t. Szálláspatakára ns. Dem. Balul v. szbíró házához, ott volt Díjk János relictája, kinck

Cherhágó-Vá-
lya a falunak
legrégibb
neve

férje néh. Szerechen István porkolábja volt. Azután mentek 4-ed napon Haczok városában és ott Czula Kenda de N. Czula, Balya János A. Farkadinon lakó, Nopcza László f. szilv., Brazovai Böldizsár Paklisai, Szacsali Péter szacsali, Naláczi Miklós naláczi, Nopcza János öregbik, nob. Nagy Sándor és Nagy Sigmond Orlya Bodogh-falván lakók tudják, hogy Ohában a Szerecheneknek örökös részek volt, mert az levelek is kezükben volt, meg is olvasták, mert ők találták meg, az kit el nem vittek az Hayduk az Sebes vizén fel és mi attuk nekik. Tudják azt is, hogy a havason vitték fel Szerechen Istvánt és akkor vették el az hayduk az levelet. Datum Haczok, ngtkk, klnitkk. alázatosan szolgáljak: Naláczi András és no. Pap István szolgabíró ns. szk.“ Külczim: Adassék ez levelünk Nagtkk. kegltkk. Hym. esköt Törvény tevő v. Ispániának, Birák és székiöl adsesoroknak, nekünk becsölletes uraiméknak kezében.“^{1. Buda Adám okl. 413.}
1797-ben egy okmányon hivatkozás van előbbi időre, a mikor a^{1. Buda Elek okl. 344.}
Szerechen dominiumok Maráék és Keresztesiek közt oszlik meg,^{1. Buda Imre okl. 49. stb.}
a Sily korojesdi részzel együtt. Egyéb adat semmi. Továbbint e család is, honnan csak a föltámadás ébreszhet fel.

losádi Zúdor család (bácsii-ága.)

Húnyadmegyének legrégibb telepítvényesei közé tartozik. Már korán, a Török beütései, úgy látszik Lozsádnak nagy szerepet adtak. A Fekete, Zúdor, Györfi, Herczeg, Gálfi, Aczél, Farkas, Vincze, Bökös és Ferencz családok hadnagyságaik alatt nyertek helyet falujokban családjaiknak s egyik határuknak mai „Büstyér“-neve, valószínűleg valamely sok áldozatba került harc „bús-tér“ nevezetétől eredhetett, nyelvtani elrontás által. S midőn 100 év előtt a kitidi pap Lozsádot — „bátorságosabb, biztosabb helynek nevezi a Sztrigymenti faluk felett,“ hova a Hóra világ és török beütések elől menekülni lehetett a losádi ns. katonák védelme alá; — e kifejezései a kitidi krónikásnak, a losádi nép hajdani nymbuszának foszlányául tekinthető. A Zúdor család már 1690 előtt terjedelmes volt. Falujokban „alsó és felső Zudorék“ névvel különböztették meg családjukat. Ugyanis 1690-ban egy periraton kérdik a tanútól, hogy az alsó familiából való néh. Zúdor János „leselkedett-e a felső Zúdorok ellen?“ Hogy a Bácsiban lakó Zúdorok Losádból mikor költöztek ki, megfelel egy tanuvallató levél, melyben ns. Ferencz András 1798-ban, mint 88 éves, a Zúdor József házánál lévő commissió előtt, meghatározza azon ház romjait, melyből Zúdor Pál Bácsiba költözött. „A ház a Göte uteza s a Felkút pataka között

- volt, de azt mondja, hogy Péter, a Pál unokája, s a János fia vissza-
 ment Lozsádba, s részét eladta a bácsii Kiss familiának.“ 1760-ban
 I. Zudór Dénes okl. 7. 8. András szolgabíró, ugyanakkor Ádám birtokos. 1782-ben Péter
 I. Buda Ádám okl. 31. perel néh. Z. Ádám feleségével, Márgai Kristinával. Z. Pál 1710
 I. Buda Ádám okl. 1. körül költözött Bácsiba, felesége Antalfi Kata jogán, ki András
 leánya. Pálnak is volt, nagyanyja -- Piski Kata — jogán birtoka
 Piskin, Bácsiban és Húnyadon. A családja a bácsii Zudór ágon ez:

Pál Antalfi Kata, Andráse.		} Bácsiban	
János	András	sz. 1713. Péter † 1807.	
	szolgabíró, Bácsiban 1760.	Bácsi Anna Tamásé,	
per abusum Balog,		Pap Annától.	
alias Zudor János † 1765.			
Bíró Mária, Mihályé, pest. Balog		Ádám	
Ersóktól.		Márgai Kristina	
		kihal.	
István † 1819.	II. Péter	Mártha	Sára
Szabó Juliánna.	Bácsi Ágnes.	Szentpáli	Etre Péter.
		Ferencz.	
		Ádám, Julia.	
		kihalnak.	
I. Samu prokátör	György	János	Aron
† 1821.	Vékony	József	Pap Ágnes.
kihal.	Anna	Agnes.	
		kihalnak	
Bórbára	Dénes szolgabíró.		II. Samu
Zajzon Károly	Lészai Zsófia		bácsii Kis Eszter.
Ó-Brettyén	Antalé.		
kihal.			Dénes.
László.	Zsuzsánna		Róza (elvált)
nőtlen.			I. Zudór Elek † 1891.

- II. János az anyósa jogán Balog-Zudórnak van nevezve. Uno-
 I. Zudór Dénes kái közül I. Samu jeles készségségű ember, ki a M. vásárhelyi
 okl. 1—39-ig. collegiumban juratus, contra, senior s azután táblai ügyvéd, esa-
 ládtalan hal el. Aronnak fia Dénes sokáig volt főszolgabíró a losádi
 járásban, később a losád-kitidiben is. Most Bácsiban lakik, szép
 kis birtokában, mely országút mellett fekszik. Neje korán elhalt,
 gyermekei Szászvároson nagynénjeknél nevelkedtek, finom mivelt-
 ségű, jó gyermekek, kikben öröme lehet az apának: apa! önfelál-
 dozása viszonzásául. Családi ezimerük a paizs kék mezejében koronán
 könyöklő félkar kivont kardot tartva, felül a sisakon pedig álló
 oroszlán tart kivont kardot jobbájában, mely mellett foszlány leng le.

Elenyészett s az okmányokon előforduló élő család- nevek, melyek ninesenek feldőlgozva.

Alvinczi család, lásd Boér családnál s több helyen, előnév nélkül.

Antalfi család, de Hosdad 1640. l. Buda Miklós okl. 1.

Baldáfi család, de Nagy-Aklos, több helyen.

Bánfi báró család, ma is élő cs. több helyen.

Berendi család, l. bóldf. Nagy családnál s több helyen.

Besszaraba család, több helyen, előnév nélkül.

Bóldisár család, 1694. több helyen, l. Buda Ádám okl. 34. előnév nélkül.

Bóldvai család, pl. Gergely 1750. l. Buda Ádám okl. 107. előnév nélkül.

Bórbáth család, több helyen, előnév nélkül, élő család.

Bórbély család, több helyen, előnév nélkül.

Búza család, több helyen, 1681. l. Buda Miklós okl. 3. előnév nélkül.

Cserői család, nagy-ajtai több helyen.

Dániel család, de Vargyas több helyen.

Dávid család, de Bójtór több helyen.

Dempses, v. Demses család több helyen, előnév nélkül, l. d. Lukács családnál.

Eliber család, de Hosdad 1640. l. Buda Miklós okl. 1.

Fdbián család, több helyen.

Fodór család, lúgosi, melynek Al- Fel-városviz és Bucsum községekben voltak birtokai, valamint Szászvároson is. 1654-ben ifju Fodór István Szászvároson lakik, kinek neje orlyabóldogfalvi Nagy Keniasa. Ezen házasság jussán a Fodór család a Sztrigy-melléken is örököl javakat, t. i. az orlya bóld. Nagy család birtokainak egy részét, a fiág kihalta folytán. Ezen ifju Fodór István, vagy ennek apja 1660-ban szászvárosi király bíró, kihez II. Rákóczi György fejedelem rendeletet küld, hogy a „Tábór részére“ élelmet, szénát és zabot szállíttasson, hihetőleg Barcsai Ákos fejedelem ellen való készülődése alkalmával. Előfordúl a múlt század végén F. András Hym. jeles órvossa; F. Péter mostan paráczai

(Temesmegye) birtokos nagy apjának testvére is. A család jelenben Húnyadmegyéből eltávozva Temesm.-ben bir. Nemesi eredetöket igazoló levelük 1838-ban lettek közzé téve. (l. orlyaböld. Nagy család. Buda Ádám okl. 107. Fodór Péter okl. 1—3. eredeti levél Rákóczitól stb.)

Gálfi család, de Hosdad 1583. l. Buda Miklós okl. 167.

Góla család, szilvási most is élnek.

Györfi család, de Lozsád-báró (vagy Liber Báró) több helyen.

Gyulafi család, előnév nélkül pár helyen.

Haller család, de Hallerstein és de Hallérkő 1636. l. Buda Ádám okl. III. s több helyen.

Hedsi család, de Hosszutelke 1705. l. Buda Miklós okl. 4. s pár helyen l. Böldögf. család.

Henter család, de Bodok 1760. l. kitidi anyak.

Inczédi család, több helyen.

Jámbór család, livágiai, 1690. l. Buda Ádám okl. 33. 34.

Járuj család, maczesdi, több helyen.

Kafi család, kapivári. György 1635—70-ig Hvm. főispánja, gazdag kényúr; Aranyi kastélyában lakik és Bokajban. Úgy látszik Apaí alatt enyésznek el; jellemeik különös alakulatokat tüntetnek fel.

Kállai család, de Koroesd több helyen.

Kálnoki család, l. Kendeffy és Buda család.

Keresztúri család, de Boos 1580.

Kethesdi család, bábólnai l. Palatics család és több helyen.

Klicsovai család, l. Hernya család.

Komáromi család, koji, Piskiben birt, több helyen.

Ladányi család, rusori, pár helyen.

Lászlófi család, úgy látszik idegen, l. Szacsali család.

Lippai család, 1750. l. kitidi anyak.

Lunkaviczai család, 1730. l. Buda Elek okl. 62.

Machikasy vagy Macskási család, de Turkova 1746-ig több helyen.

Magyar család de Nádasd, l. Ungúr család.

Márgai család, 1630-ig, több helyen.

Máriaffi család de Maxa, több helyen.

Móga család, több helyen.

Móldovai család, l. Bobik család.

Nagyalmási család, 1648. l. Buda Ádám okl. 91.

Nagybátri család, néhól: Nagy-Bári, alias Csott 1694. l. Buda Imre okl. 209.

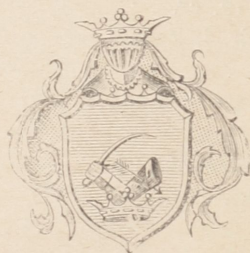
Nádudvari család, alsó nádasdi, több helyen.

- Nán* család de alsó Szilvás, több helyen.
Nándra család de Klopotiva, több helyen, ma is élő család.
Nyárádi család de Tótesd, l. borb. Szabó család.
Nemes család de Hedvég gróf, l. Keresztesi család, l. Buda Imre okl. 209.
Nemes család de Klopotiva, 1773-ig, l. Buda Ádám okl. 38.
Nemess család de Tóty, 1588. l. Buda Imre okl. 284.
Ombozi család, 1680 l. Buda Ádám okl. 210.
Órlai család, kartai, l. Buda Ádám okl. 107.
Pap család de Serél, 1549. l. Buda Imre okl. 179. cs.
Pókay család, de Nagy Póka, 1627. Hátszegen bir. l. Zallas-pataki csal. Buda Ádám okl. 1. 533.
Pongrácz család de lipova et Szent-Miklós 1749. l. Buda Ádám okl. 51.
Ránta alias Susman család, 1691. kihalt. l. Buda Ádám okl. 31.
Rádtz család, galgói több helyen l. Buda Imre okl. 164.
Romosz család, tán gör. vallásban maradt.
Szabó család de Nagy Pestény. l. Leheszk család.
Szemere család de Pestény. 1640. l. Buda Ádám okl. 560.
Szombati család, l. Csáki család.
Szuki család, l. Szacsali család.
Tabachi család de Húnyad. 1640-ig.
Tököcöllyi család, Hátszegen bir.
Thórdai család, somogyomi, 1759. l. Buda Elek okl. 2. 17.
272. 284.
Tivadar család, l. Móré család.
Türi család, sarkadi. Bácsiban bir. 1750-ig l. kitidi okl. 23. 24.
Vádi család de Vád, 15. és 16. században.
Vajda család, seréli l. Jaksi család.
Valkai család, l. Szilvásy család.
Varsányi család de Mikeszásza és de Csekelaka, több helyen.
Vitéz család, galaczi, több helyen.
Zsombori család, l. Buda Ádám okl. 210.
-

Családi czimerek.

„Pontok: aranyt tesznek, s a jegy kihagyása ezüstöt,
Állva verest, kék szint fekvő vonások jelent.
A zöld balra ledől, a bíbor balra megyen föl.
Kockázott négyezeg bús feketére mutat.“

1. Népszerű földl. Edvi Illés Pál 1844. 86. 1.

Nagybarcsai Barcsay család
czimere.

Karánsebesi, kitidi Bobik
család czimere.

Illyei és galaczi Buda család
czimere.

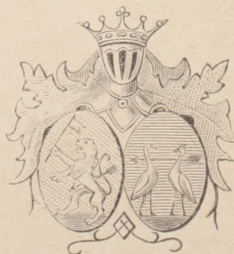
Bórbátvízi Bája család czimere.

Dévai Csáki család czimere.

Gálospetrii Csongrády család
czimere.

Nagyváradai Gargócs család
czimere.

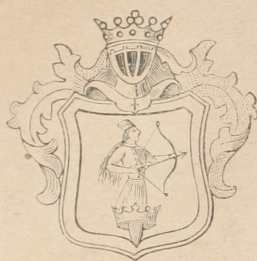

Nagyenyedi és bórbereki
Gillyén család czimere.

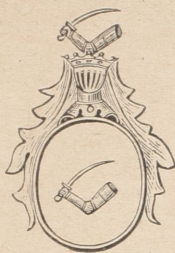

Borosjenői Hegyessy család
czimere.

Malomvizi Kendeffy család
(nemes és gróf) czimere.

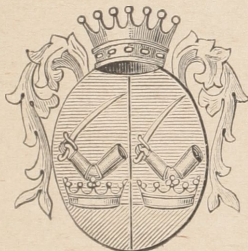
Szűllá spataki Kenderessy
család czimere.

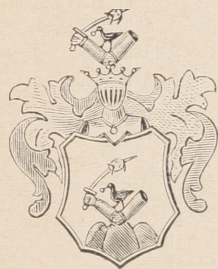
Szentmártoni, Lészay Lészay
család czimere.

Felső-Szálláspataki Mara család
czimere.

Naláczai Naláczy család
(nemes és báró) czimere.

Felső Szilvási Nopcsa család
(nemes és báró) czimere.

O-brettei, klopotivai Pogány
család czimere.

Ponori Ponory család
czimere.

Püji Püy család
czimere.

Cseszeliczki Szilvász
család czimere.

Toronyallji v. toronyfalvi
Tórnya család czimere.

Zejkfalvi J. Zejk
család czimere.

Lozsádi Zudór
család czimere.

TARTALOM.

	Lap.		Lap.
Általános rész	13—65	Csónakosi cs.	147
Ajtai cs.	66	Csongrádi cs.	149
Almádi cs.	68	Csulai cs.	153
Alsó cs.	68	Dédacsi cs.	156
D'Andre cs.	69	Dobraj cs.	157
Apáti cs.	69	Ecsedi cs.	157
Aradi cs.	70	Eperjesi cs.	158—159
Árbelt cs.	72	Farkas cs.	159—161
Arka cs.	72	Fejérvizi cs.	161
Baczellári cs.	72	Felvinczi cs.	162
Balázs cs.	74	Fenesi cs.	162
Balia cs.	76	Gargócs cs.	162
Balika cs.	77	Geszti cs.	167
Baló cs.	78	Gillyén cs.	168
Balog cs.	80	Görö cs.	171
Bakoczi cs.	81	Gridi cs.	172
Barcsay cs.	82	Halmágy cs.	173
Barkoczi cs.	91	Hatházi cs.	173
Batizi cs.	91	Háczoki cs.	174
Bácsi cs.	92	Hegyessy cs.	175
Bágya cs.	93—95	Hercza cs.	175
Bája cs.	96	Herczeg cs.	176
Bálint cs.	97	Hernya cs.	177
Benedikti cs.	101	Iffju cs.	178
Bobik cs.	103	Istvánfi cs.	178
Bodola cs.	106	Jaksi cs.	179
Boér cs.	107	Jósika cs.	179
Bokosnyiczai cs.	109	Jári cs.	180
Böldögfalvi cs.	110	Jórdán cs.	180
Bórbátvizi cs.	111	Kalugericza cs.	181
Bórsos cs.	113	Kemény b. cs.	181
Brády cs.	113	Kenda cs.	182
Brázovai cs.	119	Kendeffy cs.	183
Buda cs.	120	Kenderesi cs.	189—192—195
Bugyul cs.	139	Kern cs.	196
Csáki cs.	140	Kernyesdi cs.	196
Cseh cs.	143	Keresztessi cs.	197
Cserményi cs.	144	Kiss cs.	199
Cserna cs.	146	Kopasz cs.	200
Csóka cs.	147	Kováts cs.	201—203

	Lap
Kosztá es.	203
Körmendi es.	204
Lászlófi es.	205
Leheszk es.	205
Lengyel es.	206
Lészai es.	207
Lugosi es.	208
Lukács es.	209
Maderspach es.	210
Maczesdi es.	211
Mara es.	212
Marillai es.	216
Marsinai es.	217
Martonosi es.	218
Mákra es.	219
Márgai es.	220
Mihályi es.	220
Mircse es.	222
Móré es.	223
Munyán es.	225
Nagy es.	225—226
Nalácsi es.	228
Németh es.	234
Nopesa es.	235
Osztroi es.	238
Öry es.	240
Palatics es.	241
Pap es.	241—243
Pálffy es.	243
Pára es.	245
Párosi es.	245
Perjeszi v. Perjeszi es.	246
Pestényi es.	248
Pogány es.	248
Ponory es.	252

	Lap.
Púy es.	255
Rusori es.	257
Sebessy es.	259
Seréti es.	260
Simon es.	260, 261
Sólyom es.	262
Sombori es.	263
Szabó es.	264
Szacsalai es.	265
Szalánczi es.	267
Zallaspataki es.	267
Zentgyörgyi es.	267
Székely es.	268
Szilvász es.	270
Szotyori es.	279
Teleghi es.	279
Thórdai-Ádám es.	280
Toplicza es.	281
Tórnya es.	282
Török es.	284
Ungur es.	285
Vadas es.	286
Vajda es.	288
Vidán es.	289
Vitéz es.	290
Vádi es.	291
Várad es.	291
Várallyai es.	293
Zalasdj es.	293
Zejk es.	294
Zerechen es.	299
Zúdór es.	303
Család nevek	305—307
Családi címerek	308—309

S a j t ó h i b á k.

6. oldal márgón olv. Mikó Imre.
26. „ alulról	2. sór	Gerge helyett: Gerke
34. „ „	20. „	Tenesi helyett: Fenesi.
37. „ felülről	3. „	Megjegyzengő helyett: Megjegyzendő.
39. „ „	17. „	Berettyéről helyett: Brettyéről.
43. „ „	1. „	roma helyett: római.
48. „ „	11. „	nevezett helyett: nevezet.
61. „ „	21. „	piramus helyett: piramis.
84. „ „	25. „	kővárba helyett: Kővárba.
105. „ alulról	10. „	mrly helyett: mely.
118. „ „	utósór	ismé helyett: ismét.
144. „ felülről	17. „	sórtü helyett: sórsu.
153. „ alulról	5. „	mft helyett: mit.
158. „ táblázat		II. Domonkos helyett: II. Domokos.
178. „ felülről	24. „	tutara helyett: tütora.
232. „ táblázat	11. „	Nalác helyett: Naláczy.
258. „ táblázat végén		Beriosi helyett: Berivoi.
266. „ alulról	2. „	Sefectum helyett: Defectum.
269. „ felülről	3. „	akartani helyett: akarta.
293. „ „	8. „	fejenként helyett: fejeként.
299. „ alulról	6. „	pressiokat helyett: possessiokat.
-

